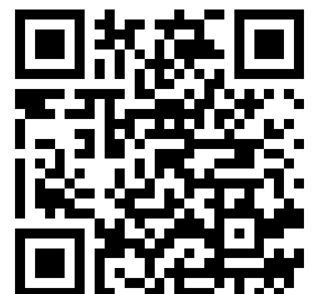

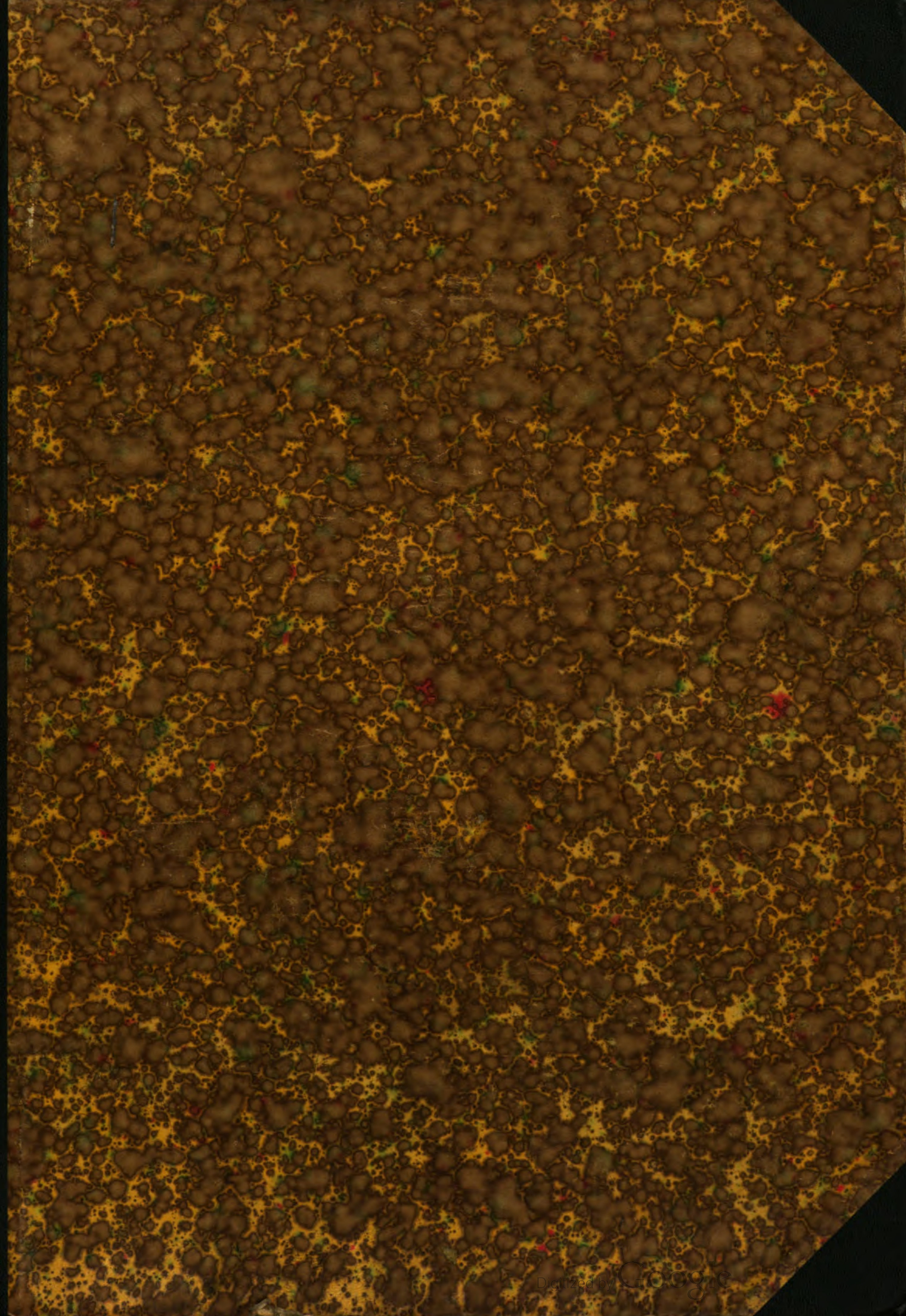

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

VALJANIH ZA KRALJEVINU

HRVATSKU I SLAVONIJU.

GODINA 1876.

(Komad I.—XXXVIII. Br. 1.—99.)

U ZAGREBU 1877.
Tiskara „Narodnih Novinah“.

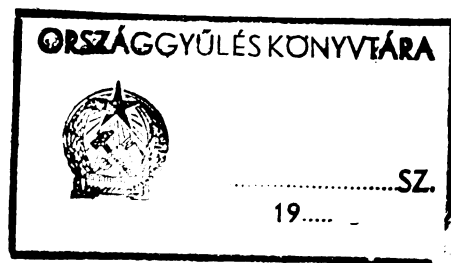
ORSZÁGGYŰLÉS KÖNYVTÁRA
SZ.
19.....

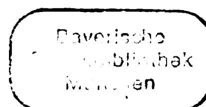

PRVI NAŠASTNIK.

Vremenoslovna pobilježka

zakonah i naredabah, obnarodovanih u sborniku za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju od 1. siečnja do 31. prosinca 1876.

Datak zakona ili naredbe	Dan izdatbe sbornika	Sadržaj	Broj komada	Broj zakona itd.	Strana
1874.	1876.				
28. rujna	4. ožujka	Naredba kr. ug. ministra za poljodjelstvo, obrt i trgovinu broj 17.214., kojom je ustanovljena uporaba plinskih urah ovjerovljenih prema metričkoj mjeri	IX.	20	213
30. „	24. lipnja	Naredba kr. ugar. ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu br. 15,448., kojom se ustanovljuje maksimum pristojbah, što se pobirati imadu pri baždarenju mierah	XXI.	55	505
1875.					
14. svibnja	6. svibnja	Previšnji reskript o statutu, kojim se ustanovljuje ustrojstvo grčko iztočnoga srbskoga narodno-crkvenoga sabora	XV.	39	389
16. „	19. veljače	Zakonski članak (XXXVIII. : 1875.) zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora ob uzakonjenju državnoga ugovora, sklopljena dne 15. listopada 1874. s Ruskom u predmetu zamjenita izručivanja običnih zločinacah	VII.	14	153
23. „	26. veljače	Zakonski članak (XLII. : 1875.) zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora u pogledu gradjenja liko-šuranjsko-njitranske željeznice drugoga reda	VIII.	16	169

*

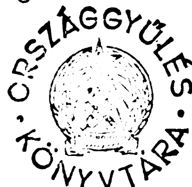

ORSZÁGGYŰLÉS
KÖNYVTÁRA

DRUGI NAŠASTNIK.

Abecedna pobilježka

zakonah i naredabah proglašenih u sborniku za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju od 1. siečnja do 31. prosinca 1876.*)

A.

Akt

Ara

B.

Bač — Ban

Ban — Baž

*) Da se traženje što više olakša, navedena su kod svake stavke po dva broja, od kojih prvi naznačuje broj zakona ili naredbe, a drugi pako stranu, na kojoj se ista nalazi. Da bude razlika točnija, stavljen je prvi broj, naznačujući tekući broj zakona ili naredbe, medju dvije zaporke, a drugi, koj dotičnu stranu kaže, prosto je primetnut. —

C.

Č.

D.

*

E.

F.

G.

H.

I.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

*

R.

S.

Š.

T.

U.

V.

Z.

Ž.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad I.

Izdan i razposlan dne 8. siečnja 1876.

Br. 1.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odjela za unutarnje poslove od 18. prosinca 1875. br. 23776.,

kojom se u smislu §. 16. zakonskoga članka VIII.: 1874. ob uvedenju metričke mjere izdaje propis o nadziranju mierah.

§. 1.

Počimajuć od 1. siečnja 1876. smiju se u javnom prometu upotrebljavati samo mjere, utezi i mjerne sprave, obaždarene po propisu zakona, glasećega ob uvedenju metričke mjere (VIII. zak. članak god. 1874, §. 16.)

§. 2.

U javnom prometu, to jest pri kupovanju i prodavanju, gdje se roba prodaje polag mjere ili težine, smiju se upotrebljavati samo obaždarene mjere, utezi i mjerne sprave.

Izvan javnoga prometa medjutim mogu se upotrebljavati kojegod bilo vrsti mjere, utezi i sprave mjerne. Na primjer: stolar, mekanik, služeći se pri poslu svom mjerami duljine, može se, premjeravajuć vlastite obaviesti radi izmjere posla svojega, služiti neobaždarenim takodjer mjerilom. Trgovac s vinom

može pretakajuć u podrumu svojem vino upotriebiti takodjer i neobaždarene posude, da vlastite samo obaviesti radi izmjeri vino svoje. Trgovac s vunom može prije odpravljenja vrećah, vunom napunjenih, služiti se neobaždarenimi utezi i vagom, da za vlastitu obaviest opredieli težinu vrećah. Tko medjutim u otvorenih prostorijah, štacunih i inih mjestih svake vrsti, gdje se pravilom obavlja kupovanje i prodaja, drži neobaždarenih mjernih spravah, imade se u smislu §. 19. VIII. zak. članka god. 1874. upravo kazniti, kao da je faktično upotrebljavao spravu istu.

§. 3.

Zlato, srebro, platina, drago kamenje, dragocjenosti i liekovi u apotekah imadu se mjeriti tanahnimi mjerami i utezi. Roba svih inih granah trgovačkih može se mjeriti običnimi trgovačkimi mjerami i utezi.

§. 4.

Obilježje tanahnih mierah, utezah i vagah je šest trakah imajuća zviezda, udarena uz biljeg,

§. 5.

Mjere, utezi i mjerne sprave, što se po zakonu mogu obaždariti jesu sliedeće:

a) mjere duljine:

mjerila vrpčasta od kovna lima, imajuća 20, 10, 5, 2, 1, metar duljine,

mjerila masivno napravljena, ili mjerila sklopna od drva, kovi, slonove kosti, imajuća 5, 2, 1. 0·5. 0·2, 0·1 metra duljine,

konjske mjere od tkane vrpce, imajuće 2 metra duljine.

b) posudne mjere, i to:

1. mjere tekućinah

drvene ili od kovi, držeće 20, 10, 5 litarah, od tenećke ili ine kovi, držeće 2, 1, 0·5, 0·2, 0·1, 0·05, 0·02, 0·01 litra, staklene za mjerenje octa, držeće 2, 1, 0·5, 0·2 litra;

2. mjere za suhe stvari

od mehka drva, držeće 1 hektolitar, od tvrda drva ili kovi, držeće 50, 20, 10, 5 litarah.

c) mjere težinah, i to:

1. trgovački utezi

od livena željeza ili žute mjedi od 20, 10, 5, 2, 1 kilograma i 50 dekagramah,

od žute mjedi od 20, 10, 5, 2, 1 dekagrama i 5, 2, 1 grama;

2. tanahni utezi

od livena željeza ili žute mjedi od 20, 10, 5, 2, 1 kilograma i 500 gramah, od žute mjedi od 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2, 1 grama, od žute mjedi, bronca, pakfonga, platine, srebra, aluminija, ili alaminium-bronca od 50, 20, 10, 5, 2, 1 centigrama i 5, 2, 1 miligrama.

Obaždariti se mogu za porabu pri decimalnih i centezimalnih vagah takodjer i utezi, na kojih je uz efektivnu težinu pod zaporkom naznačena desete rogubka ili stogubka njihova.

d) vage:

vage poprečnice s jednakimi kraci,
brzotezi (kantari),
vage sa zdjelicami ozgor namještenimi,
vage decimalne i centezimalne.
Vage tanahne mogu biti samo vage s jednakimi kraci.

e) ine mjerne sprave:

alkoholomjeri,
šećeromjeri,
plinomjeri,
mjerila petroleja.

§. 6.

Posudne mjere od željeza, mjedi, bakra, žute mjedi ili inoga sličnoga materijala moraju biti iz nutra pokositrene (okalajsane).

Posude, koje nisu valjano pokositrene, imadu se zaplieniti iz obzira zdravstvenoga.

§. 7.

Mjera, utez, ili mjerna sprava je obaždarena, kada se na njoj nalazi baždarski biljeg.

Baždarski biljeg je slika sv. krune ugarske i pod njom brojka. Ta brojka naznačuje pojedine baždarske urede, obstojeće u području državnom, ter je svakomu baždarskomu uredu za porabu opredieljen posebni broj.

§. 8.

Baždarski uredi imadu baždarski biljeg na svakoj mjeri i mjernoj spravi udariti na stalno opredieljeno mjesto, navlastito:

a) pri mierah duljine: udari se biljeg ili žig na jednom ili oba kraja mjere;

b) pri mierah tekućinah i to drvenih posudah, držećih 20, 10, 5 litarah, udari se žigom biljeg na spoljašnjoj strani dùge koje; pri posudah kositrenih svake veličine udari se biljeg tik izpod ruba gornjega na izvanjsku plohu posude; pri mierah od lima udari se biljeg na oko nakapanoga kositra, nalazeće se izpod gornjega ruba, ili nad dolnjom karikom; na mierah staklenih udari se biljeg na kositreno oko nakapano u dubinu, nalazeću se na ručici posude;

c) pri mierah za suhe stvari, i to pri posudah drvenih, držećih 1 hektolitar, 50, 20, 10, i 5 litarah, udari se žig na nutarnjoj i spoljašnjoj strani dužicah, na dno posude ter na tri jednako razdaleka mjesta gornjega ruba; na posudah od kovi ili lima, nalazi se biljeg na istom mjestu. gdje na mjerah za tekućine, napravljenih od istoga materijala;

d) pri utezih, i to pri utezih od livena željeza, imajućih 20, 10, 5, 2, 1 kilogram, udara se biljeg na čep učvršćen ozgor na utezih; pri utezih od žute mjedi, imajućih 20, 10, 5, 2, 1 kilogram i 50 dekagramah, udara se biljeg na čep, nalazeći se ozgor na utezu, ter dolnju plohu uteza; pri utezih, imajućih 20, 10, 5, 2, 1, dekagram, udari se biljeg na gornju plohu;

e) pri utezih tanahnih udaren je biljeg na istom mjestu, kao na utezih trgovačkih jednake veličine; na utezih, pokazujućih centigrame i miligrame, udaren je biljeg na gornju plohu;

f) pri vagah, i to pri vagah poprečnicah s jednakimi kraci, udaren je biljeg u oba kraka, pri kantarih na prednjoj strani poprečnika, na početku i kraju ljestvice, na kraku (držku) jabuke, na kuki, o koju se vješa trh, ili na zdjelici, i napokon uz crtu poprečnika, na koju, kada se namjesti tuljac, nastane ravnovjesje s jabukom postavljenom na krak trha.

Pri vagah mostovnicah udari se biljeg na vanjski krak i u pečatni vosak, nakapan na podporni stup.

Pri vagah sa zdjelami ozgor namještenimi na poprečnika, ili na poprečniku, i na podpornom stupu;

g) pri šećeromjerih i alkoholomjerih udari se biljeg na ljestvicu;

h) pri plinomjerih udari se biljeg na više miestah u kositar nalazeći se na crtah, gdje je plinomjer stavljen;

i) pri spravah za mjerenje kamenoga ulja udari se ili utisne biljeg na čavle (šarafe), što učvršćuju šiljke nalazeće se pod visećim utezom, i osim tog prama raznim sustavom spravah ili na glavici šarafa, zaklapajućega obluk brojila,

ili na crti, gdje je prisvaren zaklopac, pokrivajući brojilo, ili na crti, gdje je na dnu posuda svarena.

§. 9.

Mjere i mjerne sprave, na kojih se nenalazi biljeg sv. krune ugarske (dakle takodjer i mjere i mjerne sprave, obaždarene u inih državah), nesmatraju se kao obaždarene.

§. 10.

Neobaždarene, krive, krivotvorene, ili manjičave mjere i mjerne sprave imadu se zaplieniti u smislu §. 19. VIII. zak. članka od god. 1874.; stranka pak, koja se je u javnom prometu poslužila neobaždarenom mjerom, utezom ili mjernom spravom, imade se kazniti novčanom globom do 100 for. Novčana globa, što se nemože iztjerati, imade se pretvoriti u zatvor, računajuć pri tom 5 for. za jedan dan.

§. 11.

Gdje je pri porabi takovih neobaždarenih, krivotvorenih ili manjičavih mierah, utezah, ili mjernih spravah vjerojatna namjera prevare, ili se faktično dogodi slučajah prevare, imade se iza redarstvenoga kaznenja dotičnika stvar izručiti nadležnomu sudu kaznenomu.

§. 12.

Sumnja krivotvorenja obstoji navlastito:

a) kada se biljeg nenalazi na mjestih, navedenih u §. 8.;
b) kada biljeg neima broja;
c) kada mu je oblik veoma različan od običajnoga;
d) kada fali broj, pokazujući iznos (veličinu) mjere, ili se isti broj ukazuje krivotvorenim.

§. 13.

Kada je vjerojatna sumnja krivotvorenja, imade se radi konstatovanja učina krivotvorenja odmah obaviti potrebita iztraga, naročito imade se, pri kom je zatečena sumnjiva sprava, pozvati, da naznači tvorničara ili trgovca, od kojega je nabavio spravu; sama sprava pak imade se poslati osrednjemu baždarskomu povjerenstvu, i u prostorijah trgovine ili tvornice, gdje je sprava kupljena, imade se, ako je moguće, obaviti premetačina, ter nadjene možebiti kritvorene sprave, kao i baždarski biljezi takodjer odpraviti osrednjemu baždarskomu povjerenstvu. Ako takav trgovac ili tvorničar prebiva u področju ine koje redarstvene oblasti, imade se ta redarstvena oblast uz točan opis krivotvorene sprave pozvati, da nastavi iztragu, kako je gore naznačeno.

U svakom slučaju, gdje obstoji sumnja činah, kažnjivih polag zakona kaznenoga, imade se ujedno dati obaviest kaznenomu sudu radi povedenja kaznenoga postupka.

§. 14.

Obaždarene mjere, utezi i mjerne sprave mogu biti manjičave ili uslied trajne porabe, ili uslied hotomičnoga čina kakova.

Kao manjičave smatraju se mjere i mjerne sprave: metrovnici od kovi, kada su skrivljeni ili krajevi jim jako izlizani;

metrovnici drveni okovanih krajevah, kada neimaju okova na kraju kojem;

mjere tekućinah, naročito mjere držeće 2 litra i manje, kada su uvinute, ili jim je dno utisnuto, ili su napravljene s dvostrukim dnom. Ovo se može poznati iz veće, nego je obično, težine posude, naročito pak odtuda, što nutarnja dubljina mjere na izvanjsku plohu mjere primjerena, nedosiže do dna posude. Sasvim sigurno može se saznati, da li je mjera valjana, kada se u nju nalije do vrha vode, pak voda prelije u uzornu mjeru.

Mjere za suhe stvari su manjičave, kada se pri mierah, držećih 2 litra i manje, pokažu pojavi, spomenuti gore pri mierah tekućinah; mjere, držeće 50 litarah pak, kada je željezna priečka držeća u sklopu krajeve posude uvinuta budi u posudu, budi gore nad posudu, ili kada je izkrivljena željezna otka, spajajuća tu priečku s dnom posude; a posude drvene u obće, kada na dugah, ili dnu ima izdubinah, ili su dužice toliko izsušene, da zrnje propada.

Utezi su manjičavi, kada jim je površina rupčasta, kada je što od njih odkinuto, kada se vide na njih tragovi turpijanja, kada jim je dno izdubljeno, kada u babicah ili u karikah, ili u jabučicah imade ulivena olova, ili su te babice, karike, ili jabučice na šaraf pričvršćene.

Vage propreČnice s jednakimi kraci manjičave su, kada se, budući vage neobterećene, to jest zdjelice jim prazne, jezičac neustali.

Pri kantarih može se prosuditi pravilnost vage, da se jabuka objesi na kuku za teret opredieljenu, a tuljac namjesti na biljegom označeni znak, pokazujući ravnovjesje.

Ako se tada ustali jezičac vage, tada je vaga valjana.

Pri vagah decimalnih mora se izviditi, da li je na njoj viseći utez, naznačujući horizontalni položaj njezin? ter da li se, kada je vaga tarirana, jezičac ziblje polagano i jednoliko dolje i gore.

Pri vagah sa zdjelami ozgor namještenimi valja izviditi, da li se, kada su zdjelice prazne, ustali jezičac ili ne? i da li se on polagano i jednoliko ziblje gore i dolje.

§. 15.

Kantari, kojih biljeg nalazeći se na kraku, prikazuje krušku, nesmiju se upotrebljavati u štacunih, mesarah itd.

Vage te mogu se upotrebljavati pri mjerenju predmetah manje samo vriednosti u običnom prometu piljarskom.

§. 16.

Uz svaki plinomjer, alkoholomjer, sećeromjer i spravu za mjerenje petroleuma izdaje se poseban baždarski list i vlastnik mjerne sprave dužan je pokazati na zahtjev oblasti taj baždarski list.

Skrižaljke alkoholomjera, na kojih se nenalazi podpis osrednjega državnoga baždarskoga povjerenstva, ter na kojih ima izpravakah, imadu se smatrati kao krivotvorene.

§. 17.

Kada organ redarstveni ima temeljitu sumnju, da je manjičava mjera ili mjerna sprava koja, a ipak nemože na temelju svega, što je gore razloženo, odlučno ustanoviti, da li je predmet kriv ili ne? imade on tada potražiti od najbližjega baždarskoga ureda, da povede potanko iztragu stvari, priobćivši mu razloge sumnje.

§. 18.

Drva goriva imadu se prodavati složena u kupove, držeće 4, 2, ili 1 kubični metar. Dimensije tih kupovah pobilježene su u posebnoj skrižaljki i takova skrižaljka mora se nalaziti izložena u svakoj prodavaonici drvah, u kojoj se imade takodjer vazda pri ruci držati metrovnik, imajući dva metra duljine, da kupac može premjeriti. Na svakom kupu imade se na mjestu lahko vidljivu nalaziti brojka, pokazujuća kubični sadržaj. Prodavatelj drvah, koji prekrši te propise, imade se putem redarstvenim kazniti globom novčanom od 1—5 for.

§. 19.

Do dalje odredbe imade se u svakom mjestu, gdje se obično kupuje i prodaje, objesiti na ogled primjeran broj tablicah za preračunavanje, koje se glasom ovostrane okružnice, izdane svim gradskim poglavarstvom i kr. podžupanijam pod 14. kolovoza t. g. br. 14641. u sjedištu svih kr. podžupanijah dobiti mogu. Tko prekrši taj propis, imade se putem redarstvenim kazniti globom od 1—5 for.

§. 20.

Nad točnim obdržavanjem ove naredbe imade bditi u gradovih dotična redarstvena oblast, u kr. podžupanijah obćinska poglavarstva uz dužnost, da imadu redarstveno nadziranje od vremena do vremena opetovati.

§. 21.

Prekršaje nazočne naredbe presudjuju u prvoj molbi kr. podžupanije, a u gradovih gradska poglavarstva.

U drugoj i zadnjoj molbi nadležan je kr. vladni odjel za poslove unutarnje.

Br. 2.

Naredba

kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 20. prosinca 1875. br. 5749.,

kojem se izdaje propis ob opetovnoj obuci pri obćih pučkih školah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

Na temelju §. 195. zakona od 14. listopada 1874. ob ustroju pučkih školah i preparandijah za pučko učiteljstvo u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji nalazi kr. zemaljsko-vladni odjel za bogoštovje i nastavu, radi provedbe §§. 56.—66. pomenutoga zakona, izdati sliedeći „propis ob opetovnoj obuci pri obćih pučkih školah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji."

Ivan Mažuranić s. r.

Propis

ob opetovnoj obuci pri obćih pučkih školah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 1.

Sa svakom obćom pučkom školom spojena je opetovnica, koju su djeca kako mužkoga tako i ženskoga spola obvezana polaziti kroz dvie godine, iza kako su svojoj dužnosti glede polazka obće pučke škole zadovoljila (§. 45. i 48. šk. zak. to §. 24. naredbe od 6. listopada 1875. o polazku škole.)

§. 2.

Poradi organičkoga saveza, koji obstoji izmedju opetovnice i obće pučke škole, dužne su trošak za opetovnu obuku, trošak naime za prostorije, njih grijanje i čišćenje, trošak za pribavu potrebitih učilah i nagradjivanje učiteljah (§. 34.) nositi one iste obćine, kojim po zakonu prinadleži uzdržavanje obće pučke škole (§. 28. šk. zakona).

§. 3.

Opetovnicam je zadaćom, da u njih mladež ono, što se je u obćih pučkih školah učila, ponavlja i prama potrebam praktičnoga života popunjuje.

Prama tomu imat će se popunjujuća obuka podjeljivati u seoskih opetovnicah poglavito s obzirom na one grane gospodarstva, koje se u dotičnih okolicah ponajviše njeguju; u gradskih pako opetovnicah s obzirom na najobičnije obrtne struke.

§. 4.

Opetovna obuka ima se redovito držati kroz svih deset mjesecih školske godine (§. 5. školskoga i nastavnoga reda od 14. srpnja 1875.), i to svakoga tjedna dva puta po dvie ure, neračunajuć ovamo obuku u vjeri.

Odredba o danih i urah prepušta se, prama mjestnim okolnostim, dotičnim mjestnim oblastim školskim u porazumku s učiteljem, ili s učitelji (§. 28.) odnosne pučke škole.

Samo gdje opetovna obuka padne na nedjelje, valjat će učevne ure razdieliti s obzirom na obično u pojedinih mjestih obdržavanje glavne službe božje.

§. 5.

Mjestnim školskim oblastim ostavlja se medjutim da, gdje bude osobitih razlogah, opetovnu obuku na selih urede sa znanjem i odobrenjem županijskoga školskoga nadzornika tako, kako će se ona obdržavati samo u zimsko doba, naime od početka listopada do konca ožujka; ali u tom slučaju mora se opetovna obuka držati tri puta po dvie ure na tjedan.

§. 6.

Opetovnu obuku dužna su kroz vrieme zakonom ustanovljeno (§. 1.) polaziti i ona djeca, koja su iz obće pučke škole prešla neposredno na zanat ili u kakovu tvornicu (§. 59. šk. zakona).

§. 7.

Roditelji ili njihovi zamjenici, dotično gospodari i majstori, dužni su djeci, koja se pod njihovom skrbju, dotično u njihovoj službi nalaze, na koliko su po zakonu opetovnicu polaziti obvezana, dozvoliti vrieme, koje je za to potrebno.

§. 8.

Od dužnosti polaženja opetovnice prosta su djeca, koja kakovo od obće pučke škole više učilište ili kakov strukovni tečaj polaze, ako u takovu učilištu najmanje dvie godine probave; zatim djeca, za koju se uzmogne dokazati, da nakon svršene obće pučke škole dalji nauk putem privatne ili domaće obuke nastavljaju.

Pod strukovnimi školami razumievaju se i samostalne niže obrtničke, trgovačke te gospodarstvene škole (ratarnice).

§. 9.

S popisom djece na polazak svakdanje škole obvezane (§. 46. šk. zakona) obavlja se po istom organu i istim načinom (§. 2.—8. naredbe o polazku škole od 5. listopada 1875.) takodjer popis djece, koja su dužna polaziti opetovnicu.

§. 10.

Obrtnici i vlastnici tvornicah dužni su svako diete, koje na nauk ili u posao prime, na koliko je opetovnicu po zakonu polaziti obvezano, najkašnje za osam danah iza kako su ga primili, prijaviti obćinskomu školskomu odboru, da se uvrsti u dotičnu opetovnicu.

Koji obrtnik ili vlastnik tvornice to učiniti propusti, podpasti će pod kaznu, ustanovljenu §. 46. alin. 2. školskoga zakona od 14. listopada 1874.

§. 11.

Izhodištem za obuku u opetovnicah biti će čitanje, pisanje i računanje.

§. 12.

Obuci u čitanju neposrednom je zadaćom, da se vještina, koju su si djeca u toj umjeći u pučkoj školi pribavila, uzdrži i učvrsti dotle, da i sama uz knjigu rada prijanjaju, a i drugim iz nje razumljivo i ugodno čitati usposobe se.

Daljom pako zadaćom čitanju jest, da se putem prikladnih štivah, navlastito iz područja naravoslovja, poviesti i zemljopisa stvarno znanje u djece što učvrsti što razširi.

Štiva se iz prirodopisa imaju birati prama potrebi pojedinih učionah tako, da će se njegdje valjat pretežnijom mjerom osvrtati na obrt, a njegdje opet na poljodielstvo.

Obuci u ovom predmetu priključuje se uputa u zdravstvoslovje.

Izbor štiva iz fizike ima se protezati na najznamenitije pojave težine krutih, kapljevito-židkih i plinovitih tjelesah; na znamenitije pojave zvuka, topline, svjetla, magnetizma i elektriciteta; na poznavanje jednostavnih strojevah, s najpotrebitijim iz lučbe, — sveudilj prama potrebam obrta, poljodielstva i kućanstva.

Izbor štiva iz poviesti treba da obuzima slike iz austrijansko-ugarske i osobito domaće poviesti, ter iz poviesti srodnih susjednih zemaljah; njekoliko kulturno-povjestnih slikah iz obće poviesti (važnije obrete i odkrića), ter što je najvažnije iz ugarsko-hrvatskoga ustava i javnih uredabah domovine.

Obuci u zemljopisu služi čitanje zemljopisnih slikah sa što pretežnijim obzirom na domovinu.

I u tom predmetu obuka treba da se u glavnom podjeljuje po neposredno praktičkih gledištih.

§. 13.

Kraj obuke u navedenih predmetih, navlastito u poviesti, dat će se učitelju prilika, da učenike upozna s najvažnijimi, osobito pjesničkimi proizvodi hrvatsko-srbske književnosti, koje će upotriebiti, da smisao za liepo i plemenito u mladeži probudi, ter ju na ljubav prama domovini podtakne.

§. 14.

Pri čitanju gledat će učitelj poglavito na to, da se sadržaj štiva učenikom sa svih stranah podpuno objasni.

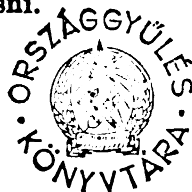

Slovnicu će u čitanje uplitati samo u toliko, koliko je u pojedinih slučajevih potrebno, da se postigne što podpunije razumievanje štiva.

§. 15.

Štivo po potrebi popunjavati i razširivati, posao je učiteljev. Njemu pripadleži i praznine izmedju pojedinih štivah istoga naučnoga područja kratko i jasno premeščivati.

§. 16.

Da li je učenik štivo podpuno razumio, imat će dokazati točnimi odgovori na pitanja, koja mu o sadržaju štiva bude stavljao učitelj, ter i kratkom samostalnom reprodukcijom sadržaja, pri čem će se podjedno vježbati u ustmenoj porabi jezika.

§. 17.

Obuci je u pisanju zadaćom, da se učenik ponajprije u toj umjeći dalje vježba, kako će dotjerati do okretna i oku prijatna rukopisa; a zatim da se usposobi za pismeno izražavanje mislih u jednostavnoj i slovnički pravilnoj formi.

Krasopisnim vježbam u opetovnici mjesta nije; kod pismenih je viežbah glavnom stvarju sadržaj.

§. 18.

Za svaku pismenu vježbu imat će učitelj ustmenim stvarnim razlaganjem zadaće i formalnih zahtievah oko nje učenike pripraviti, a iza te priprave zahtievati, da zadaću čisto, u pravopisnom i stilističnom obziru korektno, najjednostavnijim slogom i što brže izrade.

§. 19.

Uz kratko pismeno izradjivanje predmetah, koji su se prigodom čitanja razpravljali, imat će se za pismene radnje učenikah birati gradivo poglavito s obzirom na potrebe praktičnoga života, kano što su: listovi ob obiteljskih i poslovnih odnošajih i tako zvani poslovni sastavci, kanoti: svjedočbe, obveznice, prijamnice, ugovori, oglasi, proračuni, računi (conti), podnesci na oblasti, itd., — sve opet s obzirom na gospodarstvene ili obrtne potrebe učenikah opetovnice.

U svakoj vrsti tih sastavakah valja da učitelj, koliko god mu vrieme dopusti, vježba učenike po primjerih, sadržajem i formom različitih dotle, dok bar većina njih nepostigne njeku samostalnost u zgotavljanju takovih sastavakah.

§. 20.

Obuka u računstvu obsiže računanje iz glave i na ploči ter uputu u vodjenje kućno-gospodarstvenih i jednostavnih poslovnih knjigah.

Svrha joj je, da se vještina u računanju, stečena u pučkoj školi, učvrsti i razširi ter da se učenik usposobi tu vještinu okretno i samostalno uporavljati na obične odnošaje gradjanskoga života.

§. 21.

Neobziruć se na to, da su učenici njeku svotu znanja i vještine već iz pučke škole sobom donieti morali, dobro će biti, da učitelj opetovnice s početka obuke četiri vrsti računstva s cielimi i slomljenimi brojevi, imenito pako s desetičnimi slomci, s učenici temeljito opetuje.

§. 22.

Izbor zadaćah za računstvo mora se oslanjati na istinite zahtjeve gradjanskoga života, ter se učitelju valja kloniti postavljanju odviše zamršenih slučajevah i zahtievanju računah s prevelikimi brojevi.

§. 23.

Riešavanje računstvenih zadaćah neka biva putem što više jednostavnim i učeniku neka se i kod pismenoga računanja ostavi sva moguća sloboda postupka samo ako postupak bude jasan i pregledan.

§. 24.

Davat će se učenikom i zadaće za proračunanje plohah i tjelesah u obsegu, kakov je moguć za pučku školu; a tomu će se pridruživati i risanje dotičnih likovah, na koliko za risanje nebude uredjena posebna obuka, ter — imenito u seoskih opetovnicah — praktičke vježbe u mierstvu.

§. 25.

Po gradovih i trgovištih ima, gdjegod je moguće, s opetovnicom biti spojena risarska škola, u kojoj će šegrti onih obrtah, kojim je risanje potrebno, izvan obćega opetovnjačkoga nauka, biti obučavani u risanju dvie ure na tjedan po osnovi, koja će se izraditi napose.

§. 26.

U seoskih pako opetovnicah ima se uz ostalu obuku polagati osobita važnost na uputu učenikah u rationalno gospodarstvo, osvrtom na one grane njegove, kojimi se pretežno bavi stanovničtvo pojedinih predielah, ili za koje su u pojedinih predielih osobito povoljne prilike.

Ženskinje imaju se poglavito podučavati u vrtlarstvu, gojenju peradi i

drugih strukah gospodarstva, kojim se one ili izključivo ili ponajviše bave, kano mljekarstvu, svilarstvu.

Željeti je, da se učenici uz obuku u gospodarstvu upute u poznavanje najvažnijih gospodarskih strojevah te, na koliko vrieme dopusti, da se u kratko obuče i u gospodarskom graditeljstvu.

§. 27.

Obuku u vjeri dužni su u opetovnicah predavati oni isti, kojim to i u obćoj pučkoj školi prinadleži u smislu §. 188. školskoga zakona, i to po osnovi koju će propisati dotične crkvene oblasti.

§. 28.

Po nacrtu prediducih §§. ima učitelj dotične obće pučke škole, a gdje je više učiteljah svi skupa sporazumno medju sobom i sa mjestnom oblašću školskom (§. 4.) izraditi potanku naukovnu osnovu, odgovarajuću posebnim okolnostim, koje bude uvažiti pri uredjenju opetovne obuke za dotičnu obću pučku školu, zajedno s redom nauka.

Te osnove i red nauka imaju se kano i red nauka za svakdanju školu (§. 66. školskoga i nastavnoga reda) podnieti na odobrenje dotičnomu županijskomu školskomu nadzorničtvu.

§. 29.

Podlogom za stvarnu obuku u opetovnicah imaju biti posebne tim školam namienjene čitanke, koje dok budu sastavljene, rabit će u tu svrhu po selih sadašnja čitanka najvišega razreda obćih pučkih školah, a po gradovih „čitanka za gradske nedjeljne škole“.

Za čitanje i razlaganje u opetovnicah mogu se kadšto upotriebiti i sgodno napisani poučni članci iz domaćih gospodarskih i pučkih časopisah.

§. 30.

Gdje je više učiteljskih silah, imaju se opetovnjači podieliti u više razredah.

§. 31.

Iz obće pučke škole izstupivša mladež stupa redovito prve godine u niži, a druge, prama učinjenomu napredku, u viši razred opetovnice; nu napredniji i zreliji opetovnici mogu se odmah uvrstiti u viši razred.

Prelaz se obavlja ili početkom školske godine, ili, ako opetovnica ima više od dvajuh razredah, uz kraće takodjer rokove.

§. 32.

Gdje ima samo jedan učitelj, ili gdje se i onako u obćoj pučkoj školi mužka i ženska mladež kroz sve razrede zajednički obučava, tamo je i opetovna obuka za mladež obojega spola zajednička.

Gdje je pako obuka u obćoj pučkoj školi za mužku i žensku djecu odlučena, ima se odlučeno podjeljivati i opetovna obuka.

§. 33.

Nu i pri školah sa jednom učiteljskom silom, može se mladež unutar toga jednoga razreda, obzirom na njezine sposobnosti, podieliti radi opetovne obuke u dvie, po mogućnosti jednake polovine.

Ne manje će i u takovih opetovnicah valjat obazirat se pri obuci na posebne potrebe mužkoga i ženskoga spola.

§. 34.

Učitelji obćih pučkih školah dužni su u dotičnih opetovnicah i s njimi spojenih risaonicah podjeljivati obuku, i to bezplatno.

Naraste li tom dužnošću kojemu učitelju preko 30 nastavnih urah na tjedan, ima mu se svaka ura preko toga broja nagraditi iz dotične školske blagajne sa najmanje 30 forintih za godišnji tečaj.

Nu ta nagrada niti se smije učitelju uračunavati u plaću niti je on od nje dužan plaćati odredjene zakonom (§. 143. školsk. zakona) postotke u mirovinsku zakladu.

§. 35.

Ako u kojem mjestu ima pri obćoj pučkoj školi, dotično školah, više učiteljah, nego što je za opetovnicu ustrojeno razredah, trebat će da se učitelji u podjeljivanju opetovne obuke na temelju medjusobnoga sporazumka izmjenjuju.

Neuzmogne li se putem takova sporazumka urediti kako treba opetovna obuka, opredielit će mjestna školska oblast sporazumno s ravnateljstvom dotične škole, ili školah, red, kojim se učitelji imaju izmjenjivati.

§. 36.

Pravilo je, da sa svakom pučkom školom ima biti spojena opetovnica. Ako li ništa ne manje u kojem mjestu ima više obćih pučkih školah, odredit će mjestna školska oblast, sporazumno s ravnateljstvom ili ravnateljstvi tih školah, da li se opetovna obuka pri svakoj pojedinoj tih školah, ili pri njekojih, ili pri jednoj samo, ili napokon od svih njih odlučeno podjeljivati ima.

§. 37.

Propisi o polazku škole i kontroli toga polazka ter o postupku proti nemarnim roditeljem ili njihovim zamjenikom, što no su izdani za obće pučke škole,

imaju se analogno uporavljati i na opetovnice (§. 20. naredbe o polazku škole od 6. listopada 1875. i §. 61. školskoga zakona, s obzirom takodjer na §. 52. alin. 3. istoga školsk. zakona).

§. 38.

Ustanove §§. 41. i 42. školskoga zakona o nabavljanju učevnih knjigah i drugih za nauk potrebitih stvarih imaju valjati i za opetovnice.

§. 39.

U svakoj opetovnici vodi učitelj imenike, propisane §. 40. sl. i) školskoga i nastavnoga reda od 14. srpnja 1875., po priloženih formularih za seoske i gradske opetovnice.

§. 40.

Po dovršenom dvogodištu i eventualno po naknadi neopravdano zanemarenih danah izdaju se od dotičnih učiteljah opetovnikom svjedočbe odpustnice po privitom formularu.

§. 41.

U odpustnici ima, poslie imena i prezimena, dobe, rodnoga mjesta, zanimanja i prebivanja opetovnikova, biti točno zabilježen dan, kojim je u opetovnicu stupio, kako ju je polazio, kakovo mu je bilo ćudoredno ponašanje i kakov u **obće** napredak u naucih.

§. 42.

Ako se opetovnik, dok mu još nije dospjela obvezanost na polaženje opetovnice, drugamo preseli, dužan je u novom mjestu svojega prebivanja opetovnicu nastaviti ter u to ime od prijašnje opetovnice izvaditi i sobom ponieti svjedočbu polaznicu, u kojoj treba da točno bude zabilježen dan upisa u opetovnicu te neopravdani izostatci, koje opetovnik nadoknaditi ima.

§. 43.

Odpustnice i polaznice izdaju se opetovnikom prvi put bezplatno, a za duplikate valja da plate pristojbu od 50 novč. na korist knjižnice dotične škole.

§. 44.

Za one šegrte, naučnike ili vježbenike, koji neznaju čitati ni pisati, ima pripravna obuka za opetovnicu (§. 60. školskoga zakona) trajati prama potrebi, a iz takovih pripravljaonicah primaju se u opetovnicu samo oni, koji na prijamnom izpitu dokažu, da okretno čitati i pisati umiju.

Nagrada za pripravljanje analfabetah, o kojih je rieč, ugovorit će se

izmedju dotičnih gospodarah i onih učiteljah, koji su se njihove šegrte, naučnike ili vježbenike za opetovnicu pripravljati podhvatili, uz posredovanje obćinskoga odbora.

§. 45.

Uprava i nadzor nad opetovnicami pripada onim istim školsko-oblastnim organom, koji su zakonom pozvani, da izvršuju upravu i nadzor nad obćimi pučkimi školami.

§. 46.

Članovi obćinskih školskih odborah, mjestni i županijski školski nadzornici dužni su jednakom pomnjom pratiti djelovanje kako svakdanjih pučkih školah tako i opetovnicah.

§. 47.

Školska knjižnica i druga učila zajednička su svakdanjoj pučkoj školi i opetovnici.

§. 48.

Disciplinarni propisi, obstojeći za obće pučke škole, imaju analogno valjati i za opetovnice.

K br. 5749. iz 1875 kr. zem. vladn. odjela za bogoštovje i nastavu.

Opetovna učiona u . . . . .

Imenik opetovnikah

. . . razreda

za školsku godinu

18 . .

(za gradske opetovnice.)
§. 39. propisa ob opetovnoj obuci.

Tekući broj i broj glavnoga imenika	Prezime i ime naučnika (šegrta)	Mjeseci	Dani za bilježenje polazka																													
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Broj zanem. urah	Vjera	Doba	Domovina i rodno mjesto naučnika	Uči se zanat	Kod	U ulici pod kućnim br.	Ćudoredno ponašanje	Napredak u								Upisan u opetovnicu dne	Odpustnicu dobio dne
								nauku vjere	čitanju	pism. slogu	račun. uz obrt. knjigovodstvo	zem. i poviesti	prirodopisu	prirodoslovju	risanju		

K br. 5749. iz 1875 kr. zem. vladn. odjela za bogoštovje i nastavu.

Opetovna učiona u . . . .

Imenik opetovnikah

. . . razreda

za školsku godinu

18 . .

(za seoske opetovnice.)

§. 39. propisa ob opetovnoj obuci.

Tekući broj i broj glavnoga imenika	Prezime i ime opetovnika	Mjeseci	Dani za bilježenje polazka																														
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Broj zanem. urah	Vjera	Doba	Domovina i rodno mjesto opetovnika	Čim se bavi	Ime otca ili skrbnika	Stanuje u ulici pod kućnim br.	Čudoredno ponašanje	Napredak u								Upisan u opetovnicu dne	Odpustnicu dobio dne
								nauku vjere	čitanju	pism. slogu	račun. uz gosp. knjigo.	zem. i poviesti	prirodopisu	prirodoslovju	gosp. i kućans.		

k br. 5749 iz 1875. kr. zemalj. vladnoga odjela za bogoštovje i nastavu.

Opetovna učiona . . . .

Odpustnica.

N. N. rodom iz . . . . (mjesto), u . . . . (zemlja) . . . . (zanimanje) polazio je od . . . . do . . . . . . opetovnu obuku pri ovoj pučkoj školi, te mu je za to vrieme bilo ćudoredno ponašanje . . . . a napredak u propisanih učevnih predmetih . . .

I pošto je tim načinom ustanovi §. 57. zakona od 14. listopada 1874. ob ustroju pučkih školah zadovoljio, izdaje mu se ova odpustnica.

U N. N. . . . . 18 . . .

Podpisi

§. 40 propisa ob opetovnoj obuci.

Br. 3.

Naredba

kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od dne 23. prosinca 1875. br. 5248.,

kojom se uredničtvu školskoga časopisa „Napredka“ podjeljuje ovlast za izdavanje službenoga „Dodatka“.

Da se i onim naredbam kr. zemaljske vlade o poslovih školskih, koje po svojoj naravi nespadaju u „Sbornik zakonah i naredabah, valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju“ a ipak su i dalje, navlastito pako školske krugove zanimati podobne, do što veće javnosti put otvori, nalazi kr. zemaljsko-vladni odjel za bogoštovje i nastavu uredničtvu izilazećega u Zagrebu školskoga časopisa „Napredka“ podieliti ovlast, da se takove naredbe, odluke, naputci itd., što ih kr. zemaljska vlada bude u području pučke škole izdavala, ter uredničtvu rečenoga časopisa priobćivala, mogu u posebnom samostalnom službenom „Dodatku“ k časopisu „Napredku“ proglašivati s kriepošću autentičnih publikacijah vladinih.

Što se ovim stavlja do obćega znanja.

Ivan Mažuranić s. r.

Br. 4.

Naredba

kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskoga vladnoga odjela za pravosudje od 24. prosinca 1875. br. 634.,

kojom se uredjuje odpovjed stanovah u slobodnom i kr. glavnom gradu Zagrebu.

Da se uklone razni nedostatci, koji nastaju odpovjedju stanovah u slobodnom i kr. glavnom gradu Zagrebu i da se u tom pogledu uvede jednakost u vremenu odpovjedi, obnašao je kr. hrv.-slav.-dalm. vladni odjel za pravosudje u sporazumku s kr. hrv.-slav.-dalm. vladnim odjelom za unutarnje poslove na temelju §. 25. ministarske naredbe od 17. prosinca 1858. br. 234. d. z. 1. odrediti što sliedi:

§. 1.

Ako stranke glede odpovjedi nisu utanačile posebna ugovora, (što jim je slobodno po §. 2. sl. a. više navedene ministarske naredbe), valja onomu, koj hoće razriešiti pogodbu, da stan, za koj se je plaćala najamnina u 2. ili više mjesečnih obrokah, odpovjedi samo u ovdje ustanovljenu roku i to:

od 1. do 14. svibnja,
od 1. do 14. studenoga,

jer samo odpovjed stana učinjena u tom roku, valja za iduće odpovjedno vrieme, koje prema tomu za izpražnjenje stana (§. 17. više navedene naredbe (kod odpovjedi učinjene od

1. do 14. svibnja, iztiče posljednjega listopada,
1. do 14. studenoga, iztiče posljednjega travnja.

§. 2.

Stan, za koji se najamnina mjesečno plaća, ima se odpovjediti prije izmaka najamnoga mjeseca, a najam tada traje kroz cieli dalji mjesec. Tekar kad ovaj mjesec mine, ima se uporabni predmet povratiti.

§. 3.

Stan, koj se odpovjediti ima od 1. do 14. svibnja i od 1. do 14. studenoga (§. 1.), valja izprazniti podpuno i predati dana 8. studenoga, dotično dana 8. svibnja o 12. uri o podne, dočim se za smještenje stvarih unilazećoj stranci imadu ustupiti primjerne prostorije do 4. studenoga, odnosno do 4. svibnja 12. ure o podne.

§. 4.

Stan, koj se odpovjediti ima prije izmaka najamnoga mjeseca, valja podpuno izprazniti i predati dana trećega dotičnoga mjeseca o 12. uri o podne, a unilazećoj stranki imade se za smještenje stvarih ustupiti potriebna prostorija dana drugoga istoga mjeseca o 12. uri o podne.

§. 5.

Ova naredba stupit će u kriepost dva mjeseca iza proglašenja.

Ivan Mažuranić s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad II.

Izdan i razposlan dne 20. siečnja 1876.

Br. 5.

Zakon

od 19. prosinca 1875.

o proračunu za potrebe nutarnje samouprave kraljevina Hrvatske i Slavonije za godinu 1876.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevina Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

o proračunu za potrebe nutarnje samouprave kraljevina Hrvatske i Slavonije za godinu 1876.

§. 1.

Za potrebe nutarnje samouprave kraljevina Hrvatske i Slavonije za godinu 1876. ustanovljuju se troškovi na 3,166.442 for. tri milijuna sto šestdeset i šest tisuća, četiri sto četrdeset i dva forinta austr. vred.

§. 2.

Svota ova razdieljuje se na sliedeća poglavja i naslove:

Poglavje I.

Odjel za unutarnje poslove.

Naslov	1.	Zemaljska vlada	225.487	for.
„	2.	Zemaljsko računovodstvo	39.000	„
„	3.	Zemaljska blagajna	10.690	„
„	4.	Zemaljski arkiv	3.550	„
„	5.	Zemaljsko-vladni gradjevni odsjek	23.850	„
„	6.	Sabor	50.000	„
„	7.	Kr. političke oblasti I. molbe	598.880	„
„	8.	Zemaljske sgrade	31.200	„
„	9.	Zemaljske cesto i vodogradjevine	281.540	„
„	10.	Zdravstvo	106.860	„
„	11.	Kaznione	113.752	„
„	12.	Žandarmerija	258.367	„
„	13.	Prinesci za narodne zavode i narodno gospodarstvo i zemaljska stipendija	146.162	„
„	14.	Razne potrebe i nepredvidljivi troškovi	13.600	„
„	15.	Mirovine	154.597	„

Poglavje II.

Odjel za bogoštovje i nastavu.

Naslov	1.	Zemaljski prinos vierozakonskim zakladam za nepokrite potrebe za vierozakonske zavode i svrhe bogoštovne	91. 667	for.
„	2.	Nastavni zavodi	300.641	„
„	3.	Mirovine	19.713	„

Poglavje III.

Odjel za pravosudje.

Naslov	1.	Stol sedmorice kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije	52.179	for.
„	2.	Banski stol kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije	95.880	„

Naslov	3. Kr. sudbeni stolovi	257.137	„
„	4. Kr. kotarski sudovi	268.780	„
„	5. Troškovi tičući se svih sudovah prve molbe .	168.449	„
„	6. Mirovine	54.461	„

§. 3.

Troškovi, prijašnjim paragrafom odobreni, imadu se namiriti:

a) Vlastitimi upravnimi dohodci, zatim dohodci naukovne zaklade kraljevina Hrvatske i Slavonije i dielom od prihoda krajiške imovine, zatim od krajiške obrazovne i odgojne zaklade odpadajućega na razvojačenu krajinu, koji su dohodci za godinu 1876. ukupno sa 125.231 for. proračunani.

b) Svotom od 3,050.000 forinti, proračunanom od 45. postotaka izravnih i neizravnih poreza i javnih dohodaka kraljevina Hrvatske i Slavonije i razvojačene krajine, opredieljenih za troškove nutarnje samouprave istih kraljevina.

§. 4.

Prenašanju neima mjesta niti medju poglavji, niti medju naslovi ovih troškova.

§. 5.

Provedba ovoga zakona povierava se banu kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije.

Dano u Beču dne devetnaestoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Petar grof **Pejacsevich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

Proračun

o potrebi i pokriću unutarnje samouprave kraljevine Hrvatske i Slavonije skupa sa razvojačenom krajinom

za godinu 1876.

Glavni svotnik.

Broj tekući	Broj poglavja		Redovita potreba	Izvanredna potreba	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		A. Potreba.			
1	I.	Poslovi unutarnji	1,741.407	116.128	1,857.535
2	II.	Bogoštovje i nastava . . .	406.089	5.932	412.021
3	III.	Pravosudje	881.171	15.715	896.886
		Svota potrebe . . .	3,028.667	137.775	3.166.442
		B. Pokriće.			
		Vlastiti dohodci:			
1	I.	Poslovi unutarnji	29.482	—	29.482
2	II.	Bogoštovje i nastava i to: Dohodci nastavnih zavodah, zatim prihod iz krajiškoga imetka i iz krajiške obrazovne i odgojne zaklade	90.849	—	90.849
3	III.	Pravosudje	4.900	—	4.900
		Svota vlastitih dohodakah . .	125.231	—	125.231
4		45% izravnih i neizravnih porezah i drugih javnih dohodakah kraljevinah Hrvatske i Slavoniji i razvojačenih dielovah krajine na temelju osnove ugarskoga državnoga proračuna za godinu 1876.	3,050.000	—	3.050.000
		Svota pokrića . .	3,175.231	—	3,175.231

A. Potrieba.

Poglavje I.

Odjel za unutarnje poslove.

Naslov 1—15.

Svotnik.

Broj tekući	Broj naslova		Pojedince: Plaće (forintih austr. vr.)	Pojedince: Stanarina (forintih austr. vr.)	Ukupno (forintih austr. vr.)
1		Zemaljska vlada	172.537	52.950	225.487
2		Zemaljsko računovodstvo . .	38.800	200	39.000
3		Zemaljska blagajna	10.690	—	10.690
4		Zemaljski arkiv	3.550	—	3.550
5		Gradjevni odsjek	23.850	—	23.850
6		Sabor	50.000	—	50.000
7		Političke oblasti I. molbe . .	372.980	25.900	398.880
8		Zemaljske sgrade	31.200	—	31.200
9		Cesto- i vodogradjevine zemaljske .	281.540	—	281.540
10		Zdravstvo	106.860	—	106.860
11		Kaznione	113.752	—	113.752
12		Žandarmerija	258.367	—	258.367
13		Prinesci za narodne zavode i narodno gospodarstvo i zemaljska štipendija	123.192	22.970	146.162
14		Razne potrebe i nepredvidljivi troškovi	13.600	—	13.600
15		Mirovine	140.489	14.108	154.597
		Skupa . .	1,741.407	116.128	1,857.535

Naslov 1. Zemaljska vlada.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaće	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vr.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarina:			
	1	Ban	12.000	—	12.000
	2	3 odjelna predstojnika i to:			
		1 sa 5000 for. i 450 for. stanarine 2 po 4500 for. i 450 for. stanarine	14.000	1.350	15.350
	3	9 odsječnih savjetnikah (medju njima praliečnik):			
		4 po 3000 for. 5 po 2600 for. } i 350 for. stanarine	25.000	3.150	28.150
	4	11 tajnikah, medju njimi šumarski izvjestitelj i to:			
		5 po 1800 for. 6 po 1600 for. } i 300 for. stanarine	18.600	3.300	21.900
	5	12 perovodjah, medju njimi prevoditelj:			
		6 po 1200 for. i 250 for. 6 po 1000 for. i 200 for. } stanarine	13.200	2.700	15.900
	6	Zemaljski živinar sa 1200 for. plaće i 250 for. stanarine (sada nepopunjeno).			
	7	1 ravnatelj pomoćnih uredah . .	1.600	300	1.900
	8	2 pristava po 1200 for. i 250 for. stanarina	2.400	500	2.900

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaće	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vr.		
	9	12 oficijalah:			
		6 po 1000 for. i 200 for. stanarine 6 po 900 for. i 150 for. stanarine	11.400	2.100	13.500
	10	2 kamenotiskara po 500 for. i stanarine po 80 for.	1.000	160	1.160
	11	13 podvornikah, medju njimi 1 vratar i to:			
		1 sa 500 for. 6 po 400 for. 6 po 350 for. } i 80 for. stanarine osim vratara	5.000	960	5.960
		Svota plaćah i stanarine	104.200	14.520	118.720
2		Službovine:			
	1 2	za bana . . . 4000 for. za predstojnika unutar. odjela 1000 fr.			5.000
3		Odielo:			
	1 2	za 12 poslužiteljah po 70 for. 840 fr. za vratara , . . . 30 fr.			870
4		Pripomoći			1.000
5		Uredski, pisarnički i putni troškovi i nadnice			25.147
6		Najmovine, i to: za kuće			
	1 2 3 4	Vakanovićevu . . 2650 fr. Fodrocievu . . 550 fr. Lovrenčićevu . . 2500 fr. Vršec-Supanovu . . 1100 fr.			6.800
7		Za razne potrebe banu na razpolaganje			10.000
8		Statistički ured			5.000
		Svota redovite potrebe			172.537

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaće	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vr.		
		Izvanredna potreba.			
9		Osobni doplatci onih činovnikah, koji su kod organizacije s manjom plaćom namješteni i to:			
	1	Za šumarskoga izvjestitelja Franju Čordašića	200		
	2	za pristava pomoćnih uredah Antuna Majhena	300		500
10		Službovni doplatak za pisara Antuna Gogera			200
11		Beriva činovnikah extra statum i to:			
	1	za oficijala Tošu Janjanina . .	900	150	
	2	za pisara Antuna Gogera . .	500	100	
	3	za pisara Martina Šarića . .	500	100	
			1.900	350	2.250
12		Za provedbu novoga ustrojstva političkih oblastih i sudovah naročito za odpravnine, beriva razpoloživih činovnikah i službenikah i t. d.			50.000
		Svota izvanredne potrebe			52.950
		Svota redovite potrebe			172.537
		Ukupno . .			225.487

Naslov 2. Zemaljsko računovodstvo.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vr.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarina:			
	1	1 računarski ravnatelj . . .	1.800	300	
	2	4 računarska savjetnika i to: 2 sa 1400 for. 2 po 1200 for. } i 250 for. stanarine	5.200	1.000	
	3	6 računarskih revidentah i to: 3 po 1100 for. 3 po 1000 for. } i 200 for. stanarine	6.300	1.200	
	4	12 oficijalah i to: 6 po 900 for. 6 po 800 for. } i 150 for. stanarine	10.200	1.800	
	5	4 asistenta i to: 2 po 700 for. 2 po 600 for. } i 100 for. stanarine	2.600	400	
	6	3 vježbenika s pripomoćju po 400 for. i 100 for. stanarine . .	1.200	300	
	7	1 odpravnik	700	100	
	8	4 pisara sa 500 for. i 100 for. stanarine	2.000	400	
		Poslužno osoblje.			
	9	3 poslužitelja i to: 1 sa 400 for. 1 sa 360 for. 1 sa 300 for. } i stanarine 2 po 60 fr.	1.060	120	36.680

*

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarine	Ukupno
			forintih austr. vried.		
2		Uredski i pisarnički troškovi . .			1.500
3		Odjelo za 3 poslužitelja po 40 for.			120
4		Pripomoći			500
		Svota redovite potrebe			38.800
		Izvanredna potreba.			
5		Osobni doplatak i to:			
	1	za računarskoga savjetnika Kušića	100		
	2	za računarskoga revidenta Eisenthala	100		200
		Svota izvanredne potrebe			200
		Svota redovite potrebe			38.800
		Ukupno . .			39.000

Naslov 3. Zemaljska blagajna.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintah austr. vried.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarina:			
	1	1 zemaljski blagajnik . . .	1.600	300	
	2	1 protustavnik	1.200	250	
	3	2 pristava i to:			
		1 sa 1100 for. 1 sa 1000 for. } i 200 for. stanarine	2.100	400	
	4	2 oficijala i to:			
		1 sa 900 for. 1 sa 800 for. } i 150 for. stanarine	1.700	300	
	5	2 asistenta i to:			
		1 sa 700 for. 1 sa 600 for. } i 100 for. stanarine	1.300	200	
	6	1 podvornik	400		9.750
2		Uredski i pisarnički troškovi . .			800
3		Odielo za poslužitelja . . .			40
4		Pripomoći			100
		Ukupno . .			10.690

Naslov 4. Zemaljski arkiv.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarine:			
	1	Ravnatelj	1.200	200	
	2	Pristav	800	150	
	3	Pisar	500	100	
	4	Podvornik	300	60	3.310
2		Odielo za poslužitelja . . .			40
3		Uredske i pisarničke potriebštine i to:			
		za nabavu pisarničkoga materijala i drvah za ogriev . . .			200
		Ukupno . .			3.550

Naslov 5. Gradjevni odsjek.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
1		**Redovita potreba.**			
		Plaće i stanarine:			
	1	1 gradjevni savjetnik . . .	2.000	300	2.300
	2	2 nadmjernika i to:			
		1 I. razreda sa 1800 fr. } i 250 for. 1 II. razreda sa 1600 fr. } stanarine	3.400	500	3.900
	3	4 mjernika i to:			
		2 I. razreda sa 1400 fr. } i 200 for. 2 II. razreda sa 1200 fr. } stanarine	5.200	800	6.000
	4	4 mjernička pristava:			
		2 I. razredu po 1000 fr. } i 150 for. 2 II. razredu po 800 fr. } stanarine	3.600	600	4.200
	5	1 oficijal	1.000	200	1.200
	6	2 pisara po 500 for. i 100 for. stanarine	1000	200	1.200
	7	Podvornik	350	60	410
2		Službovnina gradjevnoga savjetnika			400
3		Uredski, pisarnički, putni troškovi i dnevnice			4.000
4		Pripomoći			200
5		Odielo za podvornika . . .			40
		Svota redovite potrebe . .			23.850

Naslov 6. Sabor.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1		Dnevnice, stanarine i putni troškovi zastupnikah, zatim troškovi saborske pisarne		50.000
		Ukupno . .		50.000

Naslov 7. Političke oblasti 1. molbe.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince		Ukupno
			Plaće	Stanarina	
			forintih austr. vried.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarine:			
	1	8 velikih županah po 2600 for. plaće i 350 for. stanarine . . .	20.800	2.800	23.600
	2	12 podžupanah i to:			
		6 po 1800 fr. } i 300 for. stanarine 6 po 1600 fr. }	20.400	3.600	24.000
	3	20 tajnikah i to:			
		10 po 1400 for. } i 250 fr. stanarine 10 po 1200 for. }	26.000	5.000	31.000

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaće	Pojedince Stanarina	Ukupno
				forintih austr. vried.	
	4	40 perovodjah po 800 for. plaće i 150 for. stanarine . . .	32.000	6.000	38.000
	5	10 perovodnih vježbenikah po 600 for.	6.000	—	6.000
	6	40 pisarah i to:			
		20 po 700 for. / 20 po 600 for. } i 100 for. stanarine	26.000	4.000	30.000
	7	12 mjernikah i to:			
		6 I. razreda sa 1200 fr. / 6 II. razreda sa 1000 fr. } i 200 for. stanarine	13.200	2.400	15.600
	8	12 mjerničkih pristavah i to:			
		8 I. razrede po 800 fr. / 4 II. razreda po 700 fr. } i 150 for. stanarine	9.200	1.800	11.000
	9	7 nadšumarah po 1000 fr. i 200 fr. stanarine	7.000	1.400	8.400
	10	20 podvornikah po 300 fr. plaće i 60 for. stanarine . . .	6.000	1.200	7.200
	11	20 podvorničkih pomoćnikah po 250 for. plaće i 60 for. stanarine .	5.000	1.200	6.200
	12	40 liečnikah po 700 for. plaće i 200 for. stanarine	28.000	8.000	36.000
	13	19 veterinarah po 600 for. plaće i 150 for. stanarine . . .	11.400	2.850	14.250
	14	40 primaljah po 160 for. konvencije	6.400	—	6.400
		Svota plaćah i stanarine . .	217.400	40.250	257.650
2		Nadnice i to:			
	1	za 50 dnevničarah po 1 for. na dan			18.300
	2	za 20 težakah za 6 zimskih mjesecah po 50 novč. na dan . . .			1.830

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće (forintih austr. vried.)	Pojedince: Stanarina (forintih austr. vried.)	Ukupno (forintih austr. vried.)
3		Odielo:			
		za 40 podvornikah po 40 for. .			1.600
4		Pripomoći			2.000
5		Uredski, pisarnički i putni troškovi:			
	1	Putni paušal velikih županah i podžupanah 9.600 for.			
	2	Naknade za putne i pisarničke troškove podžupanijah, zatim za mjernike i nadšumare 50.000 for.			
	3	Ciepljenje i dociepljenje boginjah 3000 for.			
	4	Naknade za putne troškove liečnikah i veterinarah 4000 fr. . .			66.600
6		Najmovine i to:			
		za 10 uredah po 900 for. . .			9.000
7		Uzdržavanje zgradah . . .			10.000
8		Uznički troškovi za svaku podžupaniju 100 for.			2.000
9		Razni troškovi			4.000
		Svota redovite potrebe . .			372.980

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Izvanredna potreba.			
10		Osobni doplatak onih činovnikah, koji su prigodom preustrojenja s manjom plaćom namješteni . . .			6.700
11		Za popravak županijske zgrade u Varaždinu			10.000
12		Za nabavu uredskoga i uzničkoga pokućtva i mjerničkih strojevah za podžupanije i uzornih mierah za baždarenje			9.200
		Svota izvanredne potrebe . .			25.900
		Svota redovite potrebe . .			372.980
		Ukupno . .			398.880

Naslov 8. Zemaljske zgrade.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1	1	Popravci i obično uzdržavanje zemaljskih zgradah i to: Banske residencije, zemaljske kuće, sveobće zemaljske bolnice (tvornice duhana) u Zagrebu, kaznione u Lepoglavi i Zagrebu, narodnoga kazališta, pakračke bolnice, zemaljske zgrade u Požegi, Varaždinu i njekadanje kuće Gajeve .		14.000
2		Troškovi režije:		
	1	Čišćenje dimnjakah i zahodah u zemaljskih zgradah . . .	500	
	2	Porez i daće za iste zgrade . .	1.500	2.000
3		III. i IV. obrok odplate zajma učinjenoga iz sirotinske zaklade u ukupnoj svoti od 40000 for. u ime kupovnine Gajeve kuće, uz odplatu u 40 polugodišnjih obrokah i to u ime 5% kamatah 1888 for. 80 nv., u ime 3% odplate glavnice 1311 for. 20 nč.		3.200
4		Za gradjenje vojare u Lepoglavi za smještenje posade od 1 satnije s troškom od 50000 for. odplatna anuitetna tangenta za godinu 1876.		4.000
5		Ukamaćenje i amortizacija zajma za pregradjenje i nadozidanje II. kata na zemaljskoj njegda Gajevoj kući		8.000
		Ukupno . .		31.200

Naslov 9. Cesto- i vodogradjevine zemaljske.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih	au. vr.
		Redovita potreba.		
1		Plaće:		
	1	21 nadcestar po 400 forintih . .	8.400	
	2	10 riečkih vidokah i to:		
		2 po 360 for. . . . 720 for. 8 po 315 for. . . 2520 for.	3.240	
	3	141 cestar po 200 for. . . .	28.200	39.840
2		Putni troškovi i dnevnice empiričkoga osoblja		600
3		Najmovine za smještenje gradjevne sprave i orudja		600
4		Pripomoći cesto- i vodogradjevnomu osoblju		500
5		Troškovi mapiranja . . .		500
6		Popravak riečko-vidočkih sgradah:		
		Nabava cestovnoga pokrivala zatim uzdržavanje cestah, mostovah i vodogradjevinah, posebne gradjevine i odkup zemljištah . . .		237.500
7		Nabava i popravak orudja i sprave		2.000
		Svota . .		281.540

Naslov 10. Zdravstvo.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedinee	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1		Trošak za bolnicu u Pakracu.		
	1	Plaće i to: a) ravnatelja . 1200 for. b) pomoćnika . 600 for. c) svećenika . 60 for.	1.860	
	2	Obskrba	24.000	25.860
2		Trošak za škrljevačku ujedno javnu bolnicu u Kraljevici do konca mjeseca travnja 1875.		
	1	Plaće		
	2	Obskrbni troškovi i liekovi . .		
3		Ini bolnički i obskrbni troškovi .		50.000
4		Zavodi čovječnosti:		
	1	Nahodišta i porodišta . . .		1.000
	2	Ludnice i to: za obskrbu i liečenje ludjakah u ovozemnih i stranih ludnicah		24.000
		Svota redovite potrebe . .		100.860
		Izvanredna potreba.		
5		Troškovi izvanredni zbog epidemijah na ljudih i na blagu		6.000
		Ukupno . .		106.860

Naslov 11. Kaznione.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1		Plaće za kaznionu lepoglavsku:		
	1	Ravnatelj	1.500	
	2	Pristav . . , ...	800	
	3	2 svećenika (rimokatolički i grčko-iztočni) po 800 for. . . .	1.600	
	4	Liečnik	700	4.600
2		Uredski i putni troškovi:		
	1	Paušal ravnatelju kaznione lepoglavske	200	
	2	Trošak za tiskanice i nabavu školskih knjigah	110	
	3	Godišnji prinesak brzojavnoj postaji u Ivancu	15	
	4	Putni trošak u interesu kaznione lepoglavske	300	
	5	Putni trošak rabinera . . .	40	665
3		Nadnica za dnevničara po 1 for. .		366
4		Pripomoći za činovnike i službenike		100
5		Crkvene potrebštine:		
	1	Za katoličku kućnu kapelu na ulje, svieće itd.	60	
	2	Za obdržavanje službe božje grčko-iztočnoga vjeroizpoviedanja na ulje, svieće itd.	60	
	3	Za orguljaša	60	180

Stavka	Tekući broj stavke		Poje-dince	Ukupno
			forintih au. vr.	
6		Zaklade:		
	1	Duhovniku u Lepoglavi za popunjenje kongrue	307	
	2	Za kapelana u istu svrhu . .	200	507
7		Straža u Lepoglavi:		
	1	Tamničar	500	
	2	8 desetnikah po 288 for. . .	2.304	
	3	80 stražarah po 216 for. . .	17.280	
	4	Odielo po 35 for. za 89 osobah .	3.115	23.199
8		Potriebštine sjegurnosti:		
		Za oružje, prah, olovo . . .		120
9	1	Popratni troškovi za kaznenike .		200
10		Obskrba:		
	1	U Lepoglavi za 650 kaznenikah po 24 novč. na dan . . .	57.096	
	2	U Zagrebu za 50 ženskih kaznenicah po 29¾ novč. na dan . .	5.444	
	3	Za kaznenike nalazeće se u Ilavi i Glini	12.000	
	4	Za obskrbu kaznenikah iz razvojačene i utjelovljene krajine, nalazećih se u tvrdjavnih kaznionah Osiek, Brod, Petrovaradin, N. Gradiška i Tere-zienstadt	5.000	79.540
11		Liekovi		1.600
12		Razsvjeta		600
13		Pasivne kamate kaptolu varaždinskomu za odstupljeni samostan u Lepoglavi		1.575
14		Razni troškovi		500
		Svota redovite potrebe . .		113.752

Naslov 12. Žandarmerija.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1	1	Plaća za častnike	11.083	
	2	Ekvivalent za sluge častnikah .	1.771	
	3	Odsječnina za konje . . .	168	
	4	Doplatak žandarmerijski . .	3.485	
	5	Relutum plodinah	582	
	6	Prinesak za odjeću furira i poslužnika	67	
	7	Plaća za momčad	168.700	
	8	Doplatak službovni	11.850	
	9	Doplatak za kolajne . . .	37	
	10	Masa-paušal	16.000	
	11	Ulaganje u masu	3.600	
	12	Stanarina i noćnica . . .	874	
	13	Putni i popratni troškovi . .	6.927	
	14	Troškovi novačenja . . .	120	
	15	Premije (taglie)	348	
	16	Uredski i pisarnički troškovi . .	1.251	
	17	Zdravničke potrebe . . .	100	
	18	Oružje i strielivo	947	
	19	Razni troškovi	57	227.967
2	1	Ukonačenje žandarmerije . .		30.400
		Ukupno . .		258.367

Naslov 13. Prinesci za narodne zavode i narodno-gospodarske svrhe, zatim zemalj. štipendija.

Stavka	Tekući broj stavke		Poje-dince	Uknpno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1		Subvencija za narodno zemaljsko kazalište		32.000
2	1	Križevačka gospodarsko-šumarska učiona	13.200	
	2	Predplata na štipendija za pitomce ratarnice	1.560	14.760
3		Prinesak za gospodarsko družtvo u Zagrebu		6.000
4		Za nagrade u svrhu promicanja pojedinih granah domaćega gospodarstva		4.000
5		Putni trošak gospodarskoga vieća .		300
6		Za pošumljenje Krša u Primorju .		2.000
7		Prinesak za glasbeni zavod u Zagrebu		3.000
8		Dnevnice i putni troškovi povjerenikah za državne izpite za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva .		100
9		Oplemenjenje konjah:		
	1	Putni troškovi	200	
	2	Nagrade u cekinih i kolajnah .	700	900

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince (forintih au. vr.)	Ukupno (forintih au. vr.)
10		Umjetnička štipendija:		
		Za naobražeženje domaćih umjetnikah, slikarah, kamenorezacah itd.		812
11		Tehnička štipendija:		
	1	Za 5 tehnikah	2.500	
	2	Jedan štipendij za trgovačku struku	500	3.000
12		Liečnička štipendija:		
	1	Za 5 liečnikah po 500 for. . .	2.500	
	2	Za 3 živinovračitelja po 300 for. .	900	
	3	Za naobraženje seljačkih primaljah	720	4.120
13		Gospodarsko-šumarska štipendija za 2 štipendista po 600 for. . .		1.200
14		Promocijalne takse, školarina i putni troškovi za gori navedene štipendiste		1.000
15		Troškovi za uzdržavanje pastuhah u varaždinskoj pastuharni . .		50.000
		Svota redovite potrebe . .		123.192
		Izvanredna potreba.		
16		Tisak strukovnih dielah za kr. šumarsko-gospodarsko učilište u Križevcih i za nagrade piscem .		1.500
17		Hallska gospojinska zaklada:		
	1	Za 2 zadužbine zakladne po 420 fr.	840	
	2	Za 3 obskrbna štipendija po 210 fr.	630	1.470
18		Trošak za podignuće ratarnice u Slavoniji		20.000
		Svota izvanredne potrebe . .		22.970
		Svota redovite potrebe . .		123.192
		Skupa . .		146.162

Naslov 14. Razne potrebe i nepredvidljivi troškovi.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1		Popraćenički troškovi t. j. obskrba i ini razni troškovi, zatim dnevnice, trošarina i miljarina pratiocah .		4.000
2		Nagrade za uhićenje razbojnikah .		500
3		Nagrade za spašenje života od pogibelji smrti		100
4		Za izdavanje sbornika i redarstvenoga viestnika		3.000
5		Za razne nepredvidljive troškove, koji nisu navedeni u nijednom stupcu kojega naslova . . .		6.000
		Svota redovite potrebe . .		13.600

Naslov 15. Mirovinske pristojbe.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih	au. vr.
		Redovita potreba.		
1	1	Dvorska kancelarija . . .	8.112	
	2	Zemaljska vlada	13.102	
	3	Banska vlada	1.050	
	4	C. kr. namjestničtvo . . .	3.616	
	5	Kr. namjestničko vieće . . .	10.891	
	6	C. kr. županijske oblasti . .	2.900	
	7	Županije	22.063	
	8	C. k. kotarski uredi . . .	11.665	
	9	Županijski kotarski sudovi . .	19.290	
	10	Kaznione	1.894	
	11	Bolnica škrljevačka . . .	219	
	12	C. kr. redarstvo	980	
	13	Gubernium na Rieci . . .	2.205	
	14	Gradjevne oblasti	5.255	
	15	Cestogradnje	2.169	
	16	Vodogradnje	618	
	17	Računovodstvo	12.592	
	18	Zemaljska blagajna . . .	1.000	
	19	Oružničtvo	8.847	
	20	Razvojačena Krajina . . .	12.021	
		Svota redovite potrebe . .		140.489

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Izvanredna potreba.		
2	1	Razvojačena i utjelovljena krajina .		4.108
3	1	Mirovine povodom preustrojstva političke uprave		10.000
		Svota izvanredne potrebe . .		14.108
		K tomu svota redovite potrebe .		140.489
		Skupa . .		154.597

A. Potrieba.

Poglavje II.

Odjel za bogoštovje i nastavu.

Naslov 1—3.

Svotnik.

Broj tekući	Broj naslova		redovita Potrieba forintih austr. vr.	izvanredna Potrieba forintih austr. vr.	Ukupno forintih austr. vr.
1	1	Zemaljski prinos za pokriće manjka u vjerozakonskoj zakladi . .	91.667		91.667
2	2	Nastavni zavodi	295.633	5.008	300.641
3	3	Mirovine	18.789	924	19.713
		Ukupno . .	406.089	5.932	412.021

Naslov 1. Zemaljski prinos u svrhe bogoštovne.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1		Zemaljski prinos u svrhe bogoštovne.		
	1	Za crkvu katoličku . . .		82.957
	2	Za crkvu grčko-istočnu skupa s pripomoćju samostana u Lepojvini .		8.710
		Ukupno . :		91.667

Noslov 2. Nastavni zavodi.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Redovita potreba.			
		A. Sveučilište.			
1		Plaća i stanarina:			
	1	28 redovitih profesorah po 1800 for. plaće i 350 for. stanarine . .	50.400	9.800	
	2	4 izvanredna profesora po 1400 for. plaće i 300 for. stanarine . .	5.600	1.200	
	3	1 knjižničar	1.400	300	
	4	1 aktuar	600	150	
	5	2 pisara	800	200	
	6	petgodišnji doplatci	600		71.050

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vr.		
2		Osobni doplatak za profesora Vojnovića			400
3		Plaća i stanarina sluguh:			
	1	Pedel	400	150	
	2	4 podvornika po 300 for. plaće i 60 for. stanarine	1.200	240	1.990
4		Odielo za 3 podvornika po 40 for.			120
5		Nagrade stalne:			
	1	Za 1 docenta na bogoslovnom fakultetu	500		
	2	Za 2 docenta na pravoslovnom fakultetu po 300 for. . . .	600		
	3	Za 3 učitelja živih jezikah na mudroslovnom fakultetu po 400 for.	1.200		
	4	Za sveučilištnoga propovjednika .	500		
	5	Za rektora	500		3.300
6		Uredske i pisarničke potrebe:			
	1	Paušal za sveučilištnu pisarnu .	500		
	2	Paušal povjerenstvu za državne izpite	50		
	3	Paušal za knjižnicu . . .	100		650
7		Upravni troškovi:			
		Za ogriev i razsvietu . . .			600
8		Potrebe teoretičke i praktične obuke:			
	1	Dotacija za knjižnicu . . .	5.000		
	2	Drugi obrok za sbirku dra. Lanze	4.667		
	3	Paušal za kemiju	500		
	4	Paušal za fiziku	200		10.367
9		Razni nepredvidljivi troškovi .			1.000

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vr.		
		B. Ini nastavni zavodi.			
10		Gimnazije u Zagrebu, na Rieci, u Varaždinu, Osieku, Požegi i Senju:			
	1	72 učitelja, medju njimi 6 ravnateljah po 900 for. plaće . .	64.800		
		Stanarina za 6 ravnateljah po 250 for., a za 66 učiteljah po 200 for.		14.700	
	2	7 kateketah i to:			
		5 po 900 for. plaće i 200 for. stanarine	4.500	1.000	
		2 po 735 for. plaće i 200 for. stanarine	1.470	400	
	3	4 suplenta po 600 for. . . .	2.400		
	4	Petgodišnji doplatci . . .	17.400		
	5	Mjestni doplatci za 13 učiteljah gimnazije zagrebačke po 150 for. .	1.950		
	6	10 godišnji doplatak za 1 kateketa	210		
		Gimnazij u Karlovcu:			
	7	5 učiteljah po 900 for. 4500 for.			
	8	Funkcijonalni doplatak za ravnatelja 200 for.			
	9	1 kateketa 630 for. . . .			
	10	5 godišnji doplatci 800 for. . .			
		Ukupno 6130 for.			
		po odbitku pokrića iz zaklade Markezieve 4515 for.	1.615		
	11	Stanarina za ravnatelja 250 for. i 5 učiteljah po 200 for. . . .		1.250	

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarine	Ukupno
			forintih austr. vried.		
	12	Tromjesečni prinos za realku u Osieku		3.600	
		Realka u Belovaru:			
	13	1 ravnatelj 900 for.			
	14	3 učitelja po 800 for. 2400 for.			
	15	1 suplent 480 for			
	16	Petgodišnji doplatci 300 fr. od ukupne svote 4080 for $^1/_3$ sa . .	1.360		
	17	Stanarina za 3 učitelja po 80 for. 240 for. $^1/_3$ sa		80	
		Pomorska učiona u Bakru:			
	18	Učitelj matematičko-nautičkih disciplinah	1.000	200	
	19	Učitelj taiijanskoga jezika, zemljopisa i knjigovodstva	800	200	
	20	2 učitelja pripravnoga tečaja za pomorsku učionu u Bakru po 800 for. plaće i 200 for. stanarine .	1.600	400	
		Mužka preparandija u Zagrebu:			
	21	4 učitelja po 900 for. plaće i 15% stanarine	3.600	540	
		1 kateketa sa 900 for. plaće i 15% stanarine, odbiv prinos nadbiskupa zagrebačkoga sa 525 for. . .	375	135	
		Ženska preparandija u Zagrebu:			
	22	5 učiteljah, medju njimi kateketa, po 900 for. plaće i 15% stanarine	4.500	675	
	23	1 učiteljica	600		
		i stanarina 15%		90	

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Vježbaonica mužka u Zagrebu:			
	24	4 učitelja po 700 for. plaće i 15% stanarine	2.800	420	
		Gimnastika zajednička:			
	25	Radionica	100		
	26	Učitelj gombanja	400		
		Županijski školski nadzornici:			
	27	4 po 1200 for. plaće i 200 for. stanarine	4.800	800	
	28	4 po 1000 for. plaće i 200 for. stanarine	4.000	800	145.570
11		Plaće sluguh:			
	1	Na gimnaziji u Zagrebu . .	320		
	2	Na gimnaziji na Rieci . . .	300		
	3	Na gimnaziji u Varaždinu . .	168		
	4	Ne gimnaziji u Osieku . . .	126		
	5	Na gimnaziji u Požegi . . .	263		
	6	Na gimnaziji u Senju . . .	300		
	7	Na realci u Belovaru od 105 for. 1/3 sa	35		
	8	2 podvornika kod preparandijah po 300 for.	600		2.112
12		Doplatci:			
	1	Za ravnatelja na gimnazijah u Zagrebu, Rieci, Varaždinu, Osieku, Požegi i Senju po 300 for. . .	1.800		
	2	Za ravnatelja na maloj realci u Belovaru od god. 200 for. 1/3 sa .	66		1.866

Stavka	Tekući broj stavke		Poje-dince	Ukupno
			forintih	au. vr.
13		Subštitucije:		
	1	Za prekodužna predavanja na učevnih zavodih	2.000	
	2	Za malu realku u Belovaru od 75 for. $^1/_3$ sa	25	2.025
14		Zaklade i štipendija:		
	1	Za premije na zagrebačkoj glavnoj učioni	4	
	2	Za pripravnike pučkoga učiteljstva grčko-katoličke biskupije križevačke 2 štipendija po 210 for. .	420	
	3	5 štipendijah za nautičku učionu u Bakru po 200 for. . . .	1.000	
	4	3 štipendija za terezijansku akademiju u Beču po 525 for. i prinos	1.575	
		za odielo 105 for. . . .	315	3.314
15		Crkvene potrebe:		
	1	U ime dotacije za gimnazijsku crkvu sv. Lovre u Varaždinu . .	67	100
	2	Za službu pobožnosti kroz 9 danah na slavu sv. Žavera u Varaždinu	21	
	3	Za orguljaše u gimnazijalnih crkvah i za obuku u pjevanju		
		u Zagrebu	122	
		u Varaždinu	80	
		na Rieci	100	
		u Osieku	80	
		u Požegi	80	
	4	Manastiru franjevacah u Osieku kao odštetu za porabu crkvenoga ruha	50	
	5	Crkvi sirotišta u Požegi u ime odštete za crkveno ruho . .	50	
	6	Gimnazijskomu poslužniku u Varaždinu za uljenje ure na tamošnjoj crkvi	40	690

Stavke	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
16		Prinesci:		
	1	Zakladi narodnih učionah za pučke škole	12.000	
	2	Samostanu Uršulinkah u Varaždinu	420	
	3	Za katoličkoga učitelja u Banoštru u Sriemu	40	
	4	Podpora družtvu sv. Jeronima za izdavanje pučkih knjigah . .	200	12.660
17		Uredske i pisarničke potrebe: a) stalne:		
	1	Gimnaziji u Zagrebu	200	
	2	Gimnaziji na Rieci, Osieku, Požegi, Varaždinu po 180 for. . .	720	
	3	Preparandijam u Zagrebu po 30 for.	60	
	4	Promienljive	390	
	5	Za malu realku u Belovaru za 4 učitelja po 8 for. 40 novč., 33 for. 60 $^1/_3$ sa	11	
	6	Za gimnazij senjski	227	
	7	Za 8 županijskih školskih nadzornikah po 40 for.	320	
	8	Za malu realku u Belovaru od 90 for. $^1/_3$ sa	30	
	9	Za nautičku učionu u Bakru .	50	2.008
18		Potrebe teoretičke i praktične obuke:		
		Za fizikalne pokuse, nabavu strojevah, strukovnih i nadarbenih knjigah i za manje potrebe knjižnice stalni paušal i to:		
	1	Gimnaziji u Zagrebu	420	
	2	Gimnaziji u Požegi, Rieci, Osieku i Varaždinu po 400 for. . .	1.600	
	3	Za žensku preparandiju za nabavu učilah	250	

Stavka	Tekući broj stavke		Poje-dince	Ukupno
			forintih	au. vr.
	4	Za narodne učione u Zagrebu, Požegi i Varaždinu	15	
	5	Za nautičku učionu u Bakru za nabavu učilah	120	
	6	Za gimnaziju u Senju:		
		Paušal za knjižnicu . 53 for. Paušal za fiz. kabinet . 52 for. Paušal prirodosl. kabineta 60 for.	165	
	7	Promienljive	772	3.342
19		Nagrade i podpore:		
		a) stalne:		
	1	Za obavljanje ravnateljskih posalah na preparandijah u Zagrebu .	400	
	2	Za ekshorte na gimnaziju varaždinskom . . . 189 for.		
	3	Na gimnaziju riečkom, osiečkom i požežkom po 157 fr. 50 nč. 473 fr.		
	4	Za knjižničara na gimnaziju u Zagrebu . 120 for. Varaždinu . 100 for. Rieci . . 50 for. Osieku . 50 for. Požegi . 30 for. Senju . . 50 for. Karlovcu . 30 for. — 430 fr.		
	5	Za obuku u krasopisu na gimnaziju zagrebačkom, varaždinskom, riečkom, osiečkom i požežkom po 100 for. . . . . . 500 for.		
	6	Za predavanje francezkoga jezika na gimnaziju u Varaždinu 90 for., Rieci, Požegi i Osieku po 75 for. 225 for.		

Stavka	Tekući broj stavke		Poje-dince	Ukupno
			forintih au. vr.	
	7	Za predavanje talijanskoga jezika u u Varaždinu 90 for., Osieku i Požegi po 75 for. . . .	2.147	
	8	Gimnaziji u Senju za drugoga propovjednika . . . 158 fr. Za kateketu iztočnoga vjeroizpoviedanja . . . . 200 fr. Za obuku u talijanskom jeziku 150 fr. Za obuku u pjevanju i glasbi 150 fr Za obuku u krasopisu . 150 fr. Za obuku u tjelovježbi . 150 fr.	958	
	9	Za kateketu grčko-istočnoga vjeroizpoviedanja na maloj realci u Belovaru od 150 for. $^{1}/_{3}$ sa . .	35	
	10	Za rimokatoličkoga kateketu od 100 for. $^{1}/_{3}$	33	
	11	Za nautičku učionu u Bakru:		
		Pomoćnomu učitelju trgovačko-mjenbenoga i pomorskoga prava .	640	
		Pomoćnomu učitelju hrvatskoga jezika	250	
		Učitelju vjeronauka . . .	180	
		Poslužniku	200	
	12	Za učitelja glasbe na mužkoj i ženskoj preparandiji u Zagrebu po 300 for.	600	
	13	Promienljive podpore . . .	1.700	
	14	Za pripravnike na sveučilištih u Beču, Pragu, Gracu i Zagrebu . .	10.000	17.143
20		Uzdržavanje zgradah:		
	1	Za školske zgrade		2.000
21		Putni troškovi i dnevnice:		
	1	Za selitbena putovanja gimnazijalnih učiteljah, za podpore putovanjah		

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		učiteljskih kandidatah, koji polaze sveučilišta u Beču i Pragu, za put tamo i natrag	1.000	
	2	Putni paušal za školske nadzornike	2.400	3.400
22		Upravni troškovi:		
	1	Gimnaziji u Zagrebu, Osieku, Varaždinu, Rieci, Požegi i Senju, zatim na preparandijah u Zagrebu troškovi za ogriev	2.850	
	2	Za malu realku belovarsku . .	200	
	3	Čišćenje prostorijah	30	
	4	Plaće zanatlijah	41	
	5	Čišćenje dimnjakah i jamićah .	105	3.226
23		Troškovi za nabavu školskih knjigah		6.000
24		Najamnina za žensku preparandiju u Zagrebu		600
25		Razni troškovi		200
		Svota . .		295.633
26		**Izvanredna potreba.**		
	1	Osobni doplatci:		
		Uslied reguliranja plaćah gimnazijskih učiteljah	1.008	
	2	U ime troška za provedbu urbarske regulacije na dobrih naukovne zaklade	4.000	5.008
		Svota izvanredne potrebe		5.008
		Svota redovite potrebe		295.633
		Ukupno . .		300.641

Naslov 3. Mirovne pristojbe.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
1		**Redovita potreba.**		
	1	Središnja uprava		1.100
	2	Školski zavodi		10.286
	3	Razvojačena i utjelovljena krajina		7.403
		Ukupno . .		18.789
2		**Izvanredna potreba.**		
	1	Razvojačena i utjelovljena krajina		924
		Sveukupno . .		19.713

A. Potreba.

Poglavje III.

Pravosudje.

Naslov 1—6.

Svotnik.

Broj tekući	Broj naslova		redovita (Potreba)	izvan-redna (Potreba)	Ukupno
			forintih austr. vried.		
1	1	Stol sedmorice	46979	5200	52179
2	2	Banski stol	94500	1380	95880
3	3	Sudbeni stolovi	252807	4330	257137
4	4	Kotarski sudovi	268780		268780
5	5	Troškovi tičući se svih sudovah I. molbe	163644	4805	168449
6	6	Mirovine	54461		54461
		Skupa . . .	881171	15715	896886

Naslov 1. Stol sedmorice

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarina:			
	1	Predsjednik	6000	500	6500
	2	7 prisjednikah (medju timi predsjednik sudbenoga stola u Zagrebu):			
		3 po 4000 for. . . 12000 fr. 4 po 3600 for. . . 14400 fr. i 400 for. stanarine	26400	2800	29200
	3	1 viećnički tajnik	1600	300	1900
	4	1 tajnički pristav	1200	250	1450
		Pomoćno osoblje:			
	5	1 ravnatelj pomoćnih uredah .	1200	250	1450
	6	3 oficijala: 1 sa 900 for., 2 sa 800 fr.. 1600 fr., i 150 fr. stanarine	2500	450	2950
		Poslužno osoblje:			
	7	1 viećnički sluga	450	60	510
	8	1 podvornik	400	60	460
	9	1 vratar	400		400
		Skupa . .	40150	4670	44.820
2		Službovina:			
	1	Za predsjednika			1000

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintah austr. vried.		
3		Uredski i pisarnički troškovi.			
	1	Naklada u tu svrhu . . .			950
4		Odielo za poslužno osoblje:			
	1	Za viećničkoga slugu i podvornika po 40 for.			80
	2	Za vratara			29
5		Podpore			100
		Svota redovite potrebe . .			46979
6		**Izvanredna potreba.**			
		Plaća za ona službena mjesta, koja se, kad se izprazne, više popuniti neće i to: za podpredsjednika Aleksandra Šuljoka:			
	1	Plaća i doplatak	4200		4200
	2	Stanarina		400	400
	3	Osobni doplatak predsjednika sudbenoga stola Schmidta . . .			400
	4	Osobni doplatak ravnatelja pomoćnih uredah Peceka			200
		Svota izvanredne potrebe			5200
		Svota redovite potrebe			46979
		Ukupno . .			52179

Naslov 2. Banski stol.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarina:			
	1	1 predsjednik	5000	450	5450
	2	18 prisjednikah (medju timi državni nadodvjetnik i 5 prisjednikah sudbenih stolovah) 9 po 3000 fr. = 27000 fr. 9 po 2600 fr. = 23400 fr. i 350 fr. stanarine	50400	6300	56700
	3	3 viećnička tajnika:			
		1 sa 1400 for. 2 sa 1200 for. } i 250 for. stanarine	3800	750	4550
	4	1 tajnički pristav	1000	200	1200
		Pomoćno osoblje:			
	5	3 pristava, od kojih jedan naslovni ravnatelj pomoćnih uredah . .	1100	200	1300
	6	2 pristava sa 1000 for. i 200 for. stanarine	2000	400	2400
	7	6 oficijalah:			
		3 po 900 fr. = 2700 fr. 3 po 800 fr. = 2400 fr. i 150 for. stanarine	5100	900	6000
	8	2 pisara po 500 fr. i stanarine 100 for.	1000	200	1200

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaća	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vr.		
		Poslužno osoblje:			
	9	1 viećnički sluga	450	60	510
	10	4 podvornika po 400 for. i 60 for. stanarine	1600	240	1840
	11	2 pomoćnika po 300 for. i 60 for. stanarine	600	120	720
		Skupa . . .	72050	9820	81870
2		Službovina:			
	1	Za predsjednika kr. banskoga stola			150
3		Najmovine:			
	1	Za smještenje stola sedmorice i banskoga stola			3500
4		Uredski, pisarnički, putni troškovi i dnevnice:			
	1	Naklada u tu svrhu			8000
5		Podpore			300
6		Naklade za obavljanje zemalj. odvjetničkih posalah:			
		državnomu nadodvjetniku od godišnjih . . 800 fr. zamjeniku . . . . 400 fr. ukupno 1200 fr. $^1/_3$ na teret autonomnoga budgeta, dočim $^2/_3$ zemaljske zaklade nose			400
7		Odielo za sluge:			
	1	Za 7 podvornikah po 40 for. .			280
		Svota redovite potrebe			94500

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaće	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Izvanredna potreba.			
8		Osobni doplatci:			
	1	Za predsjednika kr. banskoga stola Dragutina pl. Klobučarića . . .			250
	2	Za naslovnoga ravnatelja pomoćnih uredah Stjepana Vukosavljevića .			100
	3	Za viećničkoga slugu Nikolu Brozovića			80
9		Plaće i stanbine:			
	1	Za oficijala extra statum Tomu Miletića	800	150	950
		Svota izvanredne potrebe			1380
		Svota redovite potrebe			94500
		Ukupno . .			95.880

Naslov 3. Sudbeni stolovi u Zagrebu, Vukovaru, Varaždinu, Belovaru, Požegi i Osieku.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarine:			
	1	6 predsjednikah 1 u statusu stola sedmorice, 5 u statusu banskoga stola.			
	2	35 viećnikah (medju timi i subštitut državnoga nadodvjetnika i 6 državnih odvjetnikah) 17 po 1800 for. . 30600 for. 18 po 1600 for. . 28800 for. i 300 for. stanarine . . .	59.400	10.500	69.900
	3	17 viećničkih tajnikah: 8 po 1100 for. . . 8800 for. 9 po 1000 for. . . 9000 for. i 200 for. stanarine . . .	17.800	3.400	21.200
	4	28 pristavah: 14 po 900 for. . 12600 for. 14 po 800 for. . 11200 for. i 150 for. stanarine . . .	23.800	4.200	28.000
		Pomoćno osoblje:			
	5	6 ravnateljah pomoćnih uredah 3 po 1100 for. . . 3300 for. 3 po 1000 for. . . 3000 for. i 200 for. stanarine . . .	6.300	1.200	7.500

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince Plaća	Pojedince Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
	6	19 oficijalah:			
		9 po 700 for. . . 6300 for. 10 po 600 for. . . 6000 for. i 100 for. stanarine . . .	12.300	1.900	14.200
	7	29 pisarah po 500 for. i 100 for. stanarine	14.500	2.900	17.400
	8	6 voditeljah gruntovnice:			
		3 po 900 for. . . 2700 for. 3 po 800 for. . . 2400 for. i 150 for. stanarine . . .	5.100	900	6.000
	9	7 gruntovnih aktuarah:			
		3 po 700 for. . . 2100 for. 4 po 600 for. . . 2400 for. i 100 for. stanarine . . .	4.500	700	5.200
	10	6 tamničarah po 500 for. i stanarina za tamničara u Varaždinu . .	3.000	100	3.100
		Poslužno osoblje:			
	11	21 podvornik po 400 for. i 60 for. stanarine	8.400	1.260	9.660
	12	18 pomoćnikah po 300 for. i 60 for. stanarine	5.400	1.080	6.480
	13	31 nadziratelj uzah po 350 for. i 60 for. stanarine	10.850	1.860	12.710
		Svota plaćah i stanarine			201.350

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
2		Službovine:		
	1	Za 5 predsjednikah sudbenih stolovah po 300 for.		1.500
3		Najmovine:		
	1	U Zagrebu za uredske prostorije u kući grofice Louize Sermage .	1.200	
	2	U Varaždinu u kući grofice Ferdinandine Bombelles . . .	2.200	
	3	Za smještenje gruntovnice u Varaždinu grofici Ferdinandini Bombelles	250	3.650
4		Odielo za poslužno osoblje:		
	1	Za 21 podvornika po 40 for. .	840	
	2	Za 18 pomoćnikah po 40 for. .	720	
	3	Za 31 uzah nadziratelja po 40 for.	1.240	2.800
5		Uredski, pisarnički, putni troškovi i dnevnice:		
	1	Naklade za sudbene stolove i gruntovnice		40.000
6		Kućne potrebštine za bielenje uzah, čišćenje kanalah i vanjsko razsvietljenje pred uredskimi sgradami .		500
7		Nagrade i podpore:		
	1	Stalne nagrade zdravstvenoga osoblja kod sudbenih stolovah:		
		a) u Zagrebu		
		1 liečnik 160 for.		
		1 ranarnik 100 for. . . .	260	
		b) u Varaždinu 1 liečnik .	100	
		c) u Osieku		
		1 liečnik 120 for.		

Stavka	Tekući broj stavke		Poje-dince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		1 ranarnik 60 for.	180	
		d) u Vukovaru 1 liečnik .	140	
		e) u Požegi 1 liečnik . .	100	
		f) u Belovaru		
		1 liečnik 160 for.		
		1 ranarnik 100 for.	260	1.040
	2	Podpore za osoblje sudbenih stolovah i gruntovnice		1.500
	3	Nagrade za obavljanje zemaljsko-odvjetničkih posalah i to:		
		a) državnomu odvjetniku sudbenoga stola u Zagrebu od godišnjih . . . 400 fr		
		b) i 5 državnim odvjetnikom ostalih sudbenih stolovah po 200 for. sa godišnjih . . . 1000 fr.		
		ukupno 1400 fr.		
		1/3 sa 466 fr. 67 ili		467
		Svota redovite potrebe . .		252.807

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Izvanredna potreba.		
8		Doplatci:		
	1	Onim činovnikom, koji su povodom preustrojstva sudstva s manjom plaćom namješteni		3.700
	2	Viktoru Somogyiu, umirovljenomu podžupanu, upotrebljivanomu za urbarske poslove kod kr. sudbenoga stola u Zagrebu, 450 for. i 10% stanarine od aktivne plaće godišnjih 1800 for. 180 for. .		630
		Svota izvanredne potrebe . .		4.330
		Svota redovite potrebe . .		252.807
		Ukupno . .		257.137

Naslov 4. Kotarski sudovi.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaća	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Redovita potreba.			
1		Plaće i stanarine:			
	1	34 kotarska sudca 17 po 1400 for. 17 po 1200 for. i 250 for. stanarine	44.200	8.500	52.700
	2	52 pristava: 26 po 1100 fr. 26 po 1000 fr. i 200 fr. stanarine	54.600	10.400	65.000

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince		Ukupno
			Plaća	Stanarina	
			forintih austr. vr.		
	3	34 voditelja gruntovnice ujedno ravnatelja manipulacije:			
		17 po 700 for.			
		17 po 600 for.			
		i 100 for. stanarine	22.100	3.400	25.500
	4	43 akcesista po 500 for.			
		i 100 for. stanarine . . .	21.500	4.300	25.800
	5	70 dnevničarah po 1 fr. na dan .	25.620		25.620
	6	34 podvornika po 350 for. i 60 for. stanarine	11.900	2.040	13.940
	7	34 uzah nadziratelja po 350 for. .	11.900		11.900
			191.820	28.640	220.460
2		Službovina:			
		Za 34 kotarska sudca po 100 for.			3.400
3		Odielo za sluge:			
	1	Za 68 osobah po 40 for.			2.720
4		Uredski, pisarnički i putni troškovi i dnevnice:			
		Naklade			25.000
5		Najmovine:			
		Najam za uredske stanove i uzničke prostorije			13.400
6		Razni troškovi:			
		U tu svrhu			500
7		Podpore:			
		Za svekoliko činovničko i poslužničko osoblje			3.000
		Svota redovite potrebe . .			268.480

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince: Plaća	Pojedince: Stanarina	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Izvanredna potreba.			
		Osobni doplatak onim činovnikom, koji su povodom preustrojstva sudstva s manjom plaćom namješteni			300
		Ukupno . .			268.780

Naslov 5. Troškovi tičući se svih sudovah I. molbe.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovita potreba.		
1		Pripomoći za 30 prislušnikah po 600 for.		18.000
2		Dnevnice:		
	1	Za 44 dnevničara sudbenih stolovah po 1 for. na dan . . .		16.104
3		Gradjevni troškovi:		
	1	Za razne popravke uredskih i uzničkih prostorijah kod sudbenih stolovah i kotarskih sudovah . .		4.000

Stavka	Tekući broj stavke		Poje-dince	Ukupno
			forintih au. vr.	
4		Troškovi za uznike i kaznene iztrage:		
		a) za sudbene stolove . .	90.000	
		b) za kotarske sudove . .	15.000	105.000
5		Troškovi za stražare:		
	1	Plaće uzničkih stražarah:		
		za 4 podčastnika po 250 fr. 1000 fr.		
		za 70 stražarah po 200 fr. 14000 fr.	15.000	
	2	Mundura	4.309	
	3	Oružje	140	
	4	Troškovi za service . . .	991	20.440
6		Razni troškovi:		
	1	Troškovi za osobe pod skrbničtvom stojeće, neimućne, mahnite i slaboumne		100
		Svota redovite potrebe . .		163.644
		Izvanredna potreba.		
7		Za priredjenje sgrade u Gjurgjevcu za smještenje kotarskoga suda .		4.805
		Svota izvanredne potrebe . .		4.805
		Svota redovite potrebe . .		163.644
		Ukupno . .		168.449

Naslov 6. Mirovne pristojbe.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
1		**Redovita potreba.**		
	1	Stol sedmorice	9.095	
	2	Banski stol	10.603	
	3	Mjenbeni sud	350	
	4	Distriktualni stol	465	
	5	Županijski sudbeni stolovi . .	33.300	
	6	Gruntovne oblasti	648	
		Svota . .		54.461

B. Pokriće.

Poglavje I.

Odjel za unutarnje poslove.

Naslov 1—3.

Svotnik.

Stavka	Broj naslova		Pokriće redovito	Pokriće izvan-redno	Ukupno
			forintih austr. vr.		
		Redovito pokriće.			
1	1	Prihod od nepokretnostih i koristonosnih spravah			7.072
2	2	Povratci			9.560
3	3	Razni dohodci			12.850
		Sveukupno . .			29.482

Naslov 1. Prihod od nepokretnostih i koristonosnih spravah.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovito pokriće.		
1		Najamnina za sveobću zemaljsku bolnicu, sada tvornicu duhana u Zagrebu		7.000
2		Za iznajmljeni podrum u zemaljskoj kući u Požegi		42
3		Za oranicu pokraj zemaljske sgrade u Varaždinu		30
		Ukupno . .		7.072

Naslov 2. Povratci.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovito pokriće.		
1		Povratci troškovah obskrbe u javnih ovozemaljskih bolnicah . .		8.000
2		Povratak predplaćenih stipendijah za pitomce na gospodarsko-šumarskom učilištu u Križevcih . . .		1.560
		Ukupno . .		9.560

Naslov 3. Razni dohodci.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovito pokriće.		
1		Prihod dolazeći u raznih slučajnih zgodah, imenito taksah za pokus parnih kotlovah, naknada za sbornik itd.		3.000
2		Aktivne kamate i odplate glavnicah:		
	1	Od uložene glavnice sa 10.000 fr. kod milosrdne braće u Zagrebu uz odplatu u 20 polugodišnjih rokovah do konca godine 1882. i to:		
		u ime 6% kamatah . 420 10 u ime 7% odplate glavnice 879.90		1.300
	2	Od predujmovah danih stradajućim žiteljem u Hrvatskoj i Slavoniji u ukupnoj svoti od 56805 fr. uz odplatu u polgodišnjih rokovih kroz 8 i pol godinah kao anuitete od pojedinih občinah u ime 6% kamatah u ime 9% odplate glavnice . .		8.520
3		Pristojbe kandidatah za državne izpite iz šumarstva . . .		30
		Skupa . .		12.850

B. Pokriće.

Poglavje II.

Odjel za bogoštovje i nastavu.

Naslov 1.

Svotnik.

Broj tekući	Broj naslova		redovito Pokriće	izvanredno Pokriće	Ukupno
			forintih austr. vried.		
1	1	Školski zavodi	90.849		90.849

Naslov 1. Školski zavodi.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovito pokriće.		
1		Aktivne kamate:		
	1	Od razteretnicah	7.738	
	2	Od obveznicah sjedinjenoga državnoga duga	6	
	3	Od glavnicah sveučilištne zaklade .	16.777	24.521
2		Dohodak od nepokretnosti i koristonosnih spravah:		
		A. Od naukovnih zakladnih dobarah:		
	1	Kućevo	15.000	
	2	Potočec-Ivanec	26	
		B. Od naukovnih zakladnih šumah:		
	3	Kućevo	7.000	22.026
3		Školarina gimnazijah		3.000
4		Prinesci:		
		Tangenta iz nerazlučene ugarsko-hrvatske naukovne zaklade . .		16.469
5		Utržak za prodane školske knjige .		5.000
6		Računski i ini povratci . . .		300
7		Utržak za prodane pučko-školske knjige		1.232
8		Prihod iz krajiške imovne, obrazovne i odgojne zaklade . . .		19.533
		Ukupno . .		90.849

B. Pokriće.

Poglavje III.

Odjel za pravosudje.

Naslov 1.

Svotnik.

Broj tekući	Broj naslova		Pokriće redovito	Pokriće izvanredno	Ukupno
			forintih austr. vried.		
		Redovito pokriće.			
1	1	Naknade troškovah za uznike i kaznene iztrage . . . , .			4.900

Naslov 1. Naknade troškovah za uznike i kaznene iztrage.

Stavka	Tekući broj stavke		Pojedince	Ukupno
			forintih au. vr.	
		Redovito pokriće.		
1		Naknada troškovah za uznike i kaznene iztrage		4.900

Br. 6.

Naredba

ministra za poljodielstvo, obrt i trgovinu i bana kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, izdana u sporazumljenju s ministrom financijah i ministrom javnih gradjevinah i komunikacijah, od 31. prosinca 1875. br. 28710.,

o načinu uporave 3. 4. i 5. naslova I. diela zakonskoga članka XXXVII. : 1875. na trgovačka poduzeća državna u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

Način uporave 3. 4. i 5. naslova I. diela XXXVII. zak. članka godine 1875. na trgovačka poduzeća državna, ustanovljuje se na temelju ovlasti podieljene §. 4. i 566. istoga zakonskoga članka kako sliedi:

§. 1.

Trgovačka poduzeća državna razumievajuć ovamo i poduzeća zemaljskoga erara hrvatsko-slavonskoga obvezana su upisati dati tvrdku svoju.

Poduzeća takova jesu navlastito:

a) željeznice državne;
b) poduzeće kr. pošte, tičuće se prevažanja osobah i robe (vozna pošta) kao i doznačivanja novacah;
c) erarijalne fabrike, tiskarne, rudnici, talionice i prodavaonice produktah, izuzimajuć, koje se bave s predmeti monopola, nepodpadajuć državna poduzeća samoprodajna u obće dužnosti upisanja u registar tvrdkah trgovačkih;
d) obrtno poduzeće, koje se kućevno tjera u državnih dotično zemaljskih kaznionicah i uzah kr. sudb. stolovah, u koliko ono nadilazi obseg obrta na malo.

§. 2.

Prijavu tvrdke imade glede državnih željeznicah ravnateljstvo, glede kr. pošte dotično okružno ravnateljstvo poštansko, glede inih poduzećah državnih, vrhovni činovnik miestnoga poslovodstva tih poduzećah učiniti pri sudbenomu stolu, u kojega području se nalazi nastana poduzeća, odnosno pri kotarskomu sudu u Bakru za područje županije riečke, a pri kr. kotarskomu sudu u Senju za područje grada Senja.

Tu prijavu imade učiniti vrhovni činovnik vodeći upravu poduzeća na temelju odredbe dotičnoga kr. ministra, odnosno bana kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Isti činovnik obvezan je svaku promienu nastalu glede tvrdke radi upisa prijaviti (§. 19. trg. zakona).

§. 3.

Da li i koje je poduzeće državno, odnosno zemaljsko-erarsko naravi trgovačke i da li je ono prema naravi svojoj shodno za upis (§. 5., i 6. točka §. 259. trgovačkog zakona) prinadleži odlučiti sudb. stolu, nadležnu glede upisa tvrdkah.

§. 4.

Tvrdka trgovačkoga poduzeća dobiva naziv svoj od predmeta poduzeća i u tvrdki istoj imade se svakako naznačiti državno, odnosno zemaljsko svojstvo poduzeća.

§. 5.

Kao vlastnik tvrdke imade se vazda upisati država ugarska odnosno zemaljski erar hrvatsko-slavonski.

§. 6.

Podpisu tvrdke ili legalizovanju njezinu (§. 16. trg. zak.) neima miesta pri poduzećih državnih odnosno zemaljsko-erarskih. — Tvrdka imade se prijaviti s izjavom, da će vodjenje posla, kao i podpisivanje tvrdke obavljati činovnici u svojstvu trgovačkih punomoćnikah.

§. 7.

Trgovačka poduzeća državna odnosno zemaljsko-erarska imade se upisati u registar inokosnih tvrdkah.

Izjava spomenuta u II-oj alinei §. 6. imade se uvrstiti u rubriku „opazakah".

§. 8.

Kada bude propuštena prijava poduzeća kojega državnoga na prijavu radi upisa obvezanoga, dužan je sudb. stol nadležni pozornom učiniti dotičnu oblast predpostavljenu i iza bezuspiešnoga izminuća stavljenoga roka o slučaju učiniti prijavu banu.

§. 9.

Kako se pri trgovačkih poduzećih državnih, odnosno zemaljsko-erarskih imadu voditi knjige, opredieljuju naputci, što će glede predmeta izdati dotični ministri. — Knjige vodjene polag tih naputakah imadu se što se tiče njihove vierodostojnosti, smatrati jednakimi knjigam, vodjenim polag §. 25. trg. zak.

§§. 26., 27. i 28. trg. zak. neimaju uporave na poduzeća državna odnosno zemaljsko erarska.

Glede pohrane poslovnih spisah i kopijah njihovih (§. 29. i 30. trg. zak.) imadu za poduzeća državna odnosno zemaljsko-erarska obveznu moć samo naputci dosada izdani ili u buduće se izdati imajući.

§. 10.

Neimajuć trgovačka poduzeća postavljenih prokuristah (§. 6.) nemogu se takovi prokuriste ni upisati u registar tvrdkah.

§. 11.

Činovnici namiešteni pri poduzećih državnih, odnosno zemaljsko-erarskih, imadu se uslied toga svojstva njihova smatrati kao trgovački punomoćnici, ter stavljaju podpis s naznačenjem službenoga čina koji obnašaju.

Obseg povlasti njihove imade se prosudjivati polag službenoga djelokruga njihova.

Taj službeni djelokrug imade se svakoj interesovanoj stranki na zahtjev njezinu na znanje staviti.

Simony s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad III.

Izdan i razposlan dne 30. siečnja 1876.

Br. 7.

Naredba

kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 9. prosinca 1875. broj 22633.,

kojom se izdaje naputak za podžupanijske liečnike i za gradske fizike, zatim u savezu s tim o razdieljenju obćinah i područja kotarskih sudovah na podžupanijske liečnike, te kojom se napokon izdaje cienik o minimalnih nagradah za privatnu praksu tako podžupanijskih liečnikah kao gradskih fizikah i razpoloživih ranarnikah.

Kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove izdaje, provadjajuć zakon ob uredjenju zdravstva u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji od 15. studenoga 1874. (sbornik zakonah i naredabah od godine 1874. komad XXIII. br. 53. str. 435), imenito pako kao tumačenje §. 6. istoga zakona, koji se §. obzirom na §. 2. odnosi i na gradske fizike, sliedeći naputak za podžupanijske liečnike i za gradske fizike, a diomice i za razpoložive kotarske ranarnike, a uz taj naputak nadalje izkaz, kojim se svakomu podžupanijskomu liečniku odredjuje službeno područje, te napokon cienik minimalnih nagradah za poslove privatne liečničke prakse tako podžupanijskih liečnikah, kao gradskih fizikah i razpoloživih kotarskih ranarnikah.

Naputak

za podžupanijske liečnike i za gradske fizike.

§. 1.

Podžupanijski liečnici kao strukovno osoblje podpadaju neposredno predstojniku podžupanije svoga uredovnoga područja.

§. 2.

Podžupanijski liečnik, koji je u sjedištu podžupanije, zdravstveni je izviestitelj ciele podžupanije, te mu se s toga pridieljuje ciela zdravstvena referada. U ostalom su si podžupanijski liečnici svi jednaki.

Područje svakomu podžupanijskomu liečniku odredjuje se polag političkih občinah i područjah kotarskih sudovah u pridanom „razdieljenju“.

Dužnost jim je:

A.

Nadziranje zdravstva i zdravstvenoga osoblja nahodećega se u području dotične podžupanije i to kako privatnoga tako i stojećega u državnoj ili občinskoj službi.

§. 3.

Nadziranje zdravstva je dakle dužnost svakomu podžupanijskomu liečniku u podieljenu mu području. Svaki će prema tomu imati paziti na sve one uplive, s kojih bi moglo pučanstvo ili domaća marva na zdravlju postradati, pa o tom nastojati, u koliko bi ti uplivi bili uklonivi ili ublaživi, da shodne mjere na provedbu putem dotične političke oblasti naznači, a osim toga da nadzire, kako se te mjere provadjaju.

§. 4.

Svaki je nadalje podžupanijski liečnik dužan popisati i u evidenciji držati kako privatno, tako i službeno zdravstveno osoblje svojega područja. (Odredba c. kr. namjestničtva od 11. siečnja 1856. br. 306|50).

§. 5.

O službenom zdravstvenom osoblju dužni su podžpanijski liečnici:

a) Bditi, da ono svoje dužnosti i dobivene naloge shodno i u vrieme vrši;
b) bditi, da je ono nuždnim orudjem i sredstvi dovoljno providjeno;
c) na poziv predstojnika podžupanije pri popunjenju službenih miestah svoje mnienje o strukovnoj kvalifikaciji kompetentah podavati.

§. 6.

Na ostalo zdravstveno osoblje, kao sukromne liečnike i ranare, ljekarnike, živinare i primalje, imadu podžupanijski liečnici paziti:

a) Da li su takove osobe po propisih za zdravstvene obave usposobljene, t. j. da li su jim dokaznice o tom prema propisom (Odredba c. kr. namjestničtva od 11. siečnja 1856. br. 306|50.);
b) da li neprekoračuju granice svoga strukovnoga djelokruga, za koji su svoje osposobljenje dokazale. Ako koju osobu zateku, da je prekoračila djelokrug svoga osposobljenja, imadu ju opomenuti, pa ako opomena nebi ništa hasnila, prijaviti podžupaniji;
c) da to zdravstveno osoblje za liečenje, i liekove pučanstvo nepreterećuje. Tuj ima podžupanijski liečnik istim načinom postupati, kao pod b).

B.

Bdijenje nad točnim vršenjem zdravstvenih zakonah i odredabah kao i propisah glede nadriliečničtva i prometa s otrovi i ljekarijami.

§. 7.

Svatko bio to putujući kakov liečnički specialista, ili druga kakova zdravstvena osoba, tko u području podžupanijskoga liečnika želi vršiti trajno ili prolazno zdravstvenu kakovu praksu, ima se ovomu predstaviti, te dokaznicu od kojega austro-ugarskoga učilišta o svojem strukovnom usposobljenju doprinieti (naredba namjest. vieća od 9. lipnja 1867. br. 7986|1094); inače spada takova zatečena osoba medju nadriliečnike, pa se ima dotičnoj podžupaniji prijaviti.

§. 8.

Naročito se zabranjuje puštanje krvi ne samo prosjekom žile, nego i stavljanjem pijavkah i rogovah bez liečničke dozvole. (Naredba c. kr. namjestničtva od 11. siečnja 1858. br. 306|50 zatim od 14. ožujka 1860. br. 4132., onda

od 14. studenoga 1858. br. 18671. napokon kr. zemaljske vlade od 23. kolovoza 1870. broj 1701|962.)

Prestupnici obe vrsti imadu se dotičnoj političkoj oblasti prijaviti, da s njimi po obstojećih propisih proti nadriliečničtvu postupa. (Naredba namjestničtva od 23. kolovoza 1857. pod br. 14356|2214).

Podžupanijski liečnici imadu putujuć svojim područjem pregledati, da li brijači propisani zapisnik po propisu naredbe zemaljske vlade od 27. lipnja 1870. br. 6235|737. vode, te da li se dozvolnimi ceduljami od strane liečnikah izkazati mogu, a ako se neuzmognu po tom propisu izkazati, imadu ih političkoj oblasti prijaviti.

§. 9.

Dužnost je podžupanijskomu liečniku nadzirati prodaju lučbenih tvorinah, otrovah i ostalih ljekovitih stvarih prema naredbi obstojavšega c. kr. namjestničtva od 1. srpnja 1854. br. 927., te paziti, da li se medju tvorničari i trgovci u obće, i medju ljekarnici napose u tom obziru naredbom namjest. vieća od 30. studenoga 1863 br. 16851|2755. ustanovljene granice drže. U trgovini nepodpadaju propisanoj stegi samo u tih naredbah naznačene otrovne tvari već joj podpadaju takodjer sve one nove tvorine, koje su po zdravlje i život čovjeka pogibeljne. (Naredba c. kr. namjestničtva od 9. svibnja 1859. br. 7027|1724. i kr. namjest. vieća od 16. rujna 1862. br. 12401|1765.)

Podžupanijski je liečnik takodjer dužan dućane i u obće trgovine sa mirodijami (Spezereihandlungen) u pogledu neovlaštenoga tržcnja s otrovi, s otrovnimi kemičkimi tvorinami i bilinskimi proizvodi, koje nesluže niti tehničkoj a niti gospodarstvenoj uporabi, pregledati, koliko god putah to dotična podžupanijska oblast, bilo to vlastitom odlukom, bilo na prošnju kojega ljekarnika, ili na predlog kojega liečnika odredi; — on će se pri tom takodjer držati naredbe obstojavšega c. kr. namjestničtva od 1. srpnja 1854. br. 927. (kr. zemaljske vlade od 26. siečnja 1871. br. 11218|1453 ex 1870.) Isto tako imadu oni bditi nad upotrebljivanjem otrovnih bojah i zdravlju škodljivih preparatah pri različitih potrošivih stvarih, kao i nad prodajom takovih. (Naredba kr. namjest. vieća od 28. lipnja 1866. br. 8220.)

C.

Nadzor nad kupališti svoga područja, nad trgovinom s vodom rudnicom, nad svimi javnimi i dozvoljenimi ručnimi ljekarnami.

§. 10.

Kupališta ima svaki podžupanijski liečnik u svojem području svake godine barem jedan put pregledati, i to, u koliko je moguće, uz drugo koje službeno putovanje, da se napose bez prieke nužde troškovi javnoj upravi nečine.

Pošto je odredbom obstojavšega c. kr. namjestničtva od 28. srpnja 1860. br. 11501|2005. nadzor kupalištah dotičnoj občini povjeren, to će podžupanijski liečnik pregledavajuć takovo mjesto, obratit se na občinsko poglavarstvo, da mu od svoje strane povjerenika odredi.

U slučajevih, gdje se pregledba kupališta iznimno uslied kakove prijavljene tegobe odredjuje, ima vlastnik kupališta pregledbene troškove nositi. Pregledbu ima podžupanijski liečnik u toliko obavljati, u koliko se to tiče administrativnih, zdravstveno redarstvenih kao i znanstveno-strukovnih odnošajah; on ima naročito gledati, da li su izvori vode rudnice kao i kupalište u tako dobru stanju, da se tečajem ciele saisone rabljenje kupkah ničim nenarušava ili ljekovita svojstva vode netamane, — da li su ostali odnošaji mjesta prema zdravlju, — da li je lječitba prema načelom znanostih liečničkih, — da li se ustanovljeni red i kako obdržava, — da li je ukonačenje i obskrba bolestnikah prema zdravlju, da li nisu oni u tom pogledu izvrženi samovolji najamnika, — da li je tuj zlopoporabe pušćanjem krvi itd. Vlastnik kupališta dužan je sve podatke, koji bi pri pregledbi bili nuždni, podžupanijskomu liečniku pružiti. Izvješće ob urednoj pregledbi podnaša se s godišnjim izvješćem zdravstvenim, ob izvanrednoj pako napose odmah iza obavljene pregledbe.

§. 11.

Kod trgovine s vodom rudnicom valja podžupanijskomu liečniku gledati na posudje, najme na staklenke i na glinene valjano izkalajisane vrče, da li su dobro začepljeni, da li je začepu materijal izvrstan, da li mu je na nutarnjem kraju znamen rudne vode i ime izvora užigosano, da li je zasmoljeni začep kositranom plojčicom tja do grljka od posude obavijen, da li je na toj plojčici tiskano ime izvora rudne vode i ljeto, kojega se je posudje punilo. Zločesta voda ima se vazda, gdjegod se nadje, izliti, da ju nebude moći razprodati.

§. 12.

O javnih ljekarnah ima podžupanijski liečnik evo ove dužnosti:

a) Javnu ljekarnu, kojoj mjesto, gdje se ima podignuti, kr. zemaljska vlada saslušavši mnienje podžupanijskoga liečnika i zdravstveno vieće odlučuje, imat će podžupanijski liečnik povjerenstveno odmah pregledati, kako se gdjegod takova podigne i otvori. Povjerenstvo takovo sastoji od podžupanijskoga činovnika i od podžupanijskoga liečnika, u kojega se području takova ljekarna otvorila. Ovo će se povjerenstvo osvjedočiti, da li ljekarna obstojećim propisom odgovara. Zapisnik na mjestu sastavljen ima se zatim odmah dotičnoj podžupaniji podnesti.

b) Jur obstojeće javne ljekarne ima svaki u svojem području u smislu sbornoga ljekarničkoga reda i naputka za ljekarnike, što ga je

obstojavše c. kr. namjestinčtva dne 2. ožujka 1858. pod br. 2724. izdalo, nadzirati, te ako kakve mane opazi, nastojati, da ih opomenom ljekarnika ukloni; — ako bi pako takova opomena ostala bezuspješna, to valja takova ljekarnika podžupaniji prijaviti. U ostalom su svi liečnici, kako zemaljski tako i sukromni, ovlašteni ljekarne u pogledu izdanih liekovah nadgledati.

Uredovno moraju se javne ljekarne svakoga ljeta barem jedan put, i to iznenada pregledati. Glavnu takovu godišnju pregledbu ljekarnah obavlja praliečnik. U podžupanijah i gradovih, kamo praliečnik prispjeti nemože, pregledava je vladom na to odredjeni podžupanijski liečnik u družtvu jednoga političkoga izaslanika od podžupanije i javnog zdravstvenoga činovnika ili barem u družtvu bližnjega sukromnoga liečnika.

§. 13.

U zapisniku sastavljenu na licu mjesta, ima se tečaj pregledbe točno opisati.

Pregledba se imade ovako obaviti:

1. Vlastnik ljekarne ima povjerenstvu podnieti:
   a) Podatke obrtnoga prava na ljekarnu;
   b) povelju svoju ili providnikovu;
   c) farmakopeju, cienik, dispensatorij, propisani sborni ljekarnički red i naputak za ljekarnike:
   d) nešto taksiranih receptah;
   e) bilježnu knjižicu za prodaju otrovah.

2. Pomoćnici imadu podnieti knjigu — izučnicu, pa zdravstvenim članovom povjerenstva na sva pitanja stavljena iz ljekarničke struke odgovarati.

3. Vježbenici imadu doprienieti svjedočbu, da su IV. gimnazijalni razred barem s prvim redom dovršili, pa članovom povjerenstva takodjer na pitanja odgovoriti, da se može prosuditi, koliko su iz ljekarničke struke tečajem svoje vježbe naučili.

4. Dućan se ima pregledati dielom na prostorije, dielom na nutarnje uredjenje (na čistoću posudja i ormarah, na jasnost napisah itd.), a dielom na čistoću, red i na način, kako su ljekovi spremljeni, da li nisu može biti otrovi nuz indiferentne liekove, koji se češće rabe, naročito u pretinjenih ladičicah, gdje bi se takav liek lahko sa otrovom izmjenio.

5) U istom obziru kao i dućan ima se pregledati komorica, tavan i podrum za ljekove te na isti način i ovi potonji.

6. Ljekovi se imaju obzirom na dovoljnu količinu, na vrstnoću, kao i na njihovo priredjenje razmotriti. One ljekove, koji su zločesti i izkvareni nadjeni, valja uništiti, ili ako bi se dotični ljekarnik tomu uzprotivio, treba jedan

dio takova lieka spremiti, spremu pečatom liečnika i ljekarnika zapečatiti, pa kr. zemaljskoj vladi na pregledbu poslati, ostalu pako svu zalihu istim načinom zapečatiti, pa ju tako spremljenu držati, dok odluka od kr. zemaljske vlade nedodje.

Žestoke otrovne ljekove valja kako u dućanu, tako i u komorici i na tavanu u posebnom ormaru pod ključem držati; taj je ključ po danu u ljekarni, noćju pako u vlastnika, providnika ili pomoćnika, koji je za noć na posluge odredjen. Radi točnije pregledbe liekovah ima svaki ljekarnik nuždne reagencije pripremljene držati.

7. Laboratorij ima se pregledati takodjer s obzira na prostorije, kao i s obzira na uredjenje i na sprave, koje se u njem nalaze.

8. Pregledati valja za tim cienik i utez, da li je prema propisu. Pri tom valja takodjer pregledati predložene taksirane recepte, da li je procjena prema cjeniku.

§. 14.

Iza toga imade se sastaviti tabelarno izvješće o pregledbi sa sliedećimi stupci:

a) Tekući broj,
b) mjesto, gdje je ljekarna,
c) pod kojim je naslovom,
d) ime i kvalifikacija vlastnika,
e) ime i kvalifikacija providnika,
f) ime pomoćnika,
g) ime vježbenika,
h) dan pregledbe,
i) ime prisutnih povjerenstvenih članovah, zatim

stanje

1. u kakovu je nadjen dućan,
2. „ „ su nadjeni ljekovi,
3. „ „ su nadjene komorice za materijal,
4. „ „ je nadjen laboratorij,
5. „ „ je nadjeno vodenište (i podrum),
6. „ „ je nadjen tavan za biljevne liekove,
7. uteg, posluga, cienik i ostale opazke.

Konačno treba i skrižaljku i zapisnik da podpišu svi povjerenstveni članovi.

Povjerenstvenim članovom vlastnik ljekarne nedaje nikakove nagrade.

§. 15.

Što se tiče ručnih liekarnah kako javnih tako i sukromnih liečnikah, homeopatah i živinarah, (naredba namjest. vieća od 8. siečnja 1865. br. 19107|3184.) te će podžupanijski liečnik svaki u svojem području prolazeć pridieljenimi si obćinami svake godine isto tako pregledavati, kao i javne, ali bez drugih povjerenstvenih članovah. O takovoj pregledbi ručnih liekarnah netreba nikakova posebnoga zapisnika niti tabelarnoga izvješća sastavljati, već u godišnjem zdravstvenom izvješću navesti, što se je gdje osobitoga pronašlo. Naročito treba pri pregledbi ručnih liekarnah knjigom naručbenom uvjerit se, odkud koji liečnik nuždne ljekove prima; takovu će knjigu, od koje se prepis u dotičnu javnu ljekarnu šalje, podžupanijski liečnik, pregledav ju, uvjek podpisati. (Naredba c. kr. namjestničtva od 30. rujna 1858. br. 13137|1914).

Za putovanja u poslu pregledavanja ručnih liekarnah pripada podžupanijskomu liečniku miljarina i dnevnica samo onda, ako u sjedište liečnika, koji ima ručnu ljekarnu, drugim kakovim službenim poslom tečajem ljeta nebi mogao doći.

§. 16.

O ručnih ljekarnah valjaju i nadalje dosadanji propisi, po kojih nijednomu liečniku nije slobodno ručnu ljekarnu držati, ako je u njegovu sjedištu javna kakova ljekarna, ili barem odonuda nije daleko.

Ako je pako obitalište liečnika zemaljskoga ili sukromnoga od javne ljekarne pol milje udaljeno, slobodno mu je ručnu ljekarnu držati (Naredba namjestničtva od 10. kolovoza 1859. broj 1278, zatim kr. zemaljske vlade od 26. travnja 1871. broj 2763|407.)

§. 17.

Jednostavne biljevne ljekove, rastuće u okolici, kao korenje, drač, cvieće i sjemenje može si liečnik, koji drži ručnu ljekarnu, i sam pobirati. Ljekove pako priugotovljene i sastavljene (Praeparata et Composita) nesmije si sam sgotavljati, niti od materijaliste kupovati, već dobavljati iz bližnje javne ljekarne uz naručbenu knjigu (Fassungsbüchel), u kojoj se ima naznačiti ime ljekarnika, zatim naručeni ljekovi te njihova količina i ciena, a napokon dan naručbe.

§. 18.

Liekove iz ručnih ljekarnah treba takodjer polag obstojećega cienika bolestnikom davati, a prekršitelji te naredbe kaznit će se kao i ljekarnici, koji liekove precjenjuju.

Pri prodaji za gotov novac imade dotični liečnik kao i za javnu ljekarnu pripisati i na pripisu (receptu) cienu prodanoga lieka naznačiti. Za one bolestnike

pako, koji ljekove na račun uzimlju, treba recepte odmah ocieniti i spraviti, te dotičnikom odmah predati, kako plate.

Pri pripisivanju liekovah na teret obćine ili javnih drugih kakovih zakladah ima liečnik, koji drži ručnu ljekarnu, i glede ove držati se obćih propisah, koji će se mjesto dosadanje norme po vladi priobćiti.

D.

Nadzor i rukovodjenje ciepljenja i odnosno docjepljivanja boginjah kao i sastavljanje izvadakah iz pojedinih zapisnikah ob obavljenom godišnjem ciepljenju.

§. 19.

U tom poslu treba se držati naredbe kr. zemaljske vlade od 23. travnja 1874. broj 5299|996, koja se jedino prema razmješćenju zdravstvenoga osoblja uslied preustrojstva uprave mienja, nu tako, da taj zemaljski posao obavlja svaki podžupanijski liečnik u svojem području, a da ga u tom podpomaže razpoloživo zdravstveno osoblje, u koliko se ono u tom području nalazi. Osim toga valja obzir uzeti na naredbu kr. zemaljske vlade od 3. lipnja 1875. br. 9603. i od 20. listopada 1875. br. 19782.

E.

Nadzor obćih i obćinskih bolnicah u zdravstveno-redarstvenom obziru.

§. 20.

U tom poslu imaju u gradovih gradski fizici, a u podžupanijah podžupanijski liečnici, i to svaki u svom upravnom području čim sdušnije na takove zavode paziti, da svojoj svrsi odgovaraju, pa opaze li kakove mane, da dotična upraviteljstva opomenu, i ako to nebi hasnilo, da to dotičnoj podžupaniji, odnosno gradskomu poglavarstvu prijave i onda, ako jih ova radi pregledbe takove bolnice nebi izaslala. U godišnjih zdravstenih izvješćih valja čim točnije opisati stanje bolnicah i obskrbilištah, u kojem su tečajem ciele godine bila, označiv mane, te staviv predloge za poboljšanje takovih zavodah.

Pri pregledanju takovih zavodah treba gledati na prostornost, na razdjelbu zavoda, na stiene, na pod, na vrata, na prozore, na stube, na ventilaciju, na kurenje, na razsvjetu na zahode, na obskrbu vodom i hranom, na postelje, posteljinu i rubeninu, na ino pokućtvo, na posudje za jelo i pilo, na odielo, na podvorbu, na kupaonu i na šetalište, ako je takovo uz zavod, na koliko to sve na zdravstveni dio spada. Osim toga valja gledati na način administracije. Javnu

obskrbu siromakah u bolnicah opredieljuje naredba kr. zemaljske vlade od 11. prosinca 1874. br. 18915|3356.

Medju bolnice, koje nadzoru podžupanijskoga liečnika podpadaju, spadaju takodjer gradske bolnice po gradovih, koje podžupanijskoj upravi doduše nisu podvržene, al u kojih je gradski fizik ujedno zavodski ordinarius.

F.

Neposredno ovršivanje svih odnosnih naredabah na omedjašenje i ugušenje ljudskih i marvinskih pošastih i kužnih bolestih i gdje živinara neima, u slučajevih epizoocije stavljanje shodnih predlogah, a gdje pogibelj prieti, pod vlastitom odgovornošću samostalno postupanje.

§. 21.

Bukne li kakova pošast ili kužna bolest medju pučanstvom ili domaćom marvom, to će podžupanijski liečnik, ako je o tom prije izviešćen, dotičnu podžupaniju obaviestiti, koja će mu nalog neodvačno izdati, da se u družtvu političkoga povjerenika na lice mjesta odputi i nuždna izvidjenja obavi. Ako je pogibelj razprostranjenju takove bolesti tolika, da se na nalog od podžupanije nebi moglo čekati, podžupanijski je liečnik vlastan i bez takova naloga na lice mjesta otići, te pridruživ si kakov bližnji organ obćinski stvar izviditi, pa nuždna odrediti.

U slučaju pošastne ili kužne bolesti medju pučanstvom imati će se podžupanijski liečnik držati naputka kr. zemaljske vlade od 1. prosinca 1872. br. 14421 2298. obzirom na odredbu pod br. 10307. kr. zemaljske vlade od 11. svibnja 1875., a kada se pojavi takova bolest medju domaćom marvom, tada naputka vladina od 30. listopada 1872. br. 12820., koji svaki liečnik mora u rukuh da imade.

§. 22.

Iza obavljena izvida u jednom i drugom slučaju treba sastaviti po propisih izvidni zapisnik, tuj sve mjere navesti, koje su poprimljene, pa predloge staviti o tom, što bi se još učiniti imalo. Takov zapisnik ima se za 24 ure nakon obavljena izvida dotičnoj podžupaniji predati, koja će ga kr. zemaljskoj vladi bezodvlačno dostaviti.

Tečajem pošasti koju valja marljivo podpažati, mogu se mjere poprimljene prema promienjenim obstojateljstvom preinačiti, ali to sve treba uvjek u dobnih izvješćih navesti.

§. 23.

Prema tečaju pošasti i razprostranjenju njezinu odlučit će se, da li će podžupanijski liečnik od vremena do vremena bolestnike pregledavati ili ondje

izpostavljen ostati, ili izpostavu kakova liečnika drugoga predložiti; nu to će podžupanija saslušav mnienje svojeg liečnika odlučiti.

Izuzev slučaj skrajnje nužde, nesmije podžupanijski liečnik službena putovanja poduzimati, a da za to od podžupanije nikakova naloga neima.

Za putovanja u poslu pošasti ili kužne bolesti pripada podžupanijskomu liečniku miljarina i dnevnica.

Računi za službena putovanja u poslu epidemičkih ili epizootičkih bolestih imaju se uvjek napose podnašati (naredba c. kr. banske vlade od 18. travnja 1854. br. 1045. 2) i to prema ustanovam naredbe kr. zemaljske vlade od 21. siečnja 1871. br. 10800. ex 1870., i od 18 srpnja 1872. br. 8245. Ako su takove obave u mjestu izpod ½ milje od sjedišta liečnikova udaljene, to se neplaćaju niti dnevnice niti miljarina, (odredba kr. namjestničkoga vieća od 25. kolovoza 1865. br. 2457.) izuzev, ako to poslovanje preko pol dana traje.

§. 24.

Gledom na boginje odredjuje se, da se svaki takov slučaj političkoj oblasti prijavi. Svaki je podžupanijski liečnik osim toga dužan svaki takov slučaj tečajem cieloga ljeta bilježiti, te si naznačiti da li je dotičnik odrasao ili diete, da li je mužkarac ili ženskinja, da li je ciepljen ili docjepljen i kakovim uspjehom, da li je ozdravio ili umro. Svi takovi slučajevi cieloga ljeta opaženi i bilježeni imaju se godišnjim zdravstvenim izvieššćem priklopiti.

Kako da se podžupanijski liečnici u pogledu trihinose vladaju, propisuje naredbe kr. namjestničkoga vieća od 18. veljače 1866. br. 2230|282 i od 13. travnja 1866. br. 4434|563.

§. 25.

Kada biesni, ili sa bjesnoće sumnjivi pas ili koja druga živina čovjeka ili marvinče koje nagrize, to je podžupanijski liečnik dužan na poziv podžupanije takov slučaj izviditi.

Biesna ili sa biesnoće sumnjiva živina, ili ona, koja je po kojoj biesnoj nagrižena, ima se odmah zatući, ako do toga nije čovjeka ugrizla. Ako se je pako to jur slučilo, ili ako se o tome samo posumnja, to se imade sumnjiva životinja od ostalih posve odlučiti i pod redarstvenim nadzorom liečnički podpažati, da li se u nje bjesnoća nebi zbilja pojavila. Zatući ju slobodno je tek onda, kada se takovi pojavi na njoj smotre, što se za 40 do 50 danah odluči.

Po biesnom ili sa bjesnoće sumnjivom psu ili drugoj kojoj takovoj živini nagriženu čovjeku pohitit će podžupanijski liečnik u pomoć i bez naloga podžupanije, na koji se nebi moglo čekati a da vrieme nemine, gdje bi se nesretniku još pomoći dalo.

*

U takovu će slučaju liečnik svoje izvješće naknadno podžupaniji dati, te mjere, koje nebi bio mogao sam provesti, na provedbu predložiti.

Pobisni li koji nagrižen čovjek i zbilja, to ga valja od ostalih radi nuždnoga mira odlučiti i strogo nadzirati, a podžupaniju o tome bezodvlačno izviestiti.

§. 26.

U obće se propisuje, da se svaki slučaj dojavljene biesnoće čim točnije bilježi, pojedini podatci o njem dapače i razudbenom ogledbom biesne, parnute ili ubijene životinje popune, te o svakom pojedinom slučaju poslie 6 tjedanah, ili iza smrti, bjesnoćom nastupivše, obširno izvješće odade. Razuditi lješinu čovjeka sa bjesnoće preminuloga slobodno je, ako podžupanija na to privoli, a rodbina se tomu neuzprotivi.

§. 27.

Kakove se mjere i sredstva imaju upotriebiti, da se bjesnoća kod živinah i ljudih zaprieči, o tom postoji posebni naputak od god. 1854. (Zemaljski zakonski list I. dio br. 128.)

G.

Očitovanje mnienja u liečničko-redarstvenih i sudbenih slučajevih, u kojem potonjem slučaju imadu se isti uz normalne pristojbe i kao sudbeni liečnici i vještaci upotrebljavati.

§. 28.

Liečničke poslove u redarstvenih ili upravnih slučajevih imaju podžupanijski liečnici bezplatno vršiti (naredba kr. zemaljske vlade od 25. veljače 1867. br. 1903.; c. kr. namjestničtva od 27. rujna 1858. br. 15486|992., zatim c. kr. namjestničtva od 23. veljače 1859. br. 2768|166., onda kr. namjestničkoga vieća od 19. listopada 1865. br. 13645), kao što je pregledanje uznikah, zatvorenih bludnicah, duhobolnih, lješinah iza neobične smrti ili iza samoubojstva, ili nastupom kakove pošasti, u obće u slučajevih, koji sudbeno liečničkoj pregledbi nepodpadaju. (Naredba ministarstva unutarnjih poslovah i pravosudja od 28. siečnja 1855.) Ovamo spada na dalje pregledavanje ljekarničkih računah, novačenje, pregledba klaonah, učionah, uzah i grobljah, i sve ine strukovne obave, koje podžupanija u redarstvenom ili upravnom smjeru od svojega liečnika zahtievala bude.

§. 29.

Ako je mjesto takovim obavam izvan sjedišta podžupanijskoga liečnika, to mu pripadaju i dnevnice prema dnevnom razredu i miljarina, ako se nebi

s političkim povjerenikom iz višega razreda vozio, u kojem potonjem slučaju mu samo dnevnice pripadaju.

§. 30.

Duhobolni imadu se pregledati, ako su samim sebi ili drugomu pogibeljni, pa se radi toga u ludnicu smjestiti imaju. Za to je iza pregledbe nuždna liečnička svjedočba i napose točan opis bolesti (naredba bišega c. kr. hrv. slav. namjestničtva od 12. studenoga 1856. br. 21483.), da se takov bolestnik u javni kakov zavod primiti može. Smještenje takova bolestnika u ludnicu mogu zahtievati rodjaci, ali napose i liečnik, ako opazi, da se takov bolestnik doma niti njegovati a niti nadzirati nemože.

Ozdravi li takov bolestnik u ludnici, te se od onud doma pusti, to se imade podžupanijskim liečnikom još dulje podpažati, neće li se na njem duhobolja iz nova pojaviti.

§. 31.

Podnešene ljekarničke račune kako od ljekarnikah, tako i od liečnikah, ima podžupanijski liečnik in linea medica pregledati, pak naročito s obzira na čim jeftiniju cienu. Preskupe pripisane liekove, i u slučaju, gdje bi se moglo bilo držati pripisnoga pravila (Ordinationsnorm), pa se nije držalo, napokon gdje bi se dvojilo, da su pripisani ljekovi i zbilja davani, — takove slučaje treba pobilježiti i o njih izvješće podnieti.

Ljekarničke račune za javne zaklade, obćine, bolnice, obskrbilišta, ubožišta itd., koji se iz državne blagajne neplaćaju, imaju podžupanijski liečnici ne samo in linea medica, nego i quo ad taxam pregledavati i obredjivati.

Računi za ljekove, koji se iz javne kakove blagajne podmirivaju, imaju se svakog četvrta godine podnašati. Takov račun treba da sadržava:

a) Tekući broj,
b) ime bolestnika, njegovo obitalište i kućni broj,
c) tekući broj pojedinoga ljekovnoga pripisa,
d) dan pripisa,
e) oblik pripisanog lieka,
f) novčani iznos pojedinog pripisa,
g) ukupni iznos za pojedinoga bolestnika.

§. 32.

Pri novačenju je podžupanijski liečnik, koga podžupanija na to odredi, član novačećega povjerenstva. Djelokrug mu je tuj prema propisom, koji se od vremena do vremana izdavaju. U mjestu svojega sjedišta nepripada za no-

vačenje dotičnomu podžupanijskomu liečniku nikakova pristojba, a izvan toga mjesta propisana miljarina i dnevnica prema dotičnom dnevnom razredu.

Podžupanijski liečnik sjedištem u mjestu trajnoga novačećega povjerenstva takodjer mu je članom, kojemu za obave u tomu poslu nikakova posebna nagrada nepripada.

§. 33.

Kod klaonah, mjesto na kojem se grade, valja da je dovoljno prostrano, pa više zabitno. Komore, gdje se kolje, neka su prozračne, svietle i čiste, pa dobro popodjene, te jim pod nagnut u toliko, da će izmetine prama grabi lahko odtjecati; graba neka je dovoljno velika, dobro popodjena, te ogradjena, ona se mora često izpražnjivati i čistiti, čemu je dovoljno vode treba. Na sve to valja gledati ne samo u javnoj već i u sukromnoj klaoni. Obćinska poglavarstva treba u obće na to poticati, da se grade javne klaone, gdje god je to ikako moguće, jer je samo u njih moguće meso za prodaju valjano pregledavati.

§. 34.

O učionah. Na zdravstvo spada razmatrati, da li su dovoljno prozračne i svietle, da li nisu prama broju djece premalene (iziskuje bo se, da barem 6 □ stopah prostornosti na jedno diete dopadne), da li je kurenje shodno i vjetrenje, da li su školska sjedala prema zdravlju očijuh, da li su zahodnjaci prema čistoći i ćudoredju.

§. 35.

O uzah pazit će podžupanijski liečnik pri pregledbi na prostornost i broj uznikah, da li su uze valjano vjetrive, kurive, svjetle, suhe i čiste, da li su zahodnjaci u njih brez vonja, da li su uznici tuj čisti, kakov je red u slučaju bolesti itd.

§. 36.

Pri pregledbi grobljah ili pri uredjenju novog groblja valja na to gledati, da su izvan mjesta, primjereno od njega udaljena, prema pučanstvu dovoljno prostrana, ogradjena, pa na uzvisi, koja podvodnji nije izvržena. Pokapati se mora redomice, osim u slučaju, gdje su obiteljske rake, koje politička oblast dozvoljava.

Ima se nadalje o tom nastojati, da se postojeća groblja blizu ljudskih stanovah u što kraćem roku sasvim ukinu, zatim o tom, da se premalena groblja prema potrebi pučanstva razšire, da se naime grobovi prije dovoljnoga roka, dok naime lješine posve nestrunu, ne prekapaju i česti od lješinah nerazbacuju.

Novo groblje nesmije se nigdje brez odredbe političke oblasti, kojoj je podžupanijski liečnik kao zdravstveni povjerenik pridieljen, birati, a pri tom valja na točke malo prije navedene obzir uzeti.

§. 37.

Grobnice u crkvah jur zaprte nesmiju se više radi pokopa otvarati; izpod crkvah nesmiju se nove grobnice praviti, a ondje, gdje još grobnice obstoje, valja da je ulaz iz vana, da je prostor za svakoga mrtvaca tako priredjen, da se les može zazidati; mrtvac, koga misle u grobnicu sahraniti, mora biti balsamiran, u kovni lies spravljen, a ovaj kovnim spojilom zatvoren. U vrieme kužne kakove belesti zabranjuje se bezuvjetno sahranjivanje mrtvacah u grobnice. — Pravljenje novih rakah izpod crkvah zabranjuje se jedared za svagda. (Naredba namjestničkoga vieća od 17. lipnja 1867. br. 9329|2684)

§. 38.

Podžupanijski liečnici dužni su na poziv kr. sudovah sudbeno-liečničke ogledbe, pa i paranje lješinah po obstojećoj naredbi c. kr. ministarstva unutarnjih poslovah i pravosudja od 28. siečnja 1855. obavljati. Za to jim pripadaju u smislu naredbe ministarstva unutarnjih poslovah, pravosudja i financije od 17. veljače 1855., zatim uslied naredbe ministarstva unutarnjih poslovah od 25. rujna, a pravosudja od 31. listopada 1855. propisane pristojbe, a ako se takov ogled ili paranje izvan sjedišta liečnikova obaviti imade, takodjer propisana dnevnica i miljarina prema dnevnom razredu.

Ako se pri zdravstveno-redarstvenoj pregledbi lješine opaze ma i dvojbeni pojavi kakova nasilja, naročito kod neudatih nosiljah pojavi pokušanoga pometnuća, to valja odmah prisutnomu političkomu povjereniku otvoreno kazati, koji će dotičnomu kr. sudu takav slučaj bezodvlačno priobćiti, pošto takov sudbeno-liečničkoj ogledbi podpada.

Podžupanijski ličnik kao i svaki drugi namješteni ili sukromni dužan je kr. sudovom budi iz prakse, budi iz uredovanja prijaviti svaki slučaj opasne, dvojbene ili smrtonosne ozlede, kao i nosilje, koje iz kakova mu drago razloga sredstva traže, da si plod odtjeraju. Ove potonje imala bi za tim polička oblast tja do porodjaja pod nadzor dotične obćine staviti.

§. 39.

Ozledjenike sudbeno liečnikoj pregledbi podvržene imade podžupanijski liečnik na račun javne koje zaklade samo onda liečiti, ako tomu dotični sud naročito nalog podieli, i tada mu pripadaju pristojbe polag cienika odredjenoga u obće za liečnike, ako po nalogu sudbenom takove ozledjenike lieče. Inače imade

svaki ozledjenik takov sam si liečnika za liečenje platiti, a zato mu preostaje regres prama ozleditelju.

Liečničko orudje, koli za paranje lješinah, toli i za primaljstvo a nemanje i džepni tok običnoga ranarničkoga orudja (Chirurg. Sacketnis), mora svaki liečnik svoje vlastito da ima. (Naredba c. kr. namjestničtva od 27. studenoga 1857. broj 21262|3118.)

H.

Rukovodjenje svih kolikih naredabah za ogledanje mrtvacah i za podizanje mrtvačnicah.

§. 40.

Ogledanje mrtvacah prije pokopa spada medju poslove obćinah, ali stoji pod nadzorom podžupanijskog liečnika, u koliko se ovo zdravstvenih odnošajah tiče. Podžupanijski liečnik o tomu ima nastojati, da se propisi pri takovu ogledanju strogo vrše, da se lješine prije nepokapaju, dok nisu pregledane, da se u slučajevih dvojbenih prije pokopa liečnički pregledju, te da se u obće ustanove naredbe c. kr. hrv. slav. namjestničtva od 17. rujna 1858. u cielom području prema obć. zdrav. obstojateljstvom vrše.

Kod obćinah, koje vlastitoga zdravstvenoga osoblja neimadu, ali su tuj razpoloživi kot. ranarnici, to moraju ovi u mjestu svojega obitališta takovo ogledanje obaviti, a izvan njega one lješine liečnički pregledati, za koje im dotična podžanijska ili sudbena oblast nalog podieli.

§. 41.

Podžupanijski liečnici imaju osim toga to podukom, to svim svojim mogućim uplivom o tom nastojati, da se po grobljih mrtvačnice t. j. lješione (Todtenkammen) podignu, kamo bi se smjestile lješine onesrećenih ubogih ljudih, zatim ovih mrtvacah, koji se radi tiesnih, ili prenapunjenih stanovah u ovih nebi do pokopa ostaviti mogli, kao i lješine preminuvših od kakove kužne bolesti, napokon one, koje bi se bilo s kakova god povoda imale parati.

J.

Podnašanje povremenih i godišnjih znanstvenih izvještah o svem, što se u području dotične podžupanije u zdravstveno-redarskom, zvanstvenom ili sudbeno-liěničkom ili zdravstveno-upravnom obziru kao znamenito ukaže.

§. 42.

Podžupanijski liečnici su dužni točan dnevnik o svih službenih obavah i o putovanjih voditi, a osim toga zapisnik o svih službenih dopisih, nalozih i dobljenih naredbah, napokon zapisnik o svih svojih podnescih i izvješćih.

Uredno će podžupanijski liečnici zdravstvena izviešća preko svoje podžupanije kr. zemaljskoj vladi u smjeru tuj naznačenom podnašati:

1. Svake $^1/_4$ godine, naime izmakom ožujka, lipnja, rujna i prosinca;
2. glavno godišnje izvješće izmakom svake godine.

Izvanredna izvješća, koja se imaju podnašati, navedena su jur kod pojedinih točkah u tom naputku.

Dodatak.

Dok se zakon o uredjenju zdravstva od 15. studenoga 1874. i u pogledu političkih občinah neprovede, obavljat će zdravstvene prema §. 3. istoga zakona u dielokrug občinah spadajuće poslove kako podžupanijski tako i razloživi kotarski liečnici, koji dotičnoj podžupaniji podpadaju, i to ovi potonji u svojem dosadanjem području, a oni, u koliko razpoloživi nebi udovoljavati mogli.

I.

O pomoći, kada se tko razboli, pri porodjajih, i nenadanoj pogibelji života.

§. 1.

Razpoloživi kotarski ranarnici, a u koliko ovi nebi udovoljiti mogli, i podžupanijski liečnici su takodjer ubožki liečnici povjerenoga si područja. Ovi će tuj uboge bolestnike liečiti bezplatno.

Tko se ubogim ima smatrati, kojemu bezplatno liečenje pripada, opredjeljuje dotična občina, u kojoj se takov bolestnik nalazi, i to po naredbi kr. zemaljske vlade od 11. prosinca 1874. br. 13915. Liekove takovom bolestniku nuždne pripisati će liečnik na račun občine.

§. 2.

Radi pregledanja ubogih bolestnikah, koji do liečnika doći mogu, treba da ovaj stalno vrieme odredi, tako zvanu pripisnu uru (Ordinationsstunde).

§. 3.

One pako uboge bolstnike, koji do liečnika doći nemogu, pohadjati će dotični liečnik u njihovih stanovih, ako su oni pako izvan liečnikova sjedišta, to će občina ovomu dati podvoz, ili podvozninu iz občinskih sredstvah.

§. 4.

Liečnik je dužan takove bolestnike takodjer i onda pogledati, ako se u takovu mjestu budi službeno, budi u sukromnu poslu bude bavio, a občinsko ga poglavarstvo na nje pozorna učini.

§. 5.

Pri pripisavanju liekovah na teret obćinah treba se kao i na teret javnih zakladah držati strogo obćih propisah, koje kr. zem. vlada prigodom ustanovljenja liekarskog cienika po metričkoj mjeri ujedno izdaje, a na poseb pripisnoga pravila (Ordinationsnorm), koje je tim propisom priključeno.

Ljekove treba uvjek pripisati na ime bolestnika s naznačenjem dotične obćine i sela.

Radi čim manjega troška nije slobodno prekapljenu vodu pripisivati, (naredba namjestničkoga vieća br. 9647|1675 od 1864.) već običnu bunarsku, izuzev osebujne slučajeve, gdje bi sastojbina lieka bila takova, da bi se u običnoj vodi razpala n. pr. Chlorbarijum.

§. 6.

Od imućnijih žiteljah, naime od onih, koji medju siromake nespadaju, može podžupanijski ili razpoloživi liečnik kao i gradski fizik primjereni honorar tražiti, i to po priležećem nadalje cieniku. Taj će mu honorar politička oblast u slučaju pritužbe po tom cieniku dosudjivati.

§. 7.

Uredovnim bolestnim poslužnikom i stražarom pripada bezplatna pomoć liečnička, nu ljekove si imaju sami pribaviti.

§. 8.

Financijalni stražari i oružnici imaju se u slučaju bolesti, gdje god je to moguće, smjestiti u bližnju bolnicu, gdje pako to nije moguće, te gdje vojnoga liečnika u mjestu nije, može se pri liečenju podžupanijski ili razpoloživi kotarski liečnik rabiti, kojemu će erar pristojbe po cieniku, opredieljenom za civilne liečnike i ranare, platiti, kada ovi vojničko osoblje lieče.

Prigodom podnašanja računah vrhu liečenja financijalnih stražarah i oružnikah kod kuće, mora se uzrok točno i temeljito obrazložiti, zašto bolestnik po obstojećih propisih u c. kr. vojnu bolnicu nije premješten (naredba namjestničkoga vieća od 22. travnja 1864. broj 5992|985).

§. 9.

Podžupanijski i razpoloživi kotarski liečnici su takodjer dužni pomoć pružiti oboljelim vojnikom, kojim vojni liečnik za vrieme priteći nemože. Za to mogu za pohode i za ljekove tražiti od vojnoga erara sistemiziranu naplatu (naredba namjestničkoga vieća od 19. kolovoza 1862. br. 11294|1557).

§. 10.

Vojnim dopustnikom i pričuvnikom pripada od strane podžupanijskih ili razpoloživih kotarskih liečnikah pomoć bezplatno samo onda, ako su posve siromasi, dakle kao i inim ubogim bolestnim obćinarom. Za one vojnike, koji se samo na kratkom dopustu kod kuće nalaze, zatim za one ranjene dopustnike i pričuvnike, koji s toga, što im se rane u ratu zadobljene opet kašnje otvaraju, te se liečiti imaju, rabit će se plaćeni liečnik onda, ako se takovi bolestnici u koju javnu bolnicu nebi mogli smjestiti. U takovu slučaju nosit će lječitbene troškove vojni erar (naredba namj. vieća od 21. prosinca 1867. br. 9361|2605), kojemu u podnešenih računih točno i jasno valja naznačiti mjesto obitališta i daljinu u miljah od sjedišta liečnikova. Takove račune ima obćinska oblast potvrditi uz opazku, da li je dotični dopustnik ili pričuvnik imućan ili siromah. (Naredba namj. vieća od 17. svibnja 1867. br. 6347|1889).

§. 11.

Plaćeni liečnici imaju si kao i sukromni nabaviti obično ranarsko, razudbeno i primaljsko orudje, u koliko ih dotična podžupanija ili obćina nebi imala. —

II.

Kod pošastnih bolestih.

§. 12.

Podžupanijskim liečnikom kao zdravstvenim činovnikom opredieljuje u takovu slučaju djelokrug lit. F. §. 6. zakona ob uredjenju zdravstva.

Razpoloživi će pako kotarski liečnici — svaki u svojem dosadanjem području — dotičnoj podžupaniji prijaviti svaki slučaj kakove pošastne bolesti, to kod pučanstva, to kod domaće marve, a do dalnje naredbe onako postupati, kao što to ovovladna naredba od 1. prosinca 1872. br. 14421|2298. i od 3. listopada 1872. br. 12820. propisuje.

§. 13.

Kod boginjah ima svaki razpoloživi kotarski liečnik podžupaniji prijaviti, kako tko god od boginjah oboli. On će si cieloga ljeta sve pojedine takove slučajeve bilježiti, te primjetiti, da li je dotičnik ciepljen i kakovim uspjehom, da li je odrasao ili diete, mužkarac ili ženskinja, da li je ozdravio ili umro. Svi takovi slučajevi od cieloga ljeta pobilježeni imaju se s mjesečnim izvješćem prosinačkim svake godine dotičnoj podžupaniji podnieti.

*

§. 14.

Razpoloživi kotarski liečnici imadu svaki u svojem dosadanjem području ciepljenje i docjepljenje po obstojećoj naredbi kr. zemaljske vlade od 23. travnja 1874. br. 5299|996 obaviti, a pri tom obzir uzeti na naredbu od 3. svibnja 1875. br. 9603. Ostalo područje, u koliko se za ciepljenje nebi razpoloživo osoblje moglo rabiti, pridržat će si za taj posao podžupanijski liečnici, kojim — svakom u svojem području — pripada nadzor nad tim poslom.

III.

Kod inih zdravstveno-redarstvenih i upravnih obavah.

§. 15.

Razpoloživi kotarski liečnici dužni su svaki u svojem dosadanjem području obavljati sve zdravstveno-redarstvene i upravne poslove, koje jim podžupanijska oblast povjeri.

Ovamo spada pregledba uznikah, bludnicah, duhobolnih, zatim pregledba zdravstvenih, dobrotvornih i inih javnih zavodah, dućanah i trgovinah s proizvodi sbog neovlaštena trženja s otrovi i otrovnimi ljekarijami, dalje pregledba lješinah, u koliko pod sudbeno-liečničku sferu nepodpadaju, napokon nadzor nad prodajom mesa, pića i ostaloga živeža.

§. 16.

Oni su dužni kao i sukromni liečnici, paziti na nadriliečenje, a naročito na neovlašteno puštanje krvi kao i na nosilje, koje s kakova mu drago razloga sredstva traže, da plod pometnu. Oni će svaki takov slučaj prijaviti dotičnoj podžupanijskoj oblasti.

§. 17.

Mrtvozor, dok se konačno neuredi, imati će razpoloživi kotarski liečnici, kao i do sada obavljati. Oni će svaki u svojem području nadzirati takodjer mrtvaonice i groblja.

§. 18.

Za takove obave nepripadaju razpoloživim kotarskim liečnikom napose nikakove pristojbe.

Imaju li se ovi poslovi obavljati izvan liečnikova sjedišta, to mu pripadaju uz propisanu miljarinu dosadašnje dnevnice.

IV.

O sudbeno-liečničkih poslovih.

§. 19.

Razpoloživi kotarski liečnici dužni su odazvati se pozivu kr. sudovah, te sudbeno-liečničke ogledbe obavljati, pa i lješine po obstojećem propisu od 28. siečnja 1855. razuditi.

Za te obave pripadaju jim posebne pristojbe po naredbi od 15. veljače 1855. a osim toga propisana miljarina i dnevnice, ako je ogledba izvan sjedišta liečnikova.

V.

O zdravstvenih izvješćih.

§. 20.

Razpoloživi su kotarski liečnici dužni kao i do sada voditi točan dnevnik o svih službenih obavah i o putovanjih, zatim zapisnik o službenih dopisih, nalozih i o naredbah, napokon zapisnik svih svojih podnesakah.

§. 21.

Oni su dužni mjesečna zdravstvena izvješća podžupaniji podnašati nu tako, da ih ova do 10. sliedećega mjeseca dobije:

Takovo će zdravstveno izvješće sadržavati:

1. Opis, kako je tečajem kojega mjeseca zdravlje pučanstva u području dotičnoga liečnika bilo, kakve su se bolesti češće motrile, da li se nisu čim osebujnim pojavljivale,
2. takov opis zdravstveni o domaćoj marvi,
3. pregled pošastnih bolestih pučanstva,
4. pregled pošastnih bolestih domaće marve,
5. podatke o ciepljenju, dok se god bude obavljalo,
6. podatke o slučajno onesrećenih osobah uz kratki opis nesreće,
7. podatke o duhom oboljelih uz kratki opis bolesti i njezina tečaja,
8. podatke o samoubojicah, dodav način smrti,
9. naznačaj ugriženih po biesnom psu s kratkim opisom slučaja,
10. naznačaj sudbeno-liečničkih pregledbah i to lahkih i težkih ozledah kao i razudbenih slučajevah,

11. naznačaj zdravstveno-redarstvenih pregledbah i razudbenih slučajevah,

12. naznačaj liečničkoga osoblja u kotaru, bilo koje mu drago kategorije,

13. izkaz nahodnikah, gluhoniemih, mahnitih i smetenih iz dotičnoga područja bili oni doma, ili gdje drugdje u obskrbi (izpitati obćinske urede),

14. meteorološka motrenja, te

15. osobite opazke i predloge.

RAZDIELJENJE

uredovnoga područja podžupanijskih liečnikah

po

političkih obćinah

i

po područjih kotarskih sudovah

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za polit. obćine
Riečka	I	Rieci	Bakru	Tersat Draga Kostrena Kraljevica Grobnik Krasica Hreljin
	II		Cirkvenici	Cirkvenica Grižani Selce Bribir Novi
Delnička	I	Delnicah	Delnicah	Brod Delnice Lokve Fužina Lič Mrkopalj Skrad Ravnagora Vrbovsko
	II	Čabru	Čabru	Prezid Čabar Gerovo
Karlovačka	I	Karlovcu	Karlovcu	Ozalj Banija Mahično Draganić Rečica
	II	Severinu		Severin Bosiljevo Novigrad Ribnik

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za polit. obćine
Jastrebarska	I	Jaski	Jaski	Vivodina Krašić Domagović Petrovina Desinec Cvetković Jaska
	II	Pisarovini	Pisarovini	Kupinec Jamnica Kupčina Pokupsko
Sisačka	I	Sisku	Sisku	Lekenik Sela Martinskaves Topolovec Kutina Popovača
	II	Gorici	Gorici	Odra Vel. Gorica Novo Čiče Oborovo Orle Kravarsko
Križevačka	I	Križevcu	Križevcu	Sudovec Sv. Petar Raven Vojakovac
	II	Vrbovcu		Rakovac Vrbovac Sv. Ivan Farkaševac

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za polit. obćine
Zagrebačka	I	Zagrebu	Zagrebu	Bistra Brdovec Stenjevec Sesvete
			Samoboru	Rakovpotok Podvrh Samobor Stupnik
	II	Sv. Ivanu na Zelini	Sv. Ivanu na Zelini	Dugoselo Popovec Zelina Sv. Ivan Moravče
Krapinsko-Toplička	I	Sv. Križu	Krapini	Krapina Gjurmanec Sv. Križ
			Pregradi	Hum Pregrada Desinić Krap. Toplice
	II	Klanjcu	Klanjcu	Sela Klanjec Kraljevec Vel. Trgovišće
Zlatarska	I	Zlataru	Zlataru	Zlatar Mihovljan Budinšćina Mače Hrašćina Bedenica
	II	Stubici	Stubici	Bistrca Dol. Stubica Gor. Stubica

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za polit. obćine
Varaždinska	I	Varaždinu	Varaždinu	Biškupec Vinica Maruševac Radovec Petrijanec Vidovec Jalžabet Toplice Ljubešćica
	II	Ivancu	Ivancu	Bednja Klenovnik Ivanec
Koprivnička	II	Ludbregu	Koprivnici	Ludbreg Bukovec Rasinja
	I	Koprivnici	Koprivnici	Gjelekovec Drnje Sokolovac
			Gjurgjevcu	Novigrad Virje Molve
Belovarska	II	Gjurgjevcu	Gjurgjevcu	Pitomača Kloštar Budrovec Ferdinandovac Kalinovac Gjurgjevac
	I	Belovaru	Belovaru	Trojstvo Kapela Gudovac Ivanska Severin
			Grubišnom polju	Rača Vel. Grgjevac Grubišnopolje

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za pol. obćine
Križka	I	Križu	Čazmi	Čazma Dubrava Prečec Klošter Ivanić Križ Ludina
	II	Garešnici	Garešnici	Hercegovac Garešnica Vukovje Berek
Pakračka	I	Pakracu	Daruvaru	Pakrac trg. „ kotar Buč Uljanik
	II	Daruvaru		Bastaje vel. Daruvar trg. „ kotar
Požežka	I	Požegi	Požegi	Orljavac Cernik Brestovac Pleternica Vel. Mihaljevci
	II	Kučevu		Kaptol Bektež Ruševo

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za polit. obćine
Virovitička	I	Viroviticí	Virovitici	Spišić-Bukovica Lukač Virovitica Suhopolje
	II	Slatini	Slatini	Vučin Drenovac Slatina Miholjac gornji
Djakovačka	I	Djakovu	Djakovu	Drenje Levanska varoš Djakovo trg. „ kotar Vuka Semeljce
	II	Našicah	Našicah	Orahovica Feričanci Našice
Osiečka	I	Osieku	Osieku	Petrijevci Retfala Čepin Tenje Belobrdo Dalj
	II	Miholjcu	Miholjcu	Moslavina Miholjac dolnji Šlivoševci Koška Valpovo trg. „ kotar Bizovac

*

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za polit. občine
Vukovarska	I	Vukovaru	Vukovaru	Borovo Trpinje Gaboš Nuštar Sotin Vukovar
	II	Iloku	Šidu	Tovarnik Brkasovo Šid Erdevik Kukujevce
			Iloku	Opatovac Ilok Susak Čerević

Podžupanija	Podž. liečnik	Sjedištem u	Za kot. sud u	Za polit. občine
Rumska	I	Rumi	Rumi	Čalma Radinci vel. Ruma Brestač Putinci Indjija
	II	Irigu	Irigu	Grgurevac Krušedol Irig Jazak Kamenica

Cienik.

o minimalnih nagradah za privatnu praksu tako podžupanijskih liečnikah i gradskih fizikah, te razpoloživih ranarnikah, kao i privatnih liečnikah.

		for.		novč.
1.	Za posjet po danu	—	for. 50	novč.
2.	Za posjet noćju	2	„ —	„
3.	Za probavljena pol dana kod bolestnika	2	„ 50	„
4.	Za probavljen cieli dan	5	„ —	„
5.	Za probavljene pol noći	3	„ —	„
6.	Za probavljenu cielu noć	6	„ —	„
7.	Za konsilij po danu	5	„ —	„
8.	Za konsilij po noći	7	„ —	„
9.	Za razudbu lješine na zahtjev privatne osobe imade se uvrstiti iznos po ocjeni liečnika sama.			

Operativni slučaji:

		for.		novč.
10.	Za puštanje krvi	—	for. 50	novč.
11.	Za otvorenje ognjojka prema predielu tiela ili znatnijega tuj posla, od 50 novč. do	2	„ —	„
12.	Za operaciju ranulæ i psimosis	2	„ —	„
13.	Za odstranjenje kakove tvari iz oka, uha, nosnicah, ždriela, šupka i rodnice	2	„ —	„
14.	Za podrezanje prirasla jezika	—	„ 50	„
15.	Za uvedenje katetra	1	„ —	„
16.	Za prvo povezanje rane prema znamenitosti iste i prema nuždnom poslu, od 50 novč. do	4	„ —	„
17.	Za namještenje prelomine kosti i povezanje iste, od 3 do	5	„ —	„
18.	Za uzglobljenje izsglobine od 3 for. do	10	„ —	„
19.	Za tamponiranje nosa	2	„ —	„
20.	Za puštanje vode iz trbuha ili mošnje, od 2 for. do	5	„ —	„
21.	Za puštanje mokraće trokarom	5	„ —	„
22.	Za amputaciju manjega ili većega uda, od 3 for. do	15	„ —	„

23. Za umještenje kile, od 2 for. do . . .	5	for.	—	novč.
24. Za operaciju kile	10	„	—	„
25. Za radikalnu operaciju hydrokele i za škoplenje	10	„	—	„
26. Za primaljske operacije od 3 for. do . .	15	„	—	„

27. Operacije očinje smatraju se kao veće kirurgične ili primaljske operacije, te se imadu nalik istim ocieniti.

28. Za manje operacije, kao namještanje pijavicah ili stavljanje rogovah itd., koje ipak podulje vremena iziskuju, imade se pol ili ciela dnevnica uračunati.

29. Ostale liečničke operacije, koje nisu u ovom cieniku naznačene, ocienit će se prema ostalim sličnim obavam.

30. Ako bi bolestnik izvan liečnikova sjedišta obitavao, to se osim podvoza za posjet opredjeljuje polovina propisane dnevnice za daljinu od jedne milje, ciela pako dnevnica za daljinu od preko jedne milje.

31. Navedeni cienik služi kao minimalna norma samo kod onih bolestnikah, koji se baš med siromake uvrstiti nemogu. Kod bogatih, dobro stojećih i imućnih žiteljah može si liečnik sam nagradu ocjeniti bez obzira na prenavedeni cienik. Kod prepornih slučajevah imade sud saslušati mnienje kr. zemaljskoga zdravstvenoga vieća.

Ova naredba ima u kriepost stupiti dne 1. siečnja godine 1876.

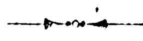

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad IV.

Izdan i razposlan dne 4. veljače 1876.

Br. 8.

Zakon
od 10. siečnja 1876.
o konačnom razterećenju izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih zemaljah.

MI FRANJO JOSIP PRVI,
po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon
o konačnom razterećenju izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih zemaljah.

Odsjek I.
Občenite ustanove.

§. 1.

Ces. patent od 2. ožujka 1853., (z. vl. l. br. 44.) priznaje se zakonitim temeljem za konačno razterećenje izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih zemaljah.

Sva dosada na temelju istoga patenta obavljena uredovanja izjavljuju se zakonito valjanimi.

§. 2.

Predmeti ovoga razterećenja jesu sliedeći:

1. Daće od izvanselištnih zemaljah navedenih u II. odsjeku car. patenta od 2. ožujka 1853.
2. daće od krčevinah, od gornih i činženih zemaljah, glede kojih dotična vlastela izriešni postupak u §§. 37., 48. i 49. patenta od 2. ožujka 1853., i u car. naredbi od 24. veljače 1856. (zak. vl. list. br. 12.) onda u ministerijalnoj naredbi od 26. prosinca 1859. (zak. vl. list br. 231.) propisan pred nadležnim sudom povela i poveden u krieposti uzdržala nisu, ili koje su jur „odkupljivimi“ izjavljene.

§. 3.

Čim odkupnina glede predmetah u §. 2. navedenih nižepropisanim načinom (§§. 7. i 8.) konačno ustanovljena i gruntovna oblast pozvana bude, da odkupninu uknjižbom prava zaloga osigura, i izvanselištno, krčevinsko, gorno ili činženo svojstvo dotičnoga zemljišta izbriše, prestaju daće za dotične obveznike odmah počamši od 1. siečnja sliedeće godine, i od istoga roka počamši nemože dosadanji služni odnošaj glede ovih daćah niti medjusobnim sporazumkom stranakah u napredak obastati.

Od dana prijave odkupnine kod gruntovne oblasti dobiva odkupljeno zemljište za odkupnika narav slobodnoga vlastničtva.

Odsjek II.

Ob odkupu izvanselištnih zemaljah.

§. 4.

Odkup daćah od izvanselištnih zemaljah ima se izvesti po ustanovah car. patenta od 2. ožujka 1853. bez obzira na privolu stranakah (§. 25. pta.) kroz organe u IV. odsjeku ovoga zakona navedene.

Odsjek III.

Ob odkupu krčevinah, gornih i činženih zemaljah.

§. 5.

Odkup daćah od krčevinah, gornih i činženih zemaljah ima se izvesti po ustanovah car. patenta od 2. ožujka 1853. takodjer bez obzira na privolu

stranakah (§. 47. patenta) i kroz organe u IV. odsjeku ovoga zakona navedene sa sliedećimi ipak preinakami tih ustanovah :

1. Kod pronadjenja propisana 10 godišnjega osjeka mjerodajne su glede količine podavanjah godine 1865. do 1874.

Ako se količina godišnjega podanka nemože pronaći 10 godišnjim osjekom ljetine od godine 1865. do god. 1874., ima se kao godišnji prihod uzeti nečisti prihod u naravi, pronadjen za provizorij zemljarine (§. 20. sl. b. car. patenta od 2. ožujka 1853.);

2) daće u naravi imadu se unovčiti ovako:

a) jedno vedro vina sa 3 for.
b) jedan puran 60 novč.
c) jedan kopun ili par pilićah 30 novč.
d) jedno svinjče sa 2 for.
e) jedno jaje 1 novč.
f) jedan funt lana ili konoplje 20 novč.

Kod svih ostalih, ovdje nenapomenutih daćah u naravi, imadu se uporabiti ciene provisorija zemljarine.

Pronadjena godišnja dužnost čini po odbitku jedne šestine za upravne troškove u 20 stručnom iznosu odkupnu glavnicu.

§. 6.

Na izplatu odkupnine obvezani su dotični posjednici zemaljah načinom propisanim u ovom zakonu.

Odsjek IV.

O postupku.

§. 7.

Razpravu poslovah u prediducih odsjecih spomenutih, pristajale stranke na to ili nepristajale, obavit će ureda radi urbarsko-odkupni povjerenici, imenovani po banu.

Užitke i broj tih povjerenikah. kao i naputak za njihovo poslovanje, ustanovljuje ban.

§. 8.

Glede odkupa imadu ovi povjerenici, bila količina ili narav podavanjah preporna ili ne, po propisu ovoga zakona ustanoviti svote odkupne pojedinacah i ubavjestiti stranke o svojoj odluci.

Proti ovoj odluci prosto stoji nezadovoljnoj stranci utok svoj kod urbarsko-odkupnoga povjerenika u roku od 14. danah od dana dostave ili proglašenja uložiti.

*

Po izminuću ovoga roka ima povjerenik odkupnu razpravu, bio ili nebio utok uložen, predložiti kr. vladnomu odjelu za unutarnje poslove na izpit i konačno riešenje.

U slučajevih priepora ob ovlaštenju ima kr. vladni odjel za unutarnje poslove na temelju razpravnih spisah ili sam konačnu odluku izreći, ili stranku pred odredjenu za riešivanje urbarskih preporah oblast uputiti, ter za povedenje tužbe pod inakim gubitkom samoga prava ustanoviti razporni rok.

Odsjek V.

O posredovanju zemlje u poslovih odkupnih.

§. 9.

Na zahtjev jedne ili druge stranke posreduje za olahkoćenje odkupa zemlja tim načinom, da ovlaštenikom, u koliko odkupni predmet podpunu sigurnost pruža, pripadajuću im odkupninu na jedanput izplati „5% hipotekarnimi odkupnicami", dočim obvezanici odpadajuću na sebe odkupninu putem amortizacije u zemaljsku odkupnu zakladu uplaćuju.

Ove hipotekarne odkupnice stavljaju se toli glede glavnice, koli glede kamatah pod jamstvo zemaljah krune ugarske, ter će se po odplatnoj osnovi namiriti, i to barem polovicom putem javnoga žriebanja po imenovnoj vriednosti, u ostalom iznosu pako putem burzovnoga nakupa.

Oni, kojim takova odkupnina pripada, dužni su dopitane im zadužnice po imenovnoj vriednosti primati.

§. 10.

Ako odkupni premet nepruža podpune hipotekarne sigurnosti za pronadjenu odkupninu, može vlada ili odbiti posredovanje glede izplate, ili tražiti veću sigurnost.

Nu i tamo, gdje vlada svoje posredovanje glede izplate odbije, ima se odkupnina propisanim u ovom zakonu načinom konačno ustanoviti, ovlašteniku dopitati, i podpadaju odkupni platežni obroci (§. 11.) političkoj ovrsi.

§. 11.

Obvezanici plaćat će od svojega odkupnoga duga na godinu u ime kamatah 5%, u ime odplate $2^1/_2$% a za troškove uprave $^1/_2$%, u zemaljsku odkupnu zakladu i to u polugodišnjih rokovih unaprjed.

Uslied te na godinu 8% iznašajuće odplate vas dug poslie 22 godine prestaje.

§. 12.

Za sigurnost odkupninah ima se odkupni dug ureda radi uknjižiti na teretnom listu odkupninom obterećena zemljišta, i podjedno izbrisati izvanselištno, krčevinsko, gorno ili činženo svojstvo istoga.

Uknjižena odkupnina ima prednost pred svakim inim teretom, i dolazi odmah iza državnoga poreza odpadajućega na dotični predmet odkupa.

Ista s kamatami, odplatci i troškovi uprave obterećuje odkupno zemljište naprama svakomu posjedniku dotle, dok nebude podpunoma namirena.

§. 13.

Poslje opredieljenja odkupne glavnice prosto stoji odkupniku, ako se neće služiti pogodnošću odplaćivanja (amortizacije), svoj odkupni dug na jedanput namiriti, i to u slučaju posredovanja zemlje izplate radi u zemaljsku odkupnu zakladu, u protivnom slučaju neposredno samomu ovlašteniku.

Ako pako odkupnik izabere odplaćivanje na obroke, dužan je polugodišnje obroke unaprjed točno plaćati.

Odkupnik može za prikraćenje odplatnoga vremena i više obrokah na jedanput položiti, nu dalnje rokovno plaćanje poludišnjih ratah nesmije se ni u ovom slučaju prekinuti.

Isto tako može odkupnik i cieli zaostali dug na jedanput namiriti, gdje mu prosto stoji dug svoj takodjer i hrv. slav. odkupnicami po imenovnoj vriednosti naplatiti.

§. 14.

Kod gornjih i činženih zemaljah, onda kod krčevinah prosto stoji odkupniku u slučaju, ako bi proračunanu odkupninu prevelikom držao, samo zemljište odstupiti onomu, koj ima pravo na odkupninu, nu za ustup nemože ništa zahtjevati, ter se mora o tom očitovati za 6 nedjeljah danah od dostave konačnoga riešenja kr. zemaljske vlade računajući, — ovlaštenik kod preuzeća takova zemljišta nije vlastan tražiti dalnje kakove odštete.

Ustupovnik stiče tim pravo na vlastničtvo ustupljena zemljišta, ter mu prosto stoji potražiti gruntovni prenos na svoje ime.

§. 15.

Kad odkupnik vaskolik iznos odkupnine izplati, ima se dotični teret u gruntovnici ureda radi izbrisati.

§. 16.

Stranke, koje su se prije ovoga zakona na temelju car. patenta od 2. ožujka 1853., glede odkupa pravovaljano nagodile, vlastne su, ako je u tom

sporazumna jedna stranka i druga, glede neizplaćene još odkupnine zahtievati posredovanje zemlje za izplatu, označeno u ovom zakonu.

U takovu slučaju ima se izračunati zaostala još po nagodi glavnica, za koju će ovlaštenik biti izplaćen odkupnicami i od koje će odkupnik izplatne obroke ustanovljene ovim zakonom u zemaljsku odkupnu zakladu plaćati; zajedno se ima opredieliti vrieme, od kojega novi odnošaj počima, i naznačiti ono zemljište, koje će za hypoteku služiti za svotu na teret zemaljske odkupne zaklade preuzetu, i na isto u smislu ovoga zakona (§. 12.) uknjiženu.

Ista ova ustanova valja i o pravomoćnih presudah izrečenih u smislu §. 24. car. panta od 2. ožujka 1853.

U jednom i drugom slučaju valja glede posredovanja zemlje §. 10. ovoga zakona.

§. 17.

Dok se konačno neprovede odkup svih u ovom zakonu navedenih daćah, ostaje obvezaniku prosto godišnju dužnost, dospjelu nakon krieposti ovoga zakona podmirivati ili u naravi ili po cienah §. 5. ustanovljenih bez odbitka ipak šestine u istomu ovomu §. spomenute.

§. 18.

Provedba ovoga zakona povjerarava se banu.

Dano u Budimpešti dne desetoga siečnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Petar grof **Pejacsevich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad V.

Izdan i razposlan dne 10. veljače 1876.

Br. 9.

Naredba

Kr. hrv.-slav.-dalm. vladnog odjela za poslove unutarnje od 24. prosinca 1875. br. 24511.

kojom se ustanovljuju obći propisi za zdravstveno osoblje, koje liekove na račun erara ili koje druge javne nadzoru kr. zemaljske vlade podčinjene zaklade ili koje obćine pripisuje ili odpremljuje.

Liečnici, vidari i ljekarnici imaju se ovih propisah držati, kada liekove na račun erara, ili na teret kakove javne zaklade, ili koje obćine pripisuju ili priredjuju.

§. 1.

Liečnici pripisujuć liekove na račun erara ili zaklade, koja je pod nadzorom kr. zemaljske vlade, ili na račun koje obćine, imaju se uredno držati ugarske farmakopeje od g. 1871. i hrvatsko slavonskoga cienika od god. 1876. Ako se pak u izvanrednom slučaju toga nebi držali, to bi imali na liekarničkom računu, koji valja da podpišu, u kratko opravdati.

§. 2.

Pripisujuć liek njegovim običnim imenom, valja ga takodjer razgovietno označiti, da to liekarnik pravo razumije, te da ga uzmogne valjano ocjeniti.

§. 3.

Kako liekove tako jim i mjeru valja uvjek pismeni napisati.

§. 4.

Liekove slobodno je po receptih niže u pripisnom pravilu navedenih normalno pripisati, ostale pako, kojih tuj neima, samo magistralno.

§. 5.

Pripisne listiće ili recepte ima dotični liečnik razgovjetno i vlastoručno da podpiše.

§. 6.

Opetuje li se liekom, to valja recept iz nova pripisati.

§. 7.

Uvjek valja pripisati ono, što je neobhodno nuždno, pa onako kako da bude najjednostavnije i najjeftinije.

Suvišne kako liekove, tako i njihove sastavine pripisavati nije slobodno.

§. 8.

Skupocjene liekove netreba u obće pripisivati, ako se jeftinijimi može izaći. —

§. 9.

Pilo, otopinu, naljevak, ili uvarak od liekovah križićem neoznačenih, u koliko je to samo moguće, ne treba u liekarni priredjivati, a tako niti obloge niti sinapisme, — o tom neka liečnik podvorno osoblje ili rodbinu naputi, kako da to doma priredi.

§. 10.

Visikatur i flaštar pripisati, da se u ljekarni naliči, slobodno je samo onda, ako nije nikoga okraj bolestnika, koj bi to umio, ili ako je sirotinja tolika, da nebi doma bilo materijala, na koj bi se takav liek naličio.

§. 11.

Obično valja za obloge vodu rabiti, led samo ondje, gdje ga je lahko smoći, — a ako je zato od potrebe kaša od lanena sjemanja, to će se pripisati samo prah od lanena tropa, a ne od sjemenja.

§. 12.

Soli na sitno stučene (pulv: subtil:) slobodno je samo onda pripisati, ako se imaju drugim prahovom, elektuariju ili kapljevinam primješati, — koje se nesmiju stopliti, ili iz kojih bi se ohladjenih sol u obliku ledacah oborila.

§. 13.

Iznimice dozvoljeno je i prekapljene vode pripisati, ali i to samo pojače, pa koje su jeftinije.

§. 14.

Žestoke ili heroične praške slobodno je na obročiće dieliti, — blažje pako valja otopljene pripisati, pošto su u tom obliku jeftiniji.

§. 15.

Slobodno nije sladora na poseb iz liekarne pripisati, a za praške jedino stučenog u toliko, da se 2.0 na 5 prašakah uzmu.

§. 16.

Da bude liek tečniji, može se na kolaturu od 120—200 grammah uzeti sladora od 8—0. ili jeftinije sladorače, eximel spl. mel. depur. do 150 ili Extr. liquirit do 15.

§. 17.

Oblatke mogu se pripisati, gdje je to baš od potrebe.

§. 18.

Ako je u kojoj bolnici u istoj sobi jednakih liekovah za više bolestnikah istodobno od potrebe, to se mogu jednim receptom pripisati, ali ujedno brojevi označiti postelje bolestnikah, a pismeni broj liekovah.

§. 19.

Obredjuju li se liekovi za vanjsku porabu, to valja tuj što jednostavnije pripisivati. Stoga netreba mast, flaštar, tinkturu, kakovo tarilo itd. dati, gdje bi se po znanstvenih načelih moglo i bez toga ostati; — mora li se flaštar ili mast rabiti, to ju valja pripisati samo toliko, koliko je neobhodno od potrebe.

§. 20.

Pijavke mogu se takodjer pripisati, ali samo u iznimnih, vanrednih slučajevih.

*

§. 21.

Kao svigdje, tako valja i pri ocjenjivanju receptah, na račun erara ili koje javne zaklade ili obćine pripisanih, cienu liekovnih tvarih, cienu za rad i za posudje posebice na receptu označiti, iza toga ima onaj, koj je liek priredio i ocjenio, da uz dan i svoj podpis stavi.

§. 22.

Nesmije se niti u buduće što zaračunati za staklenke, čepiće, ovez i za signaturu u slučajevih, gdje postojeći propisi to zabranjuju.

§. 23.

Što takova, izuzev slučaj u §. 22. navedeni, prosto je zaračunati, ako se liekovi prvi put nose. Nu ako se takovi liekovi za istog bolestnika i nadalje nose, te se isto posudje rabiti može, to se za to nesmije više zaračunati. A ako se posudje nemože više upotriebiti, već se liekovi u drugom obliku na dalje pripisuju, to valja ovo liekarni uz primjereni odbitak vratiti.

§. 24.

Za liekove na račun erara ili koje javne zaklade ili obćine valja samo zelene staklenke, običnė liekovne lončiće i škatuljice zaračunati. Tamne staklenke za liekove, koji bi se na svietlu pokvarili, nije slobodno davati, već zelene crnim papirom obavijene.

§. 25.

Na receptih za djecu pripisanih valja uvjek dobu jim napisati.

§. 26.

Liečnici, koji se pripisujuć liekove na račun erara ili javne koje zaklade ili obćine ovih propisah nebi držali, imali bi to temeljito opravdati, inače dužni su svaki suvišni trošak nadoknaditi.

§. 27.

Dalje u dodatku naći je formule kao primjerak za pripisavanje, i priredjivanje liekovah, koji jim ocjenjivanje i izpitivanje ocjene olakšava tim:

a) što se po tom primjerku dozvoljava normalno pripisivati, t. j. označujuć jedino nadpis i obrok, u kojem se liek po primjerku priredjuje;
b) što se liekovi u formulah nesadržani kao i liekovne sastavine, ako se ove baš tim obrokom nepripisuju, uvjek moraju magistralno da pripišu.

§. 28.

Javnim bolnicam i humanitarnim zavodom, kao i zdravstvenom osoblju, koje imade uboge bolestne na račun erara, ili javne koje zaklade ili obćine redovito liečiti, ostaje prosto kod zemaljske vlade potražiti, da se u dodatak prime i druge formule, nu samo valja se i kod takovih držati istih načelah.

§. 29.

Pripisujuć liekove za račun erara ili javne koje zaklade ili obćine imade se dotični liečnik bezuvjetno u pogledu mjere držati metričkoga sustava.

Dodatak k obćim propisom.

Pravilo za pripis

t. j. formule liekovnoga pripisa, kojih je dovoljno samo nadpis i obrok (dosis) na receptu naznačiti, kad se na račun erara, ili javne koje zakade ili obćine pripisuje.

Apua Beeri = 20 novč.

Rp. Cupri aluminati
decigrammata quinque
Solve in
Aquae destil. simpl.
grammatibus centum
Adde
Tinctur opii crocatae.
Plumbi acet. basici soluti
aa guttas duodecim
M. filtra S. vodica za oči.

Aqua Couradi = 21 novč

Rp. Hydrarg bichlor. corros
centigrammata quatuor
Solve in
Aquae destill. simpl.
grammatibus centum
Adde
Tincturae opii crocatae
guttas sex
Mucil sem. cydon.
grammata quatuor
M. S. Vodica za oči.

Collyrium adstringens luteum = 27 novč.

Rp. Zinci sulphurici
gramma unum
Solve in
Aquae destill. simpl.
gramatibus centum quinquagint.
Adde
Croci austriaci
Camphorae
aa centigrammata quinque
Mixta stent. per 24 horas filtra.
S. vodica za oči.

Decoctum althaeae = 30 novč.

Rp. Althaeae rad. sciss
grammata quinque
Cog. cum suff. q. aq. per 1/4 hor.
ad Colaturam
grammatam ducentor quinquagintor.
D. S.

Decoctum graminis = 30 nč.

Rp. Gramin rad. scissae.
grammata quindecim
Coq. c. s. q. aquae per 1/2 hor. ad Colaturam
grammatum ducentor. et quinquagint.
D. S.

Decoctum ononidis spin = 28. novč.

Rp. Ononid. spinos. rad. scis.
grammata decem
Coq. c. s. q. aquae per 1/4 hor.
ad colaturam.
grmt. centum quinqugint.
D. S.

Decoctum Salep = 30 novč.

Rp. Rad. Salep.
gramma unum
Coq. c. s. q. aquae per 1/4 hor.
ad Colat.
grmmt. ducentor quinquagint.
D. S.

Decoctum semin. lini = 28. novč.

Rp. Lini seminum
grammata duo
Coq. c. s. q. aquæ per 1/4 hor.
ad Colatur.
grmmt. centum quinquagt
D. S.

Infusum amarum = 29 novč.

Rp. Trifolii fibrini herb.
gramman
Aurantior. cort. seis.
grmmta quinque
Inf. c. suff. q. aquae fero.
per 1/4 hor. vase clauso
ad colatur.
grmmt. centum et quinquagt.
D. S.

Infusum chamonille = 29 novč.

Rp. Chamonil. vulgar. flor.
grmta quinque
Inf. c. suff. quant. aq. ferv. per 1/4 hor. vase lauso ad colatur.
grmt. centum quinquagtor.
D. S.

Infus. sennae c. sale amaro = 41 novč.

Rp. Sennae folior, grmta quinque
Inf. c. suff. q. Aq. ferv. per 1/4 h.
Colatur.
grmmtum centum quinquagint
Adde
Magnes sulphur exyst.
grmmta viginti
D. S.

Linctus gummosus = 25 novč.

Rp. Mucil gummi arabic.
Syrupi simplicis
aa grmmta viginti.
D. S.

Linimentum e styrace = 84 novč.

Rp. Olei oliquidae
grmta quinquaginta
Styracis livarum
grmta ducenta
M. D.

Mixtura gummosa = 19 novč.

Rp. Gummi arab. pulverati.
grammata sex
Sacch albi
grammata quatuor
Aq. fontis
gennt. centum quinquaqinta
M.

Mixtura mitrosa = 18 novč.

Rp. Natrii nitrici
gramma unum
Solve in
Aquae fontis
grmt. centum quinquagt
Adde
Oxymelis simpl.
grmta decem
M. Detur usui

Mixtura oleosa pharm. hung. = 41 novč.

Præscriptio pharmacopææ constituit dosim unam.

Pulv. ærophori pharm. hung = 3 novč.

Præscriptio pharmac. constituit dosim unam.

Solutio arcani duplicati = 17 novč.

Rp. Kalii sulphur. crystal.
grmta viginti.
Solve in
Aquæ fontis
grmmatibus centum quinquagint
D. usui

Solutio salis amari = 31 novč.

Rp. Magnes sulphur. crystal.
grmmta triginta quinque
Solve in
Aquæ fervidæ
grmmtib. centum quinquagt
D. usui.

Spiritus saponis Kaliniis = 63 novč.

Rp. Saponis viridis
grmmta ducenta
Spirit. vini rectificatis
grmta centum
M.

Tinctura rusci = 28 novč.

Rp. Olei rusci
Spirit vini rectificatis
aa grmmta triginta quinque
M.

Unguentum cum styrace = 96 novč.

Rp. Alungiæ posci'
Saponis Kalini
aa grammata centum
Styracis liquidæ
Pulv. cretæ albæ
Flor. sulphuris
aa. grmmta quinquaginta
M. D.

Unguentum diachylon = 37 novč.

Rp. Plumbi oxydati
grmmta viginti quinque
Olei olivarum
grmt. quadraginta quinque
f. l. art. ungo.

Unguent ophthalm Güthrie = 38 novč.

Rp. Argenti nitr. pulver
centigrammata septem
Hydrarg oxydat rubr. subt.
centigrammata quindecim
Plumbi acet depurati
decigramata tria.

Ceræ albæ

grama unum et dimid.

Alung porei

grammata tria

Ad lenem ignem lignefiant, et misceantur exactissime

D.

Unguent ophthal. flavum = 26 novč.

Rp. Hydrarg oxyd. flavi

centigrammata decem

Olei olivarum

guttas duas

Contere exactissime, dein sensim sub continua trituratione admisce.

Ungv. simpl.

grammata quinqe

D. S.

Unguent. Sabadillæ = 44 novč.

Rp. Ungu simplicis

grammata quadraginta

Sabadillæ fruct. pulv.

grammata decem

Olei olivarum

guttas decem

M. f. ungu

U Zagrebu dne 24. prosinca 1875.

Mažuranić s. r.

Br. 10.

Naredba

kr. ugar. ministra za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 16. prosinca 1875. br. 29199.

ob ustroju baždarskih uredah za baždarenje uzornih mierah, koja je odredbom kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odiela za unutarnje poslove od 28. prosinca 1875. br. 24746. izjavljena valjanom i za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

Polag §. 15. VIII. zak. članka od godine 1874. imade kr. ugarsko državno centralno baždarsko povjerenstvo za porabu oblastih priugotoviti, obaždariti i razdieliti uzorne mjere uz naknadu troška.

Odredbi toj zakona nastalo je pri izvršenju potežkoćah, jer spomenuto baždarsko povjerenstvo nije moglo zadovoljiti prispjevajućim za posliednje četvrti godine mnogobrojnim naručbinam.

Jer se medjutim sada jur znatan broj domaćih tvorničarah i obrtnikah bavi s proizvadjanjem novih mierah i utezah, nalazim primjernim, pače u interesu domaće obrtnosti ležećim, da se dozvoli, da jurisdikcije i obćine mogu nesamo pri centralnomn povjerenstvu, nego i inogdje naručivati uzornih mierah, ter ih obaždariti dati pri kojem god za posao isti povlaštenom baždarskom uredu. —

Radi toga saslušavši centralno baždarsko povjerenstvo, odredjujem do dalje odredbe:

1. Uzorne mjere vlastni su baždariti sljedeći baždarski uredi:

Tekući broj	Sjedište bažd. ureda	Broj ureda	Tekući broj	Sjedište baž. ureda	Broj ureda
	U Ugarskoj.		37	Rožnava	158
			38	Sepsi St. György	27
1	Alsó Kubin	70	39	Šoprun	23
2	Arad	16	40	Subotica	52
3	Baja	7	41	Szatmar	15
4	Balassa Gyarmath	9	42	Segedin	4
5	Bártfa	157	43	Szentes	144
6	Becskerek	112	44	Szék Udvarhely	172
7	Békés Gyula	84	45	Szomathely	124
8	Beregszász	166	46	Temišvar	24
9	Banjska bistrica	10	47	Turócz St. Màrton	68
10	Brašova.	17	48	Sátor Allj. Ujhely	99
11	Debrecin	18	49	Ungvár	36
12	Eperjes	142	50	Novisad	62
13	Oštrogon	69	51	Hódmező Vásàrhely	8
14	Rieka	20	52	Vršac	190
15	Gjur	5	53	Zilah	167
16	Gyulafehérvár	184	54	Zombor	11
17	Jolsva	35		**U Hrvatskoj, Slavoniji i vojnoj krajini.**	
18	Velika Kaniža	21			
19	Kaposvár	14			
20	Karánsebes	147			
21	Košice	2	1	Zagreb	25
22	Kézdí-Vásárhely	150	2	Varaždin	145
23	Kolozsvár	3	3	Osiek	19
24	Liptó St. Miklos	162	4	Vukovar	37
25	Marmaros Sziget	191	5	Karlovac	232
26	Maros-Vásarhely	209	6	Senj	234
27	Miskolcz	85	7	Belovar	235
28	Nagybánja	221	8	Križevac	236
29	Nagy Kálló	110	9	Koprivnica	237
30	Nagy Szeben	164	10	Požega	238
31	Nagy Somkut	146	11	Sisek	239
32	Nagyvárad	6	12	Djakovo	240
33	Nyitra	115	13	Pakrac	241
34	Páncsova	54	14	Virovitica	242
35	Pečuh	22	15	Delnice	243
36	Požun	12	16	Zemun	178

2. Tim baždarskim uredom imadu se izrično naznačiti mjere, koje se imadu baždariti kao uzorne.
3. Baždarski uredi imadu predložene jim mjere strogo pregledati, da li su po izvanjskom obliku prikladne služiti kao uzorne mjere ter odbiti, proti kojim ima prigovora, a bez prigovora preostavše izpitati dvaput uzastopce, što se tiče točnosti, i obaždariti jih samo, kada pronadjena mana znatno manje iznaša, nego je dopušteno.
4. Baždarski uredi, ovlašteni na ovu struku baždarenja, imadu uzorne mjere obilježiti biljezilom, kojim se u istu svrhu služi centralno povjerenstvo (m. kruna m.)
5. Ta biljezila izdati će gore naznačenim baždarskim uredom centralno baždarsko povjerenstvo uz naknadnu naplatu ciene.
6. Pristojbe baždarske ustanovljuju se dvostrukim iznosom maksimalnih stavakah.
7. Pri redarstvenom pregledavanju imadu se upotrebljavati uzorne samo mjere. Dužne su radi toga redarstvene oblasti uzdržati te mjere valjane i neoštećene.

Br. 11.

Naredba

kr. hrv-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela zaunutarnje poslove od 12. siečnja 1876. br. 341.,

kojom se uredjuje prema propisom zak. članka VIII. zajedničkoga sabora od godine 1874. ob uvedenju metričke mjere poraba vinskih staklenicah kao i čašah za vino i pivo u gostionah i krčmah.

Pošto je dne 1. siečnja 1876. obveznim načinom u život stupila obća uporaba mjerah i utezah metričkoga sustava, potrebito je, da se u smislu zak. članka VIII. od god. 1874. učine sve razpoložbe, koje se tiču veličine u gostionicah i krčmah uporabljivati se imajućih vinskih staklenicah kao i čašah za vino i pivo, ter normiranja i osiguranja pravilnosti mierah.

U tu svrhu odredjuju se sliedeća:

1. Na vinskih staklenicah, što se uporabljuju u gostionicah, krčmah i svih mjestih, gdje se toči obično vino, imade se na grljku trajno i nerazlučivo naznačiti granica (doseg) mjere crtom, imajutom centimetar duljine i stojećom

paralelno sa zjalom grljka, ter medju tom crtom i zjalom grljka imade biti barem toliko prostora, da se staklenica može začepiti.

Iznimki od toga propisa imade mjesta glede staklenicah finim vinom napunjenih, koje, providjene s vinjetom prvobitne tvrdke, u promet stavljaju producenti čvrsto začepljene, zapečaćene, ili inim shodnim načinom trajno zatvorene.

2. Vinske čaše imadu se praviti 1 litar, 0·5 litra i 0·2 litra veličine, i granica mjere imade se trajno i nerazstavno naznačiti crtom imajućom centimetar duljine i paralelnom s gornjim rubom čaše, nego medju crtom i rubom čaše imade biti prostor, imajući barem:

20	milimetarah	prostora	pri	staklenicah	od	1 litra
15	„	„	„	„	„	0·5 „
10	„	„	„	„	„	0·2 „

3. Čaše za pivo imadu se praviti 1 litar, 0·5 litra i 0·3 litra veličine, ter se granica mjere imade načinom u predidućoj točki navedenim naznačiti, tako ipak, da za višak (Übermass) ostane pri čašah od 0·3 litra barem 12 milimetarah prostora.

4. Na staklenicah, a isto tako i na čašah imade biti iznad crte, uz crtu ili izpod crte trajno i nerazstavno naznačen naziv mjere.

5. Čaše (kupice), što se uz staklenice kao service stavljaju pred gosta, neimaju se smatrati kao mjere, nego samo veće čaše, u kojih se piće izdaje bez staklenice.

6. Gostioničar, dotično krčmar odgovoran je naprama redarstvenoj oblasti za točnost i pravilnost mierah, radi čega se on može, ako bi upotrebljavao manjkavih ili ovim propisom neodgovarajućih mierah, osim zaplienjenja propisu neodgovarajuće mjere, kazniti globom do 100 for.

7. Na staklene posude u štacunih, tvornicah ili u posjedu privatnih ljudih se nalazeće, neproteže se propis ovaj.

Rok, s kojim odredbe ove obveznom moći u život stupaju, opredieljuje se na dan 1. svibnja 1876.

Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad VI.

Izdan i razposlan dne 15. veljače 1876.

Br. 12.

Naredba

kr. ugarskoga ministarstva za poljodielstvo, obrt i trgovinu od 24. prosinca 1875. br. 28424.

kojom se nadopunjuje normativna naredba br. 9334. od godine 1874. (br. 24. sbornika od godine 1875.) o mjernih spravah i o postupku pri baždarenju istih.

Nadopunjujuć naredbu od 28. svibnja 1874. br. 9334. glaseću o mjerah, utezih i mjernih spravah, što se mogu podvrći baždarenju: nalazim odrediti što sliedi.

Baždariti se mogu takodjer za mjerenje žeste, vina, mlieka, ulja i inovrstnih tekućinah veće vriednosti opredieljene, na oblik kante napravljene mjere, držeće 5., 10., 20. i 50 litarah.

Mjere te imadu se praviti iz jaka lima, okalajsana finim kositrom, da se nemogu sgnječiti. Trbuh jim ima sačinjavati valj, imajući jednak promjer i višinu. Uz trbuh je prilagodjen čunjast dio, kojega višina iznaša za trećinu manje od višene trbuha.

Nad tim dielom stoji valjasti grljak iste višine, kojega promjer nesmije iznašati preko:

100	milimetarah	pri	posudah	od	5.	litarah.
125	„	„	„	„	10.	„
160	„	„	„	„	20.	„
200	„	„	„	„	50.	„

u granica mjere imade sizati do polovice višine grljka. Dno posude imade se napraviti kao ravna ploha i gore ili dolje suvraćeno prisvariti bočinam posude. Doljnji i gornji rub posude ima biti učvršten željeznim ili jakim limenim obručom, no nije izključeno, da se iz vana još i na inih mjestih učvrsti posuda. Doljnji obruč imade izpod dna stršiti za 10—20 milimetarah, i pod dno imadu biti namještena iz željezne šibke ili iz lima na šuplje usukana napravljena rebra, na koja se upire dno cielom duljinom. Ta rebra nesmiju stršiti izpod doljnjega ruba obruča, ter se imadu za obruč prikovati ili prisvariti, a za dno cielom duljinom prisvariti. Pri posudah držećih 5 i 10 litarah zahtieva se jedno, a pri posudah držećih 20. i 50. litarah dva rebra. Na posude te može se prama potrebi udesiti jedna ili dvie ručice, a isto tako i šiljast grlić, no grlić taj nesmije sizati izpod crte pokazujuće granicu mjere.

Granica mjere imade se naznačiti na dvie, jedna naprama drugoj stojeće točke grljka prikovanom i prisvarenom limenom pločom, imajućom 10 milimetarah širine, 16. milimetarah duljine i jedan milimetar debljine, koje ploče gornji kraj ima biti za 4—5 milimetarah pod pravim kutom oštro suvraćen u posudu.

Sa zjalom posude paralelna gornja ploha unutra u posudu suvraćenoga diela ploče naznačuje granicu mjere. Ta ploča imade se tik pod pazuhom u posudu suvraćenoga diela joj prikovati o bočinu posude, a ostali dio prosude imade se prisvariti o istu bočinu. Na probijene tim načinom čavliće imade se na spoljašnjoj strani posude prisvariti pločica iz kositra, na koju se udari baždarski biljeg; nego se mora i iz nutra i iz vana poznati trag prikivanja.

Što se tiče veličine i naznačenja imena ili biljega obrtnika, koji je napravio posudu, imadu valjanost obćeniti propisi obstojeći u tom obziru.

Glede kubične sadržine tih posudah dopušteni su sliedeći razlazi:

0.1	litra	pri	posudah	od	50.	litarah,
0.05	„	„	„	„	20.	„
0.02	„	„	„	„	10.	
0·01	„	„	„	„	5.	

Izpitivanje obavlja se načinom sliedećim: Položivši posudu na horizontalan stol, valja uzornu mjeru držeću 5. litarah naliti vodom do srednje crte i vodu preliti u posudu prije izplakanu i ociedjenu i tako dalje, dok se posuda nenapuni količinom vode, odgovarajućom veličini posude.

Ako tada bude površina vode izpod gornje plohe ploče pokazujuće mjeru, onda se imade uzorna staklenka, odgovarajuća veličini dopustive mane, naliti do srednje crte vodom, ter iz nje napuniti posuda, što se baždari do gornje plohe jedne ili druge ploče, pokazujuće mjeru. Ako je za to nadolievanje bilo dovoljno, pače suvišno vode, tada je izpitivana posuda pravilna, a u protivnom slučaju nemože se na nju udariti biljeg, kao takodjer ni tada, kada naprama stojeća ploča, pokazujuća mjeru, viri iznad površine ili tone pod nju.

Kada pak površina vode siže u posudi iznad gornje plohe ploče, tada se imade teglicom izvaditi voda do gornje plohe ploče, pokazujuće mjeru, ter pre-

točiti u dotičnu uzornu mjeru, pak ako voda ista u toj mjeri uzornoj siže izpod srednje crte, tada je obaždariti se imajuća posuda valjana, a inače nemože se na nju udariti baždarski biljeg.

Na posudah tih imadu se pričvrstiti pločice iz kositra i to ne samo na čavlićih pločah pokazujućih mjeru, nego i na svih crtah, gdje su srsi posude spojene, naročito pak gdje se sastaju u jednu točku tri ili više takovih crtah, isto tako na obručih i spojnih crtah bočinah, pak se svuda tu imade udariti biljeg baždarski.

Za baždarenje i biljegovanje posudah držećih 50. litarah, može se pobirati 70. novčićah pristojbe, a za izvidenje samo bez biljegovanja 35. novčićah; glede ostalih posudah imade valjanost obći cienik pristojbah.

Simonyi s. r.

Br. 13.

Razpis

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za pravosudje od 4. veljače 1876. broj 2.

o ministarskih izjavah u pogledu obćenja sudbenih oblastih zemaljah krune Ugarske s kraljevskimi talijanskimi sudovi.

U pogledu prevadjanja zamolnicah i drugih spisah, koje si budu zamjenice dostavljali sudovi zemaljah krune ugarske i kralj. talijanski sudovi, uglavljen je dogovor, pa je jedan primjerak izjave sadržavajuće taj dogovor podpisan u Rimu dne 11. travnja 1875., a drugi u Beču dne 27. travnja 1875., te su tada izvorni primjerci medjusobno izmjenjeni. Sadržaj ove izjave jest sliedeći:

Déclaration.	Izjava.
Le Gouvernement de sa Majesté le Roi d'Italie d'une part et le Gouvernement de la Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême etc. et Roi Apostolique de Hongrie de l' autre part désirant régler sur la base d' une parfaite réciprocité la matière des frais de tra-	Vlada Njegova Veličanstva kralja talijanskoga s jedne strane, i vlada Njegova Veličanstva cesara austrijskoga, kralja českoga itd. i apoštolskoga kralja ugarskoga s druge strane želeći urediti na temelju podpune uzajamnosti pitanje o prevodnih troškovih zamolnicah

duction des commissions rogatoires et autres pièces echangées entre les autorités judiciaires hongroises et italiennes, sont convenus des dispositions suivantes:

Il sera donné cours par les autorités judiciaires competentes de chacun des deux Pays aux commissions rogatoires et autres pièces judiciaires, qui leur seront adressées dans les affaires civeles aussi bien que dans les affaires pénales par les autoritées judiciaires de l' autre partie contractante, bien que les documents en question ne soient accompagnés d' aucune traduction.

Dans le cas où la traduction serait nécessaire, elle sera faite par les soins et aux frais du Gouvernement dont reléve l' autorité judiciaire à laquelle les pièces sont adressées, toute remunération de même que toute comptabilité de ce chef demeurant ainsi supprimée. —

Il est cepedant entendu que les commissions rogatoires et autres pièces emanées des autorités judiciaires hongroises auprés desquelles la langue italienne est d' emploi officiel, continueront à ètre expediées dans cette langue.

En foi de qoui le soussigné Ministre des affaires étrangères de Sa Majesté le Roi d' Italie a apposé sa signature et le sceau de son Ministère á la présente déclaration qui sera échangée contre une déclaration, analogue du Ministère de la Maison Impériale et des affaires etrangères de Sa Majesté Impériale et Royale Apostolique. —

Fait à Rome le 11. Avril 1875.

Visconti Venosta m. p.

i drugih spisah izmienjenih izmedju sudbenih vlastih ugarskih i talijanskih, složiše se u sliedećih ustanovah:

Nadležne vlasti sudbene obiuh zemaljah zadovoljit će zamolnicam i drugim sudbenim spisom, koje na njih uprave sudbene vlasti druge ugovarajuće stranke budi u gradjanskih budi u kaznenih poslovih, ako upitnim spisom i nebude priložen prievod.

U slučajevih onih, u kojih bude prievod od potriebe, pripravit će ga o svojem trošku vlada one vlasti sudbene, na koju je zamolnica upravljena, te prestaje svaka naknada i zaračunavanje iz toga naslova.

Ustanovljuje se ipak, da zamolnice i drugi spisi, što ih odpravljaju takovi ugarski sudovi, kod kojih je službeni jezik talijanski, budu i u napredak odaslani u tom jeziku.

U podkriepu toga providio je podpisani ministar izvanjskih posalah Njegova Veličanstva kralja talijanskoga svojim podpisom i pečatom svoga ministarstva nazočnu izjavu, koja će bit izmienjena istovietnom izjavom ministra cesarske kuće i izvanskih poslovah Njegova cesarskoga i kraljevsko-apostolskoga Veličanstva.

Dano u Rimu, 11. travnja 1875.

Visconti Venosta s. r.

Predležeća izjava proglašuje se ovim u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

Za bana:

Dr. Muhić s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad VII.

Izdan i razposlan dne 19. veljače 1876.

Br. 14.

Zakonski članak XXXVIII: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora ob uzakonjenju državnoga ugovora sklopljena dne 15. listopada 1874. s Ruskom u predmetu zamjenita izručivanja običnih zločinacah.

(Potvrdjen 16. svibnja 1875. Proglašen u obih kućah sabora 24. svibnja 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o uzakonjenju državnoga ugovora sklopljenoga dne 15. listopada 1874. s Ruskom u predmetu zamjenita izručivanja običnih zločinacah.

§. 1.

Državni ugovor sklopljen dne 15. listopada 1874. izmedju Njegovoga Veličanstva cesara austrijanskoga i apostolskoga kralja ugarskoga i Njegovoga

Veličanstva cesara sviuh Rusah u predmetu zamjenita izručivanja običnih zločinacah prihvaća se, ter se uvršćuje medju državne zakone.

Sadržaj mu je sliedeći:

Njegovo Veličanstvo cesar austrijanski, kralj českí itd. i apostolski kralj ugarski, i Njegovo Veličanstvo cesar svijuh Rusah, pronašavši za shodno, da se izručivanje zločinacah medju dotičnimi državami ugovorom uredi, imenovali su u tu svrhu svojimi punomoćnici i to:

Njegovo Veličanstvo cesar austrijanski svoga generala konjaničtva, pravoga tajnoga savjetnika i komornika baruna Ferdinanda Langenau-a, izvanrednoga velikoga poslanika kod Njegovoga Veličanstva cesara svijuh Rusah, velekrsta reda Leopoldova, viteza željezne krune I. razreda, reda sv. Aleksandra-Nevskoga, reda sv. Anne I. razreda, reda sv. Vladimira III. razreda s mačevi itd.;

a Njegovo Veličanstvo cesar svijuh Rusah svoga pravoga tajnoga savjetnika Vladimira Westmanna, uredskoga pomoćnika ministra, upravljajućega ministarstvom izvanjskih poslovah, viteza reda sv. Aleksandra Nevskoga, reda bieloga orla, reda sv. Vladimira II. razreda, reda sv. Anne I. razreda urešena s cesarskom krunom i reda sv. Stanislava I. razreda, velekrsta reda Leopoldova, kommandera austrijanskoga reda željezne krune i velekrsta više drugih inozemskih redovah; koji su punomoćnici priobćivši si svoja punomoćja i našavši ih u dobroj i valjanoj formi, ustanovili i podpisali sliedeće članke:

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême etc. etc. et Roi Apostolique de Hongrie, et Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, ayant jugé utile de régler par une convention l'extradition des malfaiteurs entre Leurs Etats respectifs ont nommé à cet effet pour Leurs Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche Son Général de Cavalerie, Conseiller Privé Actuel et Chambellan Ferdinand Baron de Langenau, Ambassadeur Extraordinaire auprès de Sa Majesté l'Fmpereur de toutes les Russies, Grand' Croix de l'Ordre de Léopold, Chevalier des Ordres de la Couronne de Fer de 1. Classe, de St. Alexandre Nevsky, de St. Anne de 1. Classe, de St. Wladimir de 3 Classe, avec les glaives etc. etc.

et Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies Son Conseiller Privé Actuel Wladimir de Westmann, Adjoint du Ministre, Dirigeant le Ministère des Affaires Etrangères, Chevalier des Ordres de St. Alexandre Nevsky, de l'Aigle Blanc, de St. Wladimir de la 2. Classe, de St. Anne de la 1. Classe, orné de la Couronne Imperiale, de St. Stanislas de la 1 Classe, Grand' Croix de l'Ordre de Léopold, Commandeur de l' Ordre de la Couronne de Fer d'Autriche et Grand' Croix de plusieurs autres Ordres étrangers;

lesquels aprés s'être communiqué leurs pleins pouvoirs respectifs trouvés en bonne et dûe forme, ont arrêté et signé les articles suivants:

Članak I.

Visoke ugovarajuće stranke obvezuju se, da će si — izuzam svoje vlastite podanike — zamjenito izručivati sve osobe, koje su radi kojega od kažnjivih činah, izbrojenih u članku drugom, po sudovih visokih ugovarajućih stranakah progonjene ili kaznjene, ter koje su pobjegle u područje druge stranke.

Članak II.

Izručbi imat će mjesta samo u slučaju osude ili progona radi takovoga namišljenoga čina, izvršena izvan područja za izručbu umoljene države, koj čin po zakonih kako moleće tako i umoljene države može bit kaznjen kaznom strožjom od jednogodišnje tamnice.

Uz ovu stegu imat će mjesta izručbi radi sljedećih kaznjivih činah, a tako i u slučajevih pokušaja i dioničtva istih, naročito pako:

1. Radi svih vrstih namišljenoga umorstva, namišljenoga ranjenja i tjelesnih ozledah;

2. radi dvoženstva, otmice, silovanja, uzrokovana pometnuća, povrede ćudorednosti bilo silom ili bez sile izvedene na osobi ili osobom djeteta izpod 14 godinah bilo mužkoga ili ženskoga spola, zatim radi zavedenja na bludnost i svodstva malolietnikah po roditeljih ili takovih osobah, kojih nadzoru su bili povjereni;

3) radi grabeža djeteta, radi sakrića, zataje, zamjene ili podmetnuća, izloženja ili ostavljenja djeteta;

4) radi paleža;

5) radi zlobne oštete željeznicah, brzojavah, rudnikah, nasipah ili drugih vodogradjevinah, brodovah, zatim zlobnih

Article I.

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à se livrer reciproquement, à l'exception de leurs sujets, les individus poursuivis ou condamnés par les autorités judiciaires de l'une des Hautes Parties contractantes pour un des actes punissables mentionnés à l'article II. ci-dessous, et qui se seront réfugiés sur le territoire de l'autre Partie.

Article II.

L'extradition n'aura lieu que dans le cas de condamnation ou de poursuite pour une action volontaire, commise hors du territoire de l'Etat auquel l'extradition est demandée, et qui, d'aprés la législation de l'Etat requérant et l'Etat requis peut entraîner une peine plus grave que celle d'un an d'emprisonnement.

Avec cette restriction l'extradition aura lieu pour les actions punissables suivantes y compris le cas de tentative et de participation, savoir:

1. Toute sorte d'homicide volontaire, blessures et lésions volontaires.

2. Bigamie, rapt, viol, avortement, attentat à la pudeur commis avec violence, attentat à la pudeur commis sans violence, sur la personne ou à l'aide de la personne d'un enfant de l'un ou de l'autre sexe, agé de moins de 14 ans, prostitution ou corruption de mineurs par les parents ou toute autre personne chargée de leur surveillance.

3) Enlévement, recel, suppression, substitution ou supposition d'enfant, exposition ou délaissement d'enfant.

4) Incendie.

5) Dommages apportés volontairement aux chemins de fer, télégraphes, mines,

*

činah, kojimi se stavlja u pogibelj njihova poraba ili vadjenje probitka iz istih;

6) radi globljenja, ortačtva sa zločinci, razbojstva i kradje;

7) radi krivotvorja kovana novca ili javnih vjerovnih papirah, radi unašanja, izdavanja krivotvorenih ili preinačenih kovanih, a isto tako i papirnih novacah, radi spotvaranja državnih rentah ili obveznicah, bankah i svih inih javnih vjerovnih papirah, zatim radi unašanja ili porabe istih predmetah;

radi spotvaranja izpravah vladarskih, pečatah, punacah, biljegah, marakah države ili javnih vlastih uprave, zatim radi porabe takovih spotvorenih predmetah;

radi krivotvorja spisah javnih ili vjerodostojnih, privatnih, trgovačkih ili bankovnih i radi porabe takovih krivotvorenih spisah;

8) radi krivoga svjedočanstva, krivoga mnienja vještačkoga, zavedenja svjedokah i vještakah na krivo svjedočanstvo, zatim radi potvore;

9) radi pronevjerenja počinjena po javnih činovnicih ili pohraniteljih i radi zloporabe uredovne vlasti i primanja mita po javnih urednicih;

10) radi prevarnoga bankrota;

11) radi zloporabe pouzdanja;

12) radi nezakonite prisvoje i prevare;

13) radi baraterije (pronevjerenje počinjeno po kapetanu, kormanu, vodiću ili momčadi morsko-trgovačkoga broda u pogledu broda ili robe nalazeće se na brodu);

14) radi punte medju momčadju kakova broda u slučaju, ako osobe k brodu spadajuće posvoje si brod lukavštinom

digues ou autres constructions hydrotechniques, navires et tout acte volontaire qui en aura rendu dangereux l'usage ou l'exploitation.

6) Extorsion, association de malfaiteurs, rapine, vol.

7) Contrefaçon, introduction, émission de monnaie fausse ou altérée, ainsi que de papier-monnaie faux ou altérée, contrefaçon de rentes ou obligations sur l'Ftat, de billets de banque ou de tout autre effet public; introduction ou usage de ces mêmes titres.

Contrefaçon d'actes souverains, de sceaux, poinçons, timbres et marques de l'Etat ou des administrations publiques et usages de ces objets contrefaits.

Faux en ecriture publique ou authentique, privée, de commerce ou de banque et usage d'écritures falsifiées.

8. Faux témoignage, fausse expertise, provocations de témoins et d'experts à commettre de faux témoignages, calomnie.

9) Soustractions (Veruntreuung) commises par des officiers ou depositaires publics, concussion ou corruption de fonctionnaires publics.

10. Banqueroute frauduleusse.

12. Abus de confiance.

12. Escroquerie et fraude.

13. Faits de baratterie.

14. Séditio parmi l'équipage dans le cas où des individus, faisant partie de l'équipage d'un bâtiment se seraient em-

ili silom, a tako i onda, ako gusarom izruče brod;

15. radi sakrića stvarih posvojenih kojim zločinstvom ili kaznjivim činom navedenim u ovom ugovoru.

Članak III.

Visoke ugovorne stranke neće nikada i nikako biti držane izručivati si svoje podanike vlastite.

One se obvezuju, da će prema propisu svojih zakonah proganjati zločinstva i kaznjiva djela počinjena po svojih podanicih proti zakonom druge stranke, čim to bude zahtjevano, nu samo u slučaju, ako se ova zločinstva i kaznjiva djela mogu uvrstiti u jednu od kategorijah izbrojenih u II. članku ovoga ugovora.

Ako na temelju postojećih zakonah one države, kojoj prinadleži okrivljenik, bude ovakov okrivljenik stavljen pod iztragu radi kaznjiva čina, što ga je počinio u drugoj državi, imat će vlada ove druge države dati obavjesti, i priobćiti kako iztražne spise, a tako i predmete učina i sva dalja razjasnjenja, potrebita za pospješenje iztrage.

Članak IV.

Od ovoga ugovora izuzeta su politička zločinstva i prestupci, a tako i kaznjivi čini ili propusti, stojeći u savezu s ovimi zločinstvi i prestupci.

Onoga, koj izručen bude radi inoga kojega prekršaja zakonah kaznenih, nije u nikojem slučaju slobodno odsuditi ili kazniti radi kakova političkoga zločinstva ili prestupka počinjenoga prije izručbe, a tako ni radi druga kakova kaznjiva čina, odnoseća se na ovo zločinstvo ili prestupak.

parés du bâtiment par fraude ou violence ou l'auraient livré à des pirates.

15. Recélement d'objets obtenus à l'aide d'un des crimes ou délits prévus par la présente Convention.

Article III.

Les Hautes Parties contractantes ne pourront en aucun cas être obligées à livrer leurs propres sujets.

Elles s'engagent à poursuivre, conformément à leurs lois, les crimes et délits commis par leurs sujets contre les lois de la partie adverse dèsque la demande en sera faite et dans le cas où ces crimes et délits pourront être classes dans une des catégories énumerées dans l'article II de la présente convention.

Lorsqu'un individu est poursuivi, d'aprés les lois du pays du prévenu, à raison d'une action punissable commise sur le territoire de l'autre pays: le Gouvernement de ce pays est tenu à fournir les informations, les actes d'instruction judiciaire avec le corps du délit et tout autre éclaircissement nécessaire pour l'expédition du procès.

Article IV.

Les crimes et délits politiques, ainsi que les actions ou omissions connexes à ces crimes et délits, sont exceptés de la présente Convention.

L'individu qui serait livré pour une autre infraction aux lois pénales ne pourra dans aucun cas, être jugé ou condamne pour un crime ou délit politique commis antérieurement à l'extradition, ni pour aucun fait relatif à ce crime ou délit.

Il ne pourra non plus, être poursuivi, ou condamné pour toute autre infraction

Takova čovjeka nije slobodno stavljati pod iztragu ili kazniti radi drugoga kakova prije izručbe počinjena narušaja zakonah, o kojem nije bilo govora u zamolnici, već ako bi takov čovjek po podnešenoj kazni ili po izrečenoj odriešbi poradi zločinstva ili prestupka, kojemu na temelju bila izrečena izručba, ili propustio otići iz zemlje uz rok od tri mjeseca danah ili ako bi se iznova onamo povratio.

Napad na osobu kojega inozemskoga vladara ili člana njegove obitelji, sačinjavajući učin običnoga umorstva, zasjednoga umorstva, ili otrovanja, neće se držati za političko zločinstvo, niti za čin stojeći u savezu s onakovim zločinstvom.

Članak V.

Izručbi neće biti mjesta:

1. Ako bude tražena radi takova narušaja zakonah, radi kojega reklamovana osoba u zemlji, od koje je tražena izručba, podnosi ili je već podniela kazan, ili ako je radi toga narušaja bila stavljena pod iztragu a od obtužbe odriešena ili nedužnom obnadjena;

2. ako je glede narušaja zakonah, kojemu na temelju bila tražena izručba, iztraga ili kazan zagodila po zakonih zemlje zamoljene za izručbu.

Članak VI.

Ako koj podanik visokih ugovornih stranakah, počinivši u kojoj trećoj državi koje od zločinstvah ili prestupakah izbrojenih u II. članku, uskočio u okoliš druge stranke, tada će izručbi imat mjesta, ako se isti po zakonih stojećih u krieposti nebi mogao suditi po sudovih

anteriere à l'extradition, si elle n'a pas été l'objet de la demande à moins que, apres avoir été puni ou définitivement acquitté, du crime ou délit qui a motivé l'extradition, il ait négligé de quitter le pays avant l'expiration d'un delai de trois mois, ou y soit retourné par la suite.

Ne sera pas réputé délit politique, ni fait connexe à un semblable délit, l'attentat contre la personne d'un Souverain étranger ou contre celle des membres de sa famille, lorsque cet attentat constituera le fait, soit de meurtre, soit d'assassinat, soit d'empoisonnement.

Article V.

L'extradition n'aura pas lieu:

1. lorsqu'elle sera demandée à cause de la même infraction, dont l'individu réclamé subit ou a déjà subi la peine dans le pays auquel l'extradition a été demandée ou pour laquelle il y aurait été poursuivi et acquitté ou absous.

2. si, — à l'égard de l'infraction qui a motivé la demande d'extradition, la prescription de l'action ou de la peine est acquise d'après les lois du pays auquel l'extradition est demandée.

Article VI.

Si un sujet des Hautes Parties contractantes, ayant commis dans un tiers Etat un des crimes ou délits énumérés à l'article II, se sera réfugié sur le territoire de l'autre Partie, l'extradition en sera accordée, lorsque, d'aprés les lois en vigueur, il ne serais pas justiciable par

ove zemlje, i uz uviet, ako ga nereklamuje vlada one zemlje, gdje je narušaj bio počinjen ili ako ondje nije bio sudjen ili nije podnio kazan, na koju je bio odsudjen. Po istih pravilih postupat će se i onda, ako koj inostranac pod gorenaznačenimi okolnostmi, počini prepomenute narušaje zakonah proti podaniku koje od ugovarajućih stranakah.

les tribunaux de ce pays et à condition qu'il ne soit pas réclamé par le Gouvernement du pays où l'infraction a été commise, ou qu'il n'y ait pas été jugé, ou n'ait pas subi la peine à laquelle il aurait été condamné.

Les mêmes régles seront observées pour l'étranger qui aura commis, dans les circonstances ci-dessue indiquées, les infranctions susdites contre un sujet de l'une des Parties contractantes.

Članak VII.

Ako obsudjenik ili okrivljenik nije državljanin koje od ugovornih vladah, moći će vlada ona, koja bi imala dozvoliti izručbu prije svega vladu države one, kojoj reklamovana osoba prinadleži kao podložnik, obaviestiti o zahtjevanju, koje joj je stiglo, pak ako bi ova vlada od svoje strane zahtievala izručbu, da obtuženika ili okrivljenika sude sudovi postojbine njegove, tada će vladi uprošenoj da dozvoli izručbu, biti prosto, izručiti ga ili onoj državi, kojoj u okolišu bilo je počinjeno zločinstvo ili prestupak ili pako državi onoj, kojoj upitna soba. prinadleži kao podložnik. Ako obsudjenika ili okrivljenika, kojega izručbu na temelju ovoga ugovora traži koja od ugovornih stranakah, u isto doba reklamuje druga koja vlada ili više njih radi drugih kakovih zločinstvah ili prestupakah, počinjenih po istoj osobi, tad ovu osobu valja izručiti vladi one države, kojoj u okolišu počinila je težji narušaj zakona, a ako su ovi narušaji jednako težki, tad vladi one države, koja je najprije zahtievala izručbu, napokon ako nastupe okolnosti, iztaknute u članku VI. ovoga

Article VII.

Lorsque le condamné ou le prévenu est étranger dans le pays des Parties contractantes, le Gouvernement qui doit accorder l'extradition pourra informer celui du pays auquel appartient l'individu réclamé, de la demande qui lui a été adressée, et si ce Gouvernement réclame à son tour l'accusé ou le prévenu pour le faire juger par ses tribunaux, celui auquel la demande d'extradition a été adressée, pourra à son choix, le livrer à l'Etat sur le territoire duquel le crime ou délit a été commis ou à celui auquel le dit individu appartient. Si le condamné ou le prévenu, dont l'extradition est demandée en conformité de la présente Convention, par l'une des deux Parties contractantes, est réclamé aussi par un autre ou par d'autres Gouvernements pour d'autres crimes ou délits commis par le même individu, ce dernier sera livré au Gouvernement de l'Ftat sur le territoire duquel aura été commise l'infraction la plus grave, et lorsque les diverses infractions auraient toutes la même gravite, il sera livré ou Gouvernement de l'Etat dont la demande aura une date plus an-

ugovora, valja ju izručiti vladi one države, kojoj prinadleži kao podložnik.

Članak VIII.

Ako je reklamovana osoba stavljena pod iztragu ili uapšena radi drugoga kakova zločinstva ili prestupka stojećega u opreci sa zakoni one države, od koje je zahtjevana izručba, tada će se izručba odgoditi dotle, dok nebude odriešena ili pako dok nepodnese kazni svoje, a isto tako će se postupati i onda, ako je reklamovana osoba na temelju osude ili druge kakove odluke, izrečene po nadležnoj oblasti u ovršbenom postupku prije zahtjevane izručbe, zatvorena radi dugovah ili drugih gradjanskih obvezah.

Izuzam ovaj posljednji slučaj valja izručbu dozvoliti i onda, ako reklamovana osoba bila tim prepriečena izpuniti svoje dužnosti, koje je na se uzela naprema osobam privatnim, pri čem ipak ostaje priuzdržano ovim osobam privatnim, da svoje pravo mogu potjerati pred nadležnom vlasti sudbenom.

Članak IX.

Izručba dozvolit će se usljed zahtjeva, što ga jedna ugovorna stranka stranci drugoj obznanila diplomatičkim putem, predloživši joj osudu kaznenu, odluku tužbovnu, zapovjed uhitbenu ili spis takov, koj je suravan ovoj zapovjedi, i u kojem će se imat navesti ne samo kakvoća i težina kaznjivoga čina, koji se pripisuje okrivljeniku, već i nazivanje toga čina i članak kaznenoga zakona, sto-

cienne; et enfin il sera livré au Gouvernement de l'Etat auquel il appartient, si les circonstances requises par l'article VI de la présente Convention viennent à se réaliser.

Article VIII.

Si l'individu réclamé est poursuivi ou se trouve détenu pour un autre crime ou délit, en contravention avec les lois du pays auquel l'extradition est demandée, celle-ci sera différée jusqu'à ce qu'il ait été absous, ou qu'il ait subi sa peine et il en sera de même, si l'individu réclamé est détenu pour dettes ou autres obligations civiles, en vertu d'un arrêt ou autre acte, à titre exécutoire passé devant l'autorité compétente, antérieur à la demande d'extradition.

En dehors de ce dernier cas l'extradition sera accordée lors même que l'individu réclamé viendrait par ce fait à être empêché de remplir les engagemens contractés envers des particuliers, lesquels pourront toujours faire valoir leur droits par devant les autorités judiciaires compétentes.

Article IX.

L'extradition sera accordée sur la demande, adressée par l'une des Parties contractantes à l'autre par voie diplomatique et sur la production d'un arret de condamnation ou d'un acte d'accusation, d'un mandat d'arrêt ou de tout autre acte, ayant la même force que ce mandat et indiquant également la nature et la gravité des faits poursuivis, ainsi que leur dénomination et l'article du code pénal appli-

jećega u krieposti u zemlji zahtievajućoj izručbu, koj se imade nanj uporaviti.

Ove spise imade ili u izvorniku ili u udostovjerenu prepisu odpraviti sudište ili druga kakova nadležna vlast zemlje one, koja zahtieva izručbu.

Pri tom treba, ako bude moguće, pridati opis osobe izručenikove ili osobita mu obilježja, s kojih bude moguće utvrditi istovjetnost njegovu.

U slučaju ako se porodi sumnja, da bi okrivljenik mogao uskočiti, imat će vlada uprošena za izručbu, čim joj prispiju izprave naznačane u ovom članku, bez odlaganja odrediti uapšenje obtuženika, pridržav si ipak pravo, da se o predmetu pomenute prošnje naknadno očituje.

Članak X.

Privremeno uapšenje koje osobe, radi kakova kažnjiva čina navedena u članku II., imat će se odrediti ne samo na temelju izpravah spomenutih u članku IX., već i na temelju obznane priposlane poštom ili putem brzojavnim o obstanku uhitbene zapovjedi uz taj ipak uvjet, da će ta obznana putem diplomatičkim biti upravljena na ministarstvo izvanjskih poslovah one države, koje u okoliš uskočio je okrivljenik.

Uapšenje bit će fakultativno, ako dotično zatjevanje kojega sudišta jedne ugovorne strake neposredno stigne sudbenoj ili administrativnoj kakovoj oblasti stranke druge, ali ova oblast biti će dužna, da bez odlaganja preduzme sva saslušanja i iztraživanja, s kojih bude moguće utvrditi istovjetnost osobe ili dokaze kaznjivoga čina, ter ako naide na zaprjeke, da ministarstvu izvanjskih poslovah priobći

cable à ces faits, en vigueur dans le pays qui demande l'extradition.

Les actes seront délivrés en original ou en expédition authentique, soit par un tribunal, soit par toute autre autorité compétente du pays, qui demande l'extradition.

On fournira en même temps, s'il est possible, le signalement de l'individu réclamé ou toute autre indication de nature à en constater l'identité.

A fin d'éviter tout danger de fuite, il demeure entendu que le Gouvernement auquel la demande d'asetradition aura été adressée, procédera dès que les documents indiqués dans cet article lui auront été remis, à l'arrestation immédiate du prévenu, sauf à se prononcer par la suite au sujet de la dite demande.

Article X.

L'arrestation provisoire d'un individu pour l'un des faits prévus dans l'article II, devra être effectuée non seulement sur l'exhibition d'un des documens mentionnés à l'article IX, mais également sur avis transmis par la poste ou par télégraphe, de l'existence d'un mandat d'arrêt, á la condition toute fois, que cet avis sera réguliérement donné par voie diplomatique au Ministére des Affaires Etrangéres du pays sur le territoire duquel l'inculpé se sera réfugié.

L'arrestation sera facultative, si une demande, émanant d'un tribunal de l'une des Parties contractantes directement parvenue à une autorité judiciaire ou administrative de l'autre, mais cette autorité devra procéder sans délai à tous interrogatoires et investigations de nature à vérifier l'identité ou les preuves au fait

razloge, s kojih je obnašla odložiti zahtievano uapšenje.

Privremeno uapšenje dignut će se, ako uz rok od jednoga mjeseca danah računajuć od dana, kojim je izvedeno uapšenje, nebude diplomatičkim putem i u formi ustanovljenoj nazočnim ugovorom zahtjevana izručba uapšenika.

Članak XI.

Ukradjene stvari, a tako i predmeti, uzapćeni pri obsudjeniku ili okrivljeniku, sredstva ili orudja, kojimi se je služio, kad je počinio zločinstvo ili prestupak, zatim u obće sva dokazala imadu se predati prigodom, kad se bude izručivao uhićenik, pak baš i onda, ako s toga, što je okrivljenik medjudim umro ili uskočio, nebi više ni bilo moguće izručiti ga.

Ova izručba imade se protezati i na sve one predmete od vrste gore spomenute, koje je okrivljenik u zemlji, kamo je uskočio ili sakrio ili gdje god pohranio, pak koji su stopram kašnije bili nadjeni.

Nego prava trećih osobah ostaju priuzdržana na ovakove predmete, i isti imadu im se prosto od troška povratiti, čim bude dovršen postupak kazneni.

Istim načinom priuzdržano je pravo vladi zamoljenoj za izručbu, da privremeno zadrži rečene predmete, ako bi potrebni bili za povedenje kaznenoga postupka zametnuta radi istoga čina, koj je dao povoda zamolbi ili radi drugoga kakova kaznjiva djela.

incriminé, et en cas de difficulté, communiquer au Ministère des Affaires Etrangéres les motifs qui l'auraient portée à surseoir à l'arrestation reclamée.

L'arrestation provisoire cessera d'être maintenue, si, dans le délai d'un mois à compter du jour où elle a été effectuée, l'extradition du détenu n'aura pas été demandée par la voie diplomatique et dans les formes établies par la présente Convention.

Article XI.

Les objets volés ou saisis en la possession du condamné ou du prévenu, les instrumens ou outils, ayant servi pour commettre le crime ou délit, ainsi que toute autre pièce de conviction seront livrés en même temps que s'effectuera la remise de l'individu arrété, et même dans le cas où l'extradition, aprés avoir été accordée, ne pourrait avoir lieu par suite de la mort on de la fuite du coupable.

Cette remise comprendra aussi les objets de la même nature que le prevenu aurait cachés ou déposés dans le pays où il s'est réfugié et qui y seraient trouvés plus tard.

Sont cependant réservés les droits des tiers sur les objets susmentionnés, qui devront leur être rendus sans frais, après la conclusion du procés.

Une semblable réserve est également stipulée à l'égard du droit du Gouvernement, auquel la demande d'extradition est adeessée, de retenir provisoirement res dits objets, lorsqu'ils seraient nécessaires pour l'instruction d'une poursuite pénale, occasionnée par le même fait qui a donné lieu à la demande ou par un autre fait quelconque.

Članak XII.

Troškovi, skopčani s uhitom, obskrbom i odpremom izručenikovom, a tako i troškovi skopčani s predatbom i odpremom predmetah, koji se povraćaju ili predaju u smislu članka predidućega, padaju na teret visokim ugovornim strankam unutar njihova dotičnoga okoliša zemaljskoga.

Ako li bude shodnije, da se odprema obavi po moru, valja tad dotičnika staviti u luku onu, koju naznači vlada zahtjevajuća izručbu, na koju past će i troškovi odpreme.

Nu razumieva se po sebi, da ta luka vazda mora biti u okolišu one ugovorne stranke, od koje se izručba zahtieva.

Article XII.

Les frais d'arrestation, d'entretien et de transport de l'individu dont l'extradition aura été accordée, ainsi que ceux occasionnés par la remise et le transport des objets qui, aux termes de l'article précédent, doivent être restitués ou remis, resteront à la charge des Hautes Parties contractantes sur leurs territoires respectifs.

Dans le cas où le transport par mer serait jugé préférable, l'individu à extrader sera conduit au port que désignera le Gouvernemet réclamant, aux frais duquel il sera embarqué.

Il est entendu que ce port devra toujours être sur le territoire de la Partie contractante à qui la demande aura été faite.

Članak XIII.

Ako u kojoj kaznenoj iztragi povedenoj radi čina, koj nije političke naravi, ter je dao povoda zahtjevanju izručbenom, koja od ugovornih vladah obnadje za shodno, da se preslušaju takovi svjedoci, koji stanuju u državnom okolišu druge visoke stranke, ili da se obavi drugo kakovo djelo uredovno, imat će se u tu svrhu diplomatičkim putem odpraviti umolno pismo sastavljeno prema propisu zakonah stojećih u krieposti u zemlji, od koje proizlazi rekvizicija, a ta bit će uvažena uz obdržavanje zakonah one zemlje, u kojoj imadu se preslušati svjedoci.

Article XIII.

Lorsque dans la poursuite d'une affaire pénale non politique connexe à une demande d'extradition, un des Gouvernemens contractant jugera nécessaire l'audition de témoins domiciliés sur le territoire de l'autre Haute Partie contractante, ou autre acte d'instruction judiciaire, une commission rogatoire, rédigée dans les formes prescrites par les lois en vigueur dans le pays dont provient la requête, sera envoyée à cet effet, par la voie diplomatique, et il y sera donné suite, en observant les lois du pays où l'audition devra avoir lieu.

Članak XIV.

Ako u kojoj kaznenoj iztragi, koja nije naravi političke, bude potrebno, da koj svjedok glavom dodje, tad će vlada

Article XIV.

Dans le cas où dans une cause pénale non politiquo la comparution personelle d'un temoin serait necessaire, le

one zemlje, kojoj svjedok prinadleži, pozvati ga, neka zadovolji zahtjevanju, što ga je nanj stavila vlada druga. — Ako je svjedok voljan doći, dat će mu se odmah potrebni putni list i podjedno novčana svota za pokriće troškovah putovanja i boravljenja, koja će se po mieri daljine i po vremenu potrebnom za putovanje ustanoviti po propisih i cienicih one zemlje, u kojoj imade se preslušati svjedok.

U nikojem pako slučaju nije slobodno svjedoka, dokle boravi na miestu, gdje sudac iztražitelj imade svoje sjedište i gdje izvršuje svoj ured, i dokle putuje onamo i natrag, niti uhititi niti uznemirivati radi čina, što ga je počinio prije, nego je bio pozvan.

Članak XV.

Ako pri kojoj kazneno-sudbenoj iztragi, povedenoj u kojoj od ugovornih državah radi kaznjiva čina, koj nije naravi političke, bude potrebno, da se uoči okrivljenik s takovimi osobami, koje se u zatvoru nalaze u državi drugoj, ili da se predlože kakovi dokazni članci ili pako sudbeni spisi, imat će se dotično zahtievanje staviti putem diplomatičkim, pak i svaki put zadovoljiti mu, ako nebude proti tomu nikakovih obzirah osobitih, nego vazda pod uvjetom, da uapšenici, a tako i gore spomenuti spisi sudbeni i članci dokazni budu opet natrag poslani uz vrieme najkraće.

Troškove, skopčane s odpremom uapšenikah i predmetah gore spomenutih iz jedne zemlje u zemlju drugu, a tako i troškove, skopčane s izvršbom formalitetah, pomenutih u člancih prediducih, izuzam slučajeve navedene u članku XII

Gouvernement doit il dépend, l'engagera à obtempérer à l'invitation qui lui en aura été faite par l'autre Gouvernement. Si les temoins requis consentent à partir, les passeports nécessaires leur soront aussitôt et ils recevront en même temps une somme destinée aux frais de route et de séjour, conformément à la distance et au temps nécessaire pour la voyage, d'après les réglemens et les tarifs du pays où ils auront à faire leur déposition.

Dans aucun cas ces témoins ne pourront être arrêtés ni molestés pour un fait antérieur à la demande de comparution pendant leur séjour obligatoire dans le lieu où le juge qui doit les entendre exerce ses fonctions, ni pendant le voyage, soit en allant, soit en revenant.

Article XV.

Si, à l'occasion d'un procès criminel non politique, instruit dans l'un des pays contractans il est jugé nécessaire de procéder á la confrontation avec le prévenu d'individus détenus dans l'autre pays, ou de produire des piéces de conviction ou des documents judiciaires, la demande devra en être faite par voie diplomatique et, sauf le cas où des considérations exceptionneles s'p opposeraient, ou devra toujours déférer à cette demande à la condition toutefois, de renvoyer le plus tôt possible les détenus et de restituer les piéces et les documens susindiqués.

Les frais de transport d'un pays à l'autre des individus détenus et des objets ci-dessus mentionnés ainsi que ceux occasionnés par l'accomplissement des formalités anoncees aux articles précédens, sauf les cas mentionnés aux articles XII et XIV, seront supportés par le Gouverne-

i XIV., nosit će ona vlada, koja je stavila zahtievanje, unutar granicah dotičnoga okoliša zemaljskoga.

Ako li bude shodnije, da se odprema obavi po moru, valja tad rečene osobe staviti u luku onu, koju naznači diplomatički ili konzularski opravnik stranke one, koja je stavila dotično zahtievanje, u kojem slučaju past će na nju i troškovi ove odpreme.

Članak XVI.

Visoke ugovorne stranke obvezuju se, da će si zamjenito priobćivati kaznene osude, što ih sudovi jedne stranke proti podložnikom stranke druge izreku radi kakova mu drago zločinstva ili prestupka. Ovo priobćivanje bivat će putem diplomatičkim, poslavši pravomoćnu konačnu osudu vladi onoj, kojoj osudjenik prinadleži kao podložnik.

U tu će svrhu svaka od dotičnih vladah nadležnim vlastim izdati potrebitih naputakah.

Članak XVII.

Svim spisom i svim izpravam, koje će se na temelju ovoga ugovora po dotičnih vladah zamjenito priobćivati, treba pridati od strane austrijansko - ugarske monarkije njemački, a od strane Rusije njemački ili francezki prevod.

Dotične vlade odriču se prava na naknadu onih troškovah, koji su potriebni, da se izpune uglave, sadržane u članku XIII. i u članku XVI.

ment qui en a fait la demande dans les limites du territoire respectif.

Dans le cas, où le transport par mer serait jugé convenable, les individus susdits seront conduits au port qui aura été désigné par l'agent diplomatique ou consulaire de la Partie réclamante, aux frais de laquelle ils seront embarqués.

Articles XVI.

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à se communiquer réciproquement les arrêts de condamnation pour crimes et délits de toute espéce qui auront été prononcés par les tribunaux d'une Partie contre les sujets de l'autre. Cette comunication sera effectuée moyennant l'envoi par voie diplomatique du jugement prononcé et devenu définitif, au Gouvernement dont le condamné est sujet.

Chacun des Gouvernemens respectifs donnera pour cet effet les instructions nécessaires aux autorités compétentes.

Article XVII.

Toutes les pièces et tous les documens, qui seront communiqués réciproquement par les Gouvernemens respectifs, en exécution de la présente Convention, devront être accompagnés, de la part de l'Autriche-Hongrie, d'une traduction allemande et de la part de la Russie d'une traduction allemande ou française.

Les Gouvernemens respectifs renoncent de part et d'autre, à la restitution des frais nécessaires pour l'accomplissement des stipulations comprises dans l'article XIII. et dans l'article XVI.

Članak XVIII.

Ovim ugovorom i unutar granicah njegovih ustanovah uzdržaju se zamjenito u krieposti oni zakoni, valjani u zemaljskom okolišu stranakah ugovornih, kojimi se uredjuje dalji postupak izručbeni.

Article XVIII.

Par la présente Covention, et dans les limites de ses stipulations, il est adhéré réciproquement aux lois en vingueur dans les Pays des Parties contractantes, qui auraient pour objet de régler la marche ultérieure de l'extradition.

Članak XIX.

Ovaj ugovor imade se potvrditi, a potvrdnice imadu se u Petrogradu izmieniti, čim bude moguće.

Ovaj ugovor stupit će u kriepost dvadeset danah iza obnarodovanja njegova, obavljena prema propisu zakonah stojećih u krieposti u državnom okolišu visokih stranakah ugovornih.

Ako koja od visokih ugovornih stranakah izjavi, da želi od njega odstupiti ostat će kriepostan još šest mjesecah.

Za vjeru toga podpisaše obostrani punomoćnici ovaj ugovor, i udariše nanj svoje pečate.

Dano u Petrogradu dne 15|3. listopada godine spasa hiljadu osam sto sedamdeset četvrte.

(M. P.) **Langenau** s. r.

(M. P.) **Westmann** s. r.

Article XIX.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à St. Pétersbourg aussitôt que faire se pourra.

Elle sera exécutoire à dater du vingtiéme jour aprés sa promulgation dans les formes prescrites par les lois en vigueur dans les territoires d'état des Hautes Parties contractantes. Elle continuera à être en vigueur jusqu'à six mois aprés déclaration contraire de la part de l'une des Hautes Parties contractantes.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention et y ont apposé le cachet de leurs armes.

Fait à St. Pétersbourg le $\frac{\text{quinze}}{\text{trois}}$ Octobre de l'an de grâce mil huit cent soixante quatorze.

L. S. **Langenau** m. p.

L. S. **Westmann** m. p.

§. 2.

U prediducém odsjeku ustanovljeni državni ugovor stupit će u kriepost u području ugarske države, čim ga Njegovo ces. i kralj. apostolsko Veličanstvo a tako i Njegovo Veličanstvo ruski car potvrdi, ter čim dotične potvrdnice zamjenito budu izmienjene.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kra-

ljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i sami održavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne šestnaestoga svibnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Barun Bela **Wenckheim** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 15.

Naredba

kr. ugarskoga ministra predsjednika, kr. ugarskoga ministra pravosudja i bana kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 10. prosinca 1875. br. 35894.,

kojom se druga stavka §. 13. naredbe od 14. rujna 1871 (br. 70. sbornika od godine 1871.) ob ustrojenju kr. riečkoga sudišta i o privremenom uredjenju njegove nadležnosti preinačuje.

Njegovo cesarsko i kraljevsko apostolsko Veličanstvo blagoizvolilo je previšnjim riešenjem od 30. studenoga 1875. premilostivo dozvoliti, da se druga stavka §. 13. naredbe od 14. rujna 1871. ob ustrojenju kr. riečkoga sudišta i o privremenom uredjenju njegove nadležnosti preinači sljedećim načinom:

„Za odvjetnike kod riečkih sudovah, ustrojenih po propisu §. 1., mogu se samo onakovi pravnici i ugarski državljani imenovati, koji imadu sposobnosti propisane u odvjetničkom redu, ter koji su položili odvjetnički izpit pred izpitnim povjerenstvom u Budimpešti, sasavljenim po propisu §. 2. zakonskoga članka XXXIV.: 1874.“

Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.
Komad VIII.
Izdan i razposlan dne 26. veljače 1876.

Br. 16.

Zakonski članak XLII.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora u pogledu gradjenja veliko-šuranjsko-njitranske željeznice drugoga reda.

(Potvrdjen 23. svibnja 1875. Proglašen u obih kućah sabora 24. svibnja 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

u pogledu gradjenja veliko šuranjsko-njitranske željeznice drugoga reda.

§. 1.

Dozvolna izprava, predložena u pogledu gradjenja parovozne željeznice drugoga reda, vodeće iz Velikog-Šuranja preko Komjatka i Ivanke u Njitru, odobrava se, te se uvršćuje medju zakone.

28

§. 2.

Zakon ovaj stupa u život danom proglašenja, te se izvršba povjerava ministru za javne radnje i komunikacije i ministru financijah.

Dozvolna izprava

veliko-šuranjsko-njitranske željeznice drugoga reda.

§. 1.

Dozvolbenici, najme: Vilim Tóth, grof Ladislav Berthold i vitez Lavoslav Lippman, dobivaju pravo, da sagrade i u prometu drže parovoznu željeznicu drugoga reda, izlazeću iz Velikog Šuranja, te vodeću preko Komjatka i Ivanke u Njitru.

§. 2.

Pri gradjenju i prometu dozvoljene željeznice dužni su dozvolbenici držati se sadržaja ove dozvolne izprave, zatim privremenoga propisa o dozvoljivanju željeznicah, izdanoga po ministru za javne radnje i komunikacije dne 20. travnja 1868. br. 4973., te odobrenoga po saboru, kao i željezničkog prometnog reda, privremeno poprimljenog člankom 8. carinskog i trgovačkog saveza od godine 1867. — u koliko se isti nepreinačuje sadržajem i dodatkom ove dozvolne izprave, — sve dotle, dok nestupe u život novi zakoni, koje će domaće zakonodavstvo stvoriti mjesto ovih privremenih propisah, i naredbe, koje će vlada izdati, kojim se kao i svim promjenam, koje bi ngarska vlada učinila do uvedenja istih na postojećih propisih, moraju takodjer prilagoditi, te bezuvjetno podvrći.

§. 3.

Gradjenje željeznice i priredjenje iste za promet izvesti će se na temelju obćenitih i potanjih osnovah, koje će dozvolbenici sastaviti, te podnieti vladi na razvidjenje i odobrenje.

Dozvolbenikom u ostalom prosto ostaje kako kod sastavljanja osnovah, tako i kod izvadjanja gradjenja uporavit se imajući ustroj izabrati medju granicami opredieljenimi ovom dozvolom i obzirom na sigurnost prometa.

Vlada si pridržaje pravo, da na gradjevnoj osnovi može učiniti promjene, u koliko će se takove na temelju tehničkoga razvidjenja, ili na temelju posljedka političkog obhoda pruge, preduzet se imajućeg u smislu §. 6. ministarske naredbe, spomenute u §. 2. nazočne dozvolne izprave, ili pako na temelju pojedinih izvidjenjah preduzetih tečajem gradnje, pronaći potrebitimi u interesu željezničke

službe i javnoga prometa, kao i za osiguranje obstanka željeznice, te u svrhu izvršivanja zakonitih odredbah, tim se ipak nesmije promjeniti pravac pruge, ustanovljen s jedne strane na temelju preduzetog predvidjenja i s druge strane na temelju političkog obhoda pruge.

Samo po sebi se razumjeva, da se tim nemogu povriediti prava dozvolbenikah, zajamčena njim u dozvolnoj izpravi ovoj.

Ako bi se pri izvadjanju gradnje iz gospodarstvenih ili prometnih obzirah svrsishodnim ili potrebitim pokazalo, da se ili željeznička linija, ili potanje osnove promiene, to se od vlade ima zamoliti dozvola za takove promjene, samo po sebi razumjeva se, da se tim nemogu promjeniti ustanove dozvolne izprave, odnoseće se na izgradjenje pruge.

§. 4.

Dolnja gradnja pruge može se izvesti na jednu kolotečinu, te se prema tomu izvlastba zemljišta predtečno može ograničiti na toliko prostora, koliko treba za željeznicu s jednom kolotečinom, zatim za ugibališta i za postaje.

Čim na dozvoljenoj željeznici promet naraste na toliko, da će godišnji nečisti (bruto) dohodak po milju prekoračiti 100. hiljadah forintah a. vr. u srebru, biti će dozvolbenici dužni na zahtjev vlade prirediti drugu kolotečinu bez svake odštete.

Na izpunjenje ove dužnosti medjutim može dozvolbenik prisiljen biti samo u prvih 70. godinah trajanja dozvole ove. Tečajem posljednjih 20. godinah dužan je drugu kolotečinu prirediti samo uz odštetu, koju će vlada dati, te koja se ustanovit ima posebnom pogodbom.

§. 5.

U pogledu izvadjanja radnjah i priredjenja prometa biti će mjerodavni sliedeći obćeniti propisi:

a) Dolnja gradnja.

Razmjer največega uzpona neka bude takov, kao što jedan prama sto (1:100). Zavoji na otvorenoj pruzi nesmiju imati manji polumjer od 300. metarah.

Pravilni (normalni) popriečni prosjek ima se kod usjekah i nasipah uporaviti tako, da širina tjemena željeznice ondje, gdje šinje leže na podsjecih, iznosila bude 3. metra. — Prudno podnožje ima se izvesti tako, da bude izpod šinjah 0.25. metra debelo, a u visini šinjah 2.8. metra široko.

Mostovi i propusti mogu se izuzamši one, koji se nalaze pod zemnim nasipom — sagraditi iz mekana drva.

b) Gornja gradnja.

Željeznica ova mora imati kolotečinu iste širine, kao željeznice prvoga reda.

U pogledu priredjenja, odnosno dobave gornje gradnje iz svih sastavinah njezinih, kao i u pogledu razredjenja kolotečinah na postajah valja se držati onih propisah i normalnih nacrtah, koji su ustanovljeni za valkany-perjamošku željeznicu drugoga reda.

U tom pogledu napominje se naročito, da šinje lagljega i manjega normalnoga prosječnoga oblika, najme u dužini jedne bečke stope moraju imati težinu od 15. carinskih funtah, nu moraju biti priredjene iz valjanoga željeza.

c) Sgrade, zapor željeznice, znakovi.

Podignuće sgradah može se ograničiti na najmanju mjeru.

Izuzamši osobite slučaje, imadu se povrh stražarnicah, potrebitih na postajah, podignuti u obće po milju najmanje dvie stražarnice.

Na svakoj postaji dovoljno je urediti jednu čekaonicu.

Dozvolbenici nisu obvezani prirediti prostorije, potrebite za javne svrhe, najme za poštu, brzojav, redarstvo itd.

Skladišta za robu imadu se sagraditi samo, u koliko to zahtieva promet.

Sgrade se mogu bez iznimke sagraditi iz gradiva, koje se na licu mjesta može najjeftinije dobaviti, eventualno sa zidovi s uloženimi gredami, iz nepečene cigljе ili nabijenimi stienami, te s krovom drvenim, nu temeljni zid i nosilni stupovi moraju biti iz kamena ili opeke.

Ogradjenje željeznice u obće, ovamo razumjevajuć i obranbene nasipe i materijalne jarke, potrebito je samo na mjestih osobito važnih i ondje, gdje željenica vodi nuz ceste i obćine.

Ograde, potrebite za zapor putevah, imadu se podići samo kod veoma polaženih cestovnih prelazah ili na takovih mjestih, gdje se dolazak vlaka nemože opaziti od cestovnoga prelaza u daljini od najmanje 150. metarah.

Uzvlačne ograde mogu se uporavljati, te se s jednoga mjesta može i više takovih ogradah dizati.

Kod cestovnih prolazah, gdje neima ograde, moraju se namjestiti stalne table za znak, da se polagano voziti mora.

Dozvolbenici dužni su podignuti poslovni brzojav, na kojem će se moći obavljati brzojavno dojavljivanje medju postajami.

Vidljivi i čuvni znakovi, zatim znakovi sa zvonom, nisu neobhodno potrebiti.

Ručne i na vlakovih upotrebljivane značne sprave imadu se urediti polag postojećih propisah.

d) Postaje.

Dozvolbenici dužni su podići u Velikom Šuranju kolodvor, koj će se zajednički upotrebljivat sa željeznicom tót-megyersko-veliko-šuranjskom a povrh toga dvie medjutojne postaje, te napokon u Njitri skrajnju postaju. Njitranska postaja ima se tako smjestiti, da bude odgovarala eventualnomu nastavljenju željeznice.

Potanje izvedenje mora biti u suglasju s onimi načeli, koja je vlada ustanovila u propisih za valkany-perjamošku željeznicu. Postaje imadu se u ostalom tako smjestiti, da se u slučaju potrebe uzmognu povećati.

e) Poslovna sriedstva.

Poslovna sriedstva mogu dozvolbenici sami izabrati uz obdržanje ustanovah sadržanih u §§. 21. i 23. privremenoga željezničkoga prometnoga propisa, spomenutoga u §. 2.

Najveće obterećenje osi parovoza ustanovljuje se na 175. carinskih centah.

Upotrebljivanje parovozah sa dvie osi dozvoljuje se.

Kod $^3/_4$ česti ukupnih kolah za odpremanje robe nisu potrebiti pruživi odbojci, kod ostalih sličnih kolah usuprot moraju se uporavit bezuvjetno.

§. 6.

Čim promet na ovoj prugi naraste na toliko, da će kroz duže vremena kako u jednom, tako i u drugom pravcu svaki dan obćiti više od 5. vlakovah, ili čim će dozvolbenici želit urediti noćnu službu, biti će dužni u pogledu prostorijah za primanje, zatim u pogledu znakovah, nadziranja pruge i svih inih odredbah, potrebitih u svrhu uzdržavanja redovitoga premeta željeznicu ovu nadopuniti i urediti polag propisah i naputakah izdanih po kr. ug. vladi glede željeznicah prvoga reda, te sve odredbe, koje će vlada u tom pravcu učinit, na vlastiti trošak provesti.

Izpunjenje dužnosti ove može se medjutim samo u tečaju prvih 70. godinah trajanja dozvole zahtievati, dočim se takovo preustrojenje željeznice poslie toga vremena može izvesti samo na temelju pogodbe, sklopljene u tom pogledu medju vladom i dozvolbenici. Napokon dužni su dozvolbenici prometna sriedstva, šinje i ini materijal, upotriebit se imajnći pri gradjenju, nabavit u ovozem-

stvu, te će vlada dobavu istih iz inozemstva dozvoliti samo u slučaju, ako dozvolbenici dokažu, da se predmeti ovi u ovozemstvu nemogu dobaviti pod sličnimi uvjeti.

§. 7.

Dozvolbenici dužni su potanke osnove za 2. mjeseca, računajuć od dana, kojim zakon o dozvoli stupi u kriepost, vladi predložiti, — gradjenje pruge za dvie godine, računajuć od odobrenja potankih osnovah, dovršiti, te prugu predati obćemu prometu.

§. 8.

Vlada si pridržaje pravo, da — u koliko se u pogledu uticanja drugih prugah, u pogledu zajedničkoga upotrebljivanja kolodvorah, pozajmljivanja kolah i zato odpadajuće odštete, nebi mogla postići nagodba medju dotičnimi družtvi, — uvjete takove nagode sama može ustanoviti.

§. 9.

Za sagradjenje dozvoljene željeznice podieljuje se dozvolbenikom pravo izvlastbe u smislu zakonskoga članka LV. od godina 1868.

§. 10.

Dozvolbenici su dužni u smislu §. 68. željezničkoga prometnoga reda od 16. studenoga godine 1851. poštu i poštanske urednike voziti bezplatno, te u istu svrhu u obadva pravca svaki dan barem jedan vlak urediti.

Dozvolbenici su dužni polovicu jednih kolah za robu na dvie osi prirediti za odpremanje poštanskih pošiljakah i poštanskoga provodića, koja poštanska kola dnevno najmanje jedan put moraju obćiti u obadva pravca.

Dozvolbenici su dužni poštanske pošiljke, koje se odpravljaju bez pratnje poštanskih činovnikah ili sluguh, — izuzamši pošiljke od vriednosti, — na dotičnu postaju bezplatno odpremiti i izdavati.

Dopisivanja, koja teku u pogledu željezničkoga prometa medju ravnateljstvom i podčinjenimi mu organi, ili medju ovimi posliednjimi medjusobno, slobodno je na dozvoljenoj prugi odpremati bezplatno.

§. 11.

Gradjenje željezničkog poslovnog brzojava, potrebitog uzduž dozvoljene željezničke pruge, do posljednjeg samotila na željezničkih kolodvorih i eventualno na stražarnicah do okretninih štitnih znakodavnih spravah, obavit će kr. ug. brzojavna uprava na temelju ugovora, koj će se u pogledu potankostih svojih ustanoviti s dozvolbenici.

Dozvolbenici su s toga dužni kr. ug. brzojavnu upravu blagovremeno zamoliti radi odredjenja gradnje brzojava i ustanovljenja više naznačenog ugovora tako, da istoj ostane dovoljno vremena za dobavu materijala, potrebitog za gradjenje brzojavah, kao i za dovršenje gradnje do otvorenja željeznice. Dozvolbenici dužni su dopustiti, da se stupovi podignut se imajućeg brzojava postave na vlastitom posjedu i zemljištu željeznice, te dozvolbenici neće moći za zauzeto zemljište niti sada, niti u buduće zahtievati ikakove odštete.

Mjesta za brzojavne stupove, kao i ine točke za uvršćenja brzojavah, imadu se medju dozvolbenici i dotičnimi gradjevnimi organi kr. ug. brzojavne uprave sporazumno ustanoviti tako, da tim nebude u pogibelj stavljena sigurnost željezničkoga prometa, niti prometnoga osoblja.

Dozvolbenici su dužni u onom slučaju, ako se s poslovnim brzojavom nebi istovremeno gradio državni brzojav, kr. ug. brzojavnoj upravi naknaditi sveukupnu cienu brzojavnih stupovah i inog materijala za gradjenje brzojavah, kao i sve troškove gradjenja brzojavah; u onom slučaju pako, ako bi se istovremeno gradio takodjer državni brzojav, dužni su povratiti samo cienu gradjevnog materijala za poslovni brzojav i razmjerni dio sveukupnih gradjevnih troškovah, upotrebljenih na gradjenje poslovnoga brzojava.

U obadva slučaja dužni su dozvolbenici na zahtjev kr. ug. brzojavne uprave bez kamatah predujmiti do naknadnog obračunanja one svote, koje su potrebite za brzojavne gradnje, spomenute u prediducćoj točki, te brzojavne stupove i sav materijal za gradnju brzojava uzduž gradit se imajuće pruge na položenoj već željezničkoj kolotečini o vlastitom trošku razdieliti na način i u vrieme, kao što će to opredieliti kr. ug. brzojavna uprava.

Prigodom predaje poslovnoga brzojava prelazi u posjed dozvolbenikah sveukupno inventarko stanje na račun dozvolbenikah sagradjenih poslovnih brzojavah. Kr. ug. brzojavna uprava ima medjutim pravo na postojeće uzduž željeznice stupove ma kad utvrditi žice državnoga brzojava, te onda brzojavni stupovi bezplatno prelaze u vlastničtvo kr. ug. brzojavne uprave uz dužnost uzdržavanja na državni trošak. — Željeznički poslovni brzojav mogu dozvolbenici uz običajnu prigledbu kr. ug. brzojavne uprave upotrebljivati izključivo samo za dojavljivanja, koja su u svrhu željezničkog prometa medju ravnateljstvom i podčinjenimi mu organi, ili medju ovimi poslednjimi medjusobno vode.

Kr. ug. brzojavna uprava ovlašćena je medjutim u porazumku s ravnateljstvom željezničkim zahtjevati i odrediti, da se ovaj poslovni brzojav uz potrebitu prigledbu, u koliko to dopušta poslovni promet, upotrebljavati može za odpremanje kako državnih tako i privatnih dojavljivanjah.

U ovom poslednjem slučaju medjutim uredit će se posebnom nagodbom način porabe, kao i razdieljivanje brzojavnih pristojbinah medju dozvolbenici i kr. ug. brzojavnom upravom.

Isto tako ustanovit će se u posebnoj pogodbi medju dozvolbenici i kr. ug. brzojavnom upravom takodjer oni uvjeti, koji se odnose na nadziranje i uzdržavanje uzduž željeznice podignutog brzojava, kao i na promjene ili preloženja koja bi se kasnije na njem učiniti imala na zahtjev željezničkog ravnateljstva, i u obće na sve one brzojavne poslove, koji nisu uredjeni u više navedenih točkah.

§. 12.

Vozarine na ovoj željeznici ustanovljuju se medju sliedećimi granicami:
Najvišji cjenik po austrijsku milju i osobu:

u 1. razredu 36. nov. a. vr. u srebru.
u 2. „ 27. „ „ „ „ „
u 3. „ 18. „ „ „ „ „

Kola 1. i 2. razreda mogu se prirediti tako kao što su na željeznicah prvoga reda uredjena kola 2. razreda.

Za težinu prtljage preko 50 carinskih funtah u slomcih nadopunjenu do 20 carinskih funtah, i za težinu brzovozninah, nadopunjenu do 10 carinskih funtah, može se po carinsku centu računati dvostruka svota vozarine za treći razred.

Roba se imade odpremati po carinsku centu i austrijsku milju, i to: u 1. razredu za 2 nov., u 2. razredu za 3 nov., a u 3. razredu za 4 nov., a. vr. u srebru.

Iznimice ima se ugljevje, sol, drvo za ogrjev i za gradiva, gnjoj, kamen i opeka kod tovarah cielih kolah odpremat za 1.56 nč. a. vr. u srebru po carinsku centu i milju.

U pogledu inih vozarinah za odpremanje putnikah i robe, zatim u pogledu nuzgrednih pristojbah i razredjenja robe, kao i u pogledu ostalih odpremnih ustanovah imadu se uporavljati naredbe, postojeće na glavnih prugah pov. državne željeznice.

Čim dohodak ove pruge kroz tri, jedno za drugom sliedeće godine naraste do 8% uložene glavnice, imat će vlada pravo, da uz saslušanje dozvolbenikah cjenik razmjerno obali.

§. 13.

Dozvolbenikom se dopušta, da pobirat se imajuće vozarine računaju u ovozemnom srebrnom novcu takovim načinom, da će vozarinu s uvaženjem ažije morat primati u zemaljskoj vriednosti.

§. 14.

Cjenike ustanovljene u smislu §. 12., mogu dozvolbenici s vremenom obaliti u cielom ili samo za pojedine vrsti predmetah, za cielu dužinu pruge, ili

samo za pojedine poteze iste, u jednom ili u obodva pravca, jednako za sve odpremne daljine, ili u slučaju veće daljine u većoj mjeri.

Tako sniženi cjenici mogu se opet povisiti na prijašnju mjeru, nu samo poslie kako su stojali u porabi kroz tri mjeseca.

Ako koj odpravnik ili odpremnik pod stanovitimi uvjeti zadobije umaljenu vozarinu ili ine pogodnosti, to mora dionikom takovih postati svaki odpravnik i poduzetnik, koji iste uvjete primi, tako da osobnoj prednosti na nikakov način nesmije biti mjesta.

Ove pogodnosti nemogu se podieljivati niti u slici prividne naknadbine (refactio).

§. 15.

U slučaju, ako u ovozemstvu nastane izvanredna dražina živežnih sredstvah, ima vlada pravo vozarinu za ista za vrieme dražine obaliti do polovice najvišega (maximal) cjenika.

§. 16.

Vojničtvo ima se odpremljivati po sniženih cjenicih, i to na temelju pogodbe, sklopljene medju ministarstvom rata i družtvom austrijske državne željeznice, dne 10. prosinca godine 1860.

S više pomenutom željeznicom u pogledu odpremljivanja vojničtva sklopljene ili sklopit se imajuće, te za državu povoljnije pogodbe, valjati će i za ovu željeznicu. Ustanove ove imadu se uporavljati takodjer na financijalno stražarstvo, zatim na državno i municipalno stražarstvo javne sigurnosti, te napokon i na kaznjenike.

Dozvolbenici biti će dužni provesti sve one ustanove, kojimi se uredjuje uzajamno podpomaganje ugarskih i austrijskih željezničkih družtvah u svrhu većih odpremah vojničtva, kao i priredjenje i držanje u pripravi za takove odpreme potrebitih priredbah, nadalje ustroj bojnih željezničkih odielah i upotrebljavanje istih u vrieme mira, te napokon odpremljivanje ranjenih i bolestnih vojnikah.

U slučaju rata i mobilizacije napokon dužni su dozvolbenici dopustnike i pričuvnike od postaje, koja najbliže leži k mjestu boravljenja njihovog, pak do mjesta opredieljenja na temelju potrebite dokaznice odpremati polag vojničkog sniženog cjenika.

Samo po sebi razumieva se, da ustanove i pogodnosti, koje se odnose na odpemljivanje vojničtva, isto tako valjaju za službeno putujuće domobranstvo i one čete, koje kao dopunjujuća čest vojske stoje pod zaštitom medjunarodnoga prava.

§. 17.

Državni činovnici, urednici i poslužnici, koji po nalogu oblastih, nadzirajućih upravu i promet željeznicah, ili u svrhu zaštite iz dozvole ove proizti-

čućih državnih interesah, ili u poslovih dohodarstvenih upotrebljavaju željeznicu, te se nalogom oblasti izkažu, imadu se s putnom prtljagom njihovom odpremljivati bezplatno.

§. 18.

Od stranakah, koje bi željeznicu bez predhodne naplate vozarine za osobu ili robu prevarom upotrebile, zatim koje bi krivom prijavom vrsti ili težine robe ili inim načinom smjeravale prikratiti poduzeće, — moći će se utjerati trostruka tarifska pristojba.

§. 19.

Dozvolbenici vlastni su ovu dozvolu prenieti na družtvo cesarske kraljevske državne željeznice, ili pak uz privoljenje vlade k poduzeću ovomu uzeti sudruge, koji će s njimi dieliti jednaka prava i dužnosti.

§. 20.

Dozvolbenici imadu podjedno pravo ustrojiti dioničarsko družtvo, te u svrhu pribave potrebitih novacah izdati na ime ili na pokazitelja glaseće prvenstvene ili temeljne dionice, koje se na ugarskih, austrijanskih i inozemnih burzah prodavati i uredovno bilježiti mogu.

Prvenstvene obveznice ipak moći će se izdati samo do polovice iznosa gradjevne glavnice.

Družtvo, na koje prelaze sva prava i obveznosti dozvolbenikah, ustanovit će svoja pravila, nu vlada si pridržaje pravo takova odobriti i nadopuniti sporazumno s družtvom, držeć pred očima interes države.

Dozvolbenici se u vlastito ime, kao i u ime pravnih nasljednikah svojih podvrgavaju svim ustanovam II. zakonskoga članka od godine 1873. o namještanju izsluženih podčastnikah.

Sjedište ustrojit se imajućeg družtva može biti Budapešt ili Njitra, te mu je službeni poslovni jezik izključivo magjarski.

§. 21.

U svrhu zaštite državnih interesah ovlaštena je vlada u svakom pravcu pribaviti si osvjedočenje, da se gradjenje željeznice i poslovno uredjenje svrsishodno izvadja i neprekidno u dobrom stanju uzdržava, te naložiti, da se opažene mane odstrane.

Vlada je vlastna poslovno rukovanje i upravu pruge po svojem izaslaniku izvidjivat i pregledavati.

Po vladi izaslani povjerenik ima pravo sjednicam upravljajućeg odbora kao i glavnim skupštinam prisustvovati, kad to za dobro pronadje, zatim protu-

zakonite ili za državni interes štetonosne, dozvolnoj izpravi protiveće se odredbe obustaviti, te o tom ministarstvu daljnjega postupka radi izviešće podnieti.

U ime povratka onih troškovah i izdatakah, koji izvršivanjem vrhovnog nadzornog prava, pridržanog vladi u smislu ustanovah obćenitih zakonah, a napose u smislu ove dozvolne izprave, državi na teret padaju kako za vrieme gradjenja tako i poslie otvorenja dozvoljene pruge, plaćat će dozvolbenici, dotično njihovi pravni nasljednici na korist državnoga blaga godišnju paušalnu svotu.

Količinu ove paušalne svote ustanovit će vlada.

§. 22.

Od dozvoljene željeznice neće se kroz 30. godinah (računajuć od otvorenja željeznice) plaćati niti tečevinarina, niti dohodarina, niti nikakov ini porez, koj bi se možda mjesto ovih uveo u buduće.

Dozvoljuje se nadalje, da se prvenstvene i temeljne dionice prvoga izdanja, ovamo razumievajuć i medjutimnice, izdadu prosto od biljegovine i pristojbah.

Ovaj isti oprost podieljuje se i glede pristojbah za prepis izvlaštenih zemljištah.

Svi ugovori, podnesci i ma kakove ine izprave, koje će se izdat u svrhu pribave glavnice, kao i u svrhu gradjenja i prvog uredjenja prometa, ovamo razumievajuć i prenosnu izpravu, izdat se imajuću u smislu §. 19., biti će proste od biljegovine i prostojbah.

§. 23.

Trajanje dozvole ustanovljuje se do 1. siečnja godine 1967., kojim danom konačno prestaje, a počima onim danom, kojim se čitava pruga preda obćemu prometu.

Dozvola ova prestaje takodjer onda, ako nebudu obdržavani rokovi, — ustanovljeni u §. 6. i 7. za predloženje potankih osnovah, za započetak gradjenja i za otvorenje prometa, ako se zakasnenje rokovah neopravda u smislu točke b) §. 11. višepomenutoga propisa o dozvoljivanju željeznicah i naročito političkimi i financijalnimi krizami.

§. 24.

Vlada si pridržaje pravo, da po izminuću 30. godinah, računajuć od dana, kojim zakon o dozvoli stupi u kriepost, dozvoljenu prugu može odkupiti u svako vrieme.

U svrhu ustanovljenja odkupne ciene izračunati će se čisti dohodak poduzeća od sedam godinah, prediducih odkupu; od ove svote odbiti će se čisti dohodak dvijuh najlošijih godinah, te će se izračunati popriečni čisti dohodak ostalih pet godinah.

Ova popriečna svota, koja ipak nesmije biti manja od $7\frac{1}{2}\%$ faktično uložene glavnice, plaćat će se dozvolbenikom kroz ustanovljeno vrieme dozvole kao godišnja renta.

U svrhu, da se glavnica drži u očevidnosti, dužan je dozvolbenik prve godine poslie započetka prometa izkazati glavnicu, koja je faktično upotriebljena na dogradjenje i priredjenje pruge, a isto tako predložiti vladi na odobrenje osnove i troškovnike kasnije izvesti se imajućih takovih gradnjah, koje gradjevnoj zakladi padaju na teret, a ne poslovnomu računu kao troškovi za uzdržavanje pruge.

§. 25.

Čim izmine dozvola ili se odkupi željeznica, stupa država, i to u prvom slučaju bezplatno, a u posljednjem uz izplaćivanje rente, ustanovljene u §. 22. u vlastničtvo i uživanje željeznice, predat se imajuće u dobrom stanju i prosto od svakog tereta, te uzima u posjed prostor i zemljište željeznice, zemne i umjetne gradnje, gornju i dolnju gradnju zajedno sa svimi pripadci, zatim prometna sredstva, kolodvore, natovarišta i iztovarišta, k prometu željezničkom spadajuće sgrade na odlaznih i dolaznih mjestih stražarske i nadgledničke kuće sa svimi spravami, pokućtvom, sa svimi pokretninami i nepokretninami.

Kako po izminuću dozvole, tako i u slučaju odkupa željeznice ostaje dozvolbeniku vlastničtvo pričuvne zaklade i aktivnih tražbinah, kao i pećih za koaks, lievaonicah ili inih sgradah, na podignuće kojih bijaše po vladi ovlašten uz naročiti dodatak, da neće sačinjavati pripadnosti željeznice.

Ako se za trajanja dozvole sbog pomanjkanja dohodka nebi mogle odplatiti sve dionice, to vlastnici neodplaćenih dionicah neće moći od države zahtievati umjenu svojih dionicah niti nikakovu inu odštetu u to ime.

§. 26.

Ako bi se opetovano dogodilo da dozvolbenik povriedi ili neizpuni u dozvolnoj izpravi ili zakonih sadržane dužnosti, pridržaje si vlada pravo proti njemu učiniti zakonom primjerne odredbe, te prema okolnostim dozvolu i prije izminuća njezina prestalom izjaviti.

§. 27.

Dozvolbenici su dužni prije izdanja dozvole kod kr. ug. središnje blagajne položiti jamčevinu u iznosu od 40.000 for. t. j. četrdeset hiljadah forintih u gotovom novcu, ili u ugarskih državnih papirih, ili u prvenstvenih obveznicah željeznicah, uživajućih jamstvo ugarske države ili napokon u založnicah ugarskog zemljoveresijskog zavoda i zemljoveresijskog dioničkog družtva.

Jamčevina ova povratit će se istom poslje obavljene bezprikorne tehničke pohvalbe željeznice.

Pohvalba ima se na molbu dozvolbenikah poslje otvorenja željeznice odmah preduzeti.

§. 28.

Svaki odpravak ove dozvole kao izprave podleži biljegovini, odmjerenoj sa jednom forintom.

Dodatak

k dozvolnoj izpravi veliko-šuranjsko-njitranske parovozne željeznice drugoga reda.

Poslovni propisi, kojimi se njekoje ustanove privremenoga poslovnoga reda, pomenutuga u §. 2. dozvolne izprave ove, preinačuju za ovu željeznicu.

§. 1.

Dotle, dok u obadva pravca nebude obćilo dnevno više, nego ukupno 10 vlakovah, dužno je željezničko nadzorno osoblje prugu i stanje kolotečinah dnevno barem jedanput izviditi.

Prevoznimi šinami providjeni prelazi, na kojih je promet veći, zatim takove gradjevine, koje bi mogle opasno biti za prolazeći vlak, imadu se pregledati prije polaza svakoga pojedinoga vlaka.

§. 2.

U pojedinih vlakovih ove željeznice nesmije biti više od 100 osovinah, a u vlakovih; kojimi se ljudi odpremaju, može biti najviše 60.

Dugo drvo može se i mješovitimi vlakovi odpremati; nu takovim drvom obterećena kola imadu se namjestiti na koncu vlaka tako, da budu od kolah za odpremanje osobah odieljena barem trimi, ako je moguće, obterećenimi koli.

Glede broja zavorah i glede razdieljenja istih kod pojedinih vlakovah izdat će ministar za javne radnje i komunikacije naknadne odredbe.

§. 3.

Brzina vlaka po voznom redu može iznositi na otvorenoj pruzi poprieko 2 milje na sat, a najveća brzina, što se može dopustiti, 3 milje na sat.

Kod prelazah, koji nisu providjeni ogradom, imade se ipak brzina na toliko umjeriti, da se vlak u daljini od 100 metarah zaustaviti uzmogne.

§. 4.

Turanje teretnih vlakovah pomoćju parovozah dopušta se samo u slučaju, ako se spreda namjesti vodeći parovoz; na taj način dopušta se isto i kod mješovitih vlakovah, nu u tom slučaju smije vozna brzina iznositi najviše $1^3/_4$ milje na sat.

Ako potreba tako zahtieva, to se turanje vlakovah na kolodvorih i kod vlakovah za radnju dopušta i onda, ako spreda neima vodećega parovoza.

U tom slučaju smije se ipak na otvorenoj pruzi voziti samo brzinom od 1 milje na sat, te se u prva kola vlaka ima postaviti provodić sa značnim rogom.

Kod vlakovah polag voznoga reda dopušta se takodjer, da se parovoz obratno iza tendah staviti može.

§. 5.

Odlazak vlakovah na skrajnjih i medjutonjih postajah, nemora se brzojavno navieščivati dotle, dok na dozvoljenoj pruzi na jedankrat samo jedan vlak obći, ili dok se vlakovi nesastajaju, ili dok jedan drugoga nepredteče.

Čim će pako više nego jedan vlak obćiti na jedanput, tad će se imat odlazak vlakovah medju postajami navieščivati.

§. 6.

Dozvolbenikom se dozvoljuje, da izdavanje kartah za osobe i prtljagu mogu urediti izvan prijamnih postajah na vlaku samom, te da mogu glede rukovanja uvesti propis, koj će svrsi odgovarati, nu uz to neće stavljat u pogibelj sigurnost prometa.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenom, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne dvadeset i trećega svibnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Barun Bela **Wenckheim** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 17.

Zakonski članak XLIII.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o koncessiranju tolmegjer-veliko-šuranjske željeznice drugoga reda.

(Potvrdjen 23. svibnja 1875. Proglašen u obih kućah sabora 24. svibnja 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o koncessioniranju totmegjer-veliko-šuranjske železnice drugoga reda.

§. 1.

Dozvolna izprava u pogledu uredjenja za odpremu osobah i robe, dozvolom vlade prvobitno za privatnu porabu gradjene željeznice II. reda, vodeće iz totmegjerske postaje c. k. povl. državne željeznice do Šuranja, kao što i u pogledu prenosa iste željeznice na rečeno željezničko družtvo odobrava se, te se uvršćuje medju zakone.

§. 2.

Ovaj zakon stupa u kriepost danom proglašenja, te se provedba istoga povjerava ministru za javne radnje i komunikacije i ministru financijah.

Dozvolna izprava

odnoseća se na totmegjer-veliko-šuranjsku željeznicu drugoga reda.

§. 1.

Družtvo ces. kr. povl. državne željeznice dobiva pravo da kupi parovoznu željeznicu drugoga reda, sagradjenu od Totmegjera do Velikog-Šuranja za privatnu porabu usljed dozvole ministra za javne radnje i komunikacije od 10. listopada 1867. br. 5299., da ju priredi za odpremanje osobah i tereta i da nastavi promet pod sljedećimi uvjeti:

§. 2.

Kod prometa ove pruge dužan je dozvolbenik držati se sadržaja ove dozvolne izprave, zatim privremenoga propisa o dozvoljivanju željeznicah, izdanoga po ministru za javne radnje i komunikacije dne 20. travnja godine 1868. br. 4973., te po saboru odobrenoga, kao što i željezničkoga prometnoga reda, poprimljenoga privremeno člankom 8. carinskoga i trgovačkoga saveza od godine 1867., u koliko se isti nepreinačuje sadržajem i dodatkom ove dozvolne izprave konačno svih promienah, koje bi ugarska vlada učinila na postojećih propisih, i to sve dotle, dok domaće zakonodavstvo mjesto onih privremenih propisah nestvori nove zakone, ili ugarska vlada neuvede ine naredbe.

§. 3.

Čim na dozvoljenoj prugi promet naraste na toliko, da će godišnji nečisti (brutto) dohodak po milju prekoračiti 100 hiljadah forintih u srebru, biti će dozvolbenik dužan na zahtjev vlade bez svake odštete položiti dati i drugu kolotečinu.

Na izpunjenje ove dužnosti može se medjutim dozvolbenik prisiliti samo za prvih sedamdeset godinah trajanja ove dozvole. — U tečaju posljednjih 20 godinah dužan je drugu kolotečinu prirediti samo uz odštetu, koju će vlada dati, te koja se ima ustanoviti posebnom nagodom.

§. 4.

Ako se u pogledu uticanja drugih prugah u svrhu zajedničkoga uporabljivanja kolodvorah, pozajmljivanja kolah i za to odpadajuće odštete, medju dotičnimi družtvi nebi mogla postići nagodba, to će vlada ustanoviti na to odnoseće se uvjete.

§. 5.

Za možebitnu prenapravu dozvoljene pruge i povećanje gradjevinah podjeljuje se dozvolbeniku izvlastbeno pravo u smislu zak. članka LV. od godine 1868. —

§. 6.

Dozvolbenik je dužan u smislu §. 68. željezničkoga prometnoga reda od 16. studena godine 1851. poprimljenoga osmim članskom carinskoga i trgovačkoga saveza od godine 1867. poštu i poštanske urednike bezplatno voziti, te u tu svrhu u obadva pravca na dan barem jedan vlak urediti.

Dozvolbenik je dužan polovicu jednih teretnih kolah na dvie osi, za odpremanje poštarskih pošiljakah i poštanskoga provodića prirediti, koja poštanska kola moraju dnevno najmanje jedanput u obadva pravca obćiti.

Dozvolbenik je dužan poštanske pošiljke, koje se bez pratnje poštanskih činovnikah ili slugah pošiljaju, izuzamši pošiljke od vriednosti, do dotične postaje bezplatno odpremati, te ondje predavati.

Takova pisma, koja u pogledu željezničkoga posla ravnateljstvo i podčinjeni mu organi, ili ovi posljednji medjusobno pišu, mogu se na sada dozvoljenoj željeznici bezplato odpremati.

§. 7.

Dozvolbenik je obvezan bezplatno dopustiti, da se državni brzojav uzduž pruge na njegovom vlastitom zemljištu i posjedu podigne.

Brzojavno ravnateljstvo će medjutim sporazumno sa dozvolbenikom naznačiti mjesta za stupove kao i ine točke za utvrdjenje žicah.

Nadalje dužan je dozvolbenik podignjeni brzojav po svojem vlastitom osoblju bezplatno čuvati dati.

Dozvolbenik se medjutim ovlašćuje, da može žice poslovnoga brzojava utvrditi na stupove državnoga brzojava, bez da bi bio dužan zato platiti kakovu odštetu.

Uporaba ovoga poslovnoga brzojava, — ako glede državnih depešah nebi usljedila ina odredba, ili se glede privatnih dojavljivanjah nebi postigla nagoda ograničuje se samo na dojavljivanja, tičuća se željezničkoga prometa, radi čega se uporaba istoga stavlja pod nadzor uprave.

§. 8.

Vozarine za dozvoljenu prugu ustanovljuju se medju sljedećimi granicami:

Najviši cjenik po austrijsku milju i osobu:

u	I. razredu	36	novč.	u	srebru
„	II. „	27	„	„	„
„	III. „	18	„	„	„

Kola prvog i drugog razreda mogu se tako prirediti, kao što su na prugah prvog reda priredjena kola drugoga razreda.

Za treći razred mogu se upotrebljivati takova kola, kao što su na državnih željeznicah za 4. razred opredieljena.

Za težinu prtljage prieko 50 carinskih funtih, nadopunjenu u slomcih do 20 carinskih funtih, a za težinu brzovozninah, nadopunjenu u slomcih do 10 carinskih funtih, može se po carinsku centu računati dvostruka svota vozarine trećeg razreda.

Roba se imade odpremati po carinsku centu i milju i to: u prvom razredu za 2 novč., u drugom razredu za 3 novč., u trećem razredu za 4 novč. u srebru. —

Iznimice imade se ugljevje, sol, drvo za ogrjev i gradjevinu, gnoj, kamen i opeke kod tovarah cielih kolah odpremati za 1.56 novč. u srebru po carinsku centu i milju.

U pogledu vozarine za odpremanje putnikah i robe, zatim u pogledu nuzgrednih pristojbah i razredjenja robe, kao što i u pogledu ostalih prometnih ustanovah imadu se uporavljati naredbe, postojeće na glavnih prugah družtva poveljene državne željeznice.

Čim dohodak ove pruge kroz tri, jedne za drugom sljedeće godine naraste do 8% uložene glavnice, imati će vlada pravo, da uz saslušanje dozvolbenika cjenik razmjerno obali.

Na ovoj željeznici imade se voditi posebni prometni račun.

§. 9.

Vozarinu može dozvolbenik računati u ovozemnom srebrnom novcu tako, da će odpremnine, koje će se uvjek na temelju ažije ustanoviti, morati primati takodjer i u zemaljskoj vriednosti.

§. 10.

Cjenike ustanovljene u smislu §. 8. može dozvolbenik s vremenom obaliti u cielom ili samo za pojedine vrsti predmetah, za cielu duljinu pruge, ili samo za pojedine poteze iste, u jednom ili obadva pravca, za sve odpremne daljine jednako, ili u slučaju veće daljine u većoj mjeri.

Tako sniženi cjenici mogu se opet povisiti na prijašnju mjeru, nu samo poslie, kako su tri mjeseca u porabi stojali.

Ako koj odpravnik ili odpremnik pod stanovitimi uvjeti zadobije umaljenu vozarinu ili ine pogodnosti, to mora dionikom postati svaki drugi odpremnik ili poduzetnik, koj iste uvjete primi, tako da osobnoj prednosti na nikakav način mjesta biti nesmije.

Sve ove pogodnosti nemogu se podieljivati niti u slici prividne naknadbine (refactio).

§. 11.

U slučaju ako u ovozemstvu nastane dražina, imade vlada pravo za vrieme dražine vozarinu za sredstva živeža obaliti na polovicu najvišega (maximal) cjenika.

§. 12.

Odprema vojničtva imade se obavljati po sniženih cjenicih i to na temelju pogodbe sklopljene (dne 10. prosinca godine 1860.) izmedju ministarstva rata s jedne, a ravnateljstva družtva austrijske državne željeznice s druge strane, ustanove ove pogodbe sačinjavaju nadopunjujuću čest ove dozvolne izprave.

S rečenom željeznicom sklopljene ili sklopiti se imajuće, te za državu povoljnije pogodbe, biti će kriepostne takodjer i za dozvoljenu prugu.

Ustanove ove imadu se uporavljati takodjer na financijalno stražarstvo, zatim na državno i municipalno stražarstvo javne sigurnosti, te napokon i na kaznenike.

Dozvolbenik će biti dužan provesti sve one ustanove, kojimi se uredjuje uzajamno podpomaganje ugarskih i austrijskih željeznicah u svrhu većih odpremah vojničtva, kao i priredjenje i držanje u pripravi za takove odpreme potrebitih priredbah, nadalje i odprema ranjenih i bolestnih vojnikah, isto tako će dužan biti pristupiti nagodbi, sklopljenoj u pogledu ustrojenja vojničkih željezničkih razredah sa družtvi ces. kralj. povl. južne državne, zatim potisanske i prve erdeljske željeznice.

Konačno je dužan dozvolbenik u slučaju kretanja vojske dopustnike i pričuvnike od postaje, koja njihovom obitavalištu najbliže leži, pa do njihovoga mjesta opredjeljenja na temelju dovoljnih izkazah odpremati uz obaljen vojnički cjenik.

Samo se po sebi razumjeva, da ustanove i pogodnosti, koje se odnose na odpremljivanje vojničtva isto tako valjaju i za domobranstvo i one čete, koje kao dopunjujuća čest vojske stoje pod zaštitom medjunarodnoga prava.

§. 13.

Državni činovnici, urednici i poslužnici, koji po nalogu oblastih, nadzirajućih upravu i promet željeznicah ili u svrhu zaštite iz dozvole ove proiztičućih državnih interesah, ili u poslovih dohodarstvenih upotrebljavaju željeznicu, te se nalogom oblasti izkažu, imadu se zajedno sa svojom putnom prtljagom bezplatno odpremati.

§. 14.

Od takovih stranakah, koje bi željeznicu bez predhodne naplate vozarine za osobu ili robu prevarom upotrebljivale, ili bi krivom prijavom vrsti ili

težine robe ili inim načinom smjerale prikratiti poduzeće, moći će se ućerati trostruka tarifska pristojba.

§. 15.

U svrhu zaštite državnih interesah vlastna je vlada u svakom pravcu pribaviti si osvjedočenje, da se gradjenje i poslovno uredjenje željeznice u svemu svrsi shodno i solidno izvadja i neprekidno u dobrom stanju uzdržava, te odrediti, da se nastale mane odmah odstrane.

Vlada je vlastna poslovno rukovanje i upravu pruge po svojem izaslaniku izvidjivati i pregledavati.

Dozvolbenik je obvezan na korist državnoga blaga plaćati godišnji paušal u ime povratka onih troškovah i izdatakah, koji usljed izvršavanja vladinoga nadzornoga prava na državu padaju za vrieme prometa pruge.

Količinu ove godišnje paušalne svote ustanovit će vlada.

§. 16.

Od dozvoljene željeznice neće se kroz 30. godinah (računajuć od dana otvorenja pruge) plaćati niti tečevinarina, niti dohodarina, niti ikakav ini porez, koj bi se mjesto ovih u buduće možda uveo.

Gruntovnički prenos izvlaštenih nepokretninah obavit će se prosto od biljegovine i pristojbah.

Svi ugovori, podnesci i ma kakove ine razprave, koje će se izdati u svrhu pribave glavnice kao i u svrhu gradjenja i prvoga uredjenja prometa, takodjer su proste od biljegovine i pristojbah.

§. 17.

Dozvola traje do 1. siečnja godine 1967., kojim danom će konačno prestati.

§. 18.

Vlada si pridržaje pravo, da po izminuću 30 godinah, računajuć od dana, kojim zakon o dozvoli stupi u kriepost, može u svako vrieme odkupiti dozvoljenu prugu.

U svrhu ustanovljenja odkupne ciene izračunat će se čisti dohodak poduzeća od sedam godinah, odkupu prediducih, od ove svote odbiti će se čisti dohodak dvijuh najlošijih godinah, te će se izračunati popriečni čisti dohodak ostalih pet godinah.

Ova popriečna svota, koja ipak nesmije biti manja od 7½%faktično uložene glavnice, plaćati će se dozvolbeniku do trajanja dozvole kao godišnja renta.

U svrhu, da se glavnica drži u očevidnosti, dužan je dozvolbenik prve godine poslje započetka prometa izkazati glavnicu, koja je faktično upotrebljena na sagradjenje i priredjenje pruge, a isto tako predložiti vladi na odobrenje osnove i troškovnike kasnije izvesti se imajućih takovih gradnjah, koje padaju na teret gradjevnoj zakladi, a ne poslovnom računu kao troškovi za uzdržavanje pruge.

§. 19.

Čim izmine dozvola ili se odkupi željeznica, stupa država, i to u prvom slučaju bezplatno, a u drugom uz izplaćivanje rente, ustanovljene u smislu §. 18., u vlastničtvo i uživanje dozvoljene željeznice, koja se ima predati prosto od svakoga tereta, te napose uzima u posjed prostor i zemljište željeznice, zemne i umjetne gradnje, gornju i doljnju gradnju zajedno sa svimi pripadci, zatim prometna sredstva, kolodvore, natovarišta i stovarišta, k prometu željezničkom spadajuće sgrade na odlaznih i dolaznih mjestih, stražarske i nadgledničke kuće sa svimi spravami, pokućtvom i svimi pokretninami i nepokretninami.

Kako po izminuću dozvole, tako i u slučaju odkupa željeznice, ostaje dozvolbeniku vlastničtvo pričuvne zaklade i aktivnih tražbinah, kao što i pećih za koaks, lievaonicah, strojevnih ili inih sgradah, na nabavu ili podignuće kojih bijaše po vladi ovlašten uz naročiti dodatak, da neće sačinjavati pripadnosti željeznice.

§. 20.

Ako bi se opetovano dogodilo, da dozvolbenik povriedi ili neizpuni u dozvolnoj izpravi ili zakonah sadržane dužnosti, pridržaje si vlada pravo, proti njemu učiniti zakonom primjerne odredbe, te prema okolnostim dozvolu i prije njezina izminuća prestalom izjaviti.

§. 21.

Svaki odpravak ove dozvole kao izprave podleži biljegovini, odmjerenoj sa jednom forintom.

Dodatak

k dozvolnoj izpravi totmegjer-veliko-šuranjske željeznice drugoga reda.

Poslovni propisi, kojimi se njekoje ustanove privremenoga poslovnoga reda, pomenutoga u §. 2. dozvolne izprave ove, preinačuju za ovu željeznicu.

§. 1.

Dotle, dok na obadva pravca nebude obćilo dnevno više, nego ukupno 10 vlakovah, dužno je željezničko nadzorno osoblje prugu i stanje kolotečinah dnevno barem jedanput izviditi.

Prevoznimi šinami providjeni prelazi, na kojih je promet veći, zatim takove gradjevine, koje bi mogle opasne biti za prolazeći vlak, imadu se pregledati prije polaza svakoga pojedinoga vlaka.

§. 2.

U pojedinih vlakovih ove željeznice nesmije biti više od 100 osovinah, a u vlakovih, kojimi se ljudi odpremaju, može biti najviše 60.

Dugo drvo može se i mješovitimi vlakovi odpremati; nu takovim drvom obterećena kola imadu se namjestiti na koncu vlaka tako, da budu od kolah za odpremanje osobah odieljena barem trimi, ako je moguće, obterećenimi kolima.

Glede broja zavorah i razdjeljenja istih kod pojedinih vlakovah izdat će ministar za javne radnje i komunikacije naknadne odredbe.

§. 3.

Brzina vlaka po voznom redu može iznositi na otvorenoj pruzi poprieko 2 milje na sat, a najveća brzina, što se može dopustiti, 3 milje na sat.

Kod prelazah, koji nisu providjeni ogradom, imade se ipak brzina na toliko umjeriti, da se vlak u daljini od 100 metarah zaustaviti uzmogne.

§. 4.

Turanje teretnih vlakovah pomoćju parovozah dopušta se samo u slučaju, ako se spreda namjesti vodeći parovoz; na taj način dopušta se isto i kod mješovitih vlakovah, nu u tom slučaju smije vozna brzina iznositi najviše $1\frac{2}{4}$ milje na sat.

Ako potreba tako zahtieva, to se turanje vlakovah na kolodvorih i kod vlakovah za radnju dopušta i onda, ako spreda neima vodećega parovoza.

U tom slučaju smije se ipak na otvorenoj pruzi voziti samo brzinom od 1 milje na sat, te se u prva kola vlaka ima postaviti provodić sa značnim rogom.

Kod vlakovah polag voznoga reda dopušta se takodjer, da se parovoz obratno t. j. iza tendah staviti može.

§. 5.

Odlazak vlakovah na skrajnjoj i medjutonjih postajah nemora se brzojavno navieščivati dotle, dok na dozvoljenoj pruzi na jedankrat samo jedan vlak obći, ili dok se vlakovi nesastajaju, ili dok jedan drugoga nepredteče.

Čim će pako više nego jedan vlak obćiti na jedanput, tad će se imat odlazak vlakovah medju postajami navieščivati.

§. 6.

Dozvolbeniku se dozvoljuje, da izdavanje kartah za osobe i prtljagu može urediti izvan prijamnih postajah na vlaku samom, te da može glede rukovanja uvesti propis, koj će svrsi odgovarati, nu uz to neće stavljat u pogibelj sigurnost prometa.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenom, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne dvadeset i trećega svibnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Barun Bela **Wenckheim** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 18.

Zakonski članak XLIV.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora u pogledu gradjenja aradsko-körösdolinske željeznice drugoga reda.

(Potvrdjen 23. svibnja 1875. Proglašen u obih kućah sabora 24. svibnja 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

u pogledu gradjenja aradsko-körösdolinske željeznice drugoga reda.

§. 1.

Dozvolna izprava, predložena u pogledu gradjenja parovozne željeznice drugoga reda, izlazeće od Arada, te vodeće u köröskoj dolini preko obćinah Nova Sveta Ana, Vilagoš i Pankota do Boroš-jenöa, odobrava se, te se uvršćuje medju zakone.

§. 2.

Zakon ovaj stupa u život danom proglašenja, te se izvršba povjerava ministru za javne radnje i komunikacije i ministru financijah.

Dozvolna izprava

aradsko-körösdolinske željeznice drugoga reda.

§. 1.

Dozvolbenici, najme Petar Aczél od Borosjenö-a i drugovi dobivaju pravo, da sagrade i u prometu drže parovoznu željeznicu, izlazeću iz Arada, te vodeću blizu Nove Svete Ane, Vilagoša i Pankote do Borošjenö-a; vlada je u ostalom ovlašćena, da rečenim dozvolbenikom pod istimi uvjeti takodjer podieli dozvolu za nastavljenje naznačene željeznice do Jószáshelya, eventualno na gradjenje manjih pobočnih prugah, izlazećih iz glavne pruge.

§. 2.

Pri gradjenju i prometu dozvoljene željeznice dužni su dozvolbenici držati se sadržaja ove dozvolne izprave, zatim privremenoga propisa o dozvoljivanju željeznicah, izdanoga po ministru za javne radnje i komunikacije dne 20. travnja 1868. br. 4973., te odobrenoga po saboru, kao i željezničkog prometnog reda, privremeno poprimljenog člankom 8. carinskog i trgovačkog saveza od godine 1867. — u koliko se isti nepreinačuje sadržajem i dodatkom ove dozvolne izprave, — sve dotle, dok nestupe u život novi zakoni, koje će domaće zakonodavstvo stvoriti mjesto ovih privremenih propisah, i naredbe, koje će vlada izdati, kojim se, kao i svim promjenam, koje bi ugarska vlada učinila do uvedenja istih na postojećih propisih, moraju takodjer prilagoditi, te bezuvjetno podvrći.

§. 3.

Gradjenje željeznice i priredjenje iste za promet izvesti će se na temelju obćenitih i potanjih osnovah, koje će dozvolbenici sastaviti, te podnieti vladi na razvidjenje i odobrenje.

Dozvolbenikom u ostalom prosto ostaje kako kod sastavljanja osnovah, tako i kod izvadjanja gradjenja uporavit se imajući ustroj izabrati medju granicami, opredieljenimi ovom dozvolom i obzirom na sigurnost prometa.

Vlada si pridržaje pravo, da na gradjevnoj osnovi može činiti promjene, u koliko će se takove na temelju tehničkoga razvidjenja ili na temelju posliedka

političkog obhoda pruge, preduzet se imajućeg u smislu §. 6. ministarske naredbe, spomenute u §. 2. nazočne dozvolne izprave, ili pak na temelju pojedinih izvidjenjah, preduzetih tečajem gradnje, pronaći potrebiti, u interesu željezničke službe i javnoga prometa, kao i za osiguranje obstanka željeznice, te u svrhu izvršivanja zakonitih odredbah; tim se ipak nesmije promjeniti pravac pruge, ustanovljen s jedne strane na temelju preduzetog predizvidjenja, i s druge strane na temelju političkog obhoda pruge. Samo po sebi se razumieva, da se tim nemogu povriediti prava dozvolbenikah, zajamčena jim u dozvolnoj izpravi ovoj.

Ako bi se pri izvadjanju gradnje iz gospodarstvenih ili prometnih obzirah svrsi shodnim ili potrebitim pokazalo, da se ili željeznička linija ili potanje osnove promiene, to se od vlade ima zamoliti dozvola za takove promjene.

Samo po sebi razumieva se, da se tim nemogu promjeniti ustanove dozvolne izprave, odnoseće se na izgradjenje pruge.

§. 4.

Doljnja gradnja pruge može se izvesti na jednu kolotečinu, te se prema tomu izvlastba zemljišta predtečno može ograničiti na toliko prostora, koliko treba za željeznicu s jednom kolotečinom, zatim za ugibališta i za postaje.

Čim na dozvoljenoj željeznici promet naraste na toliko, da će godišnji nečisti (brutto) dohodak po milju prekoračiti 100 hiljadah forintah a. vr. u srebru, biti će dozvolbenik dužan na zahtjev vlade prirediti drugu kolotečinu bez svake odštete. —

Na izpunjenje ove dužnosti medjutim može dozvolbenik prisiljen biti samo u prvih 70 godinah trajanja dozvole ove. — Tečajem posljednjih 20 godinah dužan je drugu kolotečinu prirediti samo uz odštetu, koju će vlada dati, te koja se ustanovit ima posebnom pogodbom.

§. 5.

U pogledu izvadjanja radnjah i priredjenja prometa biti će mjerodavni sljedeći obćeniti propisi:

a) Doljnja gradnja.

Razmjer najvećega uzpona neka bude jedan prama sto.

Zavoji na otvorenoj pruzi nesmiju imati manji polumjer od 300 metarah.

Gornja širina željezničkog tiela mora ondje, gdje šinje leže na podsjecih, iznositi 3·3 metra.

Prudno podnožje ima se izvesti tako, da bude izpod šinjah 0·25 metra

debelo, a u višini šinjah 2·8 metra široko.

Umjetne gradjevine mogu se sve bez inimke izvesti iz drva.

b) Gornja gradnja.

Željeznica ova mora imat kolotečinu iste širine, kao željeznice prvoga reda. —

Šinje nesmiju po tekućem metru biti laglje od 36 carinskih funtah, te se imadu polagati na tako gusto položene podsjeke, da budu imale nosivu silu, odgovarajuću pritisku kola od 80 centah. —

Upotrebljenje šinjah, koje su već upotrebljene bile, ili koje su manje dobre vrsti, može se samo u toliko dozvoliti, u koliko se tim sigurnost prometa nestavlja u pogibelj. Dozvoljuje se nadalje viseće spajanje šinjah, kao i uporavljenje ugibalištah jednostavnijeg ustroja. — Dužina običnih podsjekah nemože biti manja od 2·2 metra, nu tako ovi, kao i podsjeci ugibalištah mogu se prirediti takodjer iz mekanoga ili tvrdoga piljenoga ili kalanoga drva.

Sve ine odredbe, tičuće se inog materijala i ustroja gornje gradnje, ustanovit će vlada prilikom predloženja potanjih osnovah.

c) Sgrade, zapor željeznice, znakovi.

Podignuće sgradah može se ograničiti na najmanju mjeru, te se sgrade mogu izvesti iz materijala, koj se na licu mjesta najjeftinije dobaviti može, eventualno sa razdjelnimi zidovi ili sa stienami iz nežežene opeke ili s nabijenimi stienami, ili pak takodjer sasvim iz drva.

Izuzamši osobite slučajeve, imade se u daljini svakih 4 kilometarah sagraditi po jedna stražarnica, nerazumievajuć ovamo one stražarnice, koje su eventualno potrebite na postajah.

Na svakoj postaji dovoljno je urediti jednu čekaonicu.

Dozvolbenici nisu obvezani prirediti prostorije, potrebite za javne svrhe, najme za poštu, brzojav, redarstvo itd.

Skladišta za robu imadu se sagraditi samo, u koliko to zahtieva promet.

Kod postajah za vodu dozvoljuje se upotrebljivanje sisaljkah, koje se mogu rukom tjerati, zatim drvene gusterne, vodovodne cievi iz pečene ilovače itd. te eventualno može parovoz i neposredno iz bunara dobivati vodu.

Ogradjenje željeznice u obće, ovamo razumievajuć i obranbene nasipe i materijalne jarke, imade se samo na osobito važnih mjestih i ondje izvesti, gdje to mjestne okolnosti neobhodno zahtievaju.

Ograde, potrebite za zapor putevah, imadu se podići samo kod cestovnih prelazah s velikim prometom ili na takovih mjestih, gdje se dolazak vlaka nemože opaziti od cestovnoga prelaza u daljini od najmanje 150 metarah.

*

Kod cestovnih prelazah, gdje neima ograde, moraju se postaviti table, koje znače, da se polagano voziti mora.

Dozvolbenici su dužni prirediti poslovni brzojav, da se na istom uzmogne obavljati brzojavno dojavljivanje medju postajami.

Vidljivi i čuvni znakovi, zatim znakovi sa zvonom nisu neobhodno potrebiti.

Ručne i na vlakovih upotrebljivane značne sprave imadu se urediti polag postojećih propisah.

d) Postaje.

Broj postajah, nerazumievajuć ovamo obadvie skrajne postaje, nemože iznositi manje od tri, nu dozvolbenici biti će vlastni povrh toga i više postajah i stajalištah urediti.

U Aradu mogu dozvolbenici imati zajednički kolodvor s postojećimi družtvi, a mogu i posebnu postaju podignuti, ako bi to zahtievali gradjevni ili prometni odnošaji železnice; u posliednjem slučaju ipak imadu se pri smještenju kolodvora, te pri izvedenju pruge u blizini aradske tvrdjave u obzir uzeti interesi ove tvrdjave.

Opredieljenje mjesta i obsega postajah i ugibalištah pripada vladi prema predlogu dozvolbenikah.

Postaje imadu se u ostalom tako smjestiti, da se u slučaju potrebe uzmognu povećati.

e) Poslovna sriedstva.

Poslovna sriedstva mogu dozvolbenici sami izabrati uz obdržanje ustanovah sadržanih u §§. 21. i 23. privremenoga železničkoga prometnoga reda, spomenutoga u §. 2.

Najveće obterećenje osi parovoza ili teretnih kolah ustanovljuje se na 160. centah.

Upotrebljivanje parovozah sa dvie osi dozvoljuje se.

U pogledu količine nabavit se imajućih poslovnih sriedstvah moraju dozvolbenici predbježno učiniti odredbu samo prema razmjerju veličine prometa, koj se u početku može očekivati, nu dužni su ista od vremena do vremena pomnožiti prema rastenju prometa.

U pogledu ove obvezanosti, kao i u onom slučaju, ako bi se sa kojim od priključnih železničkih družtvah mogla sklopiti pogodba, usljed koje bi dotično družtvo preuzelo promet dozvoljene železnice, ili bi istu u cielom ili dielomice providilo s potrebitimi poslovnimi sriedstvi, učiniti će dozvolbenici odredbu prema nalogu vlade.

§. 6.

Čim promet na ovoj prugi naraste na toliko, da će se uredjenje noćne službe pokazati potrebitim, dužni će biti u pogledu prostorijah za primanje, zatim u pogledu znakovah, nadziranja pruge i svih inih odredbah, potrebitih u svrhu uzdržavanja redovitog prometa, željeznicu ovu nadopuniti i urediti polag propisah i naputakah izdanih po kr. ug. vladi glede željeznicah prvoga reda, — te sve odredbe, koje će vlada u tom pravcu učiniti, na vlastiti trošak provesti.

Izpunjenje dužnosti ove može se medjutim samo u tečaju prvih 70 godinah trajanja dozvole zahtievati, dočim se takovo preustrojenje željeznice u posljednjih 20. godinah može izvesti samo na temelju pogodbe, sklopljene u tom pogledu medju vladom i dozvolbenici.

Napon dužni su dozvolbenici prometna sredstva, šinje i ini materijal, upotrebit se imajući pri gradjenju, nabavit u ovozemstvu, te će vlada dobavu istih iz inozemstva dozvoliti samo u slučaju, ako dozvolbenici dokažu, da se predmeti ovi u ovozemstvu nemogu dobaviti pod sličnimi uvjeti.

§. 7.

Dozvolbenici dužni su potanke osnove za 6 mjesecih, računajuć od dana, kojim zakon o dozvoli stupi u kriepost, vladi predložiti, te gradjenje pruge za mjesec danah poslie odobrenja osnovah započeti, gradjenje za dvie godine, računajuć takodjer od odobrenja potankih osnovah, dovršiti, te željeznicu predati obćemu prometu.

Dozvolbenici su u ostalom vlastni takodjer pojedine česti željezničke pruge, čim iste sagradjene budu tako, da budu odgovarale sigurnosti prometa, i prije više pomenutog roka svaku napose predati obćemu prometu.

§. 8.

Vlada si pridržaje pravo, da — u koliko se u pogledu uticanja drugih prugah, u pogledu zajedničkoga upotrebljivanja kolodvorah, pozajmljivanja kolah i zato odpadajuće odštete nebi mogla postići nagodba medju dotičnimi družtvi, — uvjete takove nagode sama može ustanoviti.

§. 9.

Za sagradjenje dozvoljene željeznice podieljuje se dozvolbenikom pravo izvlastbe u smislu zakonskoga članka LV. od godina 1868.

§. 10.

Dozvolbenici su dužni u smislu §. 68. željezničkoga prometnoga reda poštu i poštanske urednike voziti bezplatno, te u tu svrhu u obadva pravca svaki dan barem jedan vlak urediti.

Dozvolbenici su dužni polovicu jednih kolah za robu na dvie osi prirediti za odpremanje poštanskih pošiljakah i poštanskoga provodića, koja poštanska kola dnevno najmanje jedanput moraju obćiti u obadva pravca.

Na ostalih vlakovih, koji svaki dan obće, dužni su dozvolbenici medju obima skrajnima točkama primljene one pošiljke, koje se imadu odpravljati bez pratnje poštanskih činovnikah ili slugah, te koje nezahtievaju posebna kola — izuzamši ipak pošiljke od vriednosti — bezplatno odpremati, te po svojem provodiću ili vodji rukovati dati.

Dopisivanja, koja teku u pogledu željezničkoga prometa medju ravnateljstvom i podčinjenimi mu organi, ili medju ovimi posljednjimi medjusobno, slobodno je na dozvoljenoj prugi odpremati bezplatno.

§. 11.

Gradjenje željezničkog poslovnog brzojava, potrebitog uzduž dozvoljene željezničke pruge, do posljednjeg samotila na željezničkih kolodvorih i eventualno na stražarnicah do okretnih štitnih znakodavnih spravah, obavit će kr. ug. brzojavna uprava na temelju ugovora, koj će se u pogledu potankostih svojih ustanoviti s dozvolbenici.

Dozvolbenici su s toga dužni kr. ug. brzojavnu upravu blagovremeno zamoliti radi odredjenja gradnje brzojava i ustanovljenja više naznačenog ugovora tako, da istoj ostane dovoljno vremena za dobavu materijala, potrebitog za gradjenje brzojava, kao i za dovršenje gradnje do otvorenja željeznice.

Dozvolbenici dužni su dopustiti, da se stupovi podignut se imajućeg brzojava postave na vlastitom posjedu i zemljištu željeznice, te dozvolbenici neće moći za zauzeto zemljište niti sada, niti u buduće zahtievati ikakove odštete.

Mjesta za brzojavne stupove, kao i ine točke za uvršćenja brzojava, imadu se medju dozvolbenici i dotičnimi gradjevnimi organi kr. ug. brzojavne uprave sporazumno ustanoviti tako, da tim nebude u pogibelj stavljena sigurnost željezničkoga prometa, niti prometnoga osoblja.

Dozvolbenici su dužni u onom slučaju, ako se s poslovnim brzojavom nebi istovremeno gradio državni brzojav, kr. ug. brzojavnoj upravi naknaditi sveukupnu cienu brzojavnih stupovah i inog materijala za gradjenje brzojava, kao i sve troškove gradjenja brzojava; u onom slučaju pako, ako bi se istovremeno gradio takodjer državni brzojav, dužni su povratiti samo cienu gradjevnog materijala za poslovni brzojav i razmjerni dio sveukupnih gradjevnih troškovah, upotrebljenih na gradjenje poslovnoga brzojava.

U obadva slučaja dužni su dozvolbenici na zahtjev kr. ug. brzojavne uprave bez kamatah predujmiti do naknadnog obračunanja one svote, koje su potrebite za brzojavne gradnje, spomenute u predidućoj točki, te brzojavne stupove i ostali sav materijal za gradnju brzojava uzduž gradit se imajuće pruge na položenoj već željezničkoj kolotečini o vlastitom trošku razdieliti na način i u vrieme, kao što će to opredieliti kr. ug. brzojavna uprava.

Prigodom predaje poslovnoga brzojava prelazi u posjed dozvolbenikah sveukupno inventarsko stanje na račun dozvolbenikah sagradjenih poslovnih brzojavah.

Kr. ug. brzojavna uprava ima medjutim pravo na postojeće uzduž željeznice stupove ma kad utvrditi žice državnoga brzojava, te onda brzojavni stupovi bezplatno prelaze u vlastničtvo kr. ug. brzojavne uprave uz dužnost uzdržavanja na državni trošak.

Željeznički poslovni brzojav mogu dozvolbenici uz običajnu prigledbu kr. ug. brzojavne uprave upotrebljivati izključivo samo za dojavljivanja, koja su u svrhu željezničkog prometa medju ravnateljstvom i podčinjenimi mu organi, ili medju ovimi posljednjimi medjusobno vode.

Kr. ug. brzojavna uprava ovlašćena je medjutim u sporazumku s ravnateljstvom željezničkim zahtjevati i odrediti, da se ovaj poslovni brzojav uz potrebitu prigledbu, u koliko to dopušta poslovni promet, upotrebljavati može za odpremanje kako državnih tako i privatnih dojavljivanjah.

U ovom posljednjem slučaju medjutim uredit će se posebnom nagodbom način porabe, kao i razdjeljivanje brzojavnih pristojbinah medju dozvolbenici i kr. ug. brzojavnom upravom.

Isto tako ustanovit će se u posebnoj pogodbi medju dozvolbenici i kr. ug. brzojavnom upravom takodjer oni uvjeti, koji se odnose na nadziranje i uzdržavanje uzduž željeznice podignutog brzojava, kao i na promjene ili preloženja koja bi se kasnije na njem učiniti imala na zahtjev željezničkog ravnateljstva, i u obće na sve one brzojavne poslove, koji nisu uredjeni u više navedenih točkah.

§. 12.

Vozarine na ovoj željeznici ustanovljuju se medju sljedećimi granicami:

Najvišji cjenik po austrijsku milju i osobu:

u I. razredu 36 nov. a. vr. u srebru.
u II. „ 27 „ „ „ „ „
u III. „ 18 „ „ „ „ „
u IV. „ 10 „ „ „ „ „

Kola I. i II. razreda mogu se prirediti tako, kao što su na željeznicah prvoga reda uredjena kola II. razreda.

Za III. razred mogu se upotrebiti takova kola, kao što su na onih željeznicah propisana za IV. razred.

Nu imadu se providiti klupami

Za težinu prtljage preko 50 carinskih funtah u slomcih, nadopunjenu do 20 carinskih funtah, i za težinu brzovozninah, nadopunjenu do 10 carinskih funtah, može se po carinsku centu računati dvostruka svota vozarine za treći razred.

Roba se imade odpremati po carinsku centu i austrijsku milju, i to:

u I. razredu za $2^1/_2$ nov. a. vr. u srebru.
u II. razredu za $3^1/_2$ „ „ „ „ „
u III. razredu za $4^1/_2$ „ „ „ „ „

Iznimice ima se ugljevje, sol, drvo za ogrjev i za gradivo, gnjoj, kamen i opeka kod tovarah cielih kolah odpremat za 1.56 nč. a. vr. u srebru po carinsku centu i milju.

U pogledu inih vozarinah za odpremanje putnikah i robe, zatim u pogledu nuzgrednih pristojbah i razredjenja robe, kao i u pogledu ostalih odpremnih ustanovah imadu se uporavljati naredbe, postojeće na glavnih prugah potisanske željeznice.

Čim dohodak ove pruge kroz tri, jednu za drugom sliedeće godine naraste na do 8% uložene glavnice, imat će vlada pravo, da uz saslušanje dozvolbenikah cjenik razmjerno obali.

§. 13.

Dozvolbenikom se dopušta, da pobirat se imajuće vozarine računaju u ovozemnom srebrnom novcu takovim načinom, da će vozarinu s uvaženjem ažije morat primati u zemaljskoj vriednosti.

§. 14.

Cjenike ustanovljene u smislu §. 12., mogu dozvolbenici s vremenom obaliti u cielom ili samo za pojedine vrsti predmetah, za cielu dužinu pruge, ili samo za pojedine poteze iste, u jednom ili u obadva pravca, jednako za sve odpremne daljine, ili u slučaju veće daljine u većoj mjeri.

Tako sniženi cjenici mogu se opet povisiti na prijašnju mjeru, nu samo poslie kako su stojali u porabi kroz tri mjeseca.

Ako koj odpravnik ili odpremnik pod stanovitimi uvjeti zadobije umaljenu vozarinu ili ine pogodnosti, to mora dionikom takovih postati svaki odpravnik i poduzetnik, koji iste uvjete primi, tako da osobnoj prednosti na nikakov način nesmije biti mjesta.

Ove pogodnosti nemogu se podieljivati niti u slici prividne naknadbine (refactio).

§. 15.

U slučaju, ako u ovozemstvu nastane izvanredna dražina živežnih sredstvah, ima vlada pravo vozarinu za ista za vrieme dražine obaliti do polovice najvišega (maximal) cjenika.

§. 16.

Vojničtvo ima se odpremljivati po sniženih cjenicih, i to na temelju pogodbe, sklopljene medju ministarstvom rata i ravnateljstvom kr. ug. državne željeznice dne 4. listopada 1874.

Sa više pomenutom željeznicom u pogledu odpremljivanja vojničtva sklopljene ili sklopit se imajuće, te za državu povoljnije pogodbe, valjati će i za ovu željeznicu.

Ustanove ove imadu se uporavljati takodjer na financijalno stražarstvo, zatim na državno i municipalno stražarstvo javne sigurnosti, te napokon i na kaznjenike.

Dozvolbenici biti će dužni provesti sve one ustanove, kojimi se uredjuje uzajamno podpomaganje ugarskih i austrijskih željezničkih družtvah u svrhu većih odpremah vojničtva, kao i priredjenje i držanje u pripravi za takove odpreme potrebitih priredbah, nadalje ustroj bojnih željezničkih odielah i upotrebljivanje istih u vrieme mira, te napokon odpremljivanje ranjenih i bolestnih vojnikah.

U slučaju rata i mobilizacije napokon obvezuju se dozvolbenici, da će dopustnike i pričuvnike od postaje, koja najbliže leži k mjestu boravljenja njihovog, pak do mjesta opredieljenja na temelju potrebite dokaznice odpremati polag vojničkog sniženog cjenika.

Samo po sebi razumieva se, da ustanove i pogodnosti, koje se odnose na odpemljivanje vojničtva, isto tako valjaju za službeno putujuće domobranstvo i one čete, koje kao dopunjujuća čest vojske stoje pod zaštitom medjunarodnoga prava.

§. 17.

Državni činovnici, urednici i poslužnici, koji po nalogu oblastih, nadzirajućih upravu i promet željeznicah, ili u svrhu zaštite iz dozvole ove proizti čućih državnih interesah, ili u poslovih dohodarstvenih upotrebljavaju željeznicu, te se nalogom oblasti izkažu, imadu se s putnom prtljagom njihovom odpremljivati bezplatno.

§. 18.

Od stranakah, koje bi željeznicu bez predhodne naplate vozarine za osobu ili robu prevarom upotrebile, zatim koje bi krivom prijavom vrsti ili težine robe ili inim načinom smjerale prikratiti poduzeće, — moći će se ućerati trostruka tarifska pristojba.

§. 19.

Dozvolbenici imadu podjedno pravo ustrojiti dioničarsko družtvo, te u svrhu pribave potrebitih novacah izdati na ime ili na pokazitelja glaseće prvenstvene ili temeljne dionice, koje se na ugarskih, austrijskih i inozemnih burzah prodavati i uredovno bilježiti mogu.

Nadalje će dozvolbenici imati pravo, temeljnu glavnicu dobaviti tako, da do iznosa tri petinah iste prvenstvene dionice, do iznosa dviuh petinah pako temeljne dionice izdadu.

U ovom slučaju medjutim imat će se iz čistoga dohodka željeznice prije svega namiriti 6 postotni kamati prvenstvenih dionicah i po vladi ustanovit se

imajuća odplatna kvota, a odplaćivanje temeljnih dionicah neće se početi, niti nemože početi sve dotle, dok nebudu izplaćene sveukupne prvenstvene dionice.

Vlastnici dionicah obijuh vrstih uživaju ipak u ostalom sva ina prava i obveznosti jednakim načinom.

Družtvo nasljeduje sva prava i obveznosti dozvolbenikah, ustanovljuje svoja pravila, nu vlada si pridržaje pravo takova odobriti i nadopuniti prama interesom države.

U pravila ima se medju ostalim uvrstiti i to:

1. da će poslie odobrenja pravilah dozvolbenici imat odmah sazvat ustrojnu glavnu skupštinu, te će prvo upravljajuće vieće izabrati ova glavna skupština;

2. da će družtvo i u vrieme gradjenja svake godine glavnu skupštinu držati;

3. da u onom slučaju, ako se za trajanja dozvole sbog pomanjkanja dohodka nebi mogle odplatiti sve dionice, vlastnici neodplaćenih dionicah neće moći od države zahtievati umjenu svojih dionicah, niti nikakovu inu odštetu u to ime.

Dozvolbenici se u vlastito ime, kao i u ime pravnih nasljednikah svojih podvrgavaju svim ustanovam II. zakonskoga članka od godine 1873. o namještanju izsluženih podčastnikah.

Sjedištem družtva je slob. kralj. grad Arad, te je službeni poslovni jezik izključivo magjarski.

§. 20.

Maksimalna glavnica, potrebita za sagradjenje i svrsi shodno priredjenje dozvoljene željeznice, ustanovljuje se sa 1,620.000 for. t. j. jedan milijun šest sto dvadeset hiljadah forintah, ili po austrijsku milju sa 216.000 t. j. dviestošestnajst hiljadah forintah austrijske vriednosti.

§. 21.

Dozvolbenici su dužni za 6 mjesecih, računajuć od dana, kojim zakon o dozvoli stupi u kriepost, izkazati smještenje dioničke glavnice, a ako propuste to učiniti u tom roku, to se dozvolna izprava stavlja izvan krieposti.

§. 22.

U svrhu zaštite državnih interesah ovlaštena je vlada u svakom pravcu pribaviti si osvjedočenje, da se gradjenje željeznice i poslovno uredjenje svrsi shodno izvadja i neprekidno u dobrom stanju uzdržava, te naložiti, da se opažene mane odstrane.

Vlada je vlastna poslovno rukovanje i upravu pruge po svojem izaslaniku izvidjivat i pregledavati.

Po vladi izaslani povjerenik ima pravo sjednicam upravljajućeg odbora, kao i glavnim skupštinam prisustvovati, kad to za dobro pronadje, zatim protuzakonite ili za državni interes štetonosne, dozvolnoj izpravi protiveće se odredbe obustaviti, te o tom ministarstvu daljnjega postupka radi izviešće podnieti.

U ime povratka onih troškovah i izdatakah, koji sizvršivanjem vrhovnog nadzornog prava, pridržanog vladi u smislu ustanovah obćenitih zakonah, a napose u smislu ove dozvolne izprave, državi na teret padaju kako za vrieme gradjenja tako i poslie otvorenja dozvoljene pruge, plaćat će dozvolbenici, dotično njihovi pravni nasljednici na korist državnoga blaga godišnju paušalnu svotu.

Količinu ove paušalne svote ustanovit će vlada s pravičnim uvaženjem interesa dozvolbenikah ili njihovih pravnih nasljednikah.

§. 23.

Od dozvoljene željeznice neće se kroz 30. godinah (računajuć od otvorenja željeznice) plaćati niti tečevinarina, niti dohodarina, niti nikakov ini porez, koj bi se možda mjesto ovih uveo u buduće.

Dozvoljuje se nadalje, da se prvenstvene i temeljne dionice prvoga izdanja, ovamo razumievajuć i medjutimnice, izdadu prosto od biljegovine i pristojbah.

Ovaj isti oprost podieljuje se i glede pristojbah za prepis izvlaštenih zemljištah.

Svi ugovori, podnesci i ma kakove ine izprave, koje će se izdat u svrhu pribave glavnice, kao i u svrhu gradjenja i prvog uredjenja prometa, biti će proste od biljegovine i prostojbah.

§. 24.

Trajanje dozvole ove, sa zaštitom proti gradjenju nove željeznice, ujamčenom u §. 9. pod točkom b) propisa o dozvoljivanju željeznicah, pomenutoga u §. 1., ustanovljuje se od otvorenja računajuć na 90. godinah, kojim danom konačno prestaje.

Dozvola ova prestaje takodjer onda, ako nebudu obdržavani rokovi, ustanovljeni u §. 6. i 7. za predloženje potankih osnovah, za započetak gradjenja i za otvorenje prometa, ako se zakasnenje rokovah neopravda u smislu točke b) §. 11. višepomenutoga propisa o dozvoljivanju željeznicah, i naročito političkimi i financijalnimi krizami.

§. 25.

Vlada si pridržaje pravo, da po izminuću 30. godinah, računajuć od dana, kojim zakon o dozvoli stupi u kriepost, dozvoljenu prugu može odkupiti u svako vrieme.

*

U svrhu ustanovljenja odkupne ciene izračunati će se čisti dohodak poduzeća od sedam godinah, predidućih odkupu; od ove svote odbiti će se čisti dohodak dvijuh najlošijih godinah, te će se izračunati popriečni čisti dohodak ostalih pet godinah.

Ova popriečna svota, koja ipak nesmije biti manja od $7\frac{1}{2}\%$ faktično uložene glavnice, plaćat će se dozvolbenikom kroz ustanovljeno vrieme dozvole kao godišnja renta.

§. 26.

Čim izmine dozvola ili se odkupi željeznica, stupa država, i to u prvom slučaju bezplatno, a u posljednjem uz izplaćivanje rente, ustanovljene u §. 25. u vlastničtvo i uživanje željeznice, predat se imajuće u dobrom stanju i prosto od svakog tereta, te uzima u posjed prostor i zemljište željeznice, zemne i umjetne gradnje, gornju i dolnju gradnju zajedno sa svimi pripadci, zatim prometna sredstva, kolodvore, natovarišta i stovarišta, k prometu željezničkom spadajuće sgrade na odlaznih i dolaznih mjestih stražarske i nadgledničke kuće sa svimi spravami, pokućtvom, sa svimi pokretninami i nepokretninami.

Kako po izminuću dozvole, tako i u slučaju odkupa željeznice ostaje dozvolbeniku vlastničtvo pričuvne zaklade i aktivnih tražbinah, kao i pećih za koaks, lievaonicah strojevnih tvornicah ili inih sgradah, na podignuće kojih bijaše po vladi ovlašten uz naročiti dodatak, da neće sačinjavati pripadnosti željeznice.

§. 27.

Ako bi se opetovano dogodilo da dozvolbenik povriedi ili neizpuni u dozvolnoj izpravi ili zakonih sadržane dužnosti, pridržaje si vlada pravo proti njemu učiniti zakonom primjerne odredbe, te prema okolnostim dozvolu i prije izminuća njezina prestalom izjaviti.

§. 28.

Dozvolbenici su dužni prije izdanja dozvole kod kr. ug. središnje državne blagajne položiti jamčevinu u iznosu od 50.000 for. t. j. petdeset hiljadah forintah a. vr. u gotovom novcu, ili u ugarskih državnih papirih, ili u prvenstvenih obveznicah željeznicah, uživajućih jamstvo ugarske države ili napokon u založnicah ugarskog zemljoveresijskog zavoda i zemljoveresijskog dioničkog družtva. Jamčevina ova povratit će se istom poslje obavljene bezprikorne tehničke pohvalbe željeznice.

Pohvalba ima se na molbu dozvolbenikah poslje otvorenja željeznice odmah preduzeti.

§. 29.

Svaki odpravak ove dozvole kao izprave podleži biljegovini, odmjerenoj sa jednom forintom.

Dodatak

k dozvolnoj izpravi aradsko-körösdolinske parovozne željeznice drugoga reda.

Poslovni propisi, kojimi se njekoje ustanove privremenoga poslovnoga reda, pomenutoga u §. 2. dozvolne izprave ove, preinačuju za ovu željeznicu.

§. 1.

Dotle, dok u obadva pravca nebude obćilo dnevno više, nego ukupno 10 vlakovah, dužno je željezničko nadzorno osoblje prugu i stanje kolotečinah dnevno barem jedan put izviditi.

Prevoznimi šinami providjeni prelazi, na kojih je promet veći, zatim takove gradjevine, koje bi mogle opasne biti za prolazeći vlak, imadu se pregledati prije polaza svakoga pojedinoga vlaka.

§. 2.

U pojedinih vlakovih ove željeznice nesmije biti više od 100 osovinah, a u vlakovih, kojimi se ljudi odpremaju, može biti najviše 60.

Dugo drvo može se i mješovitimi vlakovi odpremati; nu takovim drvom obterećena kola imadu se namjestiti na koncu vlaka tako, da budu od kolah za odpremanje osobah odieljena barem trimi, ako je moguće, obterećenimi koli.

Glede broja zavorah i razdjeljenja istih kod pojedinih vlakovah izdat će ministar za javne radnje i komunikacije naknadne odredbe.

§. 3.

Brzina vlaka po voznom redu može iznositi na otvorenoj pruzi poprieko $2^1/_2$ milje na sat, a najveća brzina, što se može dopustiti, 3 milje na sat.

Kod prelazah, koji nisu providjeni ogradom, imade se ipak brzina na toliko umjeriti, da se vlak u daljini od 100 metarah zaustaviti uzmogne.

§. 4.

Turanje teretnih vlakovah pomoćju parovozah dopušta se samo u slučaju, ako se spreda namjesti vodeći parovoz; na taj način dopušta se isto i kod mješovitih vlakovah, nu u tom slučaju smije vozna brzina iznositi najviše $1^2/_4$ milje na sat.

Ako potreba tako zahtieva, to se turanje vlakovah na kolodvorih i kod vlakovah za radnju dopušta i onda, ako spreda neima vodećega parovoza.

U tom slučaju smije se ipak na otvorenoj pruzi voziti samo brzinom od 1 milje na sat, te se u prva kola vlaka ima postaviti provodić sa značnim rogom.

Kod vlakovah polag voznoga reda dopušta se takodjer, da se parovoz obratno iza tendah staviti može.

§. 5.

Odlazak vlakovah na skrajnjoj i medjutonjih postajah nemora se brzojavno navieščivati dotle, dok na dozvoljenoj pruzi na jedankrat samo jedan vlak obći, ili dok se vlakovi nesastajaju, ili dok jedan drugoga nepredteče.

Čim će pako više nego jedan vlak obćiti na jedanput, tad će se imat odlazak vlakovah medju postajami navieščivati.

§. 6.

Dozvolbenikom se dozvoljuje, da izdavanje kartah za osobe i prtljagu mogu urediti izvan prijamnih postajah na vlaku samom, te da mogu glede rukovanja uvesti propis, koj će svrsi odgovarati, nu uz to neće stavljat u pogibelj sigurnost prometa.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne dvadeset i trećega svibnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Barun Bela **Wenckheim** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 19.

Zakonski članak XLV: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora ob uredjenju lebdećih poslovah ugarske sjevero-iztočne i nyiregyház-ungvárske željeznice.

(Potvrdjen 23. svibnja 1875. Proglašen u obih kućah sabora 24. svibnja 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Českí itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o uredjenju lebdećih poslovah ugarske sjevero-iztočne i nyiregyház-ungvárske željeznice.

§. 1.

Ugovor sklopljen sa družtvom ugarske sjevero-istočne željeznice dne 18. veljače 1875. u pogledu uredjenja i poravnanja pitanjah, nastalih povodom gradjenja željezničkih prugah, dozvoljenih na temelju zakonskih članakah XIII. od godine 1868. i XXVIII. od godine 1870., odobrava se, te se ovim uzakonjuje.

§. 2.

Paragraf 24. dozvolne izprave, uzakonjene zakonskim člankom XXVIII od godine 1870., preinačuje se tako, da družtvo vrhu prugah obijuh željeznicah može takodjer zajedno voditi račune.

§. 3.

Izvršba zakona ovog povjerava se ministru za javne radnje i komunikacije i ministru financijah.

Ugovor.

koj je s jedne strane medju kraljevskim ugarskim ministrom za javne radnje i komunikacije i ministrom financijah s druge strane medju upravljajućim viećem družtva ugarske sjevero-istočne željeznice sklopljen u pogledu konačnog uredjenja svih onih zahtievah i poslovah, koji su nastali povodom dozvoljenja i gradjenja željeznice I. (sjevero-iztočne) i II. (nyiregyház-ungvárske) reda, koncessionirane rečenomu družtvu na temelju zakonskih članakah XIII. od godine 1868. i XXVIII. od god. 1870.

§ 1.

Družtvo sjevero-istočne željeznice ovlašćuje se, da u svrhu uništenja odštete, koju bi od države zahtievati moglo u ime povratka polovice carine, plaćene za šinje, uvežene iz inozemstva, nadalje za namirenje gradjevnih poduzetnikah, te za pokriće troškovnoga manjka, nastalog pri gradjenju pomenutih željeznicah, — do iznosa nominalne glavnice od 5,500.000 for. to jest: pet miljunah petsto hiljadah forintah austr. vriednosti izdati može nove prvenstvene obveznice, koje se imadu na obadvie željeznice gruntovnički uknjižiti bez povrede prava posjednikah već izdanih prvenstvenih obveznicah.

§. 2.

Obveznice ove nosit će kamate počamši od 1. siečnja 1875., te se počamši od tog dana višenavedenimi zakoni družtvu podieljena garancija i to izključivo u svrhu ukamaćenja obveznicah, koje će izdati u smislu §. 1., povisuje za 275.000 forintah, kao i za po vladi ustanovit se imajući odplatni iznos, potriebiti za izplatu novo izdat se imajućih obveznicah u vrieme, opredieljeno za izplatu prvenstvenih obveznicah.

Družtvo nije ovlašćeno ovu svotu državne garancije upotrebiti u inu svrhu. —

§. 3.

U pogledu doznačivanja predujmovah, koji će se podieljivati usljed povišenja državne garancije, kao i u pogledu povraćenja u tečaj stavljenih predujmah, valjati će u dozvolnoj izpravi glavne pruge družtva sadržane one ustanove, koje postoje glede doznačivanja i povraćanja sličnih predujmah, podieljenih usljed prvobitnog jamstva državnog, u koliko se iste nepreinačuju nazočnim ugovorom.

§. 4.

Družtvo ovlašćuje se nadalje, da od dionicah i prvenstvenih obveznicah, izdanih u smislu dozvolne izprave, odnosno u smislu temeljnih pravilah svojih, — do 15.000 i 15.000 komadah, nu uvjek u jednakom broju, dionice i prvenstvene obveznice k sebi povući, te da mjesto ovih može nove obveznice, s istim pravom skopčane, kao one, koje su spomenute u §. 1., — izdati do tolikog nominalnog iznosa, petpostotni kamati kojeg nalaze pokriće u prvobitnom državnom jamstvu, odpadajućem na uvučene dionice i prvenstvene obveznice. Ova promjena pomenute vriednosti ima se ipak provesti do konca godine 1877., poslie izminuća ovog vremena neima mjesta daljnjemu preobraćenju.

§. 5.

Vlada će na zahtjev družtva dozvoliti, da družtvo kako u §. 1. tako u §. 4. spomenute obveznice mjesto sa petpostotnimi kamati može izdat uz manje ili veće kamate, — nu se već sada izjavljuje, da kamati i odplatni godišnji iznos zajedno nesmije prekoračiti u §. 2. i 4. ustanovljenu državnu garanciju i onaj odplatni iznos, koj bi bio potrebit, ako bi se pomenute obveznice izdale uz 5% kamate.

§. 6.

Odplaćanje novih obveznicah, koje će se izdat u smislu §. prvoga i četvrtoga, počima 1. siečnja 1878., te će trajat do onog vremena, u kojem se imadu odplatit prvenstvene obveznice I. reda. Odplatnu osnovu sa jednakimi godišnjimi anuiteti ustanovit će vlada.

§. 7.

Družtvo se ovlašćuje, da sve ove nove obveznice mjesto na 200 forintah srebra austr. vr. izdade glaseć na 400 njemačkih državnih markah ili 500

zlatih franakah, ili na inu vrst zlatih novacah jednake vriednosti, te da kamate istih kao i odplatne svote prema izboru dotičnih posjednikah plaća u ma kojoj višenavedenoj vriednosti takovim načinom, da se prema izboru posjednika obveznice mjesto 2. forinta srebra austr. vr. plate 4. njemačke državne marke ili 5 zlatih franakah itd.

Vlada će ipak vlastna biti u tu svrhu potrebite predujme svake pol godine izdavati takodjer u srebru, nu dužna je u tom slučaju razliku ciene izmedju srebra i zlata družtvu isto tako kao predujam izdati.

§. 8.

Izdat se imajuće obveznice mogu se izdati prosto od biljegovine i pristojbah, te su kuponi istih kroz 10 godinah, računajuć od 1. siečnja godine 1875. oprošteni od poreza.

§. 9.

Pošto družtvo za namirenje gubitka, pretrpljenog pri gradjenju nyiergyház-ungvárske željeznice, — sada od bečke Union-banke u zajam uzima 500.000 for., koj zajam skupa sa kamati istom onda mora odplatiti, kad željeznica više neće upotrebiti državnu garanciju, ili pak najkasnije do konca godine 1884., to se ovim izjavljuje, da niti glavnica ovog zajma, niti pako kamati od iste nemogu pasti na teret poslovnog računa, te će iste jedino i neposredno družtvo imat platit.

§. 10.

Družtvo izjavljuje, da su nazočnim ugovorom poravnani svi, ma kako zvani zahtjevi njegovi, koji bi se možda proti državi podići mogli povodom dozvoljenja i gradjenja uvodno pomenutih obijuh željeznicah, te da se odriče svih odštetnih zahtievah, koji bi nastati mogli kako iz poslovah ovih, tako i iz ugovorah, postojavših medju vladom i družtvom, odnosno njegovimi poduzetnici u pogledu dobave materijala, te zajamčuje vladi, da niti samo, niti treće osobe neće proti državnom eraru podići odštetne zahtjeve iz poslovah ovih, i preuzima na se poručanstvo i podpuno jamčenje glede svih odštetah, koje bi u tom pravcu eventualno možda ipak treće osobe podigle, i u koliko se od strane družtva, odnosno od strane njegovih poduzetnikah pod ma kojim naslovom proti vladi ili proti eraru tužbe radi odštete ili slične tražbine nalaze u tečaju, da će iste za 15 danah računajuć od dana, kojim ovaj ugovor konačno u kriepost stupi — natrag povući, dotično obustaviti.

§. 11.

Vlada usuprot odpušta družtvu one troškove, koje bi isto moralo platit za vladino nadziranje gradjenja uvodno spomenutih obijuh prugah, pri čem se primjećuje, da je ona globa, koja bi se imala platit sbog toga, što je kod Huszta preko velikog rukava vodeći most sagradjen poslje opredieljenog roka, — odpuštena već u pogledu pohvalbenih nedostatakah izrečenom odlukom kraljevskoga ugarskoga ministra za javne radnje i komunikacije od 10. veljače god. 1875. br. 1322. s razloga, što iz zakasnjenog sagradjenja kako za državu tako i za družtvo nije nastala niti najmanja šteta.

§. 12.

Obveznice imadu se dotle, gok će se u smislu ugovora ovog izdat moći, uz prigledbu ministarskog povjerenika pod zatvorom držati, to se ima kako vrhu ovih, tako i vrhu natrag povući se, te poslje izmjene odmah uništit se imajućih obveznicah i dionicah voditi račun, koj račun se svake pol godine ima predložiti ministru za javne radnje i komunikacije.

§. 13.

Ugovor ovaj stupa za družtvo odmah u kriepost, čim ga naskoro sazvat se imajuća izvanredna glavna skupština odobri uz preinačenje temeljnih pravilah, potrebito s obzirom na ugovor ovaj; za vladu pako stupa u kriepost onda, kad zakonska osnova, koja će se u tom pravcu podnieti još u ovom zasjedanju saborskom, zadobije kriepost zakona.

Uzajamno se ustanovljuje, da u koliko glavna skupština družtva ili zakonodavstvo nebi potvrdilo nazočni ugovor, — neće biti nijedna stranka vlastna iz ugovora ovog izvadjati priznanje ma kakova prava ili tražbine, niti u obće ugovor ovaj uzeti kao temelj tražbinah svojih.

§. 14.

Dva izvorna primjerka ugovora ovog, od kojih jedan ostaje u rukuh vlade, a drugi u rukuh družtva, zatim ugovori, koji će se medju družtvom i njegovimi gradjevnimi poduzetnici sklopit u svrhu provedbe istog — prosti su od biljegovine i pristojbah. To isto valja i za uknjiženje iz nazočnog ugovora proiztičućih teretah na željezničko tielo.

U Budimpešti dne 18. veljače 1875.

Koloman **Ghyczy** v. r.
Zichy v. r.

(M. P.)

Kr. ug. sjevero-iztočna željeznica:

Lonyay v. r.
Mirko **Ivánka** v. r.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne dvadeset i trećega svibnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Barun Bela **Wenckheim** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad IX.

Izdan i razposlan dne 4. ožujka 1876.

Br. 20.

Naredba

kr. ugarskoga ministra za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 28. rujna 1874. br. 17214.,

kojom je ustanovljena uporaba plinskih urah ovjerovljenih prema metričkoj mjeri.

Na temelju VIII. zak. članka od god. 1874. §. 17. odredjujem, da od današnjega dana počamši mogu u porabu se uzimati za javni promet plinske ure, koje su prema metričkoj mieri označene i ovjerovljene.

Na ovjerovljenje takovih plinskih urah ovlašten je predbježno ured za ovjerovljenje mierah glavnoga grada Budimpešte; ovaj će ured rabiti kao ovjerovljujući znak krunu ugarsku sa brojnim znakom 1.

Maksimum pristojbah, što se za ovjerovljenje plinskih urah može uzimati, biti će sljedeće:

Ako za jedan sat množina plina, za prepuštanje kojega je plinomjer odredjen, iznaša

	A. za baždarenje		B. za prosudjivanje bez biljegovanja		C. za uzgredne radnje	
	fr.	n.	fr.	n.	fr.	n.
0·25 kub. metra	.	50	.	40	.	30
0·5 " "	.	75	.	60	.	35
1 " "	1	.	.	80	.	40
2 " "	1	50	1	20	.	50
4 " "	2	.	1	60	.	60
6 " "	2	50	2	.	.	70
8 " "	3	.	2	40	.	80
10 " "	3	50	2	80	.	90
15 " "	4	.	3	20	1	.
za svakih 5 dalnjih kubičnih metarah i za izvišni slomak ove količine još po . . .	.	50	.	40	.	10

Kod plinomierah, koji dvije vedene cievi imadu, te s toga dvokratnoj iztragi podleže, mogu se pomenute pristojbe sa 50% pomnožiti.

Pod stupcem napomenut je maksimum samo onih pristojbah, koje se mogu uzimati za uzgredne radnje potrebite kod ovjerovljenja.

U slučaju, kad se ovjerovljenje obavlja izvan prostorijah ovjerovljujućeg ureda, moći je osim navedenih pristojbah još računati:

a) kao dnevnica za pol dana . . . . . . 2 for.;
   " " " cieli dan . . . . . . 4 for.;

b) pristojba za možebit potrebitu vožnju ili nošenje;

c) odpremninu za rabljena sredstva.

Službeno proračunanje kockovog metra te dosada kod plinske ure rabljene inglezke kockove stope moći je iz sliedećeg izkaza razabrati.

Ovoliko		pravi inglezkih kockovih stopah	Ovoliko inglezkih kockovih stopah	pravi	
litara	500	17,6580	1	28,315	litarah
„	1000	35,3166	2	56,630	„
kockovih	2	70,6332	3	84.945	„
„	3	105,9498	4	113,260	„
„	4	141,2664	5	141,575	„
„	5	176,5830	6	169,890	„
„	6	211,8996	7	198,205	„
„	7	247,2162	8	226,520	„
„	8	282,5328	9	254,835	„
„	9	317,8494	10	283,150	„
„	10	353,1660	20	566,300	„
„	20	706,3320	30	849,450	„
„	30	1.059,4980	40	1.13260	kockovih
„	40	1.412,6640	50	1.41575	stopah
„	50	1.765,8300	60	1.69890	„
„	60	2.118,9960	70	1.98205	„
„	70	2.472,1620	80	2,26520	„
„	80	2.825.3280	90	2.54835	„
„	90	3.178,4940	100	2,83150	„
„	100	3.531,6600	200	5,66300	„
„	200	7.063,3200	300	8,49450	„
„	300	10.594,9800	400	11,32600	„
„	400	14.126,6400	500	14,15750	„
„	500	17.658,3000	600	16,98900	„
„	600	21.189,9600	700	19,82050	„
„	700	24.721,6200	800	22,65200	„
„	800	28.253,2800	900	25,48350	„
„	900	31.784,9400	1,000	28,31500	„
„	1000	35.316,6000	10,000	283,15000	„

Bartal s. r.

Br. 21.

Naredba

kr. hrv. slav. dalm. vladnoga odjela za unutarnje poslove od 15. veljače 1876. br. 2807.

kojom se u sporazumku s kr. ugarskim ministrom za poljodjelstvo, obrt i trgovinu dozvoljuje do I. siečnja 1877. odnosno do I. siečnja 1878. uporaba plinomierah, koji nisu označeni i ovjerovljeni prema metričkoj mjeri.

Usljed predstavke obstojećih u zemljah krune ugarske 15 družtvah za proizvadjenja plina, kojom razlažu, da je uz sav napor bilo nemoguće plinomjere, kojih imade više hiljadah, prenapraviti polag metričkoga sustava do dana 1. siečnja 1876., kako to zakon propisuje, budući se tim poslom u cieloj austrijsko-ugarskoj monarkiji jedna jedina tvornica „Faas et Cpgnie“ u Beču bavi, koja je već naručbinami iz prekolitavskih pokrajinah toliko zabavljena, da nemože valjano uvažiti naručbine iz ovostranoga područja, dočim u zemljah krune ugarske radi pomanjkanja podhvatnikah još neobstoji te vrsti tvornicah, nalazi kr. vladni odjel za unutarnje poslove na zamolbu kr. ugarskoga ministra za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 31. siečnja 1876. br. 451. izdati sljedeće odredbe:

1. Obstojeća u zemljah krune ugarske družtva, proizvadjajuća plin, imadu za svaki grad, u kojem posluju, posebno predložiti izkaz, naznačujući koliko je plinomierah do dana 1. siečnja 1876. prenapravljeno po metričkom sustavu i koliko jih se još uporabljuje, gradjenih po dosadašnjem sustavu.

2. Po dosadašnjem sustavu napravljeni plinomjeri, što se još upotrebljuju, ostavljaju se predtečno i nadalje u uporabi, nego svaki tih plinomierah, na kojem bi se imao učiniti popravak kakov, smije se opet u porabu staviti samo prenapravljen po metričkom sustavu.

3. Plinomjeri, što se novi imadu u porabu staviti, smiju biti samo pravljeni po metričkom sustavu.

4. Družtva, proizvadjajuća plin, obvezana su polovicu starih plinomierah u porabi stojećih do 1. siečnja 1877., a drugu polovicu do 1. siečnja 1878.

zamjeniti plinomjeri po novom sustavu gradjenimi, da će tako počimajuć od dana 1. siečnja 1878. u porabi biti samo plinomjeri novoga sustava. Tko prestupi tu odredbu, imade se kazniti globom u zakonu opredieljenom.

5. Potrošak plina, mjerenoga starom mjerom, imade se obračunavati preračunan na novu mjeru polag skrižaljke izdane naredbom kr. ug. ministra za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 28. rujna 1874. br. 17214.

Za bana
Živković s. r.

Br. 22.

Naredba

kr. hrv. slav. dalm. vladnoga odjela za unutarnje poslove od 18. veljače 1876. br. 2239.,

kojom se izdaju ustanove za izpit iz državnoga računoslovja.

§. 1.

Kr. hrv. slav. dalm. zemaljska vlada postavlja u Zagrebu povjerenstvo za izpit iz državnoga računoslovja.

§. 2.

Tomu izpitu imadu se podvrći svi oni, koji žele postići javnu službu u računarsko-blagajničkoj struci, ili koji su pod tim uvjetom u takovoj službi već namješteni.

§. 3.

Kandidati, koji služe ili samo stanuju u takovih mjestih, gdje se državno računoslovje na javnom nastavnom zavodu predaje, mogu se pripustiti k izpitu iz držav. računoslovja samo onda, ako se izkažu, da su polazili predavanja kroz propisano vrieme.

§. 4.

Ali mogu se pripustiti k izpitu i takovi kandidati, koji neimadoše prilike slušati predavanja iz držav. računoslovja, ako dokažu, da su svršili: višju gimnaziju ili višju realku ili višji trgovački tečaj na kojem tehničkom zavodu,

ili tečaj na kojem višjem vojničkom zavodu, ili napokon da su kod kojega javnoga računarskoga ili blagajničkoga ureda barem jednu godinu s uspjehom uredovali.

§. 5.

Predmeti, iz kojih se kandidati izpitivati imadu, jesu: sveobća znanost državnoga računoslovja u onom obsegu, kako se na javnom nastavnom zavodu predaje; zatim ustrojstvo državne i zemaljske uprave.

§. 6.

Izpitno povjerenstvo sastoji se iz jednoga predsjednika i triuh izpitateljah.

Jedan od izpitateljah svagda je dotični profesor ili docent državnoga računoslovja na sveučilištu u Zagrebu.

Kod izpita izpituje profesor ili docent prvi.

Predsjednika i izpitne povjerenike imenuje prema potrebi ban.

Jednoga izpitnoga povjerenika i zamjenika mu imenuje kr. financijalna uprava iz sredine svojih činovnikah.

§. 7.

Izpiti se obdržavaju svakoga polugodišta.

Dan, kad će se držati izpit, oglasit će se u službenom listu bar na jedan mjesec danah unaprjed.

Kandidati reprobirani na prvom izpitu polažu opetovni izpit pred onim povjerenstvom, pred kojim su ga prvi put polagali.

Predsjednik povjerenstva osvjedočit će se u pogledu onih kandidatah, koji su se nedavno preselili iz drugoga kojega područja, kod onoga izpitnoga povjerenstva, u kojega je području kandidat prije obitavao, o tome, da li nije bio upitni kandidat po onom povjerenstvu već opetovano bačen.

§. 8.

Pripust na izpit ima kandidat umoliti valjano biljegovanom molbenicom, koja se zajedno sa propisanimi izpravami ima predsjedniku izpitnoga povjerenstva predati.

§. 9.

Predsjednik povjerenstva, saslušav članove povjerenstva o pripustljivosti za izpit, podastira prispjevšu molbenicu s mnienjem kr. zem. vladi, koja o tom odlučuje.

§. 10.

Kr. zem. vlada može iz važnih razlogah pripustiti i takove kandidate izpitu, koji neimaju uvietah navedenih u §§. 3. i 4.

§. 11.

Svaki kandidat dužan je položiti taksu od 8 (osam) forintih, koja se na jednake djelove dieli medju članove izpitnoga povjerenstva.

Takse se polažu dan prije izpita kod one blagajne, koju će na to opredieliti predsjednik povjerenstva.

§. 12.

Na dan, na koji je putem oglasa u službenom listu ustanovljen izpit, konštatira predsjednik istovjetnost kandidatah, te se ima osvjedočiti, da li je propisanu izpitnu taksu položio, i odredjuje alfabetički red, po kojem se kandidati k izpitu pripuštaju.

§. 13.

Pozvani kandidati, koji nedodju na opredieljen dan na izpit, izbrisati će se iz zapisnika oznakom, da „nisu došli,“ i pripustiti će se na izpit samo usljed opetovane molbenice, u kojoj imadu opravdati razloge svoga izbivanja.

§. 14.

Izpit je pismen i ustmen.

Kod ustmenoga izpita izpitivaju sva tri povjerenika dotičnoga kandidata iz svih glavnih dielovah znanosti, da se sazna, kako obsežno znanje si je kandidat pribavio, jeli dobro shvaća i jeli mu bistar sud.

I predsjednik može na svršetku izpita upraviti njekoliko pitanjah, osobito onda, ako se na temelju odgovaranja kandidatova nije mogao uvjeriti podpuno o njegovih sposobnostih i znanju.

Za pismeno riešenje imadu se kandidatu iz pojedinih glavnih dielovah naukovne struke pojedince tri zadaće dati, koje će kandidat sam u posebnoj sobi izraditi.

Pismeni će izradak pregledati dotični povjerenici izpita i kod svake izradjene zadaće će dotični povjerenik nalaz staviti sa „nedovoljno“, „dovoljno“, „dobro“, „vrlo dobro“.

§. 15.

Izpit se redovito drži s dva, inače prema prijavljenom broju kandidatah s tri, a samo iznimice s jednim kandidatom.

Ustmeni izpit traje u prvom slučaju pet četvrtih satih, u drugom slučaju poldrugi sat, a u trećem slučaju tri četvrti sata.

§. 16.

Nakon svršenoga izpitivanja imadu kandidati odstupiti, ter povjerenstvo savjetuje i odlučuje ob ukupnom uspjehu položenoga izpita.

Ponajprije glasuje se o tom, da li je kandidat položenim izpitom dokazao, da je za računarsku službu sposoban, u jestnom slučaju: da li je izpit položio „dobrim“ ili „vrlo dobrim“ uspjehom. Ako pitanje o sposobnosti ili uspjehu položena izpita bude zaniekano, ima se nadalje izreći, koj rok da se ustanovi za opetovni izpit. Rok ovaj nesmije biti nikada kraći od tri mjeseca.

Zaključak se izriče većinom glasovah.

Ako tko bude dva puta bačen, nemože mu izpitno povjerenstvo dozvoliti, da neposredno izpit ponovi, nego u takovu slučaju imadu kako autodidakti, tako i onakovi kandidati, koji su javna predavanja iz državnoga računoslovja polazili, ako zažele još jedan put podvrći se izpitu, opetovano slušati predavanja iz te struke naukovne kroz propisano vrieme na javnom učilištu, pri čem glede onih kandidatah, koji su u javnoj službi, ima odlučiti predpostavljena jim oblast, da li jim se dopušta ili nedopušta opetovni polazak predavanjah.

§. 17.

Vrhu položena izpita izdaje izpitno povjerenstvo na temelju glasovanja (§. 16.) svjedočbu biljegovanu o trošku kandidata, koju podpisuju svi članovi povjerenstva, te se providi uredovnim pečatom kr. zemaljske vlade.

Reprobirani kandidati nedobivaju nikakove svjedočbe.

§. 18.

O državnom izpitu i dotično ob uspjehu imade najmladji član izpitujućeg povjerenstva voditi zapisnik, kojega podpisuju svi članovi povjerenstva, a predsjednik povjerenstva predlaže taj zapisnik s pismenim izradkom kandidata uz izvješće svoje kr. zemaljskoj vladi, gdje se sahranjuje u pismari.

Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad X.

Izdan i razposlan dne 24. ožujka 1876.

Br. 23.

Zakonski članak XLVI.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora u protegnuću §. 89 zakona i propisah o porezu na žestu slovećega o prostu od poreza pečenju rakije na svekolike stanovnike provincijalizirane banatske krajine i titeljskoga batalijuna I. siečnjem god. 1876.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o protegnuću §. 89. zakona i propisah o porezu na žestu slovećega o prostu od poreza pečenju rakije na svekolike stanovnike provincijalizirane banatske krajine i titeljskoga batalijuna 1. siečnjem god. 1876.

§. 1.

Spomenuto u §. 17. kraljevskoga odpisa od 9. lipnja 1872. uzakonjena pod točkom C. §. 2. zakonskog članka XXVII. i točkom b) §. 2. zakonskog članka XXVIII. god. 1873. i do daljne odredbe uzdržano previšnje riešenje od 15. listopada god. 1852. stavlja se od 1. siečnja god. 1876. počamši izvan krieposti, ter se ustanove §. 89. zakona i propisah o porezu na žestu slovećega o prostu od poreza pečenju rakije, od gore spomenutoga dana počamši protezuju na svekolike stanovnike provincijalizirane banatske krajine i titeljskoga batalijuna.

§. 2.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 24.

Zakonski članak XLVII: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora ob obćem dohodarinskom prirezu i o preinaci njekojih naredabah zakonskoga članka XXIX.: 1875.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

ob obćem dohodarinskom prirezu i o preinaci njekojih naredabah zakonskoga članka XXIX.: 1875.

§. 1.

Obći dohodarinski prirez ima se plaćati od onoga dohodka, koji potiče:

1. od zemljištnog posjeda,

2. od posjeda kućah,

3. od obradjivanja rudah i od tjeranja posla obrtnih granah, spadajućih k rudarstvu,

4. od posla poduzećah i zadrugah, koje moraju javno polagati račune,

5. od obrtnih i trgovačkih poslovah, od poslovah duševnih (intelektualnih) u užem smislu i od kojih mu drago drugih koristonosnih zanimanjah i posalah, koji nespadaju pod one, koji su nabrojeni u točki 3. i 4.,

*

6. od dosmrtnih rentah, udovske obskrbe ili godišnje rente od rodjakah, što teku iz tuzemstva ili inozemstva, od glavnicah, koje su uzajmljene bilo na ručni zalog ili na hipoteku, na jednostavnu obveznicu, na mjenicu ili ma bilo kakovu privatnu obveznicu u tuzemstvu ili inozemstvu, zatim od fideikomisarnih, obiteljskih i zakladnih glavnicah, od realnih pravah, koja su spojena s tuzemskim posjedom zemlje, a nisu pod zemljarinom, od posjeda kućah i zemaljah u inozemstvu, od obrtničkih, trgovačkih ili makar kako nazvanih inozemskih dionicah, — napokon od obveznicah, izdanih po jurisdikcijah, občinah i družtvih, a nisu posebnimi zakoni oproštene od poreza.

§. 2.

Obćemu dohodarinskomu prirezu nisu podvrgnuti:

1. oni, koji polag zakonskoga članka XXIX.: 1875. spadaju u I. razred tecivarine, u pogledu njihova dohodka, podvrgnuta u tom razredu tecivarini;

2. oni, koji polag zakonskog članka XXIX.: 1875. spadaju u IV. razred tecivarine, na koliko njihova u tom razredu oporezovana stalna beriva jesu u glavnom gradu od 2000. for. drugdje od 1500 for. manja.

3. oni, koji su polag zakonskog članka XXIX.: 1875. oporezovani kano članovi obitelji;

4. oni, koji polag §. 2. zakonskoga članka XXII.: 1875. i točke 2. §. 5. zakonskoga članka XXIX.: 1875. vuku dohodak oprošten od poreza, u pogledu toga dohodka; napokon

5. posjednici zemljorazteretnih i usljed odkupa vinske desetine izdanih obveznicah, ter hipotekarnih obveznicah, izdanih za odkup remanencijalnih zemljištah i krčevinah, u pogledu dohodka od kamatah, koje od tih obveznicah pripadaju.

§. 3.

Dohodkom se uzimlje:

1. kod zemljištnoga posjeda,

a) kod zemljištnoga posjeda, oporezovanoga zemljarinom petorostruki iznos u predidućoj godini razpisane zemljarine i zemljorazteretnoga nameta (u provincijaliziranih djelovih krajine peterostruki iznos glavnoga poreza i izvanrednoga nameta); kod ustanovljivanja ovoga iznosa za godinu 1876. imadu se i one površine zemljišta, koje dosada nisu bile uvrštene u porezni zemljištnik, ili koje su se do sada računale medju neplodne, ali su se medjuto težale, ili napokon one, kojih se vrst težitbe promienila, — uzeti u obzir sa čistim dohodkom, pronadjenim u smislu §. 34. zakonskoga članka VII.: 1875.;

b) kod zemljištnoga posjeda, koji je polag §. 7. zakonskoga članka XXV.: 1868. privremeno oprošten od poreza, peterostruki iznos zemljarine i zemljorazteretnoga nameta, izračunana na temelju čistog dohodka, izkazanog u katastralnih operatih;

2. kod posiedah kućah,

a) kod kućah i kućnih dielovah, podvrženih prediduće godine najmnovnoj kućarini, onaj čisti dohodak, od koga je u predidućoj godini bila konačno razpisana najmovna kućarina, ili bi dogodice bila razpisana, da dotična kuća ili kućni dio nisu bili prosti od poreza;

b) kod kućah i kućnih dielovah, što no su iz nova sagradjene i tekar u tekućoj godini u porabu uzete, ter što su od najmovne kućarine proste bile, onaj čisti dohodak, što ga posjednik u tekućoj poreznoj godini vuče;

c) kod kućah i kućnih dielovah, koji su bili prediduće godine podvrženi razrednoj kućarini, deseterostruki iznos razredne kućarine, koja je bila u predidućoj godini na dotičnu kuću ili kućni dio udarena, ili dogodice bi udarena bila, da nisu bili prosti od poreza;

d) u provincijaliziranih krajiških djelovih peterostruki iznos razpisane u predidućoj godini kućarine i izvanrednoga nameta;

3. kod obradjivanja rudah i k tomu spadajućih obrtnih granah, isto tako kod posla poduzećah i zadrugah, koje moraju javno polagati račune, peterostruki iznos u predidućoj godini razpisanoga na njih poreza;

4. kod stalnih berivah, spadajućih pod IV. razred tecivarine (u provincijaliziranih krajiških dielovah pod II. razred dohodarine) deseterostruki iznos u predidućoj godini na njih razpisanoga poreza;

5. kod drugih poslovah i koristonosnih zanimanjah izbrojenih točki 5. §. 1. osmerostruki iznos u predidućoj godini razpisanoga na njih poreza;

6. kod kamatnih i doživotnih rentah nabrojenih u točki 6. §. 1. šesterostruki iznos u predidućoj godini razpisanoga na njih poreza.

§. 4.

Od dohodka, pronadjena načinom ustanovljenim u §. 3. imadu se odbiti:

a) od toga dohodka za prediduću godinu razpisan izravni porez, zajedno sa zemljorazteretnim prineskom (u provincijaliziranih krajiških djelovih izvanrednim nametom);

b) polag ustanovah §. 8. ustanovljeni iznos jednogodišnjih kamatah glavnične svote, koja od uknjiženih na nepokretni posjed dugovah faktično još nije izplaćena. Kamate, pripadajuće od uknji-

ženih javnih porezah i od erarskih zakupnih i najamnih zaostatakah nesačinjavaju predmet odbitka.

§. 5.

Iznos, koji nakon ustanovljenih u §. 4. odbitakah preostane, sačinjava dohodak podvrgnut porezu, koji se kod svotah preko sto forintih imade tako zaokružiti, da se iznosi izpod 25. for. za punih 25. for., iznosi preko 25 for. nu izpod 50 for. za punih 50 for., iznosi preko 50 for., nu izpod 75 for. za punih 75. for., a iznosi preko 75 for. nu izpod 100 for. za punih 100 for. računaju.

§. 6.

Oni, koji u tekućoj poreznoj godini budi glede svoje osobe, budi svoga posjeda ili koje grane svoga zanimanja stupe prvi put u red porezovnikah, plaćati će dohodarinski prirez:

a) ako su posjednici zemljišta ili kućah, ili ako su od drugoga preuzeli kakav posao ili zanimanje, da ga nastave, od dohodka pronadjena polag ustanovah §§. 3., 4. i 5.,

b) ako novi koristonosni posao ili zanimanje počmu, od osmerostrukog iznosa razpisane u tekućoj poreznoj godini tecivarine III. razreda (u provincijaliziranih djelovih krajine poreznih vrstah, zastupajućih tecivarinu);

c) ako u novu službu stupe, — od deserostrukog iznosa poreza, razpisanoga u tekućoj godini na skopčana s tom službom stalna beriva.

Takovomu oporezovanju neima mjesta u slučajevih spomenutih pod a), ako se porezovnik izkaže, da je onaj, od kojega je zemljištni posjed ili kuću nabavio, posao ili zanimanje preuzeo, već za cielu godinu dohodarinski prirez platio i da neće pogodovinah §. 9.

§. 7.

U točki b) §. 4. spomenute dugovine kamatah, a tako i u §. 6. nabrojene dohodke dužni su porezovnici očitovati; svotu porezah spomenutih u točki a) §. 4., a tako i visinu ostalih dohodakah ustanovljuju obćinski organi pod kontrolom nadležne financijalne oblasti na temelju službenih podatakah.

§. 8.

Potrebštine, oblik očitovanjah, mjesto i vrieme njihove predaje ustanovljuje ministar financijah putem naredbenim; glede očitovanja kamatnih dugovinah opažuje se, da je svotu još platiti imajuće glavnice i pripadajućih od nje

kamatah, zatim datum obveznice i njene uknjižbe, ime i stan vjerovnika porezovnik dužan očitovati točno i primjereno istinitomu stanju čina. Ako bude dotična obveznica uknjižena na više nepokretnostih, imaju se njene godišnje kamate odbiti od dohodakah svijuh nepokretnostih, što za hipoteku služe, u kojem će slučaju razpisivanje obćeg dohodarinskog prireza glede svih tih nepokretnostih biti u ovoj obćini, gdje porezovnik polag obćenitog popisa svoj redoviti stan drži.

§. 9.

Porezovnik može kod oblasti označene u zakonu, slovećem o rukovanju javnih porezah zamoliti, da mu se snizi, dotično izbriše dohodak, koji se ima uzeti za temelj razpisivanja poreza, ako izkaže:

a) da imetka, od kojega je u predidućoj godini imao porez plaćati, više neposjeduje savim ili dielom, ili
b) da nenastavlja onaj posao, zanimanje ili službu, od česa je u predidućoj godini plaćao porez.

§. 10.

U ime obćeg dohodarinskog prireza plaća se za godinu 1876. tri i pol postotka od ustanovljenoga, porezu podvrženoga dohodka, koji se u čitavoj svojoj količini imade smatrati državnim porezom. U buduće ustanovljivati će postotak dohodarinskog prireza, ustanovljega polag naredabah ovoga zakona, od godine do godine zakonodavstvo u zakonu o državnem proračunu.

§. 11.

Na obći dohodarinski prirez nemože se razpisati municipalni ili obćinski namet.

§. 12.

Način, kojim se imade obći dohodarinski prirez razpisivati, plaćati, pobirati, utjerivati i rukovoditi, normiran je zakonom, slovećem o rukovanju javnih porezah.

§. 13.

Pošto se stavlja izvan krieposti odredba §. 2. zak. čl. XXIX.: 1875. odnoseća se na razred II tecivarine, i §. 12. istoga zak. čl., naredjuje se kako sliedi:

U II. razred tecivarine spadaju:

a) posjednici zeljištah i kućah i glave kućnih zadrugah;
b) oni, koji plaćaju porez na kamate glavnicah i na rente.

Ovi plaćaju u ime tecivarine na temelju iznosa ukupnih izravnih po-

rezah i zemljorazteretnoga prineska, što su jim bili razpisani prediduće godine u onoj obćini, u kojoj polag obćenitog popisa svoj redoviti stan drže:

2. for., na koliko temelj poreza nije veći od 50 for.;
3. for., na koliko je temelj poreza veći od 50 for.;
4. for., na koliko je temelj poreza veći od 100 for.

§. 14.

Ovaj zakon valjan je od 1. siečnja 1876., a njegova provedba povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 25.

Zakonski članak XLVIII.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o produljenju krieposti zakonskoga članka slovećega o zemljarini, valjanih dielovah zakonskih članakah slovećih o dohodarini osobnoj tečevinarini, kano i zakonskih čianakah slovećih o porezu na slador, o potrošarini od vina i mesa i o dohodcih duhana.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijannski,

kralj Češke itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o produljenju krieposti zakonskoga članka slovećega o zemljarini, valjanih dielovah zakonskih članakah slovećih o dohodarini i osobnoj tečevinarini, kano i zakonskih članakah slovećih o porezu na slador, o potrošarini od vina i mesa i o dohodcih duhana.

§. 1.

Zakonski članak XXV. godine 1868. sloveći o zemljarini, s preinakom istoga sadržanom u zakonskom članku L. godine 1870., isto tako propisi postojeći glede razpisivanja, pobiranja i rukovanja zemljarine; zakonskimi članci XXII., XXIV., XXVII. i XXIX. godine 1875. netaknuti djelovi zakonskih čla-

36

nakah XXVI.: 1868., XLIX.: 1870., LVIII.: 1871. i VII.: 1873. slovećih o dohodarini, kano i XXIV., XXXIV.: 1868. i VIII.: 1873. slovećih ob osobnoj tečevinarini i odnosećih se na iste postojećih propisah; propisi postojeći prema ustanovi zakonskoga članka XX.: 1868. slovećega o porezu na tvoritbu sladora s obzirom na naredbe zakonskoga članka XIX.: 1875. normirajućega na temelju novoga sustava mierah i utezah stavke poreza na slador; zakonskim člankom XXVIII.: 1875. nedokinute naredbe zakonskih članakah XVII., XXXV.: 1868. LVI. 1870. i LXI. godine 1871. slovećih o potrošarini od vina i mesa; napokon zakonski članak XIV.: 1868. sloveći o dohodku duhana i propisi postojeći glede rukovanja toga dohodka, uzdržavaju se u krieposti do daljnje odredbe zakonodavstva.

§. 2.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 26.

Zakonski članak XLIX.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o prihodnjačkom zajmu od 80 miljunah forintah austrijske vriednote.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o prihodnjačkom zajmu od 80 milijunah forintih austrijske vriednote.

§. 1.

Ministar financijah se ovlašćuje, da u svrhu, da se stvore blagajničke pričuvne zalihe, pokriju svote. željezničkim družtvom potrebne za investicije polag §. 2. zak. čl. XLI. godine 1875, i da se započme odkup erarskih doznačnicah izdanih na temelju zakonskih članakah XXXIII. god. 1873. i XIV. god. 1874., može izdati prihodnjački zajam do iznosa od 80 milijunah forintah austrijske vriednote, koji će se imat u zlatnom novcu uplatiti.

§. 2.

Ministar financijah se ovlašćuje, da od prihodnjačkih obveznicah od nominalnih 80. milijunah forintah austrijske vriednote, što će se na temelju ovoga

zakona izdati, može prvu polovicu od nominalnih 40 milijunah forintah austrijske vriednote uplaćenu u zlatnoj vriednosti po tečaju cjene od 80²/₄ prodati.

Tečaj prodajne ciene druge polovice obveznicah od nominalnih 40 milijunah forintah austrijske vriednote nemože biti manji od 81²/₄

§. 3.

Državni erar plaća od prihodnjačkih obveznicah, koje će se imat izdati, u ime kamatah 6% u zlatnoj vriednosti u polugodišnjih naknadnih obrocih.

§. 4.

Toli glede uplate koli ukamaćenja uzimlju se, da su 100 forintah austrijske vriednote u zlatu jednaki sa 10 funtih sterlinga, 250 franakah, dotično sa njemačkih državnih 202.50 marakah.

§. 5.

Prihodnjačke obveznice i kamatni kuponi, što se na njih nalaze oprošteni su od svake postojeće biljegovne pristojbe i svakog poreza, ter im se i za buduće zajamčuje podpuni oprost od biljegovnih pristojbah i od poreza.

Ugovori, sklopljeni glede ovoga zajma, prosti su od biljegovine i pristojbe.

Inozemska biljegovina i pristojba, što se ima plaćati u ime burzovnog bilježenja obveznicah pada na teret državi.

§. 6.

O načinu pokrića svotah, što se imaju željezničkim družtvom pružiti pod naslovom investicijah, isto tako o modalitetih provedbe odkupa erarskih doznakah, izdanih na temelju zakonskih članakah XXXIII. god. 1873. i XIV. god. 1874. odredjuje se posebnim zakonom.

§. 7.

Kamate prihodnjačkoga zajma za god. 1876. votiraju se naknadno k svotam uvršćenim pod naslovom „državni dug“ državnoga proračuna godine 1876.

§. 8.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom

Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 27.

Zakonski članak L: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o preinaci njekojih ustanovah zakonskoga članka XI. od godine 1868. i propisah o dohodarstvu soli.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o preinaci nekojih ustanovah zak. čl. XI. godine 1868. i propisah o dohodarstvu soli.

§. 1.

Suglasno s naredbami zakonskoga članka VIII. godine 1874. uvadja se metrička mjera kod erarskog solskog rukovodstva od 1. siečnja god. 1876.

Ciene soli ustanovljene u ovom zakonu imaju se razumjevati svagda po 100 kilogramah.

§. 2.

U solskih proizvodilištih naglašenih u §. 2. zakonskoga članka XI. god 1868., imenito: u Šugatagu, Slatini, Ronaseku, Deešakni, Parajdu, Marošujvaru Tordi i Vizakni ustanovljuje se temeljna ciena kamenite soli pravilnoga i nepravilnoga oblika, kano i u lagve ili vrieće spremljene drobne ili samlivene soli, i dogodice sgusnute soli sa devet (9) forintah; u Sóovaru temeljna ciena kuhane soli sa devet forintih 50 novčićah (9 for. 50 novč.)

§. 3.

Cienu lagvah ili vriećah ili drugih shranah potriebnih za spremanje drobne ili samlivene soli, od vremena do vremena ustanovljuje ministarstvo financijah; ovu cienu dužni su kupci naknaditi.

Kupcem prosto stoji kupljenu drobnu ili samlivenu sol u svoje vlastite shrane strpati i u ovih ju, ili nespremljeno odpremiti.

Svaki kupac vlastan je zahtievati, da mu se od naručene količine soli najmanje dvie trećine izdadu u komadih, kojih najmanja teža nečini manje od deset kilogramah. Jedna trećina podaje se u drobnoj — ili samlivenoj soli.

Kod podavanja pogodovne (limitne) soli može se u drobnoj soli izdati veći od toga dio.

To normira naredbenim putem ministar financijah.

§. 4.

Glede neposredno u mjestih naglašenih u §. 2. ovoga zakona kupljene soli ima se k temeljnoj cieni soli pribrojiti zapadak (Quote) odpadajući na 100 kilogramah rukovodnih troškovah godine prije prodaje, — i to u Soovaru polag prosjeka rukovodnih troškovah mjestnoga ureda, u Šugatagu, Slatini, Ronaseku, Deesakni, Parajdu, Marošujvaru, Tordi i Vizakni ima se pribiti polag prosjeka rukovodnih troškovah ukupnih uredah, koji u tih proizvodilištih nalazeću se sol prodavaju, — a u onom slučaju, ako se izdaje kod m-sigetske solare, ima se pribiti k tomu i prosjek odpremnih troškovah, nastalih od Slatine, Sugataga i Ronaseka do M-Sigeta.

Kod solarah postojećih u zemlji izvan proizvodilištah, ustanovljuje se prodajna ciena soli tako, da se pridodaju k temeljnoj cieni proizvodilištah za

vremeni odpremni troškovi u cielosti, a rukovodni troškovi ovih uredah pako prosjekom polag uspjeha prediduće godine.

Promjene, što će se na temelju toga računa učiniti na cienah soli, imaju svagda 1. srpnja dotične godine stupiti u život.

§. 5.

§. 3. zakonskoga članka XI. god. 1868. razširuje se take, da ministar financijah može izmedju sada postojećih kr. solarah dokinuti one, koje usled razvitka odnošajah postanu suvišnimi.

§. 6.

Ministar financijah se ovlašćuje, da može podići takodjer i naručevničke prodavaonice soli i poslovnice, ter da za naručevnike dozvoli u ime naknade rada i troškovah njihovih po 100 kilogramah izračunat se imajuću primjerenu opravninu.

§. 7.

Da se mjerodavno načelo ustanovljeno u §. 1. zak. čl. XI. god. 1868. uzmogne u svih odnošajih provesti, ovlašćuje se ministar financijah, da u onih djelovih Ugarske, koji graniče sa zemljami zastupanimi u carevinskomu vieću može kod svakog prodajnog skladišta soli ustanoviti ciene soli različito od ustanovah §. 4. ovoga zakona; nego ta razlika nemože po 100 kilogramah biti veće od 54 novč.

§. 8.

Ako bi se za potrebno pokazalo u svrhu, da se na južnih i iztočnih granicah zemlje prepreči kriomčarstvo sa solju, sniziti ciene soli ustanovljene u smislu ustanovah §. 4., ovlašćuje se takodjer ministar financijah, da to izvede.

§. 9.

Svakomu će prosto biti, da ne samo za svoju vlastitu porabu, nego takodjer i za trgovinu unutar granicah zemlje, može kupiti sol u marmaroških i erdeljskih proizvodilištih naglašenih u §. 2.

Nego koji u Marmarošu sol kupuju za trgovine, dužni su tu svoju namjeru prijaviti postojećem u M. Sigetu kr. ug. rudarskom ravnateljstvu, označivši količinu soli, koju bi imali u cieloj koledarskoj godini preuzeti; na što će rečeno rudarsko ravnateljstvo doznačiti sol kod onih rudah, gdje će to zaliha soli s obzirom na vlastitu potrebu erara i na rukovodne odnošaje rudah dopustiti.

Glede soovarske kuhare soli dozvoljuje se, da ministar financijah i od sele tu vrstu soli dade prodavati samo po dozvolnih prodaocih soli i u ograničenoj količini.

§. 10.

Ciena pogodovne soli spomenute u §§. 9. i 10. zak. čl. XI. god. 1868., a tako i pogodovne morske soli, koja se običaje podavati u razriešenoj krajini, odmjeruje se uz priuzdržaj postojećih propisah i ograničenjah kako sliedi.:

A) za vlastitu porabu stanovnikah u erdeljskih djelovih, zatim županijah Krasna, Srednji Solnok i Zarand i oblasti Kövár u Dešakni, Parajdu, Maroš-Ujvaru, Tordi i Vizakni sa šest (6) f. 85 n.

Kod solare u Maroš-portusu, dok taj ured postoji, sa sedam (7) forinti 40 novč.

B) Za vlastitu potrebu marmaroškoga stanovničtva, u Šugatagu, Ronaseku i Slatini sa osam (8) for. 60. novč., nego k toj cieni, ako se sol izdaje kod kr. solare u M-Sigetu, pribrojit će se prosjek voznih troškovah nastalih od proizvodilištah.

C) Kod solarah provincijalizirane krajine, za one krajiške stanovnike, koji su i dosele dobivali pogodovnu sol, — ciena kamenite soli, računajuć šest (6) kilogramah na glavu, sa šest (6) for. 30 novčićah; k istoj će se i od sele pribrojiti vozni doplatak, koji se je dosele pobirao.

Za stanovnike postojavše krajine ustanovljuje se zatim ciena biele morske soli računajuć sedam (7) kilogramah na glavu, sa pet (5) for. 85 novč., — a ciena sive morske soli, računajuć deset (10) kilograma na glavu, sa četiri (4) for. 5 novč.

D) Stanovnici županijah Arva, Lipto i Turoc dobivat će mjesto prije im podavane galičke zelene soli marmarošku sol, računajuć deset (10) kilogramah na glavu. Ciena iste odmjeruje se sa devet (9) f. 70 n.

Posliednja alineja §. 9. zak. čl. XI. god. 1868. stavlja se izvan krieposti.

§. 11.

Za prekosavske stanovnike Hrvatske i riečkoga područja podaje se pogodovna biela morska sol, računajuć šest i pol ($6\frac{1}{2}$) kilogramah na glavu, po osam (8) for. 25. novč.

Za ribare ugarsko-hrvatskoga primorja podaje se pogodovna biela morska sol uz obdržavanje potrebnih kontrolnih propisah po četiri (4) for. 75. novč.

§. 12.

Kod kr. solarah neprodaje se manje soli od pet (5) kilogramah.

§. 13.

U solskih proizvodilištih u Marmarošu i u Erdelju daje se u svrhe tvor-

ničke i obrtne čista kamenita sol po 58 novč., nečista po 38 novč. u Soovaru kuhana sol po jedan (1) for. 16 novč., a na Rieci morska sol po (1) for. 45 novč.

Prigodom izdavanja tvorničke i obrtne soli imade dotični tvorničar ili obrtnik položiti jamčevinu.

Ova jamčevina čini 20% one svote, koja bi se za dozvoljenu za cielu godinu količinu soli uplatila, polag podpune samotržne ciene postojeće kod najbližje dotičnoj tvornici ili obrtnomu poslu ležeće kr. solare.

Ostali propisi odnoseći se na izdavanje tvorničke i obrtne soli ostaju i nadalje u krieposti.

§. 14.

One ustanove zakonskoga članka XI. god. 1368. financijalnih propisah slovećih o dohodarstvu soli, koje nisu naredbami ovoga zakona promjenjene, puštaju se i nadalje u krieposti.

§. 15.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 28.

Zakonski članak LI.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o vojničkoj obskrbi osobah zajedničke vojske (bojnoga pomorstva) i kr. ugarskoga domobranstva.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o vojničkoj obskrbi osobah zajedničke vojske (bojnoga pomorstva) i kr. ugarskoga domobranstva.

Prvi naslov.

Zajednička vojska i bojno pomorstvo.

DIO PRVI

Častnici, pomorski kadeti, vojnički i bojno-pomorski svećenici, vojnički i bojno pomorski činovnici i ostale osobe uživajuće mjesečnu plaću.

U obće.

Način obskrbe.

§. 1.

Obskrba biva sljedećim načinom:

a) dozvoljenjem stalne ili privremene mirovine;
b) dozvoljenjem ranjeničkoga doplatka,
c) primanjem u mjestni striliš koje kuće nemoćnikah, iliti dopitanjem obskrbničkoga mjesta ove ili one nemoćničke kuće, uz uz slobodan izbor boravišta.

A. Zajednička vojska.

Poglavje I.

O mirovinah.

Pravo na stalno mirovinu.

§. 2.

Častnici svakoga stepena, vojnički svećenici i vojnički činovnici — s izuzetkom vježbenikah i pitomacah, — nadalje osobe, pripadajuće zajedničkoj vojsci te mjesečnu plaću uživajuće, koje u nikoji dnevnični razred uvrštene nisu, imadu, ako su iza dovršenoga desetgodišnjega službovanja (§§. 8. i 14.) uključno uz povišno uračunati se imajuće službovno vrieme, (§§. 10., 12. i 13.) na temelju konstatovane vojne nesposobnosti (§. 7.) stavljene u stanje mira, pravo na stalnu mirovinu.

§. 3.

One u uživanju mjesečne plaće stojeće vojničke osobe, koje su 60. godinu života navršile, ili koje su, uključno uz povišno uračunati se imajuće službovno vrieme, 40 službovnih godinah odslužile, proste su od dokazivanja vojne nesposobnosti u onom slučaju, ako uztraže, da se premjeste u stanje mirovno.

*

§. 4.

Stalno umirovljenje može medjutim u život stupiti i prije dovršenja desetgodišnjega službovanja, ako vojna nesposobnost nastane:

a) uslied rane pred neprijateljem zadobivene ili uslied ratnih strapacah;

b) uslied poremećenja uma, padavice, osliepljenja na oba oka, ili uslied uzelosti nastale povodom kaplje;

c) napokon uslied spoljašnje ozliede, koju je dotičnik bez svoje krivnje zadobio prigodom izvršivanja službe, ili uslied drugog kojega trajnoga poremećenja zdravlja, nastaloga povodom osobitosti vojničke službe, kao i povodom epidemičkih i endemičkih bolestih, vladajućih u mjestu opredieljenu za službovno boravište, ili povodom kontagiozne bolesti očijuh, ako je dotičnik uslied toga nesposobnim postao tako za vojničku službu, kao i za svaku inu privredu, odgovarajuću njegovom dosadašnjem službenom položaju.

Pravo na privremenu mirovinu.

§. 5.

Prije dovršenja desetgodišnjega službovanja, izuzam slučajeve označene u §. 4., dozvoljava se samo privremena mirovina, i to:

Ako vojna nesposobnost nastane:

u	1.	ili	2.	službovnoj	godini,	na	1. godinu
„	3.	„	4.	„	„	„	2. godine,
„	5.	„	6.	„	„	„	3. „
„	7.	„	8.	„	„	„	4. „
„	9.	„	10.	„	„	„	5. godinah

Pravo osobah, stojećih u stališu pričuve, na mirovinu.

§. 6.

Vojničke osobe, stojeće u staliču pričuve ili u odnošaju „izvanslužbenom“, imadu u onom slučaju pravo na mirovinu, ako su za vojničku službu nesposobnim postale uslied ratnih strapacah ili povodom rane i težke ozlede zadobivene pred neprijateljem, ili za vrieme mira neposredno prilikom izvršivanja vojničke službe, ili ako su nesposobnim postale uslied trajnoga poremećenja zdravlja napomenutoga pod slovom b) i c) §. 4.

Stoje li pako te osobe istodobno u gradjanskoj državnoj službi, ili u

službi, koja je ravna gradjanskoj državnoj službi (vidi §. 136.), onda se imadu, glede istih osobah — ali samo u onih slučajevih, u kojih se nesposobnost tako za vojničku kao i za gradjansku službu konštatovala bude — kod odmjerenja mirovine uporaviti oni propisi, koji su polag okolnostih povoljniji; naime, ili propisi nazočnoga obskrbnoga zakona, i to samo obzirom na trajanje u vojsci probavljene službe i tamo na posliedku uživane vojničke mjesečne plaće, ili pako oni, koji se odnose na gradjansko-mirovinske norme na osnovi uračunivoga ukupnoga službovnoga vremena i na posliedku uživane gradjanske plaće.

Pri tom će u svakom slučaju na teret zajedničkoga ratnoga etata pasti samo one mirovinske pristojbe, koje na temelju posliednje mjesečne vojničke plaće i prema uračunivoj vojničkoj službenoj dobi — bez obzira na vrieme u gradjanskoj službi probavljeno — pripadaju; dočim će onaj višak, koj se na temelju cielokupnoga službovnoga vremena polag gradjanskih mirovničkih normah odmjeriti ima, snosit imati onaj etat, na kojega je račun dotičnik svoju gradjansku plaću vukao.

Desi li se pako, da se za jednu ili drugu vojničku osobu dokaže, da je ista, akoprem za vojničku službu nesposobna, ipak sposobna obavljati gradjansku službu, to takova osoba — izuzam možda pripadajući joj ranjenički doplatak (Poglavje II.) — neima prava na inu vojničku mirovinu.

Isto tako neimadu prava na vojničku mirovinu ni takove osobe, spadajuće u stališ pričuve, koje su kasnije u svojoj gradjanskoj službi, bilo trajno, bilo privremeno, umirovljene.

Ako bi se desilo, da jedan ili drugi u gradjansko-državnoj ili ovoj ravnoj službi stojavši gradjanski umirovljenik, provizionista iliti kviescent, jošte pričuvnomu stališu vojske pripada, i da se na takova vojnička službovanja pozove, koja su uračuniva za odmjerenje vojničke mirovine, onda on ima isto tako pravo na povišenje mirovine, kao i vojnički umirovljenik, koj je na takove službe pozvan. U ovom slučaju nije od potriebe dokazati nesposobnost za obavljanje vojničke ili gradjanske službe.

Za svaku ovakovim načinom probavljenu službovnu godinu — pri čem se ima uračunati i ono uračunivo gradjansko službovno vrieme, koje se u smislu postojećih propisah kod odmjerenja gradjanske mirovine nije moglo uzeti u obzir, kao što na primjer započeti službovni kvinkvenij ili annuale — imadu se uvjek, i to desimice ka gradjanskoj mirovini, proviziji itd. priračunati $2\frac{1}{2}$ postotka najkasnije uživane vojničke aktivitetne mjesečne plaće (§. 15.)

Ustanovljenje vojne nesposobnosti.

§. 7.

Vojna nesposobnost, odnosno uvjetna nesposobnost za privredu (§. 4. c.) ustanovljuje se kod vojničkih osobah kroz nadpregledno povjerenstvo.

Uračunivo vrieme službe.

§. 8.

Kao vrieme službe ima se pri odmjerenju mirovine uračunati:

a) svako aktivno vrieme službe, koje je u zajedničkoj vojsci i u bojnom pomorstvu, tako u borbenom stališu kao i u ma kojoj grani vojničke uprave počam od dana asentiranja odnosno imenovanja provedeno, izuzevši slučaj označeni u §. 14. pod slovom k).

Kao aktivno vrieme službe ima se za dotične pozvanike smatrati i novačka obuka i vježba u oružju;

b) ono uračinivo vrieme službe, koje je dotičnik, prije ustupa u zajedničku vojsku ili u bojno pomorstvo, proveo u domobranstvu ili u državnoj gradjanskoj iliti ovoj ravnoj službi, ako se je prelaz u zajedničku vojsku ili u zajedničko bojno pomorstvo dogodio ili neposredno iz domobranstva ili iz gradjanske službe ili iz stalnoga iliti privremenoga mirovnoga stališa (dopust uz pristojbu za priček) i ako je sa gradjansko-državnom ili ovoj ravnom gradjanskom službom sustavno skopčano bilo pravo na kakovu obskrbu (mirovinu, proviziju);

c) ono vrieme, koje su članovi bečkoga ces. kr. vojničkoga živinarskoga zavoda kao pitomci ili pomoćnici u zavodu proveli, ali samo tako, ako se kontinuitet državne službe prekinuo nije;

d) aktivno vrieme službe, provedeno prije, nego što se dotičnik odpustnicom ili certifikatom odpusti iz momčadskoga stališa, ako isti neposredno iza odpusta na novo stupi u službu vojske, bojnoga pomorstva ili domobranstva.

§. 9.

Umirovljenim častnikom, obavljajućim zvanje učitelja na ovoj ili onoj kadetskoj učioni, ima se od iznovičnoga odmjerenja mirovine kao službovno vrieme uračunati svaka podpuna godina, koju su isti u tom zvanju proveli.

§. 10.

Za svaku pojedinu vojnu, tečajem koje je dotičnik ma u kakvoj službi udioničtvovao, ima se pri odmjerenju mirovine k vremenu službe doračunati

jošte jedna godina (ratna godina), bilo to da je dotičnik od početka do svršetka, ili samo za njeko vrieme služio u toj vojni.

Dvie ili više vojnah, provedenih tečajem jedne te iste sunčane godine, umnožavaju službovno vrieme samo s jednom godinom danah.

Koja se razdoblja imadu smatrati vojnom, odnosno ratnom godinom, kao i protegnuće ove pogodnosti na pojedine djelove zajedničke vojske i bojnoga pomorstva: opredieljuje se od slučaja do slučaja previšnjom bojnom naredbom.

§. 11.

Pri odmjerenju mirovine onih osobah linijske vojske, koje su dopale ratnoga robstva, ima se samo ona godina računati kao ratna godina, tečajem koje su u robstvo pale; ratno robstvo, durajuće duže vrieme, uračunava se samo kao obično vrieme službe.

Povoljnije računanje službovnoga vremena prigodom odmjerenja mirovine.

§. 12.

Častnikom, vojničkim svećenikom i vojničkim činovnikom, koji su u vojničko naobrazovnim zavodima upotriebljeni bili kao profesori ili učitelji u svrhu naobraženja i odhranjenja pitomacah, ima se kod odmjerivanja mirovine svaka godina, koju su isti u tom službovanju podpunoma proveli, sa šestnaest mjesecih; profesorom bečkoga ces. kr. vojničkoga živinarskoga zavoda pako imadu se svake one tri godine, koje su u učiteljstvu podpunoma proveli, sa četiri godine naračunati.

§. 13.

Onim častnikom, koji su u tom svojstvu, ili jošte prije kao kadeti ili podčastnici kod vojničkoga mapiranja i trianguliranja, kao podravnatelji, mappeuri, upravitelji odsiekah, trigonometre ili trigonometrijski pomoćnici stajali u upotrebljenju, imade se svaka, u tom službovanju podpunoma provedena pojedina godina, prigodom odmjerivanja mirovine sa šestnaest mjesecih naračunati.

Neuračunivo vrieme.

§. 14.

Prilikom odmjerivanja mirovine nemože se uračunati:

a) vrieme, provedeno u dopustnom stališu do saziva, zatim vrieme, provedeno u neaktivnom stališu pričuve — osim vremena za obuku

novakah i za vježbe u oružju (§. 8.) — ili vrieme, provedno u izvanslužbenom odnošaju, u stališu mirovnom i nemoćničkom;

b) vrieme, koje je brez beriva aktiviteta i aktiviranja odnosno bez mazde provedeno u dopustnom stališu domobranstva, izuzamši slučaj u §. 120. pod slovom c) navedeni;

c) vrieme, provedeno na dopustu s pristojbom čekanja ili s premještenjem u prekobrojni stališ;

d) kod vježbenikah i elevah pokusno vrieme, provedeno prije polaganja zakletve;

e) vrieme, koje je dotičnik proveo kao pitomac u vojničkih naobrazovnih zavodih, izuzamši slučaj spomenuti u §. 8. slovo c);

f) ono vrieme, tečajem kojega su osobe spadajuće u stališ mira upotriebljene u službovanju uz dnevnicu ili uz nagradu, izuzamši slučaj, o kojem je govor u §. 9.;

g) ono vrieme, koje su pričuvni častnici i liečnici zbog izkušenosti svoje sposobnosti za veću čast, kao što i ono vrieme, koje su vojničke osobe umirovljenoga staleža kod koje vojničke oblasti, čete ili vojničkoga zavoda provele u svrhu izkušenosti usposobljenja za opetovani namještaj;

h) vrieme možebitnoga interkalara uslied bjegunstva;

i) ukupno vrieme tamnične kazne, ako je preko šest mjesecih trajala, napokon

k) ono vrieme, koje su vojničke osobe probavile prije izstupa iz sveze zajedničke vojske svejedno da li se je izstup zbio uslied ostavka vojničkoga karaktera, ili uslied odpusta na temelju sudbene odsude ili odluke vieća za poštenje, — koje se vrieme ni onda nemože uračunati, ako je dotičnik poslie izstupa neposredno opet u službu stupio.

Odmjera mirovine.

§. 15.

Mjesečna mirovina odmjerava se prema uračunivomu vremenu službe tako, da ona iza dovršenih podpunih deset službovnih godinah jednu trećinu, poslie podpunoma dovršenih petnaest a još nedovršenih šestnaest službovnih godinah tri osmine najposlie brane mjesečne plaće aktiviteta iznaša.

Na posliednju kvotu pribrajaju se za svaku daljnu podpuno dovršenu službenu godinu $2^1/_2$ postotka plaće, tako da nakon podpunoma dovršenih četrdeset službovnih godinah podpuna plaća aktiviteta kao mirovina proizlazi, povrh koje povišnje nema.

§. 16.

Kao najmanja svota mirovine za častnike, za vojničke svećenike i vojničke činovnike ustanovljuje se godišnji iznos od tri stotine forintih, koja se svota osobami, na uživanje mirovine pravo imajućimi i onda doznačuje, ako bi polag računa označenoga u §. 15. i manja pristojba proizašla.

§. 17.

Onim vojničkim osobam, kojim je mirovina samo privremeno dozvoljena, pripada za svaku godinu, za koju oni polag §. 5. na mirovinu pravo imadu, ova potonja u onoj svoti, koja bi jim iza podpuno dovršenih deset službovnih godinah pripadala.

§. 18.

Dobni doplatak satnikah, predbilježenih za koju majorsku mjestnu službu, svećeničkih učiteljah u vojničkih obrazovaonicah, kao što i nastavnog ravnatelja, učiteljah i učiteljskih pomoćnikah, onda učitelja za podkivanje konjah namještenoga u ces. i kr. vojničkomu živinarskomu zavodu u Beču, ima se pri odmjeri mirovine, pribrojeć ga plaći, takodjer uračunati, satnikom — medjutim samo onda, ako je dotičnik, računajuć od dana predbilježbe za koju mjestnu službu, još najmanje dvie godine služio.

§. 19.

Ine nuzgredne pristojbe, skopčane sa šaržom ili s upotrebljenjem, neuzimaju se u obzir pri odmjeri mirovine.

Podpuna svota osobnoga doplatka pako stečenoga u aktivnomu stališu, pripada i u umirovljenomu staležu, i to na račun onoga etata, iz kojega je dotičnik ovaj doplatak uživao, ako uživanje ovoga doplatka prigodom doznake sa dotičnim previšnjim riešenjem nije naročito ograničeno samo na vrieme službovanja u aktivnosti.

§. 20.

Osobami, koje su privremeno imenovane na koju veću službu, neodmjerava se mirovina polag plaće višje časti, koje su službu privremeno vršile, nego polag plaće prave njihove šarže.

Ako se pako kojemu častniku vojničkoga staleža u ratu povjeri po kojem predpostavljenom zapovjedničtvu — od zapovjedničtva četne devizije gore — kakovo polag časti neideće ga zapovjedničtvo privremeno ili konačno: onda mu pripada, ako bude trajanjem ovoga zapovjedničtva uslied dobivenih ranah za službu nesposobnim, mirovina polag odmjere za bližnji veći stepen časti.

Povjera takova zapovjedničtva mora medjutim javno proglašena biti.

Početak beriva mirovine.

§. 21.

Mirovina je nerazdieliva, mjesečno unaprjed platit se imajuća pristojba.

Berivo njeno počimlje onim danom, kojim biva premještenje u mirovinski stališ polag „vjestnika naredabah“ za zajedničku vojsku.

Prestanak mirovine.

§. 22.

Berivo mirovine prestaje:

a) preminućem na berivo pravo imajućega;

b) pri opetovanomu namještaju u zajedničkoj vojsci ili u pomorstvu, uživanjem pristojbah za aktivitet;

c) prelazom u gradjansku državnu ili potonjoj jednaku službu;

d) uslied izselenja ili postignuća tudjega državljanstva (izvan austrougarske monarkije);

e) uslied kaznosudbene odsude, s kojom je polag zakona skopčano izgubljenje mirovine);

f) izmakom roka, za koji je polag §. 5. mirovina privremeno dozvoljena;

g) odreknućem mirovine uz konačnu odpravninu;

h) u svih ostalih slučajevih, u kojih dotičnik polag postojećih vojničkih propisah prestaje biti članom mirovničkoga stališa osim slučaja, kad je dalje uživanje mirovine uz ostavak vojničkoga značaja dozvoljeno, ili kada osobe umirovljenoga stališa vojnički značaj uslied odluke vieća za poštenje izgube, brez da im je krozato oduzeta mirovina; napokon

i) privremenim odreknućem uživanja vojničke mirovine uz pridržaj vojničkoga značaja, — za vrieme odreknuća.

Kada i pod kojimi se uvjeti mirovina nadalje izplaćivati ima onim osobam, koje iz umirovljenoga stališa vojsko u domobranstvo stupaju: ustanovljuje §. 121.

Odreknuće mirovine uz konačnu odpravninu.

§. 23.

Vojničkim osobam umirovljenoga stališa, koje se uz primitak konačne odpravnine u dvogodišnjemu iznosu svoje mirovinske pristojbe i uz ostavak vojničkoga začaja odreći žele uživanja stalno jim doznačene mirovine, može se ova odpravnina samo onda dozvoliti, kada se priznade po povjerenstvu sastavit se imajućemu kod očevidnostne oblasti dotičnika uz učestvovanje jednoga graduiranoga vojničkoga liečnika, da se polag zdravstvenih odnošajah moljitelja za odpravninu može očekivati, da će najmanje još dvie godine živjeti.

Pod istimi uvjeti može se i onim bivšim vojničkim osobam umirovljenoga stališa, koje su vojnički značaj izgubile ili ostavile, nu koje su vojničku mirovinu pridržale konačna odpravnina u dvogodišnjemu iznosu mirovine izručiti uz odreknuće daljnjega uživanja vojničke mirovine.

§. 24.

Onim vojničkim osobam, kojim je mirovina samo privremeno doznačena (§. 5.) dozvoljeno je takodjer pod uvjetom, da se očekivanje barem najmanje dvogodišnjega trajanja života izreče na način opisan u §. 23., zahtjevati konačnu odpravninu uz ostavak vojničkog značaja mjesto uživanja mirovine.

Ova konačna odpravnina nesmije u nikojem slučaju svotu godišnje mirovine prekoračiti, te se odmjerava unutar ovih granicah sa dvie trećine one kvote, koja molitelju za odpravninu u vrieme dotične molbe još pripada od ukupne svote njegove mirovine, doznačene mu na temelju dovršenoga vremena službe.

Pristojba posmrtnine, odnosno odpravnine za obitelji osobah priminuvših u umirovljenom stališu.

§. 25.

Preminućem vojničkih osobah umirovljenoga stališa uvrštenih u koji dnevnični razred, pripada preostavšoj obitelji posmrtnina u iznosu tromjesečne mirovine preminuloga.

Pod izrazom, „obitelj“ razumjevaju se samo supruga — ako nije svojom krivnjom sudbeno razdružena bila od svoga supruga i zakonita ili pozakonjena djeca stojeća još u roditeljskoj skrbnji.

*

§. 26.

Preostavše obitelji (§. 25. alinea 2.) u umirovljenomu stališu preminulih vojničkih osobah, koje nebijaše uvrštene u koji dnevnični razred, imaju pravo na konačnu odpravninu u iznosu od 50 forintih, bez da se tim dira njihovo možebitno pravo na stalnu obskrbu.

§. 27.

Obitelji (§. 25. alinea 2) onih preminulih osobah, koje su se oženile u umirovljenomu stališu, pripada posmrtnina odnosno konačna odpravnina samo onda, kada je suprug ili otac poslie ženitbe opet stalno u vojničku službu namješten, te onda opetovano u umirovljeni stališ premješten bio, — ili ako je baš samo privremeno namješten bio, nu uslied ranah pred neprijateljem ili uslied ine u službi bez vlastite krivnje dobivene ozlede, ili uslied okužne bolesti zadobljene u bolničkoj službi preminuo.

Postupanje s pristojbami vojničkih osobah umirovljenoga stališa prelazećih u državnu gradjansku službu.

§. 28.

Prelazom vojničkih osobah umirovljenoga stališa u gradjansko-državnu ili ovoj jednaku službu obustavlja se vojnička mirovina (i možebitni osobni doplatak) prvim danom onoga mjeseca, kojim počimlje uživanje plate novoga namještaja.

§. 29.

Ako ukupna beriva — u koja se broje i platni, aktivitetni, obavni ili službeni doplatci, stanarina, ili u novcu izračunat se imajući naturalni stan, onda ini sa ovim službenim mjestom redovito skopčani doplatci — jedne u gradjansko-državnu ili ovoj uzporedjenu službu primljene vojničke osobe umirovljenoga stališa neprekoračuju najzadbranu mirovinu sa možebitnim osobnim doplatkom najmanje za jednu trećinu: onda joj pripada na račun vojničkog mirovničkoga etata kao „vojnički višak ono, što manjka na vojnička beriva i na trećinu viška

§. 30.

Vojnički višak nesmije medjutim nigda više iznašati, nego što bijaše najposlie brana vojnička mirovina skup sa možebitnim osobnim doplatkom, te se ima na doznaku zajedničkoga ministarstva rata dotle izplaćivati, dok dotična osoba dobije takovo službeno mjesto, u kojem ukupna beriva najzad branu mirovinu sa možebitnim osobnim doplatkom prekoračuju za jednu trećinu.

§. 31.

Onim vojničkim osobam, kojim je mirovina samo privremeno dozvoljena ima se vojnički višak bezuvjetno obustaviti i prije postignuća bolje dotiranoga službenoga mjesta, čim je minuo onaj rok, za koji je dotičniku vojnička mirovina doznačena bila.

Postupanje s pristojbami pri povratku iz gradjansko-državne službe.

§. 32.

Iz vojničke obskrbe u gradjansko-državnu ili ovoj uzporedjenu službu prestupivšim vojničkim osobam dozvoljeno je, ako podieljeno jim mjesto neodgovara njihovim odnošajem, da gradjansku službu ostave, te da stupe u uživanje svoje prvašnje vojničke mirovine opet, čim je nadležna oblast primala njihovu ostavku.

§. 33.

Ako pako vojničke osobe, kojim je mirovina stalno dozvoljena bila, u slučaju službovne nesposobnosti za gradjansko-državnu ili ovoj uzporedjenu službu, opet u mirovnički stališ premještene budu, te ako bi polag postojećega sustava od gradjanskoga erara baš nikakvu ili manju mirovinu dobivati imale, nego li bijaše prvašnja od vojničkoga erara brana mirovina: ima jim se u prvom slučaju vojnička mirovina u podpunoj svoti, u potonjem slučaju pako razlika izmedju prvašnje vojničke mirovine i doznačene jim gradjanske mirovine izplaćivati iz vojničke mirovinske zaklade.

U slučaju odpusta iz gradjansko-državne ili ovoj uzporedjene službe desivšeg se uslied kaznenosudbene osude, s kojom je polag zakona i gubitak mirovine skopčan, nemože se vojnička mirovina opet dobiti.

§. 34.

One s vojničkom mirovinom samo privremeno nadarene bivše vojničke osobe, koje poradi službene nesposobnosti za gradjansko-državnu ili ovoj uzporedjenu službu u mirovnički stališ nazad premještene budu, imaju samo u toliko prava na opetovano preuzeće, u koliko nije još minuo rok, na koji jim vojnička mirovina prvremeno doznačena biaše.

Berivo privremene mirovine, koje bi se protezalo preko roka izvorno ustanovljenoga, nije podnipošto dozvoljeno.

Poglavje II.

Ranjenički doplatci.

U obće.

§. 35.

Ranjenički doplatak neodvisan je od šarže unutar stališnih gromadah (§§. 36. i 45.), kao što i od vremena službe, te se odmjerava jedino po stepenu zadobljenih ranah.

Pravo na ranjenički doplatak.

§. 36.

Častnici, vojnički svećenici i vojnički činovnici, koji neprijateljskim oružjem ili inim ratnim orudjem ili koji za vrieme mira u vršenju svoje službe bez svoje krivnje ranjeni ili težko ozledjeni budu, te uslied toga za vojničku službu nesposobnimi postanu, dobivaju izim normalne mirovine, ranjenički dodoplatak u iznosu od dvie stotine forintih na godinu.

§. 37.

Častnikom, vojničkim svećenikom i vojničkim činovnikom, koji su uslied ma kojega u §. 36. navedenoga povoda ruku ili nogu izgubili, pripada povrh normalne mirovine ranjenički doplatak od četiri stotine forintih na godinu.

§. 38.

Častnici, vojnički svećenici i vojnički činovnici, koji su na način označeni u §. 36. dva uda izgubili, ili na oba oka osliepili, ili koji samo vrlo velike predmete u najbližjoj blizini poznavati odnosno koji zamo svietlost od tmice razlikovati mogu, dobivaju ranjenički doplatak od devet stotinah forintih na godinu.

§. 39.

Ako je jedno ili drugo udo tiela dopalo takovu ozliedu, da je krozato nastala posvemašnja nesposobnost za privredu, onda se isto, kao što i takove rane ili težke ozlede na glavi, na prsih ili na trbuhu — koje su skopčane sa podpu-

nom i trajnom pometnjom obavakah važnih životnih organah, drže se jednakimi gubitku jednoga uda.

§. 40.

Ranjenički doplatak pripada medjutim u slučajevih §§. 36. i 39. samo onda, kada vojna nesposobnost uslied ranah ili težkih ozledah nastane u roku od pet godinah, računajuć od dobe ranjenja ili ozlede.

§. 41.

Ranjenički doplatak se načelno samo stalno podieljuje.

Ako pako iznimno koja za vojničku službu za sada nesposobnom pronadjena te pristojbom čekanja na dopust stavljena vojnička osoba u smislu gornjih ustanovah ima pravo na ranjenički doplatak: onda se ovaj i na posebno ustanovljeno vrieme može dozvoliti.

Ako se onda takova vojnička osoba stavi u mir radi stalne vojne nesposobnosti (nemoći), nastale uslied dobivene rane, onda se privremeni ranjenički doplatak pretvara u stalni.

§. 42.

U slučajevih, kada je dvojbeno, da li se kojemu častniku i t. d. u obće ima podieliti ranjenički doplatak, pa ako se ima podieliti, po kojoj odmjeri to ima bivati: onda zajedničko ministarstvo rata na temelju predloga nadpreglednoga povjerenstva i uzevši u obzir sve ovamo zasjecajuće okolnosti odlučuje, da li se ranjenomu i koji od ustanovljenih doplatakah dozvoliti ima.

Početak beriva ranjeničkoga doplatka.

§. 43.

Berivo ranjeničkoga doplatka, koji je kao i mirovina, mjesečno unaprjed izplatit se imajuća, dalje nerazdieliva pristojba, počimlje onim danom, kojim biva premještenje u mirovnički stališ, odnosno onim danom, koj je u dotičnoj naredbi zajedničkoga ministarstva rata naročito označen.

Svršetak beriva ranjeničkoga doplatka.

§. 44.

Plaćanje ranjeničkoga doplatka prestaje samo u sliedećih slučajevih:

a) preminućem na berivo ovlaštene osobe;

b) iznovičnom uvrstbom u vojničku službu kod onih osobah, koje su ovaj doplatak na posebno ustanovljeno vrieme uživale te pristojbom čekanja na dopustu bile;
c) pridieljenjem osobah, predbilježenih za kakovu mjestnu službu, na koje takovo mjesto, — za vrieme ovoga pridieljenja;
d) uslied izselenja ili postignuća tudjega državljanstva (izvan austro-ugarske monarkije.)

Pravo mjesečnu plaću dobivajućih te ni u jedan dnevnični razred uvrštenih vojničkih osobah.

§. 45.

Sa plaću dobivajućimi, u nijedan dnevnični razred neuvrštenimi vojničkimi osobami imade se u slučaju, ako dobiju pravo na ranjenički doplatak, postupati polag ustanovah, valjajućih u tom pogledu za podčastnike i vojnike.

Ovrha nemože se voditi na ranjenički doplatak.

§. 46.

Ranjenički doplatci — bez obzira na njihovu kolikoću — nemogu se ni izvansudbenim, niti sudbenim putem pod zabranu ili ovrhu staviti.

Poglavje III.

O primanju u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah.

Pravo na primanje u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah.

§ 47.

Častnici vojničkoga stališa od satnika niže mogu se primiti u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah, ako su nemoćni i stalno umirovljeni.

§. 48.

U osobitih slučajevih mogu se takodjer i vojni sudci, vojnički liečnici, četne računovodje, vojnički svećenici i vojnički činovnici umirovljenoga stališa od IX. dnevničnog razreda niže iznimice primiti u nemoćničku obskrbu.

Razdjelba osobah spadajućih u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah.

§. 49.

U obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah primit se imajući častnici (vojnički svećenici, vojnički činovnici):

a) ili se doista ukonačuju u vojničkih nemoćničkih kućah,

b) ili jim se podjeljuje obskrbno mjesto nemoćničke kuće uz slobodno biranje boravišta.

Pristojbe osobah brojećih na obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah.

§. 50.

Koli oni vojnički častnici, koji su u vojničkih nemoćničkih kućah na ustanovljena obskrbna mjesta faktično smješteni, toli i oni častnici vojničkog stališa, kojim je jedno ustanovljeno obskrbno mjesto nemoćničke kuće uz slobodno biranje boravišta dozvoljeno, beru mjesečnu plaću mjesto mirovine. — Ova im se odmjerava sa devetdeset postotakah od one plaće, koju su najzad u aktivnosti uživali.

Iznimice u obskrbu nemoćničke kuće primljeni vojni sudci, vojnički liečnici, četne računovodje, vojnički svećenici i vojnički činovnici dobivaju ovu plaću takodjer polag prije iztaknute odmjere.

§. 51.

Ako je koji u obskrbni stališ nemoćničke kuće dolazeći častnik, vojnički svećenik ili vojnički činovnik prije ove uvrstbe veću mirovinu uživao, nego mu je onda pripadajuća plaća nemoćničke kuće, to imade prvašnju svoju mirovinu i nadalje uživati kao plaću.

§. 52.

Berivo plaće počimlje onim danom, kojim je uslied vjestnika naredabah za zajedničku vojsku obskrbno mjesto dozvoljeno, te prestaje onoga mjeseca, kojega biva izstup.

§. 53.

Častnikom, vojničkim svećenikom i vojničkim činovnikom faktično nastanjenim u vojničkih nemoćničkih kućah pripada izim plaće i slučajno izim ranjeničkoga doplatka, stan odmjereni polag časti i prostornih odnošajah dotične nemoćničke kuće, ali bez prava na pokućtvo stana.

§. 54.

Pristojba stana, t. j. pravo na ukonačenje u jednomu stanu nemoćničke kuće počimlje danom dozvole obskrbnoga mjesta i dospjeva 14 danah iza nestatka iz obskrbnoga stališa.

§. 55.

Ako se medjutim jedno u nemoćničkoj kući izpražnjeno obskrbuo mjesto popuni prije 14 danah iza izpražnjenja, ili kada zaostavša obitelj (§. 25. alinea 2.) u nemoćničkoj kući preminule osobe još rabi onaj stan, koji je pomenuta osoba imala (§. 60.), onda počimlje stanbena pristojba u obskrbni stališ novo priraslé osobe tek nakon 14 danah, odnosno po izmaku porabnoga prava obitelji.

§. 56.

Osobe, kojim je obskrbno mjesto nemoćničke kuće uz slobodno biranje boravišta dozvoljeno, dobivaju mjesto stana stanbeni doplatak, koji je bez obzira na boravište za satnika pjesačkoga ili konjaničkoga sa stotinu i dvadeset forintih, za nadporučnika ili poručnika sa osamdeset forintih na godinu odmjeren.

§. 57.

Stanbeni doplatak počimlje prvim danom onoga četvrta kalendarske godine, koji neposredno sliedi iza dozvole obskrbnoga mjesta dotičnika.

Stanbeni doplatak imade se izplaćivati u četvrtgodišnjih obrocih unaprjed, te nema primatelj iz istoga doplatka ni onda, ako bi tečajem četvrt godine u nestatak došao, ništa povratiti.

Stanbeni doplatak dospieva svršetkom one kalendarske četvrti godine, u kojoj osoba, na ovu pristojbu ovlaštena, izstupa iz obskrbnoga stališa.

§. 58.

Osobe uživajuće gažu, nu koje nisu nit u jedan dnevnični razred uvrštene, mogu se jedino smjestiti u vojničke nemoćničke kuće, i to na obskrbna mjesta, ustanovljena za momčad.

Iste imaju, povrh ukonačenja, povrh tvarnoga pripadka polag propisane odmjere za podčastnike i vojnike i povrh erarskoga kreveta, samo još pravo na

mirovinu, pripadajuću jim polag vremena službe i eventualno pravo na ranjenički doplatak.

Pristojba posmrtnine i uporaba stana za preostalu obitelj preminulih osobah.

§. 59.

Obitelji (§. 25. alinea 2) onih osobah, preminulih u obskrbnom stališu vojničkih nemoćničkih kućah, koje u dnevnični razred uvrštene bijahu, pripada posmrtnina u trostrukom mjesečnom iznosu plaće, koju joj je suprug, odnosno otac brao; — preostaloj obitelji u obskrbnom stališu preminulih mirovinu uživavših, nu u dnevnični razred neuvrštenih vojničkih osobah pako pripada samo konačna odpravnina u iznosu od petdeset forintih.

§. 60.

Obitelji (§. 25. alinea 2.) onih preminulih osobah, koje su ukonačene bile u samoj nemoćničkoj kući, pripada još povrh posmrtnine ili konačne odpravnine i uporaba stana, koji je pokojniku opredjeljen bio u nemoćničkoj kući, i to do konca bližnjega u mjestu običajnoga odkaznoga roka, koji sliedi iza smrtnoga dana.

B. Zajedničko bojno pomorstvo.

§. 61.

Predstojeće ustanove važe takodjer i za admirale, zatim za štopske častnike i nadčastnike zajedničkoga bojnoga pomostva, kao i za pomorske kadete (pomorske aspirante) pomorske svećenike i pomorske činovnike, onda i za plaću uživajuće nu u nijedan dnevnični razred neuvrštene osobe bojnoga pomorstva, i to u skladu sa sliedećimi propisi.

§. 62.

U privremenom smještenju dovršeno službovno vrieme samo se onda može uračunati, kada se dotičnik konačno imenuje.

§. 63.

Pomorskim svećenikom od zvanja ima se pri odmjerivanju mirovine uračunati kao službovno vrieme (§. 8.) i ono doba, koje je dotičnik prije dolazka u zajedničko bojno pomorstvo proveo u svojstvu gradjanskoga duhovnoga pastira.

§. 64.

Pomorskim častnikom, kadetom (pomorskim aspirantom), svećenikom, sudcem, liečnikom i činovnikom aktivnoga stališa ima se pri odmjeri mirovine, k svakoj podpunoj godini, koja proizlazi sbrojitbom onoga vremena, za koje je dotičnik u vrieme mira ukrcan bio na kojem opremljenom brodu flotte, na školskoj ladji ili na tenderu iste, — pribrojiti jošte četiri mjeseca kao službovno vrieme.

Ako pako ukrcanje — sasvim ili djelomično — pada u onu istu godinu, koja se dotičniku računa za ratnu godinu, onda se ovo vrieme ukrcanja izključuje od uračunanja, te se broji samo ratna godina.

§. 65.

Na pomorskoj akademiji po zvanju namještenim učiteljem, kao što i na samostalnoj pomorskoj dolnjoj realki i u pomorskoj pučkoj školi konačno namještenim učiteljem, ravnateljem i učiteljicam, imadu se tri godine u ovom namještaju podpuno dovršene brojiti za četiri službovne godine.

Pomorskim osobam, privremeno predjeljenim pomorskoj akademiji u svrhu predavanja jednoga ili drugog učevnog predmeta, računa se svaka u ovomu službovanju dovršena godina sa šestnajst mjesecih.

Ukrcanje osobah, spomenutih u ovomu paragrafu provedeno za vrieme poučnog putovanja pitomacah, nebroji se kao vrieme ukrcanja.

§. 66.

Pomorski kadeti (pomorski aspiranti), koji su neprijateljskim oružjem ili inim ratnim orudjem, ili koji su za vrieme mira u vršenju svoje službe bez svoje krivnje ranjeni ili težko ozliedjeni, te uslied toga za službu nesposobnimi postali, premještuju se u mirovnički stališ kao zastavnici linijaških brodovah te dobivaju ujedno ranjenički doplatak (§§. 36. do 39.) odgovarajući stepenu njihove rane ili ozliede.

§. 67.

Petgodišnji doplatci predstojnikah vodopisnoga ureda, profesorah pomorske akademije, ravnatelja i profesorah nižje pomorske realke, nadučitelja, učiteljah i učiteljicah pomorske pučke škole imadu se pri odmjerivanju mirovine takodjer uračunati.

§. 68.

Pomorskim častnikom, koji su u ratu za službu nesposobnimi postali uslied ranah, zadobivenih prigodom komandiranja, koje ih onda po njihovoj šarži išlo nije, pripada mirovina polag odmjere za bližju veću šaržu, u onom slučaju, ako

jim je dotičnu komandu koje predpostavljeno zapovjedničtvo — i to od zapovjedničtva eskadre ili brodovničnog odiela višje — privremeno i konačno podielilo (§. 20.)

§. 69.

Pomorski kadeti i aspiranti, koji su nemoćni, te koji su u stalnom umirovljenom stališu, mogu se primiti u obskrbni stališ nemoćničkih kućah na mjesta, ustanovljena za poručnike.

U slučaju dozvole takovog mjesta, bilo to u samoj nemoćničkoj kući ili uz slobodno biranje boravišta, pripada jim u ime nemoćničke plaće (§. 50.) devetdeset postotakah od najposlie uživane aktivitetne plaće.

U vojničkih nemoćničkih kućah faktično nastanjenim pomorskim kadetom i aspirantom pripada stan (§. 53.) polag poručničke časti; s obskrbnim mjestom nemoćničke kuće uz slobodno biranje boravišta nadarene osobe pako dobivaju stanbeni doplatak (§. 56.) u iznosu od osamdeset forintih na godinu.

DIO DRUGI.

Počastnici, vojnici i mornari.

U obće.

Način obskrbe.

§. 70.

Vojnička obskrba nemoćnih podčastnikah, vojnikah i mornarah biva:

a) podieljenjem stalne ili privremene nemoćničke mirovine;
b) eventualno dopitanjem ranjeničkoga doplatka;
c) primitkom u obskrbni stališ koje vojničke nemoćničke kuće.

Ustanovljenje prava na obskrbu.

§. 71.

Pravo na vojničku obskrbu u obće kao i način iste ustanovljuju na temelju obnašašća i predloga nadpreglednih povjerenstvah glavna vojena zapovjedničtva, vojnička zapovjedničtva, odnosno ces. kr. admiralat luke u Poli i pomorsko kotarsko zapojedničtvo u Trstu.

Ako se dese osobite okolnosti, onda je pomenutim oblastim dozvoljeno, da mogu iznimni postupak predložiti zajedničkomu ministarstvu rata odnosno pomorskomu odsjeku istoga.

A. Zajednička vojska.

Poglavje I.

O nemoćničkih mirovinah.

Pravo na stalnu nemoćničku mirovinu.

§. 72.

Podčastnici i vojnici zajedničke vojske, koji su — akoprem prekidno (§. 77.) kroz punih deset godinah aktivno služili, te koji su uslied u službi dobivenih manah nemoćnimi, t. j. za svaku vojničku službu za uvjek nesposobnimi postali, imaju pravo na stalnu nemoćničku mirovinu.

Gradjanska nesposobnost za privredu neuzimlje se pri tomu u obzir.

§. 73.

Ma i prije podpunoma dovršenih deset službovnih godinah pripada pravo na stalnu nemoćničku mirovinu onim podčastnikom i vojnikom, koji su zbog uzroka u §. 4. označenoga trajanjem aktivnoga službovanja bez svoje krivnje nemoćnimi (§. 72.) i ujedno za gradjansku privredu za uvjek nesposobnimi postali.

§. 74.

Podčastnici, koji su osamnajst godinah ili više neprekidno aktivno služili, dobivaju kroza to bezuvjetno pravo na stalnu nemoćničku mirovinu, te nije dokaz nemoćnosti od potriebe za obrazloženje ovoga prava.

§. 75.

Podčastnici i vojnici, koji su slučajevih označenih u §. 4. kod nadpregleda doduše nemoćnimi (§. 72.) ali za gradjansku privredu još sposobnimi pronadjeni, te koji su s toga odpustnicom ili certifikatom odpušteni, dobivaju pravo na stalnu nemoćničku mirovinu, ako za trajanja bližnjih pet godinah povodom istih manah, koje su nemoćnost prouzrokovale, nastane nesposobnost za privredu pripoznana pri opetovanom povjerenstvenom nadpregledu.

Priuzdržaj ovaj prestaje medjutim bezuvjetno po izmaku gorepomenutoga roka.

Pravo na privremenu nemoćničku mirovinu.

§. 76.

Podčastnikom i vojnikom, koji su prilikom nadpregledanja doduše za svaku vojničku službu nesposobnimi — a u slučajevih označenih u §. 4. takodjer za gradjansku privredu nesposobnimi pronadjeni, nu kod kojih se još očekivati može djelomično poboljšanje njihovih manah, te uslied toga sposobnost iz nova za koje god vojničko službovanje, odnosno za samostalnu privredu, — može se nemoćnička mirovina samo privremeno, t. j. polag predloga nadpreglednoga povjerenstva barem na jednu godinu, a najviše na tri godine dozvoliti.

Dotičnici imadu se prije izmaka opredjeljenoga roka opetovano nadpregledati, te se postupa s njimi polag novoga nalaza nadpreglednoga povjerenstva.

Uračunivo vrieme službe.

§. 77.

Pri odmjeri nemoćničke mirovine uzima se u obzir samo aktivno službovno vrieme (§. 8.), uračunati se pako nemože vrieme probavljeno na dopustu do poziva ili u neaktivnoj pričuvi, — izuzam vrieme obuke novakah i vježbah u oružju — nadalje vrieme, koje je imalo trajanjem možebitnog bjegunačkog interkalara, napokon ukupno vrieme tamnične kazne, ako je potonja preko šest mjesecih trajala.

Koje se službovno vrieme, provedeno u domobranstvu, uračunati može, to ustanovljuje §. 120.

Službovno vrieme, provedeno prije odpusta s odpustnicom ili certifikatom, može se pri odmjeri mirovine samo onda uračunati, ako je dotičnik neposredno poslie odpusta nazad stupio u službovanje kod zajedničke vojske, bojnoga pomorstva ili domobranstva.

§. 78.

U §§. 10. i 11. iztaknute ustanove glede uračunanja ratnih godinah i vremena probavljenoga u sužanjstvu valjaju takodjer i za podčastnike i vojnike.

Kod vojničkoga mapiranja i trianguliranja u porabi bivši kadeti i podčastnici imaju u onom slučaju, ako se primaju u vojničku obskrbu, pravo, da jim se pri odmjeri mirovine službovno vrieme broji polag povoljnijega načina, spomenutoga u §. 13.

Odmjera nemoćničke mirovine.

§. 79.

Nemoćnička mirovina odmjerava se na temelju prave šarže, koju je dotični podčastnik ili vojnik imao prije primanja u vojničku obskrbu, kao i na temelju probavljenog uračunivog vremena.

Odmjera godišnje nemoćničke mirovine za momčad zajedničke vojske iztaknuta je u nacrtu priloženom pod brojem I.

§. 80.

Nemoćnim podčastnikom i vojnikom, kojim se prije dovršenoga desetgodišnjega aktivnog službovnog vremena nemoćnička mirovina podieliti ima, odmjerava se ova potonja sa onom svotom, koja bi jim polag šarže pripadala iza dovršenih deset službovnih godinah.

§. 81.

Kadeti, koji za vojnu službu nesposobnimi postanu uslied ranah pred neprijateljem zadobivenih, premješćuju se u svojstvu poručnikah u mirovni stališ sa pristojbom mirovine od tri stotine forintih na godinu.

§. 82.

Ako podčastnici i vojnici dopustnog ili pričuvnog stališa ujedno stoje u gradjanskoj državnoj ili u službi, koja je ravna potonjoj (§. 136.), te trajanjem vojničkoga službovanja koli za vojničku, toli za gradjansku službu, a ujedno i za gradjansku privredu nesposobnimi postanu (§§. 73. i 76.), onda se ima s njimi postupati polag načelah sadržanih u §. 6.

Ako su takovi podčastnici i vojnici jur iz gradjanske službe umirovljeni, provizionirani ili kviescirani, te ako onda uslied vojničkoga službovanja nemoćnimi i za gradjansku privredu nesposob .imi postanu (§. 73. i 76.), dobivaju oni povrh gradjanske mirovine (provizije i t. d.) — ali samo onda, kada ova potanja 300 forintih nenadilazi — doplatak na račun etata zajedničke vojske.

Ovaj doplatak pripada za na taj način probavljeno i uračunivo vojničko službovno vrieme — uz pribrojenje možebitnog prvašnjeg ali još nehonoriranog gradjanskog službovnog vremena (§. 6) — polag prave vojničke šarže u odmjeri polag nacrta u prilogu II., odnosno samo s onom djelomičnom svotom, koja je za popunjenje gradjanske mirovine do 300 forintih potriebita.

Pričuvni kadeti, koji su u gradjanskoj službi umirovljeni, provizionirani ili kviescirani bili, te koji u slučaju pomenutom u §. 81. kao poručnici u vojnički mirovnički stališ promješteni budu, dobivaju — ako gradjanska jim mirovina (provizija) 300 forintih nenadilazi, — višak na ovu svotu od etata zajedničke vojske.

Iznaša li medjutim gradjanska mirovina 300 forintih ili još više, onda nedaje vojni etat viška.

Dotični ranjenički doplatci (§. 90.) neodvisni su od mirovinskoga doplatka.

Početak beriva mirovine.

§. 83.

Nemoćnička mirovina je nerazdjeliva — mjesečno unaprjed izplatit se imajuća pristojba, te počimlje njeno berivo prvoga dana onoga mjeseca, koji sliedi iza dana izdatka odluke u §. 71. pomenutih oblastih, sadržavajuće promještenje u nemoćnički stališ.

§. 84.

Ako datiranje dotične odluke padne na prvi dan kojega mjeseca, ili ako je premještenje u nemoćnički stališ naročito obredjeno na prvi dan mjeseca, onda počimlje berivo nemoćničke mirovine već onim danom.

Svršetak beriva mirovine.

§. 85.

Berivo nemoćničke mirovine prestaje izstupom iz nemoćničkoga stališa — ma kojim se god načinom ovaj dogodio — prestaje pako još u onom mjesecu, tečajem kojeg se je izstup desio.

Odredjenje nemoćničke mirovine uz odpravninu.

§. 86.

Svakomu podčastniku i vojniku, kojemu je nemoćnička mirovina stalno podjeljena, dozvoljuje se uz uvjete i ustanove — napomenute u §. 23. — da može zahtievati odpravninu u iznosu dvogodišnje pripadajuće mu mirovine.

Postupanje s nemoćnimi podčastnici i vojnici prelazećimi u gradjansku državnu službu.

§. 87.

Ako se koji nemoćničku mirovinu uživajući podčastnik ili vojnik trajno ili samo na pokus namjesti u državnoj gradjanskoj ili ovoj jednakoj službi (§. 133.), ili u obće ma na koje službeno mjesto pridržano izsluženim vojnikom: mjerodavna su glede pristojbenoga postupka načela ustanovljena u §§. 28. do 30.

Podčastnici i vojnici, kojim je nemoćnička mirovina samo privremeno podjeljena, imaju pri prelazku u jednu od prije označenih službah samo onda pravo na „vojnički višak", ako jim se prigodom opetovanoga nadpregleda dosudi stalna nemoćnička mirovina.

Postupak odnoseći se na pristojbe onih, koji su se iz gradjanske državne službe povratili.

§, 88.

Ako nemoćnik, koji je iz uživanja nemoćničke mirovine u koju gradjansku državnu ili potonjoj jednaku (§. 136.) ili za vojnike pridržanu službu stupio, kada se iz ovakove službe u mirovnički stališ opet premjesti, polag načelah valjanih za dotičnu gradjansku službu ili neima nikakova pravo na uživanje obskrbe, ili ako ima pravo samo na manju obskrbu, nego što bijaše prvašnja od vojničkoga erara brana mirovina: to mu se ima u prvom slučaju prvašnja nemoćnička mirovina u podpunoj svoti, u drugom slučaju pako razlika izmedju potonje i doznačene mu gradjanske mirovine izručivati iz vojničke mirovničke zaklade.

§. 89.

Ako koji iz uživanja nemoćničke mirovine, u gradjansku državnu ili potonjoj jednaku (§. 136.) ili za vojnike pridržanu službu stupivši nemoćnik ovu službu ostavi dozvolom predpostavljene si oblasti: onda stupa opet u uživanje prije brane nemoćničke mirovine.

Ako se pako takov nemoćnik odsudi na gubitak gradjanske službe zbog takovog kaznjivog djela, kojeg je posliedica polag kaznenih zakonah gubitak nemoćničke obskrbe: onda nema prava na to, da se uzpostavi u odnošaj mirovnički.

Poglavje II.

Ranjenički doplatci.

Obće načelo.

§. 90.

Ranjenički doplatak neodvisan je sasvim od nemoćničke mirovine, te se odmjerava — bez obzira na službovno vrieme i na čast — jedino po stepenu dobivenih ranah.

Pravo na ranjenički doplatak.

§. 91.

Podčastnici i vojnici, koji neprijateljskim oružjem ili inim ratnim orudjem, ili koji i za vrieme mira u vršenju svoje službe bez vlastite krivnje ranjeni ili težko ozliedjeni budu, te uslied toga za vojničku službu nesposobnimi postanu, dobivaju povrh normalne nemoćničke mirovine ranjenički doplatak u iznosu od četrdeset i osam forintih na godinu.

§. 92.

Podčastnikom i vojnikom, koji su načinom označenim u §. 91. jednu ruku ili jednu nogu izgubili pripada povrh normalne nemoćničke mirovine ranjenički doplatak u iznosu od devetdeset i šest forintih na godinu.

§. 93.

Podčastnici i vojnici, koji su na način označeni u §. 91. dva uda izgubili, ili na oba oka osliepili, ili koji samo vrlo velike predmete u najbližjoj blizini poznavati odnosno koji samo svietlost od tmine razlikovati mogu, dobivaju ranjenički doplatak sa sto četrdeset i četiri forinta na godinu.

§. 94.

Privredu izključujuća nemoćnost jednoga ili drugoga uda, onda i takove rane ili težke ozlede na glavi, na prsih ili na trbuhu, koje su skopčane s pod-

*

punom i trajnom pometnjom obavakah važnih životnih organah, drže se jednakimi gubitku jednoga uda.

§. 95.

Kadeti, koji se uslied ranah dobivenih pred neprijateljem kao poručnici u mirovnički stališ premještaju, imaju pravo na ranjenički doplatak u onoj odmjeri, koja je za častnike (§§. 36. do 36.) ustanovljena.

Početak beriva.

§. 96.

Za početak beriva ranjeničkoga doplatka mjerodajne su iste one ustaneve, koje su glede nemoćničke mirovine iztaknute (§§. 83. i 84.); ranjenički doplatak isto tako, kao što i nemoćnička mirovina nerazdieliva pristojba mjesečno unaprjed izplaćivat se imajuća.

Konac beriva.

§. 97.

Uživanje ranjeničkoga doplatka prestaje samo:

a) preminućem osobe na berivo na pravo imajuće;
b) uslied izselenja, ili uslied postignuća tudjega državljanstva (izvan austro-ugarske monarkije).

Ranjenički doplatak nemože se uzaptiti.

§. 98.

Ranjenički doplatak nemože se ni izvansudbenim niti sudbenim putem uzaptiti ili pod ovrhu staviti.

Poglavje III.

O primanju u obskrbni stališ nemoćničkih kućah.

Pravo na obskrbu u nemoćničkih kućah.

§. 99.

Pravo na primanje u koju nemoćničku kuću imadu oni nemoćni podčastnici i vojnici:

a) koji su barem trideset godinah bez prekidanja aktivno služili, ili
b) koji su pred neprijateljem ranjeni, ili u obće u vojničkoj službi vid izgubili, ili tako težko ozledjeni, da trebaju posebnu njegu i nadzor, napokon oni
c) koji su u aktivnoj službi postali tupi, padavičavi ili uslied kaplje nemoćni, te kod svojih rodjakah nemogu uživati valjane njege.

Pristojbe osobah, koje se obskrbljuju u vojničkoj nemoćničkoj kući.

§. 100.

U nemoćničku kuću primljenim nemoćnikom u svih okolnostih pripada mazda, hrana, kruh, stan, odielo i limito-duhan, potonji uz odplatu snižene, ciene.

Kad pako nastanu osobite okolnosti, imadu pravo na službovni, radni, putni ili zdravstveni doplatak, i to po istoj odmjeri, kao što i momčad stalne vojske.

§. 101.

U nemoćničke kuće primljenoj momčadi pripada mazda polag one prave šarže, koju je dotičnik u aktivnoj službi najposlje obnašao.

Iz priloženog nacrta br. III. može se razabrati, kako je mazda nemoćnikah polag pojedinih šaržah odmjerena.

U pogledu odmjerenja ostalih pristojbah, kao što i u pogledu početka i prestanka ukupnih u §. 100. nabrojenih pristojbah, mjerodavna su ona načela, koja u obće za stalnu vojsku valjaju.

Ranjenički doplatak.

§. 102.

U slučajevih označenih u §§. 91.—94. pripada i u nemoćničkoj kući obskrbljenoj momčadi ranjenički doplatak polag ondje naznačene odmjere.

U pogledu početka i prestanka beriva ove pristojbe valjane su ustanove §§. 96., odnosno 83. i 84., zatim 97.

Odreknuće od obskrbe u nemoćničkih kućah.

§. 103.

U kojoj nemoćničkoj kući obskrbljenim podčastnikom i vojnikom slobodno je:

a) mjesto obskrbe u nemoćničkoj kući zahtievati nemoćničku mirovinu uz pravo stanovanja izvan nemoćničke kuće;
b) uz konačnu odpravninu posve odreći se obskrbe u nemoćničkoj kući.

§. 104.

Za one nemoćnike, koji imadu pravo na obskrbu u nemoćničkoj kući, nu koji radi osobenih okolnostih radje nemoćničku mirovinu zahtievaju, ostaje uvjek pridržana obskrba u nemoćničkoj kući.

§. 105.

Konačna odpravnina, koja se ima dati u slučaju odkreknuća od obskrbe u nemoćničkoj kući, odmjeruje se pod uvjeti i načini, ustanovljenimi u §. 23., polag dvogodišnje svote one nemoćničke mirovine, na koju bi dotičnik prigodom svojega izstupa iz aktivne službe po prilogu I. bio imao pravo.

Gubitak prava na obskrbu u nemoćničkoj kući.

§. 106.

Ako se uslied osude na kazan težke tamnice izgubi pravo na obskrbu u nemoćničkoj kući, onda ukupne pristojbe od nemoćničke kuće (izuzamši ranjenički doplatak §. 97.) prestaju s posliednjim danom onoga razdoblja za izplaćivanje mazde, u kojem je osuda proglašena.

Takovi nemoćnici, koji se podadu pijanstvu, ili koji radi svoje nepogodljivosti u nemoćničkoj kući uzrokuju svadje, ili koji se nepodvrgavaju kućnim propisom, te uzprkos svim opomenam i kaznam kod svoje pogrješke nepopravno ostaju, pa se tako ukazuju nedostojnimi obskrbe u nemoćničkoj kući, odstranjuju se iz nemoćničke kuće, na predlog zapovjedničtva nemoćničke kuće, podnešen predpostavljenomu glavnomu vojnomu (vojničkomu) zapovjedničtvu, te se ovakovim nemoćnikom doznačuje pripadajuća jim nemoćnička mirovina.

Pogrebni paušal.

§. 107.

Za svakoga pojedinoga podčastnika i vojnika, koj umre u obskrbnom stališu nemoćničke kuće, te se ima uz propisani sprovod pokopati, može se eraru tzaračunati paušal od tri forinta za nabavljenje liesa (škrinje) i za pokriće inih akovom prigodom desećih se troškovah, — i to samo onda, ako se pogrebni tro-

škovi nemogu namiriti iz dotičnikove ostavštine, i ako inače u tu svrhu neobstoji posebna zaklada, ili ako se u tom pogledu nije inače pobrinulo.

Odpravnina pripadajuća obitelji momčadi, koja je umrla u obskrbnom stališu nemoćničkih kućah.

§. 108.

Obiteljim (§. 25. alinea 2.) momčadi, koja se je na prvi način oženila, te je u obskrbnom stališu nemoćničkih kućah umrla, pripada konačna odpravnina u iznosu od trideset forintih, te se ova svota dotičnikom ima izdati odmah iza preminuća glave obitelji, i to na dan iza preminuća.

B) Ces. i kr. bojno pomorstvo.

§. 109.

Gornje ustanove valjaju s dolnjimi preinakami i za podčastnike i matroze bojnoga pomorstva.

§. 110.

Podčastnikom, od podpilota i s njim istostepenih počamši prama gore, ima se vrieme ubrodjenja, koje su isti iznad desetgodišnjega službovnoga vremena u mirno doba proveli na kojem opremljenom brodu brodovlja, na kojem školskom brodu, ili na njegovu tendaru, kod odmjerivanja mirovine uračunati polag ustanovah §. 65.

§. 111.

Mirovina nadpilota, pilota i podpilota i s ovimi istostepenih podčastnikah ima se odmjeriti tako, kao što i mirovina mjesečnu plaću uživajućih, nu u nikoj dnevnični razred nespadajućih osobah, i to na temelju aktivne službovne mazde, odpadujuće na 360 danah; tako dakle ovi podčastnici iza navršenih četrdeset službovnih godinah dobivaju odgovarajuću podpunu aktivnu službovnu pristojbu.

Količina godišnje nemoćničke mirovine za momčad bojnoga pomorstva od pilotskoga pomoćnika i s ovim istostepenih naprama dole, može se razabrati iz priložene skrižaljke broj IV., a nemoćnička mazda, kako je polag časti odmjerena za pomorsku momčad, smještenu u nemoćničkih kućah, može se razabrati iz priložene skrižaljke broj V.

U pogledu pomorske momčadi, koja je iz dopustnoga ili pričuvnoga stališa bila pritegnuta, te koja stoji u gradjanskoj državnoj ili s ovom ravnoj službi

(§. 136.) ili je pako iz ove službe već umirovljena, provizionirana ili kviescirana, mjerodavne su ustanove §. 82.

Nu nadpiloti, piloti i s ovimi istostepeni podčastnici imadu jednako pravo kao što i mjesečnu plaću uživajuće u nijedan dnevnični razred nespadajuće pričuvne osobe (§. 6.), pa u tu svrhu se njihova vojnička mirovina, odnosno po §. 6. odpadajuće $2^1/_2$ postotno povišenje gradjanske mirovine (provizije i t. d.) ima izračunati na temelju aktivne službovne mazde, odpadajuće na 360 danah.

Za ostalu dopustnu i pričuvnu momčad bojnoga pomorstva u smislu alinee druge §. 82. odpadajuća vojnička priplata k gradjanskoj mirovini (proviziji i t. d.) može se razabrat iz priložene skrižaljke br. VI.

§. 112.

Brodski i strojarski djetići bojnoga pomorstva, ako uslied ozledah, zadobivenih u službi i kroz službu, postanu za bojnu službu nesposobnimi, podpadaju pod isti postupak, kao što i matrozi četvrtoga razreda.

§. 113.

U pogledu obskrbe radničkoga osoblja oružane obstoje posebne ustanove.

DIO TREĆI.

Način, kako se duhom bolestne osobe zajedničke vojske i bojnoga pomorstva obskrbljuju u ludnici.

Obćenite ustanove.

§. 114.

Duhom bolestni častnici svakoga stepena, vojnički sudci, vojnički liečnici i četni računovodje, pomorski kadeti, vojnički i pomorski svećenici, činovnici i u ni jedan dnevnični razred neuvrštene gažiste, koji uživaju vojničku pristojbu (mjesečnu plaću ili mirovinu), kao što i oni podčastnici, vojnici i matrozi, koji u aktivnoj službi, ili dok uživaju nemoćničku mirovinu, ili dok se nalaze u obskrbnom stališu koje nemoćničke kuće, duhom obole, ako bude nuždno, predati ih u koju ludnicu, imadu se smjestiti:

a) u ludničkom odjelu nemoćničke kuće u Nagyszombatu, — ako ih pako ondje nebi bilo moguće smjestiti,

b) u kojoj gradjanskoj ludnici.

Prvanji vode se u stališu kod nagyszombatske nemoćničke kuće, a potonji za vrieme njihove bolesti u stališu kod one nemoćničke kuće, kojoj prinadleži dužnost, da ih ima u očevidnosti držati.

Častnici i ini gažiste.

§. 115.

U ludničkom odjelu nagyszombatske nemoćničke kuće, kao što i u gradjanskih ludnicah smješteni duhom bolestni častnici i ine mjesečnu plaću uživajuće osobe dobivaju pripadajuću im sistemizovanu mirovinu.

U ludnicah smještenim generalom i admiralom, stožerskim i glavnim častnikom, linijskim i pomorskim svećenikom i činovnikom pripada u ovih zavodih običajnim načinom uredjena obskrba prvoga razreda; pomorskim kadetom (pomorskim kandidatom) pripada obskrba drugoga razreda, a napokon k vojski i k bojnomu pomorstvu spadajućim, mjesečnu plaću uživajućim, nu u nijedan dnevnični razred neuvrštenim osobam pripada obskrba trećega razreda.

Osim toga svakoj u ludnici smještenoj, mjesečnu plaću uživajućoj osobi, ako njezina mirovina ili iz možebitnoga privatnoga imetka izvirući dohodak nedostaje za nabavu potrebnoga odiela i rubenine i za pokriće inih manjih potrebštinah, pripada godišnji paušal, i to za osobe, obskrbljene u prvom razredu, osamdeset, — u drugom razredu šestdeset, a u trećem razredu četrdeset forintih.

Troškom obskrbe i odpremljenja u zavod imadu se namiriti iz bolestnikove mirovine i dohodka njegova možebitnoga privatnoga imetka.

Ako pako svota mirovine i dohodka nepokriva troškove odpremljenja i obskrbe, onda višak pada eraru na teret.

Ako duhom bolestni umre, ima se za namirenje ovih troškovah dirnuti i temeljina samoga imetka, u koliko se tim nestavlja u pogibelj obstanak pokojnikove obitelji.

Podčastnici, vojnici, matrozi.

§. 116.

Troškove u pogledu duhom bolestnih podčastnikah, vojnikah i matrozah, smještenih u ludnicah nosi erar, nu podjedno im se inače pripadajuće pristojbe obustavljaju.

Za kadete računa se drugi, a za ostale podčastnike, vojnike i matroze treći razred.

Drugi naslov.

Kralj. ugarsko domobranstvo.

§. 117.

Načela ustanovljena u pogledu vojničke obskrbe osobah zajedničke vojske valjaju u podpunoj mjeri i za častnike, svećenike i činovnike i u obće mjesečnu plaću uživajuće osobe, nadalje podčastnike i ostalu momčad, koja je u aktivnoj službi kr. ug. domobranstva nemoćnom postala.

Ova načela, osobito pako u §§. 6., 77. i 82. sadržane ustanove u pogledu osobah dopustnoga i pričuvnoga stališa imadu se u obće uporaviti i na osobe, koje stoje u neaktivnom domobranstvu i u očevidnosti istoga, nu u tom pogledu mjerodavne su sliedeće preinake.

§. 118.

U svih onih slučajevih, gdje u pogledu obskrbe osobah zajedničke vojske čini odredbe zajednički ministar rata, ili koje glavno vojno (vojničko) zapovjedničtvo, u pogledu obskrbe osobah kr. ug. domobranstva čini odredbe kr. ug. ministar za zemaljsku obranu, odnosno domobranska okružna zapovjedničtva.

Ako pako obskrba koje domobranske osobe posvema ili djelomice pada na teret dotacije vojske (§. 21. zakonskoga članka XLI. od godine 1868.), onda se nadpregled ima obaviti po mješovitom povjerenstvu, a potvrdjivanje nadpregledbenoga nalaza pripada u prvom slučaju kod osobah mjesečnu plaću uživajućih zajedničkomu ministru rata, a kod momčadi glavnim vojnim (vojničkim) zapovjedničtvom, u potonjih slučajevih pako pripada ovo potvrdjivanje u pogledu osobah mjesečnu plaću uživajućih, ministru za zemaljsku obranu sporazumno sa zajedničkim ministrom rata, a u pogledu momčadi okružnim zapovjedničtvom sporazumno s glavnimi vojnimi (vojničkimi) zapovjedničtvi.

§. 119.

Sve one obskrbne pristojbe, koje domobranskim osobam po ovom zakonu pripadaju, te koje naročito neobterećuju dotaciju zajedničke vojske, na-

miruju se iz dotacije ministarstva za zemaljsku obranu, odnosno iz dotacije onoga ministarstva, iz koje je dotičnik uživao svoju aktivnu službovnu gradjansku plaću (§§. 6. i 82.)

§. 120.

Kod odmjerivanja mirovine ima se obzirom na službovanja, obavljena u kr. ug. domobranstvu, kao službovno vrieme (§§. 8—14 nadalje §§. 77.—83.) uračunati još:

a) ono vrieme, kroz koje u uživanju vojničke mirovine ostajuće domobranske osobe (§. 121.) u aktivnom stališu domobranstva služe, i to još i onda, ako za vrieme ovoga službovanja mjesto aktivne službovne mjesečne plaće dobivaju same višak, odpadajući na mirovinu;
b) svako privremeno službovanje osobah, spadajućih u neaktivni stališ ili u očevidnost kr. ug. domobranstva, koje se obavi u vrieme mira, spreme i rata, ako su s tim skopčane aktivne službovne pristojbe (na mirovinu odpadajući višak) ili dnevna aktivitetna pristojba, odnosno pravo na uživanje mazde;
c) od svih propisanih naučnih predmetah i slušanja istih uslovljeno ono vrieme u cielom svom obsegu, koje su u neaktivnom stališu ili u očevidnosti domobranstva stojeće osobe provele u kojoj sistemizovanoj domobranskoj školi, ma to i na vlastiti trošak učinile;
d) svako prije ustupa u kr. ug. domobranstvo u aktivnom stališu zajedničke vojske ili bojnoga pomorstva, ili u državnoj ili s istom jednakoj (§. 136.) službi probavljeno vrieme (§§. 8. i 77.), ako se je prelaz u kr. ug. domobranstvo dogodio neposredno, ili iz stalnoga ili privremenoga mirovinskoga stališa (dopust s pristojbom čekanja) i ako je gradjanska državna ili s ovom ravnopravna (§. 136.) služba uračuniva bila.

§. 121.

Častnikom, svećenikom, činovnikom, u obće mjesečnu plaću uživajućim osobam, kao što i podčastnikom i domobranom, premještenim u kr. ug. domobranstvo iz mirovinskoga, odnosno nemoćničkoga stališa zajedničke vojske (bojnoga pomorstva) — spadali oni bilo u aktivni, bilo u neaktivni stališ ili u očevidnost domobranstva, — ima se za aktivno službovanje u stalnoj vojski već stečena mirovina iz dotacije zajedničke vojske i nadalje redovno izplaćivati sve dotle, dok se isti ove mirovine neodreknu ili je neizgube.

§. 122.

Ovakove osobe dobivaju uslied domobranskoga uračunivoga službovanja pravo, da im se nastavno izplaćivati se imajuća vojnička mirovina povisi.

*

Ova — izuzamši u §. 128. označeni slučaj — na teret dotacije ministarstva za zemaljsku obranu odpadajuća kvota ustanovljuje se na temelju ukupnoga službovnoga vremena, koje se dobije, ako se novo službovno vrieme polag danah neposredno priračuna k prijašnjemu službovnomu vremenu, zatim na temelju najkasnije uživane mjesečne plaće (mirovine ujedno sviškom §§. 120. i 121.), odnosno mazde.

Ova iznovična odmjera biva u pogledu domobranskih osobah aktivnoga stališa istom kod iznovičnoga premještenja u mirovinski stališ, a u pogledu domobranskih osobah, stojećih u neaktivnom stališu ili u očevidnosti, od slučaja do slučaja, i to odmah, čim istim uslied uračunivoga, kod domobranstva probavljenoga službovnoga vremena pripada veća mirovinska kvota.

§. 123.

One u neaktivnom stališu ili u očevidnosti stojeće domobranske osobe, koje iz dotacije zajedničke vojske dobivaju mirovinu, pa u ovom odnošaju u veću čast budu promaknute, samo onda dobivaju pravo na veću, ovoj potonjoj časti odgovarajuću mirovinu, ako ili budu definitivno namješteni na kojem sistemizovanom aktivnom službovnom mjestu, te se opet vraćaju u mirovinski stališ, ili ako su — ne gledeć na smještenje na kojem aktivnom službovnom mjestu — pred neprijateljem, ili u miru neposredno u vršenju vojničke službe zadobili ranu, težku ozledu, ili im se je, kako je to u §. 4. c) označeno, trajno poremetilo zdravlje, te uslied toga postale za službu nesposobnimi.

I ovo povišenje mirovine obterećuje dotaciju ministarstva za zemaljsku obranu, izuzamši slučaj, spomenut u §. 128.

§. 124.

Njegovo Veličanstvo će od slučaja do slučaja odrediti, koja razdoblja se — počamši od dana krieposti nazočnoga zakona — imadu smatrati vojnami, odnosno ratnimi godinami (§. 10. alinea 3. i §. 78.) i na koje dielove k. ug. domobranstva se ova pogodnost proteže.

§. 125.

Obiteljim onih preminulih umirovljenikah, koji su se u mirovinskom stališu oženili (§. 27.), pripada posmrtnina, odnosno konačna odpravnina samo u tom slučaju, ako je suprug ili otac poslie svoje ženitbe opet stalno bio namješten u aktivnom stališu kr. ug. domobranstva, te je zatim iznovično premješten u mirovinski stališ, ili ako je isti i privremeno samo upotriebljen bio, ali je umro uslied rane, zadobivene pred neprijateljem, ili uslied druge bez vlastite krivnje u službi zadobivene ozlede, ili uslied prilieprčive bolesti dobivene u bolničkoj službi.

Ako je pokojnik svoju mirovinsku pristojbu, ili jedan dio iste brao iz dotacije zajedničke vojske, onda posmrtnina, ili na temelju vojničke mirovine

izračunati se imajuća kvota posmrtnine pada na teret dotacije vojske, nu — u koliko se nebi imale uporaviti ustanove §. 128. — samo onda, ako se je pokojnik oženio već u aktivnom stališu vojske, ili u stalnom mirovinskom stališu iste, nu u potonjem slučaju prije krieposti XL. zakonskoga članka od god. 1868.

Ostatak pripadajuće posmrtnine pada na teret dotacije ministarstva za zemaljsku obranu.

Ako se je pako dotičnik u stalnom mirovinskom stališu istom poslje započetka krieposti obranbenoga zakona oženio, onda se — izuzamši slučaj §. 128. — ciela pripadajajuća posmrtnina plaća iz dotacije ministarstva za zemaljsku obranu.

§. 126.

Kr. ug. domobranski častnici vojničkoga stališa, od satnika prama dole mogu se u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah primiti isto tako, kao što i častnici zajedničke vojske, ako su u kojem uračinivom službovanju postali nemoćnimi, te spadaju u stalni mirovinski stališ (§. 47.)

Iznimice mogu se u nemoćničku obskrbu primiti (§. 48.) i kr. ug. domobranski auditorski častnici, liečnici, računovoditelji, svećenici i činovnici mirovinskoga stališa od IX. dnevničnoga razreda prema dole, u koliko su to jest postali nemoćnimi u kojem uračunivom službovanju. Kada se u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah imadu primati takove u dnevnični razred neuvršćene osobe, koje su u uračunivom službovanju postale nemoćnimi, valja postupati isto tako, kao što i kod jednakih osobah zajedničke vojske (§§. 58. i 59.)

Napokon imadu domobranski podčastnici i domobrani, koji su u uračunivom službovanju nemoćnimi postali, polag ustanovah diela drugoga poglavja III. isto tako pravo na primanje u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah, kao što i nemoćni podčastnici i vojnici zajedničke vojske. U koliko bi pako primanje osobah kr. ug. domobranstva u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah iziskivalo veće pristojbe, nego što dotičnikom pripadaju iz dotacije zajedničke vojske (§. 121., 122. i 128.), onda se višak, — ako pako dotičnici neimaju nikakovo pravo na obskrbu iz ove dotacije, onda se ciela svota pripadajućih izdatakah (§§. 59. i 105.) — računajuć ovamo i posmrtninu, odnosno odpravninu — ima namiriti iz dotacije ministarstva za zemaljsku obranu.

Vrhu primanja domobranskih osobah u vojničke nemoćničke kuće odlučuju oblasti vojske, i to u pogledu osobah, koje su uživale mjesečnu plaću, odlučuje zajednički ministar rata, a u pogledu ostalih domobranskih osobah odlučuju glavna vojna (vojnička) zapovjedničtva.

U tom pogledu ima se smatrati pravilom, da domobranske osobe, koje su u ratu postale nesposobnimi za službu, imadu isto pravo kao što i pripadnici vojske, te pri tom samo osobita uvaženja vriedna zasluga daje prednost; nadalje da se u vrieme mira za službu nesposobnimi postali domobranski častnici, i even-

tualno u drugoj alineji ovoga paragrafa napomenute, mjesečnu plaću uživajuće osobe samo u izvanrednih slučajevih, a u vrieme mira za službu nesposobnimi postali podčastnici i domobrani, u koliko prostor dopušta, uvjek primaju u nemoćničke kuće.

Gornja načela o plaćanju valjaju i onda, ako se u trećem dielu ovoga zakonskoga članka sadržane ustanove uporavljuju na osobe kr. ug. domobranstva.

§. 127.

Nadpregledavanje domobranskih osobah obavljaju kod ministarstva za zemaljsku obranu, ili kod domobranskih okružnih zapovjedničtvah, iz domobranstva sastaviti se imajuća, eventualno u §. 118. ustanovljena mješovita nadpregledna povjerenstva.

§. 128.

Ako domobranske osobe uslied mobilizovanja ili upotriebljenja u zajedničke državne ili ratne svrhe postanu za službu nesposobnimi: onda se u smislu nazočnoga zakonskoga članka pripadajuće vojničko obskrbne pristojbe, — u kojih je sadržana i obskrba u nemoćničkoj kući, i uzdržavanje duhom bolestnih (§. 126.) kao što i eventualna posmrtnina (§. 125.), — imadu plaćati iz dotacije zajedničke vojske, i to:

a) ranjenički doplatci u svakom slučaju;

b) onim domobranskim osobam neaktivnoga stališa, koje prije mobilizovanja nisu stojale u gradjanskoj državnoj ili s ovom ravnoj službi, sve obskrbne pristojbe;

c) polag točke b) i § 82. samo za vojničko službovno vrieme odpadajuća vojnička mirovinska pristojba za one u neaktivnom stališu ili u očevidnosti stojeće domobranske osobe, koje stoje u kojoj gradjanskoj državnoj ili s ovom ravnoj službi (§. 136) ili su iz ove službe već umirovljeni, kviescirani ili provizionirani, te su u ovih potonjih slučajevih kod mobilizovanja bili upotriebljeni na vojničko službovanje;

d) onaj višak mirovine, na koj domobranske osobe, uživajuće mirovinu vojske ili domobranstva, ili obje mirovine, te stojeće u neaktivnom stališu ili u očevidnosti, na temelju najkasnije uživane mjesečne plaće dobivaju pravo, ako se iz odnošajah mobilizovanja proizlazeće uračunivo službovno vrieme priračuna k prijašnjemu uračunivomu, nu još u obzir neuzetomu službovnomu vremenu;

e) za domobranske osobe aktivnoga stališa, koje su na sistemizovanih službenih mjestih konačno namještene, sve obskrbne pristojbe, koje odpadaju na temelju cieloga uračunivoga službovnoga vremena.

Prelazne i mješovite ustanove.

§. 129.

Nazočni zakonski članak ima u pogledu častnikah, pomorskih kadetah (pomorskih kandidatah), vojničkih i pomorskih svećenikah, vojničkih i pomorskih činovnikah, kao što i ostalih mjesečnu plaću uživavših osobah zajedničke vojske, bojnoga pomorstva i kr. ug. domobranstva, koji su bili umirovljeni prije proglašenja ovoga zakonskoga članka, samo u toliko uzvratnu moć, u koliko su ili već prije svojega umirovljenja uživali iznova normirane plaćevne stavke, ili su se s pristojbom čekanja nalazili na dopustu, te se je normiranje s njihovom čašću skopčane plaće obavilo za vrieme ovoga njihova dopusta.

U obima slučajevima ima se dotičnikom u smislu §§. 15. i 16. i eventualno §§. 18. i 19. sadanja vojnička mirovina nanovo odmjeriti.

Kod ovoga odmjerivanja ima se uzeti temeljem posljednjoj aktivnoj časti odgovarajuća nova mjesečna plaća i ono službovno vrieme, koje je već kod umirovljenja uračunivim pripoznato bilo.

One osobe, kojim po tom veća mirovina pripada, dobivati će istu od 1. dana onoga mjeseca, koj sliedi iza proglašenja nazočnoga zakonskog članka; oni pako, koji bi u smislu gornje odmjere imali dobivati jednaku ili manju mirovinu, ostaju u uživanju svojih prijašnjih pristojbah.

U §§. 47., 48. i 69. nabrojene one osobe, koje sada već spadaju u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah, takodjer s 1. danom mjeseca, koj sliedi iza proglašenja ovoga zakona, stupaju u uživanje novih za nje ustanovljenih pristojbah; a onda im se podjedno u mjeri od devetdeset postotakah njihovoj pravoj časti odgovarajuće iznova normirane aktivne službovne mjesečne plaće ima odmjeriti nemoćnička mjesečna plaća (§§. 50. i 69.)

One pako osobe, koje bi uslied spomenute nove odmjere dobile jednaku ili manju mirovinu, nego što su njihove dosadanje ukupne pristojbe, pridržaju svoje dosadanje pristojbe.

Ovaj zakon nemože se uporaviti na one podčastnike i vojnike i s ovimi istostepene osobe vojske, bojnoga pomorstva i domobranstva, koje su već primljene u stališ mazdu uživajućih umirovljenikah, odnosno u stališ nemoćnikah ili u obskrbni stališ vojničkih nemoćničkih kućah.

§. 130.

Obskrbna prava onih u vojsku, u bojno pomorstvo ili u domobranstvo spadajućih osobah, koje su svoje službe u takovih iznimnih okolnostih vršile,

koje u smislu ovoga zakona kod odmjerivanja mirovine istina nisu uračunivimi označene, nu koje im se na temelju prijašnjih činah milosti Njegova Veličanstva, ili na temelju dosadanjih raznih propisah i posebne uslied predloga dotičnoga ministra donešene odluke Njegova Veličanstva uračunati imadu, ostaju za njihovu osobu i nadalje u krieposti.

§. 131.

U §§. 13. i 78. nazočnoga zakona izrečeno povoljnije uračunavanje službovnoga vremena kod odmjerivanja mirovine za častnike, kadete i podčastnike, koji su počamši od 1. siečnja 1871. bili upotriebljivani kod mappiranja i trianguliranja, počima iz istoga razloga s gore rečenim danom.

U §. 12. sadržane pogodnosti u obće istina takodjer počimlju s danom krieposti ovoga zakona, nu u pogledu onih nadporučnikah i poručnikah, koji su u službu vojničkih obrazovnih zavodah stupili uz to obećanje, da će uslied šestgodišnjega udovoljujućega poslovanja u svojoj naučnoj struci biti promaknuti, mogu se zahtievati iza sliedivšega promaknuća, i to samo onda, ako spomenuti u takovu svojstvu i nadalje služe.

§. 132.

Onim uz pridržanje vojničkoga značaja izstupivšim častnikom, koji su na temelju previšnjega riešenja od 31. srpnja 1869. bili premješteni u pričuvu i domobranstvo, ili u izvanslužbeni odnošaj, kao što i onim u isti red spadajućim častnikom, koji su s previšnjim odobrenjem već prije iznova stupili u aktivno službovanje, te još u njem stoje, ima se prigodom dokazivanja prava na koju vojničku obskrbu, kod odmjerivanja mirovine uračunati i prije izstupa probavljeno službovno vrieme.

§. 133.

Obiteljim onih pokojnikah, koji su se oženili istina u mirovinskom stališu, nu još prije nego što su u život stupili na obranbenu silu odnoseći se zakonski članci XL. i XLI. od godine 1868., u svih okolnostih i nadalje pripada posmrtnina odnosno konačna odpravnina (§§. 25—27., zatim §. 125.)

§. 134.

Zakon o vojničkoj obskrbi ima se, uzimajuć u obzir u §§. 119., 120., 121., 122., 123., 125., 126. i 128. sadržane ustanove na sadanje domobranske osobe u punoj mjeri uporaviti u pogledu mirovine, koja će im u buduće pripadati, a isto tako ima se uporaviti i na one osobe, koje su iz domobranske službe već premještene u mirovinski stališ vojske ili domobranstva.

§. 135.

Onim osobam, koje su prigodom uspostavljanja domobranstva, provedenoga na temelju zakonskoga članka XLI. od g. 1868., iz aktivnoga stališa vojske

(bojnoga pomorstva) bile premještene u aktivni stališ domobranstva, ima se kvota mirovine, koja im kod obavljenoga ili istom kasnije obaviti se imajućega premještenja u mirovinski stališ pripada na temelju aktivne u vojski (bojnom pomorstvu) provedene službe, izplatiti iz dotacije zajedničke vojske, u koliko nebi nastao slučaj ustanovljen u §. 128.

§. 136.

Ono službovanje, koje se ima smatrati jednakim s gradjanskim državnim službovanjem, ustanoviti će se konačno u mirovinskom zakonu za osobe, stojeće u gradjanskej državnoj službi; nu dok se ovaj zakon stvori, odlučuje dotično ministarstvo od slučaja do slučaja na temelju sada uporavljivanih propisah.

§. 137.

Zakon o vojničkoj obskrbi ima se uporavljivati na osobe zajedničke vojske, bojnoga pomorstva i kr. ug. domobranstva, koje su kod previšnjega dvoranstva aktivno namještene, nadalje na častnike, vojničke svećenike, vojničke činovnike i u dnevnični razred neuvršćene, mjesečnu plaću uživajuće osobe, zatim podčastničke, a i vojnike spadajuće k stališu ces. kr, i kr. ug. tjelesnih stražah i dvorske straže, kao što i kr. vojničkim odjelom kr. ug. zavodah za konjarstvo.

U pogledu obskrbnih pravah osobah zemaljskoga oružničtva mjerodavni su sada uporavljivani propisi dotle, dok se ovo oružničtvo konačno zakonom neuredi.

§. 138.

Kriepost ovoga zakonskoga članka proteže se na cielo područje ugarske države, s danom proglašenja stupa u život, te se provedba istoga povjerava ministru za zemaljsku obranu, koj u tu svrhu sa zajedničkim ministrom rata i s ostalimi interesiranimi ministri sporazumno čini odredbe.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

I. prilog.

Na-

godišnje nemoćničke mirovine za

Šar-			
i to:	Častnički namjestnik	Pješ. stražmeštar (računarski stražmeštar) Nadlovac (računarski nadlovac) Konjanički stražmeštar (računarski konjanički stražmeštar) Ognjar (računarski ognjar), Pukovnijski bubnjar kod pješačtva Pukovnijski bubnjar kod konjaničtva i topničtva Batalijunski trubač kod lovacah Meštar I. razreda kod tehničkog topničtva Puškar I. razreda	Satnijski / Štopski } vodnik Odielni trubač kod konjaničtva i vojnog topničtva Batalijunski trubač tvrdjavnog topničtva Puškar II. razreda Vidar Meštar II. razreda tehničkog topničtva Meštar I. razreda ostalih vojničkih zavodah

Godišnja svota nemoć-				
poslje dovršenih				
10	službovnih godinah	108	84	72
12		126	98	84
15		144	112	96
18		162	126	108
21		180	140	120
24		198	154	132
27		216	168	144
30		234	182	156

Opazka. Kadeti, koji se zbog pomanjkanja praznih miestah kod svojih četah stališu njihove oružne vrsti po rangu mladji ovu šaržu već stekli, do- odmjerenu za častnike namjestnike prema službenom vremenu.

crt

nemoćnu momčad zajedničke vojske.

ža

Desetnik Podlovac Batalijunski bubnjar Batalijunski trubač kod pješačtva Satnijski trubač kod konjaničtva i vozarstvenog sbora Trubač topničke baterije Puškar III. razreda Satnijski remenar Meštar II. razreda izim onih tehničkog topničtva.	Razvodnik vodić obhoda Predmeštar Kalfa I. razreda	Pješak, graničar, lovac, dragun, husar, kopljanik Nad- i pod- (tvorni vozni) topčija Prikopar I. i II. razreda Nad- i pod- pionir Zdravstveni vojnik Vozar vozarstvenoga sbora Vozar kod četnih tarnicah Satnijski bubnjar Satnijski trubač Pionir pješačkih četah Častnički sluga Kalfa II. i III. razreda

ničke mirovine u forintih

60	48	36
70	56	42
80	64	48
90	72	54
100	80	60
110	88	66
120	96	72
130	104	78

još nisu mogli imenovati častničkim namjestnikom, dočim su u konkretualnom bivaju, — ako su u sposobniku za častnike podpuno sposobnimi opisani — mirovinu

*

II. prilog.

Na-

onoga doknadnoga prinosa mirovine platit se imajućega iz do-
ćnom postaloj momčadi dopustnog i pričuvnog stališa vojske
ske državne ili ovoj jednake službe umiro-

i to:	
Kadet častnički namjestnik	
Stražmeštar	i ovima uzporedjeni polag nacrta u I. prilogu
Vodnik	
Desetnik	
Razvodik	
Pješak	

Ako nemoćnost (§. 82.) takovog podčastnika ili vojnika nastane još prije
mirovine baš u onoj najvećoj odmjeri, koliko bi dobivao, da je dvogodišnje voj-

Gornji najveći doknadni prinos može se u obće samo onda i u toliko
Ako daklem na pr. gradjanska mirovina jednoga kadeta častničkog namjestnika
dali mu se može 2 ili više godinah uračunati kao vojničko službovno vrieme.

crt

tacije zajedničke vojske, koji u vojničkom službovanju nemo-
u onih slučajevih pripada, kada je dotična momčad iz gradjan-
vljena, provizionirana ili kviescirana (§. 82.)

Poslie dovršenih dvijuh uračunivih službovnih godinah, bez obzira na vrieme dovršeno i jur honorirano u gradjanskoj službi prije umirovljenja (kviescitanja itd.) pripada eventualno	Za svake tri dalje dovršene uračunati moguće vojničke službovne godine pripada eventualno povrh nuzležećega, još dalji
najveći prinos na godinu forintih	
18	18
14	14
12	12
10	10
8	8
6	6

dovršenog dvogodišnjeg uračunivog vojničkog službovanja, onda dobiva on prinos
ničko službovno vrieme već dovršio.

izplaćivati, u koliko gradjanska mirovina, provizija itd. 300 forintih nenadilazi.
iznaša 290 for., onda mu pripada prinos samo sa deset forintih negledeć na to,

III. prilog.

Na-

mazde nemoćne momčadi zajedničke vojske

Dnevna mazda		
35	25	15
Časnički namjestnik	Pješ. stražmeštar (računarski stražmeštar) Nadlovac (računarski nadlovac) Konjanički stražmeštar (računarski konjanički stražmeštar) Ognjar (računarski ognjar) Pukovnijski bubnjar od pješačtva Pukovnijski trubač kod konjaničtva i topničtva. Batalijunski trubač kod lovacah Meštar I. razreda kod tehničkog topničtva Puškar I. razreda.	Satnijski } vodnik Štopski } vodnik Odielni trubač kod konjaničtva i vojnog topničtva Batalijunski trubač tvrdjavnog topničtva Puškar II. razreda Vidar Meštar II. razreda tehničkog topničtva Meštar I. razreda ostalih vojničkih zavodah.

Opazka. Kadeti, koji se zbog pomanjkanja praznih miestah kod svojih četah stališu njihove oružne vrsti po rangu mladji ovu šaržu već stekli, nemoćničke kuće odmjerenu za časničkoga namjestnika prema službo-

crt

nastanjene u vojničkih nemoćničkih kućah

u novčićih

10	7	5
Desetnik	Razvodnik	Pješak, graničar, lovac, dragun, husar, kopljanik
Podlovac	Vodić obhoda	Nad- i pod- (tvorni-vozni) topčija
Batalijunski bubnjar	Predmeštar	Prikopar I. i II. razreda
Batalijunski trubač kod pješačtva	Kalfa I. razreda	Nad- i pod- pionir
Satnijski trubač kod konjaničtva i vozarstvenog sbora		Zdravstveni vojnik
Trubač topničke baterije		Vozar vozarstvenoga sbora
Puškar III. razreda		Vozar kod četnih tarnicah
Satnijski remenar		Satnijski bubnjar
Meštar II. razreda izim onih kod tehničkog topničtva		Satnijski trubač
		Pionir pješačkih četah
		Častnički sluga
		Kalfa II. i III. razreda

još nisu mogli imenovati častničkim namjestnikom, dočim su u konkretualnom dobivaju, — ako su u sposobniku za častnike podpuno sposobnimi opisani, — mazdu vnom vremenu.

IV. prilog.

Na-

godišnje pristojbe nemoćničke mirovine

Šar-					
i to:			Podmeštar oružja Sborni trubač Pilotski pomoćnik Kormanski „ Strojarski „	Oružarski pomoćnik Stanoredja Kormanski stanoredja Strojarski stanoredja	Oružarski stanoredja Košnjak Kormanski dječak Strojarski dječak Nadgrijač Naddvoritelj bolestnikah Depotski trubač *)
Godišnja svota nemoćničke					
poslje dovršenih	10	službovnih godinah	96	84	72
	12		112	98	84
	15		128	112	96
	18		144	126	108
	21		160	140	120
	24		176	154	132
	27		192	168	144
	30		208	182	156

*) Može i šaržu oružarskoga pomoćnika obnašati, te kao takov uživa nemoćničku mirovinu

**) Pomorskoj glasbi spadajući glasbari i trubači mogu stajati u jednom od trijuh nižih za dotični mazdovni razred.

crt

za nemoćnu momčad bojnoga pomorstva.

ž a

Oružarski dječak Matroz I. razreda Kormanski matroz Grijač I. razreda Dvoritelj bolestnikah I. razreda	Matroz II. razreda Grijač II. razreda Dvoritelj bolestnikah II. razreda	Meštar III. razreda Dvoritelj bolestnikah III. razreda	Matroz IV. razreda Glasbar **) Trubač **) Častnički sluga
m i r o v i n e u f o r i n t i h			
60	54	48	42.
70	63	56	49
80	72	64	56
90	81	72	63
100	90	80	70
110	99	88	77
120	108	96	84
130	117	104	91

oružarskoga pomoćnika.
razredah matrozke mazde, te imaju u tomu slučaju pravo na nemoćničku mirovinu ustanovljenu

V. prilog.

Na-

mazde nemoćne momčadi ces. kr. pomorstva

Dnevna mazda	
50	40
Glavni pilot Glavni krmnik Glavni nadziratelj strojevah	Pilot Krmnik Nadziratelj strojevah

Dnevna mazda	
18	14
Oružarski stanoredja Košnjak Kormanski dječak Strojarski dječak Nadgrijač Naddvoritelj bolestnikah Depotski trubač*)	Oružarski dječak Matroz I. razreda Kormanski matroz Grijač I. razreda Dvoritelj bolestnikah I. razreda

*) Može i šaržu oružarskoga pomoćnika obnašati, te kao takav uživa nemoćničku mazda

**) Pomorskoj glasbi spadajući glasbari i trubači mogu stajati u jednom od trijuh nižih dotični mazdovni razred.

ert

nastanjene u vojničkih nemoćničkih kućah.

u novčićih

30	25	20
Meštar oružja Podpilot Podkrmnik Podnadziratelj strojevab	Podmeštar oružja Sborni trubač Pilotski pomoćnik Kormanski pomoćnik Strojarski pomoćnik	Oružarski pomoćnik Stanoredja Kormanski stanoredja Strojarski stanoredja

u novčićih

10	8	6
Matroz II. razreda Grijač II. razreda Dvoritelj bolestnikah II. razreda	Matroz III. razreda Dvoritelj bolestnikah III. razreda	Matroz IV. razreda Glasbar **) Trubač**) Častnički sluga

kao oružarski pomoćnik
razredah matrozke mazde, te imaju u tomu slučaju pravo na nemoćničku mazdu ustanovljenu za

*

VI. prilog.

Na-

onoga doknadnoga prinosa mirovine, platit se imajućeg iz do-
ćnom postaloj momčadi dopustnog i pričuvnog stališa bojnoga
iz gradjanske državne ili ovoj jednake službe umiro-

i to:	
Podmeštar oružja	i ovima uzporedjeni polag nacrta u IV. prilogu
Oružarski pomoćnik	
Oružarski stanoredja	
Oružarski dječak	
Matroz II. razreda	
Matroz III. razreda	
Matroz IV. razreda	

Dopotski trubač može i šaržu oružničkoga pomoćnika imati, te uživa
Pomorskoj glasbi spadajući glasbari i trubači mogu stajati u jednom od
ustanovljen za dotični mazdovni razred.

Ako nemoćnost (§. 82.) takova podčastnika ili matroza nastane još
on prinos mirovine baš u ono največoj odmjeri, koliko bi dobivao, da je dvogo-

Gornji najveći doknadni prinos može se u obće samo onda i u toliko
dakle na primjer gradjanska mirovina jednoga oružarskoga stanoredje iznaša 259
može 2 ili više godinah uračunati kao vojničko vrieme službe.

crt

tacije zajedničke vojske, koji u vojničkom službovanju nemo-
pomorstva u onih slučajevih pripada, kada je dotična momčad
vljena, provizionirana ili kviescirana (§. 82. i 111.)

Poslje dovršenih dvijuh uračunivih službovnih godinah — bez obzira na vrieme dovršeno i jur honorirano u gradjanskoj službi prije umirovljenja (kviesciranja itd.) — pripada eventualno	Za svake tri dalje dovršene uračunati moguće vojničke službovne godine pripada eventualno povrh nuzležećega još daljni
najveći prinos na godinu forintih	
16	16
14	14
12	12
10	10
9	9
8	8
7	7

kao takov prinos kao i oružarski pomoćnik.
trijuh nižih razredah matrozke mazde, te imaju u tom slučaju pravo na prinos

prije dovršenoga dvogodišnjeg uračunivog vojničkoga službovanja, onda dobiva
dišnje vrieme službe već dovršio.
izplaćivati, u koliko gradjanska mirovina, provizija itd. 300 for. nenadilazi. Ako
for., onda mu pripada prinos samo od pet forintih bez obzira na to, da li mu se

Br. 29.

Zakonski članak LII: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o njekih pogodovinah za hrvatske-slavonske hipotekarne odkupnice.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Českí itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o njekojih pogodovinah za hrvatsko-slavonske hipotekarne odkupnice.

§. 1.

Hrvatsko slavonske hipotekarne odkupnice, koje će se ovlašćenikom izdati za daće, odkupljene na temelju hrvatsko-slavonskoga zemaljskoga odkupnoga zakona, pripadajuće od krčevinah, zatim gorno činženih i izvanselištnih zemljištah, stavljaju se naprama vlastnikom vriednostnih papirah toli glede glavnice, koli pet postotnih kamatah, što će se plaćati od glavnice u polgodišnjih naknadnih obrocih, pod jamstvo ukupnih zemaljah krune ugarske i amortiziraju se svake pol godine u razmjerju osnovnoga amortizacijonalnoga pripadka, i to barem polovicom putem javnoga žrebanja, ter odkupa izžrebanih obveznicah u podpunoj nominalnoj vriednosti kod hrvatsko-slavonske zemaljske blagajne; a u ostalom pako putem burzovnoga nakupa.

Nego buduć je odkup upitnih daćah unutarnji posao Hrvatske i Slavonije, te izključivo u interesu ovih kraljevinah biva, to će naprama ukupnim ze-

mljam krune ugarske sačinjavati hrvatsko-slavonske hipotekarne odkupnice posebnu dugovinu Hrvatske i Slavonije, i uslied toga se izrično uslovljuje, da će se manjak, što će možda nastati kod plaćanja kamatah i glavnice, imat pokriti iz onih četrdeset i pet postotakah javnoga dohodka Hrvatske i Slavonije, koji se ima u smislu §. 3. zakonskoga članka XXXIV. god. 1873. obratiti na pokriće potrebe za unutarnju upravu rečenih kraljevinah.

§. 2.

Glavnica i kamate, što dospiju, a tako i rukovodni troškovi utjerivaju se po redovitih organih države zajedno s državnim porezom, i uživaju sve zakonite prednosti toga.

§. 3.

Za poslove, što će jih biti u svrhu odkupa zemljištah spomenutih u §. 1. ovoga zakona, i za obavljen sudački postupak neće se biljegovina i erarske pristojbe plaćati.

§. 4.

Ustanova §. 5 zakonskoga članka XXII. god. 1875. proteže se i na obveznice spomenute u ovom zakonu.

§. 5.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) Franjo Josip s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 30.

Zakonski članak LIII.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora u predmetu dozvoljenja kontingenta novakah i doknadnih pričuvnikah, koj se u smislu zak. čl. XL. od god. 1868. i XXXVII. od godine 1873. ima staviti godine 1876.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijannski,

kralj Ceski itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

u predmetu dozvoljenja kontingenta novakah i doknadnih pričuvnikah, koj se u smislu zak. čl. XL. od god, 1868. i XXXVII. od godine 1873. ima staviti godine 1876.

§. 1.

U smislu §§. 3., 13. i 32 zakonskoga članka XL. od godine 1868. dozvoljava se za godinu 1876. u svrhu osiguranja zakonito propisane bojne sile stalne vojske i bojnoga pomorstva stavljenje na zemlje ugarske krune odpadajućega novačkoga kontingenta od 40.933 novakah i k tomu potrebite doknadne pričuve od 4093 glavah.

§. 2.

Ovi novački i doknadno pričuvni kontingenti imadu se pekriti iz dobnih razredah vojničkih obvezanikah, koji su se rodili godine 1856., 1855. i 1854.

§. 3.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru za zemaljsku obranu.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XI.

Izdan i razposlan dne 8. travnja 1876.

Br. 31.

Zakonski članak LV.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o državnom proračunu za godinu 1876.

(Potvrdjen 27. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 28. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o državnom proračunu za godinu 1876.

§. 1.

Za godinu 1876. ustanovljuju i dozvoljuju se redoviti izdatci zemaljah krune Ugarske sa: **dvie sto i jedan milijun, trideset i šest tisućah, tri sto devetdeset i sedam forintah a. vr.**, izvanredni izdatci sa: **dvadeset i šest milijunah, dvie**

sto dvadeset i pet tisućah, sto osamdeset i šest forintah a. vr.; izdatci vjeresijskih operacijah sa: **pet miljunah, pet sto trideset i četiri tisuće, sedam sto četrdeset i pet forintah a. vr.**

§. 2.

Ove svote razdieljuju se polag sljedećih poglavljah, naslovah i rubrikah:

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		I.			
		A. Redoviti izdatci.			
I.		Troškovi kraljevskoga dvora			4,650.000
II.		Kabinetska pisarna Njegova cesarskoga i kraljevsko apostolskoga Veličanstva i mirovine ove kabinetske pisarne . .			74.295
III.		Sabor			
	1.	Za potrebu velikaške kuće . . .		46.500	
	2.	Za potrebu zastupničke kuće .		806.000	
	3.	Beriva osoblja saborske brzopisarne		27.815	
	4.	Za potrebu ugarske delegacije .		4.000	
	5.	Za potrebu povjerenstva kontrolujućega državni dug . . .		6.000	
		Ukupno (poglavje III. naslov 1—5)			890.315
IV.		Svota, koja od zajedničkih izdatakah, ustanovljenih za godinu 1876. odpada na zemlje krune ugarske . . .			28,074.174
V.		Mirovine organah središnje vlade, koja je od godine 1849. do godine 1867. faktično postojala			217.833

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
VI.		Mirovine:			
	1.	Ministarstvo predsjedničtvo . .		158	
	2.	Ministarstvo na previšnjem dvoru		7.092	
	3.	Hrvatsko-slavonsko-dalmatinsko ministarstvo		3.745	
	4.	Ministarstvo unutarnjih poslovah		607.221	
	5.	Ministarstvo financijah . . .		1,931.278	
	6.	Ministarstvo za javnu radnju i komunikaciju		130.000	
	7.	Ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu		187.090	
	8.	Ministarstvo za bogoštovje i nastavu		61.820	
	9.	Ministarstvo za pravosudje . .		570.000	
	10.	Ministarstvo za zemaljsku obranu		60.000	
		Ujedno (pogl. IV. nasl. 1—10)			3,558.404
VII.		Državni dugovi:			
	1.	Pripadak državnoga duga, preuzet u zak. čl. XV. god. 1867.			
		Godišnji pripadak:			
		U tekućoj novčanoj vriednosti	17,400.478		
		U kovanom novcu	11,776.000		
		Troškovi za nabavu toga . .	185.000		
		Godišnji amortizacijonalni pripadak:			
		U tekućoj novčanoj vriednosti	1,000.000		
		U kovanom novcu	150.000		
		Troškovi za nabavu toga . .	3.750		
		Ukupno (naslov 1) . .		30,515.228	
	2.	Zemljorazteretnosti i vjekoviti odkupi:			
		Kamate i pripadci	12,321.788		
		Amortizacija	4,055.940		
		Izjednačenja glavnicah . . .	20.000		
		Prinesak za pokriće troškovah ravnateljstva zemljorazteretne zaklade	41.257		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Prinesak za pokriće troškovah erdeljskih rektifikacijonalnih povjerenstvah i za izpisanje brojevah žriebanja	7.576		
		Nabavni troškovi bjelicah za obveznice i kuponskih arakah .	14.000		
		Ukupno (nasl. 2) . .		16,460.561	
	3.	Željeznički zajam sklopljen u smislu zakonskog čl. XIII. godine 1867:			
		Kamate:			
		U kovanom novcu	4,072.740		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	488.729		
		Amortizacija:			
		U kovanom novcu	578.400		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	69.408		
		Rukovodni troškovi:			
		Nagrada banki	26.508		
		Troškovi žrebanja	790		
		Pošta	220		
		Drugi rukovodni troškovi . .	500		
		Ukupno (nasl. 3) . .		5,237.295	
	4.	Založnički zajam gömörske željeznice, sklopljen na temelju zak. čl. XXXVII. god. 1871.:			
		Ukamaćenje i amortizacija u kovanom novcu	384.086		
		Troškovi za nabavu kovanoga novca	19.204		
		Rukovodni troškovi	1.524		
		Ukupno (nasl. 4) . .		404.814	
	5.	Zajam od 30 milijunah srebra, skopljen na temelju zak. čl. XLV. god. 1871.:			

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Kamate:			
		U kovanom novcu	1,414.150		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	169.698		
		Amortizacija:			
		U kovanom novcu	484.000		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	58.080		
		Rukovodni troškovi:			
		Nagrada banki	5.260		
		Troškovi žrebanja	100		
		Poštarski troškovi	400		
		Drugi rukovodni troškovi . .	250		
		Ukupno (nasl. 5) . .		2,131.938	
	6.	Zajam od 54 milijunah forintah srebra, sklopljen na temelju zak. čl. XXXII. g. 1872.:			
		Kamate:			
		U kovanom novcu	2,638.050		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	316.566		
		Amortizacija:			
		U kovanom novcu	854.000		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	102.480		
		Rukovodni troškovi:			
		Nagrada banki	4.834		
		Troškovi žrebanja	300		
		Poštarski troškovi	1.000		
		Drugi rukovodni troškovi . .	250		
		Ukupno (nasl. 6) . .		3,917.480	
	7.	Zajam od 76½ milijunah forintih u srebru, sklopljen na temelju zak. čl. XXXIII. god. 1873.:			
		Kamate:			
		U kovanom novcu	4,590.000		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	550.800		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Rukovodni troškovi:			
		Nagrada banki	12.415		
		Poštarski troškovi	200		
		Drugi rukovodni troškovi . .	200		
		Ukupno (nasl. 7) . .		5,153.615	
	8.	Zajam od 76½ miljunah forintah u srebru, sklopljen na temelju zak. čl. XIV. god. 1874.:			
		Kamate:			
		U kovanom novcu	4,590.000		
		Troškovi za nabavu toga polag tečaja zlatne ciene od 12% .	550.800		
		Rukovodni troškovi:			
		Nagrada banki	12.415		
		Poštarski troškovi	200		
		Drugi rukovodni troškovi . .	200		
		Ukupno (nasl. 8) . .		5,153.615	
	9.	Viseći dug:			
		Rukovodni troškovi zajedničkoga visećega državnoga duga . .	144.600		
		Kamate erarijalnih doznačnicah i sudačkih pologah, zatim troškovi za nabavu i rukovodstvo erarijalnih doznačnicah .	205.000		
		Druge vjeresijske operacije visećega duga	50.000		
		Ukupno (nasl. 9.) . .		399.600	
		Ujedno (pogl. VII. nasl. 1—9.)			69,374.146
VIII		Potreba unutarnje uprave Hrvatske i Slavonije:			
	1	Autonomnoj vladi Hrvatske i Slavonije u smislu §. 3. zak. čl. XXXIV. god. 1873. . .		3,050.000	
	2.	Na razpolaganje zagrebačkomu glavnomu vojnomu zapovjedničtvu u ime potrebe unutar-			

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		nje uprave provincijalizirat se imajuće hrvatsko - slavonske krajine		2,098.600	
		Ujedno (pogl. VIII. nasl. 1—2.)			5,148.600
IX.		Rieka:			
	1.	Riečki i ugarsko-hrvatskoga primorja gubernator i njegovo osoblje:		28.670	
	2.	Sudstveni provizorij		56.310	
		Ujedno (pogl. IX. nasl. 1—2.)			84.980
X.		Za državni računarski dvor paušalno			136.000
XI.		Ministarstvo predsjedničtvo:			
	1.	Troškovi ministarstva predsjedničtva:			
		Osobna beriva	69.370		
		Stvarni izdatci	43.250		
		Ukupno (nasl. 1.) . .		112.620	
	2.	Razpoložbena zaklada		200.000	
		Ujedno (pogl. XI. nasl 1—2.) .			312.620
XII.		Ministarstvo na previšnjem dvoru:			
		Osobna beriva	43.263		
		Stvarni izdatci	7.800		
		Ujedno (pogl. XII.) . .			51.063
XIII		Hrvatsko-slavonsko dalmatinski ministar i njegovo osoblje:			
	1.	Osobna beriva		26.540	
	2.	Stvarni izdatci . . . 7.300 Za izdavanje zemaljskoga zakonskoga sbornika na hrvatskom jeziku . . . 2.500		9.800	
		Ujedno (pogl. XIII. nasl. 1.—2.)			36.340

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
XIV		Ministarstvo unutarnjih poslovah:			
	1.	Sriedišnja uprava i ravnateljstvo zemljorazteretne zaklade . .		323.658	
	2.	Zemaljski arkiv		20.005	
	3.	Upravni sirotinski i skrbnički izdatci županijah, kotarah, predielah i stolovah		4,950.000	
	4.	Plaće velikih županah, vrhovnih kapetanah, vrhovnih kraljevskih sudovah, nadnačelnika budimpeštanskoga, kao i saksonskoga grofa i njegova osoblja		251.885	
	5.	Obćeniti upravni izdatci:			
		Troškovi za njegu bolestnikah .	442.350		
		Troškovi za ciepljenje boginjah	51.450		
		Troškovi mogući nastati s pošastih i inih izvanrednih povodah	10.000		
		Izdatci za radjaonice	13.900		
		Troškovi za hranjenje nahodnikah i nezakonite djetce .	70.424		
		Izdatci za duhobolnice . . .	314.094		
		Izdatci za javnu sigurnost . .	150.000		
		Erdeljska žandarmerija . . .	390.000		
		Izdatci popratnički	39.150		
		Nagrade za spasenje života . .	1.200		
		Podpora ugarskomu narodnomu kazalištu	44.000		
		Za potrebštinu kazališta iz dohodka zakladah narodnoga kazališta	27.300		
		Troškovi „službenoga lista" .	9.000		
		Podpora budimpeštanskomu dobrovoljnomu vatrogasnomu družtvu . . ;	5.000		
		Paušal za redarstvo u glavnomu gradu	427.850		
		Nepredvidivi troškovi	10.000		
		Brakijalni troškovi	8.000		
		Ukupno (nasl. 5.) . .		2,013.718	
		Ujedno (pogl. XIV. nasl. 1—5.)			7,559.266

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
XV.		Ministarstvo financijah:			
	1.	Središnja uprava:			
		Osobna beriva . . . . . . ,	581.875		
		Stvarni izdatci	180.354		
		Ukupno (nasl. 1.) . .		762 229	
	2.	Središnja državna blagajna:			
		Osobna beriva	55.926		
		Stvarni izdatci	4.700		
		Ukupno (nasl. 2.) . .		60.626	
	3.	Financijalna ravnateljstva i računarski odsjeci		1,151.968	
	4.	Državna blagajna u Zagrebu .		13.984	
	5.	Financijalna nadzorničtva u Hrvatskoj i Slavoniji		78.925	
	6.	Porezni uredi		1,434.119	
	7.	Financijalna odnosno carinska i porezna straža:			
		Osobna beriva	1,812.780		
		Stvarni izdatci	407.220		
		Ukupno (nasl. 7.) . .		2,220.000	
	8.	Ravnateljstvo pravnih posalah .		34.711	
	9.	Financijalni sudbeni stolovi u Hrvatskoj i Slavoniji . . .		7.445	
	10.	Stalni kataster		561.951	
	11.	Rudarska i šumarska akademija i rudarske učione			
		Rudarska i šumarska akademija u Štavnici	89.124		
		Rudarska učiona u Štavnici i Felsöbanji	18.541		
		Ukupno (nasl. 11.) . .		107.665	
	12.	Troškovi za razpisivanje i pobiranje izravnih porezah . . .		474.000	
	13.	Troškovi za pobiranje potrošarinah		229.170	
	14.	Carinski rukovodni troškovi .		324.519	
	15.	Rukovodni troškovi biljegovine		159.166	

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	16.	Rukovodni troškovi pravnih pristojbah i odredbinah . . .		377.166	
	17.	Poslovni i rukovodni izdatci puncevanja		7.351	
	18.	Cestarina i mostovina		500	
	19.	Dohodarstvo duhana po odbitku odkupne ciene od 4,900.000 forintih za duhan u lišću, koj se ima odkupiti za austrijsko rukovodstvo		11,800.404	
	20.	Dohodarstvo lutrije		2,216.013	
	21.	Dohodarstvo soli		2,133.785	
	22.	Ravnateljstva i odvjetničtva državnih dobarah		269.938	
	23.	Državna dobra		1,487.566	
	24.	Državne šume		4,244.050	
	25.	Rudarstvo i kovanje novca . .		10,078.615	
	26.	Državna tiskarna		438.819	
	27.	Državne zgrade		12.823	
	28.	Razni izdatci		94.478	
		Ujedno (pogl. XV. nasl. 1—28.)			40,781.986
XVI		Ministarstvo za javne radnje i komunikaciju:			
	1.	Središnja uprava		261.945	
	2.	Željezničko, brodarstveno i željezničko-gradjevno glavno nadzorničtvo		147.220	
	3.	Državni gradjevni uredi . . .		299.837	
	4.	Uzdržavanje i gradjenje kamenitih putevah:			
		Rukovodstvo	92.094		
		Uzdržavanje	2,558.829		
		Gradjenje:			
		Za gradjenje novih cestah i mostovah:			
		Za most, što će se graditi, na državnoj cesti izmedju Debrecina i Biele Crkve kod Saága na rieci Temešu, te usljed			

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		uredjenja za navoženje žebeljskog mostnog otvora, i za gradjenje novog mosta, koj se mjesto njega primjereno otvoru ustave graditi ima	40.000		
		Za mostove i ine umjetne predmete, nalazeće se na županijskih putevih	150.000		
		Ukupno (nasl. 4.) . .		2,840.923	
	5.	Uzdržavanje i gradjenje vodenih putevah:			
		Rukovodstvo	27.651		
		Uzdržavanje	219.154		
		Nove gradnje:			
		U Ugarskoj:			
		Na Dunavu: odstranjenje zapriekah brodarstva	50.000		
		Na Tisi: za uspješenje prokopah	150.000		
		Da se rieka Temeš brodivom učini :	60.000		
		Za predranje regulacije riekah, nestojećih pod rukovanjem državnim i za prešne radnje kao podpora	30.000		
		Za promicanje tekničkih naukah s gledišta navodnje	5.000		
		Za reguliranje Drave	20.000		
		U Hrvatskoj i Slavoniji:			
		Na Dunavu . . . . . . , .	13.432		
		Ukupno (nasl. 5.) . .		575.237	
	6.	Za izobraženje tekničkih osobah i za putne štipendije . . .		3.000	
	7.	Za proučenje novih prugah . .		10.000	
	8.	Poslovni izdatci kr. ug. državnih željeznicah		5,136.000	
	9.	Poslovni izdatci tvornice makinah kr. ug. državnih željeznicah		540.000	
		Ujedno (pogl. XVI. nasl, 1—9.)			9,814.162

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
XVII		Ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu:			
	1.	Sriedišnja uprava:			
		Osobna beriva	260.617		
		Stvarni izdatci	27.270		
		Ukupno (nasl. 1.) . .		287.887	
	2.	Obrtne, trgovinske i izvanjsko-trgovinske svrhe		35.000	
	3.	Za podignuće raznih granah gospodarstva:			
		Za strukovnu nastavu u poljskom gospodarstvu:			
		Za poljsko-gospodarstveni naukovni tečaj na debrecinskom učiteljištu			
		Za poljsko-gospodarstveni naukovni tečaj na košićkom učiteljištu			
		Za poljsko-gospodarstveni naukovni tečaj na kološmonoštarskom učiteljištu			
		Za podporu budimpeštanskog obrazovališta za vincelire			
		Za podporu ratarnice u Velikom Stz. Miklošu			
		Za nagradu dvajuh putujućih učiteljah drvarstva			
		Za nagradu putujućeg učitelja proizvadjanja lana			
		Štipendiji po 100 for. za naobraženje 6 profesorskih kandidatah u inozemstvu, u svrhu unapredjenja strukovne naobrazbe			
		Profesorom za putovanje u inozemstvu			
		Za troškove državnih izpitah iz šumarstva			
		Za podporu gospodarske učione na Istvanteleku			

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Za promaknuće gospodarstvene strukovne književnosti Za promicanje proizvadjanja trgovinskog bilja, imenito za zakupninu i poslovne troškove lan prigotavljajućeg i uzornog gospodarstva u Iglavi Za izložbu duhana Za podignuće proizvadjanja konopljah i lana Za podignuće vinarstva Za podignuće drvarstva i vrtljarstva Za podignuće svilarstva, imenito godišnja potrebština nadzorničtva za odkup svilenih zapredakah u Segsardu za troškove, skopčane s odkupom svilenih zapredakah u području bivše ugarske krajine, za razpačanje jajetah svilenih bubah Za podignuće pčelarstva Za uzdržavanje ribarnice u Iglavi i za podignuće ribarstva Za službena putovanja, što se imadu poduzeti u interesu poljodjelstva Podpore iz zaklade Dragutina Gaupa		50.000	
	4.	Gospodarstveni naukovni zavodi:			
		Gospodarstvena akademija u Ugarskom Staromgradu . .	60.000		
		Gospodarstveni naukovni zavod u Kestelju	34.000		
		Gospodarstveni naukovni zavod u Debrecinu	18.000		
		Ratarnica u Debrecinu . . .	24.700		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Gospodsrstveni naukovni zavod u Koložmonoštoru	42.000		
		Gospodarstveni zavod u Košicah	17.750		
		Ratarnica u Hradeku	13.500		
		Obrazovalište za vincelire u Erdiószegu	7.800		
		Obrazovalište za vincelire u Tarcalu	10.000		
		Ukupno (nasl. 4.) . .		227.750	
	5.	Državni pastuharski zavodi:			
		Središnja uprava pastuharskih zavodah	16.869		
		Gospodarstva pastuharskih posjedah	746.902		
		Pastuhališta	600.000		
		Pastuski depoti	1,000.000		
		Utrkivanje konjah	25.000		
		Nagrade za gojitbu konjah . .	15.617		
		Kupovanje materijala za gojitbu	15.500		
		Ukupno (nasl. 5.) . .		2,419.888	
	6.	Kontumacki zavodi		53.700	
	7.	Za ugušenje iztočne marvinske kuge i inih životinjskih pošastih		39.000	
	8.	Živinarski zavod u Budimpešti		37.000	
	9.	Rudarska satničtva		62.000	
	10.	Geologički zavod		26.300	
	11.	Statistički ured		40.000	
	12.	Pošta		4,767.900	
	13.	Brzojav		1,972.300	
	14.	Morsko brodarstvo i luke . .		143.309	
	15.	Kr. zalagaonica u Budimpešti .		256.000	
	16.	Baždarenje mierah		11.245	
		Ujedno (pogl. XVII. nasl. 1—16.)			10,429.279
XVIII.		Ministarstvo za bogoštovje i nastavu:			
	1.	Sriedišnja uprava:			
		Osobna beriva	187.904		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Stvarni izdatci	19.971		
		Ukupno (nasl. 1.) . .		207.875	
	2.	Uprava naukovnih poslovah:			
		Vrhovna ravnateljstva naukovnih okružjah	28.200		
		Naukovna nadzorničtva za pučku obuku	160.000		
		Izpitna povjerenstva	9.300		
		Ukupno (nasl. 2.) . .		197.500	
	3.	Naukovni zavodi:			
		Viši naukovni zavodi:			
		Kralj. sveučilište u Budimpešti:			
		Osobna beriva:	287.038		
		Stvarni izdatci	130.000		
		Mirovine	25.972		
		Obrazovalište za učitelje srednjih učionah	34.000		
		Sveučilište u Koložvaru:			
		Osobna beriva	135.384		
		Stvarni izdatci	40.000		
		Koložvarsko obrazovalište za učitelje srednjih učionah . . .	15.000		
		Josefinski politehnikum . . .	190.000		
		Zemaljsko obrazovalište za risarske učitelje i s ovim skopčana risarna	39.640		
		Pravoslovna akademija u Velikom Sibinju	19.835		
		Srednje učione:			
		Gimnaziji:			
		Državni gimnazij u Vel. Sibinju " " " Kapošvaru " " na Rieci " " u Lošoncu " " " Munkaču " " " Somboru " " " Bjelojcrkvi	115.813		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Realke:			
		Budimska državna viša realka u Budimpešti Peštanska državna viša realka u Budimpešti Držav. viša realka u Gjuru " " " " Košicah " " " " Kremnici " " " " Löcse-u " " " " Vel. Varadinu Držav. viša realka u Pančovi " " " " Pečuhu " " " " Segedinu " " " " Szekely-udvarhely-u Drž. viša realka u Temišvaru " " " " Šoprunu " niža " " Dévi " " " " Kečkemetu " " " " Nagykállóu " " " " Aradu	357.115		
		Za podporu više realke u Požunu.	4.000		
		Za podporu više realke u Šumegu	4.000		
		Za podporu više realke u Stolnom Biogradu	4.000		
		Za podporu velike realke u Vel. Sibinju	5.000		
		Zajednički troškovi sriednjih učionah	4.000		
		Strukovna učilišta:			
		Učilišta za primalje u Požunu, Velikom Varadinu i Vel. Sibinju	9.225		
		Strojarstvena obrtna učiona u Košicah	13.300		
		Obrazovališta za učitelje:			
		Budimsko obrazovalište za učitelje u Budimpešti			

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Obrazovalište za učitelje u Baji Obrazovalište za učitelje u Čongradu Obrazovalište za učitelje u Čurgo-u Obrazovalište za učitelje u Dévi Obrazovalište za učitelje u Iglavi Obrazovalište za učitelje u Koložvaru Obrazovalište za učitelje u Lévi Obrazovalište za učitelje u Lošoncu Obrazovalište za učitelje u Marm. Sigetu Obrazovalište za učitelje u Modoru Obrazovalište za učitelje u Šarošpataku Obrazovalište za učitelje u St. Keresturu Obrazovalište za učitelje u Zilahu Obrazovalište za učitelje u Znio Varalji Obrazovalište za učitelje u Aradu	313.000		
		Obrazovalište za učiteljice:			
		Budimsko obrazovalište za učiteljice u Budimpešti Obrazovalište za učiteljice u Koložvaru Obrazovalište za učiteljice u Požunu Obrazovalište za učiteljice u Subotici Obrazovalište za učiteljice u Budimpešti Obrazovalište za učiteljice u Gjuru	180.700		
		Zajednički troškovi obrazovalištah za učitelje	10.000		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Dopunitbeni naukovni tečaji za gombalce . . , ...	9.000		
		Budimsko obrazovalište za učitelje gradjanskih učionah u Budimpešti	15.250		
		Budimsko obrazovalište za učiteljice gradjanskih učionah u Budimpešti	8.500		
		Potrebštine pučkog naobrazovanja	800.000		
		Za izdavanje lista za pučko naobrazovanje	10.000		
		Za višu djevojačku učionu u Budimpešti	9.800		
		Zavod gluhoniemih u Vacu . .	35.694		
		Zemaljski zavod za sliepce u Budimpešti	33.470		
		Za potriebštinu kamatah i amortizacije zajma, što će se uzeti za izvedenje sveučilištnih sgradah	146.322		
		U ime amortizacije glavnice i kamatah prvog obroka od 100.000 for. onog zajma, što će se uzeti za gradnju sveučilištnog anatomičkog zavoda	7.000		
		Ukupno (nasl. 3.) . .		3,012.058	
	4.	Stipendiji i ostale naukovne svrhe:			
		Putni štipendiji za učitelje viših i srednjih učionah i za učiteljske kandidate	20.000		
		Učitelju risanja kod pučke učione u Koložvaru	315		
		Zakladni prinos erdeljskoj školskoj zakladi za nadopunjenje učiteljskih plaćah	10.452		
		Pripomoć štipendijskoj zakladi .	1.064		
		Za podporu siromašnih učenikah	1.200		
		Goldberžki štipendij	630		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Komorska pristojba za ordeljske evangeličke crkve i učione helv. vjeroizpovjedanja i za njeke rimokatoličke župe . .	3.545		
		Hallske zakladne prebende i podpore	4.910		
		Za 15 hrvatskih učenikah, što polaze ugarske srednje učione	3.000		
		Nagrada onim privatnim učiteljem na sveučilištu, koji takovu teoretičnu struku predavaju, za koju ili nejma sistemizirane učiteljske stolice, ili nije popunjena, a glede kojih bi po mnienju dotičnog fakulteta željeti bilo, da se zadrže u učiteljstvu	4.000		
		Stipendiji za ugarsku vojnu krajinu	3.120		
		Ukupno (nasl. 4.) . .		52.236	
	5.	Obće obrazovne svrhe:			
		Ugarski narodni muzej . . .	90.000		
		Zemaljska sbirka slikah . . .	20.000		
		Središnji meteorologički zavod	13.000		
		Zemaljska glasbena akademija i kazalištna učiona	21.000		
		Za svrhe obrazovne umjetnosti, imenito: za putne štipendije, za naručbine, za podupiranje ostarjelih vrstnih umjetnikah	15.000		
		Za traženje, izkapanje, snimanje, upisivanje, razredjivanje, izdavanje i nadziravanje povjestnih umjetničkih spomenikah	20.000		
		Za izdavanje ugarskih povjestnih izvorah i spomenikah . .	15.000		
		Za pomnožanje knjižnice ugarske akademije znanosti . .	5.000		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Za iztraživanje i saobćivanje u interesu zemlje, što će ih obaviti matemat. i naravoslovni odsjek ugarske akademije znanosti	5.000		
		Kr. ug. družtvu za naravoslovlje u ime godišnjeg podupiranja u tu svrhu da upotriebi tu svotu za potraživanja i saobćivanja u interesu zemlje .	4.000		
		Za podupiranje osiromašenih domaćih spisateljah ili njihovih obiteljih	2.500		
		Za izobrazovanje gombalačkih učiteljah	5 000		
		Franji Toldy-u obzirom na 50 godišnje djelovanje, koje je pokazao glede spisanja povjestnice ugarske književnosti i u svrhu promicanja dalnje njegove djelatnosti na tom polju	4.000		
		Ukupno (nasl. 5.) . .		119.500	
	6.	Crkvene svrhe:			
		Katoličkoj crkvi grčkoga obreda	99.000		
		Evangeličkoj crkvi augsburžkoga vjeroizpovjedanja . .	36.000		
		Evangeličkoj crkvi helvetičkoga vjeroizpovjedanja	65.000		
		Grčko-iztočnoj crkvi	100.000		
		Unitarskoj crkvi	5.000		
		Crkvi izraelitičkoga vjeroizpovjedanja	5.000		
		Ukupno (nasl. 6.) . .		310.000	
		Ujedno (pogl. XVIII. nasl. 1—6.)			3,999.169
XIX.		Ministarstvo pravosudja:			
	1.	Sriedišnja uprava:			
		Osobna beriva	157.181		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Stvarni izdatci	61.703		
		Ukupno (nasl. 1.) . .		218.884	
	2.	Ukidno sudište:			
		Plaća i stanbine	131.145		
		Funkcijonalni doplatak . . .	4.500		
		Odielo podvornikah	450		
		Nagrade i podpore	800		
		Uredovna i pisarnička potrebština	8.500		
		Uzdržavanje zgradah	400		
		Ukupno (nasl. 2.) . .		145.795	
	3.	Vrhovno sudište:			
		Plaće i stanbine	302.566		
		Funkcijonalni doplatak . . .	2.500		
		Odjelo podvornikah	800		
		Nagrade i podpore	1.500		
		Najmovina	3.377		
		Uredovna i pisarnička potrebština	9.000		
		Ukupno (nasl. 3.) . .		319.743	
	4.	Kr sudbena tabla u Budimpešti:			
		Plaće i stanbine	511.433		
		Funkcijonalni doplatak . . .	1.000		
		Odjelo podvornikah	1.300		
		Nagrade i podpore	2.000		
		Najmovina	6.798		
		Uredovna i pisarnička potriebština	20.000		
		Uzdržavanje zgradah	400		
		Ukupno (nasl. 4.) . .		542.931	
	5.	Kr. sudbena tabla u Maroš-Vašarhelju:			
		Plaće i stanbine	92.268		
		Odjelo podvornikah	450		
		Nagrade i podpore	600		

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Uredovna i pisarnička potrebština	6.000		
		Uzdržavanje zgradah	300		
		Najmovina	500		
		Ukupno (nasl. 5.) . .		100.118	
	6.	Kr. glavna odvjetničtva u Budimpešti i u Maroš-Vašarhelju:			
		Plaće i stanbine	36.830		
		Odjelo podvornikah	250		
		Nagrade i podpore	350		
		Najmovina	4.100		
		Pisarnička potrebština	4.000		
		Troškovi za putovanje . . .	1.600		
		Za tiskanice	2.500		
		Troškovi disciplin. postupakah	2.600		
		Ukupno (nasl. 6.) . .		52.230	
	7.	Kr. sudbeni stolovi i kotarski sudovi		5,620.000	
	8.	Kr. odvjetničtva		2,150.000	
	9.	Zemaljske kaznione:			
		Kazniona u Ilavi	113.585		
		„ „ Leopoldstadtu . .	128.195		
		„ „ Maria Nostri . .	40.909		
		„ „ Munkaču	89.660		
		„ „ Szamošujvaru . .	108.000		
		„ „ Vacu	104.880		
		Državna tamnica u Vacu . .	6.670		
		Mješoviti izdatci	4.000		
		Ukupno (nasl. 9.) . .		595.899	
	10.	Gruntovničtvo:			
		Središnji gruntovni ured . .		7.300	
		Ujedno (pogl. XIX. nasl. 1—10.)			9,752.900
XX.		Ministarstvo za zemaljsku obranu:			
	1.	Središnja uprava		296.994	
	2.	Domobranski zavodi		167,978	

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	3.	Troškovi unovačenja		25.000	
	4.	Domobransko glavno zapovjedničtvo		56.208	
	5.	Okružna zapovjedničtva . . .		202.473	
	6.	Čete		5,297.212	
	7.	Zemaljskom zavodu za podupiranje domobranacah na razpolaganje, da to podupiranje polag obstojećih njegovih propisah nastaviti uzmogne . .		45.000	
		Ujedno (pogl. XX. nasl. 1—7.)			6,090.965
		Svota redovitih izdatakah			201,036.397
		B) Izvanredni izdatci.			
I.		Svota odpadajuća na zemlje krune ugarske od zajedničkih izdatakah ustanovljenih za godinu 1876			4,533.260
II.		Ministarstvo unutarnjih poslovah:			
	1.	Rektifikacijonalna povjerenstva		7.376	
	2.	Zdravstveno vieće		1.800	
	3.	Za izpisivanje brojevah zemljorazteretničkoga žrebanja . .		200	
		Ujedno (pogl. II. nasl. 1—3.) .			9.376
III.		Ministarstvo financijah:			
	1.	Za nove gradjevine kod dohodarstva duhana		50.000	
	2.	Za gradjenje i za ine izvanredne troškove kod državnih dobarah		68.798	
	3.	Za investicije kod državnih šumah, i to: za troškove reguliranja i uredjenja		188.650	

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	4.	Izvanredni izdatci rudarstva .		110.768	
	5.	Za pripravljenje važnijih osnovah i predlogah na financijskom polju te za nagrade ministerijalnih povjerenikah izaslanih u svrhu mjestnih izvidjenjah i da neposredne odredbe učine: Za pripravljenje prodaje državnih dobarah i za troškove procjene		20.000	
	6.	Predujmovi na temelju osjeguranja željezničkih kamatah .		15,000.000	
	7.	Za povratak službenih jamčevinah položenih do konca godine 1867		30.000	
	8.	Troškovi reguliranja zemljarine		2,000.000	
	9.	Dio annuiteta od žrebećeg zajma, koj će preko dohodakah za to odredjenih nepokrit ostati . .		153.971	
	10.	Svote, koje će iz prodaje državnih dobarah unići, te se u odplatnu zakladu srebrnog zajma od 153,000.000 fr. odpremati imadu		1,200.000	
	11.	Za gradjevne preinake i za opremu tečajem god. 1876. za to potrebitu, što će „Budapešti Közlöny" počam od g. 1878. u državnoj tiskarni tiskan i izdan biti		20.000	
	12.	Za osjeguranje berivah u pogodovnoj godini činovnikah prigodom decentralizacije rudarskog, gospodarstvenog i šumarstvenog računovodstva izostajućih, te za pokriće potrebštine odsjeka, koj će se za razvijanje zaostatakah uzpostaviti		25.000	
		Ujedno (pogl. III. nasl. 1—12.)			18,867.187

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
IV.		Ministarstvo za javne radnje i komunikaciju:			
	1.	Za reguliranje budimpeštanskoga dunavskoga diela:			
		Za regulacijonalne radnje . .	576.000		
		Za predradjivanje i nadziranje	30.000		
		Ukupno (nasl. 1.) . .		606.000	
	2.	Za gradjenje riečke luke . .		530.000	
	3.	„ „ budimpeštanske spojne željeznice		1,000.000	
	4.	Investicije i preinačenja:			
		Za preobraženje drvenih mostovah na Hatvansko-Miškolckoj prugi	70.000		
		Za preobraženje mostovah na Žakanjsko-Zagrebačkoj prugi .	30.000		
		Za razširenje jednog mosta od 6 na 12 metarah na poplavnoj zemlji medju Stubnjom i R. Pribocom	6.500		
		Za razširenje dotično umješćenje više prelazah medju Peczelom i Isaszeghom	6.000		
		Za ostavu glavne djelaonice Budimpeštanske	25.000		
		Za trem za prekrčivanje na urednom kolodvoru u Miškolcu .	17.000		
		Ukupno (nasl. 4.) . .		154.500	
		Ujedno (pogl. IV. nasl. 1—4.)			2,290.500
V.		Ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu:			
	1.	Za postavljenje vodovoda na živinarskom zavodu Budimpeštanskom		1.500	
	2.	Za medjunarodni statistički sastanak, koj će se u Budimpešti obdržavati; i za troškove medjunarodne statističke izložbe vinogradarstva . . .		28.000	
		Ujedno (pogl. V. nasl. 1—2) .			29.500

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
VI.		Ministarstvo za bogoštovje i javnu nastavu:			
	1.	Naukovni zavodi:			
		Za pomnoženje knjižnice sveučilišta iz 28.000 for., što no se na četiri godine razdieliti imadu	7.000		
		Za opremu uzpostaviti se imajućeg 7. i 8. razreda realskoga	5.000		
		Za uredjenje, opremu i potrebno preinačenje prostorijah u zgradi knjižnice sveučilišta odstupljenih za vježbaonicu obrazovališta Budimpeštanskoga za učitelje srednjih učionah . .	3.400		
		Za opremu razredah dotično dvoranah za obitavanje kao i spavaonicah u Budimpeštanskom 2. te u gjurskom i aradskom obrazovalištu za učitelje . .	10.000		
		Ukupno (nasl. 1) . .		25.400	
	2.	Javne državne svrhe:			
		a) Za izvanredne potrebštine ugarskoga narodnoga muzeja:			
		Za troškove medjunarodnoga zbora za dnevnu povjestnicu i čovjekoslovje, koj će se g. 1876. u Budimpešti obdržavati	5.000		
		b) Zemaljska slikara:			
		Za osjeguranje slikare na 3 godine	10.100		
		Za brzojavno svezanje sgrade ugarske akademije znanosti sa vatrogasnom postajom . . .	1.000		
		Ukupno (nasl. 2) . .		16.100	
		Ujedno (pogl. VI. nasl. 1—2.)			41.500

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
VII.		Ministarstvo pravosudja:			
	1.	Za potrebštine ugarskih i erdeljskih gruntovničkih izpostavah (za troškove vjeresijskih gruntovnicah)		80.000	
	2.	Za sastavljanje zakonah . . .		10.000	
	3.	Za popravak i preinačenje uzničkih prostorijah, za uzničke gradjevine i uzničke opreme		40.000	
		Ujedno (pogl. VII. nasl. 1—3.)			130.000
VIII		Ministarstvo za zemaljsku obranu:			
	1.	Zaklade		4.648	
	2.	Za nabavu vozilah i hamovah manjkajućih još za vojnu potriebštinu 92. batalijuna . .		64.215	
	3.	Troškovi proizlazeći iz razriešenja, na dopremu oružja godine 1876. kao i na daljnju dopremu oružja odnosećeg se ugovora		255.000	
		Ujedno (pogl. VIII. nasl. 1—3.)			323.863
		Svota izvanrednih izdatakah			26,225.186
		C) Izdatci za vjeresijske operacije.			
I.		Odkup vinske desetine:			
	1.	Ukamaćenje		1,463.610	
	2.	Amortizacija		922.900	
	3.	Izjednačenje glavnicah . . .		4.000	
	4.	Rukovodni troškovi		56.310	
	5.	Svota koja se iz prijetakah tekuće godine neće upotrebiti		1,518.296	
		Ujedno (pogl. I. naslov 1—5.)			3,975.116

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
II.	1.	Odkup remanencijalnih zemljištah i krčevinah			100.000
III.		Lutrijski zajam:			
	1.	Godišnji pripadak		1,224.000	
	2.	Troškovi mosta lančanika i margaritskog		222.129	
	3.	Prinesak za trošak odjela vjeresijskih operacijah ministarstva financijah		5.000	
	4.	Prinesak za trošak računovodstva ministarstva financijah i središnje državne blagajne .		7.500	
	5.	Ini rukovodni i lutrijski troškovi		1.000	
		Ujedno (pogl. III. nasl. 1—5.)			1,459.629
		Svota izdatakah vjeresijskih operacijah . .			5,534.745

§. 3.

Za pokriće izdatakah, dozvoljenih u prijašnjem §. opredieljuju se po sljedećem proračunu dohodci Ugarske, kao i dohodci kraljevinah Hrvatske i Slavonije pogledom na troškove, koji su svim zemljam krune ugarske zajednički, i pogledom na potrebštine unutarnje uprave kraljevinah Hrvatske i Slavonije, i to: za redovite troškove redoviti dohodci, za izvanredne troškove i izdatke izvanredni prijetci i suvišak prijetakah vjeresijskih operacijah:

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		A. Redoviti prijetci.			
I.		U smislu XLVI. zak. čl. god. 1868. za pokriće rukovodnih troškovah zajedničkoga visećega državnoga duga			45.000
II.		Rieka:			
		Sudstveni provizorij: Naknada uzničkih, obskrbnih i kaznenih troškovah, dohodak iz radnje uznikah i ine naknade			570
III.		Državni dvor računarski			1.720
IV.		Ministarstvo unutarnjih poslovah:			
	1.	Prinesak iz zemljorazteretne zaklade za pokriće troškovah zemljorazteretnoga ravnateljstva		41.257	
	2.	Iz razpoloživih kamatah stare zemaljske zaklade		4.005	
	3.	Obćeniti javno upravni prijetci:			
		Naknada bolno obskrbnih troškovah	62.412		
		Naknada obskrbnih troškovah za njegu ugarskih osobah u inozemnih radjaonicah . . .	475		
		Prijetci duhobolnicah	70.736		
		Naknada nahranbenih pristojbah za nezakonitu djecu njegovanu u Beču i inih prekolitavskih nahodilištih	25.000		

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		Kamatni dohodak od glavnicah narodnoga kazališta	27.300		
		Dohodak službenoga lista . .	87.548		
		Paušal za redarstvo glavnoga grada	420.000		
		Razni prijetci	200		
		Ukupno (nasl. 3.) . .		694.671	
		Ujedno (pogl. IV. nasl. 1—3.)			739.933
V.		Ministarstvo financijah:			
		Izravni porezi:			
	1.	Zemljarina: državni porez . .	27,047.866		
		zemljorazteretni prirez	10,511.455		
		Ukupno (nasl. 1) . .		37,559.321	
	2.	Kućarina: državni porez . . .	6,623.556		
		zemljorazteretni prirez	2,676.444		
		Ukupno (nasl. 2.) . .		9,300.000	
	3.	Tecivarina: državni porez . .	12,232.644		
		zemljorazteretni prirez	4,970.356		
		Ukupno (nasl. 3.) . .		17,203.000	
	4.	Porez na poduzeća i zadruge, što no moraju javno polagati račune:			
		Državni porez	1,768.000		
		Zemljorazteretni prirez . . .	732.000		
		Ukupno (nasl. 4.) . .		2,500.000	
	5.	Rudarski porez:			
		Državni porez	84.150		
		Zemljorazteretni prirez . . .	35.850		
		Ukupno (nasl. 5.) . .		120.000	

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	6.	Porez na kamate glavnicah i na rente:			
		a) od kamatah zemljorazteretnih obveznicah	912.525		
		b) od kamatah obveznicah za odkup vinske desetine . .	90.000		
		c) od drugih kamatah od glavnicah i od rentah:			
		Državni porez	845.133		
		Zemljorazteretni prirez . . .	352.342		
		Ukupno (nasl. 6.) . .		2,200.000	
	7.	Dohodarina		138.000	
		Mlinski porez		46.784	
	9.	Porez trgovine, obrta i zaštite .		361.002	
	10.	Porez od uporabe željezničke i parobrodarske odpreme . .		2,400.000	
	11.	Porez, što će se plaćati za držanje služinčadi, za biljare, za prostorije igarah, za držanje kolah i konjah		400.000	
	12.	Porez na lov i na puške uporabljive za lov		200.000	
	13.	Dohodarinski prirez		9,200.000	
	14.	Zatezni kamati:			
		Od državnoga poreza	1,099.500		
		Od zemljorazteretnoga prireza .	400.500		
		Ukupno (nasl. 14.) . .		1,500.000	
	15.	Pristojbe utjerivanja poreza . .		208.000	
	16.	Porezni zaostatci		4,000.000	
		Ukupno (nasl. 1—16.)		87,336.107	
		Potrošarine:			
	17.	Porez na žestu		6,150.000	
	18.	„ „ vino		2,900.000	
	19.	„ „ meso		2,200.000	
	20.	„ „ pivu		1,180.000	
	21.	„ „ slador		832.000	
		Ukupno (nasl. 17—21.)		13,262.000	

Poglavlje	Naslov		Po rubrikah	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	22.	Pogranična carina:			
		Paušal rukovodnih troškovah (na temelju II. zak. čl. g. 1869.) Raznovrstni prijetci . . .		453.307	
	23.	Biljegovina		8,016.240	
	24.	Pravne pristojbe		16,419.000	
	25.	Odredbine		486.260	
	26.	Puncevanje		17.676	
	27.	Cestarina, mostarina i prevozarina		20.849	
	28.	Dohodarstvo duhana, po odbitku odkupne ciene od 4,900.000 fr. za odkupljeno duhansko lišće, što će ju imat naknaditi austrijsko rukovodstvo . . .		27,979.050	
	29.	Dohodarstvo lutrije		3,908.700	
	30.	" soli		13,000.000	
	31.	Državna dobra		5,444.385	
	32.	Državne šume		6,550.000	
	33.	Rudarstvo i kovanje novca . .		10,579.534	
	34.	Državna tiskarna		475.000	
	35.	Državne zgrade		34.660	
	36.	Čisti dohodak državnih željeznicah i tvornice jim makinah		2,480.000	
	37.	Pokretni državni imutak . . .		478.162	
	38.	Raznovrstni prijetci		378.301	
		Ujedno (pogl. V. nasl. 1.—38.)			197,319.231
VI.		Ministarstvo za javne radnje i komunikaciju:			
	1.	Željezničko i brodarsko glavno nadzorničtvo, glavno nadzorničtvo željezničkih gradjevinah i vladino nadziranje željeznicah		69.955	
	2.	Državni gradjevni uredi . . .		43.107	
	3.	Uzdržavanje i gradjenje kamenitih putevah		6.204	
	4.	Uzdržavanje i gradjenje vodenih putevah		629	

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	5.	Iz prijetakah državnih željeznicah za pokriće poslovnih izdatakah		5,136.000	
	6.	Iz prijetakah tvornice makinah državnih željeznicah, za pokriće poslovnih izdatakah . .		540.000	
		Ujedno (pogl. VI. nasl. 1.—6.			5,795.895
VII.		Ministarstvo za poljodjelstvo, obrt i trgovinu:			
	1.	Gospodarstveni naukovni zavodi:			
		Gospodarstvena akademija u Magyaróváru	36.100		
		Kestheljski gospodarstveni naukovni zavod, učiona za vrtljare i vincelire	5.780		
		Gospodarstveni naukovni zavod u Debrecinu	1.750		
		Ratarnička učiona u Debrecinu	20.500		
		Gospodarstveni naukovni zavod u Kološmonostoru	14.810		
		Gospodarstveni naukovni zavod u Košicah	11.000		
		Ratarnička učiona u Hradeku .	3.650		
		Obrazovalište vincelirah u Tarcalu	2.400		
		Ukupno (nasl. 1.) . .		95.990	
	2.	Državni pastuharski zavodi:			
		Gospodarstva pastuharskih posjedah	1,369.965		
		Pastuhališta	340.425		
		Pastuharske postaje	228.880		
		Ukupno (nasl. 2.) . .		1,939.270	
	3.	Globe što unidju na temelju XX. zak. čl. god. 1874.		4.000	
	4.	Budimpeštanski živinarski zavod		14.385	
	5.	Pošta		5,600.000	

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	6.	Brzojav		1,610.400	
	7.	Pomorsko brodarstvo i posao u lukah		30.800	
	8.	Budimpeštanska založnica . .		256.000	
	9.	Rudarske pristojbe		100.000	
	10.	Zaklade, zakladnice i razni prijetci		31.100	
		Ujedno (pogl. VII. nasl. 1—10)			9,681.945
VIII		Ministarstvo za bogoštovje i javnu nastavu:			
	1.	Središnja uprava:			
		Prinesak od ugarskih i erdeljskih javnih zkladah za troškove ministarskoga računovodstva		42.085	
	2.	Naukovni zavodi:			
		Zaklada kr. ug. sveučilišta . .	237.666		
		Pristojbe za učiteljske izpite .	1.000		
		Postotci naukovne pristojbe . .	2.000		
		Naukovine:	39.800		
		Prinesci za uzdržavanje pojedinih naukovnih zavodah . .	61.074		
		Zavod gluhoniemih u Vacu . .	21.540		
		Zemaljski zavod sliepih u Budimpešti	22.950		
		Ukupno (nasl. 2.) . .		386.030	
	3.	Štipendijii druge naučbene svrhe:			
		Iz dohodakah zakladnih zemaljah ugarske krajine . . .		3.120	
	4.	Obće obrazovne svrhe:			
		Zaklada ugarskoga narodnoga muzeja		11.173	
		Ujedno (pogl. VIII. nasl. 1—4)			442.408
IX.		Ministarstvo pravosudja:			
		U ime naknade troškovah karnoga postupka		1.500	

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
	2.	Prinesci za sudstvene troškove		10.395	
	3.	Naknade uzničkih obskrbnih troškovah i prijetak, što se može izčekivati od radnje uznikah		200.000	
	4.	Zemaljske kaznione:			
		Kazniona u Illavi	18.000		
		„ „ Leopoldstadtu . .	32.553		
		„ „ Maria Nostri . .	1.100		
		„ „ Munkaču	15.040		
		„ „ Samošujvaru . . .	14.020		
		„ „ Vacu	35.000		
		Državnu tamnica u Vacu . .	200		
		Ukupno (nasl. 4.) . .		115.913	
		Ujedno (pogl. IX. nasl. 1.—4.)			327.808
X.		Ministarstvo za zemaljsku obranu:			
		Prijetci domobranskih zavodah:			64.265
		Svota redovih prijetakah:			214,418.775
		B. Izvanredni prijetci.			
I.		Ministarstvo unutarnjih poslovah:			
	1.	Prinesak iz zemljorazteretne zaklade u ime naknade troškovah rektifikacijonalnih povjerenstvah i za izpisanje brojevah zemljorazteretnoga žrebanja			7.576
II.		Ministarstvo financijah:			
	1.	Iz odkupa vinske desetine . .		19.273	
	2.	U ime odkupa gospoštinskoga prineska občinah sačinjavaju-			

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			f o r i n t a h		
		ćih potisko-krunsko okružje za ovu godinu		185.714	
	3.	Od svotah, što su od prodaje davno prodanih državnih dobarah dospielimi postale, i što će u 1876. unići i državi na slobodno razpolaganje stoje .		400.000	
	4.	Svote, što će iz prodaje državnih dobarah unići, i što se imaju u zakladu za amortiziranje zajma od 153 milijuna for. srebra predati		1,200.000	
	5.	Iz starih zaostatakah privremenoga katastra		6.000	
	6.	Iz državnih predujmovah . .		667.100	
	7.	Iz unovčenja njekojih vrjednostnih papira, što ih država posjeduje		545.000	
		Ujedno (pogl. II. nasl. 1.—7.)			3,023.087
III.		Ministarstvo za bogoštovje i nastavu:			
	1.	Dospieli 6. i zadnji obrok svote od 60.000 for. dozvoljene po gradu Budimpešti za nabavu bivše Esterhàzy-eve slikare .		10.000	
	2.	Dospieli 4. i zadnji obrok svote od 2.000 for. poklonjene od grada Gjure za opremu višje realke, što će se tamo podići		500	
		Ujedno (pogl. III. nasl. 1.—2.)			10.500
		Svota izvanrednih prijetakah:			3,041.163

Poglavlje	Naslov		Pojedince	Po naslovih	Po poglavljih
			forintah		
		C) Prijetci vjeresijskih operacijah.			
I.		Odkup vinske desetnine:			
	1.	Od pristojbah minulih godinah preostalo		1,533.016	
	2.	Pripadci obvezanih na odkup .		2,360.000	
	3.	Drugi prijetci		82.100	
		Ujedno (pogl. I. nasl. 1.—3.)			3,975.116
II.		Iz odkupa remanencijalnih zemljištah i krčevinah			100.000
III.		Lutrijski zajam:			
	1.	Medjutojne kamate		302.426	
	2.	Prijetci mosta lančanika i margaretinskog ostrova		673.360	
	3.	Zakupnina, što ju ima plaćati glavni grad za obrežine . .		20.000	
	4.	Obćinski nameti, što ih imadu plaćati družtva i poduzeća označena u §. 4. zak. čl. X god. 1870.		309.872	
	5.	U ime naknade onoga djela godišnjega pripadka, koj će ostati nepokrit iz zato namienjenih dohodakah iz držav. erara .		153.971	
	6.	Od predujmah podanih za troškove trakoputa		910.000	
	7.	Od predujmah podanih I, erdeljskom željezn. družtvu . .		520.000	
		Ujedno (pogl. III. nasl. 1.—7.)			2,889.629
		Svota prijetakah vjeresijskih operacijah.			6,964.745

§. 4.

Izmedju redovitih izdatakah ustanovljenih u §. 2. i redovitih dohodakah votiranih u §. 3. pokazuje se višak sa 13,382.378 for., izmedju izvanrednih i vjeresijsko-operacionalnih izdatakah i prijetakah pako manjak od 21,754.023 for., dakle ukupno razlika od 8,371.645 for.

Ova razlika pokrit će se iz blagajničkih zalihah stojećih iz posljednjeg zajma na razpolaganje.

§. 5.

Da se u §. 3. izbrojeni državni dohodci uzmognu u tečaj staviti, dozvoljuju i votiraju se ovime za godinu 1876. zakonskimi članci II., XI., XIV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XX., XXII., XXIII., XXV. i XXXV. god. 1868. ustanovljeni, ter zakonskim člankom XLVIII. god. 1875. u krieposti uzdržani izravni i potrošarinski porezi, prihodi, odredbine, biljegovine i pristojbe, a tako i u §. 34. zak. čl. VII. god. 1875. kano i zakonskimi članci XX., XXI., XXII., XXIV., XXIV., XXVI., XXVII., XXIX., XXX. i XLVII.: 1875. i u zakonu slovećem ob obćem dohodarinskom prirezu ustanovljeni porezi, lukarina i dohodci od državnoga imetka i drugi prijatci države, napokon postojeći u krajini porezi uz priuzdržaj obdržavanja preinakah učinjenih u zakonih XVI. godine 1869. L., LI., LVI., LVIII., LIX. godine 1870. LXI. LXIII. godine 1871. VI. i IX. god. 1873. kano i XIV., XV., XVI., XIX., XXIII., XXV., XXVIII. i XLVI. godine 1875. ter koje će možebiti još učiniti zakonodavstvo.

§, 6.

Prijetci, dozvoljeni u gornjem §., a isto tako i oni, koji su u §. 3. preliminirani i u §. 4. za pokriće manjka doznačeni, mogu se obratiti samo na izdatke dozvoljene ovim zakonom, ter se prenašanje ovih izdatakah izmedju poglavljah, naslovah i rubrikah nedopušta.

Iznimki ima samo mjesta izmedju naslovah 3., 6., i 12. poglavlja XV. zatim naslovah 7. i 8. poglavlja XIX., napokon naslovah 5. i 6. poglavlja XX. pravo prenašanja medju ovimi naslovi iznimno se dozvoljuje.

§. 7.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 32.

Zakonski članak I.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora ob uzodkupu jednoga diela erarskih doznakah izdanih na temelju zakonskih članakah XXXIII. od godinc 1873. i XIV. od godine 1874.

(Potvrdjen 7. veljače 1876. Proglašen u kući zastupnikah 10., a u kući velikašah 15. veljače 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

ob uzodkupu jednoga diela erarskih doznakah izdanih na temelju zakonskih članakah XXXIII. godine 1873. i XIV. godine 1874.

§. 1.

Ministar financijah se ovlašćuje, da od svotah, što utiču uslied unovčenja druge polovice prihodnjačkoga zajma, imajućega se izdati na temelju zakonskoga članka XLIX. godine 1875. obrati 20—22 milijuna forintah a. vried. na uzodkup erarskih doznakah izdanih na temelju zakonskih članakah XXXIII. godine 1873. i XIV. godine 1874.

§. 2.

Ob izvedenju ove operacije podnieti će ministar financijah saboru izvješće.

§. 3.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne sedmoga veljače godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 33.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. vladnog odjela za unutarnje poslove od 18. ožujka 1876. br. 5446.

za ciepljenje boginjah.

§. 1.

Ciepljenju boginjah imade se podvrći svako diete prije nego što mu ljeto danah dobi mine, izuzev ono, koje je boginje preboljelo.

§. 2.

Revakcinaciji boginjah podpada svako diete javne ili privatne učione izmedju desete i dvanajste godine dobi, izuzev, ako je zadnjih pet godinah boginje preboljelo, ili to vrieme uspjehom ciepljeno bilo.

§. 3.

Ciepiti se mora i svaki onaj, o kom se dokaže, da se u propisano vrieme rad kakove bolesti bez pogibelji po život, ili barem bez pogibelji po zdravlje nije mogao ciepiti, ali ta pogibelj da je za ljeto danah prešla.

U dvojbenu slučaju, da li naime tuj takova pogibelj još postoji, odlučuje dotični liečnik ciepitelj.

§. 4.

Ciepljenje se ima ponoviti, ako je prvi put ostalo bez uspjeha, a tako i sljedećeg ljeta, ako je po drugi put bezuspješno ostalo.

§. 5.

Tko se ciepljenju otme, a to bez razloga gore navedena, taj se ima naknadno onda ciepiti, kad to dotična polit. oblast odluči.

§. 6.

Osmi dan iza ciepljenja ili iza revakcinacije ima se svako diete (§. 1. i 2.) u opredieljeno vrieme i mjesto pred liečnika-cjepitelja staviti, da se ovaj ob uspjehu ciepljenja ili revakcinacije uvjeri.

§. 7.

Da uzmogne svatko dužnosti ciepljenja boginjah udovoljiti, imade se redovito javno ciepljenje svake godine 1. svibnjem započeti.

Mimo javnog redovitog ciepljenja ostaje svakom prosto ciepiti se i izvan toga vremena.

§. 8.

Vanredno javno ciepljenje odredjuje polit. oblast, kako gdje pošast boginjah bukne.

§. 9.

Podžupanijska oblast dieli svoje područje na ciepne kotare, te opredieljuje za svaki na poseb mjesto, gdje će se ciepljenje i pregledba obavljati.

Područja gradska čine za se posebne ciepne kotare.

§. 10.

Po gradovih obavlja ciepljenje gradsko liečničko osoblje.

Po kotarih podžupanijskoga područja valja ciepljenje da obavlja uredovno liečničko osoblje, a u koliko ovo nebi moglo udovoljiti, vlastna je podžup. oblast na to pozvati i sukromne liečnike.

§. 11.

Javno ciepljenje će se obavljati po listinah, u kojih su oni popisani, koji ciepljenju podpadaju.

Listine za prvo ciepljenje sastavljaju po izvadcih iz crkvene knjige do 1. svibnja dotične obćine, i to po ciepnih kotarih.

Listine za revakcinaciju mladeži podnaša do tog vremena dotična školska oblast.

§. 12.

Ciepivo ima si početkom ciepljenja svaki liečnik-cjepitelj sam da nabavi, pa i jamči za njegovu valjanost. Za to mu pripada nagrada. Kašnje imaju obćine dotičnog ciepnoga kotara da za to skrbe, te da bude za dalje ciepljenje dovoljna ciepiva.

§. 13.

Tko se tim ustanovam bude protivio, kaznit će se putem redarstvenim.

§. 14.

Troškove ciepljenja po gradskih obćinah nose dotične obćine, a po seoskih obćinah dielom ove, a dielom zemlja.

§. 15.

Provedba ove naredbe ustanovljuje se posebnim propisom.

Živković s. r.

Br. 34.

Naredba

kr. hrv. slav. dalm. vladnoga odjela za unutarnje poslove od 18. ožujka 1876. br. 5446.

kojom se izdaje provedbeni propis k naredbi o ciepljenju boginjah.

I. Listine za ciepljenje boginjah.

§. 1.

Za ciepljenje boginjah odredjuju se jedni izkazi za djecu, koja se još nisu ciepila (formular A.), a drugi za one, koji revakcinaciji podpadaju (formular B.)

§. 2.

Listine za djecu, koja se nisu još ciepila (§. 11. naredbe), sastavljaju dotični obć. organi iz izvadakah, koje jim duhovne oblasti svake vjeroizpovjesti iz crkvenih knjigah imaju dati. Iz tih knjigah valja pobilježiti djecu rodjenu počam od 1. travnja prošle, pa do konca ožujka tekuće godine (§. 1 naredbe). Obćinski organi imaju pri tom poslu obzir da uzmu na ciepne kotare (§. 9. propisa), te da kod svakog upisanog djeteta izpune stupce u listini s lieve strane formulara A.

Iza toga se popisuju u listinu od prošle godine preostavša necjepljena ili bez uspjeha ciepljena djeca, kao što se u ciepnih listinah od prošle godine pobilježena nalaze (§. 3. i 4. naredbe), a napokon i ona, koja su iza zadnjeg ciepljenja selitbom u mjestu prirasla.

§. 3.

Obćinski organi imaju si po ciepnih kotarih iz listinah pridržati prepis djece iz crkvenih knjigah pobilježene, te i one neciepljene, koja su selitbom pridošla.

*

Podžup. oblast ima obć. poglavarstvom po ciepnih kotarih dostaviti popis djece, koja se prošloga ljeta nisu ciepila, pa su kao neciepljena u ciepnih listinah pobilježena, a osim toga i popis djece prošlog ljeta bezupješno ciepljene.

Ove će popise obć. poglavarstvo rabiti, kad djecu na stavljanje k ciepljenju ili pregledbi pozivlje.

§. 4.

Listine za revakcinaciju školske mladeži popunjuje u stupcih s lieve strane form. B. svaka školska oblast, a u sukromnih učionah dotični predstojnik.

§. 5.

Da obć. organi i školske oblasti ove listine sastaviti uzmognu, ima jim dotična polit. oblast dovoljan broj propisanih tiskanicah uručiti.

§. 6.

Jedne i druge listine predaju se pravodobno u gradovih gradskom poglavarstvu, koje ih svojim liečnikom-cjepiteljem uručuje, a u podžupanijah dotičnoj podžup. oblasti, koja ih medju svoje liečnike cjepitelje razdjeljuje.

§. 7.

Stupce u ovih listinah s desne strane imaju liečnici-cjepitelji koli pri ciepljenju, dotično revakcinaciji, toli i pri pregledbi ucjepnikah po pisarnom osoblju obćine da popune.

Iza obavljena jednog i drugog posla valja i liečnikom i obć. izaslanikom da listine podpišu, te ih gradskom poglavarstvu, odnosno podžup. oblasti uz obširno liečničko izvješće najdulje do konca rujna iste godine povrate.

§. 8.

Ove listine imadu gradski fizici, odnosno podžup. središnji liečnici izpitati, da li su po propisu vodjene, te iz njih sastaviti sumarne izkaze po formularu C., pa je po grad. poglavarstvu, odnosno po podžupanijskoj oblasti potvrdjene koncem listopada uz konačno izvješće o cielom poslu, kao i troškovnike s dotičnimi prilozi (§. 55. propisa) podnieti kr. zemalj. vladi, pridržav i listine i izvješća liečnikah-cjepiteljah u svojoj uredovnoj pismohrani.

II. Zaokruženje ciepnih kotarah, i opredjeljenje mjesta za ciepljenja.

§. 9.

Područja gradskih obćinah čine na poseb ciepne kotare, gradska po-

glavarstva opredieljuju prema §. 7. naredbe vrieme, kad će se ciepiti, pa i mjesto, gdje će se ovaj posao obavljati.

U području podžupanijah saslušav mnienje svojeg podžup. liečnika zaokružuje ciepne kotare dotična podžup. oblast (§. 9. naredbe). Ciepni kotar je najme okoliš podžupanijskoga područja, iz kojeg se svi, koji dužnosti ciepljenja podpadaju, u stanovito vrieme u jednom mjestu ciepe i pregledavaju. Zaokružujuć podžupanija ciepne kotare imade dakle u jedno za svaki pojedini mjesto opredjeliti, gdje će se posao ciepljenja obaviti. Pri tom imade ona obzir uzeti na dvoje, najme na broj onih, koji se imaju ciepiti, da jih najme nije premnogo, a niti premalo, — a zatim da pojedina sela takova kotara nebudu od mjesta, gdje će se ciepljenje obavljati, dalje od 7 kilometarah.

§. 10.

Podžupanijska će oblast opredieliv ciepne kotare i mjesta za ciepljenje ujedno opredieliti dan i vrieme koli ciepljenja, toli i pregledbe. Ona će zaokružene ciepne kotare medju liečnike, koje si je kao cjepitelje opredjelila (§. 13. propisa), porazdieliti, pa svakomu naznačiti mjesto i dan koli ciepljenja, toli i pregledbe, kao i prostorije, gdje će se ciepiti, a osim toga sve to po podžupaniji putem obć. dotičnih poglavarstvah proglasiti.

Po seoskih obćinah valja. ako je to ikako moguće, izabrati nedelju kao dan ciepljenja i pregledbe, da obćinari poslen dan ne gube.

§. 11.

Obćinska će se poglavarstva za tim za vrieme na taj posao opredieljeno postarati za prostorije, gdje će se posao ciepljenja obavljati. Takove prostorije moraju da su dovoljno svjetle i prostrane, da nisu prekomjernom propuhu izvržene, u obće da liečnik-cjepitelj dovoljno svjetla, a ucjepnici dovoljno zaštite imaju. Za to će najprikladnija biti učiona ili obć. kuća.

III. Opredjeljenje liečnikah-cjepiteljah.

§. 12.

Po gradskih obćinah ciepljenje obavlja gradsko zdravstveno osoblje.

§. 13.

Liečnike-cjepitelje za ciepne kotare podžupanijskoga područja bire dotična podžupanijska oblast. Ona će za taj posao odrediti, u koliko je to izvedivo,

uredovno liečničko osoblje, pa će samo u slučaju, ako ovo nebi moglo ciepljenje obaviti, za taj posao opredieliti i ostalo najbližje liečničko osoblje (§. 10. naredbe)

§. 14.

Osim odredjenih liečnikah - cjepiteljah vlastan je svaki diplomirani liečnik, dakako prema ovim propisom, ciepiti.

On je dužan točan popis prema formularu A., odnosno B. da vodi, te da ga do konca rujna nadležnoj političkoj oblasti predade, a ucjepniku da izdade iza pregledbe potvrdu, da je ovaj po njem uspješno ciepljen.

IV. Nadzor ciepljenja.

§. 15.

Po gradskih obćinah ciepljenje i revakcinaciju nadzire gradsko poglavarstvo.

§. 16.

Po seoskih pako kotarih nadzire ovaj posao nadležna podžup. oblast, koja taj nadzor može prenieti na obć. dotična poglavarstva.

§. 17.

Kako po gradovih, tako i po ciepnih kotarih podžupanijskoga područja mora polit. oblast da bude po kojoj svojoj ličnosti (§. 16. propisa) zastupana, koja imade uz nadzor paziti na red i točnost toga posla.

V. Stavljanje k ciepljenju i revakcinaciji.

§. 18.

Svake godine koli u gradskih toli i u seoskih obćinah obavlja se redovito javno ciepljenje boginjah počam od 1. svibnja, koje nadzire dotična oblast (§. 15. i 16. propisa), a obavlja na to odredjeni liečnik-ciepitelj (§. 12. i 13. propisa).

K takovu ciepljenju koli u gradovih, toli u cjepnih kotarih podžupanijskoga područja imaju obć. poglavarstva kroz svoje organe i to kao k ciepljenju tako i k pregledbi pozivati djecu, koja dužnosti ciepljenja po §. 1., 3., 4. i 5. naredbe podpadaju.

§. 19.

Roditelji, gojitelji i skrbnici takove djece, dužni su ju pod prietnjom kazne (§. 13. naredbe) kako radi ciepljenja, tako i radi pregledbe na odredjeno vrieme i mjesto staviti. Obć. organi imaju za tim pri ciepljenju i pri pregledbi nad tim bditi, da se kazuju prava imena.

§. 20.

Školsku djecu, koja podpadaju dužnosti revankcinacije (§. 2. naredbe) ima na ciepljenje i pregledbu staviti dotični učitelj, kojemu se priobćiti ima dan i mjesto, gdje se bude ciepilo.

§. 21.

Iza obavljena posla ima liečnik-cjepitelj onu djecu, koja premda pozvana k ciepljenju ili k preglebi nisu stavljena bila, popisati, a popis predati onoj uredovnoj ličnosti, koja kao polit. nadzornik ciepljenju prisustvuje (§. 17. propisa.)

§. 22.

Ovaj će nadzornik djecu, koja se bez pravnoga razloga k ciepljenju, revakcinaciji ili pregledbi nisu stavila, iz nova pozvati, da se osmi dan iza toga onamo stave, gdje se zatim posao ciepljenja bude obavljao, a osim toga kaznu roditeljah, gojiteljah ili skrbnikah novčavom globom ili zatvorom kod nadležne oblasti odmah izhoditi, koja se je dužna tomu odazvati.

§. 23.

Izostanu li takova djeca od ciepljenja, revakcinacije ili od pregledbe i po drugi put, to će jim se novi rokovi, a roditeljem, gojiteljem i skrbnikom nove kazne sve dotle odredjivati, dok napokon svojoj dužnosti ne udovolje.

§. 24.

Djeca, koja se budi ciepljenju, budi revakcinaciji ili pregledbi nisu stavila rad bolesti ili slaboće, to jim roditelji, gojitelji i skrbnici imaju da dokažu. Ona su dužna ciepljenju se staviti, kako zaprieka, s koje su izostala, prestane, a na svaki način do sljedećega ljeta.

U dvojbenom slučaju, da li zaprieka još postoji, odlučuje o tom liečnik-cjepitelj.

§. 25.

Djeca, koja su od redovitog javnog ciepljenja izostala s toga, što su po praktičnom kojem drugom liečniku uspješno jur ciepljena, imaju potvrdom od ovoga (§. 14. propisa) da to dokažu, što će se u listini ubilježiti.

§. 26.

Djeca, koja su od ciepljenja prosta s toga, što su u prvom ljetu dobi boginje preboljela, kao i školska djeca, koja su tu bolest zadnjih pet godinah probavila, ili to vrieme ciepljena bila, imaju to da dokažu, te su pravno od svakog ciepljenja prosta, što će se u listini takodjer potvrditi.

§. 27.

Djeca, koja su ciepljena, ali bez uspjeha, imaju se, ako je moguće, opetovano na ciepljenje staviti još istog ljeta, inače pako na ljeto, pa ne bude li i tada uspjeha, to i na treće ljeto. Tri put bez uspjeha ciepljena djeca imaju se od dalje dužnosti ciepljenja oprostiti. (§. 4. naredbe.)

§. 28.

Na revakcinaciju postoji dužnost staviti se jedan put za vazda, dokazao se pregledbom kakav uspjeh revakcinacije, ili ne.

VI. Nabava ciepiva.

§. 29.

Za ciepljenje i revakcinaciju ima se rabiti humanizirana vakcina.

Početkom ciepljenja ima si svaki liečnik-cjepitelj ciepivo da sam nabavi odkud mu drago, nu on jamči za njegovu valjanost. On ima za to pravo na nagradu, koju će mu u gradskih obćinah ove platiti, a u ciepnih kotarih po podžupaniji zemlja u svoti dolje naznačenoj (§. 50. propisa) naknaditi.

Svaki će si dakle liečnik-cjepitelj za vrieme ciepljenju opredieljeno najprije valjano ciepivo pribaviti.

Ovim će ciepivom on uciepiti najprije u sjedištu nekoliko zdrave djece, koja nesmjedu da su izpod pol ljeta dobi stara, izuzev, ako su djeca posve zdrava i roditelji jim liečniku kao posve zdravi poznati. Ako takove djece u sjedištu nebi bilo (ako naime liečnik-cjepitelj za seoske obćine u gradu stanuje), to mu ima dotična obćina, u kojoj će se ciepljenjem započeti, dovoljan broj zdrave preko pol ljeta dobi stare djece da stavi.

§. 30.

Nadalje će liečnik-cjepitelj uzimati ciepivo od ramena na rame. On će naime pri pregledbi ucjepnikah djecu preko pol ljeta staru, djecu zdravu izabrati, te ovim cjepivo snimati. On bo je i na dalje za valjanost ciepiva odgovoran.

Od revakciniranoga, ma se boginje kod njega ucjepljene i liepo razvile, nesmije se ciepivo podnipošto uzeti.

Roditelji, gojitelji i skrbnici ucjepljene djece, s koje se ciepivo snimati može, dužni su to dotičnom liečniku da i pripuste, izuzev, ako mjesto svoje djece drugu zdravu i za snimanje ciepiva valjanu o svojem trošku stave, što napokon liečnik-cjepitelj prosudjuje. Neima li nit takove djece, to može liečnik-cjepitelj snimati ciepivo sa svakoga po svojem mnienju za to sposobnoga djeteta bez razlike.

Nu pošto matere s djecom, od koje će se ciepivo snimati, dužne nisu više vremena da gube, nego i ostale žene uz djecu, s koje se ciepivo neuzimlje, to im se imade u to ime kakova primjerena nagrada da dade, a osim toga i podvoz, ako u tom poslu iz svojega ciepnog kotara moraju u susjedni kotar djecu da nose. Ovu nagradu i podvoz imade na mjestu da podmiri dotična obćina, za koju je ciepiva trieba. (§. 12. naredbe.)

VII. Ciepljenje i revakcinacija.

§. 31.

Na vrieme za koji ciepni kotar opredjeljeno (§. 10. propisa) u mjesto, gdje se ciepiti ima, doći će uz djecu, koja su dužna ciepiti se (§. 3. propisa) pa se po obć. poglavarstvu na taj posao pozovu (§. 17. propisa) takodjer liečnik-cjepitelj, zatim zastupnik polit. oblasti kao nadzornik (§. 16. i 17. propisa), obć. perovodna osoba, zastupnik obć. poglavarstva, i obć. organi iz selah, iz kojih se djeca ciepljenju stavljaju, — napokon učitelj, gdje se školska mladež rad revakcinacije dovodi.

§. 32.

Organi polit. oblasti i obć. poglavarstva, a u koliko se tiče školske mladeži, dotični učitelji imaju da bdiju nad redom i mirom.

§. 33.

Liečnik će cjepitelj najprije u svojem sjedištu pribavljenim si ciepivom njekoliko zdrave djece uciepiti (§. 29. propisa), a za 8 danah ih pregledati, te s njih ciepljenje na drugu djecu dotičnog ciepnog kotara nastaviti.

§. 34.

Za 8 danah imadu se ova djeca u odredjeno vrieme staviti te pregledati; pregledajuć ima izmedju njih liečnik-cjepitelj da djecu izabere, koja su preko pol ljeta stara, posve zdrava, te u kojih su se kozice najbolje razvile. Od ove

djece valja na dalje za ciepljenje ciepivo snimati, a to nesmije da je niti gnojno, niti krvavo, već posve bistro. Ova se djeca iza pregledbe u jednom ciepnom kotaru imaju troškom dotične obćine (§. 30. propisa) odpraviti u susjedni ciepni kotar, gdje će se taj dan onamo stavljena djeca ciepiti.

§. 35.

Ciepiti se imaju na svakoj nadlaktici po 3 ciepa.

§. 36.

Liečnik-cjepitelj odredjuje, za koliko se djece od kojeg ucjepnika imade ciepiva snimati.

§. 37.

Dok liečnik-cjepitelj ciepi, odnosno dok ucjepnike pregledava, imade u listini obćinska pisarska osoba dotične stupce kod svakog pojedinog ucjepnika po izreci liečnikovoj da popunjuje.

§. 38.

Dan pregledbe uciepnikah ima se osim poziva takodjer na poseb pri ciepljenju oglasiti, da ne bude nikakova dalnjeg izgovora, ako se ucjepnici na pregledbu nestave.

§. 39.

Stave li se u mjesto, gdje se ciepi, djeca, koja u listinah nisu popisana, ili drugi revakcinanti, to se imaju i jedni i drugi ciepiti, pa u dotične listine upisati.

§. 40.

Djecu koja se tek odbijaju (od sise), ili kojim zubići probijaju, kod kojih se goručica (Fieber) iz kojega mu drago povoda pojavila, koja su preslaba, koja su dugo vremena na raznih osipih bolovala, djecu bludobolnu, djecu u znatnijem stepenu škrofulosnu i tuberkulosnu, u obće djecu, koja na ugoju slabo uspjevaju, valja od ciepljenja vremenito oprostiti, ali to takodjer u listinah naznačiti.

§. 41.

Orudje, kojim liečnik-ciepitelj ciepi, ima ovaj uvjek čisto da drži, da pri ciepljenju tople vode i čist rubac imade, da ono po češće obrisati uzmogne.

§. 42.

Kod pregledbe uciepnikah iza prvog ciepljenja uspješno se bilježi kod

onog da je ciepljeno, gdje se je osmi dan za tim barem jedna kozica posve razvila, te joj tečaj posve pravilan ostao, — kod uciepnikah pako iza revakcinacije ima se ciepljenje uspješnim smatrati, ako se ciepovi osmi dan nadju kao bubuljice ili puhličice.

§. 43.

Iza ciepljenja valja svaki put liečnik-cjepitelj roditelje da pouči, kako da djecu drže, dok se ciepovi razvijaju, dok se ne posuše i ne popadaju.

§. 44.

Ostane li ciepljenje kod kojeg djeteta, koje se je prvi put ciepilo, bez uspjeha, to stoji do liečnika odlučiti, da li će tuj ciepljenje na dan pregledbe obnoviti, ili na sljedeću godinu odgoditi.

§. 45.

Ucjepnici ne došav na pregledbu rad bolesti, imaju to takodjer da dokažu, inače podpadaju kazni, i drugom stavljenju.

§. 46.

Isto tako valja i onda postupati, kad se vanredno ciepljenje i revakcinacija (§. 8. naredbe) imade provesti.

§. 47.

Za vrieme bolesti boginjah, ili koje druge priliepčive bolesti iz kućah, gdje je takovih bolestnikah, nesmje se radi ciepljenja ili pregledbe nitko stavljati u prostorije, gdje se javno ciepljenje i pregledba drži, — takove osobe valja ciepiti i pregledavati u njihovih stanovih.

VIII. Troškovi za ciepljenje i za revakcinaciju.

§. 48.

Troškove, koji su s tim poslom skopčani, po gradskih obćinah nosi gradska blagajna.

§. 49.

Troškove ciepljenja i revakcinacije, bilo ono redovito ili vanredno, nosi po seoskih obćinah dielom zemlja, a dielom dotična obćina.

§. 50.

Prvu nabavu ciepiva izplaćuje autonomni zemaljski budget, i to svakom liečniku-cjepitelju sa dva forinta, koja će ovaj u svojem troškovniku na pose uračunati.

§. 51.

Na dalje na teret autonomnog zem. budgeta padaju dnevnice za liečnike-cjepitelje po dnevnom redu dotičnih liečnikah, kojim za dane u svojem sjedištu tim poslom probavljene one ne pripadaju, ako stoje u službi.

§. 52.

Liečnikom, koji nisu u službi, pak se kao ciepitelji uredovno rabe, pripadaju dnevnice i onda, ako se tim poslom i u svojem sjedištu bave.

§. 53.

Liečnikom, koji se ciepljenjem bave, a na to od oblasti nisu pozvani, ne plaća nikakove pristojbe niti zemlja, a niti obćina.

§. 54.

Na teret zem. autonomnog budgeta spada napokon tiskanje nuždnih tiskanicah.

§. 55.

Liečnik-cjepitelj ima svoj troškovnik o nagradi za ciepivo i o dnevnicah nadležnoj podžupaniji najdulje do konca rujna s ostalim ciepnim operatom (§. 7. propisa) po postojećih propisih da podnese, pa da ga obloži poslovnim dnevnikom i izvadkom iz listinah ob ucieplјenoj i o revakciniranoj djeci po obrazcu D. Troškovnik skupa s prilozi će podžup. izpitati, te zaporkom potvrditi, da li je zaračunano vrieme po osnovi podžup. (§. 10. propisa) na ciepni posao upotriebljeno. — Na troškovnike, koji do tog roka nebudu podnešeni, neće se nikakav obzir uzeti.

§. 56.

Na teret dotičnih obćinah iz kojih su djeca za ciepljenje, spadaju ovi troškovi:

a) miljarina liečnikom-cjepiteljem po obstojećih propisih. Liečnici imaju u tom pogledu svoj troškovnik na poseb sastaviti, te ga obložiti kao i troškovnik za dnevnice. Takav će troškovnik podžupanija izpitati, da li su uračunane daljine puta istinite, a pri-

stojbe po propisu, te obćinam naznačiti, što koja na miljarini liečniku izplatiti imade;

b) podvoz ženam s djecom ucjepljenom, s koje će se u susjednom ciepnom kotaru ciepivo snimati;

c) nagrada tim ženam prema §. 30. propisa, koju obćina unapried opredjeljuje;

d) novčana odšteta za prostorije, gdje će se ciepiti, ako ih obćina nebi drugčije smogla;

e) trošak na obćinske organe, kao i na ostalu pripomoć kod tog posla, ako bi od nužde bila.

§. 57.

Troškove za ciepljenje, koji bi čijom krivnjom od suviška nastali, imati će krivac da nosi.

§. 58.

Ciepne svjedočbe iz izvornih listinah izdaje na zahtjev stranke dotična gradska ili podžup. oblast bezplatno, zahtjeva li stranka takove svjedočbe od liečnika, to mu ima ona za pregledbu i spis platiti pristojbu, koja se sa 50 nč. ustanovljuje.

IX. Kazne.

§. 59.

Roditelji gojitelji ili skrbnici one djece, koja, prem ako su na ciepljenje pozvana, ali nisu stavljena bila, pa to po §. 24. i 25. propisa ne mogu opravdati, imaju se kazniti globom od 50 nč. sve do 10 for. ili zatvorom do dva dana. A tako se oni imaju kazniti i onda, ako si djecu na pregledbu nestave.

§. 60.

Roditelji gojitelji ili skrbnici, koji liečniku-cjepitelju nepuste s ucjepljena djeteta ciepivo snimati, te tim posao ciepljenja prieče, imaju se kazniti novčanom globom od 1 for. do 15 for. ili zatvorom do 3 dana, a ako su tim ciepljenje u toliko zapriečili, da se novo ciepno ročište odrediti mora, to imaju oni sve troškove takova ročišta sami da nose (§. 57. propisa).

§. 61.

One, koji bi red i mir pri ciepljenju ma kakovim načinom narušavali, kaznit će nadležna redarstvena oblast po postojećih propisih.

Obrazac A. k provedbenoj naredbi.

Podžupanija	Kotar ciepni	Občina	Mjesto	Tekući broj	Ime		Djetetu je		Po spolu je	
					roditeljah	djeteta	godinah	mjesecih	mužko	žensko

Ciepljenje je obavljeno god. 18		Cjepivom		Pregledavanje je obavljeno god 18		Boginje		Nezna se uspjeh, jer djete nije bilo na pregledavanju	U mjestu je ostalo neucieplje-ne djece	Opazke
dne	mjeseca	mokrim	suhim	dne	mjeseca	su se primile	nisu se primile			

§. 62.

Organi, kako politički tako i obćinski neudovoljujuć ovim propisom te osujećujuć posao ciepljenja ma kojim načinom podpadaju, disciplinarnom postupku nadležne oblasti.

§. 63.

Liečnici obavljajuć ciepljenje tako, da odtud po zdravlje ucjepnika šteta nastaje, podpadaju kazni, koja je za strukovne po grieške (Kunstfehler) opredieljena.

§. 64.

Novčane globe teku u dotične obćinske blagajne, te se rabe na troškove ciepljenja, koji na obćinu padaju (§. 56. propisa).

Živković s. r.

Obrazac A. k provedbenoj naredbi.

Podžupanija	Kotar ciepni	Občina	Mjesto	Tekući broj	Ime		Djetetu je		Po spolu je	
					roditeljah	djeteta	godinah	mjesecih	mužko	žensko

Ciepljenje je obavljeno god. 18...		Cjepivom		Pregledavanje je obavljeno god 18......		Boginje		Nezna se uspjeh, jer djete nije bilo na pregledavanju	U mjestu je ostalo neuciepljene djece	Opazke
dne	mjeseca	mokrim	suhim	dne	mjeseca	su se primile	nisu se primile			

Obrazac B. k provedbenoj naredbi.

Podžupanija	Kotar ciepni	Obćina	**Mjesto**	Tekući broj	**Ime**		Djetetu je		Po spolu je	
					roditeljah	djeteta	godinah	mjesecih	mužko	žensko

Docjepljivanje je obavljeno god. 18......		Cjepivom		Pregledavanje je obavljeno god 18......		Boginje		Nezna se uspjeh, jer djete nije bilo na pregledavanju	U mjestu je ostalo neucieplje-ne djece	Opazke
dne	mjeseca	mokrim	suhim	dne	mjeseca	su se primile	nisu se primile			

Obrazac C. k provedbenoj naredbi **Podžupanija ili grad**........................

Svotni izkaz

o ciepljenju i docjepljivanju boginjah, preduzetu u godini 18........ u podžupaniji ili gradu ....

Tekući broj	U ciepnom kotaru	O ciepljenju						O docjepljenju						Posao je obavljen		
		Imalo je biti uciepljeno	Uciepljeno je	Uspjehom dobrim	Bez uspjeha	Nezna se, jer nedodjoše na pregledavanje	Neuciepljeno ostalo	Imalo je biti docjepljeno	Docjepljeno je	Uspjehom dobrim	Bez uspjeha	Nezna se, jer nedodjoše na pregledavanje	Nedocjepljeno ostalo	od dne	do dne	po liečniku

Obrazac D. k provedbenoj naredbi. **Podžupanija ili grad** ....

Izvadak

iz izkazah o ciepljenoj i revakciniranoj djeci godine .... obzirom na poslovanje.

Dan i mjesec, kada se je ciepilo	Mjesta, u kojih se je ciepilo	Mjesta, iz kojih se je ciepilo	Ciepljeno je				Revankcinirano je				Dan i mjesec pregledbe
			ukupno	dobrim uspjehom	bez uspjeha	nepregledano	uknpno	dobrim uspjehom	bez uspjeha	nepregledano	

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XII.

Izdan i razposlan dne 18. travnja 1876.

Br. 35.

Naredba

kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade odjela za bogoštovje i nastavu od 15. ožujka 1876. br. 541.,

kojom se propisuju pravila za biblioteku kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu.

Knjižnice su u obće vrlo znamenit faktor višjega naobraženja u svakoj zemlji, a za sveučilišta upravo neobhodna potreba; nu pošto bi i najbogatije obskrbljena knjižnica ostala zakopano blago, ako se neuredi i neupravlja tako, da bude svakomu izobraženomu državljanu, a osobito sveučilištnoj mladeži pristupna, izdaje kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovje i nastavu priležeća pravila, kojimi će se zadovoljiti silnoj već od davna osiećanoj potrebi ove zemlje.

Ova naredba stupa u kriepost onim danom, kojim bude proglašena u sborniku zakonah i naredabah.

Ivan **Mažuranić** s. r.

GLAVA I.

Uprava biblioteke.

§. 1.

Na čelu je kr. sveučilištnoj biblioteci kr. bibliotekar, kojemu je dodano potrebito sustavno osoblje.

§. 2.

Akademički senat predlaže bibliotekara i ostalo činovničko bibliotečno osoblje (§. 36. zakona od 5. siečnja 1874.) kr. zemaljskoj vladi na imenovanje, nu kod predlaganja nižega činovničkoga kao što i kod imenovanja podvorničkoga osoblja potražit će mnienje kr. sveučilištnoga bibliotekara.

§. 3.

U pomanjkanju ili zapriečenju pristava, ima se svagda, kad nastane potreba, pobrinuti rektor, da koji izmedju profesorah preuzme, dok ta potreba traje, nadzor nad knjižnicom sveučilištnom.

§. 4.

Bibliotečno osoblje podčinjeno je u smislu postojećega zakona u osobnih i disciplinarnih poslovih akademičkomu senatu, u poslovih administrativnih pako, gdje ova naredba inako neodredjuje, dopisuje bibliotekar s kr. zemaljskom vladom neposredno.

§. 5.

Kr. bibliotekar, kao predstojnik zavoda, odgovara sam za sve, on upravlja svimi poslovi knjižnice, nabavlja knjige, revidira i izplaćuje račune, pazi na porabu biblioteke i na njene prostorije, sklapa ugovor s knjigovežom o vezanju knjigah i predlaže ga kr. zemaljskoj vladi na odobrenje, nadzire bibliotečno osoblje i njegovo djelovanje u uredu, razdieljuje posao u biblioteci med osoblje po svojoj uvidjavnosti, pazi na red u zavodu, te zastupa biblioteku u njenih poslovih pred vlastmi i trećimi osobami, u koliko to po zakonu ili po ovih pravilih nepripada drugim organom.

§. 6.

Početkom mjeseca studenoga svake godine podastire kr. sveučilištni bibliotekar kr. zemaljskoj vladi putem senata svoje glavno izvješće (§. 37.) o prošloj škol. godini i to po sliedećih glavnih rubrikah:

1) ob osoblju,
2) o stanju zavoda u obće, a napose:
   a) ob upravi s novcem,
   b) o nabavi knjigah, priklopiv dotične originalne namire i izkaze,
   c) ob uredjivanju katalogah,
3) o porabi biblioteke.

§. 7.

Bibliotekaru podjeljuje rektor dopust na osam danah. Na više od osam danah daje mu dopust kr. zemaljska vlada. Podčinjenomu osoblju daje bibliotekar dopust na osam danah, preko toga — izuzamši velike praznike — ima pojedini preko predstojnika zavoda moliti dopust od kr. zemaljske vlade.

§. 8.

Bibliotečno osoblje podčinjeno je neposredno sveučilištnomu bibliotekaru; za to ga ima poštovati i njegove naloge točno vršiti.

Činovnici i sluge biblioteke dužni su točno u opredjeljenu uru dolaziti u ured svoj, i ondje obavljati poslove bibliotečne. Zahtievaju li izvanredni poslovi, da se obave u izvanrednih urah, osoblje će bibliotečno, pozvano na to po bibliotekaru, takove i izvršiti.

Osoblje bibliotečno podastire svoje molbe i želje u službenih poslovih preko bibliotekara kr. zemaljskoj vladi putem senata.

§. 9.

Ako se ukaže potrieba posebnog naputka za uredovanje osoblja knjižničarskoga, ima ga bibliotekar izraditi i u bibliotečni ured uvesti.

§. 10.

O pohrani neupotrebljena ili neizdana novca kao i ostalih vriednih ili važnih papirah, o kontroliranju knjižničara i o pregledanju blagajne njegove izdat će se poseban naputak.

GLAVA II.

Uzdržavanje i čuvanje biblioteke.

§. 11.

Ponajglavnija je dužnost osoblja biblioteke, da čuva knjižnicu od vatre, vlage, praha, truhline, štetnih insektah i svega, što bi moglo knjige i druge sastojine biblioteke oštetiti.

§. 12.

Svaka vrednija knjiga, čim ju biblioteka pribavi, predati će se knjigoveži, da ju veže, i to tvrdo ili mekano, prema tomu, kako će se više ili manje rabiti. Manje vriedne knjige vezat će se, kad to budu novčana sredstva dopuštala.

§. 13.

U dvorane bibliotečne, gdje su knjige poredane, nesmije se ulaziti sa sviećom izim osobite potrebe, pa i tada najvećom opreznošću. Isto tako nesmiju se te dvorane ni grijati.

§. 14.

U svih prostorih bibliotečnih ima biti uvjek što veća čistoća. Bar jedanput na godinu treba sve prostore biblioteke, za tim ormare i knjige podpuno oprašiti, i to s vana i s nutra. To neka biva nakon završene školske godine.

§. 15.

Sve knjige, te ine literarne ili umjetničke stvari biblioteke moraju se na naslovnom listu, ili na prvom listu svake pojedine knjige ili svezka ili na drugom shodnom mjestu posebnim pečatom označiti kao svojina ove kr. sveučilištne biblioteke. Od toga se izuzimlju velike književne riedkosti i dragocjenosti, koje bi se tim pečatom oštetile. Ove će riedkosti i dragocjenosti bibliotekar u posebni ormar zatvoriti, posebni katalog o njih sastaviti i držati, te ključ uvjek sam čuvati.

§. 16.

Nitko nesmije ulaziti u bibliotečne dvorane bez pratnje, niti u njih boraviti bez nadzora, osim osoblja bibliotečnoga, pa ni ovom nije slobodno izvan uredovnih urah u njih boraviti, ako mu nedozvoli toga bibliotekar s osobitih razlogah.

§. 17.

Osoblje biblioteke ulazi u biblioteku samo na jedna vrata.

Ključevi bibliotečnih dvoranah čuvaju se u čitaonici u zatvorenoj ladici, kojoj ima ključ bibliotekar i činovnik, koji je na poslugu obćinstvu. Ključ od sobe bibliotekarove, pa i ključ od kimelijah ima sam bibliotekar. — Za slučaj potrebe u odsuću bibliotekara imat će još ključ sobe bibliotekarove sluga, koji ga dvori, a ključ kimelija bit će u posebnom zapečaćenom omotku u spomenutoj gore ladici u čitaonici.

§. 18.

Kad minu uredovne bibliotečne ure i ure čitanja, ima uredujući činovnik sve ulaze sam zatvoriti, te praćen slugom dobro pregledati sve prostore, da odkloni svaku opasnost požara, koja bi mogla nastat osobito onda, kada se sobe lože. Ključeve bibliotečnih dvoranah ima činovnik u ladicu (§. 17.) zatvoriti. Ako činovnik, ili sluga zanemari ovaj propis, ima ga knjižničar ili senat akademički ozbiljno pokarati uz prietnju odpusta za slučaj priupadnuća, u slučaju pako opetovanja imat će se u svrhu odpusta povesti propisani postupak disciplinarni; ako se po nemarnosti kakova šteta dogodi, dužan ju je dotični činovnik ili sluga nadoknaditi.

§. 19.

Strogo se zabranjuje pušiti u svih prostorih biblioteke, kao i na hodniku pred bibliotekom.

§. 20.

Tko si prisvoji nepovlašteno knjigah ili stvarih biblioteci pripadajućih, ima se prijaviti nadležnoj oblasti; tko knjige ili stvari biblioteke ošteti, dužan je nadoknaditi štetu u punoj mjeri. Dogodi li se to više putah i možda hotomice, bibliotekar može dotičniku po okolnostih i uzkratiti dalnju porabu biblioteke.

§. 21.

Ako činovnik bibliotečni odnese kući knjigu ili drugu biblioteci pripadajuću stvar, nedobiv dozvole od bibliotekara, odnosno neupisav to u posudbenu knjigu, pa neprijavi toga najdulje za tri dana, krivac je težkoga prekršaja proti svojoj službi. Takova činovnika može kr. zemaljska vlada na predlog bibliotekara podnešen putem akademičkoga senata, ako neima osobitih ublažujućih okolnostih, i službe lišiti.

§. 22.

Dočuje li koji bibliotečni činovnik ili sluga, da je kakav ljubitelj knjigah, knjižar, antikvar, sakupljač antikvitetah itd. kupio ili zamienio knjigah

ili drugih stvarih obilježenih biljegom svojine kr. sveučilištne biblioteke, ili da je knjigoveža mimo bibliotečnoga ureda dobio knjigah iz biblioteke sveučilištne da ih preveže, te tako znakove svojine biblioteke odstrani, dužan je to odmah prijaviti bibliotekaru, a ovaj nadležnoj oblasti.

GLAVA III.

Umnožavanje biblioteke.

§. 23.

Biblioteka se umnožava:

a) dostavljanjem dužnih otisakah,
b) darovi,
c) kupom i
d) zamjenom.

§. 24.

Predstojnik kr. sveučilištne knjižnice dužan je pobriniti se, da se ustanove §. 7. zakona od 17. svibnja 1875. o tiskopisih, govoreće o dužnih primjercih, glede kr. sveučilištne knjižnice u Zagrebu točno vrše.

§. 25.

Darove može kr. sveučilištna biblioteka dobiti ili posredno preko kr. zemaljske vlade, akademičkoga senata ili neposredno od samih darivajućih stranakah. U prvom slučaju prima biblioteka od same kr. zemaljske vlade i naputke, ako bi takovi u ime darovanih knjigah ili legatah bili potrebni.

U drugom slučaju vlastan je i sam sveučilištni bibliotekar dar ili legat, ako se ovaj u podpunu i bezuvjetnu svojinu kr. sveučilištne biblioteke daje, pravovaljano primiti, o čem će on medjutim odmah, ili svakako u godišnjem izvješću kr. zemaljsku vladu potanko izvjestiti. Ako se pako uz dar ili legat kakov uvjet stavlja, ili ako dar ili legat tisuću svezakah presiže, treba uz očitovanje i predlog sveučilištnoga bibliotekara potražiti dozvolu kr. zem. vlade.

§. 26.

U koliko nema osobita propisa ob uporabi jednoga diela zakonom dozvoljene dotacije za kr. sveučilištnu biblioteku na stanovite struke knjigah, preostaje izbor i nabava knjigah odgovornosti i uvidjavnosti kr. sveučilištnoga bibliotekara, koji će se pri tom držati ustanovah navedenih u sliedećih §§. 27, 28, 29.

§. 27.

Profesori i docenti sveučilištni sastavit će uvjek bar mjesec danah prije svršetka školske godine za buduću školsku godinu popis potrebnih jim za njihovu struku (za sebe i za djake) knjigah, kojih još u biblioteci nema i znanstvenih časopisah, za koje bi se željelo da se drže. Ovaj popis šalju preko dekanata bibliotekaru, da po mogućnosti potrebna željena djela nabavi.

Do svršetka, odnosno do zaključnoga dana školske godine izvjestiti će uvjek bibliotekar preko dekanata sveučilištne profesore i docente, u koliko je mogao njihovim potrebam i željam zadovoljiti.

§. 28.

Da se uzmognu knjige i tečajem godine svrsi shodnim načinom nabavljati, te da se uzmognu u tu svrhu saznati želje poglavito profesorah sveučilištnih, zatim članovah jugoslavenske akademije znanostih i umjetnostih, te inih strogom naukom se bavećih osobah, kojim to osobno bibliotekar dozvoli, ležat će u čitaonici uvjek knjiga, u koju će dotičnici upisivati svoje želje a bibliotekar će tečajem jednoga mjeseca u istoj knjizi odgovoriti, u koliko je izraženim željam mogao zadovoljiti ili ne.

§. 29.

U bibliotekarovoj sobi na posebnom stolu stajat će svakoga drugoga četvrtka, petka i subote izvan školskih praznikah, sve od knjižarah u posljednja dva tjedna na ogled poslane knjige, koje će moći po volji pregledati svaki sveučilištni profesor, član jugoslavenske akademije znanostih i umjetnostih, a tako i druge strogom naukom se baveće osobe, ako im to bibliotekar dozvoli

Ako bi koja od spomenutih osobah, a naročito sveučilištni profesori, želila, da se nabavi koja od ponudjenih knjigah, napisati će ju na cedulju, na kojoj će takodjer zabilježiti knjižara, broj računa od dotične knjižare, kao i svoje ime, te ju metnut u spremu zato nad stolom priredjenu, a na račun knjižara obilježiti znakom dotičnu knjigu.

§. 30.

Nabavljajuć knjige i časopise ima se bibliotekar najprije obazirati na želje i potrebe sveučilištnih profesorah izražene načinom u §. 27, 28, 29, navedenim, onda pako, na koliko mu to sredstva dopuštaju, i na želje članovah jugoslavenske akademije znanostih te inih učenjakah.

§. 31.

Nabavljanje političkih novinah i spisah strogo efemerne naravi i vriednosti nije dozvoljeno.

§. 32.

Biblioteka nekupuje, dok joj sredstva nebudu dopušćala, tako zvanih književnih raritetah i rukopisah, osim ako su pisani jezikom hrvatskim ili se pako odnose na Hrvatsku i pobratimske joj zemlje.

Nu dok neiznosi, dotacija biblioteke više od 5000 for., nesmije se u tu svrhu trošiti više od 200—300 for. na godinu.

§. 33.

Bibliotekar će osobito pomno paziti na popunjivanje i kontinuacije takovih dielah, kojih se pojedini svezci već nalaze u biblioteci, pa imadu u znanosti stalnu vriednost.

Za to će bibliotekar sastaviti popis tako zvanih:

a) opera incompleta,

b) opera continuanda,

c) opera defecta, i taj popis uvjek točno voditi.

Djela, neimajuća osobito znanstvene vriednosti, neće se popunjivati, nego će bibliotekar gledati, da ih dozvolom kr. zemaljske vlade (§. 38.) uz najpovoljniju cienu proda ili da ih se zamjenom rieši.

§. 34.

Djela, koja se mogu kupiti za manju cienu, neće bibliotekar nabavljati kao novosti običnim putem knjižarskim.

§. 35.

Nabavljajuć knjige za biblioteku ima se bibliotekar ponajprije obazirati na domaće knjižare; nu ako mu one nepružaju tolike koristi, takove točnosti i brze nabave, kao vanjske, tad će nabavljati knjige po svojoj najboljoj uvidjavnosti i preko vanjskih knjižarah.

§. 36.

Da se uvjek znade, što je prošloga mjeseca nova nabavljeno za knjižnicu, ležat će u čitaonici od 4 do 10 uključivo svakoga mjeseca, izvan školskih praznikah, popis knjigah, koje su nabavljene tečajem prošloga mjeseca.

§. 37.

Početkom mjeseca studenoga svake godine predlaže kr. sveučilištni bibliotekar kr. zemaljskoj vladi izvješće (§. 76.) o svih prošle školske godine nabavljenih knjigah, rukopisah i t. d. Ovo izvješće dužan je bibliotekar podnieti

kr. zemaljskoj vladi putem senata, da ovaj uzmogne o nabavi knjigah i t. d. učiniti svoje primjetbe, ako to pronadje za nuždno.

Na te će primjetbe bibliotekar odgovoriti sveučilištnomu senatu ustmeno ako ga senat pozove u svoju sjednicu, ili će pismeno navesti razloge svoga postupka. Ako se sveučilištni senat nezadovolji timi razlozi podnieti, će to izvješće sa svojimi primjetbami kraljevskoj zemaljskoj vladi.

§. 38.

Umnožiti se može biblioteka takodjer:

a) zamjenom knjigah, kojih ima u knjižnici u dva ili više primjerakah, s knjigami, kojih još u biblioteci neima, ili

b) prodajom istih knjigah. Za to držat će bibliotekar uvjek točan popis duplikatah, te danom prilikom predložiti ga kr. zemaljskoj vladi i zamoliti ju, da ga ovlasti takove knjige, kad bude sgode ili sve na kupu ili pojedince zamjeniti ili prodati.

Ovako će postupat bibliotekar i s nepodpunimi, pa i takovimi djeli, koja nemaju nikakove znanstvene vriednosti, i ove će izhodiv dozvolu od kraljevske zemaljske vlade zamjeniti ili prodati, ma bilo i samo kao makulaturu. (§. 33.)

§. 39.

Novac dobiven od prodanih duplikatah ili nepodpunih dielah ima se priračunati godišnjoj dotaciji biblioteke i uz nju potrošiti na nabavu knjigah. U godišnjem izvješću kr. sveučilištne biblioteke (§. 37.) ima se ob ovoj zamjeni ili prodaji knjigah potanko izvjestiti.

GLAVA IV.

Poraba biblioteke.

§. 40.

Knjige kr. sveučilištne biblioteke u Zagrebu se mogu upotriebljivati:
1. u čitaonicah, 2. kod kuće, 3. izvan Zagreba.

U svih ovih slučajevih nestavljaju se porabi knjigah druge granice do onih, koje zahtjeva svrha ovoga sveučilištnoga zavoda, dobar red, jednako pravo porabe inih čitateljah i obzir na uzdržavanje zemaljskoga blaga.

§. 41.

Bibliotečno osoblje ima biti prama čitaocem što prijaznije i učtivije, ima gledat da odstrani po mogućnosti sve zaprjeke stojeće na putu sgodnoj porabi biblioteke.

Ono će svakom sgodom poslužiti akademičkoj mladeži svojim znanjem i izkustvom, te naročito upućivati manje iskusne čitatelje o predmetu, o kojem žele čitati pa nedavati im čitanje knjigah, koje bi im očevidno na štetu bile.

Ova učtivost prama čitaocem nesmije u ničem prekoračiti granicah reda i propisah valjajućih za kr. sveučilištnu biblioteku.

§. 42.

Kr. sveučilištna biblioteka ima dvie čitaonice: a) jedna služi ponajprije sveučilištnim djakom, pa onda u koliko prostor i količina sjedalah dopušta, obrazovanomu obćinstvu u obće; b) druga poglavito sveučilištnim profesorom, članovom jugoslavenske akademije znanostih i umjetnostih, zatim osobam, koje se strogom znanošću bave, te im to kr. sveučilištni bibliotekar dozvoli.

§. 43.

U onoj drugoj čitaonici (§. 42., slovo b) opredjeljenoj takodjer i za čitanje rukopisah i književnih raritetah, leže u posebnom ormaru i periodični časopisi, i to svaki put samo po jedan broj pojedinoga časopisa. Zabranjeno je nositi pojedine brojeve časopisah kući, dok imaju u čitaonici ležati. Nu kad bibliotekar povadi pojedine časopise iz ormara u namjeri, da ih pohrani, mogu se dotični brojevi uz dozvolu bibliotekara i kući odnieti.

§. 44.

Čitaonice biblioteke imadu biti svaki dan 4 do 6 satih za čitanje otvorene. Bibliotekar će u porazumku s akademičkim senatom ustanoviti te ure i obznaniti čitateljstvu. Zatvorene su pako čitaonice biblioteke izim običnih školskih velikih praznikah:

1.) svake nedelje i svetca, 2.) od 24. do 31. prosinca uključivo, 3) mesopustnoga ponedeljka, utorka i sriede, 4) od cvjetnice prije pa do uključivo četvrtka poslie uskrsa, 5) utorkom i sriedom poslie duhovah, 6) na rodjen i imendan Njegova Veličanstva našega kralja.

§. 45.

Čitatelji se imadu u čitaonicah pristojno ponašati, nesmiju razgovorom, neprestanim gibanjem i t. d. drugih u čitanju buniti, paziti da knjige neoštete ili čak neodnesu, te se u obće strogo držati za biblioteku izdanih propisah.

Ako se koji čitatelj nepristojno u čitaonicah ponaša, ili naredbam biblioteke nepokori, dužan ga je činovnik u čitaonici boraveći opomenuti, i ako neposluhne, naložit će mu po slugi, da izadje iz čitaonice.

§. 46.

Bibliotekaru prosto stoji, ako pronadje za nuždno, izdati posebne propise za čitaonice i u obće izraditi kućni red, koji će se pribiti u čitaonicah na shodnom mjestu i koji će svatko morat točno vršiti.

§. 47.

Tko želi u čitaonici knjigu kakovu čitati, ima se obratiti na činovnika u čitaonici, napisat na cedulju za to priredjenu olovkom željenu knjigu, svoje ime i stališ svoj. Zahtjevana knjiga predat će mu se odmah, ako je pri ruci, dotično ako je u priručnih ormarih u čitaonici, ili ako ju neupotrebljuje već koji drugi čitaoc.

Neima li traženje knjige pri ruci, počekat će čitaoc, dok se potraži u u katalogu i donese.

Ako je zahtjevana knjiga komu posudjena, a čitaoc bi ju prešno trebao, naznačit će mu činovnik vrieme, kad će knjiga natrag stići. Od dana kad se povrati knjiga, čekat će ona na dotična čitaoca tri dana u čitaonici; kad mine ovo vrieme, neće se više na dotičnika obzir uzeti.

§. 48.

Po sata prije nego li se čitaonica pred podne zatvori, zatim poslie podne nemogu se dobiti druge knjige za čitanje do onih, koje su u čitaonici. Ako tko poželi čitat i poslie podne knjigu, koje neima u čitaonici (gdje su samo priručne školske knjige, encyklopodije, riečnici raznovrstni, sbirke zakonah, atlanti i t. d.), neka to javi činovniku u čitaonici još tečajem pred podnevnoga čitanja, pa će mu se knjiga za popodne u čitaonicu donieti.

Ako tko želi i drugoga dana čitati knjigu, koju je dan prije, pričuvat će mu se u čitaonici na posebnom za to opredjeljenom mjestu; nu ako dotičnik nedodje dva dana uzastopce, odniet će se knjiga na svoje mjesto natrag.

Ovo pričuvanje knjigah nevriedi o knjigah priručnih ili djačkih, koje leže u čitaonici, te o kojih valja obće načelo: tko prije dodje u čitaonicu, taj dobiva zahtjevanu knjigu.

§. 49.

Čitatelj nesmije obično tražiti više od jedne knjige na jedanput, istom nakon jednoga sata može ju drugom zamieniti. Izuzimlju se slučajevi, gdje se čitatelj nebi mogao okoristit jednom knjigom, ako neima i ostalih svezakah istoga djela, ili pako druga razna djela.

§. 50.

Zabavna djela i političke novine, kao i politički spisi, koji neimaju znanstvene vriednosti, nesmiju se davati na čitanje, ako toga naročito nedozvoli bi-

bliotekar, a ovaj će dozvolit to samo onim, koji čitajuć ova djela idu za ozbiljnom naukom.

Djela još nepodpuna te nevezana obično se neimadu davati na čitanje; nu ako to bibliotekar i dopusti komu, smiju se ova, kao i rukopisi te skupocjena djela čitati samo u za to opredjeljenoj čitaonici (što naznačuje bibliotekar) i pod pazkom bibliotečnog činovnika.

§. 51.

Strogo se zabranjuje prerisivanje bakrorezah i slikah, osobito pomoćju tako zvana nauljena papira, piskaranje i črčkanje u knjige, prelamljanje listovah i nepravilno pregibanje tablicah u knjigah, poraba knjige za podlogu pri pisanju i slične zloporabe.

Tko bi unatoč višekratnim opomenam proti ovoj zabrani griešio, neće mu se više davati knjige za čitanje bar njeko vrieme.

§. 52.

U obćoj čitaonici ležat će po strukah sastavljeni mali katalog knjigah koje se nalaze u čitaonici, pa se odnose većinom na one struke znanostih, koje sveučilištni djaci na sveučilištu slušaju. Taj katalog može svaki čitatelj pregledati. Katalog pako ciele biblioteke nemože nitko bez dozvole bibliotekara pregledavati. Ako bibliotekar i dopusti, moći će se taj katalog pregledati samo u čitaonici za to odredjenoj i uz nadzor bibliotečnoga činovnika.

§. 53.

Izvan prostora kr. sveučilištne biblioteke mogu se knjige ove biblioteke posudjivati i kući nositi i to:

a) u krugu sveučilištnom,
b) izvan kruga sveučilištnoga.

§. 54.

U krugu sveučilištnom knjige iz kr. sveučilištne biblioteke posudjivati, te ih kući nositi slobodno je:

1) profesorom, suplentom, docentom, azistentom, adjunktom sveučilištnim, kao i činovnikom kr. sveučilištne biblioteke;

2) na sveučilištu imatrikuliranim slušaocem, i to za vrieme jednoga školskoga semestra:

a) ako su zemaljski stipendiste, te donesu od svoga dekana potvrdu, da su stipendiste i preporuku, da jim se mogu posudjivati knjige, te polože u biblioteci kao jamstvo svoj index lectionum u originalu;

b) ako nisu stipendiste, al se izkažu svjedočbom da su izpit zrielosti ili posliednjega semestra dva coloquia iz dvajuh glavnih predmetah, ili posliednji državni izpit s vrlo dobrim uspjehom napravili; ako se izkažu preporukom dvajuh profesorah, koji predavaju dva glavnija predmeta i ako polože kao jamstvo svoj index lectionum u originalu;

c) ako nisu stipendiste i ako neima kod njih uvjetah gore pod b) ovoga §. navedenih, al se izkažu, da su položili u sveučilištnoj kvesturi 10 for. a. vr. jamčevine, i ako ostave svoj index lectionum u originalu u biblioteci. Položene jamčevine nesmije kvestor povratiti bez dozvole kr. sveučilištne biblioteke;

d) bogoslovom u sjemeništu boravećim, ako jamči jedan njihovih predstojnikah sjemeništnih;

3) doktorandom, koji su barem posliednji semestar svojih studijah slušali predavanja na zagrebačkom universitetu, ili su položili prvi strogi izpit na ovom sveučilištu. Knjige posudjivat će im se prije prvoga strogoga izpita, ako donesu preporuku od svoga dekana i polože kao zalog svoj absolutorij; poslie prvoga strogoga izpita, ako su posliednji strogi izpit s uspjehom svršili, i ako uz preporuku dekana polože za sjegurnost svjedočbu o posliednjem rigorosu.

Ova dozvola traje dva školska semestra.

4) Kandidatom učiteljskim poslie svršena trogodišća, ako su barem posliednjega semestra slušali predavanja na zagrebačkom sveučilištu, i ako donesu preporuku od dotičnoga dekana i polože u biblioteci svoj absolutorij. Dozvola daje se na dva semestra.

§. 55.

Osobam u točkah 2. 3. 4. §. 54. navedenim može bibliotekar, ako se nedrže propisanoga reda, ovu blagodat posudjivanja uzkratiti. O tom izviestit će on, ako se radi o kandidatih učiteljskih ili o štipendistih, kratkim putem dotični dekanat.

§. 56.

Izvan kruga sveučilištnoga ali u Zagrebu slobodno je je još iz kr. sveučilištne biblioteke posudjivati i nositi knjige kući:

1. članovom jugoslavenske akademije znanostih i umjetnostih, koji obitavaju stalno u Zagrebu;

2. definitivno namještenim učiteljem gimnazije i realke;

3. suplentom na gimnaziji i realci uz podpis njihova ravnatelja na vrieme od jednoga školskoga polugodišta;

4. javnim oblastim uz podpis predstojnika dotičnoga ureda i uz uredovni pečat za svaki put;

5. osobam, koje se izkažu kakvim znanstvenim radom ili dokažu, da

se na takav spremaju, ako na to pristane bibliotekar, koji u ovom slučaju opredjeljuje i vrieme, dok mogu knjige kod sebe držati.

§. 57.

Svaka od osobah u §§. 54. i 56. navedenih, izuzev kr. sveučilištne profesore i članove jugoslavenske akademije, hoteć prvi put u obće ili nakon utrnula već jedanput prava, posuditi knjige iz biblioteke, predstavit će se sveučilištnomu bibliotekaru i dokazati svoje pravo na posudbu knjigah.

Učiniv to, dobit će pojedinac od ureda bibliotečnoga kr. sveučilištnim bibliotekarom podpisanu knjižničku posudbenu cedulju, na kojoj će biti naznačeno pravo ili jamstvo, na temelju kojega je dotičnik stekao pravo posudjivati knjige, trajanje ovoga prava, kao i vlastoručno podpisano ime, prezime, stališ i stan dotičnika.

Činovnik bibliotečni napisat će na toj cedulji tekući broj ovakvih ceduljah, popuniti pod istim brojem sve rubrike u posudbenoj knjizi biblioteke, te označiti istim brojem i položeno jamstvo. Ovo potonje vratit će se, kad dotičniku izteče vrieme prava, ili kad to sam uztraži, pod uvjetom, da neima više kod sebe nijedne knjige iz biblioteke.

§. 58.

Tko, imajući pravo posudjivati knjige, poželi kakovu iz biblioteke ove, potražit će ju od činovnika boravećega u obćoj čitaonici propisanim načinom (§. 47.)

Ako se knjiga može dati, tražilac će na zahtjev činovnika bibliotečnoga spomenutom ceduljom izkazati svoje pravo na posudjivanje knjigah i rubrike predložene mu prijamnice izpuniti i vlastoručno se podpisati.

§. 59.

U interesu je svakoga pojedinca, da posudjivajuć knjige dobro pazi, kakova je knjiga, koju iz biblioteke prima. Ako je oštećena, neka se to na prijamnici zabilježi; inače ako povrati knjigu oštećenu a na prijamnici nije zabilježeno, da je oštećenu već dobio, tražit će se od njega odšteta.

§. 60.

Za svaku uzetu knjigu odgovara posudnik dotle, dok je njegova prijamnica u biblioteci.

S toga je u interesu posudnika, da vraćajuć posudjenu knjigu traži: neka mu se izda vlastoručnim podpisom providjena prijamnica. Činovnik biblioteke nesmije tom zahtjevu zadovoljiti, dok nije i u posudbenoj knjizi zabilježio, da je posudjena knjiga povraćena.

§. 61.

Knjige iz kr. sveučilištne biblioteke posudjene nesmiju se dalje drugim posudjivati, pa to ni onda, ako bi ovi potonji imali pravo na posudjivanje knjigah iz kr. sveučilištne biblioteke. Tko više putah proti ovomu sagrieši, može mu bibliotekar oduzeti pravo posudjivati knjigah.

§. 62.

Knjige posudjuju se pravilno na mjesec danah, u koliko o njekih djelih i u pojedinih slučajevih bibliotekar drugčije neodredi. Posudjena knjiga može se i na daljnji mjesec danah zadržati, ako to čitalac naročito uztraži, a nije nitko tečajem minula mjeseca iste knjige tražio. Nu ova daljnja posuda smatra se kao nova; zato je potrebno obnoviti prijamnicu i uvrstiti istu iznovice kao prvi put u posudbenu knjigu.

§. 63.

Tko u vrieme naznačeno nepovrati knjige, opomenut će se tri dana poslje izmakla vremena najprije nefrankiranim pismom.

Ako nezadovolji ovoj opomeni za tri dana, odniet će mu bibliotečni sluga osobno opomenu, a za to će mu dotičnik morat u ime truda platit 10 nov. austr. vried.

Ako nezadovolji ni ovoj opomeni, poslat će mu se poslie osam danah od dana predane prve opomene druga po bibliotečnom slugi, kojemu će sada platit za trud 20 novč. a. vr.

Neuvaži li dotičnik ni ove opomene, dužan je biliotekar shodnim putem svojinu biblioteke ućerati.

§. 64.

Sveučilištni profesori, stalno u Zagrebu stanujući članovi jugoslavenske akademije znanostih mogu knjigu, koju žele duže vremena kod sebe zadržati, pa ako to odmah kod posudbe izraze i preko jednoga mjeseca mukom pridržati, ako nebude iste knjige u to vrieme drugi profesor sveučilištni zahtjevao.

U ovom posliednjem slučaju umolit će bibliotekar, pošto je mjesec danah od dana posudbe izminulo, dotičnika pismeno, da knjigu povrati.

Neodzove li se ovomu pozivu za 3 dana, doniet će mu četvrtoga dana bibliotečni sluga osobno poziv.

Nepošalje li ni na ovaj poziv zahtievane knjige, umolit će poslje osam danah sveučilištna biblioteka službeno dekanat onoga profesora odnosno predsjedničtvo jugoslavenske akademije znanostih i umjetnostih, da knjigu od dotičnika dobavi i biblioteki dostavi.

§. 65.

U svih ovih slučajevih, kada bibliotečni sluga nosi pismene opomene dotičnikom u kuću, zabranjuje se slugi strogo zahtjevane knjige primati i nositi u biblioteku.

§. 66.

Svršetkom školske godine moraju se bez iznimke sve iz biblioteke posudjene knjige ovoj radi revizije biblioteke povratit. Profesori sveučilišta i članovi jugoslavenske akademije znanostih mogu iste knjige odmah poslje revizije opet posuditi.

Pogodnosti dozvoljene ovimi pravili članovom jugoslavenske akademije znanostih razumjevaju se samo pod uvjetom, ako jugoslavenska akademija istu blagodat glede svoje biblioteke ustupi učiteljskomu i knjižničkomu osoblju kr. sveučilišta.

§. 67.

Tko kani na dulje od mjesec danah iz Zagreba otići, ima posudjene iz biblioteke knjige vratit. Isto tako dužan je svatko promieniv svoj stan, a imajući posudjenih knjigah, prijaviti svoj novi stan u biblioteci činovniku, koji mu je izdao knjige, da uzmogne ovaj novi stan i na posudbenoj cedulji dotičnika, i u posudbenoj knjizi biblioteke zabilježiti.

Tko jedno ili drugo zanemari, a u to mu vrieme bibliotečni sluga donese slučajno opomenu kakovu, dužan je ovomu za trut platiti 25 nov. a. vr.

§. 68.

Činovnik, kojemu je povjereno posudjivanje knjigah, mora strogo paziti da se knjige u dobrom stanju i s nezamazanim vezom povrate. Tko knjigu ošteti, zamaže ili izgubi, mora drugi podpuno neoštećeni ili novi primjerak iste knjige vratiti. Ako se takova knjiga nemože više dobiti, dužan je dotičnik platiti za nju onoliko, koliko ju ocieni bibliotekar, koji će se pri tom držati pravilah, kako se obično ovakove knjige ciene.

Dok nenabavi nove knjige, ili neplati ustanovljene joj ciene, može mu bibliotekar uzkratiti porabu biblioteke.

§. 69.

Ako se na opomenu knjižničara nenaknadi knjiga biblioteci, dužan je bibliotekar bez oklievanja, ako je položena jamčevina, ovu u kvesturi dignuti i za onaj novac kupiti novu knjigu.

Ako posudnik bere kakovu plaću, podporu, honorar ili stipendij iz javne blagajne, pobrinut će se bibliotekar shodnim putem, da mu se toliko odbije od plaće, honorara itd., koliko stoji nova knjiga.

U biblioteci kao jamstvo položeni index lectionum ima se u ovom slučaju dobro čuvat i neizdat, dok se šteta nenaknadi.

§. 70.

Rukopisi, dragocjena i riedka djela, priručne bibliotečne knjige nesmiju se nikomu, priručni pako riečnici i školske knjiga smiju se posudjivati po razsudi bibliotekara samo sveučilištnim djakom, ako ih knjižnica ima u više eksemplarah.

Glede rukopisah i dragocjenih dielah dopušta se samo onda iznimka od ovoga pravila, ako mogu osobe, kojim se ova posudjuju, dati biblioteci svako jamstvo za to, da će rukopis ili dotično riedko djelo onako vratiti, kako su ga primile.

§. 71.

Bibliotekar odlučuje, koliko da se dielah komu posudi, pri čem će se obazrieti na potrebe ostalih čitateljah, kao i na sigurnost, koju pojedini daje.

§. 72.

Izvan Zagreba mogu iz biblioteke posudjivati knjige u naučne svrhe u obsegu Hrvatske i Slavonije svi u Zagrebu nestanujući članovi jugoslavenske akademije znanostih i umjetnostih, zatim svi učitelji i suplenti gimnazijah i realkah, kandidati učiteljstva, koji prave izpite, kao i strukovni pisci, koji stanuju u mjestu, gdje neima njim potrebnih knjigah, a ima bud u mjestu, bud u kotaru njihovom takovih srednjih učilištah, kojih ravnateljstva mogu dati kr. sveučilištnoj biblioteci nuždno jamstvo, da se knjige neće izgubiti ili oštetiti, i da će se u odredjeno vrieme povratiti.

Tko želi na ovakov način posuditi knjigah iz ove biblioteke, ima se obratit na ravnatelja dotičnoga sriednjega učilišta nalazećega se u istom mjestu ili kotaru, gdje on obično stanuje.

Ravnatelj šalje službeno molbu kr. sveučilištnoj biblioteci, koja će mu takodjer, ako neima zaprieke, željene knjige službenim putem poslati.

Ravnatelj dotičnoga učilišta jamči kr. sveučilištnoj biblioteci, da će joj se knjige u onom stanju, u kakovom su poslane i u opredjeljeno vrieme točno povratiti.

§. 73.

Knjige izvan Zagreba posudjuju se na četiri nedelje.

Ako želi tkogod posudjene knjige još i nadalje pridržati, ima preko ravnatelja dotičnoga srednjega učilišta zamoliti produženje kod kr. sveučilištne bibiblioteke.

Nestigne li mu za osam danah odgovor na molbu, to znači, da kr. sveu-

čilištna biblioteka pristaje na podužnje na daljnje četiri nedelje, računajuć od dana, kad su iztekle prve četiri nedelje.

§. 74.

Čim izteče posudbeni rok, zatim u slučaju reklamacije i pod svršetak školske godine imadu se sve izvan Zagreba posudjene knjige bez iznimke biblioteci povratiti.

§. 75.

Sveučilištni bibliotekar odlučuje o tom, ima li se koja knjiga i koliko dielah u obće posuditi izvan Zagreba.

Pri tom obazirat će se bibliotekar na potrebe same kr. sveučilištne biblioteke i na krug njenih čitateljah.

§. 76.

Kr. sveučilištni bibliotekar smije rukopise, i dragocjena djela izvan Zagreba uz jamstvo ravnatelja mjestnoga sriednjega učilišta posuditi samo uz privolju kr. zemaljske vlade.

§. 77.

Neposredno iz kr. ove sveučilištne biblioteke imadu još pravo posudjivati knjige za sebe, bud za sveučilištne profesore, ili ine učenjake uz podpuno jamstvo c. kr. dvorska biblioteka u Beču, sve c. kr. i kr. sveučilištne biblioteke austro-ugarske monarkije, u koliko budu pojedini ovih naukovnih zavodah priznali isti reciprocitet i kr. sveučilištnoj biblioteci zagrebačkoj.

Ako bi koji spomenutih naukovnih zavodah hotio iz kr. sveučilištne biblioteke zagrebačke posuditi kakov rukopis ili koje dragocjeno djelo, mora bibliotekar svaki put potražiti prije dozvolu kr. zemaljske vlade. Nastane li možda u ovom slučaju poštovni trošak, namiruje ga svaki put onaj zavod, na kojega se korist ona pošiljka odprema.

§. 78.

U inozemstvo nesmiju se ni knjige. ni rukopisi posudjivati bez dozvole kr. zemaljske vlade.

§. 79.

Pojedine ustanove ove naredbe mogu se promieniti ili popuniti, ako bi to tražila osnovana na izkustvu potreba. U tom slučaju sastavit će bibliotekar u porazumku s akademičkim senatom dotične promjene, te ih kr. zemaljskoj vladi putem senata na potvrdu podnieti.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.

Komad XIII.

Izdan i razposlan dne 22. travnja 1876.

Br. 36.

Naredba

kr. ugarskoga ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 4. ožujka 1876. br. 4155.,

kojom se nadopunjuju normativne naredbe br. 9334. od godine 1874. i br. 18.337. od godine 1875. (br. 24. i 73. sbornika od godine 1875.) o mjernih spravah i o postupku pri baždarenju istih.

Nadopunjujuć normativne naredbe kr. ugar. ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu izdane pod br. 9334. od god. 1874. i br. 18377. od god. 1875., nalazim odrediti, što sliedi:

Dodatak k propisom o baždarenju posudnih mierah za suhe stvari.

Baždariti se mogu takodjer i mjere za suhe stvari držeće 20 litarah, 10 litarah i 5 litarah, koje su polag izmierah u §. 14. normativne naredbe pod br. 9334. ex 1874. izdane iz uvinutoga tvrdoga drva tako napravljene, da su koli bočine, toli dno iz jednoga jedinoga komada. Pri mjerah tih nesmije debljina bočinah iznašati manje od 8—5 milimetarah, a debljina dna, koje se smije

graditi takodjer iz jelovine, manje od 20—10 milimetarah, a koso odrezani krajevi, prekrivajući se medjusobno barem za 5 centimetarah, moraju biti sabiti s dva barem reda čavalah, imajućih plosnate, u nutarnjoj strani posude stojeće glavice, kojih se čavalah krajevi, sižući kroz bočine, imadu iz vana prikovati na probušene pločice iz kovi.

Dno ima cielom debljinom mu biti udešeno u nutarnju šupljinu posude razito s dolnjim krajem posude, i prikovati se s dva reda čavalah za bočine. Osim toga da bude dno što bolje pričvršćeno za bočine, imadu se udesiti dvie u nakrst stojeće željezne šinje, koje imadu teći u jednom komadu, počimajuć od gornjega do doljnjega kraja posude, gdje su oštro suvraćene ter idu sredinom dna do druge mu strane, pak su tamo opet oštro u vis uz bočine suvraćene do gornjega kraja. Te šinje imadu se i o bočine i o dno pričvrstiti čavli, kojih plosnate glavice su u nutrašnjosti posude a šiljak je iz vana prikovan.

Četiri takova čavla moraju se nalaziti tik nutarnje strane posude, jedan pak u sredotočju dna, gdje se sastaju u nakrst željezne šinje.

Na gornjem i dolnjem rubu tih posudah imade u istoj ravni s timi rubi udešen biti po obruč željezni, kojih je svaki, gdje se stiče sa šinjami, pričvršćen o posudu čavli, kojih plosnate glavice se nalaze u nutrašnjosti posude, a šiljci su iz vana prikovani. Osim toga imade se dolnji obruč prikovati na četiri medjusobno jednako razstavna mjesta o bočine i kroz bočine o dno.

Mjere držeće 20. litarah imaju dva uha (ručice), kojih plosnati krajevi su izmjenice gore i dolje suvraćeni i nasuprot jedan drugomu prikovani o bočine posude.

Glede obilježbe modalitetah baždarenja i dopuštenih granicah manah, ostaju u krieposti predmeta se tičući propisi normativnih naredbah izdanih glede baždarenja.

Baždarski biljeg imade se udariti na gornjem rubu posude na tri medjusobno jednako razstavna mjesta, a žigom prižeći na dno posude unutra, izvana pak na bočine, zatim na dno, gdje se krajevi bočinah stiču i prekrivaju, tako da kruna gleda prama sredotočju dna, a broj baždarskoga ureda stoji tik obruča na rubu bočinah.

Dodatak k propisom o baždarenju iz lima napravljenih posudnih mierah za tekućine i suhe stvari.

Baždariti se mogu takodjer za mjerenje tekućinah i suhih stvarih opredieljene, iznos mjere razito sadržavajuće, u zakonito propisanoj veličini iz lima napravljene mjere, držeće 2 litra i manje, kojih obruči su iz pokositrene željezne karike i cielom površinom prisvarene o bočine posude, a rub lima nije suvraćen na obruče.

Glede dimenzijah, obilježbe, modalitetah baždarenja, dopuštenih granicah manah i baždarskih pristojbah ostaju u krieposti predmeta se tičući propisi normativnih naredabah, glasećih o baždarenju.

Baždarski biljeg imade se udariti na dolnjem kraju uha (ručice) mjere, na kraju zjala, na oko iz kositra, nakapano na crtu, gdje se spajaju krajevi bočinah. Osim toga imade se još u kut, gdje se stiče izvanjska strana dna i dolnji obruč, nakapati oko iz kositra i na oko udariti biljeg.

Dodatak k propisom o baždarenju posudah za mjerenje octa.

Baždariti se mogu za mjerenje octa opredjeljene mjere takodjer, koje su otočene u veličini dopuštenoj polag normativne naredbe pod br. 18.377. ex 1875. izdane, nego u dimenzijah propisanih u normativnoj naredbi pod br. 9334. ex. 1874. za mjere razito sadržavajuće, a zjala jim je stalno i nerazstavljeno obrubljeno finim kositrom.

Zarub taj valja da je otočen i tako čvrst, da se može bez oštrbljenja udariti na njega biljeg i gornja ploha nu ima stajati paralelno s dnom.

Na bočine posude imade se užeći iznos mjere kao i ime ili znak onoga, koji je napravio posudu.

Baždarenje imade se obaviti vodom istim načinom kao i pri mjerah iz lima, i biljeg imade se udariti na zjalù mjere na dva mjesta, nalazeća se jedno naprama drugomu.

Baždarske pristojbe ostaju nepromjenjene.

Dodatak k propisom o baždarenju vagah poprečnicah i jednakimi kraci.

Baždariti se mogu takodjer vage poprečnice s jednakimi kraci 5 kilogramah i veće nosivosti, kojih jezičac je prišarafljen u poprečnik, a pazuho šarafa je dosta široko i tako točno izradjeno, da medju dolnjom stranom mu i gornjom stranom poprečnika neima nikakova prazna medjutka, ter je nadalje redoviti položaj jezičca naznačen sudarajućimi se crtami, usječenimi u stranu poprečnika i dolnjega kraja jezičca.

Dodatak k propisom o baždarenju iz drva napravljenih mierah za tekućine, držećih 5 litarah, 10 litarah i 20 litarah.

Baždariti se mogu takodjer i mjere tekućinah od 5 litarah, 10 litarah i 20 litarah, koje su napravljene u dimenzijah odgovarajućih inače normativnoj

naredbi pod br. 9334. ex 1874. izdanoj, ali u kojih odjelke od 5 litarah nenaznačuju čavlići udareni u bočine posude, nego gornje plohe tanjirićah pričvršćenih trajno o željeznu otku, pomaljajuću se iz dna u sredini posude. Dolnji tanji kraj te željezne otke imajući oblik šiljka prolazi kroz dno, za koje je pričvršćen navijkom, a uz to je još kraj šiljka prikovan. Drugi kraj željezne otke prikovan je o željeznu priečku u nakrst stojeću, koja sačinjava jedan od promjerah posude, a prikovana je na oba kraja o bočine posude, ter joj gornja ploha stoji u ravni najvećega iznosa mjere, koju drži posuda.

Baždarenje imade se u svem obaviti načinom običnim i imade se užeći biljeg u vanjsku stranu bočinah, a udariti u gornju plohu priečke.

Simony s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.

Komad XIV.

Izdan i razposlan dne 24. travnja 1876.

Br. 37.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. vladnog odjela za unutarnje poslove od 4. travnja 1876. br. 6331.

proti prekomjernom pušćanju krvi.

§. 1.

Pušćanje krvi prosjekom žile, pijavkami i rogovi dozvoljeno je osobam, koje se tim poslom bave, a liečnici nisu, samo po odredbi liečnika.

§. 2.

Osobe, koje se pušćanjem krvi na jedan ili na drugi način zanimlju, a nisu liečnici, stavljaju se pod strogi nadzor redarstva.

§. 3.

Takove su osobe odgovorne za svaku štetu, koja bi se pušćanjem krvi komu po zdravlje ili po život naniela i onda, ako bi krv odredbom liečnika pustile, a bez dovoljne opreznosti.

§. 4.

Osobe, koje se pušćanjem krvi neovlašteno bave, imaju se za svaki slučaj, gdje se zateku, po propisih kazniti.

§. 5.

Stavljanje rogovah po javnih kupeljih u zajedničkih prostorijah za kupanje zabranjuje se bezuvjetno.

§. 6

Političke oblasti su dužne pod vlastitom odgovornošću najstrožije bditi, da se u njihovu području ne dogadjaju zloporabe pušćanjem krvi.

§. 7.

Prestupnici ove naredbe u koliko nebi §§. 335., 343. i 344. kaznenoga zakona podpadali, kaznit će se redarstvenim putem po obstojećoj naredbi od 20. travnja 1854. sadržanoj u drž. zak. listu od god. 1854. br. 96. t. j. novčanom globom od 1 for. sve do 100 for. a. vr. ili zatvorom od šest satih do četrnajst danah.

§. 8.

Provedba ove naredbe ustanovljuje se posebnim propisom.

za bana:

Živković s. r.

Br. 38.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odjela za unutarnje poslove od 4. travnja 1876. br. 6332.,

kojom se izdaje provedbeni propis k naredbi o prekomjernom puštanju krvi.

1. Pušćanje krvi prosjekom žile je kiruržka operacija, za koju trieba točno znanje anatomskih odnošajah i žile, koja će se prosjeći, i tjelesnog diela, iz kojeg se hoće krvi pustiti.

S toga valja liečnikom, u koliko je to ikako moguće, u slučajevih, gdje se odredi krv prosjekom žile pustiti, da tu operaciju oni sami obave, te ju samo iznimice osobam na to ovlaštenim prepuste.

2. Dok se zdravstveni odnošaji u zemlji na bolje neokrenu, dok ne bude po svuda dovoljnog liečničkog osoblja, može se pušćanje krvi prosjekom žile prepustiti i osobam, koje nisu liečnici. Nu ove osobe moraju da budu na to ovlaštene.

3. Ovlaštenim na pušćanje krvi prosjekom žile imaju se smatrati barbiri, koji su se u kojem mjestu nastanili, i njihovi kalfe, nu uz odgovornost majstora.

4. U predjelih, gdje nebi bilo barbirah, može polit. oblast i druge osobe ovlastiti krv prosjekom žile pušćati, koje su si tomu vještinu, bilo to u bolnicah, bilo u drugih sgodah pribavili. Takove osobe moleće polit. oblast, da ih za pušćanje krvi ovlaste, moraju osim vještine svoje, da naznače izvore, odkud živu (pošto je privreda pušćanjem krvi samo nuzgredna), pa da su u ćudorednom pogledu bez prikora; one moraju osim toga, da imaju svoje stalno boravište.

5. Barbiri i ostale osobe, koje je polit. oblast na pušćanje krvi prosjekom žile ovlastila, ovlašteni su u jedno krv pušćati stavljanjem rogovah (kupicah) i pijavicah.

6. Primalje, koje su na kojem primaljskom učilištu diplomirane, osposobljene su ujedno za pušćanje krvi stavljanjem pijavicah.

*

7. Prosjekom žile, stavljanjem rogovah ili pijavicah vlastne su sve ove osobe krv pustiti samo onda, kada to bolestniku liečnik odredi.

Puste li one komu krv jednim ili drugim načinom, a bez liečničke odredbe, to time gube svu daljnju vlast, na koju su ovlaštene, a osim toga podpadaju kazni, koju naredba od 20. travnja 1854. sadržana u državnom zak. listu od godine 1854. br. 96. ustanovljuje, u koliko im čin nebi pod kazneni zakon spadao.

8. Liečnik ima svaki za puščanje krvi pismenu odredbu da izdade.

9. Svaki barbir i svaka druga osoba ovlaštena krv pustiti ima pismene dozvole liečničke u posebnom zapisniku da bilježi, — a u koliko nebi bio pismen, da ih uvjek spravi, te da se, ako to bude od potrebe, izkazati može, da je komu krv pustio jedino na odredbu liečnika.

10. Uredovni liečnici, svaki u svojem području, imaju nad tim da bdiju. da se osobe na puščanje krvi ovlaštene dozvoljnimi odredbami od strane liečnikah izkazati mogu, — u protivnom slučaju imaju oni to dotičnoj polit. oblasti prijaviti, koja je dužna s takovimi osobami po §. 7. naredbe ove postupati.

11. Barbiri i osobe po polit. oblasti na puščanje krvi ovlaštene dužne su svoje sprave da imaju uvjek čiste i izvrstne (§. 3.), pa je svakom kao uredovnom tako i sukromnom liečniku na zahtjev pokazati, da se o tom uvjeri.

12. Barbiri i osobe na puščanje krvi ovlaštene dužne su dotičnom uredovnom liečniku na sva pitanja odgovoriti, u koliko bi se ovaj o njihovoj vještini hotio uvjeriti.

13. Svaki je uredovni liečnik dužan u svojem zdravstvenom izvieśću na koncu godine da o tom osoblju izviesti, koliko ga u svojem području imade, koliko je koje liečničkih dozvolah na ljeto izkazalo, kakovo je orudje pronašasto, te da li je ono svoju vještinu zbilja tekućeg ljeta zasvjedočilo.

14. Po gradovih imade gradska oblast, a po seoskih obćinah podžupanija da sve osoblje u evidenciji drži, koje je za puščanje krvi ma kojim načinom ovlašćeno, te ga brižno nadzire, da granice svojega djelokruga nepredje, pa popis svega kolikog takovog osoblja liečnikom svojega područja predati, koji za takove obave druge kakove osobe nebi rabili.

15. Dogodi li se puščanjem krvi kojim god načinom po bolestnika što god nepovoljna, to se ima odmah bližnji liečnik u pomoć da pozove, naročito: a) ako je težko krv obustaviti, b) ako se uz žilu, iz koje bi se krv imala pustiti, još što godj povriedi (živac ili žila kucavica), c) ako iz rane krv opet teći počme, d) ako se rane užgu i ognoje; e) ako se cieli dio okraj rane užge.

16. Za svaku štetu, koja bi puščanjem krvi kojim god načinom po zdravlje bolestnika ili po život njegov nastala, imaju se osobe, koje su krv pustile pod odgovornost staviti, izuzev, u koliko se ova šteta nebi mogla njim u grieh upisati (§. 3.)

17. Stavljanje rogovah po javnih kupeljih u zajedničkih prostorijah za kupanje zabranjuje se koli iz ćudorednog toli iz zdravstvenog obzira. U obće nesmije biti u javnih kupeljih za taj posao priredjenih prostorijah.

Posjednike takovih kupeljih, ako bi ih u takove svrhe rabili, kaznit će nadležna oblast za svaki slučaj redarstvenim putem polag već spomenute naredbe od 20. travnja 1854.

18. Stavljanje rogovah po odredbi liečničkoj dozvoljuje se u posebnih kabinah, i to u kupki za svaku osobu na poseb, pošto se ono tim načinom obavljeno neprotivi niti čudoredju, a niti zdravstvenim obzirom. Nu uvjek se mora takova kupka iza svakog bolestnika, komu su se tuj rogovi stavljali, izprazniti i očistiti, da sliedeći bolestnik posve čistu i kupku i vodu dobije.

Prestupak ove ustanove kaznit će nadležna oblast redarstvenim putem u smislu §. 7. ove naredbe.

19. Osobe, koje posjednici kupeljih za stavljanje rogovah rabe, imaju od dotične polit. oblasti izhoditi, da je na to ovlaste, pa se stavljaju takodjer pod redarski nadzor (14.)

20. Za puščanje krvi kojim god načinom pripada osobam na to ovlaštenim, u koliko nebi bili liečnici, novčana nagrada, koja se kao najmanja posebnim ovdje priloženim cienikom ustanovljuje.

21. Organi obćinskih poglavarstvah, sve zdravstveno osoblje, bilo ono u službi ili ne, zatim osoblje na puščanje krvi ovlašteno, pa organi polit. oblastih dužni su na to što strožije paziti, da se zaprieči puščanje krvi kojim god načinom po osobah na to neovlaštenih, koje se imaju nadležnoj polit. oblasti prijaviti, a ova proti njim u smislu §. 7. ove naredbe postupati.

22. Osobitu pozornost valja uredovnim organom na osobe svratiti, koje skitajuć se od mjesta do mjesta neukim ljudem na zahtjev a bez liečničke odredbe žilu sjeku i drugim načinom krv puščaju.

Takovu pozornost valja ne manje i na cigane obratiti, koji se u obće nadriliečenjem, a napose puščanjem krvi po selih zanimlju.

Takove osobe ma gdje zatečene imaju se po dotičnih upravnih organih s mjesta uhititi, pa dotičnoj oblasti na nadležno uredovanje predati.

23. Oblasti koli obćinske toli i podžupanijske imaju naročito na to strogo paziti, da se zakutne kupelji u svrhu neovlaštenoga pušćanja krvi stavljanjem rogovah gdje god nepodignu, koje bi skrovne pa bez ikakova nadzora po zdravlje i po život neukog pučanstva bile još više štetne od dosadanjih javnih pod nadzorom stojećih kupeljih.

Takove kupelji imade polit. nadležna oblast da s mjesta dokine, a vlastnika postupku po §. 7. ove naredbe podvrgne.

24. Upravni organi, koji bi zloporabu pušćanja krvi budi iz nehajstva, budi iz kakova mu drago drugog razloga unapredjivali, podpadaju disciplinarnom postupku nadležne oblasti.

Za bana:

Živković s. r

CJENIK

o najmanjih nagradah za puščanje krvi po osobah, koje su ovovladnom naredbom od 4. travnja 1876. broj 6332. na to ovlaštene, a medju liečnike nespadaju.

1. Za prosjek žile 25 novč.

2. Za stavljanje pijavakah, — ako se samo jedna imade staviti, pripada za to nagrada od 15 novč., ako ih pako više trieba, to se opredjeljuje ciena do 3 pijavke na svaku po 10 novč., — a što je preko toga nadalje sve po 5 novčićah više.

Za pijavke, ako se od drugud nenabave, valja stavljatelju posebno platiti prema pogodbi.

3. Za stavljanje rogovah (kupicah), za svako na poseb opredjeljuje se nagrada od 5 novč.

4. Ako se krv pušća na jedan ili drugi način u stanu bolestnikovu, to se povrh pristojbe pod 1. 2. i 3. može za posjet uračunati 10 novč.

5. Stanuje li bolestnik preko 2 kilometra od stana osobe na pušćanje krvi ovlaštene, te se krv u njegovu stanu pušća, to joj pripada prost podvoz ili mjesto ovoga 25 novč., a osim pristojbe pod 1. 2. ili 3. za posjet dvostruka pristojba.

6. Stanuje li bolestnik preko 8 kilometara, to plaća uz pristojbe pod 5 naznačene za posjet 1 for. — 1 for. 50 novč.

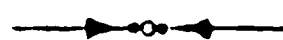

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XV.

Izdan i razposlan dne 6. svibnja 1876.

Br. 39.

Previšnji reskript

od 14. svibnja 1875.

o statutu, kojim se ustanovljuje ustrojstvo grčko-iztočnoga srbskoga narodno-crkvenoga sabora.

MI FRANC JOSIF PRVI,

božijom milošću car austrijski,

kralj češki itd. Apoštolski kralj Ugarske, Dalmacije, Hrvatske ı Slavonije itd.

Naš kraljevski pozdrav svima, kojih se ova stvar za sada tiče, ili u napredak ticala bude.

Pošto je posle srećnog popunenja grčko-istočne srbske mitropolitske i patrijarske stolice i dne 18. avgusta godine 1874. svečano obavljene instalacije izabranog i od Nas premilostivo potvrdjenog Mitropolita-Patrijarha sabrani u Sr. Karlovcima grčko-istočni srbski narodno-crkveni sabor statut o ustrojstvu sabora na novo u pretres uzeo i zgotovio, i u sprovodu preponizne svoje predstavke s

podaničko-vernom molbom za podelenje Našeg najvišeg odobrenja Nama podneo, to smo Mi usljed mnenja od ug. kr. Našeg ministarskog Saveta podnesenog, isti s nekojim promenama od česti sa pogleda vršenja Našeg najvišeg kraljevskog prava nadzora, dotično odobrenja i potvrde, od česti radi upotreblenja umestnijih i pravilnijih izraza za dobro našli najmilostivije potvrditi, čega radi izdali smo i izdajemo Mi ovu Našu kraljevsku uredbu, po kojoj odobreni zaključci sledećim načinom glase:

Ustrojstvo grčko-istočnog srpskog narodno-crkvenog sabora.

Ustrojstvo grčko-istočnog srpskog narodno-crkvenog sabora ustanovljava se pored priuzdržanja ustavnim putem vršiti se imajućeg prava vrhovnog nadzora dotično odobrenja i potvrde Njegovog carskog i apostolsko-kraljevskog Veličanstva na sledeći način.

§. 1.

Grčko-iztočni srpski narodno-crkveni sabor jeste zastupstvo grčko-iztočnih vernih u opsegu srpske mitropolije u stvarima crkve, škole i na ove odnosećih se zaklada.

§. 2.

Grčko-iztočni srpski narodno-crkveni sabor sastoji se iz 75 poslanika, od kojih se 25 od sveštenićkog, a 50 od svetovnog reda po saborskom izbornom redu biraju.

§. 3.

Arhiepiskop karlovački i grčko-iztočni srpski mitropolit i patrijarh i dijecezalni episkopi, članovi su sabora po svom dostojanstvu.

Poslanici saborski biraju se na tri godine.

Mandat na medjuvremeno upražnjena mesta izabranih poslanika prestaje u jedno isto vreme kao i mandat prvobitno izabranih.

§. 4.

Naputci od strane birača ne vežu poslanike.

§. 5.

Sabor presudjuje pravovaljanost izbora saborskih poslanika, i po tom je vlastan poverenika svog izaslati, da obeleži (konstatuje) okolnosti, koje mu je znati nužno za presudjenje valjanosti izbora. — Poverenik javiće uvek napred političkoj vlasti o svom izaslanstvu, a ova će učiniti nužna razpoloženja za održanje poredka. — No sudelovanje iste samo se na to rasprostire, da se istražni poverenik u postupku svom delom nepreči.

§. 6.

Saborski poslanici imaju na vreme delovanja svog dnevnice i naknadu putnih troškova po načinu, kako to sabor, bude ustanovio.

§. 7.

Grčko-istočni srpski narodno-crkveni sabor sastaje se redovno svake treće godine, i to u vreme izmedju Uskrsa i Duhova, a vanredno po potrebi.

Potrebu vanrednog sastanka presudjuje sam sabor ili saborski odbor (§. 21.) ili predsednik ovoga.

Svako odstupanje od redovnog vremena sastanka, dalje produženje redovnog, kao i saziv vanrednog sastanka, ovog poslednjeg uz označenje razpravnih predmeta ima se preko predsednika predhodno Njegovom Veličanstvu prijaviti.

Sednice saborske završuju se redovno za šest nedelja.

§. 8.

U tom slučaju, ako Njegovo Veličanstvo želi vršiti pravo Svoga najvišeg nadzora preko kr. poverenika, ovaj ne utiče u razpravu saborsku i donašanje zaključaka, niti može prečiti zakonitu radnju njegovu.

§. 9.

Sabor saziva Mitropolit i patrijarh, ili akoje upražnjena stolica mu, mitropolitski crkveni savet uz predhodno učinjenu prijavu Njegovom Veličanstvu, i posle dobivenog odobrenja od Njegovog Veličanstva.

Njegovo Veličanstvo ima pravo sabor odgoditi, isto tako i razpustiti ga, u ovom poslednjem slučaju prestaje i krepost izbora saborskih poslanika; ali je mitropolit-patrijarh ujedno dužan, radi saziva novog sabora Njegovom Veličanstvu za tri meseca izveštaj podneti.

§. 10.

Sabor odredjuje svoj poslovnik, koji po dobivenom odobrenju Njegovog Veličanstva u budućem zasedanju stupa u život.

Sabor odredjuje svoj dnevni red.

§. 11.

Sabor se proglašuje za sastavljen, — konstitujisan — čim se nadpolovična većina svih izabranih poslanika overovi i saborski častnici izaberu.

Da sabor može donositi odluke, mora biti prisutna nadpolovična većina saborskih članova, a odluke donosi sabor nadpolovičnom većinom prisutnih članova.

*

§. 12.

Predsednik je saboru arhiepiskop karlovački i grčko-istočni srpski mitropolit-patrijarh, ili ako je patrijaršeska i mitropolitska stolica upražnjena, najstariji episkop po posvećenju.

§. 13.

Sabor bira na celo vreme saborske periode iz svetovnog reda podpredsednika, koji zastupa predsednika i njegove poslove obavlja, kad je ovaj prepročen.

Isto tako bira sabor potrebne perovodje za svaki pojedini tečaj sednica.

§. 14.

Na zahtevanje vlade podnosiće se zapisnici u dostavernom prepisu predsedniku ugarskog ministarstva.

Predstavke sabora podpisuju predsednik, podpredsednik i perovodja.

§. 15.

Odluke sabora obnaroduje i izvršuje predsednik sabora, odnosno saborski odbor.

§. 16.

Sabor neprima nikakva izaslanstva. Svako opštenje sabora sa osobama telima ili vlastima ide preko predsednika saborskoga.

§. 17.

Sednice sabora javne su. Predsednik ima pravo i dužnost održavati red i mir, slušaoci imaju se mirno ponašati.

§. 18.

Delokrug je saboru, da uz najviši nadzor Njegovog Veličanstva raspravlja, uredjuje i preko svojih organa upravlja i izvršuje poslove, koji se tiču predmeta pomenutih, u §. 1., dakle naročito:

1., Staranje oko održanja grčko-istočne srpske narodno-crkvene avtonomije:

2., Izbor grčko-istočnog srpskog mitropolita patrijarha i mitropolitskih organa —

Naprotiv delokrug sabora ne prostire se na dogmatične, veroučevne obredne i liturgične stvari i na disciplinu u duhovnim stvarima, koja se odnosi na crkveni zapt i red.

§. 19.

Osobito spada u poslove sabora da ustanovi:

1., Štatute, koji se tiču uredjenja parohija, protopresviterata i eparhija, razumevajući ovamo i ustanovljenje broja i obsega eparhija, — dalje štatute, koji se odnose na ustrojstvo crkvenih opština, eparhijskih i mitropolitskih vlasti, eparhijskih skupština i grčko-istočnog srpskog narodno-crkvenog sabora.

2., Štatute, koji se odnose na dotaciju parohijskog sveštenstva, manastirskog bratstva, protopresvitera, episkopa i mitropolita-patrijarha.

3., Štatute, koji se odnose na uredjenje vjeroispovednih nižih i viših škola, i nastavnih zavoda, razumevajući ovamo i ustanovlenje nastavnog sustava u granicama državnih zakona: ali se izuzima nastavni sustav bogoslovije, koji uredjuje arhijerejski sinod i to u pogledu svetovnih nauka s preslušanjem narodnog crkveno-školskog saveta.

4., Štatute o upravi, kontroli i upotreblenju narodno-crkvenih dobara, — ovamo računajući i manastirska dobra, fondova i fundacija, s pogledom na osnovne celji, kao što je to odredjeno saborskim zaključkom od god. 1865. odobrenim kr. uredbom od 10. Avgusta 1868. god.

5., Štatute, koji se odnose na nadzor nad onim narodno-crkvenim dobrima, fondovima i fundacijama, kojima mitropolit-patrijarh i episkopi rukuju.

6., Štatut o izdavanju zajma iz grčko-istočnih srpskih narodno-crkvenih fondova i fundacija.

7., Pravila i propise disciplinarne u opsegu po saboru donesenih statuta.

8., Odredbe o osnivanju novih i ukidanju postojećih manastira.

Sve prednavedene uredbe (štatuti) i odredbe sabora stupaju u život tek posle potvrdjenja od strane Njegovog Veličanstva.

9., Saborom ustanovljeni proračun u pogledu troškova na potrebe crkvenih i prosvetnih celji, svih narodno-crkvenih fondova, fundacija i zavoda, ovamo računajući i manastire — podnosi se predsedniku ug. kr. ministarstva radi nadzora o tome, da li su kod rukovanja sa fondovima i fundacijama postojeći statuti (uredbe) obdržavani?

Ako se radi o odtudjenju, opterećenju, ili konvertiranju odnosno o promeni svrhe narodno-crkvenih dobara, fondova i fundacija kao i o pokriću koje potrebe u proračunu ustanovljene putem razreza — iziskuje se dozvola Njegovog Veličanstva.

10. Zaključni računi u pogledu u proračunu navedenih fondova, fundacija i zavoda — izuzimajući račune manastirske i nastavnih zavoda — o kojima

naredjuje §. 22. pod slovom z., ovoga ustrojstva — imaju se pre odpravka zaglavnog riešenja podneti predsedniku ugarsko-kraljevskog ministarstva radi nadzora, da li su u skladu sa proračunom sabora i da li je pregled (revisio) u formalnom pogledu pravilno obavljen?

Ustanovlenje broja i opsega parohija, protopresviterata i eparhija, osnivanje novih i ukidanje postojećih manastira, ustrojenje crkvenih konzistorija i mitropolitsko-crkvenog saveta (apelatorije) biva sapreslušanjem arhijerejskog sinoda.

§. 20.

Sabor bira:

a.,) grčko-iztočnog srpskog mitropolita i patrijarha po zasebnom statutu;

b.,) sveštenike i svetovne članove mitropolitskog crkvenog saveta osim episkopa;

v.,) eparhijske školske referente, glavnog školskog refenta i članove narodno-crkvenog školskog saveta.

Izbor glavnog školskog referenta, isto tako i izbor eparhijskih školskih referenata ima se na previšnju potvrdu podneti.

g.,) članove i zamenike saborskog odbora.

Izbori pod b., v., i g., preduzimaju se nadpolovičnom većinom glasova i davanjem glasaćih listića.

§. 21.

Sabor postavlja saborski odbor, koji se sastoji iz 9 članova: mitropolita-patrijarha kao predsednika, jednog episkopa, dva člana svešteničkog i pet članova svetovnog reda. Članove ove bira sabor iz svoje sredine i to jednog episkopa bez obzira na predeo, jednog sveštenićkog člana iz Ugarske, drugog iz hrvatsko-slavonske kraljevine, isto tako dva svetovna člana iz jedne, a dva iz druge oblasti, a peteg svetovnog člana bez obzira na predeo. Članovima ovima bira sabor i zamenike i to: episkopu episkopa, sveštenićkim članovima jednog sveštenika a svetovnim članovima tri svetovna. Sve ove zamenike bira bez obzira na predeo.

Episkop odnosno zamenik njegov zamenjuje predsednika odbora, kad je ovaj preprečen. Odbor bira iz sredine svetovnih članova svojih na vreme svoga postojanja podpredsednika.

Ovlašćenje saborskog odbora traje za celo vreme saborske periode, a u svakom slučaju dotle, dok ga novo sastavši se sabor izborom drugih članova ne zameni.

Perovodja saborskog odbora je narodno-crkveni sekretar.

Za donašanje odluke nužno je osim predsednika prisustvo četvorice od uredno pozvanih članova.

Poslovnik svoj odredjuje sam saborski odbor u granicama ovog ustrojstva, prijavljuje ga predsedniku ugarsko-kraljevskog ministarstva i podnosi ga naknadno saboru na odobrenje.

Članovi saborskog odbora dobijaju za vreme delovanja svoga dnevnice i naknadu putnih troškova, kako to sabor odredi.

§. 22.

U delokrug saborskog odbora spada:

a) da priprema predloge za raspravu saborsku i vlastan je toga radi stručnjake preslušati;

b) da obnaroduje i izvršuje saborom donesene, najvišom potvrdom snabdevene i u delokrug saborskog odbora spadajuće uredbe (štatute) i odluke i da kontroliše organe, koji su uredbama ustanovljeni;

v) da imenuje putem stečaja i po izkazanoj nužnoj sposobnosti sve činovnike fiskalatske, ikonomske, računo-ispitateljske i blagajničke pri fondovima, fundacijama i zavodima, koji se tiču cele mitropolije isto tako da ih odpušta sbog prestupa ili nemarnosti, dokazane disciplinarnim postupkom ili na osnovu presude krivičnog suda.

Predsednik postavlja privremeno nužne substitute dalje on imenuje i odpušta kancelarijsko i poslužiteljsko osoblje u smislu gornjih uslova. — U slučaju odpusta imaju dotični pravo utoka na saborski odbor.

g) Saborski odbor ima neposredno nadzor nad narodno-crkvenim dobrima, ovamo računajući i dobra fondova, fundacija i zavoda, manastira kao i ona, kojim rukuju mitropolit-patrijarh i episkopi.

Radi toga može periodično poverenike na lice mesta izašiljati.

d) Saborski odbor dozvoljava zajmove iz onih kapitala, koji stoje pod narodno-crkvenom upravom.

e) Saborski odbor dozvoljava svotu na podmirenje vanrednih i nepredvidjenih potreba u okviru saborom odredjenog proračuna.

ž) Saborski odbor pregleda računovodstvom ispitane račune svih fondova, fundacija i zavoda, koji (računi) podpadaju računskom zaključenju (finalisanju) sabora.

z) finalisuje od dotične eparhijske vlasti podnesene i računovodstvom predhodno ispitane račune manastira i nastavnih zavoda.

§. 23.

Saborski odbor sastaje se svake godine meseca Marta, Juna, Septembra i Novembra u sedištu mitropolita i patrijarha.

Vanredne sednice po potrebi saziva predsednik ili zamenik njegov.

Zapisnik o sednicama saborskog odbora podnosi se predsedniku ugar. kraljevskog ministarstva u prepisu.

§. 24.

Saborski odbor podnosi svakog tečaja saborskog saboru izveštaj o svome radu i zapisnik na razvidjenje.

§. 25.

Predsednik i članovi saborskog odbora odgovorni su za svoj postupak saboru. Oni su dužni naknaditi svu štetu, koju su sami prouzročili, ili koja je nanesena sa njihove nemarnosti.

Naknada se može tražiti samo redovnim sudskim putem.

§. 26.

Mesto je saboru redovno u sedištu grčko-iztočnog srpskog mitropolita i patrijarha, pridržavajući i dosad vršeno pravo Njegovog Veličanstva, da isti i na drugo koje mesto odredi.

§. 27.

Ustrojstvo sabora može se na saboru samo uz dozvolu dve trećine svih saborskih članova izmeniti.

§. 28.

Postojeće dosad u kreposti uredbe i naredbe ostaju u svojoj kreposti, dok se zakonitim putem ne promene ili drugima ne zamene ; naprotiv one, koje su, i u koliko su ovome ustrojstvu protivne, stavljaju se van kreposti.

Prelazna opredelenja.

§. 29.

Saborski odbor rešava u drugoj, odnosno u trećoj instanciji u onim stvarima, koje spadaju u delokrug eparhijskih administrativnih odbora, sve dotle, dok se organ na tu celj ne ustanovi.

§. 30.

Dosadanja uprava narodno-crkvenih fondova ukida se, i na mesto njeno stupa saborski odbor.

Da saborski odbor može odpočeti svoje zvanično poslovanje, postaviće privremeno pored privremenog uputstva nužna zvanija odvetništva, računovodstva i blagajne sa razmernom platom iz narodno-crkvenih fondova.

§. 31.

Po tome prestaje službovanje dosadanje uprave narodno-crkvenih fondova i mitropolitskih asistenata u smislu §. 30. ovog ustrojstva, i oni imaće na osnovu završenih računa, fondove, dobra i depozita, kojima bi rukovali, saborskom odboru ili osobama, koje ovaj odredi, pored urednog inventara u tri primerka predati i svoje račune odmah zgotoviti i saborskom odboru uručiti. Jedan primerak inventara podneće saborski odbor predsedniku ugarsko-kraljevskog ninistarstva.

§. 32.

Saborski odbor ima zgotoviti i saboru podneti nacrt štatuta o postupku pri davanju zajma, dalje nacrt o uputstvu, osoblju i plati za ona zvanija, koja su naznačena u §. 22.

I dotle, dok ova uredba s odobrenjem Njegovog Veličanstva ne stupi u život, imaju važnost u pogledu davanja zajma dosadanji propisi i običaji.

§. 33.

Saborski odbor ima zgotoviti i saboru podneti predloge, koji su naznačeni u uredbi saborskoj od god. 1865. odobrenoj kralj. uredbom od 10. Avgusta 1868. ali nisu još izradjeni i to: po I. B. §. 27. o uredjenju episkopske dotacije i po I. G. §. 28. i V. §. 5. o dotaciji manastirskog bratstva i o načinu rukovanja manastirskih dobara."

Poveravajući Našem ugarskom ministru predsedniku obnarodovanje i izvršenje ove uredbe izjavljujemo ujedno, da u slučaju popunenja mesta nadziratelja dobara pomenutog pod slovom a.) §. 16. V. B. kr. uredbe Naše od 10. avgusta 1868. pravo na potvrdu istog Sebi zadržavamo, kao što medju prelaznim opredelenjma ove ustrojstvene naredbe prema drugom odnosno trećem stepenu

sudjenja na saborski odbor prenesenog, želimo da se i na dalje održi mogućnost utoka na naše ugarsko ministarstvo, kao i ovoga pravo uništenja.

Dano na Reci četrnajstog maja god. hiljadu osam sto sedamdeset pete.

Franc Josif s. r.

B. Bela Wenkhajm s. p.

Obnarodovano pri otvaranju srpskog narodnog crkvenoga sabora dana 19. maja 1875.

Iz sednice srpskog narodnog crkvenog sabora držane u Sr. Karlovcima dana 7. juna 1875.

Predsednik srpskog narodnog crkvenog sabora
Prokopije Ivačković,
patrijarh.

Beležnik srpskog narodnog crkvenog sabora
Stevan V. Popović,
zastupnik sreza mohačkoga.

Br. 40.

Naredba

kr. ugarskoga ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 28. ožujka 1876. br. 6600.

o baždarenju bačavah opredieljenih za razvažanje piva.

Sporazumivši se s kr. ugarskim ministarstvom financijah, nalazim glede baždarenja bačavah za razvaženje piva opredjeljenih, odrediti što sliedi:

Bačve za razvažanje piva opredjeljene mogu se baždariti, kada jim je na dnu od slavine lahko vidivimi slovi užežena rieč „ser“ u Ugarskoj, a „pivo“ u Hrvatskoj i Slavoniji, a kubična držina jim medju sliedećimi granicami:

od	25	do	25·7	litra
„	50	„	51·5	„
„	100	„	102	„
„	200	„	203	„

Na bačve, koje zadovoljavaju tim zahtjevom, imade se užeći biljeg, naznačujući prama gore naznačenoj ljestvici sadržaj bačve s 25, 50, 100 i 200 litarah.

Bačve za razvažanje piva opredjeljene, kojih kubična držina se nenalazi u granicah gore naznačenih, imadu se neobaždarene odbiti, no za izpitivanje pripadajuća pristojba imade se u račun staviti.

Biljeg s krunom imade se izpod rieči „pivo“ užeći na istu dužicu, na koju je užežena rieč „pivo“.

Pivarom se pod novčanom globom ustanovljenom u §. 19. VIII. zak. članka od godine 1874., zabranjuje bačve za razvažanje piva opredjeljene u javnom prometu upotriebljavati na ine svrhe ili dopustiti, da bačve te ini tko upotriebljuje na ine svrhe.

Br. 41.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odjela za pravosudje od 24. travnja 1876. br. 1571.

ob ustrojstvu novoga kr. kotarskoga suda u Valpovu.

Na temelju zakona od 21. studenoga 1874. ob ustroju sudovah prve molbe (sbornik br. 55.) ustrojava se u području kr. kotarskoga suda u dolnjem Miholjcu nov kotarski sud sa sjedištem u Valpovu za trgovište Valpovo, pa za političke obćine: valpovačku, bizovačku i petrievačku, ovu potonju iz područja kr. gradsko-delegovanoga kotarskoga suda u Osieku.

Dan, kojega će započeti uredovanje novo ustrojenoga suda, proglasit će se kasnije.

Ivan Mažuranić s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XVI.

Izdan i razposlan dne 9. svibnja 1876.

Br. 42.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dal. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 14. travnja 1876. br. 1693.

o podžupanijskih učiteljskih sastancih.

Na temelju §. 195 zakona od 14. listopada 1874. ob ustroju pučkih školah i preparandijah u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji nalazi kr. zemaljsko-vladni odjel za bogoštovje i nastavu radi provedbe §§. 96., 97. i 99. pomenutoga zakona izdati sliedeću „naredbu o podžupanijskih učiteljskih sastancih“.

Ivan Mažuranić s. r.

Naredba o podžupanijskih učiteljskih sastancih.

Ustanove obćenite.

§. 1.

U svakoj podžupaniji ima se redovito najmanje jedan put u godini držati učiteljski sastanak (§. 96. šk. zak.)

§. 2.

Podžupanijskim učiteljskim sastankom prinadleži, o skladnu razvoju nutarnjega ustrojstva pučkoga školstva dotične podžupanije nastojati; o načinih, kojimi bi se pučko školstvo unaprieditі moglo, svjetovati se; potrebite glede toga predloge školskim oblastim podnositi i o pitanjih, koja u poslovih školskih budu zadavale iste oblasti, svoje mienje izricati.

Napose podžupanijskim učiteljskim sastankom prinadleži:

a) ob opazkah, učinjenih na temelju izkustva glede naukovnih osnovah i svakomu razredu doznačenih ciljevah, razpravljati i shodne promjene predlagati;

b) uredjenje rabećih čitanakah i inih školskih knjigah i učilah prosudjivati ter glede usavršavanja istih, odnosno glede uvadjanja novih školskih knjigah i učilah predloge činiti;

c) metode, što jih teorija i praksa shodnimi priznaje, pobliže ocjenjivati ter se o tom, da li bi ih sgodno bilo poprimiti ili ne, izjavljivati;

d) svoje mnienje o načelih školske discipline izricati ter i u tom pravcu stavljati potrebite predloge;

e) svu moguću pozornost svraćati na potrebne strukovne tečaje, na učeničke i učiteljske knjižnice, školske vrte, gombališta i sve, što se tiče njegovanja zdravja školske mladeži;

f) sve zaprieke, s kojih se u podžupaniji pučka obuka uspiešno razvijati nemože, izpitivati i podnositi glede toga potrebne predloge;

g) načine, kojimi bi se marljivije polaženje škole i što veći sklad izmedju domaćega i školskoga uzgoja postići mogao, iztraživati i predlagati;

h) načine, kojimi bi se promakla dalja strukovna naobrazba učiteljah predlagati; naročito pak viećati o sgodnom upravljanju učiteljskih i učeničkih knjižnicah.

Za dalju naobrazbu učiteljah u podžupanijskih učiteljskih sastancih osobito su sgodna predavanja popularno-znanstvenoga ili pedagogijskoga sadržaja; uzorna praktička predavanja iz kojega god školskoga predmeta, razlaganje ob uporabi kojega učila; razgledba nalazećih se u mjestnih školah učilah, pak po mogućnosti i priredjivanje izložbe takovih učilah.

§. 3.

Redoviti podžupanijski učiteljski sastanak saziva županijski školski nadzornik i odredjuje ujedno sporazumno s podžupanijskim školskim odborom mjesto, vrieme i trajanje sastanku, koje se medjutim preko 3 dana otegnuti nesmije.

§. 4.

Podžupanijskim učiteljskim sastankom obvezani su prisustvovati (§. 97. šk. zak.) svi ravnatelji, ravnajući učitelji, vjeroučitelji, učitelji i učiteljice, podučitelji i podučiteljice obćih pučkih, gradjanskih i viših djevojačkih školah, zatim ravnatelji i učitelji preparandijah kao i učitelji i učiteljice vježbaonicah, koje se nalaze u području iste podžupanije (dotično grada.)

Svi ti članovi imaju u skupštini svjetujući i odlučujući glas u svih pitanjih, o kojih se bude razpravljalo.

Predstojnici, učitelji i učiteljice nalazećih se u dotičnoj podžupaniji privatnih pučkih školah, zatim privremeni učitelji i učiteljice, svi nuzučitelji, a napokon i svi u području podžupanije nalazeći se umirovljeni učitelji mogu tim sastankom prisustvovati, ali samo sa savjetujućim, ne pak s odlučujućim glasom.

Članovi dotičnoga podžupanijskoga školskoga odbora, ako su — što im je slobodno — prisutni, smatraju se počastnimi gosti sastanka.

§. 5.

Predsjednikom podžupanijskoga učiteljskoga sastanka jest dotični školski nadzornik.

*

Podpredsjednik i dva perovodje biraju se izmedju članovah učiteljskoga sastanka na godinu danah, po koje izmaku mogu biti i opet izabrani.

Izabrani moraju primiti izbor, ako već zadnje godine nisu tu čast obavljali.

§. 6.

Razpravni program (dnevni red) za svaki sastanak ima se barem mjesec danah prije dostaviti članovom.

Zaključkom sastanka može se u ostalom razpravni program i razširiti, ali samo u granicah djelokruga, opredjeljena §. 2. ove naredbe; nu svaki novi predlog mora se pismeno podnieti i podpisan biti od tri redovita člana (§. 4. alinea 1.)

§. 7.

Radi priprave razpravnoga programa za dojdući sastanak biraju članovi iz svoje sredine stalni odbor, kojemu je predsjednikom županijski školski nadzornik.

Za razpravu ili provedbu pojedinih predmetah mogu se odabrati i posebni odbori.

§. 8.

Članovi podžupanijskoga učiteljskoga sastanka, koji imaju odlučujući glas, biraju tajnim glasovanjem izmedju učiteljah nalazećih se na sjedištu podžupanijskoga školskoga odbora (§. 163. c.) šk. zak.) dva zastupnika u podžupanijski školski odbor i zastupnike u zemaljsku učiteljsku skupštinu za slučaj, da ju odluči sazvati zemaljska vlada. (§. 98. šk. zak.)

§. 9.

O svakoj sjednici ima se sastaviti zapisnik, koji će sadržavati učinjene predloge i stvorene zaključke. Zapisnik podpisan obima perovodjama, podpredsjednikom i predsjednikom sastanka ima županijski školski nadzornik sa svojim izviešćem najkasnije za 14 danah iza obdržavana sastanka podnieti dotičnomu podžupanijskomu školskomu odboru, koji će, što je njegova djelokruga, obaviti i uz naznačaj učinjenih odredabah zapisnik dalje odpremiti kr. zemaljskoj vladi.

§. 10.

Redovitim članovom podžupanijske učiteljske skupštine pripada u smislu §. 97. šk. zak. predprega ili na račun dotičnih obćinskih blagajnih odšteta podvoza i dnevnica od 2 for.

B.

Poslovni red.

§. 11.

Svako po §. 7. ove naredbe za razpravu pripravljeno pitanje mora u učiteljskom sastanku imati svoga izvjestitelja; a svakomu izvjestitelju ima se za izvješćivanje — koje valja da bude ustmeno — dozvoliti barem 30 minutah.

§. 12.

Ako se glede kojega pitanja predlaže više zaključakah, to se debata ima točno lučiti na generalnu i specijalnu. U generalnoj se debati govori samo za i proti načelu dotičnoga pitanja, za i proti stanovištu i razlogom izvjestiteljevim, i da li se želi predložene zaključke novimi zamieniti ili popuniti; ti pako novi predlozi imaju se zatim pismeno izručiti predsjedničtvu.

§. 13.

Po svršenoj generalnoj debati prelazi se na specijalnu o pojedinih predlozih. — Dotični izvjestitelj predlaže sada redom pojedine predloge. Prije nego se o predlogu kojem glasuje, mora se izvjestitelju dati konačna rieč, do moguće prigovore oprovrgne.

§. 14.

Kod generalne i specijalne debate daje se govornikom rieč onim redom, kojim su se prije razprave ili za vrieme same razprave najavili predsjedniku; nu svaki govornik ima kod prijave naznačiti, da li će govoriti za ili proti; a to mora i predsjednik skupštini oglasiti, kada govorniku rieč daje.

§. 15.

U generalnoj i specijalnoj debati može jedan govornik samo dva put govoriti ob istom predmetu; prvi put daje mu se vremena do 15, a drugi put do 5 minutah, ako okolnosti više nedopušćaju. Samo radi kakova posebnoga izpravka ili kakove posebne opazke može predsjednik i po treći put dati govorniku rieč.

§. 16.

Nitko nesmije govorniku rieč presiecati; ako se govornik odaleči od predmeta, pozivlje ga predsjednik na stvar; a ako se nepristojno vlada, pozivlje ga na red. Neposluša li govornik u dva puta opomene predsjednikove, može mu ovaj oduzeti rieč.

§. 17.

Radi poziva na red ili radi oduzeća rieči može se govornik prizvati na skupštinu.

§. 18.

Ako se predloži, da se viećanje završi ili odgodi, odredjuje predsjednik glasovanje. Primi li se predlog, tad od najavljenih već govornikah mogu samo oš dva govoriti; nu tu dvojicu biraju svi zabilježeni, i radi toga izbora može se sjednica za 5 minutah odgoditi.

§. 19.

Nakon dovršene razprave biva glasovanje ili ustajanjem ili dizanjem rukuh; nu skupština može zaključiti i tajno glasovanje.

§. 20.

Svi zaključci stvaraju se absolutnom većinom glasovah.

§. 21.

Predsjednik ima pravo sjednicu razpustiti, ako uredno razpravljanje nemogućim postane radi prekidanja razprave ili uplitanja predmetah, koji nespadaju na dnevni red.

§. 22.

Na koncu sjednice dužni su perovodje još jednom pročitati prihvaćene zaključke.

§. 23.

Ako se skupština razdieli na odsjeke ili posebne odbore, imaju se ti odsjeci ili odbori posebno konštituirati.

Prelazna ustanova.

§. 24.

Za prve podžupanijske učiteljske sastanke imaju razpravne programe sastaviti županijski školski nadzornici.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XVII.

Izdan i razposlan dne 20. svibnja 1876.

Br. 43.

Zakonski članak II: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se uzakonjenja internacijonalnoga ugovora, sklopljena u Parizu dne 20. svibnja 1875. glede metričke mjere.

(Potvrdjen 14. veljače 1876. Proglašen u obih kućah sabora 18. veljače 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

tičući se uzakonjenja internacijonalnoga ugovora, sklopljenoga u Parizu dne 29. svibnja 1875. glede metričke mjere.

Medju austrijsko-ugarskom monarkijom i njemačkim carstvom, Belgijom, Brazilijom, argentinskom konfederacijom, Danskom, Španjolskom, amerikanskimi

sjedinjenimi državami, Francezkom, Italijom, Peruom, Portugalskom, Rusijom, Švedskom i Norvežkom, švajcarskom konfederacijom, Turskom i Venezuelom u Parizu dne 13. kolovoza 1875. podpisani ugovor, tičući se metričkih mierah, prihvativši ga sabor državni i potvrdivši ga načinom običajnim ugovarajuće stranke, uvršćuje se ovim medju zakone državne.

Ugovor taj glasi:

Njegovo Veličanstvo cesar austrijski i apoštolski kralj ugarski, Njegovo Veličanstvo car njemački, Njegovo Veličanstvo kralj belgijski, Njegovo Veličanstvo car brazilski, Njegova Preuzvišenost predsjednik argentinske konfederacije, Njegovo Veličanstvo kralj danski, Njegovo Veličanstvo kralj španjolski, Njegova Preuzvišenost predsjednik sjedinjenih državah amerikanskih, Njegova Preuzvišenost predsjednik republike francezke, Njegovo Veličanstvo kralj talijanski, Njegova Preuzvišenost predsjednik republike peruanske, Njegovo Veličanstvo kralj portugalski i algarbski, Njegovo Veličanstvo car svih Rusijah, Njegovo Veličanstvo kralj švedski i norvežki, Njegova Preuzvišenost predsjednik konfederacije švajcarske, Njegovo Veličanstvo car turski i Njegova Preuzvišenost predsjednik republike venezuelske, želeći osigurati unifikaciju internacijonalnu i usavršenje metričkoga sustava, odlučiše sklopiti u tu svrhu ugovor i imenovaše punomoćnici Svojimi naime:

Njegovo Veličanstvo cesar austrijski i apostolski kralj ugarski, Njegovu Preuzvišenost gospodina grofa Apponyia, Svojega komornika i pravoga tajnoga savjetnika, viteza zlatnoga runa, velekrsta kraljevskoga ugarskoga reda svetoga Stjepana i cesarskoga reda Leopoldova itd. itd. itd., Svojega izvanrednoga i punomoćnoga poslanika u Parizu;

Njegovo Veličanstvo car njemački, Njegovu Visost kneza Hohenlohe Schilingsfürsta, velekrsta pruskoga reda crvenoga orla i bavarskoga sv. Huberta itd. itd. Svojega izvanrednoga i punomoćnoga poslanika u Parizu;

Njegovo Veličanstvo kralj belgijski, Gospodina baruna Beyensa, velikoga častnika reda Svojega Leopoldova, velikoga častnika počastne legije itd. itd., Svojega izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra u Parizu;

Njegovo Veličanstvo car brazilski, Gospodina Marcos Antonio d' Aranjo, vikomta d' Itajuba, granda carstva, člana savjeta Njegova Veličanstva, komendatora reda Svojega Isukrstova, velikoga častnika počastne legije itd. itd. itd., izvanrednoga Svojega poslanika i punomoćnoga ministra u Parizu;

Njegova Preuzvišenost predsjednik konfederacije argentinske, Gospodina Balcarce-a, izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra konfederacije argentinske u Parizu;

Njegovo Veličanstvo kralj danski, Gospodina grofa Moltke-Hoitfeldta,

velekrsta reda danebrožkoga i urešenoga krstom počastnim istoga reda, velikoga častnika počastne legije itd. itd. itd., izvanrednoga Svojega poslanika i punomoćnoga ministra u Parizu.

Njegovo Veličanstvo kralj španjolski, Njegovu Preuzvišenost Don Marijana Roca de Togores, markeza de Molins, vikomta de Rocamora, granda španjolskoga prvoga razreda, viteza sjajnoga reda zlatnoga runa, velekrsta počastne legije itd. itd. itd., ravnatelja kraljevske akademije španjolske, Svojega izvanrednoga i punomoćnoga Gospodina generala Ibaneza, poslanika u Parizu, i velekrsta reda Izabele katoličke itd. itd. itd., glavnoga ravnatelja geografičkoga i statističkoga zavoda španjolskoga, člana akademije znanostih;

Njegova Preuzvišenost predsjednik sjedinjenih državah amerikanskih, Gospodina Elihu Benjamina Washburne-a, izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra sjedinjenih državah u Parizu;

Njegova Preuzvišenost predsjednik republike francezke, Gospodina kneza Decazes-a, zastupnika u narodnoj skupštini, komendatora reda počastne legije itd. itd. itd., ministra izvanjskih poslovah,

Gospodina vikomta de Meaux-a, zastupnika u narodnoj skupštini, ministra poljodielstva i trgovine, i

Gospodina Dumas-a, stalnoga tajnika akademije, velekrsta reda počastne legije itd. itd. itd.;

Njegovo Veličanstvo kralj talijanski, Gospodina kavaliera Konstantina Nigru, viteza velekrstnika redovah Svojih sv. Mavre i Lazara i krune talijanske, velikoga častnika počastne legije itd. itd. itd., Svojega izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra u Parizu;

Njegova Preuzvišenost predsjednik republike peruanske, gospodina Petra Galvez-a, izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra peruanskoga u Parizu, i

Gospodina Franju de Rivero, bivšega poslanika, izvanrednoga i punomoćnoga ministra peruanskoga;

Njegovo Veličanstvo kralj portugalski i algarbski, Gospodina José da Silva Mendes Leal-a, pera kraljevine, velekrsta reda sv. Jakova, viteza reda portugalskoga tornja i mača itd. itd. itd., Svojega izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra u Parizu;

Njegovo Veličanstvo car svih Rusijah, Gospodina Grgura Okuneva, viteza ruskih redovah sv. Ane I. razreda, sv. Stanislava I. razreda i sv. Vladimira III. razreda, komendatora počastne legije itd. itd. itd., pravoga državnoga savjetnika ruskoga poslaničtva u Parizu;

Njegovo Veličanstvo kralj švedski i norvežki, Gospodina baruna Adelswärda, velekrsta reda švedskoga zviezde polarne i reda norvežkoga sv. Olafa, velikoga častnika počastne legije itd. itd. itd. Svojega izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra u Parizu;

*

Njegova Preuzvišenost predsjednik konfederacije švajcarske, Gospodina Ivana Konrada Kerna, izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra švajcarske konfederacije u Parizu;

Njegovo Veličanstvo car turski Husnybega, podpukovnika glavnoga štopa, urešenoga redom carskim Osmanie 4. razreda i medžidijskim 5. razreda, častnika reda počastne legije itd. itd.;

Njegova Preuzvišenost predsjednik republike venezuelske, Gospodina doktora Elizeja Acostu,

koji priobćivši si medjusobno punomoćja svoja, obnadjena izdanimi u dobru i valjanu obliku, uglaviše odredbe sliedeće:

Članak 1.

Visoke ugovarajuće stranke obvezuju se osnovati i uzdržavati troškom zajedničkim znanstveni i stalni „ured internacijonalni utezah i mierah," imajući sjedište u Parizu.

Članak 2.

Vlada francezka učiniti će razpoložbe, potrebite da se olahkoti nabava, ili, ako je potrebno, gradjenje zgrade, naročito toj svrhi posvećene, pod uvjetih navedenih u propisniku, priloženom ugovoru ovomu.

Članak 3.

Internacijonalni ured djelovati će pod izključivom upravom i nadzorstvom internacijonalnoga odbora utezah i mierah, koji sam podčinjen je vlasti sveobće konferencije utezah i mierah, sastavljene iz izaslanikah svih vladah ugovor sklapajućih.

Članak 4.

Predsjedničtvo sveobće konferencije utezah i mierah, povjereno je aktualnomu predsjedniku akademije znanostih u Parizu.

Članak 5.

Ustrojenje ureda, kao i sastav, ter povlasti internacijonalnoga odbora i sveobće konferencije, ustanovljuje propisnik, priložen ugovoru ovomu.

Članak 6.

Internacijonalnomu uredu utezah i mierah povjereni su sliedeći poslovi:

1 Sveukupna sravnjivanja i verifikacije prototypah metra i kilograma;

2. pohrana prototypah internacijonalnih;

3. periodično sravnjivanje etalonah pojedinih državah s internacijonalnimi prototypi i kontrolnimi etaloni (temoins) njihovimi, kao i sa spadajućimi k njim etaloni termometra (thermométres etalons);

4. sravnjivanje novih prototypah s temeljnimi etaloni utezah i mierah nemetričkoga sustava, što se upotrebljuju u raznih državah i u znanostih;

5. autentikovanje (étalonage) i sravnjivanje geodesičkih mjerilah (régles geodesiques);

6. sravnjivanje etalonah i ljestvicah preciznih, kojih verifikaciju potraže bilo vlade, bilo družtva znanstvena, bilo takodjer i mekanici i učenjaci.

Članak 7.

Osoblje ureda sastojati će iz ravnatelja, dvajuh pristavah i činovnikah potrebitoga broja.

Od časa, kada bude obavljeno sravnjivanje novih prototypah i kada ti prototypi budu izručeni pojedinim vladam, biti će osoblje ureda obaljeno razmjerjem, koje se bude primjernim obnašlo.

Imenovanje osoblja ureda staviti će internacijonalni odbor na znanje vladam visokih ugovarajućih stranakah.

Članak 8.

Prototypi internacijonalni metra i kilograma, kao i kontrolni etaloni (temoins) njihovi, ostaju u pohrani u uredu; pristup k njim priuzdržan je izključivo internacijonalnomu odboru.

Članak 9.

Svi troškovi podignuća i uredjenja internacijonalnoga ureda utezah i mierah, kao i godišnji troškovi uzdržavanja njegova, ter internacijonalnoga odbora biti će namireni prinesci državah ugovor sklapajućih, odmjerenimi polag aktualnoga broja pučanstva njihova.

Članak 10.

Svota, sačinjavajuće prinosak svake pojedine države ugovarajuće, imati će se početkom svake godine preko ministarstva izvanjskih poslovah francezkoga platiti u blagajnu parižku „caisse de dépotôts et consignations," iz koje će se one prema potrebi izdavati na temelju doznačbe ravnatelja ureda.

Članak 11.

Vlade, koje se budu poslužile povlasti, priuzdržanom svim državam, da pristupe ugovoru ovomu, biti će obvezane namiriti prinosak, kojega iznos će ustanoviti odbor polag razmjerja ustanovljenoga u članku 9. i koji će biti upotrebljen na usavršenje znanstvenoga materijala uredskoga.

Članak 12.

Visoke stranke ugovarajuće priuzdržavaju si pravo glede ugovora ovoga zajedničkim sporazumkom učiniti sve preinake, koje bude izkustvo pokazalo kao koristne.

Članak 13.

Iza izminuća roka, iznašajućega dvanaest godinah, moći će ugovor ovaj odkazati visokih ugovarajućih stranakah jedna ili druga.

Vlada, koja bi se poslužila pravom odkazanja ugovora, dužna je namjeru svoju u tom obziru na znanje dati godinu danah unapried, ter će tim činom odreći se svih pravah suvlastničtva, pripadajućih joj glede prototypah internacijonalnih i glede ureda.

Članak 14.

Ugovor ovaj biti će potvrdjen primjerno konstitucijonalnim zakonom, postojećim u svakoj pojedinoj državi, a ratifikacije ugovora biti će izmienjene u Parizu za roka od šest mjesecih, ili prije, ako je moguće. On stupa u kriepost, počimajuć od dana 1. siečnja 1876.

Za vjeru čega podpisaše dotični punomoćnici ugovor ovaj i udariše na njega pečate svoje.

Dano u Parizu dne 20. svibnja 1875.

(M. P.) **Apponyi** v. r.
(M. P.) **Hohenlohe** v. r.
(M. P.) **Beyens** v. r.
(M. P.) **Vicomte d' Itajuba** v. r.
(M. P.) **Balcarce** v. r.
(M. P.) **Moltke-Hoitfeldt** v. r.
(M. P.) **Marquis de Mollins** v. r.
(M. P.) **Carlos Ibanez** v. r.
(M. P.) **Washburne** v. r.
(M. P.) **Decazes** v. r.
(M. P.) **C. de Meaux** v. r.
(M. P.) **Dumas** v. r.
(M. P.) **Nigra** v. r.
(M. P.) **P. Galvez** v. r.
(M. P.) **Franc. de Rivero** v. r.
(M. P.) **José de Silva Mendes Leal** v. r.
(M. P.) **Okunev** v. r.
(M. P.) Mjesto zapriečenog baruna **Adelswärda Akermann** v. r.

(M. P.) **Kern** v. r.
(M. P.) **Husny** v. r.
(M. P.) **Acosta** v. r.

Propisnik.

Članak 1.

Internacijonalni ured utezah i mierah biti će smješten u posebnoj zgradi. pružajućoj svako potrebito jamstvo mira i stavnosti.

Zgrada ta će obsizati osim lokala, priredjena za pohranu prototypah, dvorane opredjeljene za smještenje komparatorah i vagah, laboratorij, knjižnicu, arkiv, posaonicah za činovnike i stanovah za osoblje čuvarah i poslužnikah.

Članak 2.

Internacionalnomu odboru se povjerava nabava i priredjenje te zgrade, kao i uredjenje službe, kojoj je namienjena zgrada ista.

U slučaju, da odbor nebi mogao nabaviti primjernu zgradu, imat će se ona sagraditi pod ravnanjem i polag osnovah istoga odbora.

Članak 3.

Vlada francezka poprimiti će na zahtjev internacijonalnoga odbora mjere potrebite da internacijonalni ured bude priznan kao zavod, služeći koristi, javnoj.

Članak 4·

Internacijonalni odbor dati će priugotoviti potrebite instrumente, kao su: komparatori za etalone s crtami i sa skrajnimi plohami, aparati za opredjeljenje absolutne pružnosti, vage mjereće u zraku i u bezzračnom prostoru, komparatori za geodezička mjerila itd.

Članak 5.

Troškovi nabavni ili gradjevni zgrade i troškovi uredjenja, ter nabavljenja, instrumentah i aparatah nesmiju iznašati ukupno preko 400,000 franakah.

Članak 6.

Budget godišnjih izdatakah ustanovljuje se načinom, kako sliedi:

A. Za prvo razdoblje priugotavljanja i sravnjivanja novih prototypah:

a) Plaća ravnatelja.	. . . .	15.000	franakah.
„ dvajuh pristavah po 6000 franakah	. .	12.000	„
„ četiri pomoćnikah po 3000 franakah	.	12.000	„
„ mekanika ujedno čuvara	. . . . .	3.000	„
„ dvajuh poslužnikah po 1500 franakah	.	3.000	„
	Ukupno	45.000	franakah.
b) Naplate učenjakom i mekanikom, kojim budu na zahtiev odbora povjerene posebne radnje. Uzdržavanje zgrade, nabava i popravci aparatah, ogriev, posviet pisarnički troškovi	. . . .	24.000	„
c) Naplata tajniku internacijonalnoga odbora utezah i mierah	. . . .	6.000	„
	Ukupno .	75.000	„

Godišnji budget ureda moći će na predlog ravnatelja prama potrebštinam preinačiti internacijonalni odbor, nemoguć ipak prekoračiti svotu od 100.000 franakah.

Svaka preinaka, koju bi internacijonalni odbor u granicah tih nalazio potrebitom u budgetu godišnjem, ustanovljenom u propisniku ovom, imat će se na znanje pridonieti vladam ugovor sklapajućim.

Odbor će moći dati vlast ravnatelju na temelju predloga mu, da može u odmjerenom mu budgetu prelaziti iz poglavja u poglavje.

B. Za razdobje sliedeće iza razdiobe prototypah:

a) plaća ravnatelja	. . . .	15.000	franakah
„ pristava	. . . .	6.000	„
„ mekanika ujedno čuvara	. . . . . .	3.000	„
„ uredskoga poslužnika	. . . .	1.500	„
		25.500	franakah
b) troškovi pisarnički	. . . .	18.500	„
c) naplata tajniku internacijonalnoga odbora	. .	6.000	„
	Ukupno .	50.000	franakah.

Članak 7.

Sveobća konferencija, pomenuta u 3. članku ugovora, sastati će se u Parizu, usljed sazvanja internacijonalnoga odbora, svake barem šeste godine.

Zadatak će joj biti razpravljati i poticati razpoložbe, potrebite da se razprostire i usavršuje sustav metrički, kao takodjer i odobravati nove temeljne ustanove metrologične izvedene u razdobju medju zasjedanji njezinimi.

Ona prima izvještaje internacijonalnoga odbora o radnjah izvedenih, i obavlja tajnim glasovanjem obnovu polovice intervacijonalnoga odbora.

Glasovanje u internacijonalnom odboru biva polag državah; svakoj državi pripada po jedan glas.

Članovi intercijonalnoga odbora imadu pravo učestvovati u sjednicah konferencije; oni mogu ujedno biti takodjer i izaslanici vladah svojih.

Članak 8.

Internacijonalni odbor, pomenuti u 3 članku ugovora, imati će četrnaest članovah, koji imaju svi biti pripadnici raznih državah.

Za prvi mah biti će odbor sastavljen iz dvanaest članovah dosadašnjega stalnoga povjerenstva internacijonalnoga od godine 1872. i iz dvojice izaslanikah, koji su prigodom izbora toga stalnoga povjerenstva iza izabranih članovah dobili najviše glasovah.

Prigodom obnove polovice internacijonalnoga odbora imat će ponajprije izstupiti članovi, koji u slučaju izpražnjenja budu privremeno izabrani u razdobju medju dva zasjedanja konferencije; ostali biti će naznačeni žriebom.

Izstupljujući članovi mogu biti iznova izabrani.

Članak 9.

Internacijonalni odbor upravlja radnjami, tičućimi se verifikacije novih prototypah i u obće svimi radnjami metrologičnimi, koje visoke stranke ugovarajuće budu odredile izvesti u zajedini.

Njemu je osim toga povjereno nadzorstvo nad pohranom internacijonalnih prototypah.

Članak 10.

Internacijonalni odbor će se konštituirati, izabravši on sam glasovanjem tajnim predsjednika i tajnika svojega. Izbori ti imat će se na znanje staviti vladam visokih stranakah ugovarajućih.

Predsjednik i tajnik odbora, ter ravnatelj ureda moraju biti pripadnici raznih državah.

Konstituiran tim načinom odbor neće moći pristupiti k novomu izboru ili imenovanju, nego nakon tri mjeseca, kako o tom dade svim članovom obaviest ured odbora.

Članak 11.

Do vremena, dok se priugotove i razdiele prototypi, sastajati će se odbor barem jedan put svake godine; iza toga vremena imadu se sastanci držati barem svake druge godine.

Članak 12.

Glasovanje u odboru obavlja se većinom glasovah; u slučaju jednakosti glasovah odlučuje glas predsjednikov. Zaključci nisu valjani, nego kada broj pri-

sutnih članovah iznaša barem za jednu glavu više preko polovice članovah, sačinjavajućih odbor.

Uz priuzdržaj toga uslovja, vlastni su odsutni članovi prenieti pravo svoje glasa na članove prisutne, koji su dužni pridonieti dokaz vrhu toga prenosa. To isto valja glede imenovanjah, bivajućih glasovanjem tajnim.

Članak 13.

U razdobju medju dva zasjedanja, vlastan je odbor viećati putem dopisivanja.

U slučaju tom je, da zaključak bude valjan, potrebito, da su svi članovi odbora bili pozvani, da izjave mnienje svoje.

Članak 14.

Internacijonalni odbor utezah i mierah popunjava načinom privremenim izpražnjenja, koja bi se dogodila u sredini njegovoj; izbori ti obavljaju se dopisivanjem, dobivši svaki član poziv, da sudjeluje pri njih.

Članak 15.

Internacijonalni odbor izraditi će potanki propisnik glede ustroja i radnjah ureda i opredjeliti će pristojbe, imajuće se platiti za izvanredne radnje, naznačene u 6. članku ugovora.

Te pristojbe biti će upotriebljene na usavršenje znanstvenoga materijala ureda.

Članak 16.

Sveukupno obćenje internacijonalnoga odbora s vladami visokih stranakah ugovarajućih imade se činiti preko diplomatičkih zastupnikah vladah istih u Parizu.

Glede svakoga posla, kojega riešenje pripada upravnim vlastim francezkim, imati će se odbor uteći ministarstvu izvanjskih poslovah Francezke.

Članak 17.

Ravnatelja ureda kao i pristave imenuje glasovanjem tajnim internacijonalni odbor.

Činovnike imenuje ravnatelj.

Ravnatelj ima u odboru glas svjetujući.

Članak 18.

Ravnatelj ureda neće imati pristupa u mjestnosti, u kojih se nalaze u

pohrani internacijonalni prototypi metra i kilograma, nego samo na temelju riešitbe odbora i u prisutnosti dvajuh članovah odbora.

Mjestnosti gdje su u pohrani prototypi, neće se moći otvoriti nego s tri ključa, kojih jedan se nalazi u rukuh ravnatelja državnih arkivah francezkih, drugi u rukuh predsjednika odbora, a treći u rukuh ravnatelja ureda.

Pri običnih radnjah i sravnjivanjih ureda, imadu se upotrebljavati jedino etaloni, spadajući u kategoriju prototypah nacijonalnih.

Članak 19.

Ravnatelj ureda predlagat će svake godine odboru:

1. Izvješće financijalno vrhu računah prediduće godine, glede kojih će mu se iza pregledanja podieliti odriešba;

2. izvješće o stanju materijala;

3. izvješće glavno vrhu radnjah izvedenih tečajem minule godine;

Internacijonalni odbor sam imat će svim vladam visokih stranakah ugovarajućih predlagati godišnje izvješće o ukupnih radnjah svojih znanstvenih, tehničkih, administrativnih, ter o radnjah ureda.

Predsjednik odbora davati će sveobćoj konferenciji izvješće vrhu radnjah, izvedenih od posljednjega zasjedanja konferencije.

Izvješća i publikacije odbora i ureda sastavljati će se jezikom francezkim, ter će se tiskati i priobćiti vladam visokih stranakah ugovarajućih.

Članak 20.

Ključ prinesakah, o kojih je govor u 9. članku ugovora, ustanovljavati će se načinom sliedećim:

Broj pučanstva, izražen u milijunih, imat će se pomnožati:

koëficientom 3. glede državah, u kojih je metrički sustav uveden obveznim načinom;

koëficientom 2. glede državah, u kojih je isti sustav fakultativan samo;

koëficientom 1. glede ostalih državah.

Svota produktah tim načinom iznadjenih, dati će broj jedinkah, kojim se ukupni izdatak ima razdieliti.

Kvocient, pronadjeni daje kolikoću jedinke izdatakah.

Članak 21.

Troškove za priugotavljanje prototypah internacijonalnih, kao i pridanih njim etolonah i kontrolnih etolonah, nositi će visoke ugovarajuće stranke polag ključa, ustanovljenoga u članku prediducém.

Troškove sravnjivanjah i verifikacijah etolonah, što jih potraže države,

neimajuće diela pri ugovoru ovom, ustanoviti će odbor primjerno pristojbam, ustanovljenim polag 15. članka.

Članak 22.

Propisnik ovaj imati će istu kriepost i valjanost kao i ugovor, kojemu je priklopljen:

Apponyi v. r.
Hohenlohe v. r.
Beyens v. r.
Vicomte d' Itajuba v. r.
Balcarce v. r.
Moltke-Hoitfeldt v. r.
Marquis de Mollins v. r.
Carlos Ibanez v. r.
Washburne v. r.
Decazes v. r.
C. de Meaux v. r.
Dumas v. r.
Nigra v. r.
P. Galvez v. r.
Franc. de Rivero v. r.
José de Silva Mendes Leal v. r.
Okunev v. r.
Mjesto zapriečenog baruna **Adelswärda Akermann** v. r.
Kern v. r.
Husny v. r.
Acosta v. r.

Prelazne odredbe.

Članak 1.

Sve države, koje su bile zastupane u internacijonalnom povjerenstvu metričkom, sastavšem se godine 1872. u Parizu, imale one diela pri ugovoru ovom ili ne, dobiti će prototype, koje će naručiti, uz sve uvjete sigurnosti, što jih je ustanovilo spomenuto povjerenstvo internacijonalno.

Članak 2.

Prvomu sastanku sveobće konferencije utezah i mierah, spomenute u 3. članku ugovora, biti će naročito zadatak, da odobri iste nove prototype, ter jih razdieli državam, koje jih budu naručile.

Tomu primjerno će izaslanici svih vladah, koje bijahu zastupane u internacijonalnom povjerenstvu od godine 1872., kao i članovi odsjeka francezkoga biti po pravu udionici toga prvoga sastanka, da tim načinom sudjeluju pri sankciji prototypah.

Članak 3.

Internacionalnomu odboru, spomenutomu u 4. članku ugovora i sastavljenomu, kako je rečeno u 8 članku propisnika, povjerava se, da primi i sravni medjusobno nove prototype, primjerno znanstvenim zaključkom internacijonalnoga povjerenstva od godine 1872. i stalnoga odbora njegova, uz priuzdržaj preinakah, što bi jih izkustvo preporučavalo za budućnost.

Članak 4.

Odsjeku francezkomu internacijonalnoga povjerenstva od godine 1872. ostaju izručene radnje, koje mu glede priugotovljenja novih prototypah uz sudjelovanje internacijonalnoga odbora povjerene bijahu.

Članak 5.

Troškove priugotavljanja metričkih etalonah, što jih je priugotovio francezki odsjek, naknaditi će vlade interesovane polag ciene za jedinku, odgovarajuće vlastitim izdatkom, kako će ju opredieliti rečeni odsjek.

Članak 6.

Internacijonalni odbor vlastan je konstituirati se bezodvlačno i učiniti sva pripravna izvidjenja, potrebita za oživotvorenje ugovora, nečineć ipak nikakovih troškovah prije izmjene ratifikacijah rečenoga ugovora.

Appony v. r.
Hohenlohe v. r.
Beyens v. r.
Vicomte d' Itajuba v. r.
Balcarce v. r.
Moltke-Hoitfeldt v. r.
Marquis de Mollins v. r.
Carlos Ibanez v. r.
Washburne v. r.
Decazes v. r.
C. de Meaux v. r.
Dumas v. r.

Nigra v. r.
Galvez v. r.
de Rivero v. r.
José de Silva Mendes Leal v. r.
Okunev v. r.
Mjesto zapriečenog baruna **Adelswärda Akermann** v. r.
Kern v. r.
Husny v. r.
Acosta v. r.

Izjavljujući Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo i Sami ga obdržavati i bditi, da ga obdržavaju ini vierni Naši.

Dano u Beču dne četrnajstoga veljače godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 44.

Zakonski članak IV.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora u preinaci zakonskoga članka XIV.: 1868. slovećega o dohodarstvu duhana i njekojih u krieposti postojećih ustanovah propisah o dohodarstvu duhana.

(Potvrdjen 12. ožujka 1876. Proglašen u obih kućah sabora 15. ožujka 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o preinaci zakonskoga članka XIV.: 1868. slovećega o dohodarstvu duhana i njekojih u krieposti postojećih ustanovah propisah o dohodarstvu duhana.

§. 1.

Davati dozvole sadjenja duhana za erar, biti će izuzam Hrvatsku i Slavoniju, gdje se u pogledu izdavanja dozvolah dojakošnji postupak pridržaje, — od 1877. sadovne godine počamši vlastna duhansko-odkupna nadzorničtva.

Nego davanje dozvolah sadjenja duhana za izvoz, kano i za vlastitu porabu spadati će i u buduće u djelokrug financijalnih ravnateljstvah.

§. 2.

Kriepost zakonskoga članka XIV. godine 1868. i u njem pridržanih propisah o dohodarstvu duhana protezuje se i na bivšu vojničku Krajinu.

§. 3.

Potrošarina, koja je u §. 7. zakonskoga članka XIV. godine 1868. za sadjenje za vlastitu porabu od svakog dozvoljenog □ hvata sa dvadeset novčićah ustanovljena, povisuje se uz priuzdržaj ondje odmjerene pristojbe za nadzor od 1876. sadovne godine počamši na četrdeset novčićah.

Nego za one stanovnike bivše vojničke Krajine, koji su uslied tamo u krieposti stojećih propisah sadili dosele za vlastitu porabu duhan uz platež potrošnine od jedan i tri četvrtine i od tri i pol novčića po □ hvat, ustanovljuje se potrošnina sa dvadeset novčićah od svakog □ hvata, a pristojba za nadzor, koja se ima iznad one platiti, pako od svake pojedine dozvole sa polovicom pristojbe za nadzor sa jednom forintom u §. 7. naglašenoga zakonskoga članka odmjerene, dakle sa petdeset novčićah.

Za one saditelje, u kojih obitelji ima krajiških vojničkih nemoćnikah od vremena prije 1. listopada godine 1873., pridržaje se za ove potonje, dok živu i dojakošnja dozvolnina postojeća sa $1^{75}/_{100}$ novčićah po □ hvatu i snižena pristojba za nadzor.

§. 4.

Za postojeće još kućne zadruge u bivšoj Krajini, ima se dozvola sadjenja duhana za vlastitu porabu izdati na ime glavara kuće, a priuzdržaje se u pogledu dozvolit se imajućeg prostora postojeći onaj propis, po kojem se imaju dati onoj kućnoj zadrugi, u kojoj je manje od deset mužkaracah, četrdeset, onoj kućnoj zadrugi, u kojoj ima deset do dvadeset mužkaracah, osamdeset, a gdje jih ima više od dvadeset, sto □ hvatih.

Ako se koja kućna zadruga razrieši, ima se za pojedine obitelji, koje se od nje izluče, prostor za sadjenje duhana za vlastitu porabu odmjeriti polag §. 6. zakonskoga članka XIV. godine 1868.

§. 5.

Dozvolnica o sadjenju duhana za vlastitu porabu samo do konca godine sliedeće na sadjenje služi za pokriće glede zalihe duhana proiztičućeg od vlastitog sadjenja, što ga u posjedu ima saditelj, kojemu je dozvoljeno duhan saditi.

Onaj dakle, koji preko toga roka drži duhan od lanjske ljetine, dužan je naznačivši množinu to nadležnomu obćinskomu poglavarstvu ustmeno ili pismeno prijaviti još prije, nego li rok mine: poglavarstvo je dužno o toj okolnosti razjasniv istinitost iste bezodvlačno podnieti pismeno izvješće financijalnomu ravnateljstvu, na što će financijalno ravnateljstvo odmjeriti za potrošak duhana primjereni dalnji rok, ako neima dokazanih okolnostih takovih, kojimi se oprovrgava ona tvrdnja saditeljeva, naime, da mu prijavljena zaliha duhana potiče od njegove lanjske ljetine.

U protivnom slučaju, ako je naime propuštena prijava, stavit će se po iztečenom roku pronadjen duhan kao protupravno posjedovan pod dohodarstveni postupak.

§. 6.

Količća duhana, koja se ima pustiti za osobe označene u §. 8. zakonskoga članka XIV. godine 1868. od onoga duhana, koji se eraru predaje, ili se za vanjsku trgovinu sadi, ustanovljuje se počam od sadovne godine 1876. na glavu sa deset kilogramah, a potrošnina, što će se plaćati za taj duhan, sa trideset novčićah od svakog pol kilograma (pet sto gramah).

Kriepost opravdajućih izpravah, koje se u pogledu toga duhana uslied gore naglašenog zakona izdaju, proteže se na jednu cielu godinu od dana, kojega su izdane.

§. 7.

Obćinska poglavarstva dužna su predane kod njih prijave za sadjenje polag podatakah u njih sadržanih izpitati, odmah ih prema tome, kako za erar, za izvoz ili za vlastitu porabu glase, u posebne popise uvesti i koncem svakoga mjeseca (one pako, što su u mjesecu siečnju predane, najduže do 4. veljače), prijave za erar nadležnomu nadzorničtvu za odkup duhana, a prijave glaseće za izvoz i za vlastitu porabu pako financijalnomu ravnateljstvu (nadzorničtvu) s čistopisom popisa priposlati.

Ako se to priposlanje propusti, ili zakasni, ili ako se u prijavah što promjeni time, da se sadržani u njih podatci izpuste ili izbrišu, ili ako se sadržani u njih neistiniti podatci posvjedoče, kaznit će se to rednom globom od 5 for. do 100 forintih; tom istom globom kaznit će se oni obćinski poglavari, koji neizvršivaju poslove, koji su jim oko sadjenja duhana za vlastitu porabu u §. 12. zakonskoga članka XIV. godine 1868. i u §. 5. ovoga zakona povjereni.

Odmjerenje i pobiranje tih globah polag zakonah postojećih glede utjerivanja javnih porezah ima se obaviti po financijalnih ravnateljstvih (nadzorničtvih).

Financijalno ravnateljstvo, dotično nadzorničtvo za odkup duhana dužno je odluku na blagovremeno priposlane prijave najdulje do 31. ožujka, a za tekuću 1876. godinu pako do 20. travnja poslati obćinskim poglavarom, u protivnom bo slučaju smatraju se, kao da su u korist moliteljah riešene.

§. 8.

Vlastnici ili zakupnici svratištah, gostionah, rakionah, krčmah, pivarnicah ili kavanah, isto tako trgovci, tvorničari, odpremači ter u obće obrtnici, koji posjeduju otvorenu prostoriju, odgovorni su za sve one dohodarstvene narušaje, koji se u sgradah ili prostorijah spadajućih k njihovomu poslu počine, i jamče za odmjerene uslied takovih narušajah globe i potrošnine, na koliko su počinitelji dohodarstvenoga narušaja oni sami ili njihovi obiteljski članovi, njihovi

pomoćnici, njihova služinčad, njihovi radnici ili osobe, koje u takove prostorije ulaze kao kućarci ili agenti.

§. 9.

Vlastnici i zakupnici svratištah, gostionah, krčmah, pivarnicah i kavanah, ter drugih javnih miestah dužni su, ako sami, ili po svojih pomoćnicih žele duhanske tvorine gostom prodavati, izhoditi si za to posebnu dozvolu.

§. 10.

Obćinski poglavari, činovnici i podvornici, činovnici i organi, kojima su u gradovih povjereni poslovi redarstva, dužni su sudjelovati, da se kriomčarstvo s duhanom preprieči.

S toga će oni obćinski poglavari, kao i obćinski redarstveni činovnici i organi, koji neprijave kriomčarstvo, za koje su doznali, financijalnoj oblasti ili financijalnim organom, ili da se isto preprieči, neučine u svojem djelokrugu svaku odredbu, biti po financijalnomu ravnateljstvu kažnjeni globom, koja se od 10 forintih do 100 forintih može protezati.

Ako se pako uslied poziva financijalne oblasti ili organah financijalne straže uztručavaju sudjelovati kod sprepriečenja kriomčarstva, kod zaglobljenja kriomčarenoga duhana, ili pak kod uhićenja činacah, ili ako ma kako uzkrate potrebitu pomoć, može se ta globa povisiti sve do 200 forintah.

§. 11.

U svih onih slučajevih, kad se prigodom dohodarstvenih narušajah uzimlje potrošnina (dozvolnina) za temelj odmjerenju globe, ustanovit će se ta potrošnina:

a) Za inozemske tvorine, ili za inozemski sirovi duhan i za duhanske tvorine zabranjenim načinom u zemlji izradjene, sa svotami odmjerenimi zakonskim člankom XIV.:1875.

b) Za duhansko lišće sadjeno u tuzemstvu i za zabranjenim načinom izradjeni tuzemski rezani duhan sa osamdeset novčićah od svakih 500 gramah.

§. 12.

Kriomčarstvo s duhanom iz inozemstva ima se kazniti sa peterostručnim do deseterostručnoga iznosa prikraćene ili pogibelji izvržene carine i potrošnine.

Nego ako ima takovih ublažujućih okolnostih, koje se po drugih otegoćujućih okolnostih nepobijaju, može se u tom slučaju ublažiti kazna do dvostručnog iznosa spomenutih pristojbah.

Ovdje odmjerenoj kazni ima mjesta i onda, ako se je kriomčarstvo pokušalo, nu nije se izvelo.

§. 13.

Ako tko duhan sadi bez dozvole, ima se kazniti globom od 30 novčićah za svaku nepovlastno nasadjenu površinu od □ hvata, ter ako je duhan sadjen razštrkano medju druge vrsti bilinami tako, da duhanske biline nesačinjavaju redovit nasad, globom od 10 novčićah za svaku bilinu; ali najmnaja kazna nemože biti manja od 5 forintah.

Nego tko proti zabrani sadi duhan u vrtovih ili na ogradjenih zemljištih, tad će se ustanoviti kazna sa jednom forintom od svakoga četvrtnoga hvata, a sa dvadeset novčićah za svaku razštrkano posadjenu bilinu.

Osim toga će se u svakom pojedinom slučaju proti zabrani sadjen, ter na polju, dotično u vrtovih nalazeći se duhan uništiti.

§. 14.

Onaj saditelj, koj od nadležne financijalne oblasti dobije dozvolu za sadjenje duhana za erar ili za izvoz, nu upotrebi veću površinu, nego li je u dozvoli iztaknuta, kaznit će se globom od 10 novčićah za svaki četvrtni hvat, koji se ima kao nepovlastno nasadjen smatrati; nego u tom slučaju neima mjesta uništenju duhana.

Glede većeg nasada duhana za vlastitu porabu valja polag odredbe §. 12. zakonskoga članka XIV. god. 1868. postupati.

§. 15.

Ako je za erar ili za izvoz sadjeni duhan nasadjen na površini naznačenoj u dozvoli, tad kod većeg nasada na dozvoljenoj površini nepodpadaju pod kaznu:

a) Kod dozvolah, koje nepromašuju dvie katastralne rali, dvadeset postotakah dozvoljene površine;
b) kod dozvolah, koje promašuju dvie katastralne rali, dvadeset postotakah od dviuh ralih, a šest postotakah od ostalih osam ralih, a četiri postotka pak od preko toga dozvoljene površine.

§. 16.

Ako se za sadjenje duhana rabe zemljišta, koja nisu naznačena u dozvoli, kaznit će se dotičnik s dvostručnim iznosom pristojbe za nadzor odpadajuće na nasadjenu zemljištnu površinu.

§. 17.

Zabrani protivno preradjenje, i zabrani protivno u promet stavljanje duhana za potrošak kaznit će se:

a) S polovičnom do dvostručnom potrošninom, ako duhan, koji sa-

činjava predmet prekršaja, potiče iz erarskoga skladišta, ili je zakonu primjereno unešen iz inozemstva uz naplatu zakonitih pristojbah;

b) sa dvostručnom do četverostručnom potrošninom u svakom drugom slučaju.

Kućarenje s duhanom ili zabranjeno prodavanje duhana na javnih mjestih kaznit će se osim gore rečenih globah još i sa jednomjesečnim zatvorom.

§. 18.

Zabrani protivno posjedovanje duhana kaznit će se sa dvostručnom do četverostručnom potrošninom.

§. 19.

Ako se globa od obsudjenikah nebi u cjelosti ili u dielu mogla utjerati, ili bi se mogla samo prodajom svijuh nepokretninah obsudjenikovih utjerati tako, da bi kroz to obsudjenik konačno osiromašio i postao nepodobnim za plaćanje poreza, ima se mjesto novčane globe uporabiti zatvor tako, da za svakih neutjeranih pet forintah po jedan dan zatvora odpadne.

Ako se uslied uporabe §. 17. ovoga zakona izreče uz globu još obaška jednomjesečni zatvor takodjer, imat će se ovaj pretrpljeti iznad zatvora za globu, koja se nemože pobrati.

Nego kazna zatvora nemože ni u ovom potonjem slučaju premašiti jednu godinu.

§. 20.

U svrhu, da se postupak prikrati i troškovi praštede, imat će se u onoj osudi, kojom se obsudjeniku nametne globa, ustanoviti unapred takodjer i izmjera zatvora, koja se ima za slučaj neutjerivosti globe uporabiti na osobu obsudjenikovu.

Za onaj slučaj, ako se vjerodostojno razjasni, da obsudjena stranka nije podobna globu ili još preostali dio iste uplatiti, ili da bi utjeranje iste povuklo za sobom nepodobnost stranke za plaćanje poreza, može ministar financijah od utjeranja globe odustati, ter će prije sudbene ovrhe ili tečajem iste ovlastiti dotično financijalno ravnateljstvo, da izvršenje odsudom odmjerene kazne zatvora zaište putem nadležnoga kr. odvjetničva kod onog kr. suda prve molbe, koj je u predmetu izrekao odsudu.

Ako od dosudjene globe ostane samo jedan dio neutjeriv, ustanovit će spomenuti sud pretrpljet se imajuće vrieme zatvora po onom razmjerju, koje odgovara dielu globe, koji je od vremena zatvora odmjerena od ciele odsudjene globe ostao nepobran.

Proti ovoj potonjoj odluci nemože odsudjena stranka uložiti priziv.

§. 21.

Ministar financijah se ovlašćuje, da globe odmjerene osudom prije, nego ovaj zakon u kriepost stupi, na koje još nije izvršena ovrha, može sniziti na mjere ustanovljene u ovom zakonu.

§. 22.

Sve one naredbe zakonskoga članka XIV.: 1868. i u njem pridržanih propisah, koje se ovim zakonom nepromjenjuju, ostaju i nadalje u krieposti.

§. 23.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, to ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne dvanaestoga ožujka godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 45.

Zakonski članak IX.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o prenapravi trnavsko-seredske konjske željeznice na parovoznu željeznicu.

(Potvrdjen 1. travnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 8. travnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o prenapravi trnavsko-seredske konjske željeznice na parovoznu željeznicu.

§. 1.

Družtvo vagsko-dolinske željeznice dobiva dozvolu, da trnavsko-seredsku konjsku željezničku prugu uz uvjete, obveznosti i pogodnosti, sadržane u zakonskih člancih XXIX., od godine 1872. i XXIX. od godine 1874. prenapraviti može na željeznicu parovoznu.

§. 2.

Ova čest željeznice ima se izgraditi polag ustanovah, sadržanih u pomenutih zakonih, zatim polag propisah, uvietah i normalnih nacrtah, medju vladom i dozvolbenici ustanovljenih, te kod ministarstva za javne radnje i komunikacije položenih, tim ipak dodatkom, da površina željeznice na ovoj česti u dužini od

hiljadu metarah nebude imala veći uzpon od pet metarah, a polumjer zavojah da nebude manji od 500 metarah.

§. 3.

Zakon ovaj stupa u život odmah poslie proglašenja, te se izvršba istoga povjerava ministru za javne radnje i komunikacije i ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne prvoga travnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 46.

Zakonski članak X.:1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o preinačenju, odnosno nadopunjenju njekojih ustanovah dozvolne izprave željeznice banrevsko-nadašdske, dozvoljene zakonskim člankom XXXII. od godine 1870.

(Potvrdjen 1. travnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 8. travnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o preinačenju, odnosno nadopunjenju njekojih ustanovah dozvolne izprave željeznice banrevsko-nadašdske, dozvoljene zakonskih člankom XXXII. od god. 1870.

§. 1.

Dozvolbenik banrevsko-nadašdske željeznice ovlašćuje se, da u slučaju, ako željeznicu priredi takodjer za osobni promet, — u ime vozarine od odpremanih osobah shodno vozarini inih, u prometu nalazećih se željeznicah, nu s izključenjem ažije pobirati može za osobu i kilometar

u I. razredu	. . . .	0. 0·5 for.
u II. razredu	. . . .	0.0·35 for.
u III. razredu	. . .	0.0·25 for.
u IV. razredu	. . . .	0.015 for

Isti se ovlašćuje nadalje, da osobni promet može posredovati predbježno samo sa koli III. razreda, kao i sa koli IV. razreda, koja se imadu providiti sa potrebštinami, propisanimi za vojničke odpreme.

§. 2.

Dozvolna izprava, uzakonjena zakonskim člankom 32. od godine 1870., nadopunjuje se prema tomu sa sliedećimi točkami:

a) Vojničtvo imade se odpremati po obaljenih cienicih i to na temelju pogodbe, sklopljene medju ministarstvom rata s jedne strane i medju upravljajućim viećem kr. ugarskih državnih željeznicah s druge strane, ustanove koje pogodbe sačinjavaju nadopunjujući dio ove dozvolne izprave.

Ustanove ove imadu se uporavljat takodjer na financijalno stražarstvo, zatim na državno i municipalno stražarstvo javne sigurnosti, te napokon i na kaznenike.

Na odpremanje vojničtva odnoseće se ustanove i pogodnosti valjaju, kao što se samo po sebi razumjeva, takodjer za domobranstvo, kao i za one čete, koje kao nadopunjujući dio vojske stoje pod zaštitom medjunarodnoga prava;

b) državni činovnici i službenici, koji po nalogu oblastih, nadzirajućih upravu i promet željeznicah, ili u svrhu zaštite iz dozvole ove proiztičućih državnih interesah, ili u poslovih dohodarstvenih upotrebljavaju željeznicu, te se nalogom oblasti izkažu, imadu se s putnom prtljagom njihovom odpremljivati bezplatno.

§. 3.

Dodatak, koj sačinjava nadopunjujući dio dozvolne izprave, — pomnožava se sa sliedećimi točkami:

a) Vlakovi mogu obćiti polag voznog reda, odobrenog po ministarstvu za javne radnje i komunikacije;

b) na upozornoj tabli kod svakoga cestovnoga prelaza ima se za ravnanje obćinstva napisati, u koje vrieme prolazi ondje vlak. Pred cestovnimi prelazi mora vodja parostroja zazviždati s parnim zviždalom;

c) nadzirajuće osoblje mora željeznicu dotle, dok na istoj neobći više od sadanjih dvajuh vlakah, svaki dan najmanje jedanput pregledati.

Cestovni prelazi sa živahnijim prometom, kao i sve one točke željeznice, na kojih komunikacija može skopčana biti s opasnošću, imadu se pregledati prije polaza svakoga pojedinoga vlaka;

d) u pojedinih vlakovih smije se na banrevsko-arlovskoj česti pruge samo 40, a na arlovsko-nanašdskoj česti pruge samo 20 osovinah nalaziti;

e) kod svakoga vlaka treba, neračunajuć ovamo zapor parostroja, toliko zaporah upotrebiti, te s tolikim osobljem providiti, da se na banrevsko-ozaskoj česti željeznice svaka 8-ma, a na ozasko-nadašdskoj česti pruge svaka 4 kola uzmogu zaprieti;

f) kola za osobe imadu se staviti u posliednju trećinu vlaka.

Ako bi u pomanjkanju običnoga tereta vlak krenuo na put samo sa koli za osobe, onda se medju parostroj i osobna kola imadu staviti najmanje troja, po mogućnosti obterećena kola;

g) brzina vlaka ima se kod svakoga cestovnoga prelaza bez ograde tako umjeriti, da se vlak u daljini od 50 meterah uzmogne zaustaviti.

§. 4.

Rima-muranjsko-dolinsko rudničko družtvo kao dozvolbenik riešava se s jedne strane dužnosti one, da izgradi u smislu §. 1. dozvolbene izprave izvesti se imajuće pobočne pruge od občinah Ozd i Center do centerskih i karuvskih željeznih rudnikah, s druge strane riešava se pravnih posliedicah, proiztičućih iz zakašnjenoga dogradjenja želježnice.

§. 5.

Izvršba ovoga zakona povjerava se ministru za javne radnje i komunikacije i ministru financijah.

Izjavljujući Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne prvoga travnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 47.

Zakonski članak XI.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o preuzeću po državi onih prvenstvenih obveznicah, koje će državnu garanciju faktično uživajuća željeznička družtva izdati na temelju §. 2. zakonskoga članka XLI. od godine 1875.

(Potvrdjen 1. travnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 8. travnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o preuzeću po državi onih prvenstvenih obveznicah, koje će državnu garanciju faktično uživajuća željeznička družtva izdati na temelju §. 2. zakonskoga članka XLI. od godine 1875.

§. 1.

Prvenstvene obveznice, koje će državnu garanciju faktično uživajuća željeznička družtva izdati na temelju §. 2. zakonskoga članka XLI. od g. 1875., koje prvenstvene obveznice 5% kamate nose, te koje se imadu odplatit za 50 godinah, preuzima država i to uz takav tečaj ciene, koj s obzirom na amortizaciju ovih obveznicah i na različite kamate odgovara 80½ %-nomu tečaju ugarskoga rentovnoga zajma, kontrahiranoga na temelju zakonskoga članka XLIX. od godine 1875.

*

Ove prvenstvene obveznice moći će država ipak preuzeti najviše do iznosa takove nominalne svote, kamati i amortizacija koje nalaze podpuno pokriće svoje u posebnoj garanciji, koju će država pružiti, te koja nesmije prekoračiti godišnjih 686.425 forintah austr. vriedn.

§. 2.

Uslied toga će se u svrhu namirenja troškovah za nabavljeni materijal i za ine faktično izvedene investicije predbježno sliedeće svote u forintih austrijske vriednosti u tekućem papirnatom novcu za odgovarajuće i preuzete prvenstvene obveznice pojedinim družtvom na razpolaganje staviti i to:

za prvu erdeljsku željeznicu	2,820.172	for.	80	novč.
za alföldsku željeznicu	776.451	„	80	„
za pečuhsko-barčku željeznicu	217.459	„	24	„
za ugarsku-iztočnu željeznicu	1,024.127	„	83	„
za košičko-oderberžku željeznicu	1,433.750	„	52	„
za ugarsku sjevero-iztočnu željeznicu	1,534.777	„	38	„
za ugarsku zapadnu željeznicu	397.176	„	53	„
za prvu ugarsko-galičku željeznicu	258.505	„	87	„
za prešovsko-tarnovsku željeznicu (ugarski dio)	37.224	„	45	„
za battaszék-dombovar-žakanjsku željeznicu .	120.973	„	13	„
Ukupno	8,620.619	„	56	„

Vlada se nadalje opunovlašćuje, da onu novčanu svotu, koja se polag tečaja ciene, ustanovit se imajućeg u smislu §. 1. povrh višepomenutih 8,620.619 f. 56 novč. još upotrebiti može na preuzeće prvenstvenih obveznicah, — prema potrebi u svrhu nabave daljnjih prometnih sredstvah i u svrhu inih neizbježivih investicijah pojedinim željezničkim družtvom na razpolaganje staviti može na način opisan u §. 1.

§. 3.

Obveznice, koje će se izdati u smislu §. 1., — uživaju pogodnost oprosta od biljegovine i poreza.

Za točno kamaćenje i amortizaciju ovih obveznicah preuzima država jamstvo, nu podjedno si pridržaje pravo, slobodnog razpolaganja glede razprodaje istih.

§. 4.

U pogledu očevidnosti, kamaćenja i amortizacije glavnicah, željezničkim družtvom izplatit se imajućih u smislu §. 2., kao i u pogledu očevidnosti kamaćenja i amortizacije jamstvenih predujmovah, koje će država možda izplatiti za prvenstvene obveznice, napokon u pogledu upotrebljenja glavnicah, uzdržavaju se bez promjene u krieposti ustanove, sadržane pod točkami a) — e) u §. 2. zakonskoga članka XLI. od godine 1875.

§. 5.

Točka c) §. 2. višepomenutoga zakonskoga članka XLI. od godine 1875. izpravlja se tako, da se povrh zajamčenih dohodakah postignuti poslovni suvišak nesmije upotriebiti u inu svrhu, nego na odplaćenje jamstvenih predujmovah, izdanih dotičnim željezničkim družtvam na temelju istoga zakona.

§. 6.

Zakon ovaj stupa u kriepost odmah poslie proglašenja, te se provedba istoga povjerava sveukupnomu ministarstvu.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve ono, što je u njem sadržano, ukupno i pojedince, pravim, prijatnim i primljenim, kraljevskom Svojom moći ovim ga odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, to ćemo i Sami ga obdržavati i po drugih vjernih Naših dati obdržavati.

Dano u Beču dne prvoga travnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.

Komad XVIII.

Izdan i razposlan dne 27. svibnja 1876.

Br. 48.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 24. travnja 1876. br. 2012.,

kojom se popunjuje provedbena naredba od 5. rujna 1874. br. 3715. izdana k zakonu od 5. siečnja 1874. ob ustrojstvu sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu (br. 48. sbornika od godine 1874., glede njekojih dužnostih slušateljah sveučilištnih.

Da se popuni provedbena naredba od 5. rujna 1874. br. 3715. sbornika od g. 1874. br. 48. glede njekojih dužnostih slušalacah sveučilištnih, nalazi kr. vladni odjel za bogoštovje i nastavu odrediti što sliedi:

§. 1.

Za upis u maticu sveučilištnu plaća se u smislu §. 45. zakona o sveučilištu u ruke dekana fakultetskoga upisnina od 2 for. na korist zaklade sveučilištne; da se ta imatrikulacija bez zaprieke obaviti uzmogne, imade se položiti još 50 novč. biljegovine za matičnu svjedočbu; nu imatrikulirani slušalac kojega fakulteta prelazeć na drugi fakultet kr. sveučilišta neima platiti po drugi put upisnine, već samo biljegovinu.

§. 2.

Onaj djak, koji na izpitu zrelosti nije proglašen zrelim za fakultetsku nauku, može se kao izvanredni upisati u ona predavanja na kojemu fakultetu,

za koja dokaže gimnazijalnimi svjedočbami, da si je pribavio dovoljno predznanje: nu imade se naročito opaziti, da mu se dotični semestar neće u nijednom slučaju uračunati u akademičko njegovo naučno vrieme.

§. 3.

Slušaoci dužni su marljivo polaziti predavanja, za koja su se prijavili, jer će im se samo pod tim uvjetom dotični semestar uračunati u zakonito njihovo vrieme sveučilištno, ili fakultetsko.

§. 4.

Oko polovice svakoga semestra sazvati će dekan svakoga fakulteta sve profesore i privatne docente dotičnoga fakulteta na razgovor, da si medjusobno priobće izkustvo stečeno glede frekventacije.

Ako se tom sgodom pokaže, da pojedini slušaoci nemarno polaze predavanja, imade ih dekan pred sebe pozvati, o tom saslušati, opomenuti ili ukoriti, ili pako stvar iznieti pred profesorski sbor. Radi postojane nemarnosti može se djak u svako doba odpraviti sa sveučilišta.

§. 5.

Učitelji (docenti) dužni su tom prilikom kao i kod potvrdjivanja frekventacije u obće saviestno uvažiti, što su o polazku svojih predavanjah od strane slušalacah tečajem semestra saznali.

§. 6.

Pod svršetak semestra sazivlje opet dekan profesore i privatne docente, da se posavietuje, da li se imade kojemu djaku uzkratiti polazna potvrda i da li mu se ima minuli semestar uračunati u njegovo fakultetsko vrieme ili ne.

Bude li ovo potonje, imati će dekan to ubilježiti u glavnom imeniku, a dotični profesori u svojih ručnih imenicih.

§. 7.

Ako je proti kojemu djaku tečajem polieća izrečena disciplinarna kazan, ima se to kod vidiranja u prijavnici pripomenuti pozivom na dotični zapisnik.

§. 8.

Niti jednomu slušaocu nesmije niti jedan docent potvrditi polazka, dok nevidi u prijavnici potvrde od strane kvesture, da je dotičnik naukovinu platio za sve prijavljene kolegije, ili da je sasvim oprošten.

§. 9.

Sve potvrde u prijavnici ili prijavnom arku o polazu predavanjah imadu

se za svako polieće biljegovati biljegom od 15 novč. — Slušalac ima sam valjano obaviti biljegovanje pojedinih stranah prijavnice ili prijavnoga arka.

§. 10.

Svaki slušalac može na svršetku semestra, a za zimski semestar jošte u početku lietnoga semestra, dok nepočmu predavanja, iskati od docenta, kojega je predavanja slušao, da ga izpita iz dotičnoga predmeta i da mu izda svjedočbu o njegovu napredku, koja će se u svakom obziru smatrati privatnom.

Izpit takov (colloquium) moraju položiti barem dobrim uspjehom oni slušaoci, koji uživaju stipendij kakov ili žele biti oprošteni od plaćanja naukovine, i to iz dva glavna predmeta, o kojih se najmanje po četiri ure na tjedan predavanja drže.

§. 11.

Na dane od 24. prosinca uključivo do nove godine, zatim na posliednja dva dana pokladah i na pepelnicu neimadu se predavanja držati.

§. 12.

Slušalac tražeć odlaznu svjedočbu ima dekanu predati izim prijavnice i matične svjedočbe još i svjedočbu zrelosti.

§. 13.

Slušaoci, koji žele dobiti absolutorij, mogu se za to prijaviti kod dotičnoga dekana već tečajem posliednjega svoga naučnoga semestra, te imadu u tu svrhu prinieti sve svoje naučne svjedočbe (svjedočba zrelosti, matična prijavnica, svjedočbe o izpitih svake vrsti) u izvoru ili u duplikatu.

§. 14.

Imatrikulirani slušaoci prava, koje je profesorski sbor pravo i državoslovnoga fakulteta oprostio od ciele ili polovice naukovine, mogu na koliko su oprošteni, bezplatno polaziti predavanja i na drugih fakultetih ovoga sveučilišta.

§. 15.

Izvanredni slušaoci moraju naukovinu za kolegije, u koje se upisuju, unapried platiti.

Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 49.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 24. travnja 1876. br. 2013.

o načinu, kako se imadu urediti i obdržavati teoretički izpiti državni, što ih u smislu zakona od 5. siečnja 1874. ob ustrojstvu sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu imadu podnieti slušaoci pravó i državoslovnih naukah.

Zakon od 5. siečnja 1874. ob ustrojstvu sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu ustanovljuje u §. 58., da se teoretički izpiti državni na pravo i državoslovnom fakultetu toga sveučilišta drže po dosadašnjih propisih. Ovi propisi, izdani naredbami c. kr. ministarstva za bogoštovje i nastavu, počamši od god. 1856., mogu se pridržati u cielosti, izuzamši one točke, koje nisu u suglasju s napomenutim zakonom sveučilištnim; da se ipak svedu u sustavni red, izpustiv se sve ono, što je kasnije promienjeno, dokinuto, ili tečajem vremena antikvirano, nalazi kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovje i nastavu na temelju §. 83. rečenoga zakona odrediti što sliedi:

§. 1.

Svaki redoviti slušalac fakulteta pravo i državoslovnoga ima na koncu ili izmaku četvrtoga polieća podnieti prvi državni izpit pravno historički.

Tko ovoga izpita najkasnije tečajem petoga polieća nepodnese s dobrim uspjehom, njemu se sliedeća polieća neće uračunati u zakonito četverogodište. §. 57. z.

§. 2.

Svaki slušalac pravoslovnoga fakulteta, koji nekani steći doktorata, a želi se na temelju svojih pravo i državoslovnih naukah posvetiti javnoj službi, ima podnieti još dva državna teoretička izpita: sudstveni i državoznanstveni.

Drugi državni izpit sudstveni može se položiti već posliednjih šest tjedanah osmoga semestra, treći pako, državoznanstveni, istom po dovršenom četverogodištu. §. 58. z.

§. 3.

Predmeti ovih izpitah jesu:

a) pri pravno - historičkom:

pravo rimsko, pravo crkveno-katoličko i iztočne crkve, obća pravna poviest u savezu s hrvatskom povješću;

b) pri sudstvenom:

pravo gradjansko, trgovačko i mjenbeno pravo, gradjanski postupnik u parbenih i izvanparbenih poslovih, kazneno pravo i postupnik;

c) pri državo-znanstvenom:

statistika monarhije austro-ugarske s osobitim obzirom na kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju, politička ekonomija (nauka i njega narodnoga gospodarstva), financijalna znanost.

§. 4.

Pod pravom rimskim razumjeva se i poviest istoga prava, a pod gradjanskim postupkom razumjeva se i nauka ob ustroju sudovah i njihovoj nadležnosti.

Iz statistike netreba zahtievati takovih potankih stvarih, koje neimaju postojane vriednosti, ako se i znadu na pamet, i koje bi kandidat morao na pamet učiti jedino radi izpita.

Usuprot valja zahtievati iz povjesti hrvatske za pravo i državu najvažnije činjenice, zatim obćenito poznavanje državnoga ustavnoga i upravnoga ustroja t. j. jezgru najznamenitijih zakonah političkih i financijalnih; to pako valja zahtievati tako pri državo-znanstvenom, kako i pri sudstvenom izpitu, u koliko tomu bude prilike.

Nego neka se radi toga poviest hrvatska, upravno i financijalno zakonoslovje nesmatraju samostalnimi predmeti izpita.

§. 5.

Za obavljanje izpitah imenuje kr. zemaljska vlada osobita povjerenstva sa sjedištem u Zagrebu.

§. 6.

U svakom povjerenstvu biti će za svaki izpitni razdiel po jedan predsjednik, zatim kao što okolnosti iziskivale budu, po jedan ili dva namjestnika predsjednikova (podpredsjednici) i toliko izpitnih povjerenikah, koliko ih potrebno bude i po broju kandidatah i u svrhu tu, da se povjerenici češće mienjati mogu pri sastavljanju povjerenstvah posebnih.

Predsjednik, imenovani namjestnici i izpitni povjerenici čine glavno povjerenstvo za svaki razdiel izpitni.

Predsjednik sastavlja iz ovih po razsudu svom povjerenstva za pojedine izpite (posebna povjerenstva).

§. 7.

Za povjerenike izpitne imadu se naimenovati prije svega profesori; nu izvan ovih mogu se imenovati i praktični državni činovnici, izvrstni odvjetnici i bilježnici, doktori prava ili ini strukovnjaci. Činovnike može zemaljska vlada samo u sporazumku s onom oblasti, kojoj su isti činovnici podredjeni, imenovati za načelnike ili članove povjerenstvah izpitnih.

Svaki profesor ili činovnik, kojemu ta služba (funkcija) bude ponudjena, dužan je pimiti ju.

§. 8.

Predsjednik povjerenstva izpita sudstvenoga ujedno je i izpitatelj. Nasuprot kod ostala dva izpitna povjerenstva ima se smatrati kao pravilo, da predsjednik neima udioničtvovati kod izpita kao izpitatelj.

§. 9.

Ako bi predsjednik preprečen bio, tad ga ima zamieniti podpredsjednik, ili ako za povjerenstvo podpredsjednik nije napose imenovan, tad će ga zamieniti u službi najstariji povjerenstvu kao član pripadajući profesor.

§. 10.

Izpiti razdiela sudstvenoga i državo-znanstvenoga držati će se čitave godine, kao što se kandidati budu prijavljivali; izuzimaju se samo jesenski praznici i medjupraznici.

§. 11.

Za obdržavanje izpita pravno historičkoga naredjuju se kao redoviti rokovi: posiednji tjedni mjeseca srpnja i prvi tjedni mjeseca listopada, a kao izvanredni rok posljednji tjedan svakoga zimskoga polieća (rok zimski).

O roku ovom mogu na izpit biti pušteni samo oni kandidati, koji su pri izpitu o roku srpanjskom ili listopadskom bili zabačeni, i kojim nije prigodom tom odredjen bio dulji rok za opetovanje izpita.

§. 12.

Pravno-historički izpiti na roku srpanjskom imadu se urediti tako, da se dovrše tek 30. ili 31. srpnja; u roku listopadskom imadu se izpiti započeti dne 3. ili 4. listopada.

Valja skrbiti za to, da obavljanjem izpita profesori, koji pri istih posla imadu, nebudu u svojem neposrednom zvanju priečeni dulje, nego što bude neobhodno potrebno.

Dok traju ovi izpitni rokovi, neće biti slobodno na pravo- i državoslovnom fakultetu obdržavati takovih strogih izpitah, pri kojih bi službovati morali profesori, koji su načelnici ili članovi povjerenstvah za pravno-historički izpit.

§. 13.

Pravno-historički izpit može se podnieti samo pred povjerenstvom onoga mjesta, gdje je sveučilište, na kojem je kandidat u vrieme izpita imartikuliran.

Da položi ona druga dva izpita, može se u pravilu kandidat prijaviti kod kojega mu drago povjerenstva.

Nego kandidat, koji bude zabačen, dužan je ponoviti izpit pred onim povjerenstvom, koje ga je bilo zabacilo.

§. 14.

Kr. zemaljskoj vladi prosto je iz razlogah, obzira osobito vriednih, dozvoljivati iznimke od ustanovah, koje su sadržane u §. prediducem.

§. 15.

Javljajući se kandidat za pravno-historički izpit, imade prinieti:

Matičnu svjedočbu,
svjedočbu zrelosti i
prijavnicu svoju.

Pri sliedećih pako izpitih osim toga svjedočbe o podnešenih jurve teoretičkih državnih izpitih, a imenito pri posliednjem izpitu i odpustnicu. (Absolutorij.)

§. 16.

Sve ove izprave imadu se podnieti u izvorniku i treba da budu povjerenstvu pri ruci, kada se čini izpit.

Bez ovih izpravah nemože ni jedan kandidat pušćen biti na izpit.

§. 17.

Kandidat prijavljujući se za izpite, ima sastaviti kratku i kao što treba obrazloženu prošnju, koju će neposredno predati glede pravno-historičkoga izpita dekanu profesorskoga sbora pravo i državoslovnoga fakulteta, a glede oba sliedeća izpita predsjedniku dotičnoga povjerenstva izpitnoga.

§. 18.

Prijave za pravno-historički izpit u srpanjskom roku imadu se učiniti od 15. svibnja do 15. lipnja, a za pravno-historički izpit u listopadskom roku mjeseca srpnja. Napokon oni kandidati pravno-historičkoga izpita, koji žele u izvanrednom roku biti pušteni na ovaj izpit, imadu prošnje svoje predati barem tri tjedna prije, nego što iztiče polieće zimsko.

§. 19.

Dekan ima prošnju i priloge prosuditi, i ako neima nikakove zaprieke izpitu, ima na molbenici kratkom naledjom napisati dozvolu.

Molbenica ujedno s prilozi ima se uručiti kandidatu, koji će ih prigodom polaganja izpita podnieti predsjedniku povjerenstva.

§. 20.

Kod pomanjih zapriekah, koje bi kandidat mogao odmah ukloniti, imadu mu se dati primierni naputci, u slučajevih pako dvojbenih, ako kandidat od prošnje neodustane, ima se stvar riešenja radi podnieti sboru profesorskomu.

§. 21.

Kada mine rok prijavni, ima dekan kandidate, koji se imadu pustiti na izpit, uvrstiti u popis po prezimenih njihovih redom abecednim i popis taj predati kratkim putem predsjedniku povjerenstva izpitnoga.

§. 22.

Predsjednik povjerenstva izpitnoga ima po broju kandidatah i po broju izpitnih povjerenikah, koji su mu pridjeljeni, porazumjevši se najprije s dekanom prosuditi, da li će dovoljno biti, a da se vrieme predavanjah nerazmjerno neprikraćuje, odrediti jedno samo povjerenstvo izpitno, ili da li će se imat sastaviti dva posebna povjerenstva, koja će u isto doba izpitivati.

Predsjednik ustanovljuje zatim po broju dane izpitne, pridaje u popisu kandidatah dan, kojega će, i ako postoje dva posebna povjerenstva, pridaje i broj povjerenstva, pred koje će koji kandidati imat doći, a napokon i ime kandidatah, i predaje taj popis dekanu.

Dekan će se po tom pobrinuti, da se pomenuti popis pribije na crnu dasku fakultetsku i da se primjerno obznani po slušalištih.

§. 23.

Glede prijavljivanja za oba druga izpita neima stanovitoga roka. Izpitne dane za ove izpite ustanovljivati će od sgode do sgode predsjednik. Nego pri ustanovljivanju ovom ima se predsjednik držati u obće reda onoga, kojim su se kandidati pri njem za izpit prijavili.

§. 24.

Kandidati nisu vlastni ustanovljivati dan, kojega bi se radi podvrći izpitu.

Ako bi koji kandidat prigodom prijave očitovao u ovom obziru želju svoju, odvisit će jedino od volje predsjednika povjerenstva, da li će se i na koliko moći zadovoljiti želji kandidatovoj.

§. 25.

Ako dekan profesorskoga sbora ili koji predsjednik povjerenstva izpitnoga uzkrati kandidatu dozvolu za polaganje državnoga izpita, prosto je kandidatu uložiti utok na kr. zemaljsku vladu, koja može iznimke dozvoljivati u slučajih, gdje se s očitih obzirah pravičnosti, navlastiti na korist izvrstnih slušalacah bude mogla opravdati iznimka od strogosti zakona.

§. 26.

Svaki kandidat dužan je doći na izpit onaj dan, koji mu je ustanovljen.

Ako li nedodje, imati će, pa bio uzrok izostanka njegova koji mu drago, štetu odtuda proizviruću snositi kao posljedicu svoje krivnje ili kao nesretni slučaj, koji ga je postigao.

Svikoliki kandidati, kojim je za polaganje izpita pravno-historičkoga odredjen jedan isti dan, imadu doći toga dana prije, nego što će izpit započeti, i tu biti dotle, dok izpita nepodnesu.

§. 27.

Dvojica ili više kandidatah mogu se medju sobom mienjati za izpitne svoje dane samo s privolom predsjednika, a u slučaju ako postoje dva posebna povjerenstva za izpit pravno historički, dopušteno će biti takovo mienjanje samo pod nvjetom, da se mienjanjem ovim nemienja povjerenstveni razdiel, koji je za kandidate unapried odredjen bio.

§. 28.

Izpiti su ustmeni i javni. Predsjednici izpitnih povjerenstvah imadu učiniti sve potrebne naredbe, da se preprieči svaki nemir i nered, koji se s dostojanstvom i važnosti čina neslaže, ili koji bi izpitanike u obziru prisutnosti duha ili slobodnoga razsudjivanja bunit mogao. Oni imadu pojedine nemirnike ukloniti ili ako okolnosti zahtievale budu, zapovjediti, da se svekoliko slušateljstvo udalji iz dvorane, gdje se izpiti drže.

§. 29.

Viećanje i glasovanje ob uspjehu podnešenoga izpita biva tajno. Članovi povjerenstva glasuju najprije o tom, da li se je kandidat izpitom pokazao „sposobnim“ ili „nesposobnim“. Za sposobnost iziskuje se, da se je absolutna većina glasujućih, medju koje se svagda računati ima i predsjednik dotičnoga posebnoga povjerenstva, izjavila za kandidata. O tom, da li je kandidat u jednoj struci ili u više njih ili u svihkolikih strukah posvjedočio osobito izvrstne sposobnosti i s toga, da li mu se ima dati bilježka odlikovanja, biti će slobodno glasovati samo onda, ako jednoglasno bude odobren. Ako posljedak glasovanja glasi na

to, da se kandidat zabacuje, tad valja glasovati o roku, prije kojega nemože kandidat biti pripušten na ponavljanje izpita.

§. 30.

Posljedak glasovanja ima se upisati u izpitni zapisnik i javno oglasiti

§. 31.

Predsjednik izdaje svjedočbu naznačiv način, dan i uspjeh položenoga izpita; a kod onih, koji budu zabačeni pridaje i rok dozvoljenoga ponavljanja. Kod kandidatah izvrstnih naznačuje one struke, iz kojih su dobili bilježku odlikovanja, podpisuje svjedočbu ujedno s ostalimi članovi povjerenstva, koji su pri izpitu sudjelovali i napokon potvrdjuje istu svjedočbu pečatom povjerenstva.

§. 32.

Predsjednik imade nadalje uspjeh izpita upisati i u prijavnicu kandidatovu i udariti tu pečat povjerenstva.

Kad kandidat bude zabačen, ima se pridati rok, koji mu za ponavljanje bude odredjen, a imadu se pridati i ostali zabačenomu naloženi uvjeti, pod kojim će moći iznova podvrći se izpitu.

§. 33.

Kada koji kandidat bude zabačen, ima se o tom odmah obaviestiti dekanat onoga pravo i državoslovnoga fakulteta, na kojem se je kandidat po svjedočanstvu prijavnice najposlie učio, da isti dekanat u imenicih to zabačenje ubilježi i da kašnje, ako možda bude dozvoljeno izdati kandidatu dvogubku od prijavnice, bilježku o zabačenju prenieti uzmogne u dvogubku.

§. 34.

Izpit bezuspješno položen može se valjano ponoviti samo, pošto je minuo onaj rok, koji povjerenstvo za to ustanovi.

§. 35.

Rok za opetovanje izpita pravno historičkoga, koji nije za rukom pošao mjeseca srpnja ili listopada, može povjerenstvo ustanoviti:

a) ili na prvi dojdući izvanredni rok (na svršetku polieća zimskoga.)

b) ili na prvi dojdući rok srpanjski.

U drugom ovom slučaju ima izpitno povjerenstvo svagda ujedno odrediti one predmete (učevne struke), o kojih će kandidat imati te godine polaziti preda-

vanja; i kolegiji, što ih kandidat pomenute te godine bude polazio, neće se u račun uzimati kasnije, kada se bude preračunavalo vrieme akademičkih njegovih naukah, ili kada se proračunavao bude broj urah onih kolegijah, što ih kandidat polaziti mora po propisu zakonah akademičkih.

U prvom pako slučaju može zabačeni kandidat istina primljen biti privremeno za dojduće zimsko polieće u obvezatne kolegije III. tečaja, — ali polieće ovo moći će mu se u vrieme njegovih naukah akademičkih uračunati samo onda, ako o izvanrednom izpitnom roku na koncu zimskoga polieća s dovoljnim uspjehom podnese izpit pravno historički.

Ako li se do toga roka nepodvrgne tomu izpitu, imati će se u svakom obziru bezkriepostnim smatrati, što je privremeno primljen bio, i kandidat takov gubi svakako cielu godinu glede uračunavanja u njegovo četverogodište. Nego neima nikakove zaprieke, da se takovi kandidati, čim se prijave, puste na opetovanje izpita o dojdućem roku srpanjskom ili listopadskom.

§. 36.

Proti roku ustanovljenu izpitnim povjerenstvom za opetovanje izpita neima mjesta ni utoku niti prošnji za milost.

§. 37.

Ako koji zabačeni kandidat prije ustanovljenoga vremena ili kod kojega drugoga povjerenstva, a ne kod nadležnoga lukavošću izmami dopuštenje, te izpit ponovi, ili inako obidje propisane ovdje naredbe, tad ne samo što neće imati kriepost izpit s povoljnim možda uspjehom položen, nego će se i kandidat takov, ako se još nalazi u akademičkih naucih, negledeć na druge posljedice, koji će ga možda stići po obćenitih zakonih kaznenih, moći za neko vrieme ili za uvjek izključiti iz ovoga sveučilišta.

§. 38.

Čast doktora pravah stečena na ovom ili ma na kojem sveučilištu monarkije Austro-ugarske, ima istu kriepost, kao i podpuno položeni teoretički državni izpiti.

§. 39.

Potanje ustanove, kako se obavljati imadu teoretički izpiti državni, i kako treba da se prigodom istih vladaju povjerenstva, sadržani su u naputku osobitom.

§. 40.

Izpitna taksa iznosi 8 for. 40 novč.

*

§, 41.

Samo takovi kandidati, koji su na temelju previšnjega rješenja od 28. rujna 1857. dobili dozvolu, da se podvrgnu teoretičkim izpitom državnim, premda nisu redovito svršili propisanih naukah, plaćat će za svaki izpit taksu od 25 for. 20 novč. a. vr.

Izpitnu taksu ima kandidat svagda položiti prije, nego što se podvrgne izpitu, i ovom prigodom namiriti biljegovinu za svjedočbu izpitnu.

§. 42.

Najdulje na dvadeset četiri ure pred izpitom ima kandidat izkazati se kod dotičnoga predsjednika, da je namirio izpitnu taksu i biljegovinu ili da je od takse oprošten.

§. 43.

Svaki redoviti slušalac pravo i državoslovnoga fakulteta, kojega je onoga polieća, kojega se podvrgava izpitu državnom, sbor profesorski oprostio od naukovine budi sa svim, budi na polak, oprošten je već time ipso facto i od izpitne takse budi sa svim, budi na polak.

Kod slušalacah, koji se državnomu izpitu podvrgavaju uz prva četiri tjedna polieća, može u ovom obziru služiti za pravilo i oprost, što su ga dobili prvoga prediducega polieća.

§. 44.

Oprost od izpitne takse, što ga kandidat posliednjega svoga školskoga polieća uživa s toga, što je oprošten od naukovine, prostire moć svoju i na one državne izpite, koje isti položi prve sljedeće školske godine. Nego za izpite, koje će kašnje praviti, imati će svakako platiti taksu.

§. 45.

Svikoliki oprosti od taksah, proiztičućih iz naslova kojega mu drago, neće se uporavljivati na izpite opetovane.

Mažuranić s. r.

Br. 50.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 29. travnja 1876. br. 2031.

o disciplinarnom redu na sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu.

Na temelju §. 83. zakona ob ustroju sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu nalazi kr. vladni odjel za bogoštovje i nastavu radi provedbe §. 63. pomenutoga zakona izdati sliedeću naredbu „o disciplinarnom redu".

§. 1.

Akademičkim oblastim dužnost je čuvati što više slobodu akademičke obuke i akademičkoga života u suglasju sa svrhom sveučilišta, koja prije svega stoji u njegovanju prave znanstvenosti i odgojivanju prave značajnosti, a ujedno jim je dužnost ozbiljno stajati na put zloporabi one slobode i svemu, što se pomenutoj svrhi protivi.

Pripadajuća jim disciplinarna vlast stoji o tom, da nadgledaju, naredjuju i izvršuju sve ono, što jim se čini u obće ili u pojedinom slučaju zgodno, da se red i pristojnost na sveučilištu nepomuti, da se značaj istoga kao znanstvenoga zavoda što bolje očuva, da se čast i dostojanstvo i čitavoga zavoda i njegovih dielovah čisto uzdrži.

§. 2.

Akademičke su oblasti odgovorne za izvršivanje tih svojih dužnostih, radi toga su svi pripadnici sveučilišta dužni naredbe njihove ne samo najtočnije vršiti, nego jih takodjer u svom krugu i bez poziva djelom podupirati.

§. 3.

Svi slušaoci podvrženi su glede svojih gradjanskih odnošajah i glede kaznjivih činah u gradjanskom životu obćim zakonom i oblastim, glede akade-

mičkoga vladanja pako imadu se osim toga pokoravati posebnim naredbam i disciplinarnim propisom akadamičkih oblastih.

§. 4.

Slušaoci dužni su vladati se u obće pristojno, kako to narav njihova položaja kano akademičkih gradjanah ište i držani su pokoravati se postojećim akademičkim zakonom i posebnim naredbam akademičkih oblastih.

Tko pogrieši proti tomu, tko se napose učini krivcem većega smetanja akademičkoga mira i poredka, tko pokvari zavode za učevne svrhe odredjene, sbirke, pokućtvo, tko dade zločest primier postojanom nemarnošću, nepristojnim vladanjem, nemoralnimi ili sablaznujućimi djeli, tko se prodrzne vriedjati akademičke oblasti ili pojedine učitelje ili organe akademičke, koji rade oko uzpostave reda i mira, ili napokon, tko uvriedi svoje drugove, taj će se po veličini svoga prestupka na odgovornost pozvati.

§. 5.

Iztraga povedena proti kojemu slušaocu po kojoj drugoj oblasti izim akademičke radi povriede postojećih obćih zakonah, ima se akademičkom senatu prijaviti kano i osuda izrečena poslje dovršene iztrage.

Bitni sadržaj osude ima se ubilježiti u spise sveučilištne, a oblasti akademičke mogu, ako počinjena povrieda posredno vriedja akademički poredak ili čast sveučilišta, krivca kazniti ili opomenom ili ukorom ili uzkratom oprosta od plaćanja naukovine, ili stipendija ili po okolnostih odpravkom sa sveučilišta.

§. 6.

Slušaoci sveučilišta ili pojedinoga fakulteta nisu u svojoj skupnosti korporacija, s toga nemogu niti redovitih skupštinah držati niti trajnih ili stalnih zastupnikah imati, niti vršiti funkcijah korporativnih.

§. 7.

Nije dozvoljeno slušaocem držati skupštinah na javnih mjestih izvan sveučilištne sgrade u druge svrhe osim u druževne, nu mogu slušaoci u prostorih sveučilištne sgrade držati skupštine kadkada, ali ne redovite, za razpravljanje i viećanje o stanovitih akademičkih stvarih, koje se njih tiču.

§. 8.

Za svaku takovu skupštinu ima se izhoditi privola od rektora, označivši mu točno, o čem će se viećati i razpravljati.

Rektor ima prosuditi, da li ono, o čem se kani viećati, odgovara §. 7., pa kad vidi, da odgovara i da se nije bojati od skupštine narušaju reda akademičkoga, ima opredjeliti sobu, gdje će se skupština držati. Ovi slušaoci, koji mole za rektorovu dozvolu, jamče napram akademičkim oblastim za red u skupštini i točno obdržavanje akademičkih zakonah.

§. 9.

Rektor, prorektor i svaki dekan pojedinoga profesorskoga sbora, imadu pravo nazočni biti pri djačkih skupštinah, oni mogu primjetbe činiti, opominjati, i odmah narediti, da se skupština razidje, čim se odmakne od akademičkih zakonah ili od prijavljene svrhe.

§. 10.

Samo redoviti slušaoci imaju pravo biti dielnici djačkih skupštinah, — izvanrednim slušaocem i svim drugim osobam, osim akademičkih učiteljah, zabranjeno je kod njih prisustvovati.

Oni slušaoci, koji priredjuju skupštinu (§. 8.), odgovaraju za to, da će se ovaj propis točno obdržavati.

§. 11.

Ob ustrojivanju i obstojanju djačkih družtvah odlučuje kr. zemaljska vlada.

§. 12.

Akademički senat može zabraniti slušaocem udioničtvovanje u skupštinah ili u stanovitih družtvih nedjačkih, ako to svrha sveučilišta zahtieva.

§. 13.

Vrsti korenja (kaznenja) disciplinarnih prestupakah po tom, kako su veliki, i kako su opetovano počinjeni, jesu:

1.) Opomena i ukor po dekanu samom ili pred profesorskim sborom;

2.) strogi ukor po rektoru pred akademičkim senatom. Ukor se može pooštriti prietnjom, da će krivac bez obzira odstranjen biti sa sveučilišta (consilium abeundi), ako po drugi put isto sakrivi, makar i manje;

3.) odpravak sa sveučilišta na 1—4 semestra;

4.) odpravak sa sveučilišta za uviek;

5.) odpravak sa sveučilišta za uviek uz prijavu svim sveučilištam austrougarske monarkije. Nu ova kazan ovršiti će se samo onda, ako kr. zemaljska vlada odobri odluku senata akademičkoga.

Gubitak stipendija, podpore iz koje zaklade ili oprosta od plaćanja naukovine neima se smatrati kao kazan, nego kao naravni posljedak ponašanja, koje

neodgovara podpuno zakonom, s toga pomenuti gubitak u svakom slučaju sliedi, gdje je uživanje takova dobročinstva ovisno o bezprikornom ponašanju.

§. 14.

Kazni disciplinarne, koje se ovrše proti slušaocem, imadu se u neprekidnoj očevidnosti držati.

§. 15.

Izvanredni slušaoci i gosti, koji polaze pojedina predavanja, dužni su štovati akademički poredak.

Ako ga povriede, imadu se po okolnostih opomenuti ili izključiti od polaza pojedinih predavanjah, ili od sveučilišta u obće.

§. 16.

Akademički senat i profesorski sborovi pojedinih fakultetah dužni su u svojih područjih izdavati naredbe i disciplinarne propise, koji jim se po okolnostih potrebiti čine.

Svaka takova naredba ili propis, ako nije samo ovršne i prelazne naravi, imade se odmah kr. zemaljskoj vladi prijaviti.

§. 17.

Svakomu dekanu i svakomu članu profesorskoga sbora dužnost je slušaoce poticati na razboritu porabu vremena, za koje traje naobrazivanje, svjetovanjem, nagovaranjem, posredovanjem i opominjanjem; priečiti disciplinarne prestupke i prijaznim obćenjem njegovati medjusobno počitanje i priklonost.

Manje prestupke ima dekan ili profesorski sbor opomenom ili ukorom poravnati, prestupke pako, koji se radi težkoće svoje ili radi opetovanja imadu kazniti, treba prijaviti akademičkom senatu.

§. 18.

Disciplinarnu kaznenu vlast vrši akademički senat. Njemu pripada podjeljivati stroge ukore i izricati odpravak sa sveučilišta.

Sve kazni, koje on dosudi, i samo te kazni imadu se ubilježiti slušaocem u sveučilištne svjedočbe.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XIX.

Izdan i razposlan dne 3. lipnja 1876.

Br. 51.

Naredba

kralj. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za poslove unutarnje od 17. svibnja 1876. br. 8732.,

u pogledu upotrebljenja, pridjeljenja i položaja gradjevnoga osoblja kod kralj. podžupanijah.

U izvedenje točke druge, dodatka A. k zakonu od 15. studenoga 1874. ob ustroju političke uprave, odredjuje se kako sliedi:

§. 1.

Za obavljanje posalah gradjevne struke dodjeljuju se kr. podžupanijam miernici ili mjernički pristavi kao strukovno osoblje podžupanijske oblasti i izvjestitelji u gradjevnoj struci, te su kao takovi neposredno podčinjeni predstojniku podžupanije.

U podžupanijah, gdje je dodjeljeno više tehničkih činovnikah, ima se najstariji u činu smatrati kao izvjestitelj tehničke struke, dočim su ostali činovnici samo kao pomoćno osoblje glede te struke pridjeljeni.

§. 2.

Na djelokrug kr. podžupanijah (§. 4. i 5. zakona od 15. studenoga 1874. ob ustroju političke uprave) kao gradjevne oblasti I. molbe spadajući predmeti jesu sliedeći:

a) Novogradnje, pregradjivanje i popravljanje crkavah, župnih stanovah, učionah, zemaljskih, županijskih i obćinskih sgradah;

b) uredbe glede porabe zemaljskih i županijskih sgradah, nadziranje njihova stanja, kao i u uredovne svrhe iznajmljenih sgradah, sastavljanje i predlaganje godišnjih proračunah za uzdržavanje javnih sgradah;

c) nabava i popravak uredovnoga pokućtva i vodjenje evidencije vrhu istoga;

d) rukovodjenje gradjevnoga redarstva;

e) nadzor nad pravilnim popisom i utjerivanjem ustanovljene zakonom odkupnine i inih dohodakah zemaljske cesto- i vodogradjevne zaklade;

f) rukovanje i nadziranje kod uzdržavanja i novogradjenja zemaljskih i kotarskih cestah, uzdržavanja zemaljskih riekah, uzdržavanja i izvadjanja vodogradnjah, ter s tim skopčano zaračunavanje.

U tu svrhu imadu se preduzeti izvidjenja i izmjerenja potrebitih novogradjenjah, prenapravah i uzdržavanjah, ter na temelju tako sakupljenih podatakah sastaviti osnove, troškovnici i godišnji proračuni o normalnih (svake godine opetujućih se), kao i izvanrednih potrebštinah; nadalje ima se bditi nad točnim upotrebljenjem gradjevne dotacije, kao i nada tim, da se gradnje i dobave u smislu odobrenoga proračuna po postojećih propisih i načelih konkurencije za vremena na izvedenje predadu, po gradjevnih uvjetih izvedu i kroz dodjeljeno tehničko i empiričko osoblje svrsi shodno nadziru;

g) nadzor nad obćinskimi cestami i vodogradnjami, nad uredjenjem i poljepšavanjem trgovištah, držanje očevidnosti pripadajuće obćinam odkupnine u svrhu, da se ista faktično upotrebi na uzdržavanje obćinskih cestah i putevah;

h) vodjenje nadzorah i razpravah vrhu javnih cesto- i vodogradnjah, koje se konkurencijalnim putem bez prinosa iz odkupnine ili zemaljske cesto- i vodogradjevne dotacije iz nova izvesti ili popraviti imaju;

i) sabiranje statističkih podatakah o gradjevnom stanju i prometu na cestah;

k) vodjenje razpravah u pogledu gradjenja i preinačenja mlinovah, mlinskih branah i pragovah, gradjenja tvornicah i gradjevinah, smjerajućih na pitomljenje zemljišta natapanjem i odvodjivanjem;

l) rukovodjenje cestovnoga i riečkoga redarstva kao i vodeničkoga reda;

m) obavljanje pohvalbah svake vrsti, koje će zemaljska vlada podžupanijam povjeriti;

n) nadgledanje i izpitivanje parnih kotlovah;

o) odredjivanje i obdržavanje izpitah za gradske i seoske zidarske i tesarske majstore.

§. 3.

Za neprestano nadgledavanje i njegovanje cesto- i vodogradjevinah, nasadah, inih znamenitijih gradjevnih objektah, zališnoga gradiva i orudja itd. opredjeljuje se podžupanijam empiričko osoblje.

Podžupanije podnašaju zemaljskoj vladi, odjelu za unutarnje poslove predloge o namieščivanju i odpuštenju nadcestarah, riečkih vidokah i cestarah u sporazumljenju s tehničkim izvjestiteljem.

Cestare pak namiešta i odpušta podžupan na predlog podžupanijskog mjernika.

Broj i plaće nadcestarah, riečkih vidokah i cestarah ustanoviti će se naknadno posebnom naredbom.

§. 4.

Karnostna vlast nad podžupanijskim mjerničkim osobljem vrši se u smislu dodatka k zakonu od 15. studenoga 1874. ob ustrojstvu političke uprave točka 8.

§. 5.

Spisi, tičući se gradjevnih posalah, kao i podnesci na zemaljsku vladu imadu se izpod stampilje, a iznad poslovnoga broja podžupanije providiti oznakom: „u poslu gradjevnom“.

§. 6.

Podžupanijsko mjerničko osoblje smije se u pravilu upotrebljivati samo za obavljanje gradjevnih posalah, a pri odnosnom uredovanju imadu vriediti ustanove dodatka k zakonu od 15. studenoga 1874. ob ustroju političke uprave točka 4.

Ako se podžupan neslaže sa strukovnim mnienjem tehničkoga izvjestitelja, ima ga prije izvedenja sa svojim vlastitim mnienjem podnieti na odluku kr. zemaljskoj vladi.

§. 7.

Za preduzimanje predradnjah i potrebitih u svrhu izvedenja gradnjah, nadilazećih trošak od 100 for., ima se potražiti predhodna dozvola kr. zemaljske vlade uz istodobno obrazloženje potrebe i shodnosti, ter naznačenje aproksimativnoga troška dotične gradjevine.

Ovamo se nerazumjeva očevid, koji se u svakom slučaju, gdje se potreba ukaže, po propisu preduzeti ima.

Predstojniku kr. podžupanije nadleži upotrebljenje i uredovanje mjerničkoga osoblja tako voditi, da se tekući gradjevni poslovi pravodobno riešavati uzmognu. S toga neima se pomenuto osoblje u pravilu baviti izradjivanjem takovih gradjevnih osnovah, kojih priugotavljanje treba više vremena ili osobita strukovna znanja.

Takove veće osnove izradjivati će posebno gradjevno snovalište zemaljske vlade, kojoj će podžupanije u tu svrhu priposlati potrebite po podžupanijskom mjerniku sakupljene podatke, poimence izvidne spise, položajne nacrte, premjere, uzdužne i poprečne prosjeke, cjenike nadnicah i gradiva i t. d.

§. 8.

Ako podžupanijsko mjerničko osoblje bez zanemarenja i uštrba tekuće službe nebi moglo rukovoditi i nadgledati većih od sjedišta podžupanije udaljenih i neprestano nadziranje iziskujućih gradnjah, ili kad nebi u stanju bilo preduzeti predradnjah za veće gradjevne objekte, odrediti će zemaljska vlada potrebne tehničke organe za obavljanje tih posalah na trošak odnosne dotacije, pak zato imat će se već kod sastavljanja dotičnoga proračuna obzir uzeti na troškove za izmjerivanje, vodjenje gradnje, vrhovno nadziranje, obavljenje pohvalbe i sastavljenje obračuna.

§. 9.

Služba podžupanijskih mjernikah ima se u prvom redu protezati na one gradjevne predmete, koji se putem razdjelbenih proračunah predlažu, ter istim putem ili posebnom naredbom po zemaljskoj vladi odobravaju; nu polag potrebe mogu se podžupanijski mjernici po dojakošnjem običaju i propisih, dok se ovi nepromjene, iznimno upotrebiti i za izvršivanje tehničkih posalah obćinah i borovah.

§. 10.

Godišnje proračune o potrebštinah za redovito uzdržavanje cesto- i vodogradnjah ima podžupanijski ured na temelju podatakah po podžupanijskom mjerniku pripravljenih sastaviti, ter iste najdulje do konca kolovoza zemaljskoj vladi predložiti.

U tu svrhu treba da podžupanijski mjernici prigodom službenih putovanjah sakupe podatke za proračun i tečajem godine izrade potrebite operate, pak da ih s prilozi i odnosnimi razpravnimi spisi u evidenciji drže i u posebnih koricah čuvaju tako, da ih organi gradjevnoga odsjeka zemaljske vlade prigodom njihovih nadzorničkih putovanjah uviditi mogu.

Razumieva se po sebi, da se kod ustanovljivanja toga proračuna po mogućnosti držati valja granicah proračuna od prošle godine. Ovim se u ostalom neizključuje, da mjernik u proračun uvede i takove potrebite gradnje, glede kojih u proračunu prijašnjem nije providjeno.

§. 11.

Podžupanijski ured imade sredstvom svoga mjernika stojeće u izvadjanju predmete i dobave savjestno nadzirati, dogodivše se nedostatke i mane odmah ukloniti, ter u obće strogo paziti, da poduzetnici ugovorene obvezanosti po smislu gradjevnih uvietah točno izpune.

Kod gradjenja temelja ma kojega gradjevnoga objekta imade podžupanijski mjernik osobno prisustvovati, ter dotični temeljni naris sastaviti sa zapisnikom, konštatirajućim kakvoću i izmjere temelja; zapisnik i temeljni naris imade poduzetnik supodpisati.

Za svaku veću gradnju ima se tečajem izvadjanja posebni gradjevni dnevnik voditi, svi pako spisi odnoseći se na gradnje u izvedenju stojeće imadu se u očevidnosti držati u svrhu, da ih tehnički organi zemaljske vlade kod nadzirateljnih putovanjah u svako vrieme uviditi uzmognu.

§. 12.

Čim se dovrše gradnje i dobave, koje se putem razdjelbenoga proračuna ili u obće dozvolom zemaljske vlade izvedu, obaviestit će o tom podžupanija zemaljsku vladu u svrhu odredjenja pohvalbe.

Za pohvalbu imadu se pripraviti izprave o izmierah faktično izvedenih gradnjah i likvidacijonalni troškovnici.

Pohvalbe občinskih gradnjah ili u obće takovih, kojih ugovor odobrava podžupanija, odredjuje ova u svom djelokrugu.

§. 13.

U zaslužbu privedene svote za izvedenje gradnjah, koje spadaju na zemaljski budget ili na koju pod upravom zemaljske vlade stojeću zakladu, doznačuje jedino zemaljska vlada kod kr. poreznih uredah ili kr. zemaljske blagajne na temelju gradjevnih potvrdnicah ili pohvalbenih obnašašćah.

A glede ostalih valjaju postojeći propisi.

§. 14.

Obstojeći propisi glede uzdržavanja zemaljskih i kotarskih cestah, kao i zemaljskih riekah ostaju do dalnje naredbe u kriepošti s tom razlikom, da se

pod velikimi župani razumievaju predstojnici podžupanijah, a mjesto županijskih mjernikah podžupanijski mjernici.

§. 15.

Gdje bi s odvlakom opasnost skopčana bila, vlastan je podžupan u sporazumljenju s podžupanijskim mjernikom shodna odrediti, da se nastavša kroz elementarne nezgode oštećenja na cestah i cestovnih objektih odmah poprave, nu ima se podjedno o tom obavjestiti kr. zemaljska vlada i naknadno predložiti odnosni obračun troškovah na odobrenje.

Manje elementarne štete do iznosa od 100 for. na jednom gradjevnom predmetu mogu se u samoupravi izvesti, i u samoupravnom računu, obloženom sa zapisnikom konštatirajućim prouzročenu elementarnu štetu, zaračunati.

§. 16.

Podžupanije imadu uredske prostorije podžupanijskomu mjerničkomu osoblju po mogućnosti opredjeliti u zgradi podžupanijskoga ureda, te radi obskrbe pokućtvom, pisarničkimi i risarskimi potrebštinami, mjerničkimi strojevi i t. d. po postojećih propisih postupati, ili zemaljskoj vladi u tom pogledu shodne predloge podnieti.

§. 17.

Vrhu gradjevnih posalah pridjeljenih podžupanijskom mjerniku na uredovanje ima isti posebni ručni zapisnik, a osim toga i očevidnik voditi vrhu samoupravnih troškovah, dozvoljenih gradjevinah i dobavah, doznačenih poduzetnikom obrokah, položenih jamčevinah i t. d.

Glede manipulacije s gradjevnimi spisi u pismari podžupanije sliediti će u svrhu jednoličnoga postupka posebna naredba.

§. 18.

Glede izpitivanja parnih kotlovah imaju vriediti ustanove obrtnoga zakona i ini postojeći propisi.

§. 19.

Obstojeće naredbe i naputci za izvršivanje gradjevne službe u županijah imadu se sada protegnuti na podžupanije, te ostaju u daljoj kriepost, u koliko se nisu ovim naputkom promienile.

Naredba ova stupa odmah po proglašenju u život.

Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 52.

Naredba

bana kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 23. svibnja 1876. br. 2017.

u pogledu ograničenja sudbenosti austro-ugarskih konzularskih sudovah u podkra ljevini egipatskoj glede hrvatsko-slavonskih pripadnikah.

Na temelju previšnjega riešenja Njegova ces. i kr. apostolskoga Veličanstva od 3. siečnja 1876. odredjuje se dotle, dok se sudbenost konzulatah zakonom neustanovi, sliedeće:

Članak I.

Onim danom, kojim u Egiptu u kriepost stupi ustrojstvo za nove sudove (Reglement d' organisation judiciaire pour les procés mixtes en Egypte) i istodobno ustanovljeni zakoni, prelaze na vlast egipatskih sudovah, u koliko se ovom naredbom inače neodredjuje, za vrieme opredjeljeno u članku X. gradjansko-pravni i kazneni poslovi, naznačeni u II. i III. članku ove naredbe.

Članak II

Iz sudbenosti, pripadajuće konzulom austro-ugarske monarkije u Egiptu izlučuju se u slučajevih, označenih u članku I.:

1. Sve gradjanske parnice, koje su nastale medju hrvatsko-slavonskimi i egipatskimi pripadnici, te prvijimi i pripadnici druge koje inozemne države i to samo u toliko, u koliko se te parnice neodnose na gradjanski status (status personel) hrvatsko-slavonskoga pripadnika. Nego za odlučivanje pitanjah o statusu ostaje nepromienjena sudbenost austro-ugarskih konzulah u Egiptu, kao što je do sada bila i onda, ako u tečaju parnicah, povjerenih novim sudovom, nastane potreba, da se izreče odluka u pitanju glede statusa.

Isto tako ostaje nepromienjena sudbenost austro-ugarskih konzulatah u Egiptu glede onih parnicah, koje hrvatsko-slavonski pripadnici povedu medju

sobom ili s pripadnici druge koje pokrajine ili kraljevine austro-ugarske monarkije.

2. One gradjanske parnice, u kojih je predmetom parnice nepokretnina, ležeća u Egiptu ili pravo, odnoseće se na takovu nepokretninu.

Članak III.

Iz djelokruga, pripadajućega u stvarih kaznenih austro-ugarskim konzulom u Egiptu, izlučuju se pod uvjetom, naznačenim u članku IX., uredovna djela, koja se tiču:

1. Redarstvenih prestupakah;

2. onih zločinstvah i prestupakah, koji budu počinjeni proti sudcem, prisežnikom ili inim urednikom novih po egipatskoj vladi ustrojenih sudovah, kada ti urednici vrše svoje zvanje, ili budu povodom toga vršenja počinjeni, a ti su naročito:

a) Uvriede nepristojnimi izrazi u licu, riečmi ili prietnjami;

b) klevete i pogrde, ako budu izuštene pred dotičnim sudcem, prisežnikom ili inim urednikom sudbenim ili u poslovnih prostorijah sudbenih, ili ako budu razširene plakati, pismi, tiskopisi, slikami ili opisi;

c) faktične povrede osobah navedenih pod slovom b), naročito: zlostave, tjelesne ozlede i navlašna usmrtba, promišljena ili nepromišljena;

d) čini ili prietnje proti navedenim osobam, da budu prisiljene učiniti kakovo djelo protivno njihovoj dužnosti ili nezakonito djelo, ili da budu prisiljene propustiti kakovo djelo, koje im je propisano po dužnosti ili zakonito kakovo djelo;

e) zloporaba vlasti uredovne počinjena u sada navedenu svrhu po javnom kojem funkcijonaru proti osobam navedenim pod točkom 2.;

f) pokušaj neposredna podmićenja osobah, navedenih pod točkom 2.;

g) djelovanje na sudca od strane javnoga kojega funkcijonara na korist koje stranke.

3. Uredovna djela, koja se tiču prekršajah i prestupakah, koji smieraju neposredno proti ovršbi osudah i sudbenih naredabah, izdanih po novoustrojenih egipatskih sudovih, kao što su naročito:

a) tvorna navala ili siloviti odpor proti članovom suda, kada vrše uredovnu dužnost svoju ili proti sudbenim urednikom, kada zakonito vrše uredovna djela, smierajuća na to, da se ovrši osuda ili sudbena naredba, ili proti urednikom ili organom javne oblasti, koji su pozvani, da budu u pomoć kod ovršivanja;

b) zloporaba vlasti uredovne od strane kojega funkcijonara, da se preprieči ovrha;

c) kradnja sudbenih spisah u istu svrhu;

d) povreda sudbeno udarenih pečatah, hotomično uklonjenje predmetah, koji su zaplienjeni na temelju zakonite naredbe ili osude;

e) uskočenje uznikah, koji su na temelju zakonite naredbe ili osude stavljeni u zatvor, te svaki čin, koj je neposredno dao povoda takovu uskočenju;

f) pritajivanje uznikah, koji su uskočili;

4. Uredovna djela, koja se tiču onih zločinstvah i prestupakah, koji se u grieh upisuju sudcem, prisežnikom i pravosudnim urednikom namještenim kod novih sudovah, ako osvada ide na to, da su ih počinili vršeć svoje zvanje ili usljed zloporabe uredovne vlasti svoje.

Osim prostih zločinstvah, koja se pomenutim osobam u takovih okolnostih upisuju u grieh, spadaju ovamo i sljedeća osobita zločinstva i prestupci:

a) Nepravedno sudjenje iz prijazni ili neprijateljstva;

b) podmićivanje;

c) propuštena prijava pokušana podmićivanja;

d) uzkrata sudjenja;

e) nedopuštena sila proti osobam privatnim;

f) provala u tudje boravište bez obzira na zakonite propise;

g) globljenje;

h) zatomljivanje javnih novacah;

i) nezakonito zatvaranje;

k) krivotvorenje osudah i spisah.

Pod oznakom pravosudnih urednikah razumjevaju se i perovodje, zaprisežени pomoćnici perovodjah, kod suda namješteni tumači i sudbeni ovršitelji, ali se nerazumjevaju osobe one, kojim sud od sgode do sgode povjeri koju dostavu, ili koje djelo sudbenoga ovršitelja.

Pod oznakom sudacah razumjevaju se i prisjednici.

Nego sudbenost konzularska ostati će za sva zločinstva i sve prestupke navedene pod br. 2. i 3. netaknuta, ako povriedjeni sudac ili pravosudni urednik podnese predlog kazneni sudu konzularskomu.

Članak IV.

Novi egipatski sudovi postupati će i osudu izreći proti onim svjedokom, koji neimajuć zakonita razloga krate se svjedočiti ili svjedočanstvo svoje prisegom

potvrditi, a mogu kazniti i prisežnike ili prisjednike kod navedenih sudovah, koji se bez dovoljna razloga uklanjaju svojim dužnostim.

Kod razpravah pred ovimi sudovi neima prisustvovati ni konzul ni zastupnik njegov.

Članak V.

Ovršivanje presudah, koje novi sudovi izreknu u gradjanskih parnicah prepušta se novim sudovom. Konzul imade prisustvovati kod ovršivanja.

Članak VI.

Dotle dok nebude ustanovljeno, da li u Egiptu imade primjerenih zatvorah za pridržavanje i čuvanje zatvorenikah, imat će se okrivljenici radi predbježnoga zatvora predavati austro-ugarskim konzulom, osim ako se konzuli odreknu primiti ih.

Članak VII.

Glavni konzuli, konzuli, podkonzuli, njihova obitelj i sve osobe, koje su u njihovoj službi, nepodpadaju pod sudbenost novih sudovah.

U pogledu ovih osobah i njihovih stanovah ostaje netaknuta dosadanja sudbenost.

Ovo će valjati i u pogledu onih vjerozakonskih zavodah, koji stoje za sad pod zaštitom austro-ugarske monarkije, nego samo u toliko, u koliko se imadu ti zavodi smatrati korporacijom.

Članak VIII.

Ako medju konzulom i kojim god od novih sudovah nastane prepirka o tom, da li se koje kažnjivo djelo imade smatrati kao takovo, za koje po članku III. i IV. ove naredbe imade mjesta sudbenosti novih sudovah, odlučivat će o tom sud obranički, koj će biti sastavljen iz dvojice inostranih konzulah, koje naznači konzul, i iz dvojice savjetnikah ili sudacah, koje odredi predsjednik prizivnoga sudišta u Aleksandriji. Izreka obraničkoga ovoga suda bit će konačno valjana.

Članak IX.

Glede onih gradjanskih parnicah i stvarih kaznenih, koje onoga dana, kada ova naredba stupi u kriepost, teku jurve pred konzularskimi sudovi u Egiptu, ostaje dosadanja sudbenost tih konzularskih sudovah netaknuta.

Nego na suglasan predlog obih stranakah mogu se i tekuće jur gradjanske parnice prenieti na nove sudove, ako te parnice spadaju u onu vrst, za koje će u buduće biti nadležni novi sudovi.

Neriešene još reklamacije proti egipatskoj vladi u obziru privatno-pravnih tražbinah, kojih je prosudjivanje oduzeto bilo dosadanjoj sudbenosti austro-ugarskih konzulatah, riešit će se na temelju posebna ugovora, sklopljena izmedju vlade austro-ugarske i vlade egipatske.

Članak X.

Valjanost ove naredbe traje pet godinah počam od dana u I. članku ustanovljena, ter će se radi zakonite krieposti zajedno sa zakonskom osnovom glede uredjenja sudbene vlasti konzulatah predložiti zajedničkomu hrvatsko-ugarskomu saboru.

Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 53.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjelah za unutarnje poslove i za pravosudje od 17. svibnja 1876. broj 7357.

glede dnevnicah, pripadajućih činovnikom, koje je prigodom ustrojstva god. 1875. dopao činovni razred manji, nego što su ga odprije imali.

§. 1.

Činovnikom, koje je prigodom ustrojstva godine 1875. dopao činovni razred manji, nego što su ga odprije imali, pripadaju dnevnice samo polag činovnoga razreda onoga službenoga mjesta, koje faktično obnašaju.

§. 2.

Naredba ova stupa u kriepost 1. srpnja 1876.

Mažuranić s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XX.

Izdan i razposlan dne 17. lipnja 1876.

Br. 54.

Zakonski članak XV.:1876.
zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o rukovanju javnih porezah.

(Potvrdjen 6. travnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 8. travnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak
o rukovanju javnih porezah.

Dio I.

Ob oblastih posredujućih državnu upravu u poreznih poslovih.

§. 1.

Kr. porezni nadzornici vode u području jurisdikcijah u poreznih poslovih državnu upravu pod kontrolom onih upravnih odborah, koji će se na te-

melju zakonskoga članka VI. godine 1876. ustrojiti u gremiju jurisdikcijah, ter u kojih će kr. porezni nadzornik kao porezni izvjestitelj poslovati.

Poslovni krug, koji za izravne poreze pripada kr. financijalnim ravnateljstvom i kr. poreznim uredom, prelazi na ovaj ustroj.

Ministar financijah normira naredbenim putem računovodstvenu kontrolnu službu sve donle, dok se nestvori zakon o računarstvu. Unašanje izravnih porezah u knjige (uknjižbu) po obćinah i blagajničko rukovanje obavljaju kr. porezni uredi.

§. 2.

Kr. porezne nadzornike će polag njihovih službenih činovnih stepenah na predlog ministra financijah Njegovo Veličanstvo ili ministar financijah imenovati i odpustiti; pomoćno osoblje kr. poreznoga nadzornika imenuje i opredjeljuje ministar financijah.

§. 3.

Ministar financijah će sve one naredbe, koje se tiču razpisivanja, pobiranja, utjerivanja i rukovanja izravnih porezah upravljati stranom na kr. poreznoga nadzornika, a stranom na upravni odbor.

§. 4.

Poslovni krug kr. poreznoga nadzornika je sliedeći:

1. Stavlja u tečaj svake godine na temelju naredbe ministra finacijah predradnje, odnoseće se na razpisivanje izravnih porezah, navlastito na

a) popis porezovnikah i predmetah poreza;
b) sabiranje valovnicah potrebnih za odmjeru pojedinih vrstah poreza i nabavljanje drugih podatakah razpisivanja;

2. pravi predloge poreznoga izračunanja za sve one vrsti poreza, kojih razpisivanje obavljaju u smislu zakona razpisivajuća povjerenstva (§. 17.);

3. odmjeruje zemljarinu svake godine sumarno i polag poreznih obćinah;

4. dozvoljuje odročbe za plaćanje poreza glede tekućega poreza prvostepeno i prema ustanovi ovoga zakona (§. 48.);

5. ustanovljuje oprost od poreza pripadajući polag §§. 23. i 24. zakonskoga članka XXII. godine 1868., §§. 3. i 7. zakonskoga članka XXV. godine 1868., §§. 23. i 24. zakonskoga članka XXI. godine 1875., §§. 3. 9. i 15. zakonskoga članka XXVI. godine 1875. i točke 1. §. 5. zakonskoga članka XXIX. godine 1875.;

6. obavlja one poslove, koji su glede poslovah zemljarinskoga katastra u §§. 54., 55. i 59. zakonskoga članka VII. godine 1875. povjereni kr. financijalnim ravnateljstvom i poreznim uredom;

7. kontrolira:

a) Organe obćinah (gradovah) u svih onih poslovih, koje imaju po zakonu, propisu i na temelju ovih izdanih naredabah obavljati oko razpisivanja pojedinih vrstah poreza, sabiranja podatakah za razpisivanje, uknjiženja, držanja na vidiku, pobiranja i utjerivanja, a tako i utjerivanja neizravnih porezah, pristojbah, erarskih i drugih dugovinah, što se po načinu izravnih porezah imaju pobirati;

b) kotarske županijske sudce glede svega, što su na temelju zakona ili propisa ili naredbe ministra financijah oni dužni činiti u interesu točne providbe poreznih poslovah i redovitoga tečaja poreznoga utjerivanja;

8. predsjednik je onomu povjerenstvu, koje u smislu §§. 9. i 10. izvršava karnostno sudstvo nad karnostnimi prekršaji, što su ih oko providbe poreznih poslovah počinili državni financijalni organi, podčinjeni kr. poreznomu nadzorniku;

9. osim izvješćah podnešenih ministru financijah podnaša mjesečno izvješće upravnomu odboru o stanju upravne grane, koju zastupa.

K ovomu izvješću priklopit će popis ob odročbah poreznoga plateža, što ih je dozvolio, i ustanovljenih oprostah od poreza.

§. 5.

Poslovni krug upravnoga odbora jurisdikcije u poreznih poslovih je sliedeći:

1. Pazi na to, da kr. porezni nadzornik vrši kontrolu opisanu u točki 7. §. 4.,

2. ustanovljuje na predlog kr. poreznoga nadzornika popuste od poreza pripadajuće polag §§. 51. i 60. ovoga zakona;

3. izvršava pravo prizivne oblasti:

a) Proti razpisivanja poreza obavljenu po obćinskih organih, ter izpitanu po kr. poreznom nadzorniku, isto tako proti razpisivanju zemljarine;

b) proti odlukam kr. poreznoga nadzornika odnosećim se na odročbe plaćanja poreza i na oproste od poreza;

c) glede utokah podnešenih proti novčanim globam ustanovljeuim u §§. 15. 39. 46. i 61.

U slučaju jednakih odlukah, izuzam one u §§. 7. i 34. napomenute, niema mjesta prizivu na ministra financijah.

U slučajevih spomenutih pod slovom a, točke 3. ovoga §-a, kad kućarina sačinjava predmet opotrage, ovlašćen je upravni odbor:

a) Izpitivati nastala pitanja u svakom obziru saslušav kr. poreznoga nadzornika i opotražitelja porezovnika;

b) preslušati svjedoke ili ih po dotičnom sudu pod prisegu saslušati dati;

c) odrediti k razpravam vještake i pouzdanike, nego isti neimaju pravo glasa;

d) držati na licu mjesta očevid u smislu ustanove §. 2. zakonskog članka LI.:1870.

§. 6.

U svemu, što se u smislu ovoga zakona i naredabah imajućih se izdati na temelju zakona odnosi na porezne poslove, spadajuće u djelokrug kr. poreznoga nadzornika, upravlja naredbe kr. porezni nadzornik neposredno:

a) Na kotarske županijske sudce;

b) na vieća i porezne urede gradovah, imajućih pravo jurisdikcije;

c) na načelnike i porezne urede gradovah s uredjenim viećem;

d) na poglavare i bilježnike velikih i malih obćinah;

e) na kr. porezne urede.

§. 7.

Porezni nadzornik ima kod viećanja upravnoga odbora pravo glasa. U slučaju njegova zaprečenja prelazi u poreznih poslovih to pravo na njegova zamjenika.

To pravo nemože kr. porezni nadzornik ili njegov zamjenik izvršivati u onom slučaju, ako su predmetom odborskoga viećanja prizivi podnešeni proti odlukam kr. poreznoga nadzornika, ili proti osudam karnostnoga povjerenstva, ustrojena u smislu §. 10.

Kr. porezni nadzornik, dotično njegov zamjenik dužan je proti svim onim zaključkom upravnoga odbora, koji se postojećim zakonom ili propisom protive, ili interese državnoga erara vriedjaju ili proti kojim se polag ovoga zakona ima priziv uložiti ureda radi, prizvati se na ministra financijah, koji o stvari konačno odlučuje. K prizivu ima se priklopiti obrazložen zaključak upravnoga odbora.

Zaključak, proti kojemu je takovim načinom priziv uložen, može se samo onda izvršiti, ako se ministar financijah za 14 danah neočituje ili ga odobri.

§. 8.

Porezne poslove, koji su u §. 4. navedeni i nespadaju u djelokrug upravnoga odbora, rješava kr. porezni nadzornik pod svojom odgovornošću.

§. 9.

Po državnih financijalnih organih kod rješavanja poreznih poslovah počinjeni i pod pojam karnostnoga prekršaja padajući učini ili propuštaji, imaju se prema upisljivosti kazniti karnostnim putem.

Karnostne kazne jesu sliedeće:

a) Pismeni ukor;
b) globa;
c) uzkrata postepenoga promaknuća;
d) premještenje kazne radi;
e) gubitak službe.

Karnostni prekršaji, što ih počine obćinski (gradski) organi i poglavari, načelnici gradovah s uredjenim viećem, kotarski činovnici, napokon članovi upravnoga odbora kazne se u smislu zakonskih članakah V. VI. i VII. godine 1876.

§. 10.

O karnostnih prekršajih, što ih oko provedbe poreznih poslovah državni financijalni organi počine, sudi kao oblast prve molbe karnostno povjerenstvo sastojeće iz kr. poreznoga nadzornika ili njegova zamjenika kao predsjednika i iz dva člana. Dva člana povjerenstva imenuje početkom svake godine ministar financijah izmedju državnih financijalnih činovnikah spadajućih pod oblast kr. poreznoga nadzornika.

Glede karnostnoga postupka mjerodavne su naredbe zakonskih članakah VI. i VII. god. 1876. s tom nadopunitbom, da će proti državnim financijalnim organom, podčinjenim kr. poreznomu nadzorniku, odrediti kr. porezni nadzornik ili ministar financijah iztragu prije karnostnoga postupka;

b) o karnostnih prekršajih, što ih počini kr. porezni nadzornik, suditi u prvoj molbi karnostni pododbor upravnoga odbora, a u drugoj molbi ministar financijah; napokon

c) o prizivih, podnešenih proti odsudam karnostnoga povjerenstva, ustrojena u smislu ovoga §., sudit će u drugoj molbi karnostni pododbor upravnoga odbora, a u slučaju različnih osudah u trećoj molbi ministar financijah.

Dio II.

O razpisivanju, uknjiženju, držanju na vidiku, uplaćivanju i popustu izravnih porezah.

Poglavje I.

Razpisivanje.

A. Razpisujući organi.

§. 11.

Za razpisivanje izravnih porezah pozvani su organi obćinah i porez razpisivajuća povjerenstva.

Obćinski organi (porezni uredi, obćinski bilježnici) razpisuju zemljarinu I. i II. razred tecivarine, razrednu i najamnu kućarinu, obći dohodarinski prirez, porez za držanje služinčadi, za biljare i prostorije igarah, za kola i konje, napokon porez na puške.

Razpisivajuća povjerenstva ustanovljuju III. i IV. razred tecivarine, rudarski porez, porez na poduzeća i družtva, koja moraju javno račune polagati, napokon porez na kamate glavnicah i na rente.

§. 12.

Temeljem razpisivanja služe:

1. Kod zemljarine: po kr. poreznom nadzorniku na temelju čistoga dohodka izkazanoga u katastralnih operatih zadnjega dana godine prije porezne godine, izradjeno sumarno izračunanje ovoga poreza, i očevidnost vodjena o promjenah u zemljištnom posjedu.

2. Kod ostalih vrstah izravnih porezah, navlastito:

a) Kod onih, koje obćinski organi razpisuju: popis porezovnikah i predmetah poreza, dotično valovanje;

b) kod onih, koje porez razpisivajuća povjerenstva ustanovljuju, oni što su napomenuti u točki a), i predlozi kr. poreznoga nadzornika, odnoseći se na pojedina porezna valovanja.

§. 13.

Popisivanje porezovnikah i predmetah poreza, kao i sabiranje valovanjah imaju pod nadzorom kr. poreznoga nadzornika i županijskih sudacah (načelnikah) obavljati organi obćinah (gradovah).

Ministar financijah ustanovit će naredbenim putem način popisivanja, ter potrebštine i oblik valovnicah, dočim u krieposti ostaju odredbe sadržane u §§. 21. i 22. zakonskoga članka XXI.:1875. u §. 10. zakonskoga članka XXIV.:1875. u §§. 21., 22., 23., 24., 25., 26. i 27. zakonskoga članka XXVI. godine 1875., u §§. 8., 9., 10. zakonskoga članka XXVII. godine 1875., u točkah a, b, c, d, i e §. 11. istoga zakonskoga članka, napokon u §§. 35., 36. i 37. zakonskoga članka XXIX.:1875. s razlikom, da će poslove poreznih uredah po ovom zakonu nadležni porezni nadzornici, dotično organi pozvani za razpisivanje obavljati.

§. 14.

Županijski sudci (načelnici) i na lice mjesta pridošli kr. porezni nadzornici ili njihovi zamjenici dužni su ureda radi kontrolirati tečaj radnjah popisivanja; ako u njem nadju pogrješakah, čine odmah odredbe, da se postojeće zaprjeke uklone, pak ako u roku ustanovljenu po ministru financijah nemogu redovitu provedbu radnjah popisivanja osjegurati, namjestit će o trošku stranke, koja je kriva ili u zadnjem redu obćine (grada) mjesto osobah, koje popis obavljaju, druge prikladne osobe.

§. 15.

Valovnice treba predati kod obćinskoga poglavarstva (gradskoga načelnika) u roku iztaknutu po ministru financijah.

Obćinsko poglavarstvo (gradski načelnik) predati će odmah, čim mine iztaknuti za podnašanje rok, od prispjelih valovnicah one, koje se odnose na vrste poreza, spomenute u točki a. §. 12., obćinskim organom (obćinskim bilježnikom, poreznim uredom), koji no razpisivanje tih vrstah poreza obavljaju; a one pako, koje se odnose na vrste poreza, spomenuta u točki 6. §. 12., poslati će kr. poreznomu nadzorniku.

Oni koji nepodnesu svoje valovnice u roku ustanovljenu po ministru financijah, biti će iztaknuv im za podnešenje valovnicah rok od 8 danah pozvani s tom primjetbom, da će im se porez ureda radi ustanoviti, ako taj novi rok držali nebi.

§. 16.

Razpisni registri, što su ih obćinski bilježnici (gradski por. uredi) napravili na temelju popisnih registarah i valovnicah i dogodice nakon saslušanja osobah, koje popisuju i koje valovnice predavaju, izložit će se s obredbenom

zaporkom kr. poreznoga nadzornika providjeni, na uvid kroz osam danah na obćinskoj (gradskoj) kući, a porezovnici će se upozoriti, da mogu možebitne svoje opotrage u gore iztaknutom roku podnesti kod poglavarstva obćine (kod načelnika grada). Podnešene opotrage valja priposlati kr. poreznomu nadzorniku, koj će ih imat u najbližjoj sjednici predložiti upravnomu odboru kao prizivnoj oblasti (točka 1. §. 29.)

§. 17.

Kr. porezni nadzornik izpitat će u smislu §. 15. stigle nanj valovnice i može glede onih, o kojih pronadje, da nezadovoljavaju saslušavši one, kojima su faktični odnošaji poznati, ter uporabivši druge na razpolaganju stojeće podatke, od porezovnikah, iztaknuv im rok, zahtjevati razjasnenje i nadopunitbu, a po izminuću toga roka u obće glede svakoga porezovnika, a navlastito glede onih, koji su propustili svoje valovnice ili zahtjevana od njih razjasnenja dati, izračunat će onu poreznu svotu, kojom misli, da se u smislu zakona i postojećih propisah imaju oporezovati.

Na koliko će prigodom toga poreznoga izračunanja kr. porezni nadzornici ili njihovi zamjenici osobno obćiti s porezovnici ili s drugimi, o kojih misle, da ih zapitati treba, dužni su to obćenje u onoj obćini, u kojoj dotičnici stanuju, nastavljati, a u svojem postupku kaniti se svakoga zadirkivanja i mješanja u obiteljske odnošaje, i iztraživanja svoja protegnuti samo na podatke i faktične odnošaje, potrebne za razpisivanje poreza. — Imaju nadalje pravo zaiskati od obćinskih poglavarstvah (gradskih načelnikah) ustmena i pismena razjasnenja, saslušati osobe, koje poznaju odnošaje imetka i zaslužbe porezovnikah, nabaviti si potrebne podatke putem sudovah i drugih javnih uredah, ter si za razpisivanje poreza na poduzeća i družtva, koja moraju javno račune polagati, potrebna pomagala sabrati, takodjer i ugledav u poslovne knjige poduzeća ili družtva.

Sudovi i drugi javni uredi dužni su zamolbi kr. poreznoga nadzornika zadovoljiti za 14 danah, računajuć od kada su zamolbu primili.

§. 18.

Iza kako bude dovršeno izpitivanje valovnicah, izložit će se registri, sadržavajući predloge poreznoga izračunanja, što ih je kr. porezni nadzornik u smislu §. 17. načinio, i u koje će se takodjer i iznos očitovanih poreznih temeljah uvrstiti, na 8 unapred proglasit se imajućih danah u obćinskoj (gradskoj) kući, da u nje svatko ugledati, ter u pogledu poreznih predlogah, njega ili drugoga se tičućih, uzmogne možebitne svoje primjetbe učiniti.

Te primjetbe mogu se u gornjem roku podastrieti kr. poreznomu nadzorniku, kašnje razpisivajućemu povjerenstvu.

§. 19.

Porez razpisivajuće povjerenstvo ustrojava se svake godine u sjedištu svakoga poreznoga ureda i u svakom gradu s pravom jurisdikcije (na koliko nije podjedno i sjedište kr. poreznog ureda).

Za porez razpisivajuće povjerenstvo imenuje predsjednika i predsjednika zamjenika, zatim dva redovita i dva zamjenika člana ministar financijah na predlog kr. poreznoga nadzornika, dva redovita i dva zamjenika člana pako imenuje županijski podžupan (načelnik).

Članovi povjerenstva valja imenovati stanovnike okolice dotično grada, koji su samostalni, i koji odnošaje zaslužbe poznaju, a i na to se osvrtati, da ih polovica ima pripadati k razredu posjednikah zemljištah i kućah, a druga polovica onih, koji su dužni plaćati tecivarinu i porez na kamate glavnicah, i da se o svakom može predpostaviti, da predvidivo neće zapriečen biti doći u povjerenstvene sjednice.

Tko bude članom povjerenstva izabran, nemože bez temeljita uzroka da neprimi izpunjavanje te zadaće, osim ako mu je bila povjerena, ter ju je u predidućoj godini već izpunjavao.

Izvjestitelj povjerenstva bez glasa jest kr. porezni nadzornik ili njegov zamjenik.

§. 20.

Svaka porezna obćina dužna je po svojem zastupstvu birana dva pouzdana muža izaslati k onim razpravam porez razpisivajućega povjerenstva, u kojih će porezni registar te obćine polag iztaknutoga reda naprvo doći.

Pouzdanici dužni su dati zahtjevana od njih razjasnenja.

Nego njihovim nedošašćem se nezaustavlja tečaj povjerenstvenih razpravah.

§. 21.

Sjednice porez razpisivajućega povjerenstva jesu javne i o njih se vodi redoviti zapisnik. Zaključci se stvaraju većinom glasovah.

U one sjednice povjerenstva, u kojih se rudarski porez razpravlja, treba osim redovitih članovah pozvati takodjer i ona dva člana, koje u tu svrhu jurisdikcije biraju polag točke e, §. 11. zakonskoga članka XXVII. godine 1875.

Ako u pojedinih slučajevih jedan član povjerenstva uzželi, viećat i odlučivat će povjerenstvo u tajnoj sjednici, nu i u tom slučaju proglasit će se zaključak u javnoj sjednici.

Članovi povjerenstva imaju se u prvoj sjednici, i na koliko u tu nebi došli, svakako prije nego li započmu svoje djelovanje, svetčano zavjeriti ovako: „Ja N. N. zavjerujem se svojim poštenjem, da ću u izpunjavanju zadaćah u smislu zakona s ovom službom skopčanih savjetno i nepristrano postupati“.

§ 22.

Da se zaključak povjerenstva izreče, treba da su osim predsjednika i izvjestitelja prisutna dva glasujuća člana, ako nebi došlo toliko članovah, ovlašćeni su, koji su došli, manjkajuće članove povjerenstva sazivanjem zamjenikah, a donle, dok ovi nedodju, zamieniti sa drugimi u mjestu ili u okolici stanujućimi porezovnici, za da viećanja nezapnu.

Tako isto treba postupati, ako se kod povjerenstva razpravlja takov posao, u kojem je interesovan koj član povjerenstva ili rodjak mu do drugoga stepena ili šurjak u prvom stepenu.

§. 23.

Članovi povjerenstva vuku tri forinta dnevnice. Ove dnevnice pripadaju članovom povjerenstva, koji nestanuju u mjestu, gdje povjerenstvo posluje, za cielo vrieme poslovanja njihova, — razumjevajuć i vrieme putovanja — a onim članovom povjerenstva pako, koji stanuju u mjestu, gdje povjerenstvo posluje, samo za one dane, u kojih učestvuju u viećanjih povjerenstva.

§. 24.

Porez razpisivajuće povjerenstvo izpituje potanko polag iztaknutoga reda valovnice porezovnikah i po kr. poreznom nadzorniku za svakog pojedinog porezovnika, dakle i za one — kojih će se porez polag §. 15. ureda radi ustanoviti, — predloge poreznoga izračunanja, načinjena u smislu §. 17., ter s obzirom na primjetbe učinjene po dotičnom porezovniku ili po drugih ili pak po kr. poreznom nadzorniku dotično njegovu zamjeniku i na ine na razpolaganju stojeće podatke, ustanovljuje svakomu pojedinomu porezovniku polag vrste poreza njegov iznos poreza, dade ga još tečajem sjednice u dotični porezni registar zabilježiti i odnosnu odluku proglasiti, podjedno će pako imenik porezovnikah tečajem pojedinih sjednicah oporezovanih, iztaknuv razpisanu im svotu poreza, izvjesiti dana iza sjednice na vratih kuće, koja služi za prostoriju razpravah povjerenstva; napokon će one porezovnike, koji nestanuju u onoj obćini, u koje registru im je porez odmjeren i koji u sjednici nisu prisutni bili, obaviestiti pismeno ob izrečenoj odluci.

§. 25.

Porez razpisivajuće povjerenstvo ovlašćeno, dotično dužno je, kad zametne iztragu opisanu u §. 24.

a) k razpravam vještake pozivati i saslušati ih,

b) u onom slučaju, ako su podatci valovnice tako majkavi, da nemogu služiti temeljem razprave, primorati dotične porezovnike na to, da svoje prijetke i izdatke potanko izkažu ili pozvati one, koji poslovne

knjige vode, da trogodišnju bilancu svojih poslovah saobće dviem članovom razpisivajućega povjerenstva, koji će bit obvezani tajnu hraniti.

Ako porezovnik za tri dana, računajuć od uručenja poziva nepodnese zahtjevani potanki izkaz ili ako svoju poslovnu bilancu nesaobći izaslanikom povjerenstva do roka, što ga je porez razpisivajuće povjerenstvo u upravljenom nanj u tu svrhu nalogu iztaknulo, imati će se po saslušanju kr. poreznog nadzornika (njegova zamjenika) i na temelju oblasti na razpolaganju stojećih podatakah ustanoviti iznos poreza po porez razpisivajućem povjerenstvu.

§. 26.

U slučaju, kad je razpisivajuće povjerenstvo odlučilo, da se stavljena po kr. poreznom nadzorniku u predlog porezna stavka povisi, o tome će dotičnoga porezovnika napose pismenom odlukom, ako nebi bio prisutan kod proglašenja zaključka, obaviestiti s dodatkom, ako se proti odluci toj prizvati želi, da imade odnosnu opotragu pismeno za 8 danah računajuć od uručenja odluke kod izvjestitelja u poreznih poslovih ili njegovog zamjenika uz primku podnesti.

§. 27.

Nakon proglašene odluke imade pravo toli kr. porezni nadzornik ili njegov zamjenik, koli interesovani porezovnik ustmeno se tečajem sjednice očitovati, da li i s kojega razloga želi uložiti priziv na opotražno povjerenstvo.

Isto tako vlastan je svaki od prisutnih porezovnikah očitovati se, ako misli da može glede sebi ili drugome razpisane porezne stavke dokazati nerazmjernost u uspjehu izrečene po povjerenstvu odluke.

U slučaju priziva će se na valovnom arku odnosećem se na prizvani predmet zabilježiti zaključak povjerenstva, a i ustmenoga priziva razlozi će se ondje napomenuti.

Za pismeno razvijanje razlogah priziva dat će se prizivniku rok od 8 danah računajuć od proglašenja.

Onaj porezovnik, koji nije bio nazočan u sjednici porez razpisivajućega povjerenstva onda, kad se je njegova porezna stvar razpravljala, nemože proti odluci povjerenstva podnesti svoj priziv pismeno za 8 danah, računajuć od onda, kada bje izvješen imenik napomenuti u §. 24.

Prizive treba predati kod kr. poreznog nadzornika, koji će ih nadležnomu opotražnomu povjerenstvu imat predati s popisom spisah onda, kad isto svoje djelovanje započme.

Na priziv podnešen po izmaku roka danoga polag 26. i ovoga §a. za podnašanje prizivah neće se uzeti obzir.

Na prizive u obćenitosti i bez naznačenja razloga neće se uzeti obzir.

Prizivom se neprieči utjeranje razpisanoga poreza. Nego se nakon rješenja priziva ima nepristojbeno uplaćena porezna svota povratiti za 15 danah, računajuć iza kako bude odluka primljena.

§. 28.

Čim se za jednu obćinu povjerenstveno ustanove porezne stavke, izdat će se o tome sloveći registri po kr. poreznom nadzorniku nakon računskoga obredjenja u svrhu propisnih propisivanjah i upisivanjah kr. poreznomu uredu, a po ovomu dotičnomu obćinskomu poglavarstvu u svrhu, da se individualno u poreznu glavnu knjigu unesu.

B. Prizivne oblasti.

§. 29.

Za rješavanje prizivah podnešenih proti veličini poreznih svotah ustanovljenih prigodom razpisivanja poreza jesu nadležna:

1. Glede zemljarine, najamne i razredne kućarine, tecivarine I. i II. razreda, obćeg dohodarinskog prireza, isto tako glede poreza od služinčadi, od biljarah i prostorijah za igre, od kolah i konjah, ter glede poreza na puške, upravno povjerenstvo jurisdikcije.

2. Glede tecivarine III. i IV. razreda, zatim rudarskoga poreza, poreza na poduzeća i družtva, što moraju javno račune palagati, napokon glede poreza na kamate glavnicah i na rente — opotražna povjerenstva ustrojena polag ustanovah §a. sliedećega.

§. 30.

Opotražno povjerenstvo ustrojit će se u svakom sjedištu kr. poreznoga nadzornika.

Predsjednika mu i njegova zamjenika imenuje ministar unutarnjih poslovah; dva povjerenstvena člana i dva zamjenika poziva ministar financijah izmedju stanovnikah okolice, koji su samostalni i koji odnošaje zaslužbe poznaju; dva člana i dva zamjenika pako će se po jurisdikcijah spadajućih u poslovni krug dotičnoga kr. poreznoga nadzornika pozvati putem izbora, koji se ima svagda u proljetnoj javnoj skupštini obaviti načinom niže opisanim; pri tom treba paziti, da i oni budu po mogućnosti polovicom posjednici zemljištah i kućah, polovicom pako od porezovnikah, koji plaćaju tecivarinu ili porez na kamate glavnicah.

Izborni postupak različit je prama tome, kako u poslovni krug kr. poreznoga nadzornika spadaju

a) jedna
b) dvie ili

c) više od dvie jurisdikcije (županija, okružje, predjel, stolica, grad).

U prvom slučaju bira velika skupština jurisdikcije oba redovita člana, i oba zamjenika člana,

u drugom slučaju bira velika skupština svake jurisdikcije po jednoga redovitoga člana i po jednoga zamjenika člana,

u trećem slučaju vrše velike skupštine dotičnih jurisdikcijah prava izbora izmence redom, što će ga napred ustanoviti ministar financijah, i načinom takovim, da u svakoj godini drugih dvajuh jurisdikcijah velika skupština po jednoga redovitoga i po jednoga zamjenika člana bira.

Tko bude članom opotražnoga povjerenstva izabran, nemože bez temeljita razloga uzkratiti izpunjavanje toga povjerenja, izuzam, ako mu je bilo to povjereno, ter je isto već u predidućoj godini izpunjavao.

Kod opotražnih povjerenstvah obavljat će poslove izvjestitelja po kralj. poreznom nadzorniku opredjeljeni financijalni urednik, koji pravo glasa neima, nu može u slučajevih §. 34. proti zaključkom opotražnoga povjerenstva prizvati se na ministra financijah.

§. 31.

Predsjednik opotražnoga povjerenstva vuče od državnoga erara dnevnicu od 5 forintah, a članovi 4 forinta za dneve označene u §. 23.

Članovi povjerenstva, koji nestanuju u mjestu, gdje povjerenstvo posluje, mogu za put tamo i natrag naračunati vozarinu na željeznici II. razreda, na parobrodu I. razreda, a kod putovanja na kolih 1 forint za milju.

§. 32.

Opotražno povjerenstvo potanko izpituje prispjele mu opotrage i odnoseće se nanj spise, i čim se svaka nastala sumnja razjasni, stvara ob opotragah zaključak.

Glede njegova postupka i podobnosti za stvaranje zaključka mjerodavne su ustanove §§. 21. i 22.

§. 33.

Opotražno povjerenstvo ovlašćeno dotično dužno je:

a) Nastala pitanja izpitivati i na koliko bi novo izpitivanje potrebno bilo, pozvati takodjer i dotičnoga porezovnika;

b) vještake u svoje razprave pozvati i nje saslušati;

c) svjedoke pod zakletvu saslušati dati po dotičnom sudu;

d) povjerenike primorati, da ili potanko izkažu svoje prijetke i izdatke, ili one, koji poslovne knjige vode, osjegurav ih o tajanju, da trogo-

dišnju bilancu svojih poslovah predoče u onom slučaju, kad no porez razpisivajuće povjerenstvo baš nije, ili nije s uspiehom odredbu učinilo, pače i u poslovne knjige porezovnika ugledati u svrhu izvidjenja istinosti bilance; u tu svrhu imenuje četiri pouzdanika, koji su dužni tajnu hraniti, i od kojih može dva dotična stranka zabaciti

U slučaju, ako se potanko izkazivanje izdatakah i prijetakah ili predočenje poslovne bilance propusti, može opotražno povjerenstvo, ako bude novih podatakah, koji su mu tečajem razprave bili nepoznati, povisiti ustanovljenu po porez razpisivajućem povjerenstvu poreznu stavku razmjerno polag novih podatakah.

Ustanova §. 18. zakonskoga članka XXIX.: 1875. pridržaje se u krieposti.

§. 34.

Proti odlukam izrečenim po upravnom odboru jurisdikcije, kao prizivnoj oblasti dužan se je kr. porezni nadzornik prizvati na ministra financijah, ako postoje okolnosti spomenute u §. 7.

Proti odluci opotražnoga povjerenstva može se na ministra financijah prizvati kr. porezni nadzornik, ako se razpisani porez snizi, a porezovnik, ako se pak povisi.

Osim tih slučajevah ima prizivu proti odlukam opotražnoga povjerenstva samo onda mjesta, kad se ima riešiti pitanje, da li koj dohodak ili zaslužba sačinjava predmet poreza, ili da li koj prijetak ili izdatak, koji se desi u valovnicah služećih temeljem porezu na poduzeća i družtva, koja moraju javno račune polagati, sačinjava predmet poreza, dotično dali se od nečista dohodka može odbiti? Ovi se prizivi imaju podnieti za 15 danah, računajuć od uručenja odluke opotražnoga povjerenstva, ter o njih odlučuje u trećoj molbi ministar financijah.

Ako su kod ustrojbe povjerenstva ili u njegovu postupku povredjeni propisi zakona, može se za cielbu toga umoliti takodjer za 15 danah ministar financijah, koji u tom slučaju može, uništiv postupak, odrediti novi postupak i onda, ako je odluka porez razpisivajućega povjerenstva odobrena.

Poglavlje II.

Unašanje u knjige i držanje na vidiku.

§. 35.

Izravne poreze unašaju u knjige (uknjižuju) i drže na vidiku (u očevidnosti)

a) individualno obćinski bilježnici (obćinski i gradski porezni uredi);
b) po obćinah kr. porezni uredi;
c) po poreznih uredih i po jurisdikcijah računarski organi kr. poreznoga nadzornika.

Način vodjenja uknjižbe i očevidnosti, isto tako i dužnosti oko očevidnosti pojedinih porezovnikah, ter način izdavanja poreznih knjižicah, koje će se poreznikom uručiti, normira naredbenim putem ministar financijah s obzirom na načela sadržana u sliedećih §§. 36. i 37.

§. 36.

Od 1. siečnja godine 1876. počamši imaju se toli po obćinah, koli za svakoga pojedinoga porezovnika tekući izravni porezi na vidiku držati razlučeno od one porezne dužnosti, kojom je obćina, dotično pojedini porezovnik ostao u zaostatku koncem godine 1875.

Preplate imaju se uknjižiti za tekuću godinu.

Porezovnici će od godine 1876. počamši dobiti o tekućem porezu nove porezne knjižice, u koje će se i plaćanja na porezne zaostatke potičuće od vremena prije godine 1876. upisivati na posebnom listu.

Obćinski (gradski) organi uručivat će porezne knjižice. Prigodom uručbe platit će porezovnik osim ciene porezne knjižice, koja nemože biti veća od dva novčića, jedan novčić za onaj organ, koji poreznu knjižicu izdaje.

§. 37.

Porezni zaostatci, što su preostali koncem godine 1875. kod pojedinih porezovnikah, nerazumjevajuć ovdje obćine (gradove) spomenute u §. 38. kao pravne korporacije, imaju se razdjeljeno na obroke posebno na vidiku držati.

Glede ustanovljenja tih obrokah sastavit će veliki župan dotično vrhovni satnik, vrhovni kraljevski sudac županije, okružja, predjela, stolice, ili grada sa pravom jurisdikcije (u Budimpešti načelnik) odmah iza kako primi naredbu ministra financijah više odborah, u kojih će biti najmanje tri člana.

Svaki od tih odborah dat će si u obćinah dotično u djelovih grada, što su mu pridieljeni, saslušav poglavarstvo dotične obćine (načelnika grada) ter prijavivše se porezovnike, iznos i kakvoću spomenutih zaostatakah razjasniti, dana, koji se ondje ima prije proglasiti, i

a) odbit će od tih zaostatakah prije svega one svote, s kojimi su dotični porezovnici ostali u zaostatku od izravnih porezah razpisanih za godinu 1875., ter ih isto tako kao i zakasnitbene kamate i pristojbe poreznoga utjerivanja, što su se od zaostatakah do konca godine 1875. nagomilale, uvrstiti medju porezne dužnosti, koje se imaju uplatiti u godini 1876.;

b) isto tako će medju svote, koje se imaju podmiriti u godini 1876., uvrstiti od starijih zaostatakah takovu svotu, koja nepromašuje 50 postotakah porezne dužnosti dotičnoga porezovnika za godinu 1875.;

c) razredit će po razredih one ostale zaostatke, koji se prema imovnom stanju dotičnikah, iznosu dužnosti, njenoj naravi i vremenu njenoga postanka, imaju za jednu, dvie tri ili četiri godine u godinah 1877., 1878., 1879. i 1880. u jednakih obrocih uplatiti, isto tako da pojedini obrok premaši polovicu svote tekućeg izravnog poreza razpisanoga dotičnomu porezovniku za godinu 1875. ;

d) popisat će one porezne zaostatke, koji se tim načinom za pet godinah, računajuć od 1. siečnja godine 1876. nemogu podmiriti ;

e) popisat će one porezne zaostatke, koji se od dotičnih porezovnikah nemogu utjerati za to, što su osiromašili, neostaviv imetka umrli ili što im se nezna za njihovo boravište.

Kr. porezni nadzornik učinit će na temelju operatah odbora u slučajevih c, d, e, po dobivenom od ministra financijah naputku odredbu glede ustanovljenja platežnih obrokah i brisanja neutjerivih poreznih dužnostih, što u svojem djelokrugu, što izprosiv odluku ministra financijah.

Donle, dok se ti platežni obroci neustanove na temelju spomenutih operatah, imaju se porezni zaostatci, što su koncem godine 1875. preostali do iznosa svotah naznačenih u točkah a, i, b, ovoga §a., tečajem godine 1876. uplatiti, dogodice putem ovrhe takodjer utjerati.

Podana pogodovina obročnoga plaćanja prestaje u slučaju stečaja i sudačkog razdjelenja kupovnine odmah, i državni erar stupa opet u ona svoja prava, koja je na temelju postojavših zakonah stekao bio prije, nego li je ovaj zakon stupio u kriepost.

Spomenuta pogodovina i onda prestaje, ako nepokretni posjed, kojega je razdjeljen na obroke zaostatak obterećivao, prelazi u posjed drugoga koga.

§. 38.

One obćine (gradovi) koje kao pravne korporacije u ime dospjelih obrokah od izravnih porezah, pravnih pristojbah i pristojbenih takminah, potrošarine, zajma za nuždu, i u ime drugih erarskih tražbinah nemogu ukupne dužnosti zaostale koncem godine 1875. zajedno sa pripadci tečajem godine 1876. iz svojih prijetakah podmiriti, nu posjeduju takovu nepokretnost, koja može služiti hipotekom za zajam vjeresijskoga zavoda, ili inače — s obzirom na niže spomenutu pogodovinu, koja se zajmodavnomu vjeresijskomu zavodu ima pružiti, mogu zajam sklopiti, dužni su do iznosa svoje dužnosti uzeti kod kojega vjeresijskoga zavoda zajam onda i onako, da uzmognu pomoćju toga zajma ukupnu svoju dužnost zajedno s pripadci nefaljeno podmiriti tečajem godine 1876.

Amortizacijonalni obroci glavnice i kamate, što no vjeresijskomu zavodu ugovorno pripadaju, utjerivat će se u korist zajmodavnoga novčanoga zavoda

upravnim putem načinom izravnih porezah na temelju izkazah, što će ih novčani zavod imat podnieti.

Ministar financijah će naredbenim putem sporazumno s ministrom unutarnjih poslovah i glede Hrvatske i Slavonije s banom ustanoviti postupak, koji će se sliediti kod sklapanja zajma i kod podmirbe državnih erarskih tražbinah sa sklopljenim zajmom.

Obćini (gradu), koja vjerodostojno dokaže, da nemože iz svojih prijetakah do konca godine 1876. podmiriti svoju dužnost, i da joj nije za rukom pošlo dobiti u tu svrhu zajma, može joj ministar financijah uporabom načelah sadržanih u §. 37. dozvoliti platežne obroke, koji će se protezati na više godinah.

§. 39.

Na koliko obćinski bilježnici (obćinski i gradski porezni uredi) nebi svoje poslove oko uknjižbe i očevidnosti izpunjavali onako, kako je ministar financijah označio, ili ne u ustanovljenom roku, imaju se u slučaju dokazane nemarnosti po županijskom sudcu (načelniku) ili po pridošlu na lice mjesta kr. poreznom nadzorniku ili njegovu zamjeniku obsuditi u korist obćine na globu, koja toliko koliko put može iznositi od 5 for. do 25 for. i koja se ima načinom izravnih porezah pobrati ter proti kojoj ima mjesta prizivu na upravni odbor.

U slučajevih, koji se nemogu odgoditi, pridjelit će županijski sudac (načelnik) uz bilježnika (obćinskomu i gradskomu poreznomu uredu) dovoljne radne sile, da se uzmognu poslovi blagovremeno obaviti. Troškove potrebne za to nosi bilježnik (dotični član obćinskoga i gradskoga poreznoga ureda), ako je s njegovom krivnjom, a obćina (grad), ako je zbog nagomilanih predmetah počinjeno zanemarenje.

Ako je globa bila opetovana bez uspjeha, imaju se bilježnici (dotični član obćinskoga i gradskoga poreznoga ureda) staviti pod karnostnu obtužbu.

Ako u kojoj obćini (gradu) nastane usljed nemara obćinskog bilježnika (obćinskoga i gradskoga poreznoga ureda) potreba za individualni obračun dužnosti porezovnikah, dužna je troškove obračuna nositi dotična obćina (grad), a ostaje joj pravo zavrate proti svome činovniku, koji je zanemario.

Poglavlje III.

Uplata.

A. dospjelost.

§. 40.

Za tekuću poreznu godinu razpisani izravni porezi ter polag ustanove §. 37. za dotičnu poreznu godinu razdjeljeni stariji obroci porezne dužnosti do-

spjevaju u četiri jednaka diela, i to prvoga dana svakoga četvrtgodišta, dakle 1. siečnja, travnja, srpnja i listopada.

Dok se uspjeh razpisivanja poreza za tekuću godinu neupiše u poreznu knjižicu porezovnika, treba plaćati četvrtgodišnje obroke polag odmjerenja poreza za prediduću godinu.

Možebitne razlikosti valja izjednačiti prigodom obročnoga plaćanja sliedećega iza izdanja (§. 36.) poreznih knjižicah.

Plaćanja na djelove valja bezuvjetno primiti.

U porez se neće uračunati nikakove druge naravi tražbina.

§. 28. zakonsk. članka XXVI.:1875. ostaje glede vrstah poreza napomenutih u tom zak. čl. i nadalje u krieposti.

§. 41.

Tko do sredine četvrtgodišta nepodmiri svoju dospjelu tekuću ili stariju poreznu dužnost, plaća godišnjih 6% zakasnitbenih kamatah za cielo četvrtgodište od onih svotah, s kojimi je ostao u zaostatku.

Naprotiv tko jedan ili više četvrtgodišnjih obrokah svoje porezne dužnosti unapred plati, dobije od svake forinte napred plaćene porezne svote naknadu kamatah od godišnjih 6% računajuć od dana uplate do sredine dotičnoga četvrtgodišta.

§. 42.

Izravne poreze plaćaju:

1. Male i velike obćine, gradovi s uredjenim viećem, slobodni i kraljevski i s pravom jurisdikcije providjeni gradovi kao pravne korporacije bez obzira na veličinu porezne svote kod kr. poreznoga ureda;

2. drugi porezovnici:

a) u malih i velikih obćinah, na koliko im je godišnja porezna dužnost manja od 100 for., kod obćinskoga sudca, dotično kod obćinskoga poreznika, a na koliko im godišnja porezna dužnost 100 for. dosegne, ili 100 for. nadmašuje, kod dotičnoga kr. poreznoga ureda;

b) u gradovih s uredjenim viećem, u slobodnih i kraljevskih i s pravom jurisdikcije providjenih gradovih bez obzira na veličinu porezne dužnosti kod gradskoga poreznoga ureda.

Za prosuditi, spada li porezovnik u red onih, koji kod obćine ili kod kr. poreznog ureda plaćaju, mjerodavna je svota poreza, odmjerena u predidućoj godini.

U malih obćinah može sudac pobirati porez samo sudjelovanjem kružnoga bilježnika, koji je dužan u tu svrhu što češće proputovati svoje obćine i njih o tome predtečno obaviestiti.

Koji neposredno kod kr. poreznoga ureda plaćaju svoje poreze, mogu ondje, gdje poštanska sveza postoji, poslati svoje poreze takodjer poštom kr. poreznomu uredu; nego poštarinu za takove pošiljke dužni su oni platiti.

Temeljem izračunanja zakasnitbenih kamatah od poreznih novacah poslanih putem pošte, ili kamatnih naknadah treba uzeti onaj dan, kojega je dotični porezni novac na poštu predan.

Poštanska primka po propisu izdana o poreznoj svoti, koja se prebrojeno predade na pošti na nadpisu kr. poreznoga ureda, služi dotičniku, koji je platio porez, namirom vrhu uplate predane porezne svote sve donle, dok ista nebude po poreznomu uredu uredovno kvitirana.

§. 43.

U obćinah, u kojih je na državne poreze zakonito razpisan obćinski namet i u kojih poreznik pobira taj obćinski namet zajedno s državnim porezom, ima se prigodom obročnih plaćanjah uplaćena ili ovrhom utjerana svota računati na podmirbu državnoga i obćinskoga poreza u onom razmjerju, u kojem stoji kolikoća državnoga poreza napram obćinskomu porezu.

Oni, koji svoje poreze plaćaju u smislu §. 42. kod kr. poreznog ureda, dužni su nametnut im obćinski namet uz posebnu poreznu knjižicu kod obćinske blagajne platiti.

§. 44.

Novci, što se u ime javnih porezah preuzmu, nemogu se niti u obćinske niti u druge svrhe obratiti.

Tko proti tomu sagrieši, čini kažnjivo djelo nevjernoga rukovanja, dotično pronevjerenja.

Po obćinah ili po kr. poreznih uredih pobrani i u njihovih blagajnah nalazeći se javni porezi nemogu se podvrći osjegurbenoj ovrhi niti za sukromnopravne tražbine obćinàh, niti državnoga erara.

§. 45.

Obćinski sudci dotično obćinski blagajnici (obćinski i gradski porezni uredi) dužni su u družtvu obćinskoga (gradskoga) zastupnika, što će ga izaslati poglavarstva (načelnici), pobrani porez mjesečno i onoga dana predati, kojega će dotični kr. porezni ured u tu svrhu ustanoviti; nego petdeset forintah i veće svote dužan je kr. porezni ured i u medjutojno vrieme primiti.

Te medjutojne svote može obćina ondje, gdje poštanska sveza postoji, poslati poreznomu uredu poštom prosto od poštarine.

§. 46.

Na koliko obćinski (gradski) organi, kojim je u smislu prediducih §§ah povjereno pobiranje i odprema državnih izravnih porezah, nebi svoje poslove oko pobiranja i odpremanja obavljali načinom po ministru financijah označenim, ili ne u ustanovljenih rokovih, ako im se nemarnost dokaže, imaju se po županijskom sudcu (načelniku) ili po pridošlu na lice mjesta kr. poreznom nadzorniku ili njegovu zamjeniku toliko-koliko putah na korist obćine obsuditi na novčanu globu, koja može dosizati od 2 for. do 25 forintah, i koja se ima pobrati načinom izravnih porezah sa prizivom na upravni odbor.

Bude li opetovana novčana globa bezuspješno odredjena, imaju se nemarni obćinski organi staviti pod karnostnu obtužbu.

§. 47.

Za odpremanje pobranih po obćinskih sudcih dotično blagajnicih (obćinskih i gradskih poreznih uredih) porezah i inih dugovinah u kr. porezni ured, odgovorni su u prvoj liniji obćinski organi, obvezani na pobiranje i odpremanje, a u drugoj liniji odgovorna je obćina (grad) uz priuzdržaj prava zavrate proti krivcu ili nemarnu organu.

Ako obćina putem obćinskoga nameta pokrije manjak ustanovljen na temelju te odgovornosti, dužni su samo oni porezovnici obćine k tomu doprinašati, koji svoje državne poreze kod obćine plaćaju.

B. Platežne odročbe.

§. 48.

U pravilu se nedaje odročba za plaćanje poreza.

Nego za porez tekuće godine može se u slučaju, ako porezovnik svoju zavremenu nepodobnost za plaćanja dokaže, dozvoliti platežna odročba, ali samo za trajanja pol godine i ne preko konca dotične porezne godine.

Za odročbu treba moliti kod kr. poreznoga nadzornika, proti odluci njegovoj može se porezovnik prizvati na upravni odbor jurisdikcije.

Proti jednakim odlukam neima prizivu mjesta. Proti različitim odlukam može se uložiti priziv na ministra financijah, isto tako može kr. porezni nadzornik proti odluci upravnoga odbora, kojom se odročba podjeljuje, uložiti priziv na ministra financijah, ako vidi, da su interesi državnoga erara povriedjeni (§. 7.).

U vanrednih slučajevih može ministar financijah nakon saslušanja upravnoga odbora jurisdikcije, toli za tekući porez, koli za zaostatke podati platežnu odročbu i preko konca godine.

U slučajevih platežne odročbe imaju se plaćati zakasnitbene kamate.

Poglavlje IV.

Popust poreza.

§. 49.

U vanrednih slučajevih štete prouzročene elementarnimi nepogodami ima mjesta popustu poreza.

Takove elementarne nepogode jesu:

a) Grad (tuča), povodnja i vatra u obće;

b) poharanje plodinah na obsežnijih, čitave poteze sadržavajućih zemljištih kroz bube;

c) glede oranicah takav mraz, trajuća suša ili zemnom vodom prouzročena takova povodnja, koja posijanih zemljištah ljetinu na većih isto onako čitave hatare sadržavajućih zemljištih takovim načinom i u takovo vrieme uništi, da se dotična zemljišta nemogu već u obće u onoj godini novim težanjem učiniti rodnimi;

d) poharanje šumah požarom;

e) kód vinogradah mraz glede one površine vinograda, na kojoj je isti uništio godišnju ljetinu (berbu).

§. 50.

Popust poreza ustanovljuje ministar financijah na temelju iztragah zametnutih normiranim načinom, i podaje se samo za jednu godinu i za tekući porez.

Nego kod poharanja šumah požarom može se popust poreza protezati i na više godinah.

Porez od zemljištne čestice, koju je postigla elementarna nepogoda, popušta se sa jednom trećinom, dviemi trećinami ili u cielom, ako je ljetina u sličnoj mjeri uništena.

Porez od sgradah poharanih požarom ili povodnjom popušta se prema količini štete.

U slučaju, ako plodine, koje su požete nu još nisu spravljene, ili se u kladnjah, plastih i u škednjih nalaze, budu elementarnom nepogodom uništene, neima mjesta popustu poreza.

§. 51.

Iznos popusta poreza ustanovit će upravni odbor jurisdikcije u slučaju spomenutu pod točkom a) §. 49. unutar granicah svojega djelokruga (prizivom na ministra financijah) a u slučajevih pod točkami b, c, d, i e) §. 49. pako zaiskat će odluku ministra financijah u svrhu ustanovljenja istoga.

Proti odluci odbora izrečenoj u slučajevih spomenutih pod točkom a) §. 49. dužan je kr. porezni nadzornik ureda radi uložiti priziv na ministra financijah.

Dio III.

ob ovršbenom utjerivanju izravnih i neizravnih porezah, pristojbah i erarskih tražbinah i drugih dugovinah, koje se imaju načinom izravnih porezah pobirati.

§. 52.

Pod neposrednim nadzorom kr. poreznoga nadzornika dužne su obćine (gradovi) i kotarski županijski sudci dogodice državni organi (§. 62.) ovršbenim putem utjerivati tekuće i na djelove porazdjeljene, od prošastih godinah potičuće izravne poreze, neizravne poreze, pristojbe, ter erarske tražbine i ine dugovine, koje se imaju načinom izravnih porezah pobirati.

Obćine dati će po sudcu dotično po obćinskom poreznom blagajniku (obćinskom ili gradskom poreznom uredu) utjerati ukupne dužnosti onih porezovnikah, koji svoje poreze plaćaju kod obćine (grada.)

Obćinski sudac ili obćinski porezni blagajnik postupa uz posriedovanje bilježnika, dotično kružnoga bilježnika.

Nasuprot županijski sudci, dotično njihovi pristavi (zamjenici), koje isto tako valja poimence dojaviti upravnomu odboru jurisdikcije, utjerivat će ukupne dužnosti onih u njihovu kotaru stanujućih porezovnikah, koji svoje poreze neposredno kod kr. poreznoga ureda plaćaju (§. 42.)

§. 53.

Stepeni utjerivanja jesu:

opomena,

plienitba,
dražba.

Na temelju izkaza o zaostatcih, izdanoga po obćinskih organih, dotično po kr. poreznih uredih, u drugoj polovici drugoga mjeseca u četvrtgodištu pozvati će:

a) Obćinski načelnici (načelnici gradovah) oglasom porezovnike, koji kod obćine (obćinskoga i gradskoga poreznoga ureda) plaćaju i podjedno izmedju porezovnikah one, kojih su četvrtgodišnje dužnosti veće od 10 for., pismenom opomenom pojedince;

b) kotarski županijski sudci porezovnike, koji kod kr. poreznoga ureda plaćaju, pismenom opomenom pojedince, da svoje zaostatke uplate.

Proti onim, koji svoje porezne dužnosti do konca drugoga mjeseca u četvrtgodištu neplate, ima se u trećem mjesecu četvrtgodišta uporabiti plienitbeni postupak. Predmetom plienitbe jesu ukupni dohodci porezovnika u gotovu novcu, njegove tražbine, pokretni i nepokretni mu imetak; ovaj potonji smo u onom slučaju, ako zaostatnik neima ma kako zvana pokretna imetka ili dohodka.

Ako se za 15 danah iza plienitbe neuplati zaostatak, koji se ima utjerati zajedno s pripadci, imaju se zaglobljene pokretnine putem javne dražbe prodati.

Postupak, koji se ima sliediti kod plienitbe i dražbe, normiraju niže slieći §§. 54. 55. 56. 57. i 58.

§. 54.

Kod plienitbe pokretninah valja postupati kako sliedi:

1. Izvršitelj plienitbe izaći će na mjesto ovrhe, tamo će posriedovanjem dvajuh procjeniteljah u prisuću vlastnika ili njegova punomoćnika ili ako bi ovi izbivali, dvajuh svjedokah zaplieniti za zalog od pokretnoga imetka toliko, koliko je za pokriće poreznoga zaostatka i pripadajućih u smislu §. 56. pristojbah porezne ovrhe nuždno.

2. Prije svega imaju se zaplieniti u gotovu novcu prihodi i novčane tražbine porezovnika, i ob učinjenoj plienitbi obaviestiti dotičnici uz poziv, da zaplienjenu svotu na dan dospjelosti neka neplate porezovniku, nego blagajni, koja je u obavjestnici naznačena.

Ako dotičnik, iza kako ovu obavjestnicu primi, izplati zaplienjenu svotu zaostatniku ili ma komu drugomu, može se ovrha do iznosa zabranjene svote proti njemu upraviti.

U pomanjkanju prihoda u točki 2. spomenuta valja zaplieniti pokretnine, koje se lahko unovčiti dadu; dočim se iztiče načelom, da se porezni zaostatak na što manje za porezovnika ozledan i štetan način osigura, navlastito, da se

predmeti, prodajom kojih bi se porezovniku veća šteta nanesla, nego li je neobhodno potrebno za pokrice poreznoga zaostatka, što moguće poštede, a od predmetah, koji su mu pri ruci, da svagda oni budu zaplienjeni, koje porezovnik sam naznači, predpostavljajuć, da se ti predmeti ujedno mogu i lahko prodati.

4. Nego izpod plienitbe se izuzimaju:

a) Postelja i posteljina nuždna za ovršbenika i obitelj njegovu;

b) nuždna odjeća istih;

c) jedini ili zadnji komad kućne marve i jedno mjesečna hrana za istu;

d) orudje potrebno za poljodjelstvo;

e) tegleća marva neobhodno potrebna za nastavljanje gospodarstva;

f) tehničke sprave neobhodno potrebne za obrt porezovnikom ili za radnju nadničarah;
dotično

g) knjige i ina pomoćna sredstva neobhodno potrebna za nastaviti zvanični posao porezovnika do iznosa vriednosti od 50 for. po njegovu izboru;

h) hrana potriebna za 15 danah iza ovrhe;

i) potrebito sjeme sa sliedećom stegom:

ako biva plienitba u razdobju godine veljače—travanj, ima se pod naslovom proljetnog sjemena 1.25 hectolitarah; ako biva plienitba u razdobju godine rujan-studeni, ima se pod naslovom jesenskog sjemena 1.25 hectolitarah pustiti prosto od svakog katastralnog jutra oranice, što ju ovršbenik kao vlastničtvo posjeduje, i u kućnoj upravi teža ili težati dade; i to u oba slučaja toliko katastralnih jutarah oranice računajuć pod jesensku dotično proljetnu sjetvu, koliko je ovršbenik običavao godimice faktično posijati. Nego takovim načinom izračunana kolikoća sjemena nemože biti veća od one kolikoće, koju je ovršbenik u prediducoj godini u onih istih vrstah žita faktično uporabio.

Ako bi se ova naredba zakona povriedila, može ovršbenik uz osam danah računajuć od plienitbe zaiskati cielbu kod poreznoga nadzornika, koji će o pritužbi učiniti konačno valjanu odredbu.

5. Predmeti, o kojih ovršbenik, ili bud tko drugi uztvrdi, da su vlastničtvo drugih, ili o kojih je po okolnostih moći predmnjevati, da su vlastničtvo drugih, mogu se samo onda zaplieniti, ako ine stvari ovršbenika, glede kojih nepostoji slična primjetba, nepružaju za nalazeću se u zaostatku svotu podpuna pokrića.

Ako takova pokrića niema, imaju se predmeti, o kojih je rečeno ili predmnjevano, da su tudje vlastničtvo, zaplieniti, nu u plienitbenom zapisniku

(točka 8.) ima se imenovati onaj, koj glede njih pravo vlastničtva ili prvenstva imade, i ima se uz naznačenje njegova boravišta podjedno isti pozvati, da za 15 danah rubrikom svoje zahtievne tužbe dokaže, da je glede zaplienjenih pokretninah faktično poveo pred dotičnim sudom svoju zahtievnu tužbu, jerbo će se u slučaju, ako se to propusti, prodavati zaplienjeni predmeti bez obzira na prijavljena prava.

Zahtievna tužba povedena po onih, koji u plienitbenom zapisniku nisu kao zahtjevatelji imenovani, ima obustavnu moć samo onda, ako se uz 15 danah računajuć od plienitbe dokaže, da su ju pred nadležnim sudom poveli.

Ako je na zaplienjene predmete predtečno vodjena sudbena ovrha, ista neprieči doduše obdržavanje dražbe u smislu §. 55.; — nu ako se ovjerovljenim ovršbenim zapisnikom prijašnja plienitba dokaže, ima se unišla kupovnina predati onomu sudu, koj je opredjelio izaslanika za provedbu prijašnje sudbene ovrhe, i pitanje preimućtva riešit će se po ovom sudu, a imat će se o vremenu dražbe obaviestiti prijašnji ovršilci, koji se prije ustanovljenja dražbenoga roka prijave.

U takovih zahtievnih i preimućtvenih poslovih ima se po sudu u zastupanju erara pozvati kr. porezni nadzornik.

6. Zaplienjeni predmeti imaju se popisati i ujedno procieniti kroz procjenitelje, ter prema potrebi ili vlastniku ostaviti da ih čuva, ili pako predati obćinskomu poglavarstvu u pohranu.

7. Odstranjenje ili zatajenje zaplienjenih predmetah prije, nego što su riešeni od zapora, vuče za sobom one iste kaznene posljedice, koje su ustanovljene za slučaj, kad se odstranjuju predmeti zaplienjeni redovitim sudbenim postupkom.

8. Ob obavljenoj plienitbi i procjenbi ima se od dotičnikah podpisani, ili kad bi uzkratili podpis, bilježkom glede te okolnosti providjeni zapisnik sastaviti, koj će sadržavati nazivanje predmetah, procjenbenu njihovu vriednost i način, kako no osigurani bijahu (uredovnim čuvanjem ili ostavljanjem kod vlastnika.)

9. Ako se zaplienjeni imetak za sliedećih 15 danah uplatom zaostatka i medjuto nastalih troškovah odduži, smatra se zapor razriešenim.

§. 55.

Kod dražbe pokretninah ima se postupati kako sliedi:

1. Ako plienitbom osigurani zaostatci nebudu za 15 danah iza plienitbe podmireni, imade se s obzirom na štednju vremena i troškovah i na odnošaje, od kojih je očekivati najbolje unovčenje, ustanoviti dražba na koliko je moguće zajedno za predmete od više porezovnikah zaplienjene za dan, što no nepremašuje po izmaku 15 dnevnoga roka iza plienitbe razdobje od 30 danah, i to budi

a) na licu mjesta, budi

b) u okružju poreznoga ureda, budi napokon

c) izvan toga okružja u drugoj kojoj obćini, koja ima pravo sajma.

U slučaju pod c) treba privole kr. poreznoga nadzornika.

2. Ustanovljeni dan dražbe ima se obnarodovati načinom takovim, da se rok prve dražbe najmanje 8 danah prije okružnicom oglasi.

Ovaj će oglas odrediti

a) kod dražbah, što će ih obćina u sriedini obćine držati, obćinsko poglavarstvo;

b) kod dražbah, što će ih županijski sudac obavljati, županijski sudac.

U slučaju b) biti će dužan županijski sudac odredjenu dražbu barem u onoj obćini, gdje je bivala plienitba i ondje, gdje će se dražba držati, pače ako se medju zaplienjenimi predmeti nadje predmet od 50 for. veće vriednosti, u cielom području svoga kotara oglasiti dati; pa ako namjerava držati dražbu na mjestu izvan svojega kotara, dužan je odmah pozvati nadležnoga županijskoga sudca, da takovim načinom izvede oglas okružnicom.

3. Dražbeni oglasi imaju sadržati:

a) Nazivanje zaplienjenih predmetah;

b) mjesto, gdje će se dražba obdržavati;

c) dan i sat kojega će biti dražba;

d) uvjet, da će se pojedini zaplienjeni predmeti, u koliko im pojedince vriednost nepromašuje 50 for., prodati bezuvjetno i izpod procjenbene vriednosti; a predmet u vriednosti većoj od 50 for. pako samo onda, ako se najmanje tri četvrtine procjenbene vriednosti nudjaju;

e) za slučaj potrebe rok druge dražbe, koji se računajuć od dana prve dražbe nemože protezati preko daljih 15 danah;

f) uvjet, da se kupovnina ima odmah platiti.

4. U mjestu, dana i u sat, što se ustanovi, započeti će dražbu

a) u slučajevih ovrhe upravljene proti porezovnikom, koji plaćaju kod obćine (grada) obćinski sudac ili obćinski blagajnik sudjelovanjem jednoga člana od poglavarstva i bilježnika, dotično kružnoga bilježnika, ili izaslanik gradskoga poreznoga ureda u prisuću dvajuh zastupnikah označenih po gradskom vieću;

b) u slučajevih ovrhe upravljene proti porezovnikom, koje kod kr. poreznih uredah plaćaju, županijski sudac ili zamjenik mu (dogodice državni organ) u prisuću dvajuh svjedokah izaslanih po obćinskom poglavarstvu, prepustit će zaplienjen i dražbi podvržen pred-

met najboljemu nudiocu redovito i izpod procjenbene. vriednosti, izuzamši ako vriednost pojedinoga predmeta premašuje 50 for.; takav predmet nemože se na prvoj dražbi prodati izpod tri četvrtine vriednosti, nego se mora pokušati nova dražba, ter će se kod te druge dražbe propustiti predmet svakako najboljemu nudiocn.

5. Ob učinu dražbe valja voditi zapisnik, koj treba da sadržava ime onoga, za kojega dužnosti je dražbovani predmet bio zaplienjen; nazivanje dražbovanih predmetah, procjenbenu vriednost, najveću ponudu, ime kupca, ustanovljenje dražbenih troškovah i pristojbah, i treba ga podpisati dati po izvršitelju ovrhe ter po dvih obćinsko poglavarstvo zastupajućih članovih ili dogodice po dvima svjedocima. Dražbeni zapisnik ima se nakon zaglavljene dražbe zajedno sa plienitbenim zapisnikom predati poglavarstvu one obćine, kojoj ovršenik spada, gdje će jih moći stranke bud kada god ugledati.

6. Novce, što unidju od dražbe, preuzeti će u malih i velikih obćinah obćinski sudac ili obćinski porezni blagajnik sudjelovanjem jednoga člana od poglavarstva i bilježnika, dotično kružnoga bilježnika, a u gradovih s uredjenim viećem i s pravom jurisdikcije gradski porezni ured, ter će odtud odmah podmiriti utjerane ovrhom zaostatke, zakasnitbene kamate i pristojbe ovršnog utjerivanja, a možebitni višak uručit će uz namiru ovršbeniku.

U onom slučaju, kad se dražba obdržava izvan sriedine obćine, koja porez utjeruje, ter nije tamo prisutan obćine sudac i bilježnik dotično kružni bilježnik (blagajnik) a isto tako i kod svih onih dražbah, koje županijski sudci (njihovi pristavi ili zamjenici) dogodice državni organi obavljaju, preuzeti će unišle svote mjestni kr. porezni ured uz uredovne namire, koje se imaju dotičnim odmah izdati; u obćinah pako, u kojih neima kr. poreznoga ureda, dužan je unišle novce onaj obćinski organ, kojemu je u onoj obćini povjereno pobiranje porezah, preuzeti, i poslati jih dotičnoj obćinskoj ili državnoj blagajni načinom, koji će se naredbenim putem imat normirati.

7. Onaj novac, što je iz dražbe unišao, i koji nije organom označenim u predidućem §. 6. nego bud komu drugomu plaćen, i u državnu blagajnu predan, nemože se naprama eraru smatrati za podmiren, ter su zato dotični postupajući organi odgovorni i dužni naknaditi štetu.

§. 56.

Za plienitbu, za procjenu i za dražbu neimaju se naračunati biljege.

Za pokriće ukupnih troškovah ovrhe, razumjevajuć i odpremne troškove zaplienjenih predmetah, dužni su porezovnici ovršbenici platiti pristojbe za utjerivanje poreza.

Ove pristojbe za utjerivanje jesu trovrstne: pristojbe za opomenu, za plienitbu i za dražbu.

Pristojba za opomenu imajuća se za uručenje pismene opomene spomenute u §. 53. platiti, ustanovljuje se sa 10 novčićah. Pristojba za plienitbu iznosi

dva novčića, a pristojba za dražbu tri novčića od svake forinte poreza. Svote izpod forinte imaju se za podpunu forintu smatrati.

Dva novčića, to jest pristojbu za plienitbu plaća onaj zaostatnik, proti kojemu je plienitbeni postupak bio faktično uporabljen, nu koji je uplatio kod dotične blagajne svoju poreznu dužnost prije roka u smislu točke 9. §. 54. za dražbu ustanovljena.

Pet novčićah, tojest pristojbu za plienitbu i za dražbu plaća onaj zaostatnik, kojeg su pokretnine dražbi podvrgnute.

Osim te pristojbe od pet novčićah dužan je onaj zaostatnik, za kojega pokretnosti se dražba u drugoj kojoj obćini ustanovi, platiti još i odpremne troškove, ako za njihovo pokriće nisu dražbene pristojbe dostatne.

Ustanove ovoga §. nemogu se uporabiti na slučajeve plienitbe i dražbe nepokretninah.

§. 57.

Svote, što unidju u ime pristojbah poreznoga utjerivanja imaju se prigodom ovrhah, što ih obćine (gradovi) obave, u obćinsku (gradsku) blagajnu, a prigodom ovrhah, što ih županijski sudci i državni organi obave, predati u korist državnoga erara u blagajnu onoga kr. poreznoga ureda, kojega okružju spada dotična obćina.

Pošto pristojba za opomenu organom, koji opomenu obave, pripada, s toga imade obćinska ili državna blagajna, koja ju preuzme, izdati od nje četiri novčića podvorniku, koji opominje, a šest novčića pako organu koji pismenu opomenu izdaje (obćinskomu bilježniku, gradskomu poreznomu uredu, županijskoga sudca pristavu ili zamjeniku).

Od plienitbenih i dražbenih pristojbah ima ona državna ili obćinska blagajna, u koju se uticale, podmiriti

a) procjeniteljem, kod plienitbe i dražbe namještenim svjedokom i obćinskim poglavarom normirane po županijskomu podžupanu (načelniku) pristojbe;

b) troškove prigodom ovrhah obavljenih proti porezovnikom, koji neposredno kod poreznoga ureda plaćaju, — za odpremaje zaplienjenih i na mjestu plienitbe dražbi podvrženih predmetah na lice mjesta dražbe;

c) dnevnice i vozne troškove ovrhu obavljajućega županijskoga sudca, dotično njegovoga pristava (zamjenika) ili državnoga organa. Nego dotičnici mogu samo jedanput naračunati tu dnevnicu i vozni trošak, i to i onda, ako izvan svoga sjedišta u istom mjestu i vremenu više ovrhah obavljaju.

Beriva županijskih sudacah (dotično njihovih pristavah, zamjenikah) može ministar financijah, ako za svrsishodno pronadje, i paušalom ustanoviti.

§. 58.

Osjegurbena i podmirbena ovrha, što će se na nepokretnine voditi, ima se obaviti polag postupka ustanovljena u gradjanskomu sudovniku.

Izkazi o zaostatcih, izdani pod uredskim pečatom po obćinskih organih, kojim je povjerena uknjižba i očevidnost izravnih porezah, zatim po kr. poreznih uredih, i uredih za odmjeru pristojbah, posjeduju moć onih izpravah, na temelju kojih ima po spomenutom sudovniku mjesta ovrhi.

Upravni odbor jurisdikcije naredit će od slučaja do slučaja odlukom, da se osjegurbena i podmirbena ovrha ima na nepokretnine voditi, i zamolit će zastupnika državnih pravnih poslovah za propisnu odredbu.

§. 59.

Upravne oblasti (obćinska poglavarstva, županijski sudci, načelnici, podžupani, i s ovimi potonjimi jednaki u rangu činovnici) dužni su brinuti se za to, da se prigodom provedbe ovršnog postupka u §§. 54. i 55. opisanoga uzdrži javni red u slučaju potrebe i uporabom brakija.

§. 60.

Individualnu uknjižbu obavljajući obćinski bilježnici (gradski porezni uredi) dužni su godimice izkazati tekuće porezne dužnosti, o kojih opaze, da su neutjerive. U pogledu brisanja tih poreznih dužnostih izreći će nakon konstatovanja učinbe po županijskom sudcu, dotično po kr. poreznomu nadzorniku upravni odbor jurisdikcije odluku, ako dotična dužnost nije veća od 100 for., u protivnom slučaju izmolit će odluku ministra financijah.

Proti brisanju poreza po upravnom odboru u vlastitom djelokrugu obavljenu ostaje kr. poreznomu nadzorniku pravo priziva na ministra financijah, ako postoje okolnosti u §. 7. spomenute.

§. 61.

Županijski sudci (načelnici) dužni su uz kontrolu pridošloga na lice mjesta kr. poreznoga nadzornika ili njegova zamjenika organe, baveće se s utjerivanjem poreza, nadgledati, i u slučaju opažene protuzakonitosti ili protupravilnosti ili propuštaja, onim, koji to prouzroče, nametnuti globe, koje se mogu od 5 for. do 25 for. protezati, i koje će se načinom izravnih porezah utjerati polovicom u korist erara, a polovicom u korist županijske kućne blagajne (prizivom na upravni odbor jurisdikcije), i o tome od slučaja do slučaja upravnomu odboru jurisdikcije izvieśće podnieti.

§. 62.

Poglavari obćinah imat će županijskomu sudcu, a gradovi i županijski sudci preko kr. poreznoga nadzornika upravnomu odboru jurisdikcije podnašati mjesečno svoja izviešća u tečaju poreznoga utjerivanja, a za to, da se porezno utjerivanje redovito obavi, odgovorni su tako, da će se ondje, gdje neopravdano ostane porez u zaostatku, o njihovu trošku dati utjerati bud po drugom organu oblasti bud po državnom organu.

U slučaju opažene nemarnosti pozvan je upravni odbor, da prema okolnostim izreče:

ako se za 14 danah mana nepopravi, da onda spomenuta odgovornost u život stupa.

U takovu će slučaju odbor učiniti podjedno odredbu, da će se utjerivanje poreza — ako rok od 14 danah bez uspjeha mine — po drugom organu oblasti ili po državnom organu obaviti o trošku nemarne obćine.

Ako se naredi uporaba odgovornosti, priobćit će se odmah dotičnomu organu naredba, koj proti istoj može za tri dana priziv uložiti; nu ako od ministra financijah nedodje povoljan odgovor za 14 danah, računajuć od odaslanja priziva, stupa odluka u kriepost.

Ako odbor — unatoč zahtjevu prisutnoga kr. poreznoga nadzornika kao izvjestitelja u poreznih poslovih ili njegova zamjenika, uzkrati uporabu slučaja odgovornosti, ima se predmet po izvjestitelju u poreznih poslovih, načinom u §. 7. označenim, podnieti prizivom na ministra financijah, koji može odrediti, da se spomenuta odgovornost uporabi.

Onaj obćinski (gradski) organ, isto tako onaj županijski sudac, proti kojemu je sada spomenuta strogost uporabljena, može se u slučaju opetovane nemarnosti karnostnim putem odpustiti takodjer iz službe (§. 9.)

§. 63.

Oni obćinski organi (obćinski bilježnici, gradski porezni uredi), županijski sudci, koji će po odbitku svotah, za koje se je do konca godine platežna odročba dobila, ter koje su pod naslovom popusta ili neutjerivosti poreza brisane, preostalu tekuće godine poreznu dužnost utjerati i u kr. porezni ured predati, dobit će nagrade iz zaklade po zakonodavstvu u tu svrhu opredjeljene.

Ona pako obćina (grad), koja će osim spomenute tekuće porezne dužnosti od svote zaostatakah upućene na obćinu (grad) za godišnje pobiranje najmanje 60 postotakah predati u kr. porezni ured, dobit će od predane svote zaostatakah jedan postotak u korist vlastite kućne blagajne.

Dio IV.

Ob osiguranju javnih porezah.

Poglavlje I.

Sudjelovanje jurisdikcijah kod osiguranja javnih porezah.

§. 64.

Jurisdikcije i njihovi organi dužni su sve ono izvršiti, što im se oko razpisivanja, osiguranja i utjerivanja zakonito odobrenih i za pobiranje odredjenih porezah i javnih dohodakah, isto tako da se preprieči osujećenje poreznih zakonah i prikraćenje erarskih dohodakah bude ovim zakonskim člankom i inimi u predmetu javnih porezah stvorenimi zakoni nalagalo, ter naredbe ministra financijah, što će se na temelju tih zakonah izdati.

U slučaju uzkraćenja izvršbe naredjuje veliki župan polag §§. 54. i 55. zakonskoga članka XLII: 1870., a glede glavnoga grada Budimpešte nadnačelnik polag §§. 70. i 71. zakonskoga članka XXVI: 1872.

Proti činovnikom jurisdikcije ima za štete, što ih isti u njihovu službenu postupku bilo činom bilo propuštajem državnomu eraru prouzroče, mjesta postupku opisanu u poglavju VI. zakonskoga članka XLII: 1870.

Kad se god u velikoj skupštini koje jurisdikcije ili u sjednici upravnoga odbora predlog stavi, da se u predmetu zakonito ustanovljenih porezah po ministru financijah izdana naredba neizvrši ili da se odgodi, dužan je predsjednik odrediti, da se poimence glasuje, ter da se ime toli predlagatelja koli onih, koji za predlog glasuju, upiše u zapisnik.

Ako se proti naredbi ministra financijah, mjesto da se izvrši, odluči predstavka, odgovorni su za štetu, koja s odgode izvršbe nastati može, i predlagatelj i oni, koji za predlog glasuju.

Ako bi predsjednik propustio odrediti, da se poimence glasuje i imena u zapisnik upišu, dužan je predsjedajući onoga dana štetu naknaditi.

Tužbu za naknadu štete ima zastupnik državnih pravnih poslovah pred dotičnim kr. sudbenim stolom povesti.

§. 65.

Državni, jurisdikcijonalni i obćinski činovnici, kao i kr. javni bilježnici, ako o nebiljegovanih ili dostatno biljegom neprovidjenih podnescih i drugih biljegovini i pristojbi podvrženih spisih propuste preduzeti nalaz, odgovorni su za taj propuštaj, i dužni su toli jednostavnu, koli povišenu biljegovinu i pristojbu platiti, ako se te pristojbe nebi od stranakah mogle utjerati.

Ti isti su isto tako odgovorni i onda, ako biljegovini podvržene odpravke izdaju bez biljega ili sa nedostatnim biljegom, i ako odluke i ine spise, što se imaju predati oblasti nadležnoj za odmjerenje pristojbah, propuste blagovremeno odpraviti.

S gledišta, da se gore naglašeni propuštaji odkriju, može ministar financijah po izaslanom svom povjereniku uz sudjelovanje oblasti, dotično izaslanika obćine držati dati od vremena do vremena uredovne revizije.

§. 66.

Činovnici jurisdikcije su dužni:

a) U slučaju narušaja počinjena proti zakonom odnosećim se na potrošarinu, na dohodarstva i na pristojbe sastaviti na molbu nadležnoga finan. organa o nalazu zapisnik i bezodvlačno provesti službenu iztragu, za da se učinba razjasni ter činci pronadju, a i odredbu učiniti, da se zabranjevina, dotično predmeti i sredstva narušaja zaglobe ter tražbina erara osigura stvarmi dotičnika, koji je u činu zatečen;

b) kod potrošarine, gdje se paušal uporabljuje, a tako osobito kod sklapanja zakupnih ugovorah glede potrošarine na vino i meso, dužni su posriedujuć sudjelovati;

c) u slučajevih zapriekah kod solske odpreme učiniti odmah na poziv voditelja odpreme, ili drugoga koga, koji je na to pozvan, odredbu, da se učinba razjasni, zaprieke, što se dese, uklone, da se raznašanju soli na put stane i u obće, da se oštećenje erara odkloni.

Činovnik jurisdikcije, koji ustanovljenu u ovom §-u dužnost baš nikako, ili ju neobavi primjerno ustanovam zakona, dužan je podpunoma naknadu za štetu, koju je kroz to eraru prouzročena, i ima se povući na karnostnu iztragu.

Tužbu za naknadu štete povesti će zastupnik državnih pravnih poslovah, a glede karnostnoga postupka mjerodavan je §. 9.

Poglavlje II.

Mješovite odredbe.

§. 67.

Kod sudačke prodaje nepokretninah i sudačke razdielbe kupovnine imaju izravni porezi od posljednjih trih godinah, koje onaj isti posjed obterećuju, pristojbinski zaostatci i druge načinom izravnih porezah utjerati se imajuće dugovine

ter obćinski nameti, ako i nisu gruntovno uknjiženi, prednost (preimućtvo) pred svimi drugimi tražbinami.

Pod godišnjim porezom razumjeva se ona svota, koja je bila kao tekući porez razpisana iste godine na dotičnu nepokretnost.

Ova prednost ima se računati natrag od dana s uspjehom obdržavane dražbe. U slučaju sekvestra ili davanja u zakup putem ovrhe imaju se za trajanja sekvestra, dotično ovrhe dospjeli tekući porezi po skrbniku sekvestra ili zakupnika iz dohodakah nepokretnine platiti.

Ako koj državni porez, koji nije stariji od tri godine, pristojbinski zaostatak ili druga načinom izravnih porezah utjerat se imajuća, onaj isti posjed obterećujuća dugovina bude gruntovno uknjižena, nedokida se uknjižbom na zakonu osnivajuće se pravo prvenstva.

§. 68.

Izravni i neizravni porezi, tražbine i dugovine imajuće se načinom izravnih porezah pobirati, napokon pristojbe zastaraju:

1. Ako se nerazpišu za pet godinah, računajuć od dana, kojega je predmet poreza, tražbina, dugovina nastala, dotično kojega je temelj odmjerenja pristojbe sačinjavajući pravni posao ili slučaj smrti prijavljen, ili

2. ako se za pet godinah računajuć od dana razpisivanja ne požure ili ne osjeguraju. Za požurivanje uzima se takodjer opomena obavljena putem oglasa (§. 53.)

U slučaju njihove neutjerivosti nastale uslied griešnog propuštaja dužan je eraru naknaditi dotičnu štetu onaj, koji ju je prouzročio propuštajem ovrhe ili osjeguranja.

§. 69.

U onom slučaju, ako se u svrhu osjeguranja poreznih dužnostih pokaže za potrebno, da se gruntovno uknjiže, obavit će kr. porezni nadzornik tu uknjižbu kod gruntovne oblasti.

Temeljem uknjižbene molbe kr. poreznoga nadzornika služe glede dužnostih izravnoga poreza nalazećih se u propisu kod obćinah, po obćinah — a glede izravnih i neizravnih porezah i pristojbah nalazećih se u propisu kod kr. poreznih uredah, ako zakon inako neodredi, i glede inih načinom izravnih porezah pobrat se imajućih dugovinah takodjer po poreznih uredih izdani izkazi o zaostatcih.

Nakon podpune izplate uknjiženih dužnostih valja uz 8 danah službeno izviešće ob izplati podnieti kralj. poreznomu nadzorniku, koj će za 8 danah računajuć od kako je to izviešće stiglo, ureda radi imat zamoliti dotičnu gruntovnu oblast, da se izbrisanje obavi.

§. 70.

U slučajevih stečaja ima se ustanovljeno u §. 67. trogodišnje preimućtvo od dana odredjena stečaja natrag računati; tekući porezi pako, kao redoviti tekući izdatci, imaju se po skrbniku gromade bez svakog daljeg naloga iz dohodakah gromade polag dospjelosti naplatiti, ter ako postupkom opisanim u ovom zakonu nebudu naplaćeni, imaju se putem ovrhe utjerati iz stečajne gromade, dotično od skrbnika gromade.

Javni porez, što stečajnu gromadu obterećuje, ter druge, načinom izravnih porezah utjerat se imajuće tražbine mogu se i preko roka, ustanovljená za prijavu tužbah proti stečajnoj gromadi, prijaviti sve donle, dokle skrbnik parnice nepredloži stečajnomu sudu razredbeni nacrt.

§. 71.

One izravne poreze i pristojbe i druge načinom neizravnih porezah pobrati se imajuće tražbine i dugovine, koje obterećuju kakovu nepokretnost, ima platiti faktični posjednik.

Zaostatak takove vrsti, koj obterećuje nepokretne posjede kupljene od sukromne ruke, prelazi na kupca, uz priuzdržaj prava zavrate proti predšastniku u posjedu.

U godini razpisivanja u zajednici živuće supruge i punodobni obiteljski članovi jesu solidarno odgovorni glede odmjerene glavi obitelji tecivarine, rudarskoga poreza, poreza od kamatah i rentah.

§. 72.

Kr. porezni uredi (obćinski bilježnici, gradski porezni uredi) i uredi za odmjeru pristojbe dužni su polag naputka svojih knjigah svim onim, koji sbog kupovanja posjeda u pogodbi stoje ili na nepokretni posjed zajam uzeti ili dati hoće, saobćiti bezplatno izravne poreze, pristojbe, a tako i druge erarske tražbine, što no dotični posjed obterećuju, pa ako bi se zahtjevalo, vrhu toga izdati takodjer i svjedočbu providjenu sa biljegom od 50 novčićah od jednog arka. Po kr. poreznih uredih i uredih za odmjeru pristojbe izdane svjedočbe imaju i napram eraru dokaznu moć, Za istinitost svjedočbah izdanih po obćinskih organih jesu organi, koji je izdaju, naprama dotičniku, koj svjedočbu imati hoće, odgovorni takodjer materijalno sa svojom osobom i svojim imetkom.

§. 73.

Tko državnoga, jurisdikcijonalnoga ili obćinskoga organa, koji se bavi s rukovanjem, razpisivanjem, pobiranjem ili utjerivanjem javnih porezah u njegovu uredovnu postupku uvredljivimi riečmi grdi ili nastavak ovrhe bez upo-

rabe nasilja prieči, počini prekršaj; onaj, koj se spomenutim organom faktično opire, u njihovu uredovnu postupku nasiljem ili nasilnom grožnjom prieči ili ih faktično vriedja, počini zločin nasilja proti javnoj oblasti, i ima se prema upisljivosti čina kazniti.

§. 74.

Državni jurisdikcijalni i obćinski organi imaju se za njihov protupropisni postupak upravnim, dogodice karnostnim putem povući svagda na odgovor. Nego ako u protupropisnom postupku faktično nasilje rabe, ili ako u protupropisnom postupku osim slučaja samobrane koga faktično uvriede, ili uvriediti dadu, počine zločin zloporabe uredovne vlasti, i imaju se prema tome kazniti.

§. 75.

Očitovanja financijalnih stražah učinjena pred zakonitim sudom pozivom na svoju položenu zakletvu, imaju glede onoga, što u njihov zvanični krug spada, dokaznu moć sve donle, dok se vjerodostojnost učinjena očitovanja ne uzkoleba protivnimi podatci.

Poglavlje III.

O kazni narušajah poreznih zakonah i propisah.

§. 76.

Narušaji poreznih zakonah i propisah kazne se polag zakonah i zakonitih propisah postojećih glede pojedinih vrstah porezah.

Na koliko posebni zakon ili propis glede kojeg financijalnoga narušaja izrično neodredjuje mjeru i kakvoću kazne, služi za načelo, da je globa za prikratu, oštećenje erara, za zatajivanje porezu podvrženih osobah ili poreznih predmetah, osujećenja kao i za neistinite najave 1—8 putah toliko, koliko je ona svota, kojom je erar oštećen.

Ako se ta svota nezna, globa je od 1—500 for.

Kažnjiva djela smjerajuća oštetiti erar imaju se kazniti putem kaznenoga postupka.

§. 77.

Manji se narušaji, kod kojih neima nakane za prikratu erara, imaju kazniti globom od 1—50 for.

§. 78.

Iztrage sbog narušajah spomenutih u §. 76. povesti pozvani su kr. po-

rezni nadzornici, dotično kr. financijalna ravnateljstva prema tomu, odnosi li se dotični posao na izravne poreze ili pak na druge javne poreze.

Glede kažnjenja narušajah iztragom ustanovljenih nadležni su na temelju §. 1. zakonskoga članka LXVI:1871. na to ovlašćeni kr. sudbeni stolovi.

Njihova nadlležnost proteže se izuzam slučajeve spomenute u §. 18. zakonskoga članka XXI:1875. na sve one poslove, kojih predmet sačinjava povreda zakonah odnosećih se na izravne i neizravne poreze, dohodarstvo, potrošarine i pristojbe, na koliko povrieda zakona za sobom kaznu vuče.

Glede kažnjenja narušajah spomenutih u §. 77. nadležni su prema naravi posla ili kr. porezni nadzornici, ili pak kr. financijalna ravnateljstva.

Interesovana stranka može se unutar posjeda uz 15 danah proti odluci kr. poreznoga nadzornika na upravni odbor, a proti onoj financijalnoga ravnateljstva pako na ministra financijah prizvati.

§. 79.

Onaj narušaj, za koj dotičnik nebijaše za tri godine računajuć od dana griešnoga djela ili propuštaja povučen na odgovor, nemože biti više predmetom kazne.

§. 80.

U slučajevih narušajah, ako stranka zadovolji propisnim uvjetom, može navadjajuć ublažujuće okolnosti zamoliti kod iztražne oblasti za obustavu iztrage, koju ta oblast može odrediti, u protivnom slučaju ima se predmet dalje razprave radi predati dotičnomu sudbenomu stolu, kojemu je podano financijalno sudstvo.

§ 81.

Proti osudam sudbenoga stola I. molbe moći se je prizvati na kr. tablu, koja u drugoj molbi i konačno odlučuje.

Kod spomenutih sudovah mjerodavni su glede tih poslovah propisi postupka dohodarstvenih sudovah pridržanih u zakonskomu članku XL:1874. s tom nadopunitbom da se ustanove §§. 19. i 20. zakonskoga članka IV:1876. odnoseće se na duhansko-dohodarstvene narušaje imaju uporabiti i na slučajeve narušajah počinjenih proti ustanovam zakonah slovećih o drugih vrstah javnih porezah.

Popust globah odmjerenih pravomoćnom osudom u cjelosti ili u djelu može na molbu stranke Njegovu Veličanstvu preporučiti ministar financijah.

Uvodne i prelazne ustanove.

§. 82.

Do ustrojstva upravnih odborah

a) obavljati će one poslove, koji su pod točkom 2. slovom a) točke 3. §. 5. nabrojeni, izuzamši opotrage proti razpisivanju kućarine, glede kojih za godinu 1876. u krieposti ostaje opotražni postupak opisan u zak. čl. XXII:1868., kr. porezni nadzornik;

b) one poslove, koji su nabrojeni pod točkom 1. i slovi b, i c, točke 3. §. 5. providiti će ministar financijah.

§. 83.

Zakonski članci XXI., XXIV., XXXIV:1868. LV:1870 i VIII:1873. isto tako zakonskih članakah XXVI:1868. XLIX:1870 LVIII:1871. i VII:1873. i poslie ustanovah zakon. čl. XXII., XXIV., XXVI. XXVII. i XXIX:1875. još u krieposti preostali djelovi, — napokon odredba §. 7. zak. čl. XXII. god. 1875. §. 10. zak. čl. XXIV.:1875. i §. 11. zak. čl. XXVII:1875. odnoseća se na dojakošnji način odmjerenja porezah navedenih timi zakonskimi članci; §§. 29. i 31. zakonskoga članka XXVI:1875. i §. 38. zakonskog članka XXIX:1875. stavljaju se počam od dana, kojega ovaj zakon u život stupi, izvan krieposti; §§. 31.—47. normirajući rješavanje opotragah proti razpisivanju kućarine pako stavljaju se počam od 1. siečnja 1877. izvan krieposti.

§. 84.

Izuzamši ustanove odnoseće se na upravne odbore, proteže se kriepost ovoga zakona i na Hrvatsku i Slavoniju sa sliedećimi preinakami:

1. Kr. porezni nadzornici pozvani za vodjenje poreznih poslovah jesu u svakom obziru neposredno zemaljskomu financijalnomu ravnateljstvu, a posredno ministru financijah samo podredjeni;

2. izmedju poslovah, što su u ovom zakonu povjereni upravnim odborom, imaju:

a) one, koji su pod točkom 2. i slovom a) toške 3. §. 5. nabrojeni, izuzamši opotrage proti razpisivanju kućarine, glede kojih ostaje u krieposti i preko godine 1876. u zakonskih člancih XXII:1868. i

LI: 1870. opisani opotražni postupak, obavljati kr. porezni nadzornici;

b) ostale će providiti zemaljsko financijalno ravnateljstvo.

3. Predsjednika i predsjednika zamjenika opotražnomu povjerenstvu, što će se u smislu §. 37. ustrojiti, imenuje ministar financijah.

4. Odredbe, što će se ustrojiti u smislu §. 37., opredjelit će po predlogu kr. poreznoga nadzornika zemaljsko financijalno ravnateljstvo.

5. Za izvršenje porezne ovrhe jesu:

a) proti onim porezovnikom, koji svoj porez kod kr. poreznog ureda plaćaju, bez iznimke;

b) proti onim porezovnikom, koji svoj porez kod obćine plaćaju, u slučaju spomenutu u §. 62. pozvani kr. porezni uredi; napokon

6. za kažnjenje narušajah poreznih zakonah i propisah nadležni su financijalni sudbeni stolovi postojeći u tih kraljevinah na temelju zakonskoga članka LXIV.:1871.

Svekolike hrvatsko-slavonske javno-upravne oblasti dužno su uporabom svijuh zakonitih sredstvah podupirati kr. porezne nodzornike i zemljsko financijalno ravnateljstvo u svih onih njihovih poslovih, koje u pogledu providbe poreznih poslovah imaju u smislu ovoga zakonskoga članka obavljati, prigodom poreznih ovrhah brinuti se u smislu §. 59. za uzdržanje javnoga reda, sudjelovati u smislu §§. 64. 65. i 66. kod osiguranja javnih porezah, kontrolirati obćinske organe u svemu, što im oko providbe poreznih poslovah obavljati valja, ter na temelju doglašenjah kr. poreznih nadzornikah, ili vlastitih svojih opaženjah kazniti nemarne obćinske organe karnostnim putem i dogodice prema mjeri propuštaja i izgubitkom službe takodjer.

§. 85.

Ministar financijah se ovlašćuje da naredbenim putem ustanovi rok, kojega će ustanove ovoga zakona najednoč ili djelomično u život stupiti.

§. 86.

Prevodba ovoga zakona povjerava se ministru financijah, ministru unutarnjih dielah i ministru pravosudja a glede Hrvatske i Slavonije ministru financijah sporazumno sa Banom kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Izjavljujući Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljev-

skom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne šestoga travnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXI.

Izdan i razposlan dne 24. lipnja 1876.

Br. 55.

Naredba

kr. ugarskoga ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 30. rujna 1874. br. 15.448.

kojom se ustanovljuje maksimum pristojbah, što se pobirati imadu pri baždarenju mierah.

Na temelju §. 14. zakonskoga članka VIII.: 1874. i saslušav osrednje baždarsko povjerenstvo, ustanovljuje se maksimum pristojbah, koje se pobirati imadu pri obaždarenju mierah, sliedećim načinom:

	A. Za baždarenje	B. Za prosudjivanje bez biljegovanja
	novčićah	
I. Mjere duljinah.		
1. Tanahna (precizna) mjera od kovinah	30	15
Za prosudjivanje razdjelbe ima se kod ovih mjerilah za svaku stotinu ili nepodpunu stotinu razdjelnih crtah računati	15	—
2. Obična mjerila od kovinah ili od 0.5 metra niže od		

	A. Za baždarenje	B. Za prosudjivanje bez biljegovanja
	n o v č i ć a h	
drva ili bielokosti napravljeni metrovnici i sklopna mjerila:		
od 2 metra duljine	30	20
od 1 metra duljine	15	10
od 0.5, 0.1 metra duljine	12	10
3. Mjerila drvena:		
od 5.4 ili dva metra duljine	15	10
od 1—5, 5 metra duljine	10	6
4. Metrovnici za laktovinu	5	3
5. Vrpčaste mjere iz kovinah od 5 po 20 metarah duljine za svakih 5 metarah	20	15
od 2 i 1 metra duljine	15	10
6. Konjska mjera	12	10
II. Mjere tekućinah.		
Mjere od 20 litarah	40	20
„ „ 10 „	25	10
„ „ 5 „	15	8
„ „ 2 „	10	5
„ „ 1 „	6	3
svaka manja mjera	4	2
III. Bačve.		
Za bačvu do državine od 50 litarah	10	—
„ „ od 51 do 150 litarah	15	—
Kod bačvah držećih preko 150 litarah, ima se za svakih 10 lit. računati	1	—
osim toga će se ostatak izpod 10 lit. uzeti za 10 punih litarah.		
Za to, što će se pronaći teža dare i udariti na bačvu . .	25	—
Za biljeg, naznačujući vrieme, kada je obavljeno baždarenje, neima se nikakova pristojba pobirati.		
VI. Posudne mjere za stvari suhe.		
Mjere od 1 hektolitra	30	20

	A. Za baždarenje	B. Za prosudjivanje bez biljegovanja
	n o v č	i ć a h
Mjere od 50 litarah	40	30
„ „ 20 „	20	15
„ „ 10 „	15	10
„ „ 5 „	10	7
„ „ 2 „	10	5
„ „ 1 „	6	3
svaka manja mjera	4	2
svaki komad raza	3	2
V. Utezi.		
a) Teža trgovačka.		
20 kilogramah	15	10
10 i 5 kilogramah	10	8
2 i 1 kilogram	4	3
50, 20, 10 i 5 dekagramah	3	2
za svaki manji utez	1	1
b) Utezi tanahni (precizni).		
20 kilogramah	25	20
10 i 5 kilogramah	15	10
2 i 1 kilogram	6	5
500, 200, 100 i 50 gramah	4	3
za svaki manji utez	2	2
Za svakolike uteze obavit će se pristojbe, navedene u stupcu A, za 20%, čim tko 100 kom. a i više od iste vrsti donese u isto doba baždarenja radi, no u stupcu B. naznačene pristojbe ostaju i u takovih slučajevih nepromjenjene.		
VI. Vage.		
a) Vage poprieěnice s jednakimi kraci za obični promet.		
Pri nosivosti od 50 dekagramah ili manje	6	4
„ „ „ 50 „ do 5 kilogramah	15	10

	A. Za baždarenje	B. Za prosudjivanje bez biljegovanja
	n o v č	i ć a h
Pri nosivosti od 5 kilogramah do 20 kilogramah . . .	25	20
„ „ „ 20 „ „ 50 „	30	25
od 50 kilogramah do 100 kilogramah	40	30
za svakih 50 kilogramah više, još do	10	5
b) Tanahne vage popriečnice s jednakimi kraci.		
Pri nosivosti od 500 gramah ili manje	30	20
„ „ „ 500 „ do 5 kilogramah	60	40
„ „ „ 5 „ „ 20 „	90	60
„ „ „ 20 „ „ 50 „	120	80
c) Vage sajamske (piljarske)	5	2
d) Vage sa zdjelami odozgor ili vage pločevnice.		
Pristojbe pod a) navedene, dvogubo.		
e) Kantari (vage rimske).		
Pri nosivosti do 5 kilogramah	50	30
„ „ „ 5 do 20 kilogramah	65	40
„ „ „ 20 „ 50 „	80	50
„ „ „ 50 „ 100 „	100	80
Za svakih 100 kilogramah više, još po	15	10
f) Vage mostovnice.		
Pri nosivosti od 10 kilogramah	50	30
„ „ „ 11 do 50 kilogramah	80	40
„ „ „ 51 „ 250 „	100	50
„ „ „ 551 „ 500 „	150	75
„ „ „ 201 „ 750 „	200	100
„ „ „ 751 „ 1000 „	250	115
„ „ „ 1001 „ 1500 „	300	150
Za svakih 500 kilogramah više još po	50	25
Za vage-mostovnice, providjene s pomičnom jabukom i liestvicom doplaćivat će se još	25	25
VII. Alkoholomjeri i šećeromjeri.		
Za alkoholomjer	30	15

	A. Za baždarenje	B. Za prosudjivanje bez biljegovanja	C. Za uzgredna djela
	n o v č i ć a h		
Ciena tablice redukcijonalne i porabne napute za alkoholomjer	10	—	
Za šećeromjer	30	15	
Potonje prosudjivanje, da se može izdati prepis svjedočbe ob obavljenu baždarenju . . .	—	15	
Za prosudjivanje liestvicah neće se platiti posebna pristojba, ako liestvice nebudu valjanimi pronadjene			
Za biljegovanje liestvice ima se odmah platiti pristojba baždarska; ova pristojba nevraća se niti u onom slučaju, kada se sprave gotove obaždariti nemogu			
VIII. Plinomjer.			
Kada iznos plina, za koji je plinomjer namienjen, da ga za uru propušta, čini:			
0.25 kubična metra	50	40	30
0.5 „ „	75	60	35
1 „ „	100	80	40
2 „ „	150	120	50
4 „ „	200	160	60
6 „ „	250	200	70
8 „ „	300	240	80
10 „ „	350	280	90
15 „ „	400	320	100
Za svakih 5 kubičnih metarah i za izvišni slomak ove kolicine, što bude više, još po . . .	50	40	10
Za plinomjere, koji imadu dvogubu vodenu silu, ter se radi toga moraju dvaputa prosudjivati, može se još 5% gore izbrojenih pristojba pobirati.			
Stupac C sadržaje samo maksimum pristojbah, koje se pobirati mogu za uzgredna s baždarenjem neobhodno skopčana djela.			

Stavke pristojbene pod A imadu se pobirati, kada ured, izpitavši na baždarenje predloženu spravu, pronadje istu valjanom i usljed toga na nju udari biljeg baždarski.

Stavke pristojbene pod B. imadu se pobirati: a) kada se već obaždarena i biljegovanan sprava iznova podvrgne baždarenju ter pronadje valjanom, nebudući potrebno novo biljegovanje, — b) kada za baždarenje predloženu spravu, izpitavši ju, ured obnadje nevaljanom.

Kada je na obaždarenje predložena sprava manjkava, da se baždarenja radi ni preuzeti nemože, nego se radi toga povratiti imade, nemogu se pristojbe baždarske pobirati.

Za baždarenje, obavljeno izvan ureda može se osim izbrojenih baždarskih pristojbah još računati:

a) u ime dnevnice za pol dana . . . 2 for.
za cieli dan . . . 4 „

b) troškovi potrebiti možda za priliku ili vožnju;

c) troškovi za prevažanje sprave za baždarenje potrebite.

Br. 56.

Naredba

kr. ugarskoga ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 8. svibnja 1876. br. 9182.

kojom se nadopunjuje normativna naredba od 30. rujna 1874. br. 15448 (br. 55. sbornika), ustanovljujuća maksimum pristojbah, što se pobirati imadu pri baždarenju mierah.

Nadopunjujuć normativnu naredbu kr. ugarskoga ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu, izdanu pod br. 15.448. od g. 1874., nalazim odrediti što sliedi:

Da se olahkoti baždarenje vagah, nalazećih se jur u porabi, dozvoljujem obzirom na gradove i obćine, u kojih se nenalazi baždarski ured, da činovnici baždarskih uredah, nalazećih se u področju jurisdikcijah, mogu na zahtiev stranakah takodjer i na licu mjesta obaviti baždarenje vagah, u koliko se to može učiniti bez prekinuća poslovanja baždarskoga ureda.

Za baždarenje, koje se obavlja izvan prostorijah uredskih, imadu se osim redovitih baždarskih pristojbah platiti činovniku baždarenje obavljajućemu dnevnice iznašajuće 4 for. za svaki cieli dan, a 2 for. za pol dana, isto tako imade se naknaditi vozna prilika i trošak dopreme baždarske sprave, kojom se obavlja baždarenje. Dnevnice i vozni troškovi imadu se strankam ukupno obračunati, i na svaku njih pojedince odpadajući dio opredjeliti u razmjerju prama radnji za njih obavljenoj.

Br. 57.

Zakonski članak XVII.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora ob uzakonjenju državnoga ugovora sklopljena dne 7. prosinca 1875. sa savezom švajcarskim u pogledu naseljivanja.

(Potvrdjen 9. svibnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 12. svibnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o uzakonjenju državnoga ugovora sklopljenoga dne 7. prosinca 1875. sa savezom švajcarskim u pogledu naseljivanja.

Pošto je državni ugovor glede uredjenja naselbinskih odnošajah državljanah, sklopljen dne 7. prosinca godine 1875. u Bernu po punomoćnicih Njegovoga cesarsko- i kraljevskoga apostolskoga Veličanstva i saveza švajcarskoga, po državnom saboru prihvaćen i s obih stranah običnim načinom potvrdjen, to se ovime uvršćuje medju državne zakone.

Sadržaj mu je sliedeći:

U izvoru:

Ő Felsége az austriai császár stb. és Magyarország apostoli királya egyfelől és a svájczi szövetség másfelől, jónak lat-

u hrvatskom jeziku:

Njegovo Veličanstvo cesar austrijanski itd. i apostolski kralj ugarski s jedne, a savez švajcarski s druge strane, prona-

ták a két szerződő állam polgárai letelepedési viszonyainak szabályozása, azoknak hadi szolgálattól s hadi adóktól való mentessége és egyenlő megadóztatása iránt a másik szerződő állam területén; továbbá a megbetegedett vagy szerencsetlenül járt vagyontalan honpolgároknak kölcsönös ingyen ellátása és a születési, esketési s halálozási anyakönyvek hivatalos kivonatainak kölczönös dijmentes közlése iránt, egyfelől az osztrák-magyar monarchiára nézve, másfelől Svajczra nézve érvénynyel biró szerződést kötni, mely czélból meghatalmazottaikká kinevezték:

O császári és Apostoli királyi Felsége: Saját rendkivüli követét és meghatalmazott ministerét a svájczi szövetségnél: Ottenfels-Gschwind Móricz báró urat;

A magas svájczi szövetségtanács pedig a svájczi szövetség nevében: Ceresole Pál szövetségi tanácsos urat, az igazságszolgáltatási- és rendőriosztály főnökét; kik jó és kellő alakban talált meghatalmazási okmányaik kölcsönös kicserélése után a következő czikkekben állapodtag meg:

1. czikk.

Mindkét szerződő fél allampolgárai, ha a másik fél területén állandóan letelepednek vagy ott akár rövidebb, akár hosszabb ideig tartózkodnak, mindenre nézve, a mi a tartózkodási engedélyre, az ország törvényei által megengedett iparok és hivatások gyakorlására, az adókra és adótartozásokra, szóval mindenre, a mi a tartózkodást és letelepedést illető feltételekre vonatkozik, a belföldiekkel egyenlőknek fognak tekintetni. Ezen határozmányok azonban nem alkalmazhatók a gyógyszerészi üzletre és a vándor-iparra.

šavši za shodno sklopiti ugovor, kriepostan s jedne strane za austrijsko-ugarsku monarkiju, a s druge strane za Švajcarsku radi uredjenja naselbinskih odnošajah, oprosta od vojničke službe i vojničkih porezah, jednakoga udaranja poreza na obostrane podanike u području druge ugovarajuće stranke; uzajamnoga bezplatnoga obskrbljivanja oboljelih ili postradalih ubogih državnih pripadnikah i uzajamnoga bezplatnoga priobćivanja službenih izvadakah iz maticah rodjenih, vjenčanih i umrvših, — imenovali su svojimi punomoćnici:

Njegovo ces. i kr. apost. Veličanstvo prev. Svoga izvanrednoga poslanika i opunovlaštenoga ministra kod švajcarskoga saveza gosp. baruna Ottenfels-Gschwinda;

A visoko švajcarsko savezno vieće u ime švajcarskoga saveza gospodina saveznoga viećnika Pavla Ceresolea načelnika saveznoga pravosudnoga i redarstvenoga odsjeka; koji su se, priobćivši si obostrana svoja punomoćja i našavši ih u dobrom i valjanom redu, složili glede sliedećih člananakah.

Članak 1.

S pripadnici jedne ugovarajuće stranke, naselivšimi se stalno u području druge stranke ili boravećim ondje budi kraće budi duže, imade se glede svega, što se se tiče dozvole boravljenja, izvršivanja po državnih zakonih dozvoljenih obrtah i zvanjah, porezah i daćah, riečju glede svih uvietah tičućih se boravljenja i naseljivanja jednako postupati kao s tuzemci. Ove ustanove neimadu se ipak uporaviti na ljekarnički obrt, i na kućarenje.

2. cikk.

A kereset, birtoklás, ingatlanok s telkek bármiféle elidegenitése, valamint az azok feletti rendelkezés s az ily intézkedésekért járó adók, illetékek és dijak fizetésére nézve, mindkét szerződő fél polgárai a másik fél területén a belföldiek jogait fogják élvezni.

3. cikk.

A letelepedésre és iparüzésre vonatkozó bármely kedvezmény, melyet egyike a szerződő feleknek valamely harmadik államnak akármi módon engedélyezett volna vagy jövőben engedélyezne, ugyanazon módon és időben a másik szerződő fél irányában is fog alkalmaztatni, a nelkül, hogy e végett külön egyezményt kötni szükség lenne.

4. cikk.

Ha az egyik szerződő félnek a másik fél területén lakó polgárai oly helyzetbe jönnének, hogy birói itélet vagy törvényesen alkalmazott s végrehajtott rendőri intézkedések vagy erkölcsi es szegénység-rendőrügyi rendeletek alapján kiutasitandók lennének, eredeti hazájokba családostól visszafogadandók.

5. cikk.

Az egyik szerződő államnak a másik állam területén lakó polgárai nem állanak azon ország katonai törvényei alatt, melyben tartózkodnak, hanem reájuk nézve e részben a hazai törvények kötelezők.

Mentesek nevezetesen pénzben és termékekben teljesitendő minden adózá-

Članak 2.

Glede tečenja, posjeda i razsvojbe nepokretninah i zemljištah svake vrsti, zatim glede razpoložbe s istimi i plaćanja daćah, taksah i pristojbah od tih razpoložbah imadu pripadnici jedne ugovarajuće stranke u području druge stranke uživati prava tuzemacah.

Članak 3.

Svaka polaštica tičuća se naseljivanja i tjeranja obrta, koju je jedna ugovarajuća stranka kojim goder načinom trećoj kojoj državi dozvolila, ili koju će u napredak još dozvoliti, stupit će isto tako i u isto vrieme u život i naprema drugoj ugovarajućoj stranki, bez da bi nužno bilo, da se u tu svrhu sklopi posebni ugovor.

Članak 4.

Podanici jedne ugovarajuće stranke stanujući u području druge stranke, ako bi došli u položaj, da na temelju sudbene osude, ili po zakonu uporavljenih i ovršenih redarstvenih mierah, ili na temelju naredabah o ćudorednom i ubožkom redarstvu budu izagnani, imadu se s obitelji svagda opet primiti u prijašnji svoj zavičaj.

Članak 5.

Pripadnici jedne ugovarajuće države, stanujući u području druge ugovarajuće države, nepodpadaju vojničkim zakonom one zemlje, u kojoj borave, već ostaju podvrženi vojničkim zakonom svoje domovine.

Oni su osobito oslobodjeni od svih novčanih daćah i podavanjah u naravi,

stól, mely a személyes hadiszolgálat pótlásául kivettetik, továbbá a katonai szolgálmányoktól, kivévén a beszállásolásokat és az oly szállitmányokat, melyek a birtokot terhelik.

Mentesek azonkivül minden szolgálattól a nemzetőrségben, tartományi hadban (honvédsegben) népfelkelésben es helyi polgárőrségben.

6. czikk.

Egyik szerződő fél polgárának tulajdonára sem szabad a másik fél területén bármely körülmények közt és sem béke sem háboru idején más vagy magasabb dijat, illetéket, rovatalt vagy adót kivetni vagy attól követelni, mint a mely hasonló birtokra nézve kivettetnék vagy követeltetnék, ha az egy belföldi, vagy a legnagyobb kedvezményben részesülő nemzet polgára vagy alattvalója tulajdonában volna.

Szintoly kevéssé szabad a szerződő felek egyikének polgárára a másik fél területén bármely más vagy magasabb adót kivetni vagy azt tőle behajtani, mint a minő a belföldiekre vagy a legnagyobb kedvezményben részesitett nemzetek polgáraira vagy alattvalóira kivettetik vagy tőlük szedetik.

Az emlitett adónemek sorába nem tartoznak a vámok és a kikötői s tengeri illetékek.

7. czikk.

A szerződő felek kölcsönösen kötelezik magukat, hogy a másik fél azon vagyontalan polgárait, kik területükön megbetegednek vagy szerencsétlenül járnak, ide értve az elmebetegeket is, épen ugy fogják ápoltatni és elláttatni, mint saját

koja su nametnuta u ime naknade za osobnu vojničku službu, nadalje od vojničkih rekvizicijah, izuzam ukonačivanje i takove dobave, koje su uvjetovane posjedom.

Osim toga su oslobodjeni od svake službe kako u narodnoj straži, zemaljskoj vojsci (domobranstvu) narodnom ustanku, tako i u mjestnih gradjanskih stražah.

Članak 6.

Pod nikojimi okolnostmi, niti u ratno vrieme niti u vrieme mira, nesmije se na vlastničtvo pripadnika jedne ugovarajuće stranke u području druge udariti ili od istoga zahtjevati nikakova druga ili viša taksa, pristojba, namet ili daća, nego li je udarena ili se zahtjeva od sličnoga vlastničtva, pripadajućega tuzemcu ili gradjaninu ili podaniku najveću pogodnost uživajućega naroda.

Isto tako nesmije se na pripadnika jedne ugovarajuće stranke u području druge stranke nikakov drugi ili veći porez udariti ili od njega utjerati, nego li je udaren, ili se pobira od tuzemca ili od gradjanina ili podanika najveću pogodnost uživajućega naroda.

Pod spomenutimi daćami neimadu se razumievati carine, lukarine i pomorske pristojbe.

Članak 7.

Obe ugovarajuće stranke obvezuju se uzajamno, da će za uboge državljane druge stranke, koji bi u njihovom području obolieli ili postradali, razumjevajuć time i duhom bolestne, jednako skrbiti i nje obskrbljivati, kao svoje vlastite

alattvalóikat, mindaddig, mig hazájukba való visszamenetelük az illetők vagy harmadik személyek hátránya nélkül megtörténhetik.

Az ily esetekből vagy szegény halottak eltemetéséből felmerült költségek sem az állam vagy ország sem a községek vagy más nyilvános pénztárak által kölcsönösen meg nem térittetnek, csupán a polgári törvényes kereset tartatván fenn, az allátott egyén vagy harmadik kötelezett személyek irányában.

A szerződő felek kölcsönösen biztositják egymást, hogy az illetékes hatóság megkeresésére az országos törvények által megengedett módon segédkezet fognak nyujtani arra, hogy azoknak, kik a költségeket viselték, ezek méltányos felszámitás szerint megtérittessenek.

8. czikk.

Minden oly esetben, midőn osztrák-magyar alattvalóknál Svájczban és viszont svájczi állampolgároknál Austria-Magyarországban születések, esketések és halálozások fordulnak elő, az illetékes egyházi és világi tisztviselők kötelesek az egyházi illetőleg polgári anyakönyvekből (registres d' état civil) a hivatalos kivonatokat haladéktalanul és dijmentesen kiállitani és azokat Austria-Magyarországban a svájczi szövetség követségének Bécsbe, Svájczban pedig a császári és királyi osztrák-magyar követségnek Bernbe küldeni.

E kiadványok hitelesitési módozata azon ország törvényeitől függ, a melyben a hitelesités történik.

Austria-Magyarországban az oly születési, esketési és halotti bizonyitványokhoz, melyek más mint német vagyl atin

podanike, sve dotle, dok se bez uštrba dotičnikah ili trećih osobah mogu povratiti u svoj zavičaj.

Troškovi nastavši ovim načinom ili pogrebom preminuvših ubogih osobah neće se medjusobno naknadjivati niti po državi ili zemlji, niti iz obćinskih ili drugih javnih blagajnah, i ostaje samo pridržan gradjansko-sudbeni zahtjev proti obskrbljeniku ili trećim obvezanim osobam.

Ugovarajuće stranke uzajamno si osiguravaju, da će na predlog dotične oblasti davati pomoć dopustljivu po zemaljskih zakonih u svrhu, da se onim, koji su troškove podmirili, ovi naknade prema pravičnom obračunu.

Članak 8.

U svih slučajevih narodjenja vienčanja i preminuća austrijsko-ugarskih podanikah u Švajcarskoj ili obratno švajcarskih podanikah u Austro-Ugarskoj imadu nadležni crkveni ili svietovni službovnici službene izvadke iz crkvenih, dotično gradjanskih maticah (registres d' état civil) bezodvlačno i bezplatno izdavati, ter ove u Austro-Ugarskoj odpravljati poslanstvu švajcarskoga saveza u Beču, u Švajcarskoj pak cesarsko-kraljevskom austro-ugarskom poslanstvu u Bernu.

Način ovjerovljenja ovih odpravakah ravna se po zakonih one države, u kojoj se ovjerovljenje obavlja.

Porodnim, vjenčanim i smrtnim listovom izdanim u Austro-Ugarskoj u drugom, nego li u njemačkom ili latinskom

nyelven vannak kiállitva, az illetékes hatóság által szabályszerüleg hitelesitett latin forditás csatolandó; ellenben a Svájczban kiállitott eféle okmányok mellé, ha osztrák alattvalót illetnek s az okmány más mint német vagy latin nyelven van kiállitva, német vagy latin forditást, ha pedig magyar alattvalót illetnek s nem latin nyelven vannak szerkesztve, az illetékes hatóság által kellően hitelesitett latin forditást kell mellékelni.

A születési okmányoknak kiállitása vagy elfogadása által az illető egyén állampolgárságának kérdése érintetik.

9. czikk.

Jelen egyezmény tiz évi időtartamra lép hatályba és pedig a jóváhagyási okmányok kicserélése napjától számitandó négy het mulva.

Azon esetre, ha az emlitett határidő lejárta előtt hat hónappal a szerződő felek egyike sem mondja fel a szerződést, az mindaddig hatályban marad, mig fel nem mondatik, minek eszközölhetésére szintén hat hónapi határidő állapittatik meg.

10. czikk.

Jelen egyezmény jóváhagyandó és a kölcsönös jóváhagyási okmányok az egyezmény aláirása napjától számitott hat hónap alatt vagy lehetőség szerint még előbb, Bernben kicserélendők.

Minek hiteléül a két fél meghatalmazottai a jelen egyezmény czikkeit aláirták és czimeres pecsétjökkel megerősitették.

jeziku, imade se priključiti po nadležnoj oblasti, kako valja ovjerovljeni latinski prevod, usuprot imade se sličnim u Švajcarskoj izdanim izpravam, ako se tiču austrijskoga državnoga pripadnika, ter ako je izprava pisana drugim nego li njemačkim ili latinskim jezikom, priložiti po nadležnoj oblasti kako valja ovjerovljeni njemački ili latinski, ako se pak tiče ugarskoga podanika, ter ako izprava nije izdana u latinskom jeziku, prevod latinski.

Niti izdavanjem niti primanjem porodnih listovah, nedira se u pitanje o državljanstvu dotične osobe.

Članak 9.

Ugovor ovaj stupit će u kriepost na vrieme od deset godinah i to poslje četiri nedjelje danah iza dana izmjene potvrdnicah.

Ako šest mjesecih prije izmaka pomenutoga vremena neuzsliedi odpovjed jedne ugovarajuće stranke, trajat će ugovor ovaj sve dotle, dok se neodkaže, u koju se svrhu takodjer ustanovljuje rok od šest mjesecih.

Članak 10.

Ovaj ugovor imade se odobriti i obostrane potvrdnice imadu se uz rok od šest mjesecih računajuć od dana potvrde ugovora, ili po mogućnosti još prije izmieniti u Bernu.

Za vjeru toga podpisali su obostrani punomoćnici nazočne članke i providili su ih svojimi pečati.

Kelt két égyenlő példányban Bernben, ezernyolczszázás hetvenötödik évi deczember hó hetedik napján.

(P. H.) **Céresole** s. k.

Dano u dva jednaka primjerka u Bernu dne sedmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

M. P. **Ottenfels** s. r.

Izjavljujući Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne devetoga svibnja godine hiljadu osam sto sedamdeset šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXII.

Izdan i razposlan dne 3. srpnja 1876.

Br. 58.

Zakonski članak LVI.:1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se dne 22. srpnja 1875. sklopljene internacijonalne brzojavne konvencije.

(Potvrdjen 28. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 31. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

tičući se dne 22. srpnja 1875. sklopljene „internacijonalne brzojavne konvencije.“

Internacijonalna brzojavna konvencija, koju punomoćnici austrijsko-ugarske monarkije i Njemačke, Belgije, Danije, Španjolske, Francezke, Grčke, Italije, Norvegije, Nizozemske, Perzije, Portugalije, Rusije, Švedske, Švajcarske i Turske sklopiše i u Petrogradu dne 22. srpnja 1875. podpisaše, prihvativši ju sabor državni i potvrdivši ju zatim načinom običajnim ugovarajuće stranke, uvrštuje se

ovim medju zakone državne, čim se ujedno od dana 1. siečnja 1876. izvan krieposti stavlja internacijonalna brzojavna konvencija, sklopljena u Parizu dne 17. svibnja 1865., i revidirana u Beču dne 21. srpnja 1868. i u Rimu dne 14. siečnja 1872., kao takodjer i XV. zakonski članak od godine 1872.

Sa majesté l'Empereur d'Allemagne, Sa Majesté l' Empereur d' Austriche, Roi de Bohéme etc. etc. et Roi Apostolique de Hongrie, Sa Majesté le Roi des Belges, Sa Majesté le Roi de Danemark, Sa Majesté le Roi d' Espagne, Son Exellence Monsieur le Président de la Rèpublique française, Sa Majesté le Roi des Hellènes, Sa Majesté le Roi d' Italie, Sa Majesté le Roi des Pays Bas, Sa Majesté le Shah de Perse, Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves, Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies, Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège, Son Excellence Monsieur le Président de la Confédèration Suisse et Sa Majesté l'Emdes Ottomans, animés du désir de garantir et de faciliter le service de la télégraphie internationale, ont résolu, conformément à l' Art. 56 de la Convention télégraphique internationale signée à Pàris le 5 17 Mai 1865, d' introduire dans cette Convention les modifications et améliorations suggerées par l' expérience. A cet effet ils ont nommé pour leurs plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté l' Empereur d' Allemagne Mr. le Prince Henri VII. Reuss, Son Lieutenant-Général et Général Aide de Camps, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipontentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majesté l' Empereur d' Austriche, Roi de Bohéme etc. et Roi Apostolique de Hongrie: Mr. le Baron Ferdinand de Langenau, Son Conseiller intime, Son

Njegovo Veličanstvo car njemački, Njegovo Veličanstvo cesar anstrijski, kralj česki itd. itd. i apostolski kralj ugarski, Njegovo Veličanstvo kralj belgijski, Njegovo Veličanstvo kralj danski, Njegovo Veličanstvo kralj španjolski, Njegova Preuzvišenost predsjednik republike francezke, Njegovo Veličanstvo kralj helenski, Njegovo Veličanstvo kralj talijanski, Njegovo Veličanstvo kralj nizozemski, Njegovo Veličanstvo šah perzijski, Njegovo Veličanstvo kralj portugalski i algarbski, Njegovo Veličanstvo car svih Rusijah, Njegovo Veličanstvo kralj švedski i norvežki, Njegova Preuzvišenost prėdsjednik konfederacije švajcarske i Njegovo Veličanstvo car turski, želeći osigurati i olahkotiti brzojavnu službu internacijonalnu, odlučiše primjerno 56. članku brzojavne konvencije internacijonalne, podpisane dne 5/17 svibnja 1865. u Parizu, glede konvencije te oživotvoriti preinake i izpravke, što jih preporučuje izkustvo.

U tu svrhu imenovaše punomoćnici Svojimi, i to:

Njegovo Veličanstvo car njemački Gospodina kneza Henrika Reussa VII., Svojega podmaršala i glavnoga pobočnika, izvanrednoga i punomoćnoga poslanika Svojega pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo cesar austrijski, kralj česki itd. i apostolski kralj ugarski, Gospodina Ferdinanda bar. Langenau-a, Svojega tajnoga savjetnika i izvanrednoga

Ambassadeur Extraordinaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majesté le Roi des Belges: Mr. le Comte Erzembault de Dudzeele Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majesté le Roi de Danemark: Mr. Charles de Vind, Son Chambellan et Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majesté le Roi d' Espagne: Mr. Manuel de Acuna et de Witte, Marquis de Bedmar, Grand d' Espagne, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes des Russies;

Son Excellence Monsier le Président de la République française: Mr. le Général Le-Flô, Ambassadeur de France près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majestè le Roi des Hellènes: Mr. Mareoran, Son Chargé d'Affaires à St. Petersbourg;

Sa Majesté le Roi d'Italie: Mr. le Comte Raphael Barbolani, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majesté le Roi des Pays-Bas: Mr. Frédéric van der Hoeven, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majesté le Shah de Perse: Mirza Abdulrahim Khan Saedul Mulk, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

poslanika pri Njegovu Veličanstvu caru vih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo kralj belgijski, Gospod. grofa Erzembault de Dudzeele-a, izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo kralj danski, Gospodina Karla Vinda, Svojega komornika i izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra Svojega pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo kralj španjolski, Gospodina Manuela de Acuna et de Witte, markeza bedmarskoga, granda španjolskoga, izvanrednoga i punomoćnoga poslanika Svojega pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegova Preuzvišenost predsjednik republike francezke, Gospodina generala Le-Flô-a, poslanika francezkoga pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo kralj helenski, Gospodina Mareorana, Svojega poslovodju u Petrogradu;

Njegovo Veličanstvo kralj talijanski, Gospodina Rafaela grofa Barbolania, poslanika Svojega izvanrednoga i punomoćnoga ministra pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo kralj nizozemski, Gospodina Fridrika van der Hoeven-a, poslanika Svojega izvanrednoga i punomoćnoga ministra pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo šah perzijski, Mirzu Abdulrahim kana Saedul Mulka, poslanika Svojega izvanrednoga i punomoćnoga ministra pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

*

Sa Majesté le Rio de Portugal et des Algarves: Mr. le Vicomte Frédéric Stuart de Figaniére e Morao, Gentilhomme de Sa Maison et Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire prés Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies: Mr. le Baron Alexandre Jomini, Son Conseiller Privé Actuel, Dirigeant le Ministère des Affaires Etrangères;

Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège: Mr. Georges Due, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

Son Excellence Monsieur le Président de la Confédération Suisse: Mr. le Colonel Fédéral Bernard Hammer, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de la Confédération Suisse près Sa Majesté l' Empereur d' Allemagne;

Sa Majesté l' Empereur des Ottomans; Kiamil pacha, Son Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire près Sa Majesté l' Empereur de Toutes les Russies;

lesquels, après s' être communiqué leurs pleins pouvoirs trouvés enn bone et due forme, sont convenus des articles suivants;

Art. 1.

Les Hautes Parties contractantes reconnaissent à toutes personnes le droit de correspondre au moyen des télégraphes internationaux.

Art. 2.

Elles s'engagent à prendre toutes les dispositions nécessaires pour assurer le secret des correspondances et leur bonne expédition.

Njegovo Veličanstvo kralj portugalski i algarbski, Gospodina Fridrika vikomta Stuarta de Figaniére e Morao, plemića kuće Svoje i poslanika Svojega izvanrednoga i punomoćnoga ministra pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegovo Veličanstvo car svih Rusijah, Gospodina Aleksandra baruna Jomini-a, pravoga tajnoga savjetnika Svojega i upravljatelja ministarstva izvanjskih poslovah;

Njegovo Veličanstvo kralj švedski i norvežki, gospodina Gjurgja Due-a, Svojega izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

Njegova Preuzvišenost predsjednik konfederacije švajcarske, Gospodina pukovnika federalnoga Bernarda Hammera, izvanrednoga poslanika i punomoćnoga ministra konfederacije švajcarske pri Njegovu Veličanstvu caru njemačkom;

Njegovo Veličanstvo car turski, Kiamil-pašu, Svojega izvanrednoga i punomoćnoga poslanika pri Njegovu Veličanstvu caru svih Rusijah;

koji, priobćivši si medjusobno punomoćja svoja, obnadjena izdanimi u dobru i valjanu obliku, uglaviše članke slieđeće:

Članak 1.

Visoke stranke ugovarajuće priznavaju svakomu pravo korespondencije na internacijonalnih telegrafih.

Članak 2.

One se obvezuju učiniti sve razpoložbe, potrebite da se osigura tajna korespondencije i valjana odprava njezina.

Art. 3.

Toutefois, elles déclarent n'accepter, à raison du service de la télégraphie internationale, aucune responsabilité.

Art. 4.

Chaque Gouvernement s'engage a affecter au service télégraphique international des fils spéciaux, en nombre suffisant pour assurer une rapide transmission des télégrammes.

Ces fils seront établis et desservis dans les meilleures conditions que la pratique du service aura fait connaître.

Art. 5.

Les télégrammes sont classés en trois catégories:

1. Télégrammes d'Etat: ceux qui èmanent du Chef de l'Etat, des Ministres, des Commandants en chef des forces de terre et de mer et des Agents diplomatiques ou consulaires des Gouvernements contractans, ainsi que les réponses à ces m êmestélégrammes.

2. Télégrammes de service: ceux qui èmanent des Administrations télégraphiques des Etats contractants et qui sont relatifs, soit au service de la télégraphie internationale, soit à des objets d'interêt public déterminés de concert par les dites Administrations.

3. Télégrammes privés.

Dans la transmission les télégrammes d'Etat jouissent de la priorité sur les autres télégrammes.

Art. 6.

Les télégrammes d'Etat et de service peuvent être émis en langage secret, dans toutes les relations.

Članak 3.

Izjavljuju ipak, da neprimaju na sebe nikakovu odgovornost glede službe internacijonalnoga brzojavstva.

Članak 4.

Ugovarajućih vladah svaka obvezuje se za internacijonalnu brzojavnu službu opredieliti posebnih žicah u broju dovoljnu, da se osigura hitra odprava telegramah.

Žice te biti će priredjene i ustrojene načinom, koji bude izkustvo u službi pokazalo kao najbolji.

Članak 5.

Telegrami razredjeni su u tri vrsti:

1. Telegrami državni, naime: telegrami vladatelja države, ministrah, vrhovnih zapovjednikah bojne sile na kopnu i na moru i agentah diplomatičkih ili konzularskih vladah ugovarajućih, kao i odgovori na telegrame iste.

2. Telegrami službeni, naime: telegrami brzojavnih upravah državah ugovarajućih, tičući se bilo službe internacijonalnoga brzojavstva, bilo predmetah, što jih u javnom interesu opprediele sporazumno rečene uprave.

3. Telegrami privatni.

Pri odpravljanju pripada telegramom državnim prednost pred inimi telegrami.

Članak 6.

Telegrami državni, kao i službe se tičući, mogu u doticajih svake vrsti biti sastavljeni tajnim pismom.

Les télégrammes privés peuvent être échangés en langage secret entre deux Etats qui admettent ce mode de correspondance.

Les Etats qui n'admettent pas les télégrammes privés en langage secret, au départ et à l'arrivée doivent les laisser circuler en tansit, sauf le cas de suspension défini à l'article 8.

Art. 7.

Les Hautes Parties contractantes se réservent la faculté d'arrêter la transmission de tout télégramme privé, qui paraîtrait dangereux pour la sécurité de l'Etat ou qui serait contraire aux lois du pays, à l'ordre public ou aux bonnes moeurs.

Art. 8.

Chaque Gouvernement se réserve aussi la faculté de suspendre le service de la télégraphie internationale pour un temps indéterminé, s'il le juge nécessaire, soit d'une maniére générale, soit seulement sur certaines lignes et pour certaines natures de correspondances, à charge, par lui d'en aviser immédiatement chacun des autres Gouvernements contractants.

Art. 9.

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à faire jouir tout expéditeur des différentes combinaisons arrêtées de concert par les Administrations télégraphiques des Etats contractants, en vue de donner plus de garanties et de facilités à la transmission et à la remise des correspondances.

Elles s'engagent egalement à le mettre à même de profiter des dispositions prises et notifées par l'un quelconque des

Telegrami privatni mogu biti sastavljeni tajnim pismom u prometu medju dvima državama, koje dozvoljavaju taj način korespondencije.

Države, koje nedozvoljuju primanje i uručivanje telegramah tajnim pismom sastavljenih, dužne su dozvoliti prolaz tim telegramom, osim slučaja obustave, ustanovljene u članku 8.

Članak 7.

Visoke stranke ugovarajuće priuzdržavaju si vlast obustaviti odpremu svakoga telegrama privatnoga, koji bi se činio pogibeljan sigurnosti države ili bi se protivio zakonom državnim, javnomu poredku ili ćudorednosti.

Članak 8.

Ugovarajućih vladah svaka priuzdržaje si takodjer vlast obustaviti, kada to sudi potrebnim, službu internacijonalnoga brzojavstva za vrieme neopredjeljeno, budi načinom obćenitim, budi na opredjeljenih samo prugah i glede opredjeljene vrsti korespondencije, uz prinadležeću joj ipak obveznost, da neposredno dade obavjest o tom svakoj inoj vladi ugovarajućoj.

Članak 9.

Visoke stranke ugovarajuće obvezuju se dozvoliti svakomu predavatelju, da se posluži raznovrstnimi uredbami, što će jih medjusobnim sporazumkom uglaviti brzojavne uprave državah ugovarajućih u namjeri, da osiguraju bolje i olahkote odpremu i uručivanje korespondencije.

Iste visoke stranke obvezuju se takodjer svakomu predavatelju pružiti mogućnost, da se koristi razpoložbami, što

autres Etats, pour l'emploi de moyens spéciaux de transmission ou de remise.

Art. 10.

Les Hautes Parties contractantes déclarent adopter, pour la formation des tarifs internationaux, les bases ci-après:

La taxe applicable à toutes les correspondances échangées, par la même voie, entre les bureaux de deux quelconques des Etats contractants sera uniforme. Un même Etat pourra toutefois, en Europe, être subdivisé, pour l'application de la taxe uniforme, en deux grandes divisions territoriales au plus.

Le taux de la taxe est établi d'Etat à Etat, de concert entre les Gouvernements extrêmes et les Gouvernements intermédiaires.

Les taxes des tarifs applicables aux correspondances échangées entre les Etats contractants pourront, à toute époque être modifiées d'un commun accord.

Le franc est l'unité monétaire qui sert á la composition des tarifs internationaux.

Art. 11.

Les télégrammes relatifs au service des télégraphes internationaux des Etats contractants sont transmis en franchise sur tout le réseau des dits Etats.

Art. 12.

Les Hautes Parties contractantes se doivent réciproquement compte des taxes perçues par chacune d'elles.

Art. 13.

Les dispositions de la présente Convention sont complétées par un régle-

jih učini i na znanje priobći koja god druga država ugovarajuća glede uporabe posebnih načinah odpreme i uručbe.

Članak 10.

Visoke stranke ugovarajuće izjavljuju, da glede ustanovljenja internacijonalnih tarifah primaju temeljna načela sliedeća.

Pristojbe za svukoliku korespondenciju iduću istim pravcem s postajah ugovarajućih državah na postaju druge kojegod ugovarajuće države, ima biti jednolika. Države medjutim europejske mogu, što se tiče uporave jednolike pristojbe, biti razdjeljene na dva, i ne više, velika područja.

Stavke pristojbene iz države u državu ustanovljuju se medjusobnim sporazumkom vladah skrajnih s vladami područja u posredku ležećega.

Stavke pristojbene, ustanovljene za korespondenciju iduću iz jedne ugovarajuće države u drugu, moći će se preinačiti svako doba zajedničkim sporazumkom.

Jedinka novčana za sastavljenje internacijonalnih tarifah je franak.

Članak 11.

Telegrami, tičući se službe internacijonalnih telegrafah državah ugovarajućih, imadu se prosti od pristojbe odpravljati na svih žicah spomenutih državah.

Članak 12.

Visoke ugovarajuće stranke, dužne su medjusobno si položiti račun vrhu pristojbah, što jih svaka njih primi.

Članak 13.

Odredbe ugovora ovoga nadopunjuje posebni službeni propisnik, kojega usta-

ment dont les prescriptions peuvent être à toute époque, modifiées d'un commun accord par les Administrations des Etats contractants.

nove mogu svako doba preinačiti zajedničkim sporazumkom uprave državah ugovarajućih.

Art. 14.

Un organe central, placé sous la haute autorité de l'Administration supérieure de l'un des Gouvernemets contractants designé à cet effet par le règlement, est chargé de reunir, de coordonner et de publier les renseignements de toute nature relatifs à la télégraphie internationale, d'instruire les demandes de modification aux tarifs et au règlement de service, de faire promulguer les changements adoptés et en général, de procéder à toutes les études et d'éxécuter tous les travaux dont il serait saisi dans l'intérêt de la télégraphié internationale.

Les frais auxquels donne lieu cette institution sont supportés par toutes les Administrations des Etats contractants.

Članak 14.

Centralnomu organu, što će stajati pod vlasti vrhovne upravne ugovarajućih vladah koje, naznačene u tu svrhu u službenom propisniku, biti će zadatak skupljati, uredjivati i obnarodovati sve podatke tičuće se internacijonalnoga brzojavstva, instruirati predloge učinjene glede preinake tarifa i službenoga propisnika, obnarodovati poprimljene preinake i u obće proučavati pitanja i obavljati sve radnje, što će mu u interesu internacijonalnoga brzojavstva povjerene biti.

Troškove, kojim će biti povod institucija ta, nositi će sve ukupno uprave državah ugovarajućih.

Art. 15.

Le tarif et le règlement prévus par les articles 10. et 13. sont annexés à la présente Convention. Ils ont la même valeur et entrent en vigueur en même temps qu'elle.

Ils seront soumis à des révisions où tous les Etats qui y ont pris part pourront se faire représenter.

A cet effet, des Conférences administratives auront lieu périodiquement, chaque Conférence fixant elle même le lieu et l'époque de la réunion suivante.

Članak 15.

Tarifa i službeni propisnik, što jih spominje članak 10. i 13., prilažu se konvenciji ovoj. Pripada jim ista valjanost, kao konvenciji ovoj i stupaju istodobno s njom u kriepost.

Tarifa ista i propisnik moći će se podvrći reviziji, pri kojoj će moći zastupati se dati sve države, koje su pri ustanovi njihovoj sudjelovale.

Radi toga obdržavati će se periodične konferencije administrativne, i svaka konferencija će opredjeliti sama mjesto i rok sliedećega sastanka.

Art. 16.

Ces conférences sont composées des délégués représentant les Administrations des Etats contractans.

Članak 16.

Konferencije te sastavljene su iz izaslanikah, zastupajućih uprave državah ugovarajućih.

Dans les délibérations, chaque Administration a droit à une voix, sous reserve, s'il s'agit d'Administrations différentes d'un même Gouvernement, que la demande en ait été faite par voie diplomatique au Gouvernement du pays où doit se réunir la Conférence, avant la date fixée pour son ouverture, et que chacune d'entre elles ait une réprésentation spéciale et distincte.

Les révisions résultant des délibérations des Conférences ne sont exécutoires qu' aprés avoir reçu l'aprobation de tous les Gouvernements des Etats contractants.

Pri razpravljanju pripada svakoj upravi pravo jednoga glasa, s priuzdržajem ipak, da se u slučajih, gdje se radi o raznih upravah jedne ter iste vlade, imade prije dana za sastanak opredjeljena zahtjev u tom obziru staviti putem diplomatičkim vladi države, gdje se imade sastati konferencija, ter da svaka tih upravah ima pri tom zastupstvo svoje posebno i razlučno.

Preinake proiztičuće iz razpravah konferencijah, neće se moći postaviti u kriepost prije, nego postignu potvrdu sveukupnih vladah državah ugovarajućih.

Art. 17.

Les Hautes Parties contractantes se réservent respectivement le droit de prendre séparément, entre elles, des arrangements particuliers de toute nature sur les points du service qui n'interessent pas la généralité des Etats.

Članak 17.

Visoke stranke ugovarajuće priuzdržaju si medjusobno pravo, da mogu medjusobno ugovoriti posebnih uredbah svake vrsti glede granah službe, koje se nedotiču ukupnosti ugovarajućih državah.

Art. 18.

Les Etats qui n'ont point pris part à la présente Convention seront admis à y adherer sur leur demande.

Cette adhésion sera notifieé par la voie diplomatique à celui des Etats contractants au sein duquel la dernière conférence aura eté tenue, et par cet Etat à tous les autres.

Elle emportera, de plein droit, accession à toutes les clauses et admission à tous les avantages stipulés par la présente Convention.

Članak 18.

Države, koje nisu učestnici konvencije ove, biti će pripuštene, da joj se priključe, kada radi toga izjave želju.

Taj priključak imade se diplomatičkim putem na znanje staviti državi ugovornoj, u području koje je obdržavana poslednja konferencija, a ta država prijavit će ga ostalim.

Iz pristupa sliedi podpuno pravovaljanim načinom prihvat svih ustanovah i užitak svih pogodnostih utanačenih u konvenciji ovoj.

Art. 19.

Les relations télégraphiques avec des Etats non adhérents ou avec les exploitations privées sont réglées dans l'interêt

Članak 19.

Odnošaje brzojavne prama državam, ugovoru nepristupivšim i privatnim poduzećem, uredjuje primjerno obćenitim in-

général du développement progressif des cummunications; par le réglement prévu à l'article 13 de la présente Convention.

Art. 20.

La présente Convention sera mise à exécution à partir du 1. Janvier 1876. nouveau style et demeurera en vigueur pendant un temps indéterminé et jusqu' a l'expiration d'une année à partir du jour au jour où la denonciation en sera faite.

La denonciation ne produit son effet qu' à l'égard de l'Etat qui l'a faite. Pour les autres Parties contractantes, la Convention reste en vigueur.

Art. 21.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à St. Pétersbourg dans le plus bref délai possible.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs l'ont signée et y ont apposé le cachet de leurs armes.

Fait à St. Pétersbourg, le $^{10}/_{22}$ Juillet mil huit cent soixante quinze.

(L. S.) **Langenau** m. p.
(L. S.) **Henri VII. P-ce Reuss** m. p.
(L. S.) **Erzembault de Dudzeele** m. p.
(L. S.) **E. de Vind** m. p.
(L. S.) **Le Marquis de Bedmar** m. p.
(L. S.) **G-al Le Flô** m. p.
(L. S.) **Spiridon Moreoran** m. p.
(L. S.) **Barbolani** m. p.
(L. S.) **F. P. van der Hoeven** m. p.
(L. S.) **Abdulrahim** m. p.
(L. S.) **Figanière** m. p.
(L. S.) **Baron Jomini** m. p.
(L. S.) **Due** m. p.
(L. S.) **Hammer** m. p.
(L. S.) **Kiamil** m. p.

teresom postepenoga razvitka prometnoga službeni propisnik, spomenuti u 13 članku konvencije ove.

Članak 20.

Konvencija ova biti će postavljena u kriepost, počimajuć od dana 1. siečnja 1876. po novom ljetobroju, i ostati će u valjanosti neizvjestno vrieme do izminuća godine danah, računajuć od dana, kada se učini odkazanje.

Odkazanje neima valjanosti, nego samo za državu, koja ga učini. Ostalim strankam ugovornim ostaje konvencija u krieposti.

Članka 21.

Konvencija ova biti će potvrdjena i ratifikacijonalne izprave biti će izmjenjene u Petrogradu u što moguće najkraći rok.

Za vjeru čega podpisaše dotični punomoćnici konvenciju istu i udariše na nju pečate svoje.

Dano u Petrogradu dne 10|22 srpnja god. hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(L. S.) **Langenau** v. r.
(L. S.) **Henri VII. P-ce Reuss** v. r.
(L. S.) **Erzembault de Dudzeele** v. r.
(L. S.) **E. de Vind** v. r.
(L. S.) **Le Marquis de Bedmar** v. r.
(L. S.) **G-al Le Flô** v. r.
(L. S.) **Spiridon Moreoran** v. r.
(L. S.) **Barbolani** v. r.
(L. S.) **F. P. van der Hoeven** v. r.
(L. S.) **Abdulrahim** v. r.
(L. S.) **Figanière** v. r.
(L. S.) **Baron Jomini** v. r.
(L. S.) **Due** v. r.
(L. S.) **Hammer** v. r.
(L. S.) **Kiamil** v. r.

Izjavljujući Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, ukupno i pojedince pravim, povoljnim i primljenim, evo ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo Sami obdržavati i bditi, da ga obdržavaju ini vjerni Naši.

Dano u Gödöllö dne dvadeset i osmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejaczevich** s. r.

Br. 59.

Zakonski članak LVII.: 1875.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se uzakonjenja ministarske izjave, izmienjene s vladom carstva njemačkoga radi zamjenite zaštite tvorničkih i trgovačkih biljegah zaštitnih.

(Potvrdjen 28. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 31. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

tičući se uzakonjenja ministarske izjave, izmienjene s vladom carstva njemačkoga radi zamjenite zaštite tvorničkih i trgovačkih biljegah zaštitnih.

Složivši se vlada Njegova Veličanstva cesara austrijskoga i apostolskoga kralja ugarskoga s jedne strane, a vlada Njegova Veličanstva cara njemačkoga i kralja pruskoga s druge strane, da se imade uzajamno pružiti zaštita obrtnosti obrtnikah obostranih državah ter izmjenivši dne 13. kolovoza 1875. u Beču ministarske izjave u stvari toj, uvrštuje se ovim, počem ju je prihvatio sabor državni, medju zakone državne izjava, što ju je izdala vlada Njegova Veličanstva cesara austrijskoga i apostolskoga kralja ugarskoga.

Članak I.

Državljani austrijsko-ugarske monarkije imadu u carstvu njemačkom, a državljani carstva njemačkoga u austrijsko-ugarskoj monarkiji glede označivanja

robe svoje ili omota iste robe, kao u obće glede tvorničkih i trgovačkih biljegah, uživati istu zaštitu, koju uživaju domaći podložnici.

Članak II.

Gradjani države, koji u području druge države žele uživati zaštitu glede zaštitnih biljegah, imadu, u koliko je to u smislu propisah u istoj državi obstojećih potrebito, biljege svoje položiti u austrijsko-ugarskoj monarkiji pri trgovačko-obrtničkoj komori u Beču i Budapešti, u carstvu njemačkom pak pri trgovačkom sudu u Lipskom.

Članak III.

Utanačba ova ostaje u krieposti godinu danah još, kako ju odkaže ugovarajuća stranka jedna ili druga. Ustanove njezine stupaju u kriepost od dana proglašenja njihova.

Za vjeru toga izdana je ova izjava ministarska, koja će se izmieniti sa suglasnom izjavom carske vlade njemačke, ter iza toga staviti na obće znanje.

Dano u Beču dne 13. kolovoza 1875.

Njegova c. i kr. apostolskoga Veličanstva pravi tajni savjetnik, ministar cesarske kuće i poslovah izvanjskih.

(M. P.) **Andrássy** v. r.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve što je u njem sadržano, ukupno i pojedince pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo i Sami ga obdržavati i bditi, da ga obdržavaju ini vjerni Naši.

Dano u Gödöllö dne dvadeeset i osmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 60.

Zakonski članak LVIII.: 1875.

zajedničkega hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se preinake §. 16, VIII. zakonskoga članka od godine 1874. glasećega ob uvedenju metričke mjere.

(Potvrdjen 28. prosinca 1875. Proglašen u obih kućah sabora 31. prosinca 1875.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

tičući se preinake 16. §. VIII. zakonskoga članka od godine 1874., glasećega o uvedenju metričke mjere.

§. 1.

Odredba §. 16. VIII. zakonskoga članka od godine 1874., ustanovljujuća, da metrički sustav stupa u kriepost, počimajuć od dana 1. siečnja godine 1876. preinačuje se tim načinom, da ustanova §. 13. istoga zakona, polag koje, kada se vino, pivo i žesta prodaje u bačvah, imade bačva biti obaždarena i providjen a sadržaj njezin naznačujućim biljegom, nestupa u kriepost dne 1. siečnja godine 1876., nego dne 1. siečnja godine 1877.

§. 2.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru za poljodjelstvo, obrt i trgovinu.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve što je u njem sadržano, ukupno i pojedince pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo i Sami ga obdržavati i bditi, da ga obdržavaju ini vjerni Naši.

Dano u Gödöllö dne dvadeset osmoga prosinca godine hiljadu osam sto sedamdeset i pete.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejacsevich** s. r.

Br. 61.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 12. lipnja 1876. br. 11,356.

kojem se doknadno k naredbi od 11. prosinca 1874. broj 18.915. br. I. sbornika od god. 1875. ustanovljuje postupak s bolestnici, koji preke tri mjeseca ostaju po bolnicah, te postupak povodom odpuštanja i odpremanja bolestnikah, koji nisu za bolničku njegu.

§. 1.

Kada bude potrebno, da se bolestnik, koji obskrbnine sam neplaća, u bolnici lieči preko tri mjeseca, mora se na početku posliednjega tjedna, pri čem će tromjesečni rok minuti, o tom izviestiti nadležna njegova zemaljska oblast i u nje za dalnje liečenje zamoliti dozvola.

Izvješće ima sadržavati zapisnički broj, pod kojim je bolestnik upisan; bolestnikovo ime; odkle je i kamo je nadležan uz navod dopisah o nadležnosti; kad je stupio u zavod; diagnozu bolesti i prognozu, te opazke, ako bi jih bilo. Na koncu ima se naznačiti, s koga se razloga bolestnik mora nadalje u bolnici pridržati, kad će se vjerojatno moći odpustiti, te može li se odpremiti ili ne, a ako se može, dali na kolih ili na drugom obćilu i to uz pratnju ili sam.

Propisujući bolnički liečnik odgovoran je pod posliedicom naknade troška, da se to izvješće, koje je on dužan izdati, u vrieme preda bolničkoj upravi, a ova će isto kratkom naledjnicom odpraviti.

§. 2.

Poslie te prve prijave moraju se o bolestnicih, koji po bolnicah ostaju, takova izvješća davati ili u rokovih, koje u odgovoru na prvu prijavu naznače dotične zemaljske oblasti ili ako ništa nenaznače, svaka tri mjeseca.

§. 3.

U računih bolničkih ima se pod opazkom zabilježiti dozvola zemaljske oblasti na dulje liečenje od tri mjeseca, a ako dozvola nebi bila došla, navesti dan i broj, kad je izvješće podnešeno. Gdje se ni jedno ni drugo nenavede, obredit će se troškovi samo do tri mjeseca.

§. 4.

Kada se koji bolestnik pokaže, da sbog neizliečivosti boli nije za bolničku njegu, a ubog je, te sbog ubožtva i bolesti nemože se naprosto iz zavoda odpustiti, jer se nemože sam uzdržavati, mora se nadležna njegova obćina o tom ubaviestiti i to odmah, čim se je njegova neprikladnost za ostanak u bolnici pokazala.

Izvješće ima sadržavati sve podatke, nabrojene u prvoj izreci druge alineje §. 1. ove naredbe. Osim toga treba navesti razlog, s koga nije bolestnik za bolničku njegu i dodati, kako se bolestnik može odpraviti, da li koli ili inače, uz pratnju ili bez nje.

Da u vrieme izda to izvješće, odgovara propisujući liečnik pod posliedicom naknade troška, narasla za nepotrebno držanje bolestnikovo u bolnici. Uprava šalje izvješća odmah obćinam kratkom naledjnicom, nu trgovištnim i seoskim obćinam ne neposredno, već preko podžupanije.

§. 5.

Bolestnika takova ima obćina dignuti iz bolnice, ili učiniti da se digne iz nje najkašnje za dvanaest danah, odkad joj prispije o njem izvješće, te ga odpremiti kući ili ga uzeti u obćinsku obskrbu.

Podžupanije su dužne prispjela jim izvješća najkašnje za tri dana odpremiti obćinam.

§. 6.

O takovih bolestnicih imadu bolničke uprave u računih pod opazkom zabilježiti, kad je izvješće gradskoj obćini ili podžupaniji odpravljeno uz navod dana i broja dopisa, jer će se kod obredjivanja računah onaj dio troškovah, što nastane na bolestnike poslie vremena, u kom je po §-u 5. bolestnik morao biti iz bolnice izvadjen, nametnuti obćinam ili podžupanijskomu organu, ako bi on bio kriv otegnuću.

§. 7.

Ova naredba ima valjati čim bude proglašena.

Za bana:
Živković s. r.

Br. 62.

Razpis

kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odjela za pravosudje od 13. lipnja 1876. br. 2448.

u pogledu mješovitih sudovah ustrojenih u Egiptu za rješavanje parbenih poslovah nastavših izmedju pripadnikah inozemskih državah i egipatske vlade i ob ugovoru tičućem se neriešenih reklamacijah proti egipatskoj vladi u obziru privatno-pravnih tražbinah.

Pozivno na naredbu od 23. svibnja 1876. br. 2017 u pogledu ograničenja sudbenosti austro-ugarskih konsularskih sudovah u podkraljevini egipatskoj glede hrvatsko-slavonskih pripadnikah (br. 52 sbornika od god. 1876.) stavlja se ovim do obćega znanja, da su dne 1. veljače 1876. započeli svoje uredovanje u Egiptu ustrojeni mješoviti (medjunarodni) sudovi, koji su nadležni prema ustanovi članka 10 propisa ob ustrojstvu za uredovanja u parbenih poslovih nastavših izmedju pripadnikah inozemskih državah i egipatske vlade, ter da je sklopljen izmedju vlade austro-ugarske i vlade egipatske prema ustanovi članka X. gore navedene naredbe od 23. svibnja 1876. br. 2017. ugovor u pogledu neriešenih reklamacijah proti egipatskoj vladi u obziru privatno-pravnih tražbinah.

Prema tomu ugovoru može se tražiti rješenje reklamacijah hrvatsko-slavonskih pripadnikah proti egipatskoj vladi, koje su reklamacije do 22. siečnja 1876. bile predmetom zajedničkoga uredovanja egipatske vlade i c. kr. austro-ugarskoga glavnoga konzulata, ili redovitim propisanim putem ili se može tražiti, da se povede izvanredni postupak, označen u sliedećih točkah:

1. Hrvatsko-slavonski pripadnici mogu podnieti tužbe svoje povjerenstvu prizivnoga sudišta u Aleksandriji, koje sastoji iz 3 člana. Članove toga povjerenstva biraju sporazumno austro-ugarska i egipatska vlada.

Izreka ovoga povjerenstva bit će konačno valjana, ter nema daljega priziva proti njoj.

U glavnoj stvari suditi će to povjerenstvo na temelju onih zakonah i običajah, koji su valjali u vrieme, kad se je dogodio čin, koj je bio povodom tužbi.

Postupak propisuje povjerenstvo, ter isti valja tako za hrvatsko-slavonske pripadnike, kao što i za egipatsku vladu.

Prema tomu propisu, koj je dostavljen austro-ugarskomu konzulatu u Egiptu, imade se tužba (memoire) upraviti na povjerenstvo i podnieti ravnatelju pisarne (Greffier) prizivnoga sudišta u Aleksandriji.

U tužbi valja da je točno naznačeno stanje stvari, dokazala na kojih se tužba osniva i napokon zahtjev.

2. Hrvatsko-slavonski pripadnici nemoraju se držati postupka navedena u 1. točki, već mogu svoje tužbe podnieti i posebnim u tu svrhu ustrojenim sudbenim komoram i proti odluci istih uložiti priziv na sud druge molbe.

U slučaju potriebe ustrojava prizivno sudište u Aleksandriji sud (komoru) prve molbe iz članovah mješovitoga (medjunarodnoga) sudišta prve molbe, a sud druge molbe iz članovah prizivnoga sudišta.

Sudovi ti sude u glavnoj stvari na temelju onih zakonah i običajah, koji su valjali u vrieme, kad se je dogodio čin, koj je bio povodom tužbi.

S obzirom na medjunarodne sudove valjaju i za ove sudove ustanove gradjanskoga parbenoga postupnika.

3. Ako su tužbu podnieli zajednički hrvatsko-slavonski pripadnici i pripadnici druge koje drževe, odlučuju sporazumno dotične stranke, hoće li povesti postupak, koj je pripisan u prvoj ili drugoj točki.

4. Tužba se ima podnieti oblastim navedenim u prvoj ili u drugoj točki za 180 danah računajuć od 4. travnja t. g.

Ako je taj rok promašen, a tužba nije podnešena mogu stranke samo redovitim parbenim putem podnieti tužbu.

Ivan **Mažuranić** s. r.

Izpravak.

Naredba kr. hr.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za poslove unutarnje od 17. svibnja 1876. br. 8732. u pogledu upotrebljenja, pridjeljenja i položaja gradjevnoga osoblja kod kr. podžupanijah, uvrštena u XIX. komad sbornika zakonah i naredbah valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju od godine 1876. pod br. 51. izpravlja se onamo, da u §. 7. aliniji prvoj, redku drugom naznačena svota gradjevnoga troška sa 100 for., glasiti imade pravilnije 1000 for. t. j. hiljadu forintah.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.

Komad XXIII.

Izdan i razposlan dne 22. srpnja 1876.

Br. 63.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove i odjela za pravosudje od 20. lipnja 1876. br. 11132.,

kojom se ustanovljuju oblasti nadležne za ovršno ućerivanje dopitanih šumskih štetah.

Da se prištede pučanstvu znatni troškovi, koji su sa sudbenom ovrhom skopčani, i koji većom stranom nestoje u nikakovu razmjerju s ućerati se imajućom tražbinom, ne samo da je shodno, da se po upravnih oblastih ovršno ućerivaju šumske štete, koje su likvidirane rješitbami političkih oblastih, već je takav postupak upravnih oblastih, u koliko mu je predmetom pokretnina, jedino umjestan, jer je zakonom propisan.

Šumski zakon od 3. prosinca 1852. br. 250. d. z. l., protegnut cesarskom naredbom od 24. lipnja 1857. br. 121. d. z. l. i na kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju, nesadržaje istina u pogledu nadležnosti za vodjenje upitnih ovrhah nikakove izrazite ustanove, jer u šestom odsjeku, naročito u §. 68., ustanovljujuć za presudjivanje šumskih prekršajah nadležnost političkih oblastih, ništa nespominje ob ovršnom postupku ili ovršnoj nadležnosti; — ali je cesarskom naredbom od 20. travnja 1854. br. 96. d. z. l. u obće ustanovljeno, da se presude političkih oblastih ovršivati imadu po istih oblastih, medju koje nedvojbeno spadaju i rješitbe o šumskih prekršajih i o naknadi tim počinjenih štetah.

Br. 64.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 10. srpnja 1876. br. 2997.,

kojom se ustanovljuje rok plaćanja naukovine za redovite slušaoce kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu.

§. 1.

Ustanova §. 15. naredbe od 24. travnja 1876. br. 2012. br. 48. sbornika, polag koje izvanredni slušaoci imadu naukovinu za sve prijavljene kolegije kod upisa unaprjed platiti, proteže se ovim i na redovite slušaoce, te se stavlja izvan krieposti §. 60. provedbene naredbe od 5. rujna 1874. br. 3715.

§. 2.

Od početka školske godine imati će dakle platiti naukovinu u napried za sve prijavljene kolegije svaki redoviti i izvanredni slušalac, koji kod upisa nedokaže, da je po nadležnom profesorskom sboru oprošten ili da po §. 71. sveučilištnoga zakona ima pravo biti sasvim oprošten od plaćanja naukovine.

Radi shodne provedbe ovih ustanovah odredjuje se što sliedi:

1.) Slušaoci koji misle, da imaju zakonita razloga biti oprošteni od plaćanja naukovine u smislu §§. 47.—49. provedbene naredbe od 5. rujna 1874. (sbornika br. 48.) imadu se, nemorajuć odmah platiti naukovine, kod kvesture prijaviti, koja će ih privremeno ubilježiti i o tom izdati im potvrdu.

S ovom potvrdom prijaviti će se oni u smislu §. 16. provedbene naredbe od 5. rujna 1874. pojedinim docentom, da ih i ovi u imenik svojih slušalacah unesu. Podpis svoj dati će docent (profesor) u prijavnicu naknadno, kada slušalac dokaže, da je od naukovine oprošten ili da je cieli njezin iznos uplatio.

2.) Rok od 14 danah, ustanovljen u §. 51. pomenute naredbe za podnašanje molbenicah, je rok zaporni, s toga neće se obzir uzeti na molbenice ka-

snije podnešene, bio tomu razlog kakav mu drago. Slušaoci dakle, koji se tek po izminuću toga roka prijave za upis, imadu bezuvjetno naukovinu platiti. Ovo se ima od strane dekanata na svršetku svake školske godine kao i početkom svakoga poliećа sveučilištnim slušaocem na crnoj ploči oglasiti, označivši po kolendaru točno dan, kojim pomenuti rok iztiče.

3.) Podnešene molbenice za oprost valja što prije, a svakako za sliedećih deset danah riešiti, i riešenje odmah na crnoj daski djakom priobćiti uz poziv, da se najkasnije za sliedećih deset danah definitivno upišu i u kvesturi i kod dotičnih docentah (profesorah) dokazavši, da su od plaćanja naukovine oprošteni ili da su ju već uplatiti.

U protivnom slučaju izgubiti će kriepost privremena prijava, te se dotičnik neće pod nikakovim uvjetom više moći upisati za ono polieće.

Ivan **Mažuranić** s. r.

*

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXIV.

Izdan i razposlan dne 2. rujna 1876.

Br. 65.

Oglas

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odiela za poslove unutarnje od 1. kolovoza 1876. br. 15393.

odnoseći se na prijavu zemaljah izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih, koje se na temelju zakona od 10. siečnja 1876. imadu razteretiti odkupom daćah, kojimi su obterećene.

U smislu zakona od 10. siečnja 1876. (sbornik zakonah i naredabah, valjanih za Hrvatsku i Slavoniju, komad IV. br. 8.) imadu se gore navedena, u priležećem naputku pobliže označena zemljišta konačno razteretiti odkupom dotičnih daćah uz posredovanje zemlje.

U svrhu provedbe toga raztererećenja imade se prije svega pronaći i ustanoviti odkupnina, pripadajuća ovlaštenikom (vlastelinom) za daće, koje uživaju od spomenutih zemaljah.

Te će odkupnine, čim budu konačno ustanovljene, izplatiti ovlaštenikom zemaljska odkupna zaklada 5% hipotekarnimi odkupnicami.

Toga radi pozivlju se ovim svekolike duhovne i svetske osobe, zaklade, državna i zemaljska zakladna dobra, ter ostale osobe moralne, kojim pripadaju prava vlastelinska na gore naznačene zemlje, da rad odkupa daćah, kojimi su te zemlje obterećene, podnesu formalne prijave, sastavljene i udešene po privitom naputku.

Te se prijave imadu predati kr. hrv. slav. zemalj. vladnomu odielu za poslove unutarnje u Zagrebu čim prije, a najdalje do konca mjeseca veljače 1877. ili neposredno, ili odpremiti poštom.

Da se ovlaštenikom olakša prijavni posao, dao je kr. hrv.-slav. zem. vladni odiel za poslove unutarnje priležećemu naputku priklopljene formulare naštampati u potrebitoj veličini i širini, te se bjelice (blanquette) tih formularah mogu dobiti uz ustanovljenu cienu za rizmu 10 for. 50 novč., za $1/2$ rizme 5 for. 40 novč., za $1/4$ rizme 2 for. 80 novč., za knjigu 60 novč., a za arak 3 novčića i to u Zagrebu u odpravničtvu „Narodnih Novinah“ pod kućnim br. 279. u dugoj ulici.

Ova ciena valja za arke kako naslovne, tako i uložne.

Ovlaštenici, prebivajući izvan područja podžupanije zagrebačke, mogu se rad pribave bjelicah (blanquettah) obratiti na bližnju im podžupaniju, u koju su svrhu jur potrebita odredjena.

Pošto su kako prijave, tako i svi na iste odnoseći se podnesci, izprave i pisma po glasu §. 3. zakonskoga članka LII. : 1875. (sbornik zakonah i naredabah, valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju, komad X. br. 29..) oproštena od biljegovine, pristojbah i poštarine, ima se svim pismenim podneskom na čelu i na zavitku postaviti oznaka „u predmetu razterećenja zemaljah“.*)

Ivan **Mažuranić** s. r., ban.

---

*) Nazočni oglas zajedno s naputkom i ovomu pridodanimi formulari naštampan je u primjerenoj kolikoći eksemplarah broširanih, koji se uz cienu od 15 novč. po komad mogu nabaviti u Zagrebu kod ravnateljstva pomoćnih uredah vlade zemaljske.

Naputak

kako se imadu prijaviti izvanselištne, krčevinske, gorne i činžene zemlje u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, koje se imadu na temelju zakona od 10. siečnja 1876. uz posredovanje zemlje razteretiti odkupom daćah, kojimi su obterećene.

Predmet prijave.

§. 1.

Predmet prijave sačinjavaju podavanja od izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih zemaljah, kojih se izvanselištna, krčevinska, gorna ili činžena narav dokaže iz datah urbarskih ili iz dosadašnjega urbarskoga običaja, i glede kojih neobstoje vremenite, cesarskim patentom od 2. ožujka 1853. i zakonom od 10. siečnja 1876. netaknute pogodbe.

Ta će podavanja, na koliko već nisu posve odkupljena, imat odkupiti dotični posjednici tih zemaljah (obvezanici) uz posriedovanje zemlje načinom i mjerilom, naznačenim u zakonu od 10. siečnja 1876. (sbornik zakonah i naredabah, valjanih za Hrvatsku i Slavoniju kom. IV. br. 8.).

Takovimi podavanji imadu se smatrati:

Daće

I. od izvanselištnih zemaljah (§. 19. ces. patenta od 2. ožujka 1853.) imenito:

1) od šumah, uvrštenih u tabelarnih Marija-Terezijanskih ili kasnijih urbarsko-regulacijalnih popisih, koje su bile ustupljene pojedinim podložnikom uz stanoviti broj težakah (pro laboratoribus silvanalibus);

2) od šumah, koje su po terezijanskoj ili kasnijoj regulaciji bile doznačene cielim občinam ili pojedinim podložnikom u ime drvarenja za izključivu porabu;

3) od tako zvanih izvanselištnih šljivikah u Slavoniji, koji su obterećeni stalnom urbarskom daćom od 15 kr. konv. novca na ral (jutro);

4) od izvanselištnih vinogradah u Slavoniji, koji se spominju u terezijanskih ili kasnijih urbarskih spisih, i koji su obterećeni motičinom (pintom);

5) od krčevinah, koje su prvobitno i jedino odredjene bile za uzdržavanje života bivših podložnikah;

6) od preostalih zemaljah (remanencijalnih), to jest zemaljah takovih, koje su u vrieme terezijanske ili kasnije regulacije urbarske ili izpravka (korekcije) pronadjene iznad zakonitoga pristojališta selištnoga (competentia sessionalis) i koje su onda podložnikom ostavljene bile uz osobita podavanja;

7) od pustoselinah (sessiones desertae), u koliko su posjedovane sasvim ili diono, i ne samo uslied pogodbah, sklopljenih na stanovito vrieme;

8) od onih krčevinah u Slavoniji, koje su prigodom urbarskih regulacijah, dogodivših se ma kada, pod imenom zemaljah obrtovnih (industrijalnih) uz naznačenje daće zemljištne (terragiuma) ili ine plaće uvršćene bile u tabele urbarske; zatim

9) od trstenikah (trstka, arundinetum), koji su stanovitim dielom bili doznačeni budi obćinam, budi pojedinim podložnikom po razmjerju njihovih selištah iznad pripadajućih jim zemaljah urbarskih i za izključivu njihovu porabu (ces. pat. od 2. ožujka 1853. §. 30.).

II. od krčevinah, nastavših na alodijalnih (vlastelinskih) zemljah, imenito:

10) od krčevinah, nastavših kada mu drago nu ipak prije 1. svibnja 1848., na kojih se nalaze naselbine.

Pod naselbinami takovimi neimadu se u ostalom razumievati one naselbine, koje neslužе za izključivu obskrbu naseljene obitelji, ili gdje je vlastelinstvo makar kada sagradilo kuću, i gdje se je naseljenik smatrao samo kano vremeniti stanovnik ili zakupnik (§. 36. točk. 6. ces. patenta od 2. ožujka 1853.);

11) od krčevinah, koje su bile istina po ustanovah ces. patenta od 2. ožujka 1853. naravi izriešive t. j. za vlastelina nazad odkupljive, nu glede kojih dotična vlastelinstva ili nisu u roku, opredjeljenu do konca godine 1860. najavila, ni najavljeno pred nadležnim sudom u krieposti uzdržala takovo pravo izriešbe, ili nisu po bezuspješno pokušanoj dobrovoljnoj nagodi u opredjeljenom jim po političkoj oblasti zapornom roku poprimila redoviti urbarski put pravde, uslied kojega je propusta ugasnulo pravo izriešbe (nazadnoga odkupa) takovih krčevinah, te koje postadoše odkupljivimi, t. j. takovimi, koje ostaju u rukuh posjednikah (obvezanikah) uz dužnost odkupa daćah (§. 37. ces. pat. od 2. ožujka 1853.);

12) od krčevinah, koje su uzele narav zemaljah gornih i činženih takovih, koje se nemogu više izriešiti (nazad odkupiti) (§. 36. točka 5. i alinea druga §. 37. ces. pat. od 2. ožujka 1853.);

13) od krčevinah, koje su po političkoj oblasti izjavljene kano izriešive, nu glede kojih izriešni postupak bilo po političkih, bilo po sudbenih oblastih jošte proveden nije, ako dotično vlastelinstvo (ovlaštenik) odstupi od dopitana si

prava izriešbe i ako obe stranke sporazumno na to privole, da budu te krčevine odkupljene u smislu ustanovah zakona od 10. siečnja 1876.

III. od zemaljah gornih i činženih, imenito:

14) od gornih i činženih zemaljah, na kojih se nalaze naselbine i koje su u obće po političkoj oblasti izjavljene kano odkupljive (§. 38. i 39. ces. pat. od 2. ožujka 1853.).

Ondje, gdje se je po §. 40. ces. patenta od 2. ožujka 1853. preduzelo i provelo reguliranje podavanjah, sačinjavaju predmet prijave regulirane daće;

15) od gornih i činženih zemaljah, koje su istina po ustanovah ces. patenta od 2. ožujka 1853. naravi izriešive, nu glede kojih dotična vlastelinstva nisu do roka, opredieljena bivšega do konca godine 1860. najavila, ni najavljeno u krieposti uzdržala pravo izriešbe (§. 48. ces. patenta od 2. ožujka 1853.);

16) od gornih i činženih zemaljah, koje su po političkoj oblasti izjavljene kano izriešive, nu glede kojih izriešni postupak bilo po političkih, bilo po sudbenih oblastih jošte proveden nije, ako dotično vlastelinstvo (ovlaštenik) odstupi od dopitana si prava izriešbe, i ako obe stranke na to privole, da budu te gorne i činžene zemlje odkupljene u smislu ustanovah zakona od 10. siečnja 1876.

§. 2.

Ako prijavitelj dvoji, da li koje zemljište spada ili ne u koju od vrstah, naznačenih u §. 1. ovoga naputka, imat će svakako takovo zemljište unieti u prijavnu tabelu, nu podjedno naznačiti razloge svoje dvojbe u opazci, da se kod verifikacije daćah i likvidiranja odkupne glavnice bude moglo tim sigurnije razsuditi i ustanoviti svojstvo takova zemljišta.

Osobe, pozvane na prijavu.

§. 3.

Prijavu za odkup ima podnieti ona osoba, koja faktično posjeduje vlastelinsko pravo pobiranja daćah od izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih zemaljah.

§. 4.

U slučaju, ako je pravo pobiranja daćah od zemaljah odkupit se imajućih prieporno, imade učiniti prijavu faktični posjednik toga prava (§. 3.), nego dotičnim interesentom ostaje prosto u roku, ustanovljenu u oglasu i u §. 11. ovoga naputka prijaviti kr. vladi zemaljskoj (odielu za poslove unutarnje) svoje tražbe uz izkazanje učinjenih pravnih korakah ili naslova svojih pravah, uslied česa će isti bit pozvani k verifikaciji prijavah, preduzet se imajućoj u svoje vrieme.

Ako je odkupit se imajuće zemljište pod sudbenim sekvestrom, ima učiniti prijavu sudbeno postavljeni sekvestar.

Zavremeni uživatelji ili zakupnici nisu vlastni u svoje ime činiti prijave.

§. 5.

Ako vlastelinsko pravo na pobiranje daćah od odkupit se imajućih zemaljah pripada nerazdieljeno više osobam, tad treba da prijavu podpišu svi sudielnici, ili da ju predadu po zajedničkom punomoćniku; ako se sudielnici u tom nemogu složiti, pripada svakomu pojedinomu od njih pravo prijaviti odkup, koj odpada na cieli nerazdieljeni prihod od razteretit se imajućih zemaljah.

Razumjeva se u ostalom samo po sebi i ovdje se izjavlja naročito, da zajednička prijava, ako i jest učinjena bez ikakova priuzdržaja, nemože nikako biti na uštrb tražbam, koje bi možda bile prieporne medju sudielnici ili ovlatenici glede posjeda ili užitka dotičnih pravah.

§. 6.

Ako je medju ovlaštenici jurve razdieljen posjed takova prava, te je dio, pripadajući svakomu pojedinomu, ustanovljen individualno, imat će tad svaki takov ovlaštenik prijaviti za se vlastiti svoj dio.

§. 7.

Ako onaj, koj ima činiti prijavu, nije vlastan slobodno upravljati imetkom svojim, tad ima za malolietne, za skrbstva i propaostva podnieti prijavu sudbeno postavljeni tutor, skrbnik ili upravitelj stečajne imovine i to svoje svojstvo izkazati dekretom, koj se u izvoru ili u vidimovanu prepisu ima priložiti prijavi.

§. 8.

Prijave imadu podnieti:

1) za zaklade i za državna i zemaljska zakladna dobra dotične oblasti, koje su postavljene za neposredno upravljanje imetka, i zemaljska oblast ona, kojoj pripada nadgledanje toga upravljanja;

2) za obćine dotično predstojničtvo obćine, kojemu je povjerena uprava imetka;

3) za župne nadarbine, crkve i duhovnička dobra dotični župnici, crkveni i ostali predstojnici (opati, predstojnici manastirah itd.) uz podpis pokrovitelja te organah i oblastih onih, kojim je povjerena kontrola i nadgledanje, ili koje su dužne, da uzčuvaju glavnični imetak.

§. 9.

Ako prijavu podnese punomoćnik, ima svagda prijavi priklopiti punomoć.

Punomoć mora glasiti na posao zemljištnoga odkupa, te ima kao takova biti neograničena i legalizirana.

Legaliziranje takove punomoći može obaviti svaki kr. kotarski sud.

Punomoćnik može na temelju takove punomoći dati pravno-obvezna očitovanja, sklopiti pravno-valjane nagode i privoliti, da se postavi sudac odabranik judex arbiter).

Punomoćnikom može biti svatko, koji je po §§. 30. i 31. gradjansko-parbenoga postupnika vlastan zastupati stranke kod ustmenoga postupka.

§. 10.

Prijavni operati, sastavljeni nedostatno ili neredovito, povratit će se dotičnikom za izpravak, dopunu ili za preradjenje u kratkom, u tu svrhu opredielit jim se imajućem roku.

Tko nebi držao taj rok, dapače bi prekoračio ustanovljen u §. 11. obćeniti prijavni rok, ima si pripisati posliedice, navedene u istom paragrafu za takovo zakašnjenje.

Ako nebude moguće postići izpravak ili nadopunjenje prijavnih operatah ni poslie opetovana obširna naputka, onda će kr. zemaljska vlada prijavne operate dat sastaviti na pogibelj i trošak dotičnoga ovlaštenika.

§. 11.

Prijava ima se podnieti najkašnje do konca mjeseca veljače 1877.

Za produženje roka prijavnoga mora se svagda podnieti molba kralj. zemaljskoj vladi (odielu za poslove unutarnje) i u istoj razložiti potreba produženja.

Ako se prijava nepodnese u roku, propisanu ili produljenu, preduzet će se uredovanje o kasnijoj prijavi na trošak i pogibelj prijavitelja tekar onda, kad bude svršena razprava o prijavah, u vrieme podnešenih.

§. 12.

Prijave imadu se učiniti za svaku vrst zemaljah, izbrojenih u §. 1. ovoga naputka, kano i za svaku prije godine 1848. obstojavšu urbarsku obćinu posebno.

Sve prijave, odnoseće se na jednu vrst zemaljah i na one urbarske obćine, u kojih području te vrsti zemlje leže, i koje spadaju k dobru, obstojavšemu prije godine 1848. za se samostalno, sačinjavaju samo jedan prijavni operat, na primjer: ako ovlašteni prijavitelj ima pravo na odkup daćah od remanencijalnih, krčevinskih, gornih itd. zemaljah, ležećih u više obćinah urbarskih, treba da sastavi za svaku vrst tih zemaljah onoliko prijavnih tabelah, koliko je urbarskih obćinah, u kojih se jedne vrsti zemlje nalaze.

Te na jednu vrst zemaljah odnoseće se prijavne tabele sačinjavaju zajedno s priklopit im se imajućim podneskom (§§. 13. 14. 16. i 45.) za se jedan prijavni operat.

Takovi na razne vrsti zemaljah odnoseći se prijavni operati jednoga te istoga dobra neimadu se svaki za se nego svikoliki zajedno i to pod jednim omotom podnieti vladi zemaljskoj (§. 14.).

Ako jedna te ista osoba posjeduje dva ili više dobarah, ima se za svako takovo dobro sastaviti poseban operat, makar i bila ta dobra sjedinjena pod jednim upravljanjem.

Pomoćna sredstva kod sastavljanja prijave.

§. 13.

Pošto su podavanja od nekojih u §. 1. ovoga naputka izbrojenih zemaljah regulirana već za vrieme uvedenoga Marija-terezijanskoga urbara ili kasnijih urbarskih regulacijah, a od nekojih se osnivaju na pogodbah ili izpravah naselbenih, i pošto bijahu daće od nekojih takovih zemaljah takodjer iza izdanoga cesarskoga patenta od 2 ožujka 1853. stranom regulirane, stranom odkupljivane, stranom i zaostatci od tih daćah likvidirani, imadu se kod sastavljanja prijavah za pomoćna sredstva smatrati: dotične urbarske tabele, urbarske konsignacije i konotacije, urbarski popisi vinogradah i gorne daće (conscriptiones vinearum et juris montani), spisi o preduzetu i obavljenu reguliranju gornih i činženih daćah, presude izrečene u parnicah i u obće razprah urbarskih, zatim komputi urbarski, zapisnici vlastelinski (registri, inkasatorija) o pobiranih godišnjih daćah, gorni i činženi listovi, naselbene izprave, spisi o razpravah, vodjenih po političkih oblastih iza izdanoga cesarskoga patenta od 2. ožujka 1853. glede izjave ob odkupljivosti ili izriešivosti zemaljah i glede dobrovoljnih nagodah ob odkupu izvanselištnih, gornih i činženih zemaljah, kano i o samu izriešenju krčevinskih, gornih i činženih zemaljah.

Te pripomoćne izprave, na koliko će se koja prijava na njih temeljiti, imadu prijavitelji točno poredane držati u pripravi u svrhu, da se budu mogle pokazati, eventualno za porabu predati dotičnomu urbarsko-odkupnomu povjereniku prigodom verifikacije.

Ako se takova dokazna sredstva nalaze kod javnih oblastih ili u rukuh treće osobe, ima se ta okolnost naznačiti u podnesku, kojim se budu predavale prijave.

Uporaba prijavnih tabelah.

§. 14.

Za one izvanselištne, krčevinske, gorne i činžene zemlje, radi odkupa kojih nebijahu do sada sklopljene dobrovoljne nagode, niti su glede tih zemaljah odkupnine ustanovljene po oblasti, imat će ovlaštenici točno i istinito sastaviti prijavne tabele po priklopljenom obrazcu A, a za isto takove zemlje, glede kojih A.
su rad odkupa već sklopljene pravno-valjane odkupne nagode ili su odkupnine kano n. pr. glede izvanselištnih zemaljah oblastno ustanovljene, pak bi se želilo posredovanje zemlje, po priključenom obrazcu B. B.

Prijavne te tabele imadu se upraviti na kr. zemaljsku vladu (odiel za poslove unutarnje) posebnim podneskom (§. 12. ovoga naputka).

Razredba prijavnih tabelah.

§. 15.

Zemljišta ona, od kojih podavanja bijahu uredjena već za vrieme uvedenja Marija-terezijanskoga urbara ili kasnije regulacije urbarske, imadu se uvrstiti u prijavne tabele redom onim, kojim naprvo dolaze u urbarsko-regulacijalnih ili urbarsko-korekcijalnih popisih, a ona zemljišta, od kojih podavanja naprvo nedolaze u tih spisih, već se takova podavanja temelje na pogodbah ili na naselbenih izpravah, redom onim, kojim su uvedena u urbarskom komputu ili u vlastelinskih registrih o pobiranih od njih daćah.

Ako je koje prvobitno veće zemljište kasnije razdieljeno na dva ili više komadah, imadu se tim razkomadanjem nastavši zemljištni dielovi uvrstiti redom u prijavnu tabelu, nu u rubrici „opazka" ima se podjedno naznačiti prvotno površje razkomadana zemljišta.

Razjasnjenje obrazacah prijavnih tabelah i njihovih rubrikah.

§. 16.

Prijavne tabele imadu se sastaviti po priloženih obrazcih.

Na naslovnoj strani tako obrazca A, kano i obrazca B, ima se označiti županija po granicah obstojavših prije godine 1848, zatim podžupanija po novom političkom razdieljenju, u području koje leži ovlašteno posjedovanje (dominium), nadalje urbarska obćina, postojavša prije godine 1848., i sadašnja politička obćina.

Nadalje ima se navesti vrst zemaljah, razteretit se imajućih, i ime ovlaštena dobra, kojemu pripada pravo pobiranja daćah od pomenutih zemaljah.

Nemanje ima se u opredieljene zato rubrike uvrstiti prezime i ime, stališ i obitalište ovlaštenoga prijavitelja, a u rubrici „obitalište" ima se uz obitalište naznačiti i podžupanija, u područje koje spada mjesto prebivanja prijavitelja.

To isto ima se učiniti kod punovlastnika, tutora, skrbnika, upravitelja državnoga ili zemaljskoga dobra ili zaklade, župnika, predstojnika duhovničke ili svetske korporacije itd. ako koj od njih podnese prijavu.

Prijavitelj ima nadalje na koncu naslovne strane naznačiti imena i prezimena osobah, kojim pripada suužitak berivah od odkupit se imajućih zemaljah, ili, ako mu to nebi bilo moguće, bar navesti u obće, da imade takovih suuživaocah ter pridodati, da li je pravo na užitak dotičnih berivah nerazdieljeno ili podieljeno po stanovitih fizičnih dielovih.

Ovomu će zahtjevu prijavitelj zadovoljiti jednostavno tim, ako izbriše na naslovju onu oznaku, koja neodgovara stanju stvari, t. j. da, ako obstoji jur

dioba, izbriše rieč „nepodieljeno“, a naprotiv kod nepodieljenoga užitka berivah rieči „po dielovih individualnih“.

Pravni naslov prijavljenih za odkup podavanjah, zatim razpre ili osobiti pravni odnošaji, ako takovi obstoje medju suuživaoci, imadu se u kratko nu razgovietno navesti i razjasniti u prijavnom posebnom podnesku.

Ako k dobru, obstojavšemu za se samostalno, spada više obćinah urbarskih, treba da se svaka prijavna tabela na naslovnoj strani odozgo označi rimskimi brojevi br. I. br. II. itd. redom tekućim.

§. 17.

U obrazcih prijavnih tabelah A i B nutrnje su rubrike I., II. i III. sasvim jednake, i zato razjasnjenje, koje će se ovdje dati glede tih rubrikah, valja kako za jednu, tako i za drugu od prijavnih tih tabelah.

U rubrici I. „tekući broj“ ima se postaviti arapski broj pred svaki, jednu cielost sačinjavajući izvanselištni, krčevinski, gorni ili činženi posjed (grunt).

Češće takov izvanselištni, krčevinski, gorni ili činženi posjed (grunt) sastoji iz više zemljištnih parcelah od razne vrsti gojitbe; u tom slučaju imadu se sve na takov posjed spadajuće zemljištne parcele uvrstiti pod jednu popriečnu liniju i pod jedan tekući broj.

Ti brojevi imadu teći neprekidno.

§. 18.

U rubriku II. „zemljištnoga posjednika prezime i ime, obitalište i kućni broj“ ima se uvrstiti prezime i ime sadašnjega faktičnoga posjednika (obvezanika) odkupit se imajućega zemljišta, a za razlučenje često jednoglasnih prezimenah treba da se pridoda pridevak, koj se daje posjedniku (obvezaniku) običajno od puka.

Nadalje ima se u istu rubriku uvrstiti mjesto obitavanja posjednika (obvezanika) i kućni broj po zadnjem popisu kućah.

§. 19.

U rubriku III. „označenje zemljištnoga posjeda,“ imenito u podrubriki „po svojstvu urbarskom i mjestnom nazivu“ ima se naznačiti urbarsko svojstvo odkupit se imajućega posjeda (grunta), a uza to i ime dotičnoga zemljišta, n. pr. izvanseliština pustoselina „Mazan,“ izvanselištni vinograd „Kozjak,“ krčevina, gorno, ili činženo: „Dubrava,“ „Lasina“ itd.

Kod izvanselištnih pustoselinah ima se naznačiti takodjer količina istih polag urbarske tabele, n. pr. cielo, polovica, četvrt, tri osmine itd. selišta, ili više nego cielo selište.

§. 20.

U podrubrici „po broju urbarske tabele ili odnosnoga urbarskoga po-

pisa“ imadu se navesti dotični brojevi, pod kojimi takova zemljišta naprvo dolaze u urbarskih tabelah ili u inih urbarskih popisih.

Zemljišta, kojih podavanja nebijahu urbarski regulirana, koja dakle nisu navedena u urbarskih spisih, imat će se označiti u podrubrici „po broju zadnjega komputa“ onimi brojevi, pod kojimi su uvršćena u zadnjem godišnjem komputu, a ako i komputa neima, izkazati u podrubrici „po broju zadnjega vlastelinskoga registra“ i to brojevi, kojimi dolaze navedena podavanja od takovih zemaljah u vlastelinskom registru (inkasatoriju).

Ako gdjekoju od rubrikah, navedenih u nazočnom §-u, nebude moguće izpuniti, imat će se to naznačiti u dotičnoj rubriki jednostavno potezom (—).

Ako se je glede kojega zemljišta uslied obznane obstojavšega c. kr. hrv. slav. namjestničtva od 21. veljače 1857. br. 3020. vodila kakova odkupna, izriešna ili regulacijalna razprava, ili je glede zaostalih od istoga zemljišta daćah po cesarskoj naredbi od 26. rujna 1857. obavljena likvidacija, ima se u slučaju, ako se zapisnici od takovih razpravah nalaze u rukuh prijavitelja, naznačiti u „opazki“ točno onaj broj stavke, pod kojim to zemljište naprvo dolazi u zapisnicih o vodjenoj odkupnoj, izriešnoj ili regulacijalnoj razpravi, ili u zapisniku ob obavljenoj likvidaciji, n. pr. „dolazi u izvidnici pod stavke br. 17.“ ili u zapisniku o reguliranju daćah pod stavke br. 40.“ ili u likvidacijalnom zapisniku pod stavke br. 8., ili „u nagodbenom zapisniku pod stavke br. 28.“

Kod županah, crkvah, samostanah itd. uživajućih podavanja od zemaljah izvanselištnih, krčevnih, gornih i činženih, koja su još sveudilj navedena u urbarskoj tabeli i u odnosnom urbarskom popisu onoga dobra, ka kojemu su prvobitno pripadala, mora se izim naznačaja brojevah urbarske tabele ili inoga urbarskoga popisa u otvorenoj zato podrubrici još u opazki navesti i ime dotičnoga toga dobra.

§. 21.

U podrubrici „u gruntovnici obćine porezne“ ima se naznačiti ime porezne obćine, ka kojoj po gruntovnici spada prijavljeno zemljište, u bližnje pak dvie podrubrike imadu se unieti brojevi zapisnika i parcelah, pod kojimi odnosna zemljišta naprvo dolaze u gruntovničkom zapisniku.

Razumjeva se samo po sebi, da se ondje, gdje nebude moguće kano kod remanencijalnih zemljah označiti broj gruntovničke parcele, ima navesti samo broj gruntovničkoga zapisnika, pod kojim je unešen cieli urbarski posjed dotičnoga obvezanika.

U podrubrici „po vrsti gojitbe“ imadu se navesti sve k dotičnomu posjedu spadajuće zemljištne parcele od raznih vrstah gojitbe n. pr. vinograd, oranica, livada, šljivik, kolosjek itd.

U podrubrike „po površju ralih po 1600 □ hv.“ i „□ hvatih“ imadu se uvrstiti mjere pojedinih, na odkupit se imajući posjed (grunt) spadajućih zem-

*

ljištnih parcelah, i to polag mjerah, pronadjenih kod uvadjanja gruntovno-poreznoga provizorija, koje su mjere takodjer uvedene u gruntovničke zapisnike.

Gdje to pak nebude moguće, kano na primjer kod remanencijalnih zemaljah i izvanselištnih šumah, koje su zemlje u gruntovničkom posjedovnom listu skup s ostalim urbarsko-selištnim posjedom bez oznake svoga posebnoga svojstva sadržane, imadu se uzeti za temelj ona površja, koja su navedena u odnosnih urbarskih konsignacijah. Pošto pak upitne zemlje u tih konsignacijah dolaze navedene s površjem polag ralih urbarskih, kojih mjera je u raznih krajevih, dapače u raznih obćinah urbarom ustanovljena raznoliko, ima se urbarska ta mjera reducirati na mjeru katastralnu i redukcijom odpadajuće površje unieti u tu podrubriku.

Podrubrika „po površju, kopačah po 100 □ hvatih" služi za vinograde, kojih se površje ima naznačiti brojem kopačah osobito ondje, gdje možebit inače nebi bilo poznato njih površje.

§. 22.

Dalje rubrike razlikuju se medju obrazci A i B, i zato sliedi ovdje najprije razjasnjenje tih rubrikah od obrazca A.

Rubrika IV. „pravni naslov itd." služi za označenje pravnoga naslova, na kojem se osniva pobiranje daćah.

Takovi pravni naslovi mogu biti:

a) sam urbar;

b) kasnija urbarska regulacija ili korekcija;

c) pravomoćne odluke i presude oblastih;

d) po zakonu postojavši običaj;

e) pogodba, ili

f) izprava gorna, krčevna itd. ili naselbena.

U rečenoj dakle rubrici imade se kod svakoga posjeda (grunta) što moguće točnije naznačiti onaj od prenavedenih pravnih naslovah, iz kojega proizviru tereti, ležeći na odkupit se imajućem zemljištu.

§. 23.

Kako pokazuje rubrika V. „naznačaj daćah," obsiže prijava po ovlaštenicih podnieti se imajuća tri glavne vrsti daćah:

a) daće u novcu,

b) daće u naravi, i

c) daće u dielu,

glede kojih trih glavnih vrstah imadu biti ravnilom sliedeća obćenita načela.

Kolikoća daćah u novcu, u naravi i u dielu ima se ondje, gdje su te daće uredjene već odprije, izkazati na temelju spisah urbarskih, urbarsko-korekcijalnih i uredbenih (regulacijalnih); ondje pak, gdje nebijahu daće uredjene, na

temelju pogodbah, naselbenih izpravah ili po običaju (usus), koji je po pravu obstojao s obzirom ipak na pravne odnošaje, postojavše 1. svibnja 1848.

Daće, koje se neprestano mienjaju, imadu se proračunati po desetgodišnjem osjeku od godine 1865. do uključivo 1874, pak dobiven takov osječni broj uvrstit u prijavnu tabelu (§§. 20 i 44. ces. pat. od 2. ožujka 1853. i §. 5. zakona od 10. siečnja 1876.)

Pogodbe imadu biti mjerilom, ako su bile sklopljene na vremena vjekovita. Pogodbe, sklopljene na stanovito vrieme, ostaju netaknute i nisu prikladne za odmjerivanje odkupnine.

Pogodbe, u kojih nije ustanovljeno vrieme do kojega imadu trajati, valja smatrati kano pogodbe, koje su sklopljene na vremena vjekovita.

Napose pak imadu se glede tih glavnih vrstah daćah obdržavati ustanove sliedeće:

§. 24.

Nepromjenljive i svake godine jednakom svotom opetujuće se daće u novcu imadu se po postojavšem svake godine stalnom mjerilu u vriednoti austrijanskoj uvrstiti u podrubriku daće „u novcu."

Kod stalnih daćah u novcu, koje se nisu davale svake godine, nego u rokovih, ustanovljenih na više od jedne godine, ima se u istu podrubriku unieti onaj dioni iznos, koj odpada samo na jednu godinu, u posebnom pak prilogu ima se navesti prava dužnost i vrieme, za koje se je imala izpuniti.

Ako su se napokon imale podavati svakogodišnje nu promjenljive daće u novcu, imadu se takove izkazati u posebnom prilogu onimi iznosi, kojimi su se pobirale tečajem 10 godinah od 1865. do uključivo 1874. i to redom jednogodišnja daća za drugom, a na koncu ima se proračunati popriečni novčani iznos, te ovaj unieti u spomenutu podrubriku.

§. 25.

U podrubriku daće „u naravi" imadu se uvrstiti nepromjenljive, svake godine ravnom kolikoćom opetujuće se daće u naravi, i to redom jedna za drugom, ako se je imalo više njih podavati od jednoga te istoga zemljištnoga posjeda; gdje su pak bile takove daće u naravi od godine do godine podvržene promjeni, kano n. pr. daće stanovitoga diela priroda, imat će ovlaštenik takodjer u posebnom prilogu, naznačivši razgovjetno godišnje biranje, izkazati svekolike daće u naravi onako, kako bijahu pobirane tečajem godinah od 1865. do uključivo 1874. ter unieti u tu podrubriku samo onaj osječni iznos dotične kolikoće, koji odpada na jednu godinu.

Gdje se pak količina godišnje takove daće rad pomanjkanja vlastelinskih registrah (inkasatorijah) nemože izkazati desetgodišnjim osjekom ljetine od god. 1865. do 1874., ima se kano godišnji prihod uzeti nečisti (brutto) prihod u naravi, pronadjen za provizorij zemljarine, i razdieljen onim dielom, koj se je dati

imao, uvrstiti u pomenutu podrubriku, na primjer: ako je ovlaštenik imao dobivati od jednoga zemljišta četvrti, šesti, deveti ili šestnaesti dio ljetine, ima se uzeti nečisti (brutto), za provizorij zemljarine pronadjeni godišnji prihod toga zemljišta, zatim taj prihod dielitbom svesti na četvrti, šesti, deseti ili šestnaesti dio, i tim načinom dobiveni dio ljetine unieti u rečenu podrubriku.

Daće pak one u naravi, koje se nisu imale podavati svake godine, nego u ustanovljenu razdobju, imadu se izkazati takodjer u posebnom prilogu uz podjedno naznačenje razdobja, a zatim iznos, poprieko odpadajući na jednu godinu, uvrstiti u pomenutu podrubriku prijavne tabele.

Kod svihkolikih daćah u naravi ima se naznačiti njih kolikoća, zatim mjera i vaga, n. pr. 1 vagan i 2 požunca pšenice, 3 vedra vina, 4 centa sena.

Te se kolikoće imadu izkazati u mjeri i vagi austrijanskoj, a uza to naznačiti u opazci i u onoj mjeri i vagi, koja je bila običajna u dotičnom mjestu i po kojoj su se pobirale odnosne daće.

U prilozih, o kojih gore bijaše govor, imadu se izkazati daće u mjeri i vagi običajnoj u dotičnom mjestu, i sbrojena (sumirana) ter na desetgodišnji (1865—1874) osjek svedena kolikoća tih daćah reducirati na mjeru i vagu austrijansku i u ovoj reduciranoj mjeri i vagi unieti u podrubriku prijavne tabele, naznačenu na početku ovoga §-a.

§. 26.

Pošto se daće u naravi imadu unovčiti po ustanovi §. 5. zakona od 10. siečnja 1876. i to:

a) jedno vedro vina s 3 for.;
b) jedan puran sa 60 novč.;
c) jedan kopun ili par pilićah s 30 novč.;
d) jedno svinjče s 2 for.;
e) jedno jaje s 1 novč.;
f) jedan funt lana ili konoplja s 20 novč.,

ima se vriednost dotične kolikoće daćah, izkazana u predidućoj podrubrici (§. 25.) unieti u podrubriku „novčana vriednost“ iznosom novčanim, proračunanim na temelju cienah gore naznačenih.

Kod svih ostalih pod a) do f) nenapomenutih daćah u naravi imadu se uporaviti ciene provizorija zemljarine, svedene na novac austrijanske vriednote, a gdje takovih neima, po cienah onih, koje bude ustanovio zemaljsko-vladni odiel za poslove unutarnje.

§. 27.

Podrubrika daće „u dielu“ opredieljena je u obće za izkazanje svih od dotičnoga posjeda podavat se imajućih daćah u dielu, osobito pak ima se u prvoj podrubrici „kakove su bile“ naznačiti kakvoća dotičnih radnjah, da li su najme

bile vozne ili ručne u gospodarstvene svrhe, ili su obvezanici imali osobno činiti službu pješke ili na konju.

U drugu podrubriku „koliko je bilo danah radnje", ima se uvrstiti kolikoća svih na jednu cielu godinu odpadajućih radnih danah, gdje se razumije samo po sebi, da se ti navodi neimadu činiti samovoljno, nego da moraju biti osnovani na pravnih naslovih.

Ako su pak obvezanici u ime daće u dielu imali možebiti činiti osobito kakovo dielo, ima se takovo jasno opisati u podrubrici „kakove su bile," te podjedno pridodati, koliko obvezanikah i kroz koliko danah bijaše upotrebljeno kod takova djela i tomu shodno izpuniti podrubrika „koliko je bilo danah radnje".

§. 28.

Treća ovamo spadajuća podrubrika „novčana vriednost" ima se izpuniti vriednostnim iznosom izkazanih daćah u dielu, i to imadu se te daće u dielu u onom slučaju, ako jih je bilo slobodno obratit u svrhe gospodarstvene, ponovčiti po cienah urbarskih s 10 kr. novca kovencijalnoga za jedan dan ručne radnje, a s 20 kr. nov. konv. za jedan dan vozne radnje, u protivnom pak slučaju imadu se radnje onih, koji dužnost svoju odslužuju na konju, ponovčiti s 10 kr. nov. konv., a od onih, koji ju odslužuju pješke, sa 6 kr. nov. konv. na dan.

Taj novac ima se preobraćen na austrijansku vriednotu unieti u tu rubriku. —

§. 29.

U četvrtu ovamo spadajuću podrubriku „ukupne daće itd." ima se unieti ukupna novčana vriednost svih, u prvašnjih trih podrubrikah izkazanih i na jednu godinu odpadajućih daćah u novcu, u naravi i u dielu.

§. 30.

Rubrika VI. „uzvratne dužnosti" služi za izkazanje uzvratnih podavanjah onih, koja je posjednik (obvezanik) razteretit se imajućega zemljišta možebit uživao od vlastelinstva (ovlaštenika), a imenito imadu se ta podavanja točno navesti u podrubriki „označenje istih" ter ponovčena po ustanovah predidućih §§. 23. 24. 25. 26 i 28. unieti u bližnju podrubriku „novčana vriednost."

Ako su takova uzvratna podavanja podvržena bila od godine do godine promjeni, imadu se kano i promjenljive daće obvezanikah izkazati u posebnom prilogu.

U prilozih, o kojih je govor u ovom §-u i u §§-ih 24 i 25., imat će se svagda naznačiti broj stavke prijavne tabele, na koju se isti prilozi protežu.

§. 31.

U rubriku VII. „po odbitku vriednosti uzvratnih dužnostih itd." ima se

unieti čista novčana vriednost na jednu godinu odpadajućih daćah, koja preostane po odbitku vriednosti uzvratnih dužnostih.

§. 32.

Ostale tri rubrike VIII. IX. i X. imadu ostati prazne, te će se izpuniti uredovno.

§. 33.

U rubrici IV. obrazca B. „za taj zemljištni posjed odkup pogodjen itd.“ imenito u prvoj podrubrici „kada i pred kojom, ili po kojoj oblasti“ ima se naznačiti vrieme, kada je, kano i ona oblast, pred kojom je sklopljena dobrovoljna odkupna nagoda, a isto tako i glede izvanselištnih zemaljah, glede kojih nije možebiti uspjela dobrovoljna odkupna nagoda, pak je uslied toga količinu odkupnine kano i rokove odplaćivanja ustanovila dotična županijska oblast i eventualno oblasti druge i treće molbe, ima se u tu podrubriku unieti vrieme, kada je, i oblast, po kojoj je ustanovljena odkupnina.

Dobrovoljne odkupne nagode imala je vazda potvrditi županijska oblast, i zato imat će se i to izkazati u toj podrubrici n. pr. 13. srpnja 1869. pred kr. kot. oblasti u Jaski, potvrdjenom po županiji zagrebačkoj pod 24. kolovoza 1869. broj 4280.

§. 34.

U bližnju podrubriku „glavničnim iznosom“ ima se uvrstiti odkupnina to jest glavnica, pogodjena u ime odkupa zemljišta, bivšega daćom obterećena.

Ako su takove dosada još neizplaćene odkupnine prije nego li je uvedena austrijanska vriednota pogodjene u konvencijalnom novcu, imadu se odkupne glavnice reducirati na novac austrijanske vriednote.

§. 35.

U podrubrici „da li, i s kakovimi kamatami“ ima se navesti kamatni postotak, naime 4%, 5% ili 6%, ako je takov bio uslovljen u odkupnoj nagodi, protivni slučaj t. j. ako nebijahu uslovljene nikakove kamate, ima se u toj podrubrici označiti jednostavno potezom (—).

§. 36.

U podrubriku „u obrocih koliko“ ima se uvrstiti onaj ukupni broj obrokah, u koliko se je na temelju nagode ili po oblastnoj presudi imala odkupnina izplatiti po obvezaniku.

§. 37.

U daljoj podrubrici „u obrocih kakovih“ ima se navesti, da li su nagodom ili oblastno ustanovljeni obroci godišnji, polugodišnji ili četvrtgodišnji itd.

§. 38.

Podrubrika „u obrocih, kada dospjevajućih“ služi za uvrštenje vremena, kada je imao dospjeti svaki pojedini platežni obrok n. pr. kod godišnjih obrokah „svakoga 1. siečnja počamši od god. 1870.“ ili kod polugodišnjih „svakoga 1. siečnja i 1. srpnja počamši od g. 1870.“

§. 39.

U rubrici V. „dosada odplaćeno“ odnosno u podrubrikah „u ime glavnice“ i „u ime kamatah“ imat će prijavitelj istinito uvrstiti one novčane iznose, koje je dosada u podmirbu odkupnine odplatio obvezanik kako u ime glavnice, tako i u ime kamatah.

Ako su novčani ti iznosi podmireni u konvencijalnoj vrednoti, imadu se reducirati na austrijansku vrednotu.

§. 40.

Rubrika VI. „ostaje jošte za odplatiti“ odnosno nje podrubrike „ u ime glavnice“ „u ime kamatah“ i „ukupno“ neimadu se izpuniti, jer će njih izpunjenje sliediti kod verifikacijalne razprave po urbarsko-odkupnom povjereniku.

Isto tako ima prazna ostati rubrika VII. „podpis stranakah itd.“ jer će tako ovlaštenik (prijavitelj), kano i obvezanik, ako se budu sporazumjeli, da glede neizplaćene jošte odkupnine posreduje zemlja, imati u istoj rubrici to svoje sporazumljenje podkriepiti svojimi podpisi prigodom verifikacije.

§. 41.

Rubrika „opazka“ kako u obrazcu A, tako i u obrazcu B, ima se upotrebiti u obće za kratak opis svih okolnostih, koje su kadre bitno razjasniti podatke, sadržane u prijavnih tabelah, ter pobliže izkazati pravne odnošaje, na temelju kojih se bude tražila i ustanovit imala odkupnina.

Ako su medjutim takovi podatci jur sadržani u prilozih, pomenutih u §§. 24. 25. i 30. ovoga naputka, dovoljno je, da se prijavitelj u kratko na nje pozove u opazci s riečmi: „vidi prilog k ovoj stavci.“

Ako su takovi podatci kod više zemljištnih posjedah jedni te isti, nije od potrebe ino, nego pozvati se jednostavno na prediduća već razjasnjenja, i to označenjem dotičnoga tekućega broja prijavne tabele.

Ako su podatci, izkazani glede osjekah u prilozih (§§. 24. 25. 30.) kod više prijavnih stavakah posve jednaki, dovoljno je ako se prijavitelj u opazci samo pozove na onu stavku, za koju su osječna proračunanja u prilogu izkazana, nije dakle u tom slučaju od potrebe izkazivati za svaku stavku slično proračunanje.

Ako je koja daća prieporna, može ovlaštenik takovu daću prijaviti onako, kako misli, da ju je pravno tražiti vlastan, nego u tom slučaju mora svagda naznačiti u opazci, da je ta daća prieporna.

§. 42.

Lakšega pregleda radi i u svrhu, da se bude likvidiranje moglo obaviti što brže, moraju biti prijave sastavljene posve jednoliko.

Toga radi, i da se ovlaštenikom olakša posao prijavljivanja, dala je kr. zemaljska vlada od priloženih obrazacah naštampati dovoljan broj bjelicah (blanquettah) koje se mogu nabaviti načinom u oglasu navedenim.

§. 43.

Izmedj svake stavke prijavne tabele mora se ostaviti prostor od najmanje jednoga palca u svrhu, da bude urbarsko-odkupni povjerenik u stanju, ako li se zato pokaže potreba, izpraviti podatke, sadržane u stavkah prijavne tabele.

§. 44.

Ako prijavna tabela ili koj prilog sastoji iz više arakah, imadu se svi arki sašiti i povučen kroz njih konac ili vrpca providiti pečatom prijavitelja.

§. 45.

Svaki prijavni operat ima se predati posebnim podneskom, u kojem se imadu razjasniti okolnosti sliedeće:

1) U kratko imadu se naznačiti pravni naslov, na temelju kojega prijavitelj, ako je privatni vlastelin, drži ovlašteno dobro, kano i osobiti glede toga dobra postojeći odnošaji, n. pr. posjeduje dobro uslied darovanja kraljevskoga, uslied sudbene uručbene izprave od dana . . . . uslied kupovnoga ugovora, sklopljena s N. N. pod danom . . . . ili zakoniti je i faktični posjednik uslied založnoga ugovora, sklopljena na 32 godine medju N. N. i N. N. dne 1. siečnja 1848. do 1. siečnja 1879.

2) S prijavnim operatom imadu se podnieti u izvoru ili vidimovanu prepisu sudbeni dekreti ili punomoćja onih osobah, koje za ovlašteno dobro čine prijavu; napokon

3) ima prijavitelj naznačiti one izprave, na koje se kani pozvati za dokazanje podatakah i navodah, sadržanih u prijavi, i koje se izprave nenalaze u njegovih, nego u rukuh javne oblasti, ili u rukuh treće osobe, ter ima u tom slučaju kako ovu, tako i onu imenom navesti.

U Zagrebu 1. kolovoza 1876.

Ivan **Mažuranić** s. r., ban.

Obrazac A.

Županija po teritor. granicah prije 1848.	**Sadašnja podžupanija**
....	....
Obćina urbarska	**Sadašnja politička obćina**
....	....

Broj ....

Prijavna tabela

o

.... zemaljah, spadajućih k ovlaštenomu dobru .... glede kojih rad odkupa nisu još dosada sklopljene pravno-valjane nagode, niti su glede istih ustanovljene odkupnine po oblasti.

	Prezime	Ime	Stališ	Obitalište
ovlaštenika				
njegova punomoćnika				
zastupnika zakonito pozvanoga za prijavu				

Suposjednici ovih berivah jesu
po dielovih individualnih:
nepodieljeno:

I.	II.	III.											IV.			
		Označenje zemljištnoga posjeda														Nazna-
						u gruntovnici				po površju						
Tekući broj	Zemljištnoga posjednika prezime i ime, obitalište i kućni broj	po svojstvu urbarskom i mjestnom nazivu	po broju urbarske tabele ili odnosnoga urb. popisa	po broju zadnjega komputa	po broju zadnjega vlastelinskoga regista	občine porezne	po broju grunt. zapisnika	po broju gruntovničke parcele	po vrsti gojitbe	ralih po 1600 □ hv.	□ hvati	kopačah po 100 □ hv.	Pravni naslov daćah, koje su se imale podavati od toga zemljištnoga posjeda	u novcu po osjeku od jedne godine u a. vr. f.	n.	u nara- osjeku dne go- označenje istih
						na primjer										
1	**Kovačić** Gjuro iz Novog-sela k. br. 8.	činženo „Zajica“	—	10	11	Novo-selo	12	201	oranica	1	300	—	činženi list od 21. studen. 1832.	1	60	2 kopuna 1 fnt. lana
				„	„		„	202	livada	—	800					
									i t. d. stavke od svih u jednoj urbarskoj							
						ili na primjer										
1	**Boginić** Josip iz Okuja k. br. 2.	remanencijalna zemlja	1 i 4	1 i 4	—	Vukovina	20	—	oranice 3 6/8 urb. ralih 1300□ hvat.	3	75	—	Consignatio fundorum a redintregatione remansorum, a quibus praestationes obveniunt dto. 29. 8. 1808.	—	—	—
									i t d. stavke od svih u jednoj urbarskoj							

V.								VI.			VII.		VIII.		IX.		X.		XI.
čaj daćah								Uzvratne dužnosti			Po odbitku vriednosti uzvratn. dužnostih ostaje čista vriedn. godišnjih daćah u a. vr.		Iznos odkupne glavnice, proračunan 20-struko po čistoj novčanoj vriednosti godišnjih podavanjah u a. vr.		Iznos odbit imajuće se šestine u a. vr.		Iznos odpadajuće odkupne glavnice u a. vr.		OPAZKA
vi po od jedine		u dielu od jedne godine				ukupne daće u novcu, u naravi i u dielu, odpadajuće na jednu god. po novčanoj vriedn. u a. v.		označenje istih	novčana vriednost u a. vr.										
novčana vried. u a. v.		kakove su bile	koliko je bilo danah radnje	novčana vried. u a. v.															
f.	n.			f.	n.	fr.	n.		f.	n.	fr.	n.	fr.	n.	f.	n.	f.	n.	
— —	60 20	ručni težaci u gospodarstvene svrhe po 10 novč. konv. novca	8	1	40	3	80	2 hvata hrastovih ogrjevnih drvah, koje si je mogao u vlastelinskoj šumi useći i izvesti po 60 novč.	1	20	2	60							dolazi u izvidnici pod st. br. 82. dolazi u odnos. zapis. pod st. br. 70.
obćini nalazećih se činženih zemaljah.																			
—	—	ručna tlaka (robota) u gospodarstvene svrhe po 10 novč. konv. novca	14	2	45	2	45	—	—	—	2	45							dolazi u likvid. zapis. pod st. br. 100.
obćini nalazećih se remanencijalnih zemaljah.																			

Obrazac B.

Županija po teritor. granicah prije 1848.	**Sadašnja podžupanija**
....	....
Obćina urbarska	**Sadašnja politička obćina**
....	....

Broj ....

Prijavna tabela

o

.... zemaljah, spadajućih k ovlaštenomu dobru ....
glede kojih su rad odkupa daćah već sklopljene pravno-valjane nagode, ili su odkupnine ustanovljene po oblasti.

	Prezime	Ime	Stališ	Obitalište
ovlaštenika				
njegova punomoćnika				
zastupnika zakonito pozvanoga za prijavu				

Suposjednici ovih berivah jesu
po dielovih individualnih jesu:
nepodieljeno:

I.	II.	III.											IV.			
		Označenje zemljištnoga posjeda											Za taj zemljištni posjed godom ili glede izvansek			
						u gruntovnici				po površju						
Tekući broj	Zemljištnoga posjednika prezime i ime, obitalište i kućni broj	po svojstvu urbarskom i mjestnom nazivu	po broju urbarske tabele ili odnosnoga urb. popisa	po broju zadnjega komputa	po broju zadnjega vlastelinskoga registra	občine porezne	po broju grunt. zapisnika	po broju gruntovničke parcele	po vrsti gojitbe	ralih po 1600 □ hv.	□ hvati	kopačah po 100 □ hv.	kada i pred kojom, ili po kojoj oblasti	glavničnim iznosom u a. vr. fr.	n.	da li i s kakovimi kamatami
					na primjer											
1	**Habadija** Janko iz Ivančićah k. br. 20.	gorno „Goli-vrh“	—	—	30	Sv. Ana	170	451	vinograd	1	200	18	pred kotar. oblasti u Jaski dne 12. srpnja 1872. br. potvrdjenom po županijskoj oblasti u Zagrebu pod 12. stud. 1872. br.	300	—	5%
			—		„		„	452	kolosjek	—	600	—		—	—	

i t. d. stavke od svih u jednoj urbarskoj

odkup pogodjen dobrov. na zemaljah odredjen oblastno			V.				VI.						VII.	VIII.
u obrocih			Dosada odplaćeno				Ostaje jošte za odplatiti						Podpis stranakah, da su se sporazumile o tom, da zemlja posreduje glede neizplaćene još odkupnine	OPAZKA
koliko	kakovih	kada dospievajućih	u ime glavnice u a. vr.		u ime kamatah u a. vr.		u ime glavnice u a. vr.		u ime kamatah u a. vr.		ukupno u a. vr.			
			fr.	n.	fr.	n.	fr.	n.	fr.	n.	fr.	n.		
6	godišnjih — po 50 for. na obrok	svakoga 1. siečnja počamši od godine 1873. do uključivo 1878.	150	—	22	50								dolazi u nagodbenom zapisniku pod st. br. 28.
obćini nalazećih se gornih zemaljah.														

Br. 66.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 15. kolovoza 1876. br. 3097.,

kojim se izpitnomu povjerenstvu za učiteljsku službu na gradjanskih školah dozvoljuje poraba posebnoga pečata.

Kr. zemaljsko-vladni odjel za bogoštovje i nastavu obnašao je izpitnomu povjerenstvu za učiteljsku službu na gradjanskih školah dozvoliti porabu posebnoga pečata s napisom: „kr. izpitno povjerenstvo za učiteljsku službu na gradjanskih školah“.

Prama tomu mienja se §. 33. naredbe rečenoga kr. zemaljsko-vladnoga odjela od 30. studenoga 1875. br. 5071.

Ivan **Mažuranić**, s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXV.

Izdan i razposlan dne 18. rujna 1876.

Br. 67.

Zakonski članak XIX.:1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se trgovačkoga ugovora, sklopljena medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom rumenskom dne 22. lipnja 1875.

(Potvrdjen 24. svibnja 1876. Proglašen u kući zastupnikah 3., a u kući velikašah 10. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak,

tičući se trgovačkoga ugovora medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom rumenskom dne 22. lipnja 1875. sklopljenoga.

Trgovačka konvencija medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom rumenskom sklopljena i u Beču dne 22. lipnja 1875. podpisana, prihva-

tivši ju sabor državni i potvrdivši ju zatim ugovarajuće stranke obe, uvršćuje se ovim medju zakone državne.

Konvencija ta glasi:

Le Gouvernement de Sa Majesté l' Empereur d'Austriche, Roi de Bohème etc. et Roi Apostolique de Hongrie et

le Gouvernement de Son Altesse le Prince de Roumanie, également animés du désir d'étendre et de développer les relations commerciales entre leurs Etats respectifs, ont résolu de conclure à cet effet une Convention et ont nommé pour leurs Plénipotentiaires savoir:

Sa Majesté l' Empereur et Roi le Sieur Jules Comte Andrássy de Csik-Szent-Király et Kraszna-Horka, Son Conseiller intime, Ministre de Sa Maison et des affaires étrangères, Grand-Croix de l'Ordre de St. Etienne etc. etc. et

Son Altesse le Prince de Roumanie le Sieur George Costaforu, Son Agent diplomatique, Grand-Croix de'lOrdre de François-Joseph etc. lesquels, après s' être communiqué leurs pleins pouvoirs trouvés en bonne et due forme sont convenus des articles suivants:

Vlada Njegova Veličanstva cesara austrijskoga, kralja českoga i t. d. i apostolskoga kralja ugarskoga i

Vlada Njegove Visosti kneza rumenskoga, imajuć jednakim načinom želju, da razšire i razviju odnošaje trgovačke medju dotičnimi državami Svojimi odlučiše sklopiti u tu svrhu trgovačku konvenciju, ter imenovaše punomoćnici Svojimi:

Njegovo Veličanstvo cesar i kralj Gospodina Julija grofa Andrássya od Csik-Szent Kiralya i Kraszne Horke, Svojega tajnoga savjetnika, ministra kuće Svoje i poslovah izvanjskih, velekrsta reda sv. Stjepana itd. itd.

Njegova Visost knez rumenski Gospodina Gjorgja Costaforu, Svojega agenta diplomatičkoga, velekrsta reda Franje Josipa,

koji, priobćivši si medjusobno punomoćja svoja, obnadjena u dobroj i valjanoj formi izdanimi, ugovoriše članke sliedeće:

I.

Il y aura pleine et entière liberté de commerce et de navigation entre les sujets de la Monarchie austro-hongroise et ceux de la Principauté de Roumanie qui pouront les uns et les autres s' etablir librement dans le territoire de l'autre Etat. Les sujets de Sa Majesté l'Empereur et Roi en Roumanie et les sujets de Son Altesse le Prince de Roumanie en Autriche-Hongrie, soient qu'ils s'établissent dans les ports, villes ou lieux quelconques des deux territoires, soient

I.

Medju podložnici austrijsko-ugarske monarkije i podložnici kneževine rumenske vladati će podpuna sloboda trgovine i brodarenja, i isti podložnici i jedni i drugi biti će vlastni nastaniti se bez zaprieke u području druge države. Podložnici Njegova Veličanstva cesara i kralja neće u Rumeniji, a podložnici Njegove Visosti kneza rumenskoga u Austro-Ugarskoj, bili oni nastanjeni u lukah, gradovih ili inih koje god vrsti mjestih obih državah, ili se tamo zadržavali pri-

qu'ils y résident temporairement, ne seront pas soumis, dans l'exercice de leur commerce et de leur industrie, à des droits, impôts, taxes ou patentes sous quelque dénomination que ce soit, autres ni plus élevés qui ceux que seront perçus des nationaux; les privilèges, exemptions, immunités et faveurs quelconques dont jouiraient, en matière de commerce et d'industrie les sujets d'une Hautes Parties contractantes seront communs aux sujets de l'autre.

Il est entendu que par cette disposition on n'a pas voulu déroger aux lois et ordonnances en vigueur dans les Etats des deux Hautes Parties contractantes et applicables à tous les étrangers en général:

1-o En Autriche-Hongrie, aux lois relatives au commerce de colportage et à l'exercice de la pharmacie, et

2-o en Roumanie aux lois et prescriptions concernant la probibition d'acquérir et de posséder des biens immeubles ruraux (voir art. IV.).

II.

Les négociants, les fabricants et les industriels en général, qui pourront prouver d'avoir acquitté dans le pays où ils résident, les droits et impôts nécessaires pour l'exercice de leur commerce ou de leur industrie ne seront soumis a ce titre, à aucun droit ou impôt ultérieur dans l' autre pays, lorsqu' ils voyageront ou feront voyager leurs commis ou agents, soit avec, soit sans echantillons, dans l'intérêt exclusif du commerce ou de l'industrie qu'ils exercent, et à l'effet de faire des achats ou de recevoir des commissions.

Les sujets des Etas contractans seront réciproquement traités comme les

vremeno, biti podvrženi pri tjeranju trgovine svoje ili obrta svojega inim, niti većim porezom, daćam ili pristojbam, kojega god bilo naziva, nego se bude pobiralo od sunarodnjakah; povlastice, polaštice, slobodnosti i pogodnosti kojegod bilo vrsti, koje uživaju podložnici ugovarajućih visokih stranakah koje, pripadat će u dio takodjer i podložnikom druge ugovarajuće stranke.

Razumieva se, da odredbom tom nije namjenjeno narušiti valjanost zakonah i naredbah obstojećih u državah obih visokih ugovarajućih stranakah, valjanih za sve inozemce u obće, i to:

1. u austrijsko-ugarskoj monarkiji zakonah i naredbah glede kućarenja i tjeranja ljekarničtva i

2. u Rumeniji zakonah i propisah, tičućih se zabrane kupovanja i posjeda nepokretnih dobarah seoskih (vidi IV. članak).

II.

Trgovci, tvorničari i obrtnici u obće, koji budu mogli dokazati, da su u državi, gdje su nastanjeni, namirili poreze i podanke, ustanovljene za tjeranje trgovine i obrtnosti njihove, neće pod tim naslovom biti podvrgnuti nikojemu dalnjemu porezu ili podanku u području druge ugovorne države, putujuć oni sami, ili njihovi pomoćnici ili poslovodje, bilo to s muštrami robe ili bez tih muštrah u izključivom interesu trgovine ili obrtnosti, koju tjeraju, ter u namjeri kupovanja ili sabiranja naručbinah.

S podložnici ugovarajućih državah, biti će uzajamno postupano kao s podlo-

nationaux, lorsqu'ils se rendront d'un pays à l'autre pour visiter les foires et marchés, dans le but d'y exercer leur commerce et d'y débiter leurs produits.

Les sujets d'une des Hautes Parties contractantes, qui exercent le métier de charretiers entre les divers points des deux territoires ou qui se livrent à la navigation soit maritime, soit fluviale, ne seront soumis, par rapport à l'exercice de ces métiers et industries, à aucune taxe industrielle ou spéciale sur le territoire de l'autre.

Aucune entrave ne sera apportée à la libre circulation des passagers et les formalités administratives relatives aux documents de voyage, seront restreintes aux strictes exigences du service public au passage des frontières.

III.

Le sujets de chacune des deux Hautes Parties contractantes seront exempts, sur le territoire de l'autre, de tout service militaire, sur terre et sur mer, tant dans la troupe régulière que dans la milice et la garde nationale. Ils seront dispensés également de toute fonction officielle obligatoire, judiciaire, administrative ou municipale, du logement militaire, de toute contribution de guerre, de toute réquisition ou prestation militaire de quelque sorte que ce soit, hormis cependant les charges attachées à la possession ou à la location de biens immeubles ainsi que les prestations ou réquisitions militaires auxquelles sont soumis tous les nationaux en leur qualité de propriétaires ou de locataires d' immeubles.

žnici domaćimi, kada s namjerom, da tjeraju trgovinu i razprodaju proizvode svoje, dodju iz jedne države u drugu na sajmove.

Podložnici obih visokih stranakah ugovarajućih, tjerajući obrt vozarski medju raznimi mjesti obih područjah, ili se baveći brodarstvom, budi pomorskim, budi na riekah, neće biti radi tjeranja toga zanata ili obrta u području druge ugovarajuće stranke podvrženi nikojim pristojbam obrtničkim ili inim posebne vrsti koje.

Slobodnomu prolazu putnikah neće se stavljati zapriekah nikojih, ter formalnosti administrativne glede izpravah putničkih biti će omedjašene na stroge zahtjeve javne službe u obziru prelaza granice.

III.

Podložnici obih ugovarajućih visokih stranakah biti će u području druge ugovarajuće stranke prosti od svake službe vojničke, bilo na kopnu ili na moru, koli u urednoj vojski, toli u narodnoj obrani i narodnoj straži. Isto tako biti će oni oslobodjeni od svakoga obveznoga službovanja sudbenoga, administrativnoga ili municipalnoga, od ukonačivanja vojske, od svih ratnih podanakah, od svakih rekvizicijah ili daćah vojničkih, koje god one bile vrsti izuzimajuć ipak podatke, obterećujuće posjed ili najam dobarah nepokretnih, kao i podatke i rekvizicije vojničke, kojim su podvrženi svi domaći podložnici kao posjednici ili najamnici dobarah nepokretnih.

Ils ne pourront être assujettis, ni personnellement, ni par rapport à leurs meubles ou immeubles, à d'autres devoirs, restrictions, taxes ou impôts qu'à ceux auxquels seront soumis les nationaux.

Oni se neće moći podvrgavati, niti osobno niti gled› pokretninah ili nepokretninah njiho‹ih, inim dužnostim, stegam, pristojban ili daćam, nego što su nametnute ta›odjer i domaćim podložnikom.

IV.

Les Roumains en Autriche-Hongrie, et les Autrichiens et Hongrois en Roumanie auront réciproquement le droit d'aquérir et de posséder des biens de toute sorte et de toute nature, meubles ou immeubles, et en pourront librement disposer par achat, vente, donation, permutation, contrat de mariage, testament, héritage et par quelqu' autre acte que ce soit, aux mêmes conditions que les nationaux sans payer des droits, contributions et taxes autres ou plus élevés que ceux auxquels sont soumis les nationaux en vertu des lois (voir art. I.).

IV.

Rumerki će podložnici u austrijsko-ugarskoj ıonarkiji, a austrijsko-ugarski podložnic u Rumeniji imati uzajamno pravo kuovanja i posjedovanja dobarah svake ısti i naravi, pokretnih i nepokretnih moći će s njimi slobodno razpolaga kupnjom, prodajom, poklonom, mienijem ženitbenim ugovorom, oporuko› nasljedstvom i inim pravnim činom koj od bilo vrsti, pod istimi uvjeti, kao i maći podložnici, nebuduć dužni plaća porezah, podanakah i pristojbah inih ivećih, nego se pobiru u smislu zakona podložnikah domaćih (vidi I. članak)

V.

Les deux Hautes Parties contractantes prennent l'engagement de n'e pêcher le commerce réciproque de l's sujets par aucune prohibition d'impatation ou de transit.

Toutefois ne sont pas soumi ces dispositions les articles suivants: tabac sous toutes ses formes, le sel, lermes, la poudre et les munitions de gre. Ne sont pas compris dans cette triction les fusils, pistolets et armes dommerce avec les objets et cartouch indispensables à leur usage.

Des mesures prohibit pourront également être prises:

1-o, par égard à la ice sanitaire et surtout dans l'intérêt la santé pu-

V.

Visoke ugovarajuće stranke obe uzimaju na sebe obveznost, da neće priečiti trgovinu medjusobnu podložnikah svojih nikakovom zabranom uvoza, izvoza ili provoza.

Odredba ta neproteže se ipak na robu sliedeću: duhan u svakom obliku, sol, oružje, . pušćani prah i bojnu džebanu.

Ta stega neproteže se na puške, pištolje i oružje običnoga prometa sa spadajućimi k njim bezuvjetno predmeti i naboji.

Zabrana se ipak može odrediti:

1. iz obzira zdravstvenoga redarstva, ter naročito u interesu javnoga zdravstva

lique et conformément aux principes internationaux adoptés à ce sujet, et

2-o, dans des circonstances exceptionelles par rapport aux provisions de guerre.

Aucune des deux Hautes Parties contractantes ne soumettra l'autre à une prohibition d'importation ou d'exportation qui n'aurait pas été applicable dans les mêmes circonstances, à toutes les autres nations.

VI.

Quant au montant, a la garantie et à la perception des droits d'importation et d'exportation, ainsi que par rapport au transit, chacune des deux Hautes Parties contractantes s'engage à faire profiter l'autre de toute faveur, de tout privilége ou abaissement dans les tarifs des droits, à l'importation ou à l' exportation des articles mentionnés ou non dans la présente Convention, que l'une d'elles pourrait accorder à une tierce Puissance. Toute faveur ou immunité concédée plus tard a un tiers Etat, sera étendue immédiatement, sans condition et par ce fait même, à l'autre Partie contractante.

Les dispositions qui précèdent, ne s' appliquent point

1-o aux faveurs actuellement accordées au qui pourraient étre accordées ultérieurement à d'autres Etats limitrophes pour faciliter la circulation sur les frontières, et

2-o aux obligations imposées à l'une des deux Hautes Parties contractantes par des engagements d'une union douanière déja contractés ou qui pourrait l'être à l'avenir.

i primjerno načelom internacijonalnim, poprimljenim u tom pogledu, i

2. u okolnostih izvanrednih, što se tiče ratnih potrebštinah.

Ugovarajućih visokih stranakah nikoja neće nametati drugoj stranki uvoznih ili izvoznih zabranah, koje u istih okolnostih neimaju valjanosti glede svih ostalih narodah.

VI.

Što se tiče iznosa, osiguranja i pobiranja uvoznih i izvoznih ter provoznih pristojbah, obvezuju se obe visoke ugovarajuće stranke, da će si glede uvoza i izvoza robe, u ovoj konvenciji naznačene ili nenaznačene, medjusobno dozvoliti užitak svake pogodnosti, svakoga preimućtva i svakoga obaljenja pristojbenih tarifah, što bi jih ugovarućih stranakah koja dozvolila trećoj kojoj vlasti.

Svaka pogodnost ili slobodnost, koja bude kašnje dozvoljena trećoj državi kojoj, biti će bezuvjetno i samim tim činom neposredno protegnuta na drugu stranku ugovarajuću.

Sada navedene odredbe neprotežu se:

1. na pogodnosti sada jur dozvoljene ili u buduće dozvoliti se imajuće inim državam pograničnim radi olakšanja prometa na granici, i

2. na obveznosti prinadležeće ugovarajućih visokih stranakah kojoj ugovori glede carinskoga saveza dosada sklopljenimi ili imajućimi se sklopiti u buduće.

VII.

Les produits du sol et de l'industrie de la Roumanie qui seront importés dans la Monarchie austro-hongroise et qui sont destinés soit à la consommation, soit à l'entreposage, soit à la réexportation, soit au transit, y seront soumis au même traitement et ne seront passibles des droits ni plus élevés, ni autres que les produits de la nation la plus favorisée.

VII.

Proizvodi tla ili obrtnosti rumenske, koji budu uvažani u austrijsko-ugarsku monarkiju, ter su opredjeljeni budi za potrošak, budi za skladanje, budi za opetni izvoz, budi za provoz, biti će tamo podvrgnuti istomu postupku i neće se na njih udarati carinske pristojbe, niti veće niti ine, nego na proizvode naroda uživajućeganajveću pogodnost.

VIII.

Les objets de provenance ou de manifacture autrichienne ou hongrois seront ex portés vers la Roumanie en franchise de droits de douane à l'exeption des articles grevés d'un droit de sortie vis-à-vis des nations les plus favorisées.

VIII.

Proizvodi tla ili obrtnosti austrijske ili ugarske izvažati će se u Rumeniju prosti od carinskih pristojbah, izuzimajuć predmete, koji su i naprama narodom uživajućim najveću pogodnost podvrženi izvoznoj pristojbi carinskoj.

IX.

Les objekts de provenance ou de manufacture autrichiene ou hongroise énumérés dans le Tarif A) joint à la présente Convention, et importés par terre ou par mer en Roumanie, y seront admis libres de tout droit d'entrée.

Les objets de la même provenance ou de manufacture énumérés dans le Tarif B) annexe à la présente Convention, et importés par terre ou par mer en Roumanie, y seront admis moyennant l'acquittement des droits d'entrée, indiqués dans le dit Tarif, y compris tous les droits additionnels.

Les objets et produits de provenance ou manufacture autrichienne ou hongroise qui ne sont pas énumérés dans les Tarifs A) ou B) seront assujettis, à leur entrée en Roumanie, au paiment d'un droit unique d'importation de 7% de leur

IX.

Predmeti proizvoda ili rukotvora austrijskoga ili ugarskoga, naznačeni u tarifi, konvenciji ovoj pod A.) priloženoj, biti će prigodom uvoza na kopnu ili na moru u Rumeniju pripušteni prosti od svake pristojbe carinske.

Predmeti istoga proizvoda ili rukotvora, izbrojeni u tarifi, konvenciji ovoj pod B.) priklopljenoj, biti će pri uvozu na kopnu ili na moru u Rumeniju pripušteni uz naplatu uvoznih pristojbah, naznačenih u tarifi toj, i sadržavajućih u sebi jur sve takodjer dodatne pristojbe.

Predmeti i proizvodi u austrijsko-ugarskoj monarkiji proizvedeni ili rukotvoreni, koji nisu izbrojeni u tarifah A.) ili B.), biti će podvrženi pri uvozu u Rumeniju jedinstvenoj pristojbi uvoznoj, činećoj 7% vriednosti njihove u mjestu,

valeur au lieu d'origine et fixés conformément aux articles XII. á XVII. de la présente Convention. Dans le paiement de ce droit de 7% seront compris tous les droits additionnels.

Il est etendu que les droits ad valorem, seront remplacés d'un commun accord, aussitôt et autant que faire se pourra, par des droits specifiques à acquitter au poids et à calculer également à raison de 7%.

Jusqu'â ce que cette réduction soit effectuée, les importateurs autrichiens et hongrois auront la faculté de choisir entre les droits ad valorem prévus par la présente Convention et le droits spécifiques à acquitter au poids ou au nombre et arrêtés soit par un tarif roumain général, soit par une Convention spéciale conclue avec une tierce Puissance.

gdje su proizvedeni, ter imajućoj se ustanoviti primjerno odredbam XII.—XVII. članka ove konvencije. U pristojbi toj od 7% sadržane će biti sve pristojbe dodatne.

Uglavljeno je, da će na mjesto pristojbe polag vriednosti medjusobnim dogovorom biti, čim i u koliko to moguće bude, stavljene pristojbe polag težine, koje će se takodjer računati imati sa 7%

Dok bude izvedena ta redukcija, stajati će uvažateljem austrijskim i ugarskim na volju izbor medju pristojbami polag vriednosti, ustanovljenimi u ugovoru ovom i posebnimi pristojbami imajućimi se platiti polag težine ili komada, opredjeljenimi budi u obćenitoj tarifi rumenskoj, budi posebnom konvencijom, sklopljenom s trećom vlasti kojom.

X.

Il sera prélevé en Roumanie sur les marchandises de toute nature exportées par terre ou par mer de la Principauté roumaine dans la Monarchie austro-hongroise à leur sortie et à titre d'engregistrement, les droits spécifiés dans le Tarif roumain, des droits de sortie, promulgué par Son Altesse le Prince de Roumanie, en date de Sinaïa, 6 Août 1872.

Il est bien entendu que les droits de sortie en question ne depasseront jamais un pour cent de la valeur des marchandises exportées.

Cette disposition n'est pas applicable dans les cas prévus par l'art. XVIII. de cette Convention.

Seront également exempts de ce droit de sortie, hormis les articles indiqués

X.

Od robe svake vrsti, izvažane kopnom ili na moru iz rumenske kneževine u austrijsko-ugarsku monarkiju, pobirati će se u Rumeniji, prigodom izstupa iste robe, u ime registrovanja pristojbe, potanko naznačene u tarifi rumenskoj izvoznih pristojbah, koju je izdala Njegova Visost knez rumenski u Sinaia-i dne 6. kolovoza 1872.

Razumieva se ipak, da te izvorne pristojbe neće nikada iznašati preko jednoga postotka od vriednosti robe, što se izvaža.

Odredba ova neima uporave u slučaju naznačenom u XVIII. članku konvencije ove.

Isto tako izuzima se od te izvozne pristojbe, osim predmetah naznačenih jur

déjà dans le susdit Tarif, les articles énumérés dans le Tarif C) joint à la présente Convention.

Le Gouvernement roumain se réserve en outre de frapper les drilles et chiffons, rognures de papier et maculature exportés de la Roumanie, des mêmes droits de sortie, auxquels ces mêmes objets seraient soumis à l'exportation de l'Autriche-Hongrie.

XI.

Les marchandises de toute nature venant de l'un des deux territoires ou y allant, seront réciproquement exemptes dans l'autre de tout droit de transit, soit qu'elles transitent directement, soit que, pendant le transit, elles doivent être dé chargées, déposées et rechargées.

XII.

Les droits ad valorem dans les cas, où la présante Convention les prévoit, seront calculés d'aprés la valeur au lieu de provenance de l'objet importé, augmentés des frais de transport, d'assurance et de commission nécessaires pour l'importation dans l'un des deux territoires jusqu' à la frontière.

L'importateur devra joindre à sa déclaration écrite, constatant la valeur de la marohandise importée une facture indiquant le prix réel et émanant du fabricant ou du vendeur.

XIII.

Des certificats d'origine seront exigés par les deux Hautes Parties contractantes pour établir l'orgine nationale de certaines marchandises importées ou exportées et désignées d'un commun accord.

u tarifi gore spomenutoj, roba izbrojena u tarifi pod C., konvenciji ovoj priklopljenoj.

Vlada rumenska priuzdržanje si osim toga na izvažane iz Rumenije prnje, dronjke, papirske odpadke i makulaturu udariti iste izvozne pristojbe, kojim će ti predmeti biti podvrženi pri izvozu iz austrijsko-ugarske monarkije.

XI.

Roba svake vrsti, dolazeća iz obih področjah kojega, ili tamo iduća, biti će uzajamno u drugom području izuzeta od svake provozne pristojbe, prolazila ista roba upravo, ili se imala za provažanja stovarivati, skladati i opet tovariti.

XII.

Pristojbe polag vriednosti računati će se u slučajih, gdje to odredjuje konvencija ova, polag vriednosti uvažanih predmetah u mjestu proizvadjanja, uz dodatak dopremnih, asekuracionalnih i kokomisionalnih troškovah, uloženih pri uvozu do granice ugovarajućih stranakah koje.

Uvažatelj imat će pismenoj svojoj prijavi, izkazujućoj vriednost uvažene robe, priložiti račun tvorničara ili prodavatelja naznačujući realnu cienu.

XIII.

Izkaz izvora robe zahtievati će visoke stranke ugovarajuće u svrhu, da se može konstatovati narodni proizticaj stanovite uvažene ili izvažane robe, naznačene obostranim sporazumkom. U svrhu

A cet effet l'importateur devra présenter à la douane de l'autre pays soit une déclaration officielle faite devant un magistrat siégeant au lieu d'expédition, soit un certificat délivré par le Chef du service des douanes du bureau d'exportation, soit un certificat délivré par les Agents consulaires du pays dans lequel l'importation doit être faite et qui résident dans les lieux d'expédition ou dans les ports d'embarquement. La facture des marchandises en question présentée au bureau de douane respectif pourra exceptionellement tenir lieu du certificat d'origine.

XIV.

Si la douane, dans les 24 heures après que la déclaration lui sera présentée, juge insuffisante la valeur déclarée, elle aura le droit de retenir les marchandises en payant à l' importateur le prix déclaré par lui, augmenté de 10%. Ce paiement devra être effectué dans les quinze jours qui suivront la déclaration et les droits, s'il en a été perçu seront en même temps restitués.

XV.

L'importateur, contre lequel la douane de l'un des deux Pays voudra exercer le droit de préemption stipulé par l'article précédent, pourra dans les huit jours après que la décision de la douane à ce sujet lui aura été communiquée, s'il le préfère, demander l'estimation de la marchandise par des experts. La même faculté appartiendra à la douane lorsqu'elle ne jugera pas convenable de recourir immédiatementà la préemption; seul-

tu imati će uvažatelj predložiti carinskomu uredu druge ugovarajuće stranke budi službenu izjavu oblasti stolojuće u mjestu ekspedicije, budi svjedočbu uredujućega predstojnika carinskoga ureda države, iz koje se čini izvoz, budi svjedočanstvo agentah konzularskih države, u koju se imade učiniti uvoz, stolujućih budi u mjestu proizvadjanja, budi u luki gdje se roba krca. Račun vrhu robe u pitanju stojeće, predložen dotičnomu carinskomu uredu, može iznimice zamieniti izkaznicu izvoza robe.

XIV.

Ako carinski ured za 24 sata, računajuć, kako mu je predana deklaracija, obnadje deklarovanu vriednost nedovoljnom, biti će on vlastan pridržati robu, plativši uvažatelju deklarovanu cienu uz pridodatak 10%.

Izplata ta imade se učiniti iza 14 danah, sliedećih iza dana deklaracije, ter će se za istoga roka imati povratiti pristojbe, što su možebiti za robu jur plaćene.

XV.

Uvažatelj, naprama kojemu bi carinski ured ugovarajućih visokih stranakah koje htio poslužiti se pravom prekupa, uslovljenoga u članku predidućem, biti će vlastan osam danah, prije nego mu se izda odluka carinskoga ureda glede predmeta, ako to voli, potražiti da robu prociene vještaci. Isto pravo pripada carinskomu uredu, kada on nenalazi primjernim odmah prekupiti robu, samo će ured isti odluku svoju glede te vještačke

ment elle devra communiquer à l'importateur sa décision, à l'égard de cette expertise, dans les 24 heures après qu'il lui aura présenté sa déclaration.

procjene imati priobćiti za 24 sata uvažatelju, kako on predloži deklaraciju svoju.

XVI.

Si l'expertise constate que la valeur de la marchandise ne dépasse pas de 5% celle qui est déclarée, par l'importateur le droit sera perçu sur le montant de la déclaration.

Si la valeur depasse de 5 pour cent celle qui est déclarée, la douane pourra, à son choix, exercer la préemption ou percevoir le droit sur la valeur déterminée par les experts.

Ce droit sera augmenté de 50 pour cent, à titre d' amende, si l'évaluation des experts est de dix pour cent supérieurre à la valeur déclarée.

Les frais d'expertise seront supportées par le déclarant, si la valeur déterminée pau la décision arbitrale excède de 5 pour cent la valeur déclarée, dans le cas contraire ils seront supportés par la douane.

XVI.

Ako vještačka procjena uglavi, da vriednost robe neiznaša preko 5% vriednosti, što ju je naznačio uvažatelj, odmjerit i pobrat će se pristojba polag deklarovanoga iznosa. Ako vriednost prelazi za više od pet postotakah deklarovanu vriednost, biti će carinski ured vlastan po vlastitom izboru poslužiti se pravom prekupa ili pobrati carinsku pristojbu polag vriednosti, što su ju uglavili vještaci.

Ta carinska pristojba biti će kao globa povišena za 50 postotakah, kada vještačka procjena nadmašuje deklarovanu vriednost za deset postotakah.

Procjenbene troškove nositi će uvažatelj, kada vriednost, što su ju uglavili procjenitelji, nadmašuje deklarovanu vriednost za više nego 5 postotakah u protivnom slučaju nositi će jih carinski ured.

XVII.

Dans le cas prévu par l'art. XV. les deux arbitres experts seront nommés, l'un par le déclarant, l'autré par le Chef local du service des douanes; en cas de partage, ou même ou moment de la constitution de l'arbitrage, si le déclarant le requiert, les experts choisiront un tiers arbitre; s'il y a désaccord, celui-ci sera nommé par le Président du Tribunal de commerce du ressort. Si le bu-

XVII.

U slučaju naznačenom u XV. članku, izabrat će obranikah vještačkih jednoga uvažatelj, a drugoga predstojnik mjestoga ureda carinskoga; u slučaju razlaza mnenjah ili takodjer još prije konstituiranja obraničtva, ako to zahtieva uvažatelj, izabrati će vještaci trećega obranika; ako pak pri izboru tom nebude suglasja, imenovati će toga trećega obranika predsjednik trgovačkoga suda nadležnoga. Ako

reau de déclaration est à plus d'un myriamètre du siège du Tribunal de commerce, le tiers arbitre pourra être nommé par le Président du Tribunal le plus rapproché.

La décision arbitrale devra être rendue dans les huit jours qui suivront la nomination des arbitres.

XVIII.

Pour favoriser l'échange réciproque des produits sur la frontière des deux pays, les objets suivants seront admis et exportés des deux côtés, avec l'obligation de les faire retourner, en franchise temporaire des droits d'entrée et de sortie et conformément aux ordonnances douanières et réglements émanés d'un commun accord des deux Hautes Parties contractantes:

a) Toutes les marchandises, à l'exception des aliments, qui en sortant du libre trafic sur le territoire d'une des deux Hautes Parties contractantes, seront expédiées aux foires et marchés sur le territoire de l'autre ou qui sans cette destination seront transportées sur le territoire de l'autre Partie contractante pour y être déposées dans les entrepôts ou magasins de douane ainsi que les échantillons importés réciproquement par les commis voyageurs des maisons autrichiennes, hongroises ou roumaines, à condition que toutes ces marchandises et ces échantillons soient reconduits au pays d'où ils proviennent, dans un délai précédemment établi;

b) le bétail conduit d'un territoire à l'autre aux marchés ou au pacage.

je ured, gdje je predana deklaracija, udaljen od sjedišta trgovačkoga suda za više od miriametra, moći će trećega obranika imenovati predsjednik suda trgovačkoga, koji je najbližji.

Odluka obranička mora se izreći za osam danah, sliedećih iza dana imenovanja obranikah.

XVIII.

Da se unapriedi medjusobni promet proizvodah na granici obih državah, biti će s obe strane dozvoljeno, da se uz dužnost opetnoga izvoza i primjerno carinskim naredbam i propisom, što će jih medjusobnim sporazumkom izdati obe visoke stranke ugovarajuće, privremeno oprošteni od uvoznih pristojbah, uvažaju i izvažaju predmeti sliedeći:

a) sva roba izuzimajuć živež, koja se, proiztičuć iz slobodnoga prometa u području ugovarajućih visokih stranakah koje, bude dopremila na sajmove u područje druge stranke, ili koja, neimajuć to opredjeljenje, bude dopremljena u područje druge ugovorne stranke, da se tamo položi u javno skladište, ili u skladište carinskih uredah, a isto tako i muštre robe, što ih uvažaju obostrano putujući pomoćnici kućah austrijskih, ugarskih ili rumenskih, pod uvjet, da sva ta roba i muštre te robe budu za roka, koji će se unaprjed opredjeliti, opet natrag izvezene u državu, od kuda proiztiču;

b) marha dotjerana iz jednoga područja u drugo na sajam ili na pašu. U

Dans ce dernier cas la franchise des droits d'entrée et de sortie sera également étendue aux produits respectifs tels que le lait, le beurre et le fromage recueillis pendant le séjour sur l'autre territoire et les animaux mis bas pendant ce même séjour, ainsi qu'aux et au mobilier des paysans ou pasteurs qui accompagnent les bestiaux;

c) les objets destinés à être réparés sans que leur nature et leur dénomination commerciale subissent un changement essentiel;

d) les sacs d'emballage et les futailles vides portant des signes d'usage.

XIX.

Les marchandises soumises au traitement de l'acquit à caution et passant immédiatement du territoire d'une des deux Hautes Parties contractantes à celui de l'autre ne seront point déballées et les scellés ne seront pas levés et remplacés, sous la réserve que l'on ait satisfait aux exigences du service combiné à cet égard.

En général les formalités du service douanier seront simplifiées et les expéditions s'effectueront dans le même lieu, par l'organe d'une seule autorité et seront accélérées autant que possible.

XX.

Les deux Hautes Parties contractantes auront soin de réunir dans la même localité, autant que faire se pourra, leurs bureaux de douane établis sur la frontière, afin que les opérations douanières, au passage des marchandises d'un territoire à l'autre puissent être effectuées simultanément.

potonjem slučaju ovom biti će oprost od uvozne i izvozne carine protegnut takodjer i na proizvode dotične, naime: mlieko, maslo i sir, što se dobije tečajem boravljenja u području druge stranke ugovorne, zatim priplodak, što za istoga boravljenja priraste, kao i stvari i pokretnine seljakah ili pastirah idućih uz marhu;

c) predmeti opredjeljeni da budu popravljeni, kada nepromiene bitno narav svoju i naziv svoj u trgovini;

d) vreće i sudje prazno, noseće obilježje uporabe.

XIX.

Roba, koja podpada uvjetnomu plaćanju pristojbe, ter prolazi neposredno iz područja ugovarajućih visokih stranakah koje u područje druge stranke, neće se razmatati niti razpečaćivati i opet pečatiti pod uvjet, da bude zadovoljeno propisom službe, ustanovljenim u obziru tom.

U obće biti će formalnosti službe carinske ujednostručene i odpravu obavljati će u istom mjestu organ jedne jedine oblasti, ter će se odprava ista imat pospješiti, koliko je god moguće.

XX.

Visoke ugovarajuće stranke obe imati će skrb, da se, koliko je moguće, u istoj zgradi sjedine uredi njihovi carinski na granici, da se tako pri prolazu robe iz područja u područje može istodobno obavljati manipulacija carinska.

XXI.

Si l'une des deux Hautes Parties contractantes juge nécessaire d'etablir ou de faire établir par les autorités municipales et autres, un droit nouveau ou un supplément ou droit d'accise ou de consommation sur un article de production ou de fabrication nationale prévu par la présente Convention, l'article similaire étranger pourra être immédiatement grevé à l'importation d'un droit égal.

En conséquence les marchandises importées du territoire d'une des deux Hautes Parties contractantes ne seront passibles, à leur entrée dans le territoire de l'autre, d'aucun droit d'accise ou de consommation sous quelque dénomination que ce soit, si les marchandises de même nature ne sont ni produites ni fabriquées dans ce dernier pays.

XXII.

Les marchandises de toute nature originaires d'Autriche-Hongrie et importées en Roumanie et les marchandises de toute nature originaires de Roumanie et importées en Autriche-Hongrie ne pourront être assujetties ni par les autorités de l'Etat, ni par les administrations municipales ou autres à des droits quelconques d'accise ou de consommation supérieurs à ceux qui grèvent ou grèveraient les marchandises similaires de production nationale.

XXIII.

Les deux Hautes Parties contractantes s'engagent à coopérer, par des moyens convenables, pour empêcher et punir la contrebande dirigée contre leurs teritoires,

XXI

Kada visokih ugovarajućih stranakah koja obnadje potrebitim, da udari sama, ili dozvoliti da oblast municipalna ili inovrstna udari nov podanak ili prirez akcizni ili potrošarinski na predmet koji proizvoda ili rukotvora domaćega, moći će se na predmet inozemni iste vrsti odmah udariti pri uvozu slična pristojba.

Usljed toga neće se na robu, uvezenu iz područja ugovarajućih visokih stranakah koje, prigodom prelaza u područje druge ugovarajuće stranke nametnuti moći nikoja pristojba akcizna ili potrošarinska, koje god bila ona vrsti, ako se roba iste vrsti neproizvadja ni nepravi u toj drugoj državi.

XXII.

Na robu svake vrsti, proiztičuću iz austrijsko-ugarske monarkije i uvažanu u Rumeniju, i na robu svake vrsti, proiztičuću iz Rumenije i uvažanu u austrijsko-ugarsku monarkiju, neće moći niti vlasti državne, niti municipalne ili ine oblasti, udariti nikoje vrsti veće akcizne ili potrošarinske pristojbe, nego je udarena ili će biti udarena na iste vrsti robu domaćega proizvoda.

XXIII.

Visoke ugovarajuće stranke obe obvezuju se, da će primjernimi sredstvi sudjelovati, da se zaprieči i kazni kriomčarenje namjereno proti područjem njihovim,

à accorder, à cet effet, toute assistance légale aux employés de l'autre Etat chargés de la surveilance, à les aider et à leur faire parvenir, par les employés de finance et de police, ainsi que par les autorités locales en général toutes les informations dont ils auront besoin pour l'exercice de leurs fonctions.

A ce sujet des réglements speciaux seront arrêtés d'un commun accord.

XXIV.

Les sujets de l'une des deux Hautes Parties contractantes jouiront, sur le territoire de l'autre, de la même protection que les nationaux, pour tout ce qui concerne les marques de fabrique et de commerce ainsi que les dessins et modèles de toute espéce.

Le Gouvernement de Son Altesse le Prince de Roumanie présentera aux Chambres roumaines et cherchera à faire sanctioner, dans le délai d'un an, une loi sur les marques, dessins et modèle de fabrique et de commerce, conforr aux dispositions généralement admises cette matière.

Le droit exclusif d'exploiter un d in ou un modèle industriel ou de fak ue ne peut avoir, au profit des Autr iens et Hongrois en Roumanie, et d Roumains en Autriche-Hongrie, v durée plus longue que celle fixée par loi du pays a l'égard des nationaux.

Si le dessin ou modè ndustriel appartient au domaine pu dans le pays d'origine, il ne peut êt objet l'une jouissance exclusive dans tre pays.

Les dispositions p dentes sont applicables aux marqu e fabrique et de commerce.

da će radi toga pružati svaku zakonitu pomoć organom ıadzornim druge države, podupirati orgare te i bditi, da jim organi financijalni i redarstveni, kao i oblasti mjestne u obće laju svaku ubavjest, koja bi jim potreba bila pri obavi službovanja njihova

U obzir tom biti će medjusobnim sporazumkom utanačeni posebni propisi.

XXIV.

Podłžnici visokih ugovarajućih stranakah cih uživati će u području druge strankestu, kao i domaći podložnici zaštitu, ɔ se god tiče biljegah tvorničkih i trgačkih, kao i narisah i obrazacah svak vrsti.

Vlada Njegove Visosti kneza rumenska predložiti će zakonodavnim komor rumenskim i nastojati, da postigne roka od godine danah sankciju zakon, ćući se biljegah, narisah i obrazacah vorničkih, primjeran uredbam glede predmeta obće poprimljenim.

Izključivo pravo rabljenja narisa kojega ili obrazca obrtničkoga ili tvorničkoga nemože imati na korist austrijsko-ugarskih podložnikah u Rumeniji i rumenskih podložnikah u austrijsko-ugarskoj monarkiji dulju valjanost, nego je to ustanovljeno u zakonu zemaljskom u korist domaćih podložnikah.

Kada naris ili obrazac u državi, gdje je postao, predje u porabu obćenitu, nemože on biti predmet izključive povlastice u drugoj državi.

Odredbe te imadu uporavu takodjer i na biljege tvorničke i obrtničke.

XXV.

Les sujets de Sa Majesté l'Empereur et Roi ne pourront reclamer en Roumanie la proprieté exclusive d'une marque, d'un modèle ou d'un dessin, s'ils n'en ont déposé deux exemplaires au greffe du Tribunal de commerce à Bucarest.

Réciproquement les sujets roumains ne pourront réclamer en Autriche-Hongrie la propriété exclusive d'une marque, d'une modèle ou d'un dessin, s'ils n'en ont deposé deux exemplaires soit à la Chambre de commerce de Vienne, soit à celle de Budapest.

XXVI.

Aucun droit spécial quel qu'il soit, ne sera perçu ni des navires sur le Danube, ni des marchandises à bord de ces navires à l'exception des droits de péage à payer par les navires aux embouchures du Danube et aux Portes de fer.

Il en sera de même pour les marchandises importées ou exportées réciproquement par la voie du Danube qui aprés avoir acquitté les droits d'entrée ou de sortie établis par la présente Convention, ne seraient assujetties à aucun droit additionnel. Toutefois les taxes actuellement en vigueur dans les ports du Danube et établies dans le seul but d'y améliorer le stationnement des navires et de favoriser l'execution de certains travaux publics, destinés à faciliter le chargement ou le déchargement des marchandises, pourront être prélevées aussi à l'avenir à titre d'un droit additionnel spécial, tant des navires que des marchandises aux conditions des réglements spéciaux publiés à ce sujet.

XXV.

Podložnici Njegova Veličanstva cesara i kralja, neće moći u Rumeniji zahtievati izključivo pravo vlastničtva glede biljega, obrazca ili narisa, dok nepolože dva primjerka njegova pri trgovačkom sudu u Bukareštu.

Obratno podložnici rumenski, neće moći u austrijsko-ugarskoj monarkiji zahtievati izključivo pravo vlastničtva glede biljega, obrazca ili narisa, dok nepolože dva primjerka njegova pri trgovačkoj komori ili u Beču ili u Budapešti.

XXVI.

Nekoje vrsti posebnih pristojbah neće se pobirati niti od brodovah dunavskih niti od robe, kojom su nakrcani ti brodovi, osim brodarine, što ju imaju na ušću Dunava i na Demir-kapiji (železnih vratih) platiti brodovi.

Isto će valjati glede robe uvažane i izvažane obostrano na Dunavu, koja roba, plativši pristojbe uvozne ili izvozne, ustanovljene u konvenciji ovoj, neće biti podvrgena nikojoj pristojbi dodatnoj. Medjutim moći će se u lukah dunavskih sada obstojeće pristojbe, što su uvedene jedino radi poboljšanja pristaništah brodskih i radi lakšega izvedenja stanovitih javnih gradnjah, imajućih svrhu, da se olahkoti krcanje i izkrcavanje robe, i u buduće pod naslovom posebne dodatne pristojbe, koli od brodovah, toli od robe pobirati uz obdržavanje posebnih propisah, izdanih glede predmeta.

En conséquence les marchandises importées en Roumanie ou exportées de cet Etat par la voie du Danube et soumises au paiement des droits d'entre ou de sortie specifiques et acquittables au poids seront assujetties dans les villes situées sur les bords de ce fleuve et pour les effets susindiquées, à un droit additionnel de 5% du montant des droits d'entrée respectifs à payer en vertu de la présente Convention.

Les marchandises importées ou ex portées par cette même voie et soumises au paiement des droits ad valorem, seront passibles à ce même titre, d'un droit additionnel spécial de 1/2 % de leur valeur, constatée en conformité de la présente Convention.

De même les bâtiments et navires de toute sorte s'arrêtant dans les ports et villes le long de la rive roumanie du Danube, auront, quand ils feront usage des quais de l'Etat ou des communes, à payer à ce même titre et pour les mêmes effets, une taxe de quaiage à raison de 20 centimes par tonne et d'aprés la gradation suivante: Sur le tiers du tonnage si la quantité des marchandises embarquées ou débarquées n'excède pas le tiers; sur deux tiers, si elle excède le tiers et n'arrive pas à deux tiers et sur le tout si elle est au dessus de deux tiers de la portée utilisable du navire. Aucun navire touchant pendant un et le même voyage, soit en amont, soit en aval du fleuve, à plusieurs échelles de la rive roumanie, ne pourra être assujetti au paiement des taxes de quaiage qui, en leur totalité, excéderaient le montant des ces droits calculés à raison de 20 centimes sour toute la portée du navire.

Tomu primjerno biti će roba, uvažana u Rumeniju i izvažana iz te države na Dunavu, koja podpada posebnoj uvoznoj ili izvoznoj pristojbi, imajućoj se platiti polag težine u gradovih, ležećih na obalah te rieke, u gore naznačene svrhe podvržena dodatnoj pristojbi, iznašajućoj 5% pristojbene svote, imajuće se platiti polag odredbe ugovora ovoga.

Istim putem uvažana ili izvažana roba, podpadajuća pristojbi polag vriednosti, podpadati će pod istim naslovom posebnoj pristojbi dodatnoj, iznašajućoj 1/2% vriednosti, konstatovane primjerno ugovoru ovomu.

Isto tako imati će brodovi svake vrsti, koji se, pristavajuć u lukah ili gradovih uzduž obale rumenske Dunava, posluže pristaništem državnim ili obćinskim, pod istim naslovom i u istu svrhu platiti pristaništnu pristojbu, čineću 20 centimah od svake tonne, ter imajuću se odmjeriti polag razredbe sliedeće: od trećine sadržaja tonnah broda kada roba, što se ukrcava ili izkrcava neiznaša preko trećine; od dvie trećine, kada ona iznaša preko trećine, a nedosiže još dvie trećine, i od cieloga iznosa, kada ista roba iznaša preko dvie trećine nosivosti broda.

Nikoji brod, koji tečajem jedne ter iste vožnje, budi uz vodu, budi niz vodu, pristane na više miestah uz obalu rumensku, neće se ipak moći pridržati na platitbu pristaništnih pristojbah, koje bi sve ukupno iznašale više, nego proizilazi, kada se od sveukupne nosivosti broda računa 20 centimah od svake tonne.

Le tonnage des navires sera établi d'aprées le système et les règles adoptés par la Commission européenne du Danube. Les bâtiments d'Etat, de poste et de passagers faisant usage des quais, seront exemptes du payement de cette taxe, et seront maintenues, en outre toutes les autres exemptions accordées aux navires jusqu'à présent à quelque titre que ce soit.

Sadržaj tonnah imat će se opredjeliti polag sustava i propisah, što jih je poprimilo dunavsko povjerenstvo europejsko. Brodovi državni, poštanski i putnički, koji se posluže pristaništem, biti će prosti od plaćanja te pristojbe, a osim toga uzdržavati će se u krieposti sve ine slobodnosti, dozvoljene dosada brodovom pod kojim god bilo naslovom.

XXVII.

Jusqu'au moment où les réglements de navigation ou de police fluviale pour le Danube prévus par l'Article 17 du Traité de Paris de 1856 auront été arrêtés, les lois et prescriptions promulguées à ce sujet par chacune des deux Hautes Parties contractantes seront combinées autant que possible d'un commun accord et dans l'intérêt du développement de la navigation sur le Danube, et adaptées au principe en vigueur sur tout le parcours du fleuve et notamment sur sa partie en aval d'Isaktscha.

XXVII.

Dok budu ustanovljeni propisi, tičući se brodarenja i riečkoga redarstva na Dunavu, o kojih glasi 17. članak parižkoga ugovora mira od godine 1856., biti će zakoni i naredbe, što jih glede predmeta bude izdala jedna ili druga visoka stranka ugovarajuća, medjusobnim sporazumkom, ter prama zahtjevom razvitka brodarstva na Dunavu, koliko je moguće u suglasje svedene i prilagodjene načelom, obstojećim u krieposti duž cieloga tečaja rieke, naročito duž diela njezina niže od Isakče.

XXVIII.

Toutes les facilités accordées jusqu'à présent, des deux côtés, à la navigation fluviale sur le Danube, seront maintenues à l'avenir et étendues autant que possibles.

Les bateaux à vapeur qui font un service régulier de transport, y pourront opérer même pendant la nuit, les chargements et déchargements sans un retard quelcoque. Les capitaines de ces bateaux ou leurs représentants remettront, à leur arrivée, aux bureaux ou organes de douane une déclaration spécifiant les marchandises déchargées. Les fonctionnaires de

XXVIII.

Sve pogodnosti, što su jih dosada podielile obe visoke stranke ugovarajuće brodarenju na Dunavu, biti će u buduće uzdržane u krieposti i razprostranjene koliko je moguće.

Parobrodi, obavljaći redovitu službu transportnu, moći će takodjer i ob noć obavljati bez ikoje zaustave krcanje i izkrcavanje. Kapetani tih brodovah ili zastupnici njihovi, imati će prigodom prispietka izručiti carinskomu uredu ili organom carinskim deklaraciju, izkazajuću potanko izkrcanu robu. Činovnici carinski biti će vlastni u slučaju potrebe predu-

douane pourront opérer, en cas de besoin, des visites et des recherches à bord de navires avec l'assistance des organes consulaires du pays auquel ces navires appartiennent et qui résident dans le même lieu. La citation qui sera adressée à cet effet aux Consuls, Vice-Consuls et autres organes consulaires respectifs indiquera une heure précise, et, si ces organes consulaires négligeaient de s'y rendre en personne ou de s'y faire représenter par un délégué, il sera procédé en leur absence.

Aucune pénalité ne sera infligée au Capitaine d'un bateau, si le nombre des collis déchargés est inférieur à celui porté dans la déclaration présentée, quand le Capitaine ou qui de droit n'aura pas négligé d'en informer le bureau de douane immédiatement aprés le déchargement total effectué dans une station; toute fois avant que la douane n'ait constaté la différence.

Les Capitaines de ces bateaux ne seront point tenus à se présenter devant les auterités locales pour faire ériger le „Constitud" ou d'autres documents analogues et qui ne seraient pas indispensables.

XXIX.

Les compagnies de navigation et les proprietaires des bateaux faisant un service régulier de transport sur le Danube, pourront acquérir, aux débarcadéres de stations des leurs bateaux les terrains nécessaires pour l'installation de leurs bureaux ateliers et magasins et il leur sera permis d'y établir des magasins spéciaux qui seront considéres comme entrepôts des qu'ils répondront a toutes les exigences des lois du pays en vigueur à ce sujet.

zimati iztragah i premetačinah na brodovih uz asistenciju u istom mjestu stolujućih organah konzularskih države, kojoj pripadaju ti brodovi. Poziv radi toga upravljen dotičnim konzulom, vicekonzulom i inim organom konzularskim. imade sadržavati točno naznačen sat, pak ako bi rečeni organi propustili osobno doći ili poslati mjesto sebe zastupnika, imat će se obaviti razprava bez prisutnosti njihove.

Kapetanu brodskomu neće biti nametnuta nikakova kazan u slučaju, kada broj izkrcanih tovarakah iznaša manje, nego je popisano u deklaraciji, ako kapetan ili ina koja osoba za to ovlaštena nepropusti carinskomu uredu stvar tu prijaviti odmah iza podpunoga obavljenja izkrcavanja na dotičnoj postaji, nego ipak prije, nego carinski ured konstatuje razliku.

Kapetani tih brodovah neće biti dužni osobno doći pred mjestne oblasti, da dadu tamo sastaviti „Constitud", ili inu sličnu ter neobhodno nepotrebitu izpravu.

XXIX.

Brodarska družtva i vlastnici brodovah, obavljajući redovitu transportnu službu na Dunavu, biti će vlastni na pristaništnih postajah svojih brodovah nabaviti zemljištah, potrebitih za smještenje pisarnah, djelaonicah i magazinah, ter će jim biti dopušteno podići posebnih magazinah, koji će biti smatrani kao javna skladišta, u koliko budu zadovoljavali zahtjevom obstojećih glede predmeta zakonah državnih.

*

XXX.

En égard aux circonstances exceptionnelles créées aux relations commerciales entre la Monarchie austro-hongroise et la principauté de Roumanie sur cette partie de leurs territoires où leurs frontières se touchent immédiatement ainsi que par la voie du Danube et vu le caractère spécial du commerce qui, par suite des conditions du sol et de la nature des produits des deux pays est un complément indispensable pour l'existence des habitants réciproques on est convenu, à cette occasion, au sujet de ce commerce d'un arrangement spécial dont les stipulations se trouvent consignées dans un acte aditionnel qui fait partie intégrante de la présente Convention.

XXXI.

La présente Convention restera en vigueur pendant dix années à partir du jour de l'echange des ratifications.

Dans le cas où aucune des Hautes Parties contractantes n'aurait notifié, douze mois avant la fin de ladite période son intention d'en faire cesser les effets, elle demeurera obligatoire jusqu'à l'expiration d'une année à partir du jour où l'une ou l'autre des deux Hautes Parties contractantes l'aura denoncée.

Les dispositions qui précédent seront exécutoires dans les deux Etats un mois après l'échange des ratifications.

Les deux Hautes Parties contractantes se réservent le droit d'introduire plus tard et d'un commun accord dans cette Convention des modifiications qui seraient jugées conformes à son esprit et à ses principes et dont l'opportunité serait démontrée par l'expérience.

XXX.

Obzirom na iznimne okolnosti, koje u odnošajih trgovačkih medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom rumenskom obstoje koli u djelovih područja njihova, gdje se obostrane granice neposredno dotiču, toli i na Dunavu, i uvažavajuć posebni značaj trgovine, koja usljed odnošajah zemljištnih i naravi proizvodah obih državah pripomaže načinom inače nenadomjestivim obstanak obostranih podložnikah, učinjenjena je ovom prigodom glede te trgovine posebna utanačka, koje utanačbe potanke ustanove sadržava dodatna izprava, sačinjavajuća cieloviti dio ugovora ovoga.

XXXI.

Ugovor ovaj ostaje u krieposti tečajem deset godinah, računajuć od dana izmjene ratifikacijah.

U slučaju, da visokih ugovarajućih stranakah nikoja nebi dvanaest mjesecih prije izminuća rečenoga roka priobćila namjeru svoju dokinuti kriepost ugovora, ostat će on i nadalje obvezan do izminuća godine danah, računajuć od dana, kada jedna ili druga visoka stranka ugovarajuća odkaže ugovor isti.

Ustanove prediduće imat će u obih državah stupiti u kriepost mjesec danah iza izmjene ratifikacijah.

Visoke ugovarajuće stranke priuzdržaju si pravo učiniti kašnje zajedničkim sporazumkom preinakah u ugovoru ovom, koje budu obnadjene primjernimi duhu i načelom ugovora i koje bude izkustvo pokazalo potrebitimi.

XXXII.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Bucarest aussitôt que possible.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs l'ont signée et y ont apposé le sceau de leurs armes.

Fait en double expédition à Vienne, le 22. Juin 1875.

(L. S.) **Andrássy** m. p.
(L. S.) **George Costaforu** m. p.

XXXII.

Ugovor ovaj biti će potvrdjen i ratifikacijonalne izprave glede njega biti će izmienjene u Bukareštu, čim bude moguće.

Za vjeru čega podpisaše punomoćnici obostrani ugovor isti i staviše na njega pečate svoje.

Dano u dvostrukom odpravku
U Beču dne 22. lipnja 1875.

(M. P.) **Andrassy** v. r.
(M. P.) **Gjorgje Costaforu.** v. r.

Tarif A.

A l'entrée en Roumanie.

Dénomination des articles	Base	Droit
Céréales en générale; Pétrole brut et raffiné; Bois de construction; Minerais de fer; Fer et acier brut, en barres ou en barreaux, prismatiques ou ronds; Peaux brutes; Charbons de terre (houille, lignite etc.); Livres en général, oeuvres de cartographie en feullies volantes ou réunies en atlas, gravures, litographies et photograpraphies en feuilles volantes ou réunies en albums, oeuvres de misique gravées litographiées ou imprimées en caractères mobiles; Instruments et appareils de démonstration servant à l'usage de l'enseignement de touts les degrés; Objets d'art et de curiosité, destinés aux musées publiques ou aux collections privées; Maahines á vapeur en général, fixes ou mobiles; Machines et instruments agricoles de toute espèse; Machines de toute espése, servant a l'exercice d'une profession ou d'une industrie puelconque; Suifs et produits dérivés (Stéarine, oléine etc.) en général toutes les matières premières destinées à la fabrication des bougies de stéarine et du savon, ainsi que les produits accessoires, nécessaires à cette fabrication; Drilles et chiffons de toute espèce; Matiéres tinctoriales est produits chimiques nécessaires à l'industrie.	Exempts de droit	

Tarifa A.

pri uvozu u Rumeniju.

Naznačenje predmetah	Cariuska jedinka	Stavka pristojbena
Žito u obće; petroleum, sirovi i rafinovani; gradjevna drva; rude željeza; sirovo željezo i čelik, u šibkah ili pločah, prizmatičkih ili okruglih; sirove kože; kameni ugljen (lignit itd.); knjige u obće, djela kartografična u pojedinih listovih ili kao atlas svezana, bakrorezi, litografije i fotografije u pojedinih listovih ili u album složene, djela muzikalna, bakrorezna, litografirana ili mobilnimi znakovi tiskana; instrumenti i aparati, služeći za pokuse pri podučavanju svakoga stupnja: predmeti artistični ili riedkostni, opredjeljeni za javne muzeje ili privatne sbirke; parostroji u obće, stojeći ili pokretni; strojevi i orudje ratarko svake vrsti; strojevi svake vrsti služeći za porabu u zanatu ili obrtu, koje god bilo vrsti; loj i proizvodi iz njega (stearin, olein itd.) kao i u obće svake vrsti sirovine za fabrikaciju stearinskih sviećah i sapuna, ter uzgredni proizvodi, potrebiti pri toj fabrikaciji; prnje i dronjci svake vrsti; mastila i proizvodi lučbeni potrebiti u obrtih.	prosti su od pristojbe	

Tarif B.

Droits à l'entrée en Roumanie.

Nos. courants	Dénomination des articles	Unités sur lesquelles portent les droits	Taux des droits à l'importation	Tare en pCt. du poids brut*)
1	Sucre:			
	a) raffiné, ens pains, concassé ou en poudre; sucre-candi; sucre de fruits et solution de sucre .	100 K. N.	20 frcs.	12 en caisses et en futailles 4 en sacs ou en ballots
	b) sucre brut et cassonade (en farine)	„	12 „	
	c) sirops et mélasses	„	6 „	
2	Bière:			
	a) en bouteilles et en cruchons .	„	15 „	20 en caisses 25 en doubles fûts 15 en fûts simples
	b) en fûts	„	$8^1/_2$ „	
3	Spiriteux distillés, de toute espèce tels que: eaux-devie, alcools, rhum, arrack, essence de punch, liqueurs et autres spiritueux sucrés ou non sucrés	„	25 „	20 en caisses 25 en doubles fûts 15 en fûts simples
4	Cire:			
	a) brute, blanche ou jaune, de toute espèce	„	43 „	12 en caisses et en futailles
	b) oeuvrée, blanche ou jaune, telle que: cierges, figures, fleurs ou autres préparations de toute sorte	„	55 „	
5	Bougies de stéarine et de spermaceti, de toute sorte . .	„	25 „	

*) Pour les marchandises qui, conformément au présent tarif, ne sont passibles que d'un droit maximum de 7 fr. 50 cent. par 100 Kilos, ainsi que pour celles qui ne portent aucune indication de tare, les droits seront perçus au brut.

Tarifa B.

Pristojbe, imajuće se platiti pri uvozu u Rumeniju.

Broj tekući	Naznačenje predmeta	Jedinka, polag koje se ima platiti pristojba	Stavka uvozne carine	Dana u postotcih bruto težine*
1.	Šećer:			
	a) rafinovani, u glavah, komadih i u prah tučeni, kandirani, šećer iz voća i raztopine šećera . .	100 k. neto težine	20 fran.	12 u sanducih i sudovih, 4 u vrećah ili zavojih
	b) sirovi šećer i šećerno brašno .		12 „	
	c) sirup i melasa	„	6 fran.	
2.	Pivo:			20 u sanducih, 25 u dvostrukih sudovih, 15 u jednostrukih sudovih.
	a) u buteljah ili krčazih	„	15 „	
	b) u sudovih	„	8½ „	
3.	Žeste destilovane svake vrsti naime: žganica, alkohol, rum, arak, esencija punča, likeri i ine žeste, ošećerene ili ne	„	25 „	20 u sanducih, 25 u dvostrukih sudovih, 15 u jednostrukih sudovih.
4.	Vosak:			
	a) sirovi, bieli ili žuti svake vrsti	„	43 „	12 u sanducih i sudovih.
	b) izradjeni, bieli ili žuti, naime: svieće, bebe, cvieće i ini proizvodi svake vrsti	„	55 „	
5.	Svieće iz stearina i spermaceta svake vrsti	„	25 „	

*) Od robe, koja polag ove tarife nepodpada, nego samo pristojbenomu maksimumu od 7 franakah 50 centimah od svakih 100 kilogramah, kao i od robe, uz koju nije naznačena nikakova dara, pobirat će se pristojbe od bruto težine.

Nos. courants	Dénomination des articles	Unités sur lesquelles portent les droits	Taux des droits à l'importation	Tare en pCt. du poids brut
6	Savons, de toute éspèce, à l'exception des savons de parfumerie .	100 K. N.	15 frcs.	12 en caisses et en futailles
7	Papiers et papeteries:			16 en caisses et 6 en ballots
	a) ordinaires, c. à. d. papiers gris ou autres d'emballage, simples ou goudronnés, cartons ordinaires, papier de verre, papier à l'éméri et autres similaires . .	"	8 "	
	b) papiers non spécialement denommés	"	19 "	
	c) papiers de tenture, de toute espèce	"	40 "	
	d) papiers de luxe, c. à. d. papiers dorés ou argentés, papiers avec ornements en relief ou à l'emporte-pièce; papiers à lettres, avec monogrammes ou dessins et enveloppes correspondantes, papier de Chine; ainsi qu'ouvrages en papier simples, ou combinés avec d'autres matières à l'exception des métaux précieux des pierres fines st semifines, du corail vrai, des perles fines, de l'ambre, de jais et de l'écaille	"	60 "	
8	Tissus de laine:			15 en caisses, 6 en ballots
	a) ordinaires, savoir: couvertures grosssières à longs poils (Paturi, Tsoluri), draps pour vareuses grossières dits de halina (Aba, Zeghe, Zimie), drap brut, tapis de laine de toute espèce, à la pièce ou au mètre	"	30 "	
	b) draps et autres tissus analogues aux draps, non imprimés; ainsi que flanelles de toute sorte, blanches ou colorées	"	58 "	

Broj tekući	Naznačenje predmeta	Jedinka, polag koje se ima platiti pristojba	Stavka uvozne carine		Dara u postotcih bruto težine
6.	Sapun svake vrsti, osim parfumiranoga . . . . , . .	100 k. neto težine	15	fran.	12 u sanducih i sudovih
7.	Papir i papirna roba:				
	a) prosti, to jest sivi ili ini zamotni papir obični ili katranom omazani papirština prosta, papir staklom i smirkom obličeni i ina slična roba . . . . : . . .	„	8	„	16 u sanducih i 6 u zavojih
	b) papir posebno nenaznačeni . .	„	19	„	
	c) papir tapetarski svake vrsti . .	„	40	„	
	d) papir razkošni, to jest papir pozlaćeni ili posrebriti, papir s ornamenti na propup tištenimi ili izšuplikanimi, papir listovni s monogrami ili slikami i spadajući k njemu zavitci, papir kinezki; isto tako proizvodi iz papira sama, ili u sglobu s inimi tvarmi, izuzimajuć tu dragociene kovi, drago i poludrago kamenje, korale prave, biser fini, ambru, gagat i željvinu	„	60	„	
8.	Tkanine vunene:				
	a) proste, naime: ćebeta prosta dugih dlakah (Paturi, Tsoluri), darovac (Aba, Zeghe, Dimie), sukno prosto i ćilimi vuneni svake vrsti, na trube ili na metre	„	30	„	15 u sanducih i 6 u zavojih
	b) sukno i ine slične tkanine netištene, flanel svake vrsti, bieli ili bojadisani	„	58	„	

Nos. courants	Dénomination des articles	Unites sur lesquelles portent les droits	Taux des droits à l' importation	Tare en pCt. du poids brut
	c) tous autres tissus de laine non compris ci-dessus aux lettres, a) et b), à l'exception des châles et des dentelles; de même touts articles de passementerie, boutonnerie, et rubannerie de laine . . . , ...	100 K. N.	90 frcs.	
	d) articles de bonneterie de laine, de toute sorte, même garnis d' autres tissus	"	100 "	
	e) feutres de toute espèce; ainsi que les articles de feutre suivants: semelles, chaussons avec ou sans semelles, et chapeaux de feutre grossier à l'usage des paysans et des soldats . . .	"	25 "	
9	Tissus de coton:			15 en caisses, 6 en ballots
	a) ordinaires, tels que écrus, non blanchis, non teints, non apprêtes, non façonnés; mèches tissées, résilles, filets et sangles .	"	20 "	
	b) semifins, tels que: apprêtes, blanchis, teints (sauf les imprimés), façonnés ou non	"	25 "	
	c) fins tels que imprimés: tissus veloutés	"	45 "	
	d) extrafins, tels que: tulle anglais, bobbinets, mousseline, linon, gaze et autres tissus légers, à l' exception des dentelles . . .	"	90 "	
	e) articles de passementerie, de boutonnerie et de rubannerie .	"	80 "	
	f) articles de bonneterie, de coton, de toute sorte, même garnis d' autres tissus	"	150 "	

Broj tekući	Naznačenje predmeta	Jedinka, polag koje se ima platiti pristojba	Stavka uvozne carine		Dara u postotcih bruto težine
	c) sve ine tkanine vunene, nespadajuće medju izbrojene ovdje pod a) i b), izuzimajuć šalove i čipke; isto tako i sva vunena roba posamentirska, gumbarska i pantljikarska	100 k. neto težine	90	fran.	
	d) roba bječvarska vunena svake vrsti, ako je i obložena tkaninom inovrstnom . . . . , . . .	„	150	„	
	e) svake vrsti pustenine, kao i roba sliedeća iz pusti: podplatci, cipele s podplatkom ili bez podplatka, i šeširi iz pusti, seljački i vojnički	„	25	„	
9.	Tkanine pamučne:				15 u sanducih 6 u zavojih
	a) proste, kao: sirove, nebieljene, nebojadisane, neapretirane, nefaçonirane, fitilji tkani, mreže i i kolani . . . . . . , .	„	20	„	
	b) polufine, kao: apretirane, bieljene, bojadisane (osim tištenih) façonirane, ili ne	„	25	„	
	c) fine, kao tištene i baršunaste .	„	45	„	
	d) posve fine, kao: tulle anglais, bobinet, mousseline, linon, gaze i ine tkanine tanke, izuzimajuć čipke	„	90	„	
	e) roba posamentirska, gumbarska i pantljikarska	„	80	„	
	f) bječkvarska roba pamučna svake vrsti, ako je i obložena inom tkaninom	„	150	„	

Nos. courants	Dénomination des articles	Unités sur lesquelles portent les droits	Taux des droits à l'importation	Tare en pCt. du poids brut
10	Cuir (peaux tannées), et ouvrages en cuir:			
	a) cuirs ordinaires non dénommés spécialement	100 K. B.	40 frcs.	
	b) cuirs fins, tels que: teints, à l'exception des cuirs simplement noircis, préses, vernis, dorés ou argentés; ainsi que cuirs mégis et chamousés, peaux de gants, cuir marroquin, cordouan, peaux dites de castor, etc.	"	70 "	16 en caisses 12 en paniers 6 en ballots
	c) ouvrages en cuir ordinaires, tels que: ouvrages de cordonier, de sellier, d'harnacheur, de malletier, en cuir ordinaire; même combinés avec d'autres matières, a l'exception de celles énumérées au No. 7 d)	100 K. N.	45 "	
	d) ouvrages en cuir fins (sauf les gants), savoir, ceux énumérés ci-dessus à la lettre c), même combinés avec d'autres matières à l'exception de celles nommées au No 7 d)	"	90 "	
11	Ouvrages en caoutchouc*)			
	a) ordinaires, tels que: articles en caoutchouc non verni, non teint, non imprimé, même combinés avec d'autres matières, à l'exception de celles énumérées au No 7 d)	"	45 "	Tare la même qu'au No. 10
	b) fins, tels que articles en caoutchouc verni, teint, imprimé, même combinés avec d'autres matières à l' exception de celles énumérées au No. 7 d) . . .	"	90 "	

*) Les articles en guttapercha suivent le régime de ceux en caoutchouc.

Broj tekući	Naznačenje predmeta	Jedinka, polag koje se ima platiti pristojba	Stavka uvozne carine	Dara u postotcih bruto težine
10.	Kože (učinjene) i roba iz kože:			
	a) kože proste posebno nenaznačene	100 k. bruto težine	40 fran.	
	b) kože fine, kao: bojadisane, izuzimajuć jednostavno pocrnjene, tištene, lakirane, pozlaćene ili posrebrite; kože bieloučinjene, lutarske, rukavičarske, marokinske, kordovanske i castorske itd.	„	70 „	
	c) kožna roba prosta, kao čižmarska, sedlarska, remenarska, torbarska iz proste kože, ako je takodjer i u sglobu s inimi tvarmi, osim tvarih, što su izbrojene pod br. 7. d.)	100 k. neto težine	45 „	16 u sanducih 12 u košaricah, 6 u zavojih.
	d) kožna roba fina (osim rukavicah) naime: pod c) izbrojena, ako je i u sglobu s inimi tvarmi osim tvarih izbrojenih pod br. 7. d)	„	90 „	
11.	Roba iz kaučuka:*)			
	a) prosta, kao: roba iz kaučuka nelakiranoga, nebojadisanoga, netištenoga, ako je i u sglobu s inimi tvarmi, izuzimajuć tvari izbrojene pod br. 7. d) . . .	„	45 „	Dara ista kao pod br. 10.
	b) fina kao: roba iz kaučuka lakiranoga, bojadisanoga, tištenoga, ako je i u sglobu s inimi tvarmi, izuzimajuć tvari izbrojene pod br. 7. d)	„	90 „	

*) Za robu iz gutaperche valja, što za robu iz kaučuka.

Nos. courants	Dénomination des articles	Unités sur lesquelles portent les droits	Taux des droits à l'importation	Tare en pCt. du poids brut
12	Ouvrages en bois:			
	a) tout à fait ordinaires, tels que: ouvrages de tonnelier, de menuisier, de tourneur, grossiers, bruts; ouvrages de charron et autres ouvrages en bois simplement rabotés ou taillés; ouvrages de vannerie communs; tout ces articles ni peints, ni passés au mordant, ni laqués, ni vernis, ni polis, ni combinés avec d'autres matières	100 K. B.	2 frcs.	
	b) ordinaires, tels que: bois sciés en feuilles pour placage parquets non marquetés; liège en plaques, en feuilles, en semeles et en bouchons; tous ces articles bruts .	„	5 „	
	c) fins, tels que: utensiles de ménage (meubles), parquets marquetés, ainsi que tous ces articles designés cidessus aux lettres a) et b) peints, passés au mordant, laqués, vernis, polis, même combinés avec des métaux communs, du cuir ordinaire, de la canne, du roseau et autres matières, fibreuses végétales	100 K. N.	9 „	
	d) etxrafins, tels que: ouvrages de bois marquetés, incrustés, sculptés; ouvrages fins de tourneur et de vannier, en bois doré, horloges de la forèt Noire, feuillets pour placage en marqueterie et en général tous les articles non désignés ci-dessus aux lettres a), b) et c), même combinés avec d'autres matières, sauf celles enumérées au No. 7 d) enfin meubles rembourrès, recouverts ou non	„	50 „	16 en caisses et en futailles 9 en ballots

Broj tekući	Naznačenje predmeta	Jedinka, polag koje se ima platiti pristojba	Stavka uvozne carine	Dara u postotcih bruto težine
12.	Roba drvena:			
	a) posve prosta, kao: roba bačvarska, stolarska i tokarska, prosta neizradjena; roba kolarska i inovrstna drvena, prosto strugana i rezana; roba kotaričarska; sva ta roba nebojadisana, nepacovana, nelakirana, neugladjena, nepolirana niti sastavljena u sglob s inimi tvarmi	100 k. bruto težine	2 fran.	
	b) prosta, kao: drvo piljeno u oplatice za ukladanje, parketi bez uklada, pluto rezano na ploče, oplatice, podplatke i čepove; svi ti predmeti sirovi	"	5 "	
	c) fina, kao: kućna sprava (pokućtvo), parketi s ukladom kao i sva roba naznačena ovdje gore pod slovom a) i b) bojadisana, pacovana, lakirana ugladjena, polirana, ako je i u sglobu s prostimi kovinami, prostom kožom, trskom ili vlaknastom tvari bilinskom	100 k. neto težine	9 "	
	d) posve fina kao: roba drvena s ukladom, inkrustirana, rezbana fina roba tokarska i kotaričarska iz pozlaćena drva, satovi schwarzwaldski, oplatice za ukladanje i u obće roba nenaznačena ovdje gore pod slovom a) b) c) ako je i u sglobu napravljena s inimi tvarmi, izuzimajuć tvari izbrojene pod tekućim br. 7. b), napokon pokućtvo s postavom, imajuće ili ne povlaku	"	50 "	16 u sanducih i sudovih 9 u zavojih

Nos. courants	Dénomination des articles	Unités sur lesquelles portent les droits	Taux des droits à l' imporation	Tare en pCt. du poids brut
13	Verre:			
	a) moulé, dépoli, gravé, sculpté, façonné, massif; tous ces objets non colorés, non taillés . . .	100 K. N.	20 frsc.	30 en baisses et en futailles 20 en paniers et en demi-caisses
	b) taillé, roloré, peint, doré, argentée; pendeloques de lustres	„	50 „	
14	Eaux minérales naturelles et factices, en bouteilles et en cruchons	100 K. B.	1 „	
15	Instruments:			
	a) clavecins, pianos et pianinos .	valeur	6%	
	b) tous autres instruments de musique	„	5%	
	c) instruments d'astronomie, de chirurgie, d'optique (à l'exception des lunettes montées, binocles et lorgnettes de théâtre) de mathématiques, dé physique, et de chimie (pour laboratoires)	100 K.	exempts	
16	Couleurs préparées, liquides ou solides, en poudre, en tablettes, en vessies, en coquilles, en flacons ou en boîtes avec ou sans leurs acessoires	100 K. B.	60 frcs.	

Broj tekući	Naznačenje predmeta	Jedinka, polag koje se ima platiti pristojba	Stavka uvozna carine	Dara u postotcih bruto težine
13.	Staklo:			
	a) liveno, na neblištavo otrljano, gravirano, façonirano, masivno, ali nebojadisano i neugladjeno	100 k. neto težine	20 fran.	30 u sanducih i sudovih 20 u košaricah i u sanducih polovične veličine
	b) ugladjeno, bojadisano, oslikano, pozlaćeno, posrebrito, ter vješalice svjetioničke	„	50 „	
14.	Vode mineralne naravne i umjetno napravljene u buteljah i krčazih	100 k. bruto težine	1 „	
15.	Instrumenti:			
	a) klaviri, fortepiani i pianini . .	vriednost	6%	
	b) ini muzikalni svake vrsti . .	„	5%	
	c) instrumenti astronomički, kirurgički, optički, (osim okovanih očalah, binoclah i kazalištnih lorgnetah), matematički, fizikalni i kemički, opredjeljeni za laboratorije	100 k.	prosti od pristojbe	
16.	Mastila: tekućine ili kruta u prahu, u pločicah, u mjehurih, u školjkah, u staklenicah ili škatuljicah s pripadci ili bez pripadakah . .	100 k. bruto težine	60 fran.	

Tarif C.

A la sortie de Roumanie.

Dénomination des articles	Base	Droits
Sel; Tabac en feuilles ou fabriqué sous toutes ses formes; Farines; Livres, oeuvres de cartographie et de musique, imprimés en Roumanie; Vins et vinaigres; Eaux de vie, alcools, bièrres; Pétrole brut et raffiné; Produits des mines expolitées en Roumanie; Produits manufacturés en général.	Exempts du droit de sortie	

Tarifa C.

pri izvozu iz Rumenije.

Naznačenje predmeta	Carinska jedinka	Stavka pristojbena
Sol; duhan u listu ili fabrikovan u svakom obliku; brašno; knjige, kartografička i muzikalna djela tiskana u Rumeniji; vino i ocat; žganica, alkohol i pivo; petroleum sirovi i rafinovani; proizvodi rudarski rumenski; proizvodi rukotvorni u obće.	prosti su od izvozne pristojbe.	

Acte additionnel.

Afin de donner au trafic des districts des frontières respectives les facilités qu' exigent les besoins du commerce journalier, les Deux Hautes Parties contractantes sont convenues de ce qui suit:

1-o. Resteront libres de tout droit de douane à l'importation et á l'exportation à travers les frontières austro-hongroise et roumaine eu Autriche-Hongrie et en Roumanie:

a) toutes les quantités de marchandises dont la somme totale de droits à prélever n'atteint pas le chiffre de deux Kreuzer v. a. ou cinq centièmes de franc;

b) herbe, foin, paille, fanes, mousse pour emballage et calfatage, plantes fourragères, joncs et cannes ordinaires, plantes vivantes (plants et provins de vigne) céréales en gerbes ou en épis, plantes légumineuses, chanvre et lin, non battus, pommes de terre;

c) ruches avec abeilles vivantes;

d) sang de bestiaux;

e) lait doux et lait caillé;

f) charbons de bois, de terre, tourbe, charbons de tourbe;

g) pierres à bâtir et de taille, pierres à páver et meules, pierres ordinaires à aiguiser, cous ordinaires pour faux et faucilles, toutes les pierres soit taillées son non taillées — mais ni polies ni taillées en dalles — scories, cailloux, sable, chaux et plâtre crus, marne, argile et en gé-

Dodatna izprava.

U namjeri, da se prometu dotičnih pograničkih kotarah podiele polaštice, što jih zahtievaju potreboće trgovine svakdanje, uglaviše obe visoke stranke ugovarajuće šta sliedi:

1. Proste od svake carinske pristojbe ostati će pri uvozu i izvozu preko granice austrijsko - ugarske i rumenske u austrijsko-ugarsku monarkiju i u kneževinu rumensku:

a) sve količine robe, kojih ukupni iznos pobirati se imajućih pristojbah nedosiže dvie krajcare austr. vriedn. ili $^5/_{100}$ franka;

b) trava, sieno, slama, šušanj, mahovina za pakovanje i šuperenje, krma, sita i trska prosta, žive biline (šibe i sadnice loze vinove), žito u klasu i u snopovih, sočivo, konoplja i lan netrven, krumpir;

c) krošnice sa živimi čelami;

d) krv živinska;

e) mlieko sladko i kiselo;

f) ugljen drveni i kameni, treset i ugljen od treseti;

g) kamen gradjevni i tesani, kamen za tarac i mlinsko kamenje, prosti brusovi, proste gladilice za kose i srpove, sve te vrsti kamenja tesane ili netesane, ali niti ugladjene, niti sječene u ploče, — troska, šljunak, piesak, živi kreč, sadra, lapor, glina i u obće svake vrsti zemlja, služeća

néral toute sorte de terre ordinaire, servant à fabriquer des briques, pots, pipes et vases;

h) briques;

i) sons, pains de colza et autres déchets de fruits pressés et cuits et de semences oléagineuses;

j) charrée végétable ou de houille, engrais, vinasses, lavures, drèche, marc, balagures, tessons de marchandises en pierre ou en argile, lavures d'or et d'argent, limon;

k) pain et farine en quantité de 10 Klgr.
viande fraiche „ „ „ 4 „
fromage „ „ „ 2 „
beurre frais „ „ „ 2 „

2-o. Resteront également libres de tout droit de douane à l'importation en Autriche-Hongrie à travers les frontières austro-hongroise et roumanie, ainsi que par la voie du Danube à travers tous les ports de ce fleuve, tant de la Roumanie, que, de l' Autriche-Hongrie les céreáles en général, produit du sol de la Roumanie.

3-o. Les vins de toute sorte, produit du sol de l'Autriche-Hongrie, importés en Roumanie par les voies mentionnés dans l'article précédent, paieront à leur entrée en Roumanie soit en futailles soit en bouteilles, un droit ad valorem de cinq et demi pour cent.

Les vins de la Roumanie entreront par toutes les frontières de l'Autriche-Hongrie en ne payant soit en futailles soit en bouteilles que les droits d'entrée accordés à la nation la plus favorisée sans que leur position d'aujourd'hui soit dans aucun cas aggravée.

4-o. Seront exempts des droits de douane d'importation et d'exportation et

za tovarenje cigle, lonacah, lulah i sudja;

h) cigla;

i) mekinje, repični kolači i ini odpadci tištenoga i kuhanoga voća i uljevitoga sjemenja;

j) pepeo od drva ili kamenoga ugljena, gjubre, kvasina za fabrikaciju zelenoga kamena, pomije, slad, trop, činger, okrnjci robe iz kamena ili gline, troske i kal od zlata i srebra;

k) kruh i brašno u iznosu od 10 kilgr.
frižko meso „ „ „ 4 „
sir „ „ „ 2 „
frižko maslo „ „ „ 2 „

2. Isto tako ostati će žito u obće, koje je proizvedeno u Rumeniji, prosto od svake carinske pristojbe pri uvozu u austrijsko-ugarsku monarkiju preko granice austrijsko-ugarske i rumenske, kao i pri uvozu na Dunavu u svih lukah dunavskih, koli u Rumeniji, toli i u austrijsko-ugarskoj monarkiji.

3. Vino svake vrsti u austrijsko-ugarskoj monarkiji proizvedeno, platit će, kada se uvaža u Rumeniju putevi navedenimi u predidućem članku, pri uvozu u Rumeniju, bilo to u sudovih ili u buteljah pristojbu iznašajuću $5\frac{1}{2}\%$ vriednosti.

Vino rumensko, kojim god se putem, bilo u sudovih bilo u buteljah, uvažalo preko granice u austrijsko-ugarsku monarkiju, neće podpadati većoj pristojbi uvoznoj, nego je uvozna pristojba, dozvoljena narodu uživajućemu najveću pogodnost, tim ipak načinom, da roba ta nebude u nikojem slučaju više obterećena, nego je sada.

4. Od uvozne i izvozne carinske pristojbe biti će prosta i uživat će slobodan

jouiront de libre passage en dehors des routes douanières les bêtes de labeur, instruments agricoles le mobilier et les effets que les paysans, domiciliés aux extrêmes frontières, importeront ou exporteront par la ligne douanière pour leurs travaux agricoles ou par suite du changement de leur domicile.

5-o. Les animaux vivants, importés d'un territoire à l'autre ne paieront réciproquement à leur entrée que les droits d'importation qui sont ou seront prélevés en Autriche-Hongrie dans le commerce de frontière, conformément aux stipulations des traités conclus à ce sujet avec les nations les plus favorisées.

6-o. Les farines et farineux alimentaires, produit de l'industrie de l'Autriche-Hongrie, seront libres de tout droit de douane á l'importation en Roumanie à travers les frontières austro-hongroise et roumanie, ainsi que par la voie du Danube à travers tous les ports de ce fleuve.

7-o. Les produits du sol provenant des propriétés des sujets des deux Hautes Parties contractantes qui se trouveraient par la ligne frontière austro-hongroise et roumanie séparées des logis et fermes, seront exempts des droits d'entrée et de sortie, à leur transport dans ces batiments (habitations ou fermes).

Les concessions contenues au No. 1, et au No. 4. sont cependant limitées aux habitants d'une enceinte le long de la frontière qui ne dépasserait pas en Autriche-Hongrie et en Roumanie la distance de 10 Kilomètres.

8-o. Les Deux Hautes Parties contractantes s'entendront sur les précautions

prolaz takodjer i izvan carinskih cestah marha tegleća, orudje ratarsko, pokretnine i stvari, što jih seljaci, stanujući na skrajnjem pograničju uvažaju ili izvažaju preko linije carinske u svrhu obavljanja radnjah svojih ratarskih, ili preseljivajuć se drugamo iz postojbine.

5. Živuća marha, uvažana iz jednoga područja u drugo, neće pri uvozu uzajamno biti podvržena, nego samo uvoznoj pristojbi, koja se pobire, ili će se u buduće pobirati u austrijsko-ugarskoj monarkiji pri prometu pograničnom, primjerno ustanovam ugovorah, sklopljenih glede predmeta s narodi uživajućimi najveću pogodnost.

6. Brašno i predmeti živežni iz brašna, koji su proizvod obrtnosti austrijsko-ugarske, biti će prosti od svake carinske pristojbe prigodom uvoza u Rumeniju preko granicah austrijsko-ugarskih i rumenskih, kao i pri uvozu na Dunavu po svih lukah na istoj rieki ležećih.

7. Proizvodi tla, proiztičući s posjeda podložnikah obih ugovarajućih visokih stranakah, razstavljenoga granicom austrijsko-ugarskom i rumenskom od domovah i gospodarskih zgradah, biti će iznimljeni od pristojbe uvozne i izvozne prigodom prenašanja njihova u nastaništa ta (domove, gospodarske zgrade). Pogodnosti, sadržane u 1. i 4. točki, ograničene su medjutim na žiteljstvo pograničnoga pojasa, sižućega u austrijsko-ugarsku monarkiju i u Rumeniju ne dalje od 10 kilometarah.

8. Visoke stranke ugovarajuće, sporazumjet će se glede opreznih naredabah

et mesures à pendre afin de pouvoir accorder pour certaines localités où on le jugera nécessaire le libre passage en dehors des routes douanières, des objets qui sont exempts, en Autriche-Hongrie et en Roumanie des droits de douane tant à l'entrée qu'à la sortie, conformément aux lois et réglements de chaque pays.

i mierah, imajućih se učiniti, da se može na stanovitih točkah, gdje se bude to potrebnim obnašlo, dozvoliti slobodan prelaz izvan carinskih putevah za predmete, koji su u austrijsko-ugarskoj monarkiji i u Rumeniji, primjerno zakonom i propisom obih državah, prosti od pristojbe, koli uvozne, toli i izvozne.

Protocole final.

Au moment de procéder à la signature de la Convention de commerce conclue à la date de ce jour entre l'Autriche-Hongrie et la Roumanie les Plénipotentaires soussignes du Gouvernement de sa Majesté l'Empereur et Roi et du Gouvernement de Son Altesse le Prince de Roumanie ont fait au sujet des articles sous mentionnés de cette Convention les réserves et les déclarations suivantes:

Zaključni zapisnik.

Pristupljujuć k podpisu trgovačke konvencije, sklopljene današnji dan medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom Rumenijom, učiniše podpisani punomoćnici vlade Njegova Veličanstva cesara i kralja i vlade Njegove Visosti kneza rumenskoga glede predmeta niže naznačenih članakah istoga ugovora sliedeće priuzdržaje i izjave:

Article I.

Par les mots „biens immeubles ruraux“ insérés au dernier alinéa du 1-er article on n'a pas voulu exclure les maisons et constructions de toute sorte établies sur ces biens immeubles ruraux et qui sont également soumises à la même restriction.

Il est entendu, en même temps, entre les deux Hautes Parties contractantes que, par la disposition de cet article, on n'a pas voulu déroger aux droits de chaque Gouvèrnement de prendre par des lois et des réglements, toutes les mesures nécessaires de police et de sûreté, et notamment celles par rapport à l'établissement de tout individu dans une commune rurale avec l'autorisation seulement du Conseil municipal; toutefois ces lois

Članak I.

Riečmi „nepokretnih dobarah seoskih“ nalazećimi se u posljednjoj alinei I. članka, nije namjeravano izključiti kuće i gradjevine svakovrstne, podignute na rečenih nepokretnih dobrih seoskih, na koje kuće i gradjevine se isto tako proteže ista stega.

Sporazumile su se ujedno takodjer obe visoke stranke ugovarajuće, da nebijaše namjera odredbom istoga članka oštrbiti pravo obih ugovarajućih vladah, da mogu poprimiti putem zakona i naredabah sve potrebite mjere redarstvene i sigurnostne i navlastito razpoložbe, kojimi se nastanjenje osobe svake u obćinah seoskih čini zavisnim od dozvoljenja mjestnoga poglavarstva; ti zakoni i naredbe medjutim neće moći nikojim načinom prie-

et ordonnances ne pourraient entraver d'aucune façon la liberté de commerce et ne devraient porter atteinte aux droits et priviléges stipulés réciproquement, par la présente Convention, en faveur des nationaux des deux pays.

čiti slobodu trgovine, niti na uštrb biti pravom i povlasticam, konvencijom ovom na korist državljanah obih državah ugovorenim.

Article II.

Le Plénipotentaire roumain déclare que son Gouvernement a l'intention de révoquer dans le plus bref délai et avant l'exécution de la présente Convention encore, le réglement qui exige aujourd'hui que celui que passe la frontière soit nanti d'une certaine somme d'argent.

Članak II.

Punomoćnik rumenski izjavljuje, da vlada njegova namjerava za najkraći rok i još prije oživotvorenja ove konvencije opozvati propis, koji naredjuje, da tko prestupi preko granice, ima biti providjen s izvjestnom svotom novacah.

Article IV.

Il est bien entendu que par les dispositions de cet article IV. les deux Hautes Parties contractantes n'entendent nullement déroger aux restrictions faites par le dernier alinéa de l'article I. au sujet du droit d'acquérir et de posséder des biens immeubles ruraux.

Članak IV.

Primjećuje se izrikom, da visoke ugovarajuće stranke nisu ustanovami IV. članka ovoga ni najmanje namjeravale umanjiti stege, koje stavlja posljedna alinea I. članka pravu nabavljanja i posjedovanja nepokretnih dobarah seoskih.

Article VI.

Le tarif conventionnel actuellement en vigueur en Autriche-Hongrie se composant des tarifs spéciaux annexés aux traités de commerce conclus par l'Autriche-Hongrie avec la France, en date du 11 Décembre 1866, avec l'Italie, en date du 23. Avril 1867, avec l'Union douanière de l'Allemagne, en date du 9. Mars 1868. et avec la Grande-Bretagne, en date du 30 Décembre 1869, il est entendu que par suite du principe de la nation la plus favorisée dont jouit la Roumanie en vertu de la présente Convention, elle participera à l'avenir, à tous les bénéfices, conséqences et modi-

Članak VI.

Budući sada u austrijsko-ugarskoj monarkiji u krieposti stojeća ugovorna tarifa složena iz posebnih tarifah, priloženih trgovačkim ugovorom, što jih je sklopila austrijsko-ugarska monarkija s Francezkom dne 11. prosinca 1866., s Italijom dne 23. travnja 1867., s carinskim savezom njemačkim dne 9. ožujka 1868. i s Velikom Britanijom dne 30. prosinca 1869., to je ugovoreno, da će Rumeniji primjerno u smislu konvencije ove u prilog joj idućemu načelu naroda uživajućega najveću pogodnost, imati u buduće u dio pripasti sva dobročinstva, posljedice i preinake, što budu nastale iz

fications qui resulteraient d'un changement ultérieur de ces traités et de ces tarifs speciaux.

Article IX.

Les deux Hautes Parties contractantes sont tombées d'accord de réunir immédiatement après que la présente Convention sera conclue par l'échange des ratifications, une Commission mixte que sera chargée de compléter, dans l'espace de quatre mois le tarif conventionnel dont il est fait mention dans les art. IX et X tant pour les droits d'importation que pour ceux d'exportation.

Dans le cas où la Commision ne tombera pas d'accord pendant ce délai elle aura à procéder immédiatement après, pour les articles non réglés, à l'élaboration d'un tarif spécifique sur le pied d'un droit ad valorem de 7%, en prenant pour base les valeurs autrichiennes et hongroises portées au tableau du commerce austro-hongrois, pour l'année 1873, et augmentée de 15 %. Ce travail sera achevé dans 15 jours.

Il est convenu que les mots „y compris les droits additionnelles“ à l'alinéa 2 ne se rapportent nullement à la question des octrois en Roumanie qui se trouve réglée par l'article XXI de la convention.

Il est également convenu que la liberté de commerce ne pourra jamais être entravée par aucune disposition de monopole au autre qui pourrait être en contradiction avec les dispositions de la présente Convention et notamment avec celles des articles V et XXI.

Article XIII.

Les cas échéant, on s'entendra d'un commun accord, sur les marchandises

dalje preinake tih ugovorah i tih specijalnih tarifah.

Članak IX.

Visoke stranke ugovarajuće sporazumjele su se, da će odmah, čim izmjenom ratifikacijah bude zaključena konvencija ova, sastaviti mješovito povjerenstvo, kojemu će biti zadatak, da za četiri mjeseca nadopuni tarifu konvencijonalnu, spomenutu u IX. i X. članku, što se tiče pristojbah, koli uvoznih, toli i izvoznih.

Ako se povjerenstvo za roka toga nebi moglo sporazumjeti, imat će ono neposredno iza toga, što se tiče robe, glede koje nije postignuta ustanova, priugotoviti specijalnu tarifu, uzimajuć kao ključ izmjerenja pristojbe 7% vriednosti, a osnivajuć ju na vriednosti austrijske i ugarske, sadržane u izkazu trgovine austrijsko-ugarske za godinu 1873. i povisivši jih za 15%. Taj operat mora biti dogotovljen za 15 danah.

Sporazumak je učinjen, da se rieči 2. alinee „i sadržavajućih u sebi jur sve takodjer dodatne pristojbe“, ni najmanje neodnose na rumenske pristojbe potrošarinske, glede kojih sadržaje ustanovu XXI. članak konvencije.

Isto tako učinjen je sporazumak, da se slobodi trgovine neće moći nikada učiniti uštrb nikakvom uredbom monopola ili ine koje god vrsti, koja bi bila u protuslovju s odredbami konvencije ove i naročito s odredbami V. i XXI. članka.

Članak XIII.

U slučajih, kada bude potrebito, biti će zajedničkim sporazumkom opredjeljena

pour lesquelles la nécessité d'exiger des certificats d'origine, serait démontrée.

Article XVIII.

Par rapport á l'alinéa b) de l'art. XVIII. il est entendu que pour toutes les bétes qui ne retournent pas, excepté celles qui seraient mortes pendant le pacage, on payera, au retour des troupeau, les droits d'importation respectifs.

Article XX.

Dans l'intérêt du commerce les Plénipotentiaires austro-hongrois et roumains expriment le desir que les bureaux douaniers austro-hongrois et roumains traitent, autant que possible, simultanément les marchandises soumises à leurs opérations.

Quant à l'etablissement des bureaux mixtes de douane, les deux Hautes Parties contractantes tomberont d'accord sur les principes à adopter à ce sujet. Cependant il est entendu dès — à présent, que ces principes ne pourront être autres que ceux contenus dans le traité de commerce et de douane passé entre l'Autriche-Hongrie et l'Union douanière de l'Allemagne le 9. Mars 1868.

Articles XXI et XXII.

Les dispositions de ces articles n'affectent en rien le droit des communes de frapper par des taxes — d'octroi ou d'accise les boissons et les liquides, les commestibles, les combustibles, les fourrages et matériaux à leur entrée dans la commune, quand même ces articles n'auraient, pas des similaires en Roumanie.

roba, glede koje će se imati pridonašati svjedočbe, od kuda ona proiztiče.

Članak XVIII.

Što se tiče alinee b) XVIII. članka učinjen je sporazumak, da će se od svekolike marhe, koja se nepovrati, izim marhe poginuvše za vremena paše, platiti imati pri povratku čopora dotične uvozne pristojbe.

Članak XX.

U interesu trgovine izjavljuje punomoćnik austrijsko-ugarski kao i rumenski želju, da carinski uredi austrijsko-ugarski i rumenski, koliko je to moguće, istodobno obavljaju uredovanje glede robe predložene jim radi carinskoga postupka.

Što se tiče podignuća mješovitih uredah carinskih, sporazumjeti će se visoke stranke ugovarajuće glede načelah, koja se imadu poprimiti glede predmeta. Uglavljeno je medjutim već sada, da ta načela nemogu biti ina, nego što jih sadržaje trgovački i carinski ugovor, sklopljen medju austrijsko-ugarskom monarkijom i carinskim savezom njemačkim dne 9. ožujka 1868.

Članak XXI. i XXII.

Odredbe ovih članakah neimaju nikakova upliva na pravo obćinah, da na piće i tekućine, na jestivo, na gorivo, na krmu i na gradivo pri uvozu njihovu u obćinu nametnu pristojbu potrošarinsku ili akciznu, sve da se tim predmetom i nebi sličnih nalazilo u Rumeniji.

Néanmoins ces droits ne peuvent être supérieurs aux taxes les plus élevées, prévues par les lois roumaines actuellement en vigueur. Le maximum des droits dont il s'agit dans ce cas est réglé par les lois roumaines:

du 29. Novembre 1871, Nr. 262,
du 14. Février 1875, Nr. 328,
du 14. Février 1875, Nr. 330,
du 19. Février 1875, Nr. 376,
du 25. Février 1875, Nr. 420,
du 25. Février 1875, Nr. 421,
du 26. Février 1875, Nr. 425,
du 20. Mars 1875, Nr. 588,
du 20. Mars 1875, Nr. 589,

ainsi que par l'art. 84 de la loi du 25. Novembre 1871.

Medjutim te pristojbe nemogu biti veće, nego su najviše stavke pristojbah. ustanovljene u zakonih rumenskih, nalazećih se sada u krieposti. Maksimum pristojbah, o kojih se radi u slučaju ovom, ustanovljuju zakoni rumenski:

od 29. studenoga 1871. br. 262.
od 14. veljače 1875. br. 328.
od 14. veljače 1875. br. 330.
od 19. veljače 1875. br. 376.
od 25. veljače 1875. br. 420.
od 25. veljače 1875. br. 421.
od 26. veljače 1875. br. 425.
od 20. ožujka 1875. br. 588.
od 20. ožujka 1875. br. 589.

kao i 84. članak zakona od 25. studenoga 1871.

Article XXIV.

Il est convenu que si le projet de loi en question ne rencontrait pas l'assentiment des chambres, le Gouvernement de Sa Majesté l'Empereur et Roi ne se verrait nullement lié par le présent article.

Članak XXIV.

Ugovoreno je, da se, ako osnova zakona u pitanju stojeća nebi postigla privolu komorah, vlada Njegova Veličanstva cesara i kralja neće nikojim načinom smatrati obvezanom usljed članka ovoga.

Article XXVI.

Les Plénipotentiaires austro-hongrois et roumain reconnaissent que les droit additionnels prévus comme exception aux principes énoncés à l'article XXVI. ne sauraient autoriser le Gouvernement Princier à y introduire des modifications, qui gréveraient les marchandises ou les navires d'un droit quelconque dépassant les taux des taxes indiquées dans l'article en question.

Članak XXVI.

Punomoćnici austrijsko-ugarski i rumenski priznaju, da dodatne pristojbe, uglavljene kao iznimka od načelah izrečenih u XXVI. članku, neće moći kao temelj ovlašćenja služiti vladi kneževskoj, da uvede preinakah, kojimi bi se nametnula na robu ili brodove kakove bilo vrsti pristojba, nadmašujuća izmjeru pristojbe, nazuačenu u članku stojećemu u pitanju.

Le présent protocole, qui sera considéré comme approuvé et sanctionné par les deux Gouvernements sans autre ratification spéciale, par le seul fait de l'echange des ratifications sur la Convention à laquelle il se raporte, à été dressé en double expédition à Vienne, le 22. Juin 1875.

(L. S.) **Andrassy** m. p.
(L. S.) **George Costaforu** m. p.

Zapisnik ovaj, koji će se bez ikoje ine specijalne ratifikacije kao odobren i potvrdjen od strane obih vladah smatrati usljed samoga učina izmjene ratifikacijah, tičućih se konvencije, o kojoj glasi zapisnik isti, sastavljen je u dva primjerka u Beču dne 22. lipnja 1875.

(M. P.) **Andrássy** v. r.
(M. P.) **Gegorge Costaforu** v. r.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i bditi, da ga obdržavaju u ini vjerni Naši.

Dano u Budapešti dne dvadeset i četvrtoga svibnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedeković** v. r.

Br. 68.

Zakonski članak XXII.:1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o naknadnih vjeresijah potrebitih za pokriće troškovah zajedničkih poslovah god. 1873. i 1875.

(Potvrdjen 5. lipnja 1876. Proglašen u kući zastupnikah 7., a u kući velikašah 10. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak,

o naknadnih vjeresijah potrebitih za pokriće troškovah zajedničkih poslovah god. 1873. i 1875.

§. 1.

Ministar financijah se ovlašćuje, da može zajedničkomu ministru financijah naknadno izplatiti na ime troškovah zajedničkih poslovah i to:

a) za izjednačenje dužnosti pokazujuće se na teret Ugarskoj uslied naknadnog na zajedničkom zaključnom računu godine 1873. osnivanog obračuna . . . . 336.705 for. 73 novč.

b) za pokriće djela odpadajućega na Ugarsku od naknadne vjeresije od 188.665 for. 62. novč., koju su delegacije razpravljajuće zajednički proračun godine 1876. votirale zajedničkomu preliminaru godine 1875. . . . . 59.241 for. 00½ novč

ukupno dakle 395.946 for. 73½ novč.

§. 2.

Za izjednačenje onih po istih delegacijah istom prilikom iz zajedničkih zaključnih računah godine 1870 i 1871. izlučenih i na Ugarsku upućenih stavakah koje su kod „Krajine“ pod naslovom 18. redovite potrebe vojske kao viseći veći izdatci uvršćene ukupno sa 170.564. for. $7\frac{1}{2}$ novč. ter od koje svote spadaju na

etat poljodjelstva, obrta i trgovine	72.151	for	$94\frac{1}{2}$	novč.
na etat javnih radnjah i komunikacije	81.702	for.	13	novč.
ter na financijalni etat	16.710	„	—	„

ovlašćuju se dotični ministri, da mogu svote obterećujuće njihove etate naknaditi zajedničkomu ministru rata.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdr- i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne petoga lipnja godine hiljadu osamsto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedeković** s. r.

Br. 69.

Zakonski članak XXIV.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o naknadnoj vjeresiji od 150.000 for. potrebitoj za pokriće troškovah potrebnih za dovršetak individualnoga obračuna zaostatakah na izravnom porezu.

(Potvrdjen 5. lipnja 1876. Proglašen u kući zastupnikah 7., a u kući velikašah 10. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Českí itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o naknadnoj vjeresiji od 150.000 for. potrebitoj za pokriće troškovah potrebnih za dovršetak individualnoga obračuna zaostatakah na izravnom porezu.

§. 1.

Za pokriće troškovah potrebnih za dovršetak individualnoga obračuna izravnih porezah dozvoljuje se za godinu 1876. naknadno sto petdeset tisućah forintah. —

Ova svota imat će se uzeti u račun pod naslovom 12. poglavljem XV. redovitih izdatakah pod A §. 2. zak. član. LV. 1875. slovećega o državnom proračunu za godinu 1876.

§. 2.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne petoga lipnja godine hiljadu osamsto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 70.

Zakonski članak XXV.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o naknadnoj vjeresiji potrebitoj za izplaćanje postotka, pripadajućega Hrvatskoj i Slavoniji od svote unišle u istih kraljevinah na zaostatke izravnoga poreza preostale koncem godine 1876.

(Potvrdjen 5. lipnja 1876. Proglašen u kući zastupnikah 7., a u kući velikašah 10. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Českі itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o naknadnoj vjeresiji potrebitoj za izplaćanje postotka pripadajućega Hrvatskoj i Slavoniji od svote unišle u istih kraljevinah na zaostatke izravnoga poreza preostale koncem godine 1867.

§. 1.

Za izplaćanje postotka pripadajućega Hrvatskoj i Slavoniji na temelju §. 30. zak. čl. XXX. : 1868., dotično §. 3. zak. čl. XXXIV. : 1873. od izravnih porezah u istih kraljevinah na zaostatke preostale koncem godine 1867. i tečajem godinah 1872., 1873. i 1874. unišlih dozvoljuje se naknadna vjeresija od 90.005 forintah.

Ova će se svota uzeti u račun pod novim naslovom 13. poglavjem III. vanrednih izdatakah B. §. 2. zak. čl. LV. : 1875. slovećega o državnom proračunu za godinu 1876.

§. 2.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne petoga lipnja godine hiljadu osamsto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 71.

Zakonski članak XXIX.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se odredabah proti širenju bube zvane Phylloxera.

(Potvrdjen 13. lipnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 16. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

tičući se odredabah proti širenju bube Phylloxera zvane.

§. 1.

Na zemljištu grada Pančeva, phylloxerom okuženom, i zemljište to okružujućih neokuženih parcellah, imade se u obsegu, što će ga naznačiti vještaci, skupa s korenom izkrčiti loza vinova.

§. 2.

Na izkrčenom zemljištu zabranjeno je tečajem 8 godinah gojiti vinograd, i za to vrieme stojati će to zemljište pod sveudiljnim oblastnim nadzorom.

§. 3.

Vlastnici izkrčenih vinogradah, dobiti će naknadu, koje iznos će sliedećim načinom ustanovljen biti.

Vinograd imade se na temelju u predjelu običajne kupovno-prodajne ciene administrativnim putem procjeniti; od procjenbene vriednosti tim načinom ustanovljene pak imade se odbiti iznos, za koji se je umanjila vriednost usljed okuženja ili blizine okuženih vinogradah; imade se nadalje odbiti podpuna vriednost izkrčenoga zemljišta, koje pod stegom u §. 2. sadržanom ostaje u posjedu vlastnika.

§. 4.

Za slučaj, da bi se u inom kojem predjelu kraljevine pojavila phyloxera, ovlašćuje se ministar za poljodjelstvo, obrt i trgovinu, da radi prepriečenja, da se okuženje dalje neširi, i u obziru poprimiti se imajućih administrativnih mierah i u obziru troškovah, prama potrebi učini odredbu.

§. 5.

Za namirenje troškovah, koji će tečajem ove godine biti potrebiti na krčenje i na naknadu, što će se imati dati vlastnikom vinogradah, a isto tako i za ugušenje pošasti u inih možebiti predjelih dozvoljuje se ministru za poljodjelstvo, obrt i trgovinu na razpoložbu naknadni kredit od 80.000 for.

§. 6.

Izvršba ovoga zakona povjerava se ministru za poljodjelstvo, obrt i trgovinu i ministru financijah.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, ukupno i pojedince, pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo i sami ga obdržavati i bditi da ga obdržavaju ini vierni Naši.

Dano u Schönbrunnu dne trinajstoga lipnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 72.

Zakonski članak XXX.:1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se naknadnoga kredita za godinu 1876. potrebita za podignuće i uzdržavanja internacijonalnoga metričkoga ureda.

(Potvrdjen 13. lipnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 16. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak,

tičući se naknadnoga kredita za godinu 1876., potrebita za podignuće i uzdržavanje internacijonalnoga metričkoga ureda.

§. 1.

Ministru za poljodjelstvo, obrt i trgovinu na razpoložbu dozvoljuje se izvanredni kredit pod naslovom troškovah, potrebitih usljed podignuća u Parizu ustrojiti se imajućega internacijonalnoga metričkoga ureda do iznosa od 9364 for, 80 novč. u kovanom novcu (23.412 franakah), a pod naslovom troškovah uzdržavanja, dospievajućih za godinu 1876. u iznosu od 1756 for. u kovanom novcu (4390 franakah.)

§. 2.

Izvršenje ovoga zakona povjerava se ministru za poljodjelstvo, obrt i trgovinu i ministru financijah.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, ukupno i pojedince pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i bditi, da ga obdržavaju u ini vjerni Naši.

Dano u Schönbrunnu dne trinajstoga lipnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** v. r.

Br. 73.

Zakonski članak XXXII.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o prijateljstvenom, trgovačkom i brodarstvenom ugovoru sklopljenu medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kraljevinom hawaiskih otokah i podpisan u Londonu dne 18. lipnja 1875.

(Potvrdjen 17. lipnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 20. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o prijateljstvenom, trgovačkom i brodarstvenom ugovoru, medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kraljevinom hawaiskih otokah sklopljenom i u Londonu dne 18. lipnja 1875. podpisanom.

Medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kraljevinom hawaiskih otokah sklopljeni i u Londonu dne 18. lipnja 1875. podpisani prijateljstveni, trgovački i brodarstveni ugovor, prihvativši ga sabor državni i potvrdivši ga zatim običnim načinom stranke ugovarajuće, uvrštuje se ovim medju zakone državne.

Ugovor taj glasi:

Njegovo Veličanstvo Cesar austrijski, kralj česki itd. i apoštolski kralj ugarski s jedne strane i Njegovo Veličanstvo kralj kraljevine hawaiskih otokah, gojeć jednakim načinom želju, da urede i razšire trgovačke odnošaje i pospješe olahkoćenje brodarenja medju državami i posjedi Svojimi, odlučiše sklopiti u svrhu tu ugovor i imenovaše punomoćnici Svojimi i to:

Njegovo cesarsko i apoštolsko kraljevsko Veličanstvo:

Fridrika Ferdinanda grofa Beusta, komornika i tajnoga savjetnika Njegova Veličanstva cesarskoga i apoštolsko kraljevskoga, izvanrednoga poslanika pri dvoru st. jameskom, velekrsta reda sv. Stjepana i Leopoldova itd.

Njegovo Veličanstvo kralj kraljevine hawaiskih otokah pak:

Gospodina Manley Hopkins-a, poslovodju i glavnoga konzula Njegova Veličanstva u Londonu, komendatora reda kamehamehe I. i Izabele katoličke,

koji, priobćivši si medjusobno dotična punomoćja svoja, obnadjena u valjanom i propisanom obliku izdanimi, prihvatiše i zaključiše članke sliedeće:

Članak I.

Mir i prijateljstvo neka vazda vlada medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kraljevinom hawaiskih otokah, kao i medju podložnici obih državah bez razlike osobe i mjesta.

Članak II.

Medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kraljevinom hawaiskih otokah vladat će uzajamno sloboda trgovine i brodarenja i moći će podložnici austrijsko-ugarske monarkije u hawaiiskih otocih, a podložnici hawaiski u austrijsko-ugarskoj monarkiji ulaziti s brodovi i tovari svojimi u sva mjesta, luke i potoke, koji su ili će u buduće biti otvoreni inozemnoj trgovini, slobodom i sigurnosti istom, koju uživaju ili će u buduće uživati vlastiti podložnici dotične države, uz priuzdržaj ipak, da se imadu valjano obdržavati redarstveni propisi, izdani za uzdržanje mira i poredka.

Članak III.

Podložnici obih visokih stranakah ugovarajućih, vlastni su isto tako, kao i domaći podložnici u području druge ugovorne stranke putovati, prebivati, tjerati trgovinu u veliko ili na malo i obavljati svake vrsti zakonu primjernih poslovah, ter iznajmljivati i imati kućah, skladištah ili štacunah, što jih potrebuju za prebivanje ili trgovinu, i u obziru izvršavanja posla svake vrsti biti posve ravni domaćim podložnikom. Pri tjeranju svih poslovah dužni su podložnici obih ugovarajućih visokih stranakah, imajući sjedište u području druge visoke stranke ugovarajuće, obdržavati sve zakone i naredbe zemaljske, i neće jim se u slučaju nikojem nametati daćah, stegah, pristojbah ili nametah nikojih inih, nego kojim su podvrženi domaći podložnici.

Članak IV.

Podložnici obih visokih stranakah ugovarajućih, nastanjeni u području druge visoke stranke ugovarajuće, uživat će najstalniju i najpodpuniju zaštitu,

što se tiče osobah i imovine njihove, i radi toga imati će slobodan i lak pristup k postavljenim polag zakona sudovom radi traženja ili obrane pravah svojih. Biti će jim prosto upotrebljavati zastupnikah, odvjetnikah ili poslovodjah, tražeć ili braneć svoja prava pred svakim sudom. U obće uživati će oni u tom obziru sva prava i povlastice, koje su osigurane domaćim podložnikom i biti će podvrženi istomu postupku.

Članak V.

Podložnici obih visokih stranakah ugovarajućih, nastanjeni u području druge visoke ugovarajuće stranke, biti će prosti od svake službe budi u vojsci ili na floti ili u narodnoj straži ili u narodnoj obrani, i biti će oslobodjeni od svakoga prisilnoga zajma i svakoga izvanrednoga nameta, koji nije nametnut obćenito i zakonom.

Članak VI.

Najpodpunija sloboda sviesti osigurava se podložnikom obih visokih stranakah u području druge ugovarajuće stranke, i nikoji njih neće biti uznemirivan radi vjere svoje ili obredah vjerskih.

Članak VII.

Podložnici obih visokih stranakah ugovarajućih biti će vlastni u području druge stranke ugovarajuće sticati i posjedovati vlastničtva svakoga naimenovanja i svake vrsti, bilo ono stvarno ili osobno, i mogu s njim razpolagati, kako jim se svidi najbolje, bilo putem prodaje ili darovanja, zamjene, oporuke, ili inim kojim načinom, isto tako mogu podložnici obih visokih ugovarajućih stranakah biti baštinici vlastničtva ležećega u području druge ugovarajuće stranke, i nasliediti bez zaprieke vlastničtva pripala jim baštinom, ter razpolagati s njimi po volji, a baštinici ili zapisovnici takovi neće biti podvrženi daći ili pridržani da plate baštinskih ili inih pristojbah, što bi bile veće, nego su, što jih u istom slučaju plaćaju domaći podložnici.

Članak VIII.

Svi brodovi, ploveći pod zastavom ugovarajuće visoke stranke koje i nalazeći se u posjedu brodskih listovah i izpravah, propisanih u zakonu dotične države njihove, biti će smatrani kao brodovi države, koje stieg nose.

Članak IX.

Brodovi visokih ugovarajućih stranakah, prispievajući u luke druge ugovarajuće stranke i odilazeći iz njih, neće biti podvrženi inim, niti većim pristojbam bačvarinskim, svietioničkim, sidrištnim, lučkim, šverskim, pilotskim, karantenskim ili inim kakova god bilo naimenovanja, nego što jih imaju platiti

*

domaći brodovi, razumievajuć se medjutim naročito, da se nikoja ustanova, sadržana u ugovoru ovom neće imati uporavljati na brodarenje obalno, koje si samoj sebi pridržaje svaka stranka ugovarajuća, te će ga urediti polag vlastitih zakonah.

Članak X.

Roba svake vrsti, što se uvaža u luke ugovarajuće visoke stranke koje, ili se iz njih izvaža pod zastavom druge stranke ugovarajuće, neće imati platiti inih ili većih carinskih pristojbah, niti podvržena biti inim pristojbam, nego kada to valja takodjer i glede robe uvažane i izvažane pod domaćom zastavom.

Članak XI.

Brodovi ugovarajućih visokih stranakah, koji prisiljeni potraže pribježište u lukah druge stranke, neće plaćati niti od broda niti od tovara većih carinskih pristojbah, nego se pobire u sličnom slučaju od domaćih brodovah, pod uvjet, da se brod takav uzdržaje od trgovanja i neboravi dulje u spomenutih lukah, nego je potrebito radi okolnostih, koje su ga prisilile tražiti pribježište.

Članak XII.

Austrijsko-ugarski brodovi ratni ili loveći kitove, imati će slobodan pristup u sve luke hawaiiske, tamo spustiti sidro, činiti popravakah i živežom za momčad se providiti i moći će radi svježega živeža jedriti iz luke u luku. U svih lukah, koje su ili će u buduće biti otvorene inozemnim brodovom, biti će austrijsko-ugarski brodovi ratni ili loveći kitove podvrženi istim propisom, kojim su ili će u buduće biti podvrženi brodovi naroda uživajućega najveću pogodnost, i uživat će ista prava i povlastice, koje su ili će biti u buduće osigurane tim brodovom.

Članak XIII.

Obe visoke stranke ugovarajuće privoljuju ovim, da se sve pogodnosti, preimućtva i slobodnosti, što jih je glede trgovine ili brodarstva ugovarajućih stranakah koja dozvolila ili će u buduće dozvoliti podložnikom ili gradjanom ine koje države, imadu protegnuti na podložnike, ili gradjane druge ugovarajuće stranke, i to bezplatno, ako je pogodnost, na korist ine države dozvoljena, bila bezplatna ili uz medjusobnim sporazumkom ustanovljenu naplatu, imajuću koliko moguće više jednaku vriednost i učinak, ako je pogodnost bila dana pod uvjetom.

Članak XIV.

Svaka ugovarajuća stranka vlastna je naimenovati konzulah, vicekonzulah ili konzularskih agentah, stolujućih radi obrane trgovine u području druge ugovarajuće stranke; nego prije nego konzul nastupi djelovanje svoje, ima on izhoditi privoljenje vlade, u područje koje je izaslan. Ugovarajućih stranakah

svaka je vlastna izlučiti mjesta, glede kojih sudi primjernim, da nebudu stolice konzulah, razumievajuć te ipak, da ugovarajućih stranakah nikoja neće odredjivati stegah, koje se neprotežu na sve narode zastupane u području državnom.

Članak XV.

Diplomatički agenti, konzuli, glavni konzuli, vicekonzuli i konzularski agenti austrijsko-ugarske monarkije u hawaiiskih otocih, uživati će sva prava, povlastice, pogodnosti i sloboštine, što jih uživaju istoga čina diplomački agenti, konzuli, vicekonzuli i konzularski agenti naroda uživajućega največu pogodnost, a isti će takodjer u austrijsko-ugarskoj monarkiji biti položaj diplomatičkih agentah, konzulah, glavnih konzulah, vicekonzulah i konzularskih agentah hawaiiskih.

Članak XVI.

Konzuli, vicekonzuli i konzularki agenti obih ugovarajućih stranakah, stolujući u području druge ugovarajuće stranke, vlastni su od oblastih mjestnih potražiti pomoć, da budu potraženi, uhićeni i uapšeni bjegunci ratnih ili trgovačkih brodovah države njihove. Radi toga imati će se oni uteći pismeno nadležnim oblastim mjestnim, ter predlogom listine momčadi brodske ili ine službene izprave pridonieti dokaz, da naznačene osobe spadaju medju momčad brodsku, pak, budući tim načinom opravdana reklamacija, neće se uzkratiti izručenje. Svaka podpora i pomoć biti će pružena radi pronadjenja i uhićenja takovih bjegunacah, koji će se imati pridržati u uzah državnih na potražbu i trošak stranke tražeće izručbu njihovu, dok bude moguće ili jih povratiti brodu, kojemu pripadaju, ili jih odpraviti u državu njihovu. Ako ipak nebi bili povraćeni brodu, s kojega su uskočili ili odpravljeni u državu svoju za šest mjesecih, računajuć od dana uapšenja, ili ako stranka, na zahtjev koje je učinjeno uhićenje i uapšenje to, nebi naknadila troškove, biti će bjegunac stavljen u slobodu i neće se moći više uapsiti radi istoga razloga. Ako bi ipak bjegunac počinio bio zločin ili prekršaj proti zakonom države, gdje boravi, neće biti izručbi njegovoj mjesta prije, nego nadležni sud izreče osudu i ta osuda bude izvršena. Razumieva se ipak, da se na mornare, koji su podložnici ugovarajućih državah koje, ter uskoče s broda stranke koje ugovarajuće u području svoje vlastite države, neproteže uglava ova, ter će se s njimi postupati polag zakonah države njihove. Uglavljeno je nadalje izrično medju obimi strankami ugovarajućimi, da će svaka ina pogodnost ili polaštica, koju je dozvolila ili će u buduće dozvoliti ugovarajuća stranka koja inoj kojoj državi glede uhićenja bjegunacah, imati biti dozvoljena strankam, sklapajućim ugovor ovaj isto tako, kao da bi pogodnost ista bila navedena u ugovoru ovom.

Članak XVII.

Sve radnje, tičuće se spašenja pod zastavom ugovarajućih stranakah koje plovećih brodovah, nasjelih ili skršenih uz obale druge ugovarajuće stranke, rukovoditi će dotični agenti konzularski, ako se medjutim interesovane osobe nalaze na licu mjesta, ili kapetan brodski imade punomoćje jednakoga obsega, imade se njim povjeriti skrb glede skršenoga broda. Posredovanju mjestnih oblastih biti će mjesta samo u svrhu, da uzdržaju red i štite prava osobah, sudjelujućih pri spašenju, a uespadajućih medju momčad broda skršivšega se, ter osiguraju izvršbu propisah, imajućih se obdržavati pri uvozu i izvozu spašene robe. U odsutnosti i do prispietka agentah konzularskih učiniti će mjestne oblasti razpoložbe, potrebite za obanu brodolomje pretrpivših osobah i imovine. Spašena roba neće biti podvržena carinskim ili inim pristojbam, osim ako je namienjena za potrošak domaći.

Članak XVIII.

Brodovi, roba ili stvari podložnikah ugovarajućih stranakah, koje otmu gusari morski, ter budu uvezene u luku ugovarajućih stranakah koje ili zatečene u njih, imadu se povratiti vlastnikom uz naplatu troškovah, što bi jih bilo, kojih iznos ustanovljuje sud nadležni, pod uvjet, da se pravo vlastničtva imade dokazati sudu istomu, ter da tražbinu u roku od osamnaest mjesecah povedu interesovane stranke, advokati njihovi ili konzularski agenti dotične vlade njihove.

Članak XIX.

Ugovor ovaj biti će u krieposti deset godinah, računajuć od dana izmjene ratifikacijah, i ako za godinu danah iza izminuća toga roka, obih ugovarajućih stranakah nikoja nebude izjavila službenim očitovanjem nakanu dokinuća njegova, ostaje tada ugovor isti mučeć obvezan još godinu danah i tako nadalje sve dok mine dvanaest mjesecah, što će sliediti iza spomenutoga službenoga očitovanja, kada god se ono učinilo.

Članak XX.

Ugovor ovaj biti će potvrdjen i ratifikacije biti će izmienjene u Londonu za deset mjesecah ili prije, ako je moguće.

Za dokaz tomu dotični punomoćnici podpisaše ugovor isti i udariše na njega pečati svoje.

Dano u Londonu dne osamnaestoga lipnja ljeta gospodnjega hiljadu osam sto sedamdeset i petoga.

(M. P.) **Beust** v. r. (M. P.) **Manley Hopkins** v. r.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo i sami ga obdržavati i bditi da ga obdržavaju ini vierni Naši.

Dano u Schönbrunnu dne sedamnajstoga lipnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tiscza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 74.

Zakonski članak XXXIV.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o vjeresiji potrebitoj za izradjenje brašovsko-tömöške pogranične željeznice.

(Potvrdjen 19. lipnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 20. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak,

o vjeresiji, potrebitoj za izgradjeuje brošovsko-tömöške pogranične željeznice.

§. 1.

Ministarstvo se ovlašćuje, da izgraditi može ugarsku čest 25,246 kilometarah druge svezne željezničke pruge, koja se ima u smislu članka 4 sa Rumanijom sklopljenog, te u zakonskom članku XXVII. od godine 1874, sadržanog željezničkog ugovora preko tömöškog tiesnaca izvesti; za sagradjenje iste i za priredjenje iste za promet dozvoljuje se osim medjutimnih kamatah 4,188.550 for.

§. 2.

U ime ovog gradjevnog troška stvara se ministarstvu za tekuću godinu 1876. kredit u iznosu od jednoga milijuna forintah (1,000.000 forintah), koja svota se ima pokriti putem unovčenja primjerne česti pokretnog imetka države.

§. 3.

Zakon ovaj stupa u život danom proglašenja, te se izvršba istog povjerava ministru za javne radnje i komunikacije i ministru financijah.

Izjavljujući Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne devetnajstoga lipnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 75.

Zakonski članak XXXV.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o djelomičnom preinačenju dozvolne izprave temešvarsko-oršovanske željeznice.

(Potvrdjen 19. lipnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 20. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Češki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o djelomičnom preinačenju dozvolne izprave temešvarsko - oršovanske željeznice.

§. 1.

Paragraf 3. i točka a) §. 20. dozvolne izprave, sadržane u zakonskom članku XXVIII. od godine 1874., preinačuje se tako, da se podrovi na temešvarsko-oršovanskoj željeznici za sada imadu sagraditi samo za jednu kolotečinu.

§. 2.

Naprama pogodnosti ovoj dužno je dozvolbeno družtvo:

a) u isto vrieme, kad se na pomenutoj željezničkoj prugi u smislu §. 3. imade položiti druga kolotečina, sada samo za jednu kolotečinu sagradjene podrove takodjer na dvie kolotečine razširiti, ili pako za drugu kolotečinu posebne podrove izvesti;

b) osim 14 postajah, opredjeljenih u točki d) §. 20. dozvolne izprave, — još jednu veću postaju u Temišvaru u tvorničkom predgradu — i dvie daljnje postaje na prugi izvesti prije otvorenja iste;

postaje ove imadu se sagraditi na mjestih i u mierah, ustanovljenih medju vladom i družtvom, te se primjećuje, da je dozvolno družtvo, ako bi usljed naraslога prometa povećanje sgradah ili izvedenje novih sgradah postalo potrebitim, — dužno sve to iz vlastitoga izvesti, izuzamši postaju u temišvarskom tvorničkom predgradu, na koju se neproteže ustanova ova;

c) povrh obveznostih, sadržanih u dozvolnoj izpravi i višenavedenih, izvesti do 100.000 forintah iznoseće takove investicije, koje će vlada kao izključivo za državu ili eventualuo u svrhe družtva potrebitimi naznačiti.

§. 3

Izvršba ovoga zakona povjerava se ministru za javne radnje i komunikacije.

Izjavljujuć Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne devetnajstoga lipnja godine hiljadu osamsto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXVI.

Izdan i razposlan dne 28. rujna 1876.

Br. 76.

Naredba

kr. ugarskoga ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 18. srpnja 1876. br. 13258.

o baždarenju bačavah napunjenih vinom ter poznatih pod imenom „gönčanskih bačavah."

Odredba §. 13. VIII. zak. čl. od god. 1874., da kada se u bačvah prodaje vino, pivo i ocat, bačve imadu biti obaždarene i providjene biljegom naznačujućim sadržaj njihov polag nove mjere, stupa u smislu LVIII. zak. čl. od godine 1875. u kriepost dana 1. siečnja 1877.

Nastavši medjutim glede pravoga tumačenja §. 13. VIII. zak. članka od godine 1874. dvojbah i opaženo budući naročito pri bačvah, služećih za razvažanje žeste, da za kratko vrieme iza baždarenja pokazuju znatnih razlazah držine jim od držine prigodom baždarenja na njih zabilježene, ter proizišavši iz iztrage u obziru tom odredjene, da je postupak baždarskih uredah točan i uredan bio, i da je pojavivšim se razlazom jedino uzrok promjena na bačvah učinjena, naročito pak bolje pričvrštenje obručah, nalazim radi toga odrediti šta sliedi:

1. Svaka bačva, u kojoj bude iza 1. siečnja 1877. u promet stavljeno vino, pivo ili žesta, mora biti obaždarena po novoj mjeri i oprost od dužnosti

96

baždarenja valja jedino glede bačavah, koje su smještene u pivnici, magazinu ili inoj prostorini dotičnika, ter se iz tih mjestnostih neiznesu.

2. Bačve, kojih obručí nisu valjano pričvršteni, neimadu se pripustiti na baždarenje.

3. Svaki put, kada se na bačvi dogodi kakva god promjena, bilo to da se izmieni duga ili pričvrste bolje obruči ili bačva smolom izplače, imade se bačva prije opet, nego se stavi u promet, pod globom ustanovljenom u §. 19. VIII. zak. članka od godine 1874. iznova obaždariti.

Pojavivši se pak u nekojih predjelih kraljevine, naročito u vinorodnih krajevih zemplinske, boršodske i abanjske županije, gdje se vino neobičaje otakati, nego dolazi u promet skupa s prvobitnim sudjem, bojazan, da se bačve napunjene starim vinom nemogu u svrhu, da se obavi baždarsko uredovanje propisano naredbom, koju je predšastnik moj izdao pod br. 9334. od godine 1874., bez znatnoga uštrba, što se tiče kakvoće sadržaja, izprazniti: dozvoljujem radi toga, da se držina tih bačavah može ustanoviti vizirom uz uporabu škrižaljke priklopljene naputku, izdanom u predmetu tom uredom baždarskim, radi česa sam učinio odredbu:

a) Da se za to baždarenje potrebita sprava izdade baždarskim uredom za baždarenje mierah i bačavah uredjenim u S. A. Ujhelyu, Tolesvi, Szántó-u, Szikszó-u, Miskolczu za županiju i za grad.

Spravu tu izdati će rečenim baždarskim uredom uz naknadnu naplatu ciene centralno baždarsko povjerenstvo.

b) Vizirom baždariti se smiju samo vinom napunjene bačve, poznate pod imenom: gönčanska bačva (Gönczi hordó, Gönczer Fass) i átalag ili Anthal, kojih držina neiznaša preko 160 litarah.

c) Biljegovanje se obavlja udarenjem krune ugarske i iznosa litarah na gornjoj dužici. Držina bačve imade se zabilježiti pri bačvah držećih 10—30 litarah točnošću idućom od 0.5 litra, a pri bačvah držećih preko 30 litarah, samo u cielih litrih. Tekući broj zapisnika imade se udariti na kraj koje dužice, nalazeće se podalje od baždarskoga biljega.

d) Za tim načinom obavljeno baždarenje može se pobirati maksimalna pristojba, iznašajuća 5 novč. pri bačvah do 50 lit. držine, i 8 nč. pri bačvah preko 50 lit. držine.

Kada se baždarenje obavlja izvan prostorijah baždarskoga ureda, mogu se računati takodjer dnevnice, što jih je ustanovio predšastnik moj uredski naredbom izdanom pod br. 15448. od god. 1874.

e) Tomu baždarenju vinom napunjenih bačavah imade mjesta samo do konca mjeseca listopada t. g. a iza toga roka obavljati će se baždarenje jedino vodom, kako je to u obće propisano.

Br. 77.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 11. kolovoza 1876. br. 13399.,

kojom se izdaje naputak o tom, kako javne oblasti postupati imadu kod upotrebljenja brachiuma, stavit se imajućega od strane linijske vojske ili domobranstva.

Sporazumno s kr.-hrv.-slav.-dalm. i ugarskom vladom i s c. kr. zajedničkim ministarstvom rata utanačen je doli sliedeći naputak u svrhu, da se uredi postupak, kojega se držati valja kod upotrebljenja brachiuma, staviti imajućega od strane linijske vojske ili domobranstva.

Taj naputak, štono ustanovljuje, koje javne oblasti i eventualno, koji javni organi istih oblastih su ovlašteni upotrebiti brachium i u kojem slučaju, propisuje se ovim svim dotičnim oblastim za strogo obdržavanje s tim upozorenjem, da se linijski ili domobranski brachium može samo upotrebiti u onom slučaju, ako ine redovite sile, stojeće na razpolaganje političkim oblastim, nebi dovoljne bile za uzdržanje reda, ili, ako je takov jur narušen, za povratak istoga

Buduć pak da okolnosti i odnošaje samo politička oblast poznati može na toliko, da prosudit uzmogne, da li su joj na razpolaganje stojeće vlastite sile dovoljne za uzdržanje ili povratak reda i sigurnosti, ili ne, to se izuzam jedino silne slučajeve — u pravilu vazda na političku oblast radi izaslanja brachiuma obratiti ima, koja će u slučaju upoznate potrebe u smislu doli sliedećega naputka učiniti korake radi izaslanja brachiuma od strane linijske vojske ili domobranstva.

Napokon upućuju se oblasti, da u svih onih slučajevih, u kojih smatraju potrebnim, da se radi izaslanja brachiuma neposredno obrate na vojničko ili domobransko postajno zapovjedničtvo, o tom koraku, pak i o tom, kad dalnja poraba brachiuma opet prestane, odmah kr. vladnom odjelu za unutarnje poslove brzojave; nadalje, da pogledom na to, da troškovi, nastali porabom brachiuma u poslovih autonomnoga djelokruga, padaju na teret zemaljskomu budgetu, trajanje brachiuma ograniče samo na najpo trebitije vrieme.

Živković s. r.

*

NAPUTAK

o tom, kako imadu postupati javne oblasti prigodom upotrebljenja brachiuma, imajućeg se staviti od strane linijske vojske ili domobranstva.

1. Svrha brachiuma jest podupirati javne oblasti, da jim se time pruži materijalna sila proti silovitu odporu, poduzetu proti zakonitim odredbam i službenu poslovanju njihovu.

2. Ako bi nastao, „periculum in mora“, — onda su ovlaštene pogledom na uzdržavanje ili povratak zakonita reda i sjegurnosti neposredno brachium zaiskati sliedeće javne oblasti i organi javnih oblastih.

I. U Ugarskoj.

a) svaki kr. ug. ministar;

b) kr. državna odvjetničtva;

c) kr sudbeni stolovi;

d) kr. kotarski sudovi;

e) ravnatelji kaznionah, eventualno namještenici njihovi;

f) riečki gubernator;

g) prigodom izbora saborskih poslanikah izborni predsjednik;

h) županijski podžupani (kraljevski sudci, okružni kapetani) ili namjestnici istih;

i) kotarski sudci (podkapetani);

j) obćinski načelnik zajednički sa dotičnim bilježnikom;

k) zapovjednik kr. ug. erdeljskoga oružničtva, kao što i zapovjednik krila, oružnički častnik;

l) budapeštanski nadkapetan ili namjestnik njegov;

lj) gradonačelnici gradovah, koji imadu pravo jurisdikcije ili njihovi namjestnici;

m) povjerenici vlade, koji su izaslani na temelju zakonskoga članka XX. od godine 1874;

n) kr. ug. poštarska ravnateljstva;

nj) ravnatelji lazaretah (Contumazanstalt) ili njihovi namjestnici;

o) kr. ug. financijalna ravnateljstva;
p) carinski i porezni nadzornici;
r) povjerenici financijalne straže;
s) zapovjednici postaje financijalne straže, potonji medjutim samo za vršenja službe svoje.

II. U Hrvatskoj i Slavoniji.

a) Hrvatsko slavonska zemaljska vlada;
b) veliki župan;
c) podžupan;
d) načelnici gradovah, koji u I. molbi vrši javnu upravu;
e) predsjednik izbornoga povjerenstva prigodom izbora narodnih zazastupnika;
f) zapovjednik kr. zemaljskoga oružničtva kao što i zapovjednik krila, oružnički častnik;
g) predsjednici povjerenstvah za slučaj pogibelji;
h) kr. sudbeni stolovi;
i) kr. inokosni sudovi;
k) kr. zemaljsko financijalno ravnateljstvo;
l) kr. financijalna nadzorničtva;
m) pod slovom p., r. i s. napomenuti organi;

Ove javne oblasti, odnosno ovi organi javnih oblastih, ovlašteni su u pogledu izaslanja brachiuma neposredno obratiti se na mjestnu posadu ili na onu, koja u najbližjem mjestu štacionira.

Kao obćeniti propis neka služi to, da se brachium tamo, gdje su mješovite posade, imade uvjek zamoliti od zapovjednika čete ces. i kr. zajedničke vojske, te se to, ako je iole moguće pismeno i svaki put uz naznačenje svrhe imade učiniti. Tim načinom postajni zapovjednik, kojega je dužnost u strogom smislu ustanoviti, kako velik ima biti brachium, imajući se upotriebiti za uzdržavanje zakonita reda i sigurnosti, dolazi u položaj, da prosudit može silu, potrebitu za postignuće svrhe.

Domobranstvo daje brachium samo u onom slučaju, ako u mjestu ili u blizini nisu smještene čete zajedničke vojske, te ako imade dovoljno velik stališ.

3. Na davanje brachiuma unutar posade ovlašten je uvjek vojno-postajni zapovjednik (zapovjednik domobranske postaje); na izaslanje pak brachiuma izvan posade ovlašten je isti samo onda, ako se posada time pogibeljno neoslabi, te ako u tom pogledu nisu potrebne osobite od višjih oblastih zavisne odredbe u pogledu marširanja.

U silnih slučajevih, ter uz dovoljno i temeljito obrazloženje administra-

tivnoga činovnika ili redarstvenih (sigurnostnih) organah, zahtjevajućih brachium, ovlašteni su i četni zapovjednici, kao što i inšpekcioni častnici, da u kojoj posadi iz podredjenih si pripravnih odjelah na vlastitu odgovornost izašalju brachium.

4. Ako pak odgadjanje neprieti pogibelju, odnosno, ako je predvidivo, da će biti od potrebe izaslati brachium, u tom slučaju može se brachium izaslati samo putem kr. ug. ministra nutarnjih posalah (hrvatsko-slavonske kr. zem. vlade) koja izaslanje brachiuma obaviti dade po budapeštanskom glavnom vojnom ili erdeljskom vojničkom (zagrebačkom glavnom vojnom) zapovjedničtvu. U takovih slučajevih ovlaštene su sliedeće oblasti ili organi oblastih neposredno obratiti se na kr. ug. ministarstvo unutarnjih posalah (hrvatsko-slavonsku kr. zemaljsku vladu).

I. a) U Ugarskoj:

a) svaki kr. ug. ministar;
b) kralj. državna odvjetničtva;
c) kralj. sudbeni stolovi;
d) kralj. kotarski sudovi;
e) riečki gubernator;
f) prigodom izbora, predsjednik za izbor narodnih zastupnikah;
g) županijski podžupani ili njihovi namjestnici;
h) zapovjednik kr. ug. erdeljskoga oružničtva;
i) budapeštanski nadkapetan ili njegov namjestnik;
j) gradonačelnik gradovah, koji imadu pravo jurisdikcije ili njegov namjestnik;
k) kr. ug. poštarska ravnateljstva;
l) kr. ug. financijalna ravnateljstva;

II. b) U Hrvatskoj i Slavoniji.

lj) veliki župan;
m) podžupan;
n) načelnik grada, koj u I. molbi vrši javnu upravu;
nj) predsjednik izbora narodnih zastupnikah;
o) zapovjednik kr. zemaljskoga oružničtva;
p) kr. sudbeni stolovi;
r) kr. kotarski sudovi;
s) kr. zemaljska financijalna ravnateljstva.

Ako je u svrhu udešenja ustanka potrebito, da se faktično upotrebi oružna sila, tada prije pomenute oblasti i organi istih nemogu nikakovim načinom uplivati na dispoziciju s četami, s kojimi jedino vojnički zapovjednik, i to izključivo s vojničkoga gledišta, disponira.

Br. 78.

Razpis

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove od 6. rujna 1876. br. 17264.,

kojim se opredjeljuje prostorni obseg lovištah po metričkoj mjeri.

Zemljištni prostor, što no je u §§. 3., 6. i 8. zak. članka XVIII. 1870. o lovu (br. 6. sbornika od godine 1871.) u svrhu izvršivanja prava lova na dvie sto katastralnih ralih ustanovljen, pretvara se na temelju zak. članka VIII. : 1874. (br. 30. sbornika od god. 1874.) ob uvedenju metričke mjere u sto i petnaest hektarah.

Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 79.

Razpis

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za poslove unutarnje od 6. rujna 1876. br. 17.265.,

kojim se stare mjere nalazeće se u šumskom zakonu od 3. prosinca 1852. pretvaraju u novu metričku mjeru.

Stare mjere, nalazeće se u šumskom zakonu od 3. prosinca 1852., koji je cesarskim patentom od 14. lipnja 1857. (zem. vlad. list 1. dio br. 116.) za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju izdan, pretvaraju se na temelju zakonskoga članka VIII. : 1874. u novu metričku mjeru, kako sliedi:

1. U §§. 2. i 4. imade se mjesto: „od svakoga dolnjo-austrijskoga jutra“ razumievati: „od svakih šestdeset arah“;

2. u §. 5. ima se mjesto: „dvadeset bečkih hvatih“ razumievati: „trideset i sedam metarah“;

3. u prilogu D. šumskoga zakona imade se:

u §. 1. mjesto: „za jedan kubički pedanj samoga drva, ili ako su ciene drvah vrlo malene, i za više pedanjah kubičkih“ razumievati: „za jednu ili, ako su ciene drvah vrlo malene i za više desetinah kubičnoga metra“;

u §. 4. ima zaključna stavka u buduće glasiti ovako: „Ako neima stanovitih cienah za koru, ima se za svaki kubični metar za razne svrhe uporabive kore jedroga (solidnoga) sadržaja ili za slomke te kolikoće, bila kora oguljena sa stojećega ili sa ležećega drvlja, uzeti dvostruka vriednost od jednoga kubičnoga metra, odnosno od odgovarajućega slomka najbolje kakvoće ogrievnih drvah dotične vrsti drveća“;

§. 5. glasit će u buduće kako sliedi:

„Za svaki ar zemljištnoga prostora, na kom se je sgodila budi kradja, budi ošteta mladicah, imade se, i to pri mladicah do navršene dvogodišnje dobe u ime odštete platiti ciena od 0·5 kubičnoga metra, pri mladicah preko dvogo-

dišnje do uključno navršene šestgodišnje dobe ciena od 0·8 kubičnoga metra, a pri mladicah, preko šest godinah ciena od jednoga kubičnoga metra solidne mase srednjega goriva i po tarifi za stojeće drvlje.

Slomci od desetine ara (deciara) i slomci od novčićah imadu se pri tom uzimati kao cjeline. Ova odšteta ima se jednostruko uzeti, ako mladice budu ukradjene ili oštećene pojedince, ako se zaostavše neoštećene mladice nalaze još sveudilj u podobrom sklopu i ako gojitba ondje, gdje se je ošteta dogodila, nije prouzročila neobičnih troškovah, nasuprot ima se odšteta uzeti poldrugi put iliti dvostruko, kao što pomenute okolnosti, koje štetu umaljuju, budu ili samo djelomice obstojale, ili sasvim manjkale";

u §. 8. imade se mjesto: „kvadratni hvat zemljišta šumskoga" i „kvadratni hvat pašnjaka" razumievati: „četvorni metar zemljišta šumskoga", odnosno „četvorni metar pašnjaka";

u §. 6. ima prva alinea u buduće glasiti:

Za svaki komad živine, koji se bez povlade, ili prekršenjem ustanovljenoga broja, ustanovljene vrsti ili dobe, ili u zagajena mjesta i u vrieme zabranjeno utjera u tudje šume, mogu se u ime odštete iskati sliedeći iznosi:

za konja mazgu ili osla, koji su barem na polak odrasli .	0·25
koji još nisu na polak odrasli	0·20
za komad rogate marhe, koja je barem na polak odrasla .	0·13
koja još nije na polak odrasla	0·10
za kozu (jarca) bez razlike	0·06
za svinjče	0·03
za ovcu	0·03
za komad peradi	0·01

kubičnoga metra na panju nalazećega se samoga drva od srednje kakvoće goriva one vrsti drveća, koja je u dotičnoj šumi, ili ako ima čistinah, koja je u obližnjoj šumi preteźnija ili uvaženja dostojnija, nego pod uvjetom, ako rečena ciena drvah nije manja od pet i pol novčića austrijske vriednote za jednu desetinu kubičnoga metra jedre (solidne) drvene mase. Ako je ova ciena još manja, može se mjesto svake desetine kubičnoga metra solidne mase drvne tražiti u ime odštete pet i pol novčića a. vr.

Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXVII.

Izdan i razposlan dne 30. rujna 1876.

Br. 80.

Zakon

od 16. rujna 1876.

o sastavljanju gruntovničkih uložakah.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Češki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatimskomu saboru

Zakon

o sastavljanju gruntovničkih uložakah.

§. 1.

Uložci gruntovnički (§. 44. grunt. reda od 15. prosinca 1855.) imadu se sastaviti iz gruntovnih zapisnikah nakon izpravka istih prama ustanovam ovoga zakona.

§. 2.

Svaki gruntovnički uložak dieli se u:

A. posjedovnicu;

B. vlastovnicu;

C. teretovnicu;

§. 3.

Posjedovnica imade se iz odnosnih zapisnikah gruntovničkih sastaviti tako, da se u nju, uz navod pravnoga svojstva gruntovničke stvarnosti, uvrste ne samo brojevi gruntovničkih česticah, nego i odgovarajući istim brojevi česticah katastralnoga zemljištnika, dogotovljenoga na temelju zakonskoga članka VII. godine 1875. zajedničkoga sabora, kao i ime čestice, napokon u katastralnom zemljištniku naznačena vrst njezine težatbe i prostorna njezina mjera.

§. 4.

U vlastovnicu imade se nepromjenjeno prenesti:

a) posjednik upisan u odnosnom gruntovnom zapisniku, ako radi izpravka njegovoga upisa visi razprava po I. dielu gruntovnoga reda, uvedena za ovu kraljevinu ministarskom naredbom od 15. prosinca 1855. (drž. zak. list. komad XLVII. br. 222.)

b) Posjednik upisan u odnosnom gruntovnom napisniku uslied razprave, završene pravomoćnom osudom ili nagodom po I. dielu gruntovnoga reda.

c) Posjednik, koji je stekao uknjižbu prava vlastničtva po II. dielu gruntovnoga reda.

Svi ostali upisi imadu se ureda radi, saslušavši stranke, izpraviti prama neprepornomu posjedu, postojavšemu u vrieme, kad se je po obćinah obavljala autentikacija zapisnikah gruntovničkih ili bar prije dana, kad je započela kriepost izroka, izdana u smislu §. 2. gruntovnoga reda, te imade se pravi tadašnji posjednik u vlastovnicu prenesti.

Privolom stranakah mogu se prema pomenutomu posjedu izpraviti i oni upisi, glede kojih visi razprava po I. dielu gruntovnoga reda (sl. a.).

Zabilježbe u napisnicih gruntovničkih, tičuće se podnešenih i neopozvanih prijavah radi izpravka upisa po I. dielu gruntovnoga reda i gruntovnički upisi i zabilježbe, o kojih je rieč u §§. 52. sl. d., 63. i 104. gruntovnoga reda, na koliko se odnose na osobe vlastnika nekretninah ili označuju njihovu prepornost, imadu se takodjer u vlastovnicu prenesti, ako nije izvidjeno, da su prestali zabilježni odnošaji (§. 104. gruntovnoga reda) ili ako stranka, koja je zabilježbu prepornosti izhodila, na izpust neprivoli.

§. 5.

Ako je u gruntovnici upisana zadruga, koja je sporazumljenjem dotičnih ovlaštenikah potajno jur razdieljena, ili ako je zadruga prestala (§. 27. sl. f. zakona od 13. ožujka 1874. o zadrugah), imadu se u mjesto zadruge upisati u vlastovnici pojedini ovlaštenici.

Ustanove §. 26. i 31. zakona od 3. ožujka 1874. o zadrugah ostaju netaknute.

§. 6.

U teretovnici imadu se iz gruntovničkih napisnikah uz zabilježbu prijavah uknjiženih tražbinah prenesti postojeće još pravnovaljane uknjižbe, predbilježbe prava zaloga, podzaloga i drugih stvarnih pravah i dužnostih (teretah) kao i ine zabilježbe, na koliko nespadaju u vlastovnicu (§. 4. o. z.).

Uknjižene tražbine imadu se u teretovnicu uvrstiti redom stečena prvenstva.

§. 7.

Gruntovnički uložci, koji sadržavaju nekretnine, ležeće u jednoj te istoj katastralnoj obćini, sačinjavaju jednu glavnu knjigu, koja može prema potrebi sastojati i iz više svezakah.

§. 8.

Uložci gruntovnički, sastavljeni po katastralnih obćinah, koji sadržavaju nekretnine, označene u gruntovnici kao takove, s kojimi je do godine 1848. skopčano bilo izvršivanje sudbenosti, sačinjavaju u području svakoga kr. sudbenoga stola jednu posebnu glavnu knjigu, koja takodjer prema potrebi može sastojati iz više svezakah.

§. 9.

Za svaku glavnu knjigu imadu se voditi registri o gruntovničkih stvarnostih, koje su u njoj, a tako i o osobah, za koje i proti kojim je što upisano.

§. 10.

Sbirka izpravah skupna je za svekolike glavne knjige jednoga suda.

§. 11.

Uložci gruntovnički sačinjavaju se pod nadzorom vlade (odjela za pravosudje) kod postojećih gruntovnih oblastih po povjereniku, kojega imenuje Njegovo Veličanstvo na predlog bana.

Svakomu povjereniku ima se priedieliti potrebito pomoćno osoblje.

Povjerenik treba da bude izpitani sudac.

*

§. 12.

Pri razpravah sa strankami ima se povjerenik služiti zakletim perovodjom.

§. 13.

Potrebiti izvidi imadu se obavljati za svaku katastralnu obćinu posebice i započeti iztraživanjem, da li se gruntovne čestice slažu s katastralnimi česticami, u koju svrhu imaju se nabaviti autenticirani prepisi katastralnih posjedovnih listovah kao i katastralni indikacijonalni nacrti.

Ako se gruntovne i katastralne čestice neslažu i ako nije sravnjivanjem gruntovnoga sa katastralnim gradivom moguće pouzdano ustanoviti, koje katastralne čestice odgovaraju gruntovnim česticam, imadu se izvidjenja nastaviti na licu mjesta saslušanjem stranakah, i ako je od potrebe, zakletih vještakah.

§. 14.

Izvidjenja, da li upisi posjednikah u gruntovnici (§. 4.) odgovaraju posjedu postojavšemu u vrieme u istom §. 4. navedenu, imadu se obavit u uredu one političke obćine, u koje obsegu leži katastralna obćina, i ako uztreba, na licu mjesta.

K izvidom imadu se pozvati dvie pouzdane osobe, koje odabere zastupstvo obćinsko.

Za početak tih izvidah ustanoviti će se dan i proglasiti obznanom, za koju će se bar mjesec danah prije narediti, da bude obnarodovana u službenih novinah i u svih dotičnih i susjednih obćinah. — U obznani imade se primjetiti, da sve one osobe, kojim je stalo do toga, da se saznadu razmjerja posjedovna, mogu glavom doći i navesti sve, štogod je prikladno za razjasnjenje stvari kao i za obranu pravah njihovih.

§. 15.

Ako na temelju obavljenih izvidah nastane nužda saslušati onoga, koji je kao posjednik upisan, i faktičnoga tadašnjega (§. 4.) posjednika, imadu se isti pismenimi pozivnicami pozvati, i ako nedodju, niti pošalju punomoćnika, povjerenik naredjuje im na njihov trošak zamjenika.

To isto valja za one, koji nisu samosvojni, a nezna se, tko im je skrbnik ili tutor, kao i za one, kojim se nezna za boravište, a nisu si naredili punomoćnika.

Ako gruntovni posjednik neprivoli u izpravak, tada imade povjerenik zabilježiti prepor, ter upisati gruntovnoga posjednika, a uputiti faktičnoga na §§. 25 i 26. ovoga zakona.

§. 16.

O preslušanju stranakah i vještakah i o posliedcih obavljenih izvidah na licu mjesta ima se spisati zapisnik, te podpisati po povjerenstvu i strankah.

§. 17.

Čim se dovrše izvidi tičući se katastralne koje obćine, imadu se sastaviti uložci gruntovnički po ustanovah ovoga zakona.

§. 18.

Uložci gruntovnički ujedno sa katastralnimi indikacijonalnimi nacrti i sa zapisnici spisanimi o izvidih, imadu se bar 30 danah izložiti, da ih svatko može razgledati i to u uredu obćinskom, ili pak na drugom shodnom mjestu, gdje odredi povjerenik.

Podjedno narediti će povjerenik dan, kojega će se povesti dalnji izvidi u slučaju, ako bude prigovorah proti pravilnosti priredjenih uložakah.

Ovaj dan staviti će se do obćenitoga znanja oglasom (§. 14. o. z.)

§. 19.

Prigovori proti pravilnosti uložakah mogu se unutar ustanovljenoga roka predati pismeno gruntovnoj oblasti ili ustmeno povjereniku dana pomenutoga u §. 18.

Ako se prigovori osnivaju na takovih učinih, za koje se kod predjašnjih izvidah nije znalo, ima se narediti, što je potrebito, da se stvar razjasni.

Ako se obnadje, da je prigovor temeljit, imati će se prema tomu izpraviti uložci.

§. 20.

Čim se dovrše razprave povedene uslied prigovorah, i čim se uložci gruntovnički, tičući se jedne katastralne obćine, prema posliedku izvida izprave, imadu se isti složiti u jednu glavnu knjigu, obilježiti tekućimi brojevi i u primjernoj količini uvezati.

U svakom svezku označiti će se strane brojevi, a predstojnik gruntovne oblasti zapisati će na prvom listu, koliko ima stranah, zatim podpisati se i udariti pečat uredovni.

§. 21.

Ovako svezani uložci imadu se uz katastralne indikacijonalne nacrte predati sudovom, koji su po zakonu (zakon od 24. studenoga 1874. ob ustroju sudovah prve molbe, sbornik komad XXV. br. 55.) nadležni voditi te knjige.

Dok se u smislu naredbe, koju će izdati zemaljska vlada (odjel za pravosudje), neizradi gruntovnička mapa, imadu se izpravljeni katastralni indikacijonalni nacrti smatrati kao sastavni dio gruntovnice.

§. 22.

Isti će sudovi do dalnje vladine naredbe primiti u pohranu i zaglavljene gruntovnice kao i spise, odnoseće se na osnutak uložakah.

§. 23.

Čim budu uložci gruntovnički za vaskoliki okoliš jednoga suda gotovi (§. 21.), odrediti će zemaljska vlada (odjel za pravosudje) dan, od kojega će se isti po dotičnom sudu rukovati kao nova gruntovnica i odrediti će podjedno rok za izpravljajući postupak.

Odredbe ove mogu se učiniti i onda, ako uložci budu dogotovljeni ma i za jedan diel gorespomenutoga okoliša sudbenoga.

§. 24.

Dosadanji gruntovnički zapisnici, na koliko ih zamienjuju uložci gruntovnički, imadu se dana pomenutoga u prediducém §.-u zaglaviti i izvan porabe staviti.

Sve one molbe za unose u postojeću gruntovnicu, koje stignu prije dana, kojega se gruntovnički uložci nastavljaju kao nova gruntovnica i nebudu još riešene dana toga, kao i sve razprave i pravde viseće kod gruntovničkih oblastih, imadu se na uredovanje ustupiti nadležnim sudovom. (§. 21.)

§. 25.

Povedenje postupka u svrhu konačnoga izpravka i dan, kojega će se gotovi uložci predati nadležnim sudovom, i od njih rukovati kao nova gruntovnica uz navod tih sudovah i u njihovo područje spadajućih katastralnih obćinah, imadu se proglasiti izrokom.

Izrok ima povrh toga sadržavati poziv na sve one, koji sciene, da su povriedjeni tim, što su im se pri sastavljanju posebnih uložakah izpustila ili krivo upisala prava njihova, da uz rok ustanovljen na 6 mjesecih prijave mane ove.

Navlastito i vjerovnici na listu starih teretah upisani, koji sciene, da su prvenstvom dosudjenim po oblasti gruntovnoj na korist drugoga vjerovnika povriedjeni u svojem pravu prvenstva, imadu se istim izrokom pozvati, da se uz pomenuti rok podignu proti prvenstvu tomu.

Nadalje imade se u istom izroku navesti, da će pravna posliedica zanemarena roka biti gubitak prava na pomenute zahtjeve naprama onim trećim oso-

bam, koje u dobroj vjeri steku prava na temelju upisah u novoj gruntovnici sadržanih i nepreporních, da povrati u stanje prijašnje radi promašena roka izročnoga neima mjesta, i da se ovaj rok produljiti nemože.

Izrok ima se uvrstiti u službene novine i to po 3 puta, od 3 do 3 dana, a zatim ima se uvrstba ponoviti od prilike oko polovice roka ustanovljena u ovom §u. Za pravomoćnost obnarodovanja dovoljno je ipak prvo i jednokratno uvršćenje izroka u gore pomenute novine.

Izrok ima se priobćiti svimkolikim sudovom I. molbe i povjerenstvom sirotinskim, a u izvadku i s izričnom uputom na obširniji njegov sadržaj u službenih novinah, uvrstiti u novine opredieljene za sudbene oglase u kraljevini Ugarskoj, i ako se obnarodovani uložci gruntovnički tiču obćinah pograničnoga kojega kotara zemaljah zastupanih u carevinskom vieću ili inozemstvu, ima se po mogućnosti izhoditi, da isti izrok u izvadku bude uvršten i u novine onih zemaljah ili inozemstva.

§. 26.

Razprave o učinjenih prijavah imadu se pred nadležnimi sudovi (§. 21.) voditi po I. dielu gruntovnoga reda.

Zabilježbe prepornosti napomenute u §. 15. imadu se brisati ureda radi, ako dotičnik u roku ustanovljenu u §. 25. nepodnese prijave po I. dielu gruntovnoga ureda.

§. 27.

Ako se prigodom sastavljanja uložakah gruntovničkih pronadje nekretnina, koja nije još upisana u gruntovnici, ili ako se tom prigodom uvidi, da je od potrebe gruntovni zapisnik iz nova osnovati s razloga, što se je isti ili čest koja od njega izgubila, ili što nije više za porabu, ima se, što se predhodnih izvidah tiče, postupati po ministarskoj naredbi od 18. travnja 1853. (drž. zak. list. br. 65.), ter uz shodnu uporabu ustanovah ovoga zakoga neposredno sastaviti posebni gruntovnički uložak.

Postupak, da se novoosnovani gruntovnički uložak konačno izpravi, ima se povesti ureda radi pred nadležnimi sudovi (§. 21.) i voditi po ustanovah I. diela gruntovnoga reda.

Dotični posebni izrok ima sadržavati pozive navedene u §. 3. gruntovnoga reda.

I ovaj se izrok ima po zemaljskoj vladi (odjelu za pravosudje) izdati, nu suvremeno sa onim, o kojem je rieč u §. 21. i 23. ovoga zakona, te u pogledu roka i oglašenja valjaju i zanj ustanove §. 25. ovoga zakona.

§. 28.

Ustanove prediducega §. imadu se uporavljati i onda, ako bi se kasnije

pronašla nekretnina neunešena u novu gruntovnicu ili ako uztreba iznova osnovati glavnu knjigu ili koju čest od nje s razlogah pomenutih u §. prediducem.

§. 29.

Trošak skopčan sa sastavljanjem uložakah namiruje se iz zemaljskih sredstvah, a obćine imadu pribaviti prostorije pisarničke, potrebite za uredovne razprave i uredujućemu povjereniku biti u svem na ruku.

§. 30.

Izvršba ovoga zakona povjerava se banu, koji će izdati toli obćenitu provedbenu naredbu kao i ostale provedbene naputke, a tako opredjeliti i vrieme i red, kojim će se u pojedinih katastralnih obćinah započeti sastavljanje uložakah gruntovničkih.

Dano u Budimpešti dne šestnaestoga rujna godine hiljadu osamsto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 81.

Zakon

od 16. rujna 1876.

ob upravi samostalnih zemaljskih kaznionah.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

ob upravi samostalnih zemaljskih kaznionah.

§. 1.

Počam od 1. siečnja 1877. izlučuje se uprava samostalnih zemaljskih kaznionah iz djelokruga odjela za unutarnje poslove hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade, ter se prenaša u djelokrug pravosudnoga odjela iste vlade.

§. 2.

Pravosudni odjel vršit će nadzor nad samostalnimi zemaljskimi kaznionami stranom neposredno, stranom posredno preko državnoga nadodvjetničtva i državnih odvjetnikah onoga okoliša, u kojem leži dotična kazniona.

§. 3.

Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Budimpešti dne šestnaestoga rujna godinu hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH.

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXVIII.

Izdan i razposlan dne 3. istopada 1876.

Br. 82.

Zakon

od 16. rujna 1876.

o preinaci onih ustanovah §. 7. zakonskoga članka od 5. siečnja 1874. o plaćah, nagradah i mirovinah za učiteljsko i činovničko osoblje na sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu, kojimi se uredjuje plaća i dnevnični razred aktuaru ujedno kvestora.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Češki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

o preinaci onih ustanovah §. 7. zakonskoga članka od 5. siečnja 1874. o plaćah, nagradah i mirovinah za učiteljsko i činovničko osoblje na sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu, kojimi se uredjuje plaća i dnevnični razred aktuara ujedno kvestora.

§. 1.

§. 7. zakonskoga članka od 5. siečnja 1874. o plaćah, nagradah i mirovinah za učiteljsko osoblje na sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu preinačuje se na sliedeći način:

Plaća aktuara, koji je ujedno kvestor, iznosi (1000) tisuću forintah.

On se uvršćuje u IX. dnevnični razred.

§. 2.

Ovaj zakon stupa u kriepost s prvim danom mjeseca, koji uzsliedi iza proglašenja njegova.

§. 3.

Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Budimpešti dne šestnaestoga rujna godinu hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXIX.

Izdan i razposlan dne 6. listopada 1876.

Br. 83.

Zakonski članak III.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko - ugarskoga sabora ob uzakonjenju uspomene Franje Deáka.

(Potvrdjen 22. veljače 1876. Proglašen u obih kućah sabora 24. veljače 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o uzakonjenju uspomene Franje Deáka.

Pošto se je Franjo Deák po nepromjenljivoj odluci božje providnosti prestavio s ovoga svieta, odlučilo je zakonodavstvo:

§. 1.

Da se zasluge, koje si je Franjo Deák tečajem mnogih godinah stekao za domovinu, u zakon uvrste.

§. 2.

Da ministarstvo odmah učini nuždne odredbe radi podignuća pokojnika dostojnoga spomenika u glavnom gradu zemlje sredstvom prinesakah sabranih u zemlji.

§. 3.

Da ministarstvo o izdanih odredbah, o posljedku istih i u obće u poslu spomenika, koncem svake godine obim kućam sabora podnaša izvješće sve dotle, dok se spomenik faktično nepodigne.

§. 4.

Ovaj zakon stupa u kriepost odmah nakon proglašenja, ter se provedba istoga povjerava ministarstvu.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, ukupno i pojedince, pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo i Sami ga obdržavati i bditi, da ga obdržavaju ini vierni Naši.

Dano u Beču dne dvadeset i drugoga veljače godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Petar grof **Pejácsevich** s. r.

Br. 84.

Zakonski članak XXXVI.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se osjeguranja založnicah.

(Potvrdjen 19. lipnja 1876. Proglašen u obih kućah sabora 20. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

tičući se osiguranja založnicah.

§. 1.

Pravo izdavati založnice imadu:

1. dioničarska družtva, kojim u pravilih ustanovljeni poslovni krug izključivo sačinjava posao hipotekarni, ili kojim se poslovni krug polag pravilah proteže takodjer i na posao hipotekarni.

2. Zadruge vlastnikah nepokretnih dobarah, sklopljene radi podmirenja vlastitih potrebah veresijskih.

§. 2.

U pravilih dioničarskih družtvah i zadrugah takovih imadu se, osim onoga, što odredjuje trgovački zakon u §. 157. dotično 225., ustanoviti takodjer još i uvjeti, pod kojimi se dozvoljuju hipotekarni zajmi, nadalje stvarni podlogi, mjerodajni pri ustanovi procjenbene vriednosti hipotekah, kao i modaliteti postupka pri ustanovi procjenbene vriednosti.

§. 3.

Glede hipotekarnih zavodah, sada jur poslujućih opredieliti će ministar za poljodjelstvo, obrt i trgovinu naredbenim putem rok, za kojega su dužni od časa, kako stupi u kriepost zakon ovaj, nadopuniti pravila svoja, u koliko nezadovoljavaju §. prediducému.

Iza izminuća opredieliti se imajućega roka, imadu se oni, kojim prinadleži vlast zastupati zavod, na nadopunitbu pravilah pridržati pod globom, ustanovljenom u §. 21. trgovačkoga zakona.

§. 4.

Dioničarska družtva i zadruge, što će se, zadovoljavajuć §§. 1. i 2. odsada sklopiti, dužne su prije izdavanja založnicah osnovati za specijalnu sigurnost tih založnicah opredjeljenu, barem dvie sto hiljadah forintih iznašajuću zakladu i naznačiti iznos joj u pravilih svojih.

Zakladu takovu dužni su osnovati takodjer i zavodi hipotekarni sada jur poslujući za roka, što će jim u svrhu nadopunjenja pravilah opredjeliti ministar za poljodjelstvo, obrt i trgovinu.

§. 5.

Zaklada za specijalnu sigurnost založnicah opredjeljena služi ukupnosti vlastnikah založnicah kao garancija i na zakladu tu, dotično sastavne dielove njezine, nemože se voditi svrha.

§. 6.

Za uloženje i oplodnju te zaklade smije služiti:

1. Kupovanje na burzi službeno bilježenih vriednostnih papirah, imajućih opredjeljenu ukamatbu (založnicah, državnih papirah, obveznicah prioritet uživajućih);

2. davanje zajma na vriednostne papire pod prvom točkom opredjeljene do iznosa trijuh četvrtinah burzovnoga jim tečaja, kojemu rok nesmije teći preko tri mjeseca, ali se može produljiti iza dospietka;

3. eskomptovanje dospjelih, ili najviše tri mjeseca iznašajući rok dospietka imajućih vriednostnih papirah i couponah;

4. eskomptovanje mjenicah, najviše tri mjeseca iznašajući rok dospietka imajućih i barem s tri podpisa providjenih;

5. kupnja nepokretninah, obterešenih hipotekarnimi tražbinami zavoda do iznosa svote, koja je potrebita za podpuno pokriće vlastite tražbine zavoda.

§. 7.

Dio zaklade opredjeljene za specijalnu sigurnost založnicah, koji je pri-

mjerno 1—4. točki prediducega §. upotriebljen na kupnju potrebnih dobarah, imade se razlučen od ostaloga imetka hipotekarnoga zavoda držati u pohrani i posebno rukovati.

§. 8.

Ako se zaklada, za specijalnu sigurnost opredjeljena, upotriebi dielom i cjelinom na kupnju nepokretninah u smislu 5. točke §. 6.: imade se tada na listu B) gruntovnice, tičuće se takove nepokretnine, s uknjiženjem prava vlastničtva hipotekarnoga zavoda istodobno takodjer i zabilježiti, da nepokretnina ista sačinjava sastavni dio zaklade za specijalnu sigurnost založnicah opredjeljene.

§. 9.

Podnesci i izprave, služeće kao temelj takovoj gruntovničkoj zabilježbi proste su u tom obziru od biljegovine i pristojbah.

§. 10.

Čim se na nepokretninu, obterešenu zabilježbom u §. 8. odredjenom, uknjiži pravo vlastničtva inoga vlastnika, imade se spomenuta gruntovnička zabilježba istodobno ureda radi izbrisati.

§. 11.

Zakladu za specijalnu sigurnost založnicah opredjeljenu vlastan je hipotekarni zavod obaliti samo iza preinake pravilah u tom obziru učinjene, ter upisa te preinake pravilah pri nadležnom sudbenom stolu, i to jedino samo razmjerjem, da preostajući dio obaljene zaklade nebude izpod dvie sto hiljadah forintih, ustanovljenih u §. 4., ter iznaša barem dvadeseti dio ukupne svote zadužnicah hipotekarnoga zavoda, nalazećih se u prometu.

§. 12.

Hipotekarni zavodi, ovlašteni izdavati založnicah, smiju izdati založnicah samo do iznosa zajmovnih tražbinah svojih, koje su dozvoljene u smislu pravilah i imadu podpuno pokriće u hipotekah.

§. 13.

Pri zajmih, koji budu dozvoljeni od časa, kako stupi u kriepost zakon ovaj, smatra se pokriće podpunim, kada vriednost hipoteke polag procjene u pravilih opredieljene, u čas dozvoljenja zajmovne svote iznaša barem dvojinom, koliko svota ista zajmovna i pred njom stojeći gruntovnički tereti, ako jih ima.

Ako je hipotekom prostor obrašten šumom ili nasadjen lozom vinovom, treba da procjenbena vriednost mu iznaša barem trojinom, koliko zajmovna svota i pred njom stojeći gruntovnički tereti.

Zgrade za tjeranje obrta opredjeljene i rudnici nemogu se u poslu sa založnicami od časa, kako stupi u kriepost zakon ovaj, primiti kao hipoteka.

§. 14.

Hipotekarni zavodi dužni su založnice svoje iz prometa potegnuti razmjerjem, u kojem se usljed odplate ili iz inoga razloga obali ukupni iznos hipotekarno osiguranih tražbinah njihovih (§§. 12. i 17.)

Tražbine hipotekarnih zavodah, na temelju kojih su izdane založnice (§. 12.), ostaju i tada nepromjenjene u krieposti, kada nepokretninu kao hipoteka služeću na sudbenoj dražbi kupi sam hipotekarni zavod. Tražbine takove mogu se izbrisati samo na prošnju hipotekarnoga zavoda i služe dotle za pokriće založnicah (§. 17)

§. 15.

Pri hipotekarnih zavodih sada jur poslujućih ili imajućih se ustrojiti odkako stupi u kriepost zakon ovaj, bili oni družtva dioničarska ili zadruge, nesmije ukupni iznos u prometu se nalazećih založnicah nadilaziti dvadeseterostruki iznos zavodske zaklade, opredjeljene za specijalnu sigurnost založnicah.

§. 16.

Pojedini komadi založnicah nesmiju glasiti na svotu izpod 40 for. austr. vriednosti ili tomu odgovarajuće ine vriednosti.

§. 17.

Hipotekarno osigurane zajmovne tražbine hipotekarnih zavodah, na temelju kojih isti zavodi izdaju založnice, služe ukupnosti založnicah kao sigurnost, na njih se nemože voditi ovrhai na njih nemogu, osim slučajevah realizacije usljed stečaja, treće osobe u obće steći prava.

§. 18.

Ta pravna narav hipotekarno osiguranih zajmovnih tražbinah takovih imade se istodobno s uknjižbom za sigurnost jim služećega prava zaloga gruntovnički zabilježiti.

Da se ta zabilježba učini, dužno je imati skrb ravnateljstvo hipotekarnoga zavoda.

§. 19.

Glede hipotekarnih zavodah sada jur poslujućih, opredjeliti će ministar za poljodjelstvo, obrt i trgovinu naredbenim putem rok, za kojega su dužni nadležnim gruntovnim oblastim predložiti podnesak radi zabilježbe odredjene u §. prediducém.

Glede sveukupnih tražbinah jednoga ter istoga hipotekarnoga zavoda,

hipotekarno uknjiženih na nepokretnine, spadajuće pod jednu ter istu gruntovnu oblast, može se u pitanju stojeća zabilježba potražiti jednim ter istim podneskom.

§. 20.

Istodobno s gruntovničkom uknjižbom izbrisanja prava zaloga imade se ureda radi izbrisati zabilježba, spomenuta u §§. 18. i 19.

§. 21.

Podnesci i izprave, sastavljene radi uknjižbe, dotično izbrisanja gruntovničke zabilježbe takove, proste su u obziru tom od biljegovine i pristojbah.

§. 22.

U slučaju ovrhe proti zavodu dužan je ovrhu obavljajući sud vlastnikom založnicah odrediti skrbnika.

§. 23.

Ako sud nebi odredio bio skrbnika, dužno je ravnateljstvo hipotekarnoga zavoda, čim sazna da je ovrha odredjena, ovrhu obavljajućemu sudu predložiti prošnju radi imenovanja skrbnika.

§. 24.

Ovrha, vodjena na dobro, predmet uknjižbe gruntovničke sačinjavajuće, koje polag §§. 4. 5. i 17. zakona ovoga služi za sigurnost založnicah, jest ništetna.

Ako se tečajem ovrhe zaustavi pokretno dobro, koje polag §§. 4. 5. i 17. zakona ovoga služi za sigurnost založnicah, dužan je sud na prošnju skrbnika dobro takovo oprostiti od ovrhe.

§. 25.

Skrbnik nije glede udjelotvorenja toga vlastnikom založnicah pripadadajućega prava vezan na opredjeljen rok.

Vrhu prošnje, što će ju u predmetu tom predložiti skrbnik, odlučuje, nepreslušavajuć stranku protivnu, sud riešenjem. Proti riešenju imade mjestā tužba ništetnosti, u roku u gradjanskom parbenom postupniku opredjeljenom.

§. 26.

Za opravdanje, da pokretno dobro hipotekarnoga zavoda, na koje se kani voditi ovrha, polag §§. 4. i 5. zakona ovoga služi kao sigurnost založnicah, i da se usljed toga nemože potegnuti pod ovrhu: sačinjava podpun dokaz legalizovani izvadak iz knjigah hipotekarnoga zavoda.

§. 27.

U slučaju stečaja proti hipotekarnomu zavodu imadu se iz imovine, polag §§. 4. 5. i 17. za sigurnost založnicah opredjeljene, prije svijuh inih tražbinah proti zavodu, namiriti iz založnicah proiztičuće tražbine vlastnikah založnicah.

§. 28.

Ukupna imovina propaloga zavoda hipotekarnoga, u smislu §§. 5. i 17. za sigurnost založnicah služeća, sačinjava posebnu gromadu, ter ju imade upravljati odbor vlastnikah založnicah i posebni skrbnik gromade, što ga izabere odbor isti.

§. 29.

Ravnateljstvo zavoda hipotekarnoga dužno je u listovih, polag pravilah za obnarodovanje družtvenih oglasah opredjeljenih, eventualno u službenih novinah, svake pol godine obnarodovati izkaz, iz kojega imade točno i jasno proizlaziti:

1. Ukupni iznos nominalni u prometu se nalazećih založnicah;

2. ukupni iznos hipotekarnih tražbinah, koje polag §. 17. služe kao sigurnost založnicah;

3. vriednost hipotekah, stečenih na temelju u prediducoj točki naznačenih zajmovah, što je prihvaćena kao temelj prigodom dozvole zajma;

4. sumarni iznos zaklade, polag §. 4. za specijalnu sigurnost založnicah opredjeljene, kao i način, kako su pojedini djelovi te zaklade u granicah u §. 6. zakona ovoga opredjeljenih svakiput uloženi.

§. 30.

Izkaz taj imade se za 8 danah, od dana obnarodovanja računajuć, skupa s eksemplari novinah, izkazujućimi učinjeno obnarodovanje, predložiti nadležnomu sudbenomu stolu.

§. 31.

Vlastnik ili vlastnici desetoga diela zavodskih založnicah u prometu se nalazećih mogu, predplativši troškove i položivši založnice svoje, pri nadležnom sudbenom stolu potražiti, da hipotekarnoga posla tičuće se poslovanje zavoda pregledaju vještaci i da se priobći njim uspjeh toga pregledanja.

Deponovane založnice imade sudbeni stol pridržati do zaglave izvidjenja.

§. 32.

Članove ravnateljstva hipotekarnoga zavoda, u koliko čini ili propusti njihovi nepodpadaju pod strogost kaznenoga zakona, imade nadležni gradjanski sud osuditi na zatvor do tri mjeseca:

1. Kada znajuć to, izdadu više založnicah, nego jih ima pokriće u zajmovnih tražbinah, koje su primjerno pravilom družtvenim dozvoljene i imadu podpuno pokriće u hipotekah u smislu zakona ovoga (§. 12);

2. kada hotomice propuste iz prometa potegnuti založnicah zavodskih u razmjerju, u kojem se je usljed odplate ili iz inoga razloga obalio ukupni iznos hipotekarno osiguranih zajmovnih tražbinah zavoda (§. 14.);

3. kada u polugodišnjih izkazih, u §. 29. zakona ovoga propisanih, obnaroduju, znajuć to, neistinitih podatakah;

4. kada ravnateljstvo polag §. 4. osnovanoga zavoda hipotekarnoga glede uloženja i oplodnje za sigurnost založnicah opredjeljene specijalne zaklade neobdrži propise §. 6. zakona ovoga;

5. kada hipotekarni zavod umanji za specijalnu sigurnost založnicah opredjeljenu zakladu preko granicah, ustanovljenih u §. 11. zakona ovoga, ili uz propuštaj formalnostih, odredjenih u §. istom;

6. kada primjerno §§. 1. i 2. zakona ovoga u buduće ustrojiti se imajuće družtvo dioničarsko ili zadruga izda zadužnicah prije osnovanja zaklade u §. 4. zakona ovoga za specijalnu sigurnost založnicah odredjene;

7. kada zavod takav izda založnicah količinom, koja nadilazi dvadeseterostruki iznos zaklade za specijalnu sigurnost založnicah opredjeljene.

§. 33.

Uz olakšujuće okolnosti može sud u slučajevih predidućega §. mjesto kazni zatvora odrediti globu novčanu do hiljadu forintih.

§. 34.

Članovi ravnateljstva imadu se kazniti globom novčanom do hiljadu forintih:

1. Kada propuste imati skrb, da se pri hipotekarno osiguranih tražbinah zavoda u §. 18. zakona ovoga odredjena gruntovnička zabilježba obavi u roku, opredjeljenom u 18. i 19. §. zakona ovoga;

2. kada, neimenovavši u slučaju ovrhe proti zavodu nadležni sud vlastnikom založnicah skrbnika, propuste potražiti od nadležnoga suda, da imenuje takova skrbnika (§. 23.);

3. kada propuste u valjano doba obnarodovati i u smislu §. 30. sudu predložiti u §. 29. propisani polugodišnji izkaz, ili obnarodovanje to učine manjkavo;

4. kada ravnateljstvo hipotekarnoga zavoda, osnovanoga polag §. 4., propusti učiniti razpoložbu, da se dio zaklade za specijalnu sigurnost založnicah opredjeljene, koji je u smislu 1—4. točke §. 6. uložen u pokretnih dobrih, drži u pohrani razlučen od svake ine imovine hipotekarnoga zavoda i posebno rukuje (§. 7.);

5. kada ravnateljstvo hipotekarnoga zavoda glede nepokretnoga dobra, stečenoga u smislu 5. točke §. 6. zakona ovoga, propusti izhoditi uknjižbu u §. 8. odredjene gruntovničke zabilježbe.

§. 35.

Za štetu proiztičuću iz propustah i zabranjenih činah, naznačenih u predidućih §§. 32. 33. i 34., dužni su članovi ravnateljstva solidarno odgovarati imetkom svojim. Odmjerenjem kaznih, ustanovljenih u spomenutih §§., nenastaje promjena glede te dužnosti naknadjenja štete.

§. 36.

Hipotekarni zavodi inozemni, koji zadovoljavaju propisom §§. 210. 211. i dotično 230. trgovačkoga zakona, smiju poslovanje svoje u obliku podružnicah samo u slučaju protegnuti na područje krune ugarske, ako se glede poslovanja u ovozemstvu podvrgnu odredbam zakona ovoga, u kojem obziru su dužni dati izjavu prigodom izhodjenja upisa tvrdke.

§. 37.

Inozemni hipotekarni zavodi, koji u području krune steku hipotekah, imadu pravo glede tih hipotekah, dotično nepokretninah, što su jih stekli u smislu 5. točke §. 6. zakona ovoga, potražiti gruntovničku zabilježbu, spomenutu u §§. 8 i 18., usljed čega vlastnici založnicah njihovih stiču glede tih hipotekarnih tražbinah i nepokretninah preimućtva, sadržana u §§. 5., 17., 22., 25., 26., 27 i 28.

§. 38.

Zakon ovaj stupa u kriepost za 30 danah, od proglašenja računajuć, i izvršba njegova povjerava se ministru za poljodjelstvo, obrt i trgovinu i ministru financijah, a u obziru pravosudnom ministru pravosudja, dotično u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji banu hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu.

Izjavljajuć Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, ukupo i pojedince, pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i bditi, da ga obdržavaju ini vjerni Naši.

Dano u Beču dne devetnaestoga lipnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH.
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.
Komad XXX.
Izdan i razposlan dne 9. listopada 1876.

Br. 85.

Naredba

kr. hrv'-slav.-dalm. vladnoga odjela za pravosudje od 4. listopada 1876. br. 3598.

kojom se odredjuje dan, kojega će novoustrojeni kr. kotarski sud u Valpovu započeti uredovanje.

Kr. kotarski sud u Valpovu ustrojen naredbom od 24. travnja 1876. br. 1571. (br. 41. sbornika) za trgovište Valpovo pa za političke obćine valpovačku, bizovačku i petrievačku započeti će uredovanje dana 1. studenoga 1876.

Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXXI.

Izdan i razposlan dne 18. listopada 1876.

Br. 86.

Zakon

od dana 3. listopada 1876.

o sudbenosti trgovačko-mjenbenoj i postupku pred trgovačko-mjenbenimi sudovi.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Češki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

o sudbenosti trgovačko-mjenbenoj i postupku pred trgovačko-mjenbenimi sudovi.

§. 1.

Trgovačkoj se sudbenosti doznačuju razpre, koje nastaju iz poslovah trgovačkih pomenutih u §§. 258, 259, 260 i 261. trgovačkoga zakona, ako je tuženik protokoliran trgovac, a nije li u trgovačkom registru upisan, samo onda, ako je posao od strane tuženikove trgovački posao.

§. 2.

Bez obzira na to, da li su stranke trgovci ili nisu, doznačuju se sudbenosti trgovačkoj:

1. Razpre iz prenosa postojećega obrta trgovačkoga.

2. Razpre, kojih je predmet poraba trgovačke tvrdke, kao i one, koje nastaju iz protupravne porabe koje tvrdke izmedju onih, koji su tom porabom u svojih pravih prikraćeni, i onih, koji nepovladjeno tvrdku rabe.

3. Razpre, koje nastaju izmedju članovah trgovačkih družtvah, učestnikah prigodnih sdruženjah i članovah sdruženjah, koja se u smislu zadnje ustanove §. 5. trgovačkoga zakona smatraju trgovačkimi družtvi, nadalje razpre izviruće iz družtvena odnošaja, izmedju likvidatorah trgovačkih družtvah i medju njimi i družtvenimi članovi i to u svihkolikih ovih slučajevih, makar se družtvo jur razvrgnulo; napokon razpre, koje nastaju uslied tužbe privatna vjerovnika družtvenoga kojega člana u smislu §. 101. trgovačkoga zakona na razvrgnuće družtva.

4. Razpre iz pravnih razmjerjah trgovacah sa svojimi prokuristami, trgovačkimi punomoćnici i pomoćnici, na koliko nespadaju u djelokrug obrtnih oblastih dotično kr. kotarskih sudovah (§. 7.), kao i one razpre, koje izviru iz odgovornosti prokuristah i trgovačkih punomoćnikah prema trećim osobam na temelju trgovačkoga zakona.

5. Razpre, koje izviru iz trgovačkih naputnicah, priznanicah (cedule), založnicah (Varrant) ili jednih i drugih skupa, na koliko te izprave imadu potrebštine trgovačkim zakonom ustanovljene.

6. Razpre nastajuće uslied tužbe povedene po vjerovniku na namirenje tražbine iz pridržanih predmetah, na koje mu u smislu §. 309. trg. zak. pristoji pravo pridržanja.

7. One razpre izmedju utemeljiteljah dioničkoga kojega družtva i podpisateljah dionicah, koje izviru iz podpisanja istih.

8. Razpre, koje nastaju iz družtvenoga odnošaja s jedne strane izmedju ravnateljstva ili nadzornoga odbora dioničkoga družtva ili zadruge, a s druge strane dioničkoga družtva samoga, same zadruge ili njihovih članovah.

9. Razpre izviruće iz odgovornosti, koju trgovački zakon prama trećim osobam nameće ravnateljstvu i nadzornomu odboru dioničkoga družtva ili zadruge likvidatorom onim, koji dionice protupravno izdavaju i ovozemnim zastupstvom inozemskih dioničkih družtvah.

10. Trgovačke stvari neparbene.

§. 3.

Trgovačka sudbenost u stečaju utemeljuje se stečajem na imovinu trgovca, kojega je tvrdka upisana u registru trgovačkom.

§. 4.

U trgovačkih stvarih navedenih u prediducih §§. kao i u stvarih mjenbenih vrše sudbenost u prvoj molbi:

a) kralj. sudbeni stolovi;

b) kralj. kotarski sud u Bakru za područje županije riečke;

c) kralj. kotarski sud u Senju za grad Senj;

d) oni kralj. kotarski sudovi, koji će prema potriebočam prometa biti naredbom bana odredjeni, da u stanovitom okolišu vrše trgovačko-mjenbenu sudbenost prema ustanovi §. 5. zakona od 21. studenoga 1874. ob ustroju sudovah prve molbe (sbornik br. 55.)

§. 5.

Trgovačke stvari navedene u §. 1. i 2. ovoga zakona spadaju i nakon brisanja tvrdke pred onaj trgovački sud, kod kojega je tvrdka bila protokolirana.

Ako tvrdka nije bila upisana u trgovačkom registru, nadležan je onaj trgovački sud, kod kojega je upis imao se obaviti.

§. 6.

U mjestih, gdje neima suda trgovačko-mjenbenoga, mogu se parnice navedene u §. 1. i §. 2. točki 6. ovoga zakona izim onih, koje nastaju iz poslovah pomenutih u točki 5. §. 258. i točkah 2., 4., §. 259. trgovačkoga zakona i izim parnicah, proiztičućih iz poslovah mjenbenih, podignuti i pred običnim nadležnim sudom, koji može obavljati i uredovanja pomenuta u §§. 347, 371, 409, 411 i 481. trg. zak. i koja su im slična.

§. 7.

U parnicah, koje nastaju iz poslovah doznačenih u §. 55. trg. zak. oblastim obrtnim uslied tužbe povedene po stranci, koja nije zadovoljna s odlukom obrtne oblasti (§. 98. zak. čl. VIII.: 1872. obrtni zakon), nadležni su kotarski sudovi (kralj. gradsko-delegirani kotarski sudovi).

§. 8.

Trgovačke stvari imadu se riešavati uz uporabu ustanovah trgovačkoga zakona, i to parbene po gradjanskom parbenom postupniku od 16. rujna 1852. br. 190. d. z. l., neparbene po izvanparbenom postupniku od 9. kolovoza 1854. br. 208. d. z. l., a mjenbene stvari uz uporavu mjenbenoga reda po postupniku uvedenom naredbom ministarstva pravosudja od 16. rujna 1852., odnosno po naredbah i propisih izdanih naknadno k tim postupnikom, na koliko nisu sliedećimi ustanovami preinačene.

*

§. 9.

Kod računanja rokovah neimadu se uračunavati dani, kojih je pismo na pošti išlo.

§. 10.

Rokovi, u kojih se imadu u trgovačkih stvarih podnieti prizivi, previdi, utoci i predstavke, ustanovljuju se na 8 danah, te budu li prekasno podnešeni, imadu se već po prvom sudu ureda radi odputiti.

§. 11.

Prizivne i previdne tegobe nemogu se izvesti napose, već imadu se spojiti sa samom prijavom.

§. 12.

Proti sliedećim riešitbam u izvanparbenom postupku nije dozvoljen utok:

a) ako je sud u slučaju §. 108. trgovačkoga zakona naredio likvidatora, ili ako je naredjena likvidatora opozvao u smislu §. 109. trgovačkoga zakona;
b) ako je sud u slučajevih §. 120 i 146. toga zakona naredio, da se knjige i spisi čuvaju po članu družtva ili trećoj osobi;
c) ako je sudu u slučaju §. 135. trg. zak. naložio, da se izvanjskomu članu priobći bilanca ili ini podatci;
d) ako je sud u slučaju §. 175. trg. zak. naredio, da se izpita poslovanje družtva;
e) ako je sud u slučaju §. 178. trg. zak. naredio, da se sazove glavna skupština;
f) ako sud u slučaju §. 197. trg. zak. imenuje ureda radi punomoćnika;
g) proti riešitbam, kojimi se odredjuju obranici.

§. 13.

Rokovi ustanovljeni u naredbi ministra pravosudja od 25. siečnja 1850. br. 52. d. z. l. za postupak u stvarih mjenbenih ostaju netaknuti.

§. 14.

Ustanova §. 8. zakona od 21. studenoga 1874. ob ustroju sudovah prve molbe, u smislu koje kr. sudbeni stol u Zagrebu izklopno je nadležan za izvršivanje sudbenosti rudarske, ostaje netaknuta.

§. 15.

Prema prediducim ustanovam stavljaju se usuprot izvan krieposti oni propisi gradjanskoga sudovnika od 16. veljače 1853. d. z. l. br. 30., zakona od

21. studenoga 1874. ob ustroju sudovah prve molbe (sbornik br. 55.), gradjanskoga parbenoga i izvanparbenoga postupnika, kao i sve ine naredbe, koje se s ovim zakonom neslažu.

§. 16.

Parnice i razprave, odnoseće se na trgovačku sudbenost, koje se nalaze u tečaju pred sudom, po ovom zakonu nenadležnom riešavati ih, imadu se ustupiti na dalje uredovanje sudu po ovom zakonu nadležnom.

§. 17.

Ustanove ovoga zakona, kojimi se mienja gradjanski parbeni i izvanparbeni postupak, imadu se uporavljati i na tekuće parnice i razprave.

§. 18.

Izvršba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Schönbrunnu dne trećega listopada godine hiljadu osamsto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK

ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXXII.

Izdan i razposlan dne 28. listopada 1876.

Br. 87.

Zakon

od 3. listopada 1876.

o mjestnih sudovih i postupku pred njimi.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

o mjestnih sudovih i postupku pred njimi.

I. O mjestnih sudovih.

§. 1.

Mjestni sud ima se u pravilu ustrojiti za svaku pojedinu obćinu (gradsku, trgovištnu, političku), nu iznimno vlastna je vlada za dvie ili više obćinah ustrojiti zajednički mjestni sud i opredieliti mu sjedište.

106

§. 2.

Mjestni sud sastoji se od sudca i zamjenika mu, više prisežnikah i potrebitoga pisarskoga i poslužnoga osoblja. Broj prisežnikah za mjestni svaki sud ustanoviti će ban, obzirom na broj i inteligenciju pučanstva i ine mjestne okolnosti.

§. 3.

Mjestni sudac, zamjenik i prisežnici vrše svoju službu bezplatno, nu znimno mjestnomu sudcu mogu veće obćine dati primjerenu nagradu.

§. 4.

Mjestni sud upotrebljuje pečat, na kojem je grb kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije i naslov. „Mjestni sud za obćinu (grad, trgovište) N“.

§. 5.

Pisarničke i ine potrebe mjestnoga suda namiruju se iz obćinskih dohodakah.

§. 6.

Mjestnoga sudca, zamjenika mu i prisežnike (§. 2.) bira obćinsko zastupstvo (§. 8.) na godinu danah i to nadpolovičnom većinom glasovah u sjednici, u kojoj treba da prisustvuju bar dvie trećine zastupnikah.

Ako dvie ili više obćinah imadu zajednički sud (§. 1.), mjestnoga sudca zamjenika mu i prisežnike biraju zastupstva dotičnih obćinah u zajedničkoj sjednici. — U takovom slučaju imade se u istoj zajedničkoj sjednici ustanoviti i razmjerje, u kojem će pojedina obćina doprinašati k trošku za uzdržavanje mjestnoga suda.

U obćinah ustrojenih na temelju zakonskog članka XVI.; 1870. (u dielovih razvojačene krajine na temelju reda za seoske obćine od 8. srpnja 1871. zak. članak od 3. prosinca 1873.), ima izbornoj sjednici prisustvovati povjerenik političke oblasti.

§. 7.

Izbor mjestnoga sudca i zamjenika mu potvrdjuje na predlog političke oblasti, u gradovih gradskoga poglavarstva, ban, i prije potvrde izbora nesmije sud uredovati.

Bude li izboru po treći put uzkraćena potvrda, imenuje ban mjestnoga sudca i zamjenika na predlog političke oblasti, u gradovih gradskoga poglavarstva

§. 8.

Za mjestnoga sudca, zamjenika i prisežnika može biti izabran samo onaj obćinar obćine, za okoliš koje ustrojen je mjestni sud:

a) koji u obćini stalno prebiva;
b) kojemu je 30 godinah;
c) pismen.

§. 9.

Nesposobni su izvršivati zvanje mjestnoga sudca, zamjenika i prisežnika:

a) koji su odsudjeni ili pod tužbu stavljeni radi kakova zločina, radi prestupka ili prekršaja, proiztekavšega iz koristoljubja ili vriedjajućega javnu ćudorednost;
b) koji stoje pod stečajem.

§. 10.

Nemogu biti izabrani:

a) ban i predstojnici odielah kralj. zemaljske vlade;
b) službujući kr. sudci i sudbeni činovnici;
c) svećenici;
d) službujući pučki učitelji;
e) c. kr. aktivni vojnici služeći kod linije, pomorstva ili domobranstva.

§. 11.

Odkloniti mogu izbor:

a) zastupnici naroda na zemaljskom saboru;
b) muževi stariji od 65 godinah;
c) odvjetnici;
d) koji čast sudca, zamjenika ili prisjednika obnašaju za periode na izmaku;
e) liečnici;
f) liekari, koji neimadu pomoćnika;
g) osobe, namještene kod zavodah komunikacijonalnih;
h) osobe, koje vjerojatno dokažu, da nisu u stanju nositi trošak, koji služba uzrokuje.

§. 12.

O tom, da li obstoji jedan od navedenih izključnih ili oprostnih razlogah, odlučuje neprizivno politička oblast, u gradovih gradska poglavarstva, prije nego predlože banu izabranoga mjestnoga sudca i zamjenika za potvrdu.

*

§. 13.

Obćinsko poglavarstvo ima svake godine mjesec danah prije izbora sastaviti listinu obćinarah, koji mogu biti izabrani za mjestnoga sudca zamjenika ili prisežnika.

Listina imade se javno izložiti, i da je izložena, po običaju proglasiti. Listine imaju biti izložene kroz 8 danah.

Prigovori proti listini imadu se uz isti rok podnieti pismeno ili ustmeno obćinskomu poglavarstvu, koje će u političkih obćinah ustrojenih na temelju zakonskoga članka XVI. : 1870., dotično obćinskoga reda od 8. lipnja 1871. (§. 6.), listinu uz učinjene prigovore i vlastite primjetbe predložiti političkoj oblasti.

Politička oblast, u gradovih gradska poglavarstva, odlučuju neprizivno o prigovorih. — Na temelju odluke političke oblasti imadu se po obćinskom poglavarstvu listine izpraviti i izmedju obćinarah popisanih u izpravljenoj listini, biraju se, u slučaju §. 7. imenuju se mjestni sudac, zamjenik i potrebiti broj prisežnikah (§§. 2. i 6.)

§. 14.

Izabrani i po banu potvrdjeni ili imenovani (§. 7.) sudac i zamjenik, kao i izabrani prisežnik dužan je primiti službu pod globom od 25 do 50 for. Globu ovu nadležna je izreći neprizivno politička oblast, u gradovih gradska poglavarstva.

§. 15.

Predstojnik kr. kotarskoga suda, za okoliš, u kojem sjedi mjestni sud, ima mjestnoga sudca, zamjenika i prisežnike zapriseći.

Razloživ svetost prisege progovoriti će izabranim ovako:

„Vi ćete se zakleti bogu svemogućemu i sveznajućemu, da ćete Njegovomu c. kr. Veličanstvu cesaru austrijanskomu, apostolskomu kralju ugarskomu, dalmatinskomu, hrvatskomu i slavonskomu kao i državnomu i zemaljskomu ustavu biti vjeran i odan, i da ćete vršiti dužnosti mjestnoga sudca, zamjenika, prisežnika i glasovati kod suda po najboljem znanju i sviesti“. —

Izabrani zakunu se time, što svaki od njih izreče:

„Prisižem, tako mi bog pomozi!“

O zaprisegnuću ima se spisati zapisnik.

§. 16.

Nijedan član mjestnoga suda nesmije učestvovati pri razpravi prieporah, koji se tiču njegove osobe, supruge mu ili osobah, koje su š njime ili ženom mu u srodstvu u lozi uzlaznoj ili silaznoj ili u lozi pobočnoj, izključivo do strica i sinovca (ujaka, nećaka) ili do strine i sinovice (tetke i nećakinje).

§. 17.

Mjestni sud ima redovito svakoga ćedna držati najmanje jednu sjednicu. Dnevi u kojih će redovite sjednice držati, imadu se za cielu godinu unapried ustanoviti i početkom godine u obćini po običaju proglasiti. — U vrlo silnih slučajevih sazvati će mjestni sudac (zamjenik) sud odmah, a najkasnije za sliedeći dan

§. 18.

Pisarsko i poslužno osoblje mjestnoga suda opredjeljuje u gradovih načelnik. — U ostalih obćinah ima obćinski bilježnik uredovati bezplatno kao pisar mjestnoga suda, a za poslugu upotrebiti će se poslužno osoblje obćinske vlasti.

§. 19.

Mjestni sud sudi u sboru sastojećem od mjestnoga sudca (zamjenika) kao predsjednika i dvojice prisežnikah, i izriče svoje riešitbe u ime Njegovoga c. kr. apostolskoga Veličanstva.

Mjestni sudac (zamjenik) poziva za vremena abecednim redom prisežnike u sjednice.

§. 20.

Bude li iz važnih razlogah zapriečen mjestni sudac vršiti svoju službu, ima o tom za vremena obavjestiti svojega zamjenika, koji će mjesto njega predsjedati sudu.

Mjestni sudac, koji nije u stanju opravdati, što nije na redovitu ili urečenu sjednicu došao i za vremena obavjestio, da je zapriečen, ima se po kotarskom sudu kazniti bezprizivno globom do 10 for.

Ako je prisežnik, pozvan po mjestnom sudcu u sjednicu, iz važnih razlogah zapriečen doći, ima, ako ga nesnadje nepredvidjena zaprieka, bar dan prije sjednice o tom obavjestiti mjestnoga sudca (zamjenika).

Nedodje li pozvani prisežnik u sjednicu i nije u stanju opravdati, što nije došao i što je propustio o tom sudca obavjestiti, ima ga mjestni sudac osuditi na globu do 5 for. a. vr. Proti sudčevoj odluci pristoji prisežniku pravo utoka na kr. kot. sud u roku od 8 danah, koji u stvari neprizivno odlučuje. — Ako radi neopravdana nedošašća mjestnoga sudca (zamjenika) ili prisežnika nebude moguće držati sjednicu imade kr. kotarski sud na zahtjev dotičnih stranakah odsuditi krivce, da im naknade prouzročeni im time trošak.

Proti odluci kotarskoga suda dopušten je utok na kr. banski stol, koji u stvari neprizivno odlučuje.

Prisežnika, kojega nije bilo u sjednici, na koju bijaše pozvan, ima

mjestni sudac mimo abecednoga reda (§. 19.) pozvati, da sudjeluje kod jedne od budućih sjednicah.

II. O nadležnosti mjestnih sudovah.

§. 21.

Niže navedeni gradjansko-pravni priepori imaju se razpravljati i riešavati pred mjestnimi sudovi:

1. U gradovih: Zagrebu, Osieku, Varaždinu, Karlovcu, Koprivnici, Požegi, Križevcih, Senju, Belovaru, Sisku, Bakru:

a) gradjansko-pravni priepori o svotah novčanih, ako iste svote, neračunajuć kamatah i inih pristojbah uzgrednih, nenadilaze 100 for. a. vr.;

b) gradjansko-pravni priepori o drugih predmetih (pokretninah, osobnih činitbah), ako se tužitelj izrikom ponudi, da je pripravan u mjesto njih primiti takovu novčanu svotu.

2. U svih ostalih obćinah gradjansko-pravni priepori iste vrsti, ako zahtjevana novčana svota, neračunav kamatah i uzgredicah, nenadilazi 30 for. a. vr.

3. Vlastna je vlada većim obćinam, koje brojem i inteligencijom pučanstva, prometom, kao i valjano ustrojenim sudom dadu potrebita jemstva, dozvoliti gore naznačenu nadležnost do 60 for. a. vr.

§. 22.

Ako tužitelj zahtieva obrok ili ostatak tražbine nadilazeće iznos 100 for., dotično 60 i 30 for. a. vr. ili dospjele kamate, izviruće iz glavnice nadilazeće pomenute svote, mjestni je sud nadležan samo onda, ako tuženik priznaje pred sudom tužiteljevo pravo na cielu tražbinu ili na ročište nedodje. — Nepriznaje li tuženik u cielosti tužiteljevu tražbinu, neima mjesti sud razpravljati priepora, već uputiti stranke na redovitoga sudca.

§. 23.

Gradjansko-pravni priepori o većih novčanih svotah, nego li su one navedene u §. 21. točkah 1. 2. 3., pa tražbine iz rudarskih i mjenbenih poslovah, tražbine, koje su doznačene izključivo sudbenosti realnoj, tužbe izlučne, o smetanom posjedu, a tako ni pravne poslove, u kojih se na temelju naredabah od 21. svibnja 1855. (drž. zak. list br. 95.) i 18. srpnja 1859. (drž. zak. list br. 133.) izdaje platežna zapovjed, nesmiju mjestni sudovi razpravljati ni onda, ako su stranke i pripravne njihovoj se odluci podvrgnuti.

Pred mjestnimi sudovi neće se moći razpravljati ni tužbe iz pogodbe uporabne, već ako idu jedino na to, da se utjera uporabnina.

§. 24.

U parnicah navedenih u §. 21. nadležan je mjestni sud one obćine (grada, trgovišta), u kojoj tuženik prebiva; nu putnici i one osobe, koje u području koje obćine samo privremeno borave, mogu se tužiti, dok u toj obćini borave, kod mjestnoga suda iste obćine, ako su u njezinom području obvezu na se uzeli, ili ako se radi ob obvezah nastavših iz štete počinjene u toj obćini.

§. 25.

Usuprot nemogu se pred mjestnim sudom povesti razprave:

a) proti državnomu i zemaljskomu fisku i zavodom, koje oni zastupaju;
b) proti obćini, u obsegu koje ureduje mjestni sud;
c) proti kr. kotarskomu sudcu;
d) proti načelniku obćine, za koju ureduje mjestni sud;
e) proti suprugam i malodobnoj djeci osobah pod c) i d).

III. O postupku.

Stranke.

§. 26.

Pred mjestnim sudom može stranka voditi parnicu ili glavom sama, ili po punomoćnicih.

Svaki mužkarac, koji sama sebe može pred sudom zastupati, te koji nije obće poznat kao nadripisar, može i za druge stranke kao punomoćnik doći pred mjestni sud.

Nu sud može naložiti stranci, da glavom dodje predanj, ako drži, da je osobna njezina nazočnost potrebita za ustanovljenje istine.

Stranke mogu si punomoćnika naznačiti pismeno i ustmeno pred mjestnim sudom.

Žena, koja može sama sebe zastupati, vlastna je zastupati svojega supruga. — Odvjetnici nemogu zastupati stranke pred miestnim sudom.

§. 27.

Tko želi povesti tužbu pred mjestnim sudom ima, naznačiv predmet tužbe, ime, prezime i boravište protivnika, zaiskati u sudnici ustmeno ili pismeno, da bude protivnik mu pozvan pred sud. Sudbeni pisar ima prijavu unesti od-

mah u uredovnu knjigu (§. 59.) makar i bilo očito, da mjestni sud nije nadležan razpravljati je i obe stranke pozvati pismenom pozivnicom na razpravu za iduću sjednicu mjestnoga suda.

U pozivnici, providjenoj sudbenim pečatom, koja se ima redovito dostaviti strankam u vlastite ruke ili ako to nije moguće, u ruke njihovih ukućanah, a ako ni njih neima, pribiti na vrata njihova prebivališta, treba da bude naznačeno ime i prezime stranakah, prijavljeni predmet tužbe, dan i ura razprave uz opomenu, da stranke ponesu sobom izprave, koje se odnose na pravdu, i ako je moguće, da dovedu i svjedoke, na koje se kane pozvati.

Nu prosto je strankam na sudbene dane (§. 17.) i bez predhodna poziva doći na sud, da povedu razpravu u svojem prieporu, a sud je dužan, ako je ikako moguće, isti dan uzeti ga u pretres.

Tužba.

§. 28.

Tužba ima se ustmeno obrazložiti pred mjestnim sudom.

Sudac uputiti će tužitelja, da skladno i jasno razloži čine na kojih mu se osniva tražbina, naznači sredstva dokazna i uputno i izrazito izjavi, što zahtieva. —

Ako iz razloženja tužbe uvidi sud, da nije nadležan, nesmije dalje postupati, pače ako uz razpravu to uvidi, ima ju prekinuti i uputiti stranke na redoviti sud.

Ustmenost i neposrednost razprave.

§. 29.

Parnice razpravljati će se ustmeno pred mjestnim sudom.

Nije dopušteno strankam čitati pismenih sastavakah.

Javnost.

§. 30.

Razprava pred mjestnim sudom bit će javna, nego kao slušaoci mogu doći samo ljudi odrasli. Javnost izključit će se na suglasan predlog jedne i druge stranke, ureda radi pako i onda, ako se je bojati, da će pogibeljna biti za javni red ili za ćudorednost.

Odluka o tom, da se izključuje javnost, imat će se javno proglasiti.

Kada javnost bude izključena, može zahtjevati svaka stranka, da se osim punomoćnika njezina dozvoli pristup još i trojici pouzdanikah njezinih.

Zapt.

§. 31.

Mjestni sudac (zamjenik) nastojat će, da se sačuva dobar red u sudnici; zato će takove ljude, koji nepristojnim svojim ponašanjem smućuju razpravu, najprije opomenuti, zatim ako opomena bude uzalud, zagrozit im se, da će ih odpraviti iz sudnice, što će napokon i učiniti, ako i ta prietnja bude bez uspjeha.

Proti onomu, koji se učini krivcem krupnije kakove nepodobštine, navlastito koj uvriedi sud, stranku ili punomoćnika njezina, svjedoka ili vještaka, moći će sudac odrediti globu do 5 for. a. vr. ili kazan zatvora do 24 ure. — Odluke ove obznanit će se strankam i mogu se izvršiti odmah.

Ravnanje razprave.

§. 32.

Mjestni sudac (zamjenik) otvara, ravna i završuje razpravu, daje pravo, da tko govori, uzkraćuje ga onomu, koji se njegovim naredbam nepokorava, ima brigu, da stvar bude potanko i podpunoma pretresana, ali pri tom nastoji da se razprava nezavlači kojekakvimi prepirkami, koje za riešenje priepora nisu od odlučne važnosti, već, ako je ikako moguće, neprekidajuć je dovrši u jednoj sjednici. —

§. 33.

Ako dodje na ročište stranka, koja nemože samu sebe zastupati ili osoba, koja nemože dokazati, da ima pravo zastupati stranku pred sudom ili punomoćnik, koji nije vlastan zastupati, ima sud ureda radi ročište odgoditi, narediti novo ročište, i obznaniti strankam, da se ročište s istoga razloga neće po drugi put bez protivnikove dozvole odgoditi, već uzeti, kao da stranke valjano zastupane na ročištu neima.

§. 34.

Ako stranka nije kadra očitovati se razgovjetno o stvari parbenoj, ili ako sudac izreče, da se stranka poradi nepristojna ponašanja odpravi iz sudnice, ima se ročište odgoditi, a stranka uputiti, da na iznovično ročište dodje s valjanim punomoćnikom, koj će ju zastupati, jer će inače sud smatrati, da je neima.

§. 35.

Kada budu stranke preslušane, ima sud nastojati što više, da se nagode i tek onda, kad nagoda nakon svih pokušajah pomiriteljnih nepodje za rukom, ima se priepor razpravljati, nu i uz razpravu i nakon izvedenih dokazah, pače

i nakon zaključene razprave ima sud prije, nego li izreče osudu, pozivom na posljedak izvidjenja nastojati o tom, da se stranke nagode.

Nagoda sklopljena ima se upisati u uredovnu knjigu. Nagoda spisana pročitati će se strankam, a zatim predložiti, da ju podpišu, ili ako pisati neumiju, rukoznakom potvrde.

Nagoda nepodpisana, odnosno nepotvrdjena rukoznakom, neimade valjanosti.

§. 36.

Ako ročište bude odgodjeno, imat će sud novo ročište odmah ustmeno obznanit strankam.

Stranki, koja je kriva, što se ročište odgodilo, ima sud naložiti odmah, da u ime prouzročenih tim troškovah plati onoliko, koliko sud, saslušav stranku protivnu, ustanovi.

Stranka neće moći tražiti, da joj se povrate ti troškovi ni onda, ako protivna stranka odsudjena bude u glavnoj stvari na naknadu troškovah sudbenih.

§. 37.

Ako obtuženik nebude u urečeno vrieme došao pred mjestni sud, imati će sud razviditi, zašto je izostao.

Obnadje li sud, da obtuženiku nije bilo moguće s osnovana razloga doći, imati će za razpravu drugi koj dan odrediti.

Nebude li ovo sud obnašao, započeti će razpravu sa samim tužiteljem, koj je došao i riešiti parbenu stvar nepreslušavši obtuženika, koji je izostao.

Izostane li tužitelj, neima se tada parbena stvar razpravljati, nu na zahtjev došavšega obtuženika, ima se odsutan tužitelj odsuditi na naknadu prouzročena troška.

IV. Dokaz.

§. 38.

Ako nagoda nepodje za rukom, ima se sud osvjedočiti o istini onoga, što je stranka koja tvrdila ili tajila, i u tu će svrhu sud pregledati izprave, preslušati svjedoke i vještake ili obaviti očevid.

Prisege u obće, a niti nagode na prisegu nisu pred mjestnim sudom dopuštene.

Izprave.

§. 39.

Ostavlja se sudcu, da po slobodnom svojem uvjerenju odluči, da li i koliko je dokazne moći u izpravah, koje stranke predlažu.

Predložene izprave pokazati će sudac protivnoj stranci i pozvati ju, neka se o njih očituje.

Svjedoci.

§. 40.

Ako se sudcu uzvidi, da je potrebito saslušati svjedoke, na koje se pozivlje stranka koja, želeć tim dokazati svoje prokaze, imat će odrediti, da se saslušaju za same razprave, a bude li potrebno, imat će u tu svrhu odgoditi ročište.

§. 41.

Koliko vjere zaslužuje svjedok, neka sud razsudi po slobodnom uvjerenju i uvaživ osobne odnošaje njegove.

§. 42.

Kao svjedoci nepripustni imadu se izključiti ureda radi:

1. osobe, koje nisu kadre kazati onoga, što opažuju, ili koje su u ono doba, na koje bi se odnositi imalo kazivanje njihovo, bile nesposobne spaziti onu stvar, koja treba da bude dokazana;

2. duhovnici u pogledu onoga, što im se je povjerilo na izpovjedi;

3. državni urednici, ako bi kazivanjem svojim povriedili uredovnu tajnu, koju su dužni čuvati, ako ih od te dužnosti nerieši poglavar njihov.

§. 43.

Prije nego li sud presluša svjedoka, ima ga opomenuti, da je dužan istinu kazati i predočiti mu, da se kriva svjedočanstva kazne i težkom tamnicom. Svaki svjedok imade prije, nego se presluša, davši ruku sudcu, potvrditi, da će o svih okolnostih, o kojih bude upitan, bez ljubavi i mržnje ili straha, po savjesti i duši i kao što najbolje znade, kazati pravu i podpunu istinu, i da ništa zatajiti neće.

§. 44.

Ako svjedok boravi daleko od mjesta suda, ima se zamoliti mjestni sud njegovoga prebivališta, da ga presluša i u zamolnici navesti one okolnosti, o kojih treba da bude preslušan.

§. 45.

Sud može narediti, da se svjedok, koji usljed poziva na sud nije došao, pred sud dovede.

Vještaci.

§. 46.

Ako bude potrebno, da se dobavi dokaz po vještacih, imat će sudac narediti jednoga ili više vještakah odmah, čuvši najprije stranke, koliko da ih bude, i koji da budu.

U pravilu dosta će biti, ako se naredi jedan vještak.

U ostalom što se tiče vjerodostojnosti i preslušavanja vještakah, valjaju propisi §§. 41. 43.

Očevid.

§. 47.

Da se stvar razjasni, moći će sud na predlog ili ureda radi narediti očevid, ka kojemu prizvat će se, ako potrebno bude, jedan ili više vještakah.

V. Osuda.

§. 48.

Po zaglavljenoj razpravi imade sudac narediti, da se stranke, obćinstvo, ili pouzdanici stranke (§. 30.) iz sjednice udalje, te kad se sudnica izprazni, imade sud pod predsjedničtvom sudca (zamjenika) započeti viećanje, kako da se parbeni predmet rieši.

Članovi suda imadu po svojem najboljem znanju i sviesti i uvažujuć samo ono, što su u razpravi slušali i vidili, izjaviti svoje mnienje, kako da se pravda rieši.

Neslažu li se prisjednici u riešenju priepora, odlučuje glas sudca (zamjenika.)

Ako se ni prisežnici medju sobom, ni pojedini prisežnik sa sudcem neslaže samo u novčanoj svoti, na koju hoće da stranku odsude, ima osuda glasiti na platež srednjega od predloženih iznosah.

§. 49.

Osudu u prieporној stvari samoj (o tom, tko ima pravo), a tako i riešitbu da je sud nenadležan, može izreći samo onaj sud, pred kojim je bila svekolika razprava.

Osuda u stvari samoj ima uvjek glasiti, da se tuženik odsudjuje ili tužitelj odbija.

Ako se uz razpravu izmjeni sud s kojega razloga i jedan samo član suda, imati će se razprava iz nova započeti.

§. 50.

U osudi naložiti će se stranki, koja gubi parnicu, da protivnoj stranki naknadi troškove prouzročene joj parnicom.

Stranci, koja bude zastupana po punomoćniku, neima se dosuditi naknada većega troška, nego li bi joj se dosudila, kad bi glavom pred sud došla.

Ako svaka stranka stranom nadvlada, stranom gubi, imati će se troškovi porazmjerno porazdjeliti ili medjusobno prebiti.

§. 51.

Rok, uz koj da se zadovolji dužnosti, naloženoj u osudi, imati će se ustanoviti na 8 danah, radi li se pako o tom, da se obavi koja radnja ili koji posao, tad na vrieme primjereno okolnostim.

Ovaj rok početi će, ako su pri proglašenju osude bile obje stranke, od dana poslje proglašenja ili poslje dostavljenoga pismenoga odpravka (§. 54. 55.)

§. 52.

Čim bude osuda ili riešitba (§. 49.) izrečena, ima se ista u javnoj sjednici po sudcu proglasiti.

VI. Pritužbe proti osudam i riešitbam mjestnoga suda.

§ 53.

Proti osudi mjestnoga suda i proti njegovoj riešitbi, da nije nadležan, dopuštena je uz rok od 8 danah pritužba na kr. kotarski sud (kr. gradsko delegirani kotarski sud), u okolišu kojega jest sjedište mjestnoga suda.

Proti ostalim zaključkom izrečenim po sudu uz razpravu, nije dopušten pravni liek, nu odluke, zaključci i odredbe, što jih sud izreče i učini, mogu se po samom sudu preinačiti na predlog ili ureda radi.

§. 54.

Ako su obe stranke pri proglašenju osude ili riešitbe prisutne, ima jih sudac podučiti, da ako jedna ili druga scieni, da joj je krivo učinjeno, pristoji joj pravo pritužiti se nadležnomu kr. kotarskomu sudu, i da to može učiniti odmah ili u neprodužnom roku od 8 danah, koji počima poslje dana, u kojem je osuda proglašena.

§. 55.

Ako su pri proglašenju osude bile stranke obe, dostaviti će se pismeni odpravak ob osudi samo onda, ako stranka zahtjeva.

Ako obe stranke nisu bile pri proglašenju, ima se obim pismeni odpravak osude ili riešitbe ureda radi dostaviti, te u tom slučaju osam dnevni rok za pritužbu počima teći poslie dana, u kojem je pismeni odpravak osude dostavljen.

§. 56.

Dostava osude i riešitbe obavlja se po propisu §. 27. Nu osuda, izrečena s ogluhe (§. 37.) proti tuženiku, kojemu nebijaše uručena pozivnica (§. 27.) u vlastite ruke, ima mu se uvjek dostaviti u vlastite ruke, te od dana poslje ovako obavljene dostave, počima rok za podnešenje pritužbe. — Nu ako se tuženik krati primiti osudu, ili ako se krije, ima mu se i osuda dostaviti po propisih §. 27.

§. 57.

Kad stranka uloži pritužbu proti osudi ili riešitbi mjestnoga suda (§. 49.), ima mjestni sudac neodvlačno to prijaviti nadležnomu kr. kotarskomu sudu uz udostovjereni odpravak osude ili riešitbe, kao i odnosnih zabilježbah u uredovnoj knjigi.

Mjestni sud nije vlastan odbiti pritužbe ni onda, ako je prekasno podnešena, nu ima to opaziti, kad ju kr. kot. sudu prijavi.

§. 58.

Pritužba obustavlja ovrhu osude. Nu stranka, koja je nadvladala, može kod mjestnoga suda zaiskati ovrhu do osjeguranja, to jest ovršbenu plienitbu protivnikovih pokretninah.

Prijava pritužbe ima se u uredovnoj knjigi zabilježiti.

VII. Uredovna knjiga.

§. 59.

Kr. kotarski sud (gradsko delegovani kotarski sud) imade svakomu mjestnomu sudu u svojem okolišu dati o trošku dotične obćine uredovnu stranami obilježenu knjigu, u kojoj na posljedjnoj je strani naznačeno, koliko ima listih i koja je providjena pečatom kr. kotarskog suda i podpisom sudca.

Mjestni sud ima skrbiti, da se uredovna knjiga vodi točno, podpuno i razgovetno i da se dobro čuva.

§. 60.

U uredovnu knjigu upisuje se:

1. tekući broj razprave, koja se po godini koledarskoj završiti ima;
2. ime, prezime, značaj i prebivalište stranakah;

3. kratka oznaka priepora;

4. osuda ili nagoda, potonja od rieči do rieči, a kod prve ima se naznačiti, da li je jednoglasno ili većinom glasovah izrečena;

5. da li je uložena pritužba, od koga i kada;

6. presuda kr. kotarskoga suda;

7. da li je ovrha zamoljena i kada je izvedena.

Osim nagode (§. 35.) odnosne zabilježbe u uredovnoj knjizi neimadu podpisivati stranke, već samo mjestni sudac, prisežnici i pisar.

VIII. Ovrha.

§. 61.

Ako se dužnost izrečena pravomoćnom osudom mjestnoga suda ili kr. kotarskoga suda uslied pritužbe uložene proti osudi mjestna suda ili nagodom pred mjestnim sudom sklopljenom, neizpuni uz rok na to odredjen, može se kod mjestnoga suda zaiskati ustmeno ili pismeno ovrha dužnikovih pokretninah. Molba za ovrhu ima se u uredovnoj knjizi zabilježiti.

§. 62.

Mjestni sudac ima uslied ovršbene molbe odlukom providjenom pečatom suda dozvoliti ovrhu do namirenja tražbine, dosudjene osudom ili nagodom i imenovati izaslanika sudbenoga za provedbu dozvoljene ovrhe.

U seoskih političkih občinah ima sudac redovito izaslati bilježnika, da ovrhu provede.

U njegovom zapriečenju može izaslati sudbenoga prisežnika.

§. 63.

Izaslanik sudbeni ima neodvlačno i neobavjestiv o tom ovršenika uputiti se u njegov stan te prije svega, ako se radi o platežu novčane svote, oduzeti od gotovine, koja u ovršenika bude možda nadjena, onoliko, koliko treba za izplatu duga i predati ovrhovoditelju uz namiru.

Nenadje li u ovršenika gotovine, ima obaviti plienitbu, a ako je ovrhovoditelj pravo zaloga jur stekao, popis dužnikovih pokretninah.

U osobito prešnih slučajevih može sudbeni izaslanik na zahtiev ovrhoviteljev izvesti uzki zatvor, ili prenos zaplienjenih pokretninah.

O plienitbi dotično popisu ima sndbeni izaslanik spisati kratki zapisnik.

§ 64.

Sudbeni izaslanik ima prije svega plieniti one stvari, koje nitko treći kao svoje neoznačuje. Ako vriednost zaplienjenih stvarih nedostaje za pokriće tražbine, radi koje se ovrha vodi, ima plieniti na zahtjev ovrhovoditeljev i one, na koje je prijavljeno pravo vlastničva, u zapisniku prijavu zabilježiti i prijavitelja uputiti, da mu je slobodno predati kr. kotarskomu sudu izlučnu tužbu, i u istoj tražiti obustavu ovrhe.

§. 65.

Nije slobodno uzeti pod ovrhu obuću odjeću i pokućtvo, koje je neobhodno potrebito ovršeniku i orudje, kojim ovršenik hrani sebe i svoju obitelj.

§. 66.

Nakon obavljene plienitbe ili popisa ima sudbeni izaslanik ureda radi razpisati što prije ovršbenu dražbu na 8 danah.

Sudbeni izaslanik ima razpisati dražbu na duži ili kraći rok, ako su u tom stranke sporazumne ili ako to sam za potrebito pronadje.

Stvari, koje se nemogu čuvati bez nerazmjerna troška ili umaljenja vriednosti, imadu se uz kraći rok dražbi podvrći.

Sudbeni izaslanik ima dražbu po mjestnom običaju proglasiti.

U oglasu ima se navesti mjesto, dan i ura dražbe i naznačiti u obće predmeti, koji će se prodavati,

Ako se prodavaju predmeti osobite vriednosti ili riedkosti, imadu se u oglasu iztaknuti i oglas jedanput uvrstiti u novine, ustanovljene za službene oglase, ako ovršenik ovo zahtjeva.

§. 67.

Dražbi neima u pravilu predhoditi procjena, nu ako se prodavaju: zlatnina, srebrnina, dragocjenosti i umjetničke stvari ili predmeti takovi, kojimi se vriednost mimo vještaka neda ni popriečno ustanoviti, imadu se isti kod same dražbe po jednom samom vještaku procjeniti.

§. 68.

Kod dražbe imadu se izklicati pod ovrhu uzete stvari posebice ili više njih skupa.

Kod procjenjenih predmetah imade se priobćiti vriednost im.

Predmeti veće vriednosti imadu se dražbovati kroz pet minutah, kod ostalih predmetah može taj rok izaslanik sudbeni pokratiti. Red, kojim se predmeti prodavaju, ustanovljuje sudbeni izaslanik, nu on ima pravične zahtjeve ovršenika u tom pogledu uvažiti.

Izaslanik sudbeni nesmije na dražbi, koju izvadja, niti sam osobno niti tko treći za njega dražbovati.

§. 69.

Dostalac, ako se s ovrhovoditeljem inače nepogodi, položiti će kupovninu odmah u ruke izaslanika sudbenoga.

Nepoloži li je odmah, ima se dotični predmet iznovice dražbovati.

§. 70.

Čim se prodajom njekojih pokretninah steče svota dostatna za pokriće ovrhoviteljeve tražbine i uzgredicah, kao i popriečno proračunanih ovršbenih troškovah, neimadu se ostali zaplienjeni predmeti prodavati.

§. 71.

Izaslanik sudbeni ima razpisanu dražbu obustaviti i jur započetu prekinuti:

a) ako ovrhovoditelj od dražbe odustane;

b) ako ovršenik ili tko drugi za njega bilo prisutnomu ovrhovoditelju, bilo u njegovom odsuću sudbenomu povjereniku namiri tražbinu, radi koje se ovrha vodi i položi popriečno proračunani iznos u ime ovršbenih troškovah;

c) ako kr. kotarski sud ovrhu obustavi uslied izlučne tužbe ili uztvrdjenoga ugasnuća ovršbenoga prava.

§. 72.

O dražbi ima povjerenik spisati napisnik, u kojem treba da budu navedeni posebice u suglasju sa zapisnikom o plienitbi predmeti izloženi dražbi, najbolja ponuda i ime i prezime kupca.

O obavljenoj dražbi ima sudbeni povjerenik najduže za 24 sata izvjestiti sudca predajom zapisnika o dražbi.

§. 73.

Izaslanik sudbeni imade unišlu kupovinu pridržav popriečno proračunanu svotu za ovršbene troškove, predati vjerovniku po mjeri dosudjene mu tražbine, i to uz namiru ili povratak zadužnice, na kojoj će sliedivše namirenje zabilježiti.

Ovršbene troškove obredjuje sudac, i sudbeni izaslanik ima odmah povratiti dužniku svotu, koju je pridržao preko obredjenja.

§. 74.

Ako na stvari putem ovrhe prodane imade još vjerovnikah, kojim pristoji pravo zaloga, neima sudbeni povjerenik postupati po §. 73., već unišlu kupovninu predati sudcu.

§. 75.

Mjestni sudac ima uslied toga narediti ročište, te na isto pozvati uz ovrhovoditelja i ovršenika sve one, koji su pravo zaloga na prodane stvari prijavili. —

Ako se svi slože o tom, kako da se kupovnina razdieli, ima se o nagodi spisati napisnik, u protivnom slučaju imade mjestni sudac unišlu kupovninu uz napisnik o plienitbi i dražbi predati nadležnomu kr. kotarskomu sudu, koji će odmah ureda radi narediti ročište za diobu kupovnine i dalje postupati po gradjanskom postupniku.

§. 76.

Ako je jedna stranka dužna predati drugoj koju stvar, ima joj se ta stvar po sudbenom izaslaniku oduzeti i ovrhovoditelju uz primku predati.

§. 77.

Mjestni sudac može takodjer, kad se radi o novčanoj tražbini, na zahtjev ovrhovoditelja dozvoliti ovršbenu doznaku na zaslužbu dužnikovu, to jest uputiti onoga, koji zaslužbu plaća, da ju uz namiru izruči ovrhovoditelju do dopitane svote.

§. 78.

Pritužbe podnešene u ovršbenom postupku za 8 danah, riešava bezprizivno kr. kotarski sud.

Ove pritužbe neobustavljaju ovrhu.

IX. Zaglavne ustanove.

Globe.

§. 79.

Globe izrečene po sudu na temelju ovoga zakona idu na korist dotične obćinske školske blagajne, te se o izrečenih globah imade odmah obavjestiti obćinski školski odbor.

§. 80.

Nadzor nad mjestnim sudom vrši predstojnik onoga kr. kotarskoga suda, u obsegu kojega ureduje mjestni sud.

§. 81.

Vrieme, kad će sadašnji mjestni sudovi prestati i oni ustrojeni ovim zakonom u život stupiti, opredieliti će ban.

Parnice, viseće kod sadašnjih mjestnih sudovah imati će novo ustrojeni mjestni sudovi unutar granicah svoje nadležnosti razpravljati i riešavati po ovom zakonu.

§. 82.

Izvršba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Schönnbrunu dne trećega listopada godine hiljadu osamsto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 88.

Zakon

od 3. listopada 1876.

o postupku u pravnih poslovih manje vriednosti (o postupku bagatelnom ili maličnom) pred kr. kotarskimi sudovi (gradsko-delegovanimi kotarskimi sudovi.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

o postupku u pravnih poslovih manje vriednosti (o postupku bagatelnom ili maličnom) pred kr. kotarskimi sudovi (gradsko-delegovanimi kotarskimi sudovi).

I. O nadležnosti kotarskih sudovah
(gradsko-delegovanih kotarskih sudovah).

§. 1.

Kr. kotarski sudovi razpravljaju i riešavaju po ovom postupku:

1. uslied podnešene im neposredno tužbe:
   a) parnice o stanovitih svotah novčanih, koje po zahtjevu izraženu u tužbi, neračunajući ovamo kamatah ni inih pristojbah uzgrednih, nenadilaze 100 for. a. vr., u koliko po ustanovah o nadležnosti mjestnih sudovah (§. 21. zakona o mjestnih sudovih) nespadaju k nadležnosti mjestnih sudovah;

b) parnice o drugih predmetih, ako se tužbom izraziti može, da se u mjesto njih dosudi svota novčana, koja nenadilazi 100 for. ili ako se tužitelj izrazito izjavio u tužbi, da je voljan takovu svotu novčanu primiti kao svotu nagodnu, u koliko po ustanovah o nadležnosti mjestnih sudovah (§. 21. zakona o mjestnih sudovih) nespadaju k nadležnosti mjestnih sudovah.

2. Uslied pritužbah proti osudam mjestnih sudovah:

parnice, koje su po zakonu o mjestnih sudovih isti nadležni razpravljati i riešavati.

§. 2.

Ustanove ovoga zakona neće se uporavljati na parnice iz poslovah mjenbenih, na tužbe, koje su doznačene izklopno sudbenosti realnoj, a tako ni na one pravne poslove, u kojih se na temelju naredabah od 21. svibnja 1855. (drž. zak. lista br. 95.) ili od 18. srpnja 1859. (drž. zak. lista br. 130.) ište, da se izdade nalog platežni.

U postupku maličnom neće se moći razpravljati ni tužbe iz pogodbe uporabne (najmovne), već ako idu jedino na to, da se ućera uporabnina (najmovina).

Usuprot na priepore iz trgovačko-pravnih poslovah proteže se ovaj zakon u granicah §. 1.

§. 3.

U postupku maličnom moći će se na temelju ugovora, sklopljena medju strankami, razpravljati i tražbine do 500 for., ako u ostalom postoje uvjeti, da se uporavljuje postupak malični, nego ugovor takov treba da je naročito sklopljen pred sudcem maličnim, ili ako se je sklopio prije, tad da izpravom bude dokazan pred sudcem.

§. 4.

Iznosci, odlučujući o tom, da li ima mjesta postupku maličnomu, proračunavat će se po mjerilu, koje je u §. 15. sl. a) i b) sudovnika od 16. veljače 1853. d. z. l. br. 30 ustanovljeno i koje se po tom smislu shodno ima uporavljati.

§. 5.

Razpravu parnice vodit će i odluku izricat će u postupku maličnom kod sudovah kotarskih u pravilu onaj sudac, kojemu je povjereno upravljanje suda.

Predsjednici sudbenih stolovah moći će kod pojedinih sudovah, kao što bude potrebno i dokle bude potrebno, osim upravitelja suda kotarskoga pozvati još jednoga sudačkoga urednika toga suda ili više njih, da samostalno vrše sudstvo u postupku maličnom.

II. Ustanove obćenite o postupku u parnicah, u kojih kotarski sudovi postupaju uslied neposredno podnešene im tužbe.

Glede stranakah.

§. 6.

U postupku maličnom moći će stranke voditi parnice ili osobno, ili po punomoćnicih.

Punomoćnici treba da su o predmetu parbe podpuno ubavješteni, da su providjeni punomoćjem pismenim i da su mužkoga spola, žene medjutim mogu biti punomoćnici svojih muževah.

Ljudi, koji su odsudjeni kao nadripisari (nadriodvjetnici) nemogu kao punomoćnici dolaziti u razpravu.

Ako stranka s punomoćnikom osobno dodje pred sud, moći će se punomoćje dati i u zapisnik.

§. 7.

Ako je parnici predmetom samo ono, o čem maloljetnik po §§. 151., 246. i 247. obć. gradj. zakona slobodno može razredjivati, moći će maloljetnik sam kao tužitelj ili kao tuženik doći pred sud i razpravljati, a i u smislu §. 3. podvrći se postupku maličnom.

U takovih slučajevih sklopljene nagode i izrečene osude neće se moći pobijati s toga, što pri razpravljanju nije za maloljetnika bilo zakonita zastupstva

Glede rokovah.

§. 8.

Rokovi, koji su u zakonu ovom ustanovljeni i koje na temelju istoga zakona naredi sudac, počimaju se i teku bez obzira na blagdane i praznike.

Ako dočetak kojega roka pade na nedelju ili na zapovjedani blagdan, imat će se prvi dojdući dan težatni smatrati kao posliednji dan roka.

Dani potrebni, da spis koji stigne poštom, kamo treba, neimaju se računati u rokove.

O tužbi.

§. 9.

Tužba može predati se pismeno ili dati ustmeno u zapisnik.

Više tražbinah istoga tužitelja proti jednomu istomu tuženiku mogu se, makar da i nisu u stvarnu ili pravnu savezu, poćerati istom tužbom, ako je za

svekolike sud malični nadležan i ako tražbine sve skupa nenadilaze svote, dolučne za uporavljivanje postupka maličnoga.

§. 10.

Pri tužbi ustmenoj dat će se tužitelju potrebiti naputak, da uzmogne skladno i jasno razložiti čine, na kojih mu se osniva tražbina, naznačiti sredstva dokazna i uputno i izrazito izjaviti, što zahtjeva.

Ako poradi nenadležnosti suda ili poradi nedostatka osobne povlasti za tužbu obnadjeno bude, da je tužba neumjestna, imat će se tužitelju dati o tom pouka ustmeno ili pak pismeno, ako zahtjeva.

Tako isto, ako se obnadje, da je tužba očevidno neosnovana, imat će se tužitelj shodno o tom uputiti, nego neće se s toga samo razloga odbiti tužba t. j. imat će se svakako primiti i spisati, ako tužitelj neće da odustane.

I onda, ako je tužba predana pismeno, moći će se tužitelj pozvati i u napisnik saslušati, za da popuni tužbu ili da razjasni sumnje, ako koje obnadjene, budu proti povedenju postupka.

§. 11.

Uslied tužbe imat će se narediti ročište „za ustmenu razpravu u postupku maličnom" prema razmjerju slučaja i ako je moguće ne preko dvie nedelje danah. U slučajevih silnih moći će se ročište narediti baš i na isti dan, kojega tužba bude predana.

Na ročište pozvat će se stranke s opomenom, da ponesu sa sobom izprave, koje im se odnose na parnicu, i ako je moguće, da povedu i svjedoke na koje kane pozvati se.

Tužitelj pozvat će se pozivnicom, tuženiku pako dostavit će se mjesto pozivnice dvogubka tužbe pismene ili pak prepis tužbe upisane u zapisnik.

Ako tužba nije prema tomu, da se povede postupak malični, ali po obćenitih ustanovah sudovnika obrazložena je nadležnost suda kotarskoga, imat će se narediti potrebita, da se povede postupak zakoniti.

§. 12.

Na stanovite dane sudbene, koji treba da unapred budu odredjeni, u sudnici pribijeni i tako dostavljeni do obćenita znanja, moći će tužitelj sa strankom protivnom, makar i nepozvani, doći pred sud, da tu povedu parnicu i da razpravljaju o njoj.

U takovu slučaju imat će se tražbina ubilježiti u zapisniku razpravnom (§. 74.)

Ustmenost i neposrednost.

§. 13.

Parnica razpravljat će se ustmeno pred sudcem presudnim.

Čitati sastavakah pismenih neće biti dopušteno.

Javnost.

§. 14.

Razprava pred sudom presudnim bit će javna, nego kao slušaoci moći će dolaziti samo ljudi odrasli. Javnost izključit će se na suglasan predlog jedne i druge stranke, ureda radi pak izključit će se onda, ako se je bojati, da će pogibeljna biti za javni red ili za ćudorednost.

Odluka o tom, da se izključuje javnost, imat će se javno proglasiti.

Kada javnost bude izključena, moći će zahtjevati svaka stranka, da se osim punomoćnika njezina dozvoli pristup još i trojici pouzdanikah njezinih.

Zapt.

§. 15.

Sudac, pred kojim se razpravlja parnica, nastojat će, da se sačuva dobar red u sudnici, zato će takove ljude, koji nepristojnim svojim ponašanjem smućuju razpravu, najprije opomenuti, zatim ako opomena bude uzalud, zagrozit im se, da će ih odpraviti iz sudnice, što će napokon i učiniti, ako i ta prietnja bude bez uspjeha.

Proti onomu, koj se učini krivcem krupnije kakove nepodobštine, navlastito koj uvriedi sud, stranku ili punomoćnika njezina, svjedoka ili vještaka, moći će sudac odrediti kazan novčanu do 10 for. ili kazan zatvora do 24. ure.

Odluke ove obznanit će strankam i mogu se ovršiti odmah.

Ravnanje razprave

§. 16.

Sudac otvara, ravna i završuje razpravu; daje pravo, da tko govori, i uzkraćuje ga onomu, koj se nepokorava njegovim naredbam.

Sudac imati će brigu, da stvar bude potanko i podpuno pretresana, ali da se pri tom razprava nezavlači kojekakvimi obširnostmi i neznatnimi razpravicami uzgrednimi, i da ako je moguće, razprava, neprekidajuć ju, dovršena bude u jedan dan.

§. 17.

Sudac imat će ponajprije poslušati, što stranke zahtjevaju i očituju u stvari priepornoj i kako kane dokazati, što tvrde.

Imat će sgodnimi pitanji nastojati o tom, da se nerazgovjetni zahtjevi razjasne, da se nedostatni dokazi glede navedenih činah popune, da se naznače dokazna sredstva, i u obće da se kaže i izjavi sve, što je potrebito, da moguće bude uglaviti stanje stvari.

Stranke, koje su nevješte zakonom, valja uputiti o pravnih posljedicah, koje će jih postići, ako što zanemare.

§. 18.

Ako se obnadje na ročištu, da koja god od stranakah, koje su došle, nije vlastna sama sebe zastupati u pogledu parnice, ili ako za tužitelja ili tuženika dodje osoba takova, za koju se nemože dokazati, da imade pravo zastupati stranke, imat će sudac ureda radi odgoditi ročište i dati naloge potrebite, da uzmogne polag zakona postupati.

Podjedno kazat će sudac strankam, da se ročište neće moći iz istoga razloga bez privole protivnikove odgoditi po drugi put, nego da će se na iznovičnom ročištu, ako nedostatak nebude uklonjen, raditi po propisu zakona.

§ 19.

Ako stranka nije kadra očitovati se razgovjetno o stvari parbenoj, ili ako sudac izreče, da se stranka poradi nepristojna ponašanja odpravi iz sudnice, imat će se ročište odgoditi, a stranka uputiti, da na iznovično ročište dodje s valjanim punomoćnikom, ili, ako je potriebno, s odvjetnikom, koj će ju zastupati, u protivnom bo slučaju smatrat će se kao da je izostala.

§. 20.

Pošto stranke budu preslušane, imat će sudac pokušati nagodu.

Nagoda sklopljena ili pak primjetba, da nagodba nije pošla za rukom, imat će se upisati u zapisnik razpravni.

Nagoda spisana pročitat će se strankam, a zatim predložiti, da ju podpišu, ili ako pisati neumiju, rukoznakom potvrde.

§. 21.

Ako se u parnici kojoj pokrenulo više tražbinah proti jednomu te istomu tuženiku, moći će sudac narediti, da se o pojedinih tražbinah razpravlja napose.

Moći će sudac više parnicah, tekućih medju istimi strankami, kao i par-

nice raznih tužiteljah ili raznih tuženikah proti istoj stranci protivnoj spojiti, da se skupno razpravljaju.

Nego skupnom osudom moći će se riešiti samo parnice istih stranakah.

§. 22.

Preinačiti tužbu, imenito povećati zahtjev tužbe, ako se tim neizključuje nadležnost suda i uporaba postupka maličnoga, slobodno će biti s privolom tuženikovom. A da tuženik na to privoljuje, slutit će se odtuda, ako se neprigovarajuć preinaki upusti u razpravljanje tužbe preinačene.

Nego ako protivnik i prigovori, moći će sudac dopustiti takove preinake, ako se nije bojati, da će se preinakom razprava znatno otegnuti. Ovaj zaključak obznanit će se strankam.

Preinačen zahtjev tužbe ubilježit će se u zapisniku razpravnom.

§. 23.

Da se stanje stvari razjasni, moći će svaka stranka prisutnu protivnu stranku izpitivati ili preko sudca ili s privolom sudčevom neposredno sama. Pitanja, koja se sudcu neumjestna uzvide, imat će odbiti.

§. 24.

Ako ročište bude odgodjeno, imat će sudac iznovično ročište, ako je moguće, odmah ustmeno obznaniti strankam.

U ovakom slučaju neće biti potrebno stranke obavješćivati pismeno.

Stranki, koja je kriva, što se ročište odgodilo, imat će se naložiti odmah, da u ime prouzročenih tim troškovah plati onoliko, koliko sudac, saslušav stranku protivnu, ustanovi.

Stranka neće moći tražiti, da joj se povrate ti troškovi, ni onda, ako protivna stranka odsudjena bude u glavnoj stvari na naknadu troškovah sudbenih.

§. 25.

Ako na odredjeno ročište nedodje koja stranka, a protivnik nepristane od svoje volje na odgodu ročišta, imat će se smatrati kao istinito sve, što protivnik stvarna navede i prokaže o predmetu tužbe i što nije oprovrgnuto dokaznimi sredstvi, koja su sudu predložena, i na tom temelju riešiti stvar osudom.

Sastavke pismene, što ih je poslala nedošavša stranka, neće sud uvažiti.

§. 26.

Prošnja, kojom se stranka želi opravdati, što je izostala, ima se izjaviti ustmeno ili predati pismeno uz rok od osam danah, koji će se računati od dana onoga, kojega je prestala zaprieka, s koje je stranki nemoguće bilo doći na ročište.

Na ročištu naredjenu uslied takove prošnje, imat će se, ako prošnja bude uslišana, razpravljati odmah glavna stvar, a prositelju nametnut će se, da naknadi svekolike troškove, koje je svojim nedošašćem prouzročio protivniku.

Prošnjom podnešenom po proglašenoj jurve osudi, neobustavlja se ovrha; ali ako stranki prieti odtuda šteta nenaknadiva, moći će sudac na predlog odrediti, da se ovrha provede samo osiguranja radi.

Prošnje, koje su očevidno zakasnile, odbit će se ureda radi.

§. 27.

Ako se uz razpravu obnadje neumiestnost postupka maličnoga ili pak nenadležnost suda, koja se propustom prigovora nije uklonila (§. 47. sudovnika), imat će sudac na predlog ili ureda radi odlukom obustaviti postupak.

Izvan ovoga slučaja imat će se o prigovorih proti umiestnosti postupka maličnoga ili proti nadležnosti suda, kao i o inih prigovorih, koji prieče parnicu, razpravljati podjedno s glavnom stvari i izreći odluka.

III. Dokaz.

O popisivanju dokazah.

§. 28.

Sudac ima narediti, da se dokazi, o kojih mu se uzvidi, da su važni, izvedu pred njim tečajem razprave.

Ako potrebito bude, da se koj dokaz izvede izvan ročišta razpravnoga ili da se izvede pred drugim kojim sudom, imat će sudac odrediti, što uztreba, i čim mu stigne napisnik, spisan o takovu dokazu, nastavit će razpravu.

Pri tom obznanit će se strankam, što je u napisniku.

Ako napisnici o izvedenu dokazu obnadjeni budu kao nepodpuni, odredit će se, neka se popune.

Sudac može narediti, neka se neizvedu takovi dokazi, za koje je osvjedočen, da ih tko nudi jedino za to, da se stvar zategne.

§. 29.

Stranke mogu biti pri izvadjanju dokaza; moći će svjedokom i vještakom ili preko sudca ili s privolom sudčevom odmah same stavljati pitanja, za koja misle, da će se njimi stvar razjasniti.

Sudac će odbiti pitanja, koja mu se uzvide neuputna.

Ako uztreba, da se dokaz izvede izvan ročišta razpravnoga ili da se izvede pred drugim toga radi umoljenim sudom, imat će se stranke, ako je moguće, a da se tim nezavlači posao taj, obavjestiti o ročištu za to ustanovljenu.

*

Dokaz će se izvesti, makar nedošla nijedna od obavještenih stranakah.

Uvaženje dokaza.

§. 30.

U koliko zakonom ovim nije ustanovljeno inako, imat će sudac uvažujuć rezultat svekolike razprave i svih navedenih dokazah, razsuditi po osvedočenju svojem, da li se ima ili neima smatrati kao istinit koj prokaz, učinjen o samoj stvari.

Imat će napose isto ovako razsuditi, koliko vriedi, kada tko opozove, što je od prije jurve priznao ili dopustio bio.

Dokaz posredni.

§. 31.

Učin koj moći će se dokazati i posredno, ako se t. j. navedu takove okolnosti, iz kojih će, valjano sudeć i izvideć, izići na vidjelo istina onoga učina, koj se dokazuje.

Stvari obće poznate.

§. 32.

Za stvari, koje su pri sudu obće poznate, neće trebati nikakova dokaza.

Dokaz izpravami.

§. 33.

Zakonitih onih ustanovah, kojimi se izpravi kojoj daje moć dokaza podpuna, imat će se sudac držati i u postupku maličnom.

Nego da li se i na koliko dokazna ova moć ukida sbiljskimi proti njoj navedenimi okolnostmi ili navedenim protudokazom, ostavlja se sudcu, da to odluči po slobodnom svojem osvjedočenju.

§. 34.

Izprave, na koje se poziva stranka, da njimi dokaže prokaze svoje, predložit se imadu sudcu.

Sudac će predložene izprave pokazati protivnoj stranki, i pozvati ju, neka se očituje glede njih.

Ako je stranka predložila samo prepis izprave, moći će se na predlog protivne stranke ili ureda radi naložit joj, neka prinese izvornik. Da li će se

i u koliko pri svem, što se nalogu ovomu nije zadovoljilo, moći vjerovati prepisu predloženu, to će sudac, pomno uvaživši navedene možda razloge, s kojih se izvornik nije podnio, a i ine okolnosti, odlučiti po svojem razboru.

§. 35.

Ako dokazivalac tvrdi, da se koja izprava, važna za dokazivanje, nalazi u rukama stranke protivne, imat će sudac naložiti joj, neka izpravu takovu predloži, već ako uzmogne navesti dovoljnih razlogah proti tomu.

Ako stranka protivna taji, da je ta izprava u nje, moći će sudac, da saznade, je li to istina i nije li stranka izpravu, za da je za dokazivaoca nestane ili da nebude za porabu, navlaš uklonila ili izkvarila, narediti, da se stranka ta kao svjedok presluša pod prisegom, pri čem valjati će ustanove §§. 51. 55. do 57. §. 58. točka 1. i §. 59. točka 1—3.

Od kolike će važnosti biti pri prosudjivanju toga slučaja, ako stranka nezadovolji nalogu t. j. nepodnese izprave, za koju je priznavala, da je u nje, ili ako u pogledu izprave, za koju taji, da je u nje, krati se izreći što pod prisegom, ili ako iz izreke te izlazi na vidjelo, da se je izprava navlaš uklonila ili izkvarila tako, da nije za porabu, i da li se navlastito u ovih slučajevih kao dokazano smatrati ima, što dokazivalac veli i navodi o sadržaju izprave, ostavlja se sudcu, da pomno uvaživ svekolike okolnosti odluči po razboru svojem.

§. 36.

Ako se koja izprava, važna za dokazivanje, nalazi u pohrani kod javne koje vlasti, naredit će sudac, što bude potrebito, da se odande dobavi.

Dokaz po svjedocih.

§. 37.

Ako se sudcu uzvidi, da je potrebito saslušati svjedoke, na koje se pozivlje stranka koja, želeć tim dokazati svoje prokaze, imat će odrediti, da se saslušaju za same razprave, a bude li potrebno, imat će u tu svrhu odgoditi ročište.

§. 38.

Kao svjedoci nepripustni imadu se izključiti ureda radi:

1. osobe, koje nisu kadre kazivati onoga, što opazuju, ili koje su u ono doba, na koje bi se odnositi imalo kazivanje njihovo, bile nesposobne spaziti onu stvar, koja treba da bude dokazana;

2. duhovnici u pogledu onoga, što jim se je povjerilo na izpovjedi;

3. državni urednici, ako bi kazivanjem svojim povriedili uredovnu :ajnu, koju su dužni čuvati, već ako jih od te dužnosti rieši predstojnik njihov.

Ustanove gradjanskoga parbenoga postupnika o zavržnosti i sumnjivosti svjedokah neimaju mjesta u postupku maličnom; sudac će po slobodnom osvjedočenju svojem imat brižljivo uvažiti svekolike okolnosti, koje dielovati mogu na nepristranost svjedokah i na vjerodostojnost kazivanjah njihovih.

§. 39.

Kazivanje može se uzkratiti:

1. na pitanja, gdje bi odgovor svjedoku, ženitbenomu njegovu drugu ili osobi, s kojom je on u upravnoj ili pobočnoj lozi do drugoga koliena u rodu ili tastbini, ili koju je on posinio ili pokćerio, nanieti mogao sramotu ili gdje bi se uslied odgovora poroditi mogla pogibelj, da kazneni sud postupa proti njim;

2. na pitanje, gdje bi se iz odgovora svjedoku ili kojoj god od osobah, navedenih pod br. 1., prouzročiti mogla neposredna pravna šteta na imovinu.

Nego ako se radi o pravnih poslovih takovih, gdje je svjedok učestvovao kao osoba potvrdjujuća (Urkundspersonen), i o djelih, koja je on u pogledu priepornoga pravnoga posla izveo kao predšastnik u pravu, kao poruk ili kao zastupnik jedne ili druge stranke, neće se iz toga razloga moći uzkratiti svjedočanstvo;

3. u obziru takovih činah, o kojih svjedok nebi mogao izkazati ništa, a da nepovriedi dužnost tajne, koja mu je po zvanju njegovu naložena, već ako nije od toga odriešen.

§. 40.

Svjedoci, koji su poradi kriva svjedočanstva, ili poradi krive prisege bili odsudjeni ili koji, kada se preslušavaju, nisu još prevalili četrnaeste godine života, neće se moći zaprisećí.

Takovi svjedoci, kao i oni, glede kojih se obje stranke odriču zaprisege njihove, imadu se preslušati nezapriseženi.

§. 41.

Svjedok zaprisegnut će se nakon preslušanja.

§. 42.

Sudac može prije, nego li svjedoka izpita o okolnostih, koje se tiču priepora, shodnimi pitanji nastojati, da se o osobnih njegovih odnošajih obavjesti, nebi li time uvidio, je li je kadar svjedok posvjedočiti, što sudcu treba znati, da priepor rieši.

§. 43.

Pri preslušavanju imat će sudac ureda radi ili po predlogu stranakah (§. 29.) dati svjedokom shodna pitanja o onih činih, glede kojih se pribaviti imade dokaz njihovimi kazivanji.

Ako se radi o tom, da svjedoka presluša zamoljen sudac, naznačit će se u zamolnom pismu oni čini, o kojih će se svjedok imat očitovati pod prisegom ili bez prisege.

Sudac, od kojega je poteklo pismo zamolno, moći će i pošto mu stigne nezaprisеženo kazivanje svjedokovo, narediti, da se svjedok naknadno zaprisegne.

§. 44.

Svjedoci, kojim su kazivanja protuslovna, mogu suočiti se bud po predlogu, bud ureda radi.

§. 45.

Kazivanje svjedokah, koji preslušani budu na ročištu razpravnom, ubilježit će se po bitnomu mu sadržaju u razpravnom zapisniku. Što bude ubilježeno, pročitat će se strankam.

U napisniku opaziti će se, da li je svjedok zaprisego se ili da li nije položio prisege.

Dokaz po vještacih.

§. 46.

Ako bude potrebno, da se dobavi dokaz po vještacih, imat će sudac narediti jednoga ili više vještakah odmah, čuvši najprije stranke, koliko da ih bude i koji da budu.

U pravilu dosta će biti, ako se naredi jedan vještak.

Ako izpravljeno mnienje nebude dovoljno, moći će se narediti, da dadu iznovično mnienje isti vještaci ili pak drugi.

§. 47.

S istih razlogah, s kojih je svjedok vlastan uzkratiti kazivanje, moći će tko i zahtjevati, da nebude naredjen za vještaka.

Vještaka neće bit potrebno zaprisizati, ako obje stranke privole na to.

U ostalom što se tiče preslušavanja vještakah, imat će se smislu shodno uporavljati §§. 43.—45.

Dokaz sravnivanjem rukopisah.

§. 48.

Rukopise sravnjivat će sudac u pravilu sam. Ako li pri tom nadje kakovih sumnjah, moći će pozvati i vještake, da izjave svoje mnienje.

Ako neima pri ruci pisamah, koja bi se sravniti mogla, moći će se stranki onoj, kojoj o rukopisu treba da pribavljen bude dokaz istinitosti, naložiti, neka napiše pred sudcem one rieči, koje mu on naznači.

Što bude napisano, priklopit će se razpravnomu napisniku.

Od kojega će upliva biti glede dokaza, ako stranka ovakovomu sudačkomu nalogu neće da se pokori, ili ako što napiše pismom očito pretvorenim (izkrivljenim), ostavlja se to sudcu da prosudi.

Očevid.

§. 49.

Da se stvar razjasni, moći će sudac na predlog ili ureda radi narediti očevid, ka kojemu prizvat će se, ako potrebno bude, jedan ili više vještakah. Ako se radi o tom, da se vidi i razmotri takov predmet, koj se, kao što tvrdi dokazivalac, nalazi u rukama stranke protivne, ili pak u pohrani kod javne koje vlasti, valjat će tad ustanove navedene u §§. 35. i 36.

Rezultat očevida upisat će se u razpravnom napisniku, ako li je očevid obavljen izvan ročišta razpravnoga, tad u napisniku posebnu, što bude upisano, pročitat će se strankam.

Dokaz preslušavanjem stranakah poput svjedokah.

§. 50.

Dokaz o stvarih priepornih, koje su važne za riešitbu, može se zadobiti i tim, ako se pod prisegom preslušaju stranke kao svjedoci.

Ovo dokazivanje naredit će se na predlog ili ureda radi onda, kad dokaz nebude ustanovljen ostalimi dokaznimi sredstvi, što su ih stranke ponudile.

§. 51.

Neće se moći preslušati stranke, glede kojih postoji koj god od razlogah izključnih, u §. 38. pod br. 1 do 3, ili u §. 40. točka 1. navedenih, kojimi se zabranjuje, preslušavat ih ili zaprisizati.

§. 52.

Stranka, koja je dužna dokazati stvar prieportnu, imat će se u pravilu prva preslušati kao svjedok.

Nego moći će odlučiti sudac, da prva bude preslušana stranka protivna, ako to stranke predlože suglasno ili ako inače bude to u prilog, da se sazna istina.

§. 53.

Svaka stranka moći će zahtjevati, da pošto preslušan bude protivnik, preslušana bude i ona kao svjedok.

Nego moći će sudac takodjer narediti ureda radi, da protivnik bude preslušan, ako je stranka uzkratila kazivanje, ili ako mu se uzvidi, da kazivanjem njezinim nije postignuta dovoljna izviestnost o stvari, koja bi se dokazati imala.

§. 54.

Kad se obnadje, da je preslušavanje stranke, koja bi držana bila što dokazati, po ustanovah §. 51. neumjestno ili pak izključeno s razloga, što se je osvjedočio sudac, da stranka ta nemože ništa znati o stvari priepornoj, — da li se u takovih slučajevih dokazivanje preslušavanjem stranakah kao svjedokah izključiti ima sasvim, ili da li će se obvezati protivna stranka, da kao svjedok kazuje: prosudit će to sudac, uvaživ brižljivo svekolike okolnosti.

§. 55.

Ako stranka saslušana kao svjedok bude krivo izkazala, njezina se kazivanja imadu smatrati kao krivo svjedočanstvo položeno pred sudom.

Ustanove zakona kaznenoga o nudjenju krive prisege ili kriva svjedočanstva, neimaju se uporavljivati na izjave i kazivanja, koja je učinila stranka prije, nego što je preslušana bila kao svjedok.

§. 56.

Ako se sudcu uzvidi narediti, da se presluša koja stranka, imat će proglasiti takovu odluku.

Ako stranka nebude glavom tu, odredit će se, neka se pozove, pri čem saobćit će joj se podjedno stvar, o kojoj će se preslušati.

Ako je stranki s toga, što joj je boravište odveć udaljeno, vrlo mučno doći do sudca, moći će se učiniti potrebita, da ju presluša sud onoga mjesta, gdje boravi.

§. 57.

Prije nego što stranka bude preslušana kao svjedok, imat će joj se, opomenuv ju na kazneno-pravne posliedice (§. 55.), naviestiti naročito, da će sada imati kao svjedok položiti kazivanje.

Nu prije, nego joj to bude naviešteno, imat će sudac, da se razjasni stanje stvari, predhodno izpitati ju, pri čem će valjati takodjer ustanove pomenute u §. 23.

§. 58.

Stranku valja, nakon njezinoga preslušanja, kao svjedoka zapriseći.

Ako sudac, pošto se je jedna stranka pod prisegom preslušala, zaključi u smislu §. 53., da protivnik preslušan bude kao svjedok, prosto će mu biti, priuzdržat si pravo, da će o tom, hoće li ga zapriseći, izreć odluku po obavljenu preslušanju; moći će dakle i nezapriseći ga, ako se uzvidi, da je položeno mu kazivanje sasvim nevjerojatno.

§. 59.

Neće bit dopušteno, služiti se prisilnimi sredstvi, da stranka dodje pred sud kao svjedok i da ondje kazuje.

Razlozi, naznačenimi u §. 39. pod br. 2. i 3., neće biti opravdana uzkrata kazivanja od strane stranke, koja bi se preslušati imala kao svjedok.

U ostalom uporavljivati se imadu propisi, valjani glede preslušavanja svjedokah.

Od kojega će upliva biti na uglavu dokaza, kada koja stranka, neimajuć dovoljnih razlogah, krati se i neće da pod prisegom bude preslušana, ili neće da odgovori na pojedina pitanja, ili kada stranka, pozvana u svrhu, da bude preslušana, nedodje: to će prosuditi sudac, uvaživ pomno svekolike okolnosti.

§. 60.

Ako je izvjestno, da stranku ide naknada štete, ili da ona inako imade što tražiti, ali se dokaz o priepornoj svoti naknade ili tražbine posve neda polučiti ili bi se polučiti mogao samo s težkoćami, nerazmjerno golemimi, moći će sudac, baš i neobaziruć se na dokaz, što ga stranka možda nudi, po pravici ustanoviti tu svotu, preslušav ako je potrebno, najprije stranke kao svjedoke o okolnostih, koje bi za tu ustanovu bile odlučne.

§. 61.

Ako parnicu vodi zakoniti zastupnik kojega skrbljenika, moći će sudac odrediti po razboru svojem, hoće li se preslušati zakoniti zastupnik ili skrbljenik, ili pak obojica kao svjedoci,

U parnicah mase imovinske imat će se u pogledu dokazivanja, gdje se stranke preslušavaju kao svjedoci, zastupnik te mase smatrati kao stranka.

Nego u parnicah mase koje stečajne moći će sudac odrediti, da se presluša upravitelj mase stečajne ili dužnik stečajni, ili pak i jedan i drugi.

Ako je stranka parnična obćina, družtvo, družba, sbor ili druga koja korporacija ove vrsti, neće za nju valjati ustanove §§. 50. do 60. Kazivanjem zastupnika korporacije takove, kao i kazivanjem inih članovah i urednikah njezinih, moći će se dokazati što samo po propisih o dokazu po svjedocih.

Pravo zastupnikah takove korporacije, da kazivanje kao svjedoci uzkratit mogu s razloga, navedena u §. 39. br. 2. nije stegnuto onako, kao što je ondje rečeno; nego sudac uvaživ brižljivo svekolike okolnosti, imat će prosuditi, od kojega će upliva biti takova uzkrata na riešenje stvari.

Ustanove pomenute u 3. točki ovoga paragrafa, valjat će i za punomoćnike parnične, ako se isti preslušati imadu, da se uglavi dokaz.

§. 62.

Propisi o dokazu prisegom glavnom, prisegom domirnom i od ucjene neće se uporavljivati u postupku maličnom.

Nego prosto će biti sklapati nagode, kojimi će se staviti uvjet, da će okonačenje stvari imat zavisiti od položenja prisege, ustanovljene obostranim porazumkom.

IV. Zaglave razprave.

§. 63.

Ako se sudcu uzvidi, da je parnica na temelju očitovanjah, što su ih dale stranke, i na temelju dokazah nabavljenih, dospjela za riešitbu, izjavit će, da je razprava zaglavljena.

Nego ako u svrhu, da se izreći može osuda, potrebna bude kakova popuna, bit će vlastan narediti, neka se opet započme razprava.

§. 64.

Razprava imat će se do proglasa, da se zaglavljuje, smatrati kao cielost; sve, što do toga časa bude navedeno, vriedit će kao navedeno za doba.

Pri izricanju osude uvažit će se samo ono, što je bilo u razpravi.

§. 65.

Ako započete razprave nebude moguće svršiti u jedan dan, imat će sudac na kašnjem ročištu bitne rezultate iz prijašnje razprave ustmene, kojih se još dobro sjeća i koji mu se potvrdjuju bilježkami, što jih je lagljega pamtenja radi spisao vlastitom rukom, koliko moguće u pregledu navesti ustmeno obaziruć se pri tom na tužbu, na dokazala k spisom prinešena i na potvrde protokolarne; zatim opomenuti stranke, neka se glede toga očituju; popuniti ovim putem nedostatke ili iz-

*

praviti sumnje i napokon nastaviti razpravu držeć se ustanovljenih na ovi način rezultatah iz razprave prekinute.

V. Zaključci.

§. 66.

Zaključci, što jih je sudac tečajem postupka izrekao i proglasio, imat će se strankam, koje budu pri próglašivanju, u pismenu odpravku dostaviti odlukom samo onda, ako stranku ide pravo, uteći se proti zaključku k višjemu sudu il voditi odmah ovrhu na temelju odluke.

Za stranke, kojih nije bilo pri proglašenju, imat će se u ovih slučajevih, a povrh toga u svih slučajevih, gdje to iziskuje vodjenje postupka, narediti, da jim se dostavi odpravak pismeni.

Ako pismena odpravka dostavljati netreba, imat će ustmeno proglašenje istu moć, koju ima dostava.

VI. Osude.

§. 67.

Osudu moći će izreći samo onaj sudac, koj je glavom vodio razpravu parničnu.

Ako nastane potrieba, da se prije, nego što izrečena bude osuda, izmjeni sudac, imat će ustmenu razpravu novi sudac započeti iznova i rabiti pri tom tužbu, dokazala k spisom prinešena i potvrde protokolarne.

§. 68.

Osuda izreći će se i ustmeno proglasiti odmah, čim zaglavljena bude razprava ustmena.

Samo s razlogah vrlo važnih, moći će sudac za proglašenje osude ustanoviti posebno ročište, nego ovo neima se narediti preko nedjelje danah i ima se odmah obznaniti strankam. S osudom proglasit će se podjedno razlozi riešitbe.

Ako se osuda proglasi odmah po zaglavljenoj razpravi ustmenoj, dovoljno će biti, ako sudac navede bitne razloge riešitbene.

§ 69.

Osuda ujedno s razlozi riešitbenimi imat će se, pismeno sastavljena, priklopiti napisniku razpravnomu u svihkolikih slučajevih najkašnje za osam danah po zaglavljenoj razpravi.

U uvodu osude navesti će se ime sudca, koj je izreko osudu.

U razlozih riešitbenih treba da u kratko i jezgrovito opisano bude stanje stvari.

§. 70.

Ako su pri proglašenju osude bile stranke obje, dostavit će se pismeni odpravak ob osudi samo onda, ako stranka zahtjeva.

Izvan ovoga slučaja dostavit će se obim strankam pismen odpravak ureda radi.

§. 71.

U osudi naložit će se stranki, koja gubi parnicu, da protivnoj stranki naknadi troškove prouzročene joj parnicom.

Ako svaka stranka stranom nadvlada, stranom gubi, imat će se troškovi porazmjerno porazdieliti ili medjusobno prebiti.

Nego moći će se jednoj stranki naložiti, da podpuno naknadi troškove, ako je protivna stranka izgubila samo njeku porazmjerno neznatnu čest, za koju, da ju dokaže, nije trebalo osobitih troškovah.

Stranci, koja bude zastupana po punomoćniku (odvjetniku), neima se dosuditi naknada većega troška, nego li bi joj se dosudila, da je glavom pred sud došla.

§. 72.

Rok, uz koji da se zadovolji dužnosti, naloženoj u osudi, imat će se, i u stvarih trgovačkih, ustanoviti na osam danah, radi li se pak o tom, da se obavi koja radnja ili koji posao, tad na vrieme primjereno okolnostim.

Ovaj rok početi će, ako su pri proglašenju osude bile obje stranke, od dana, poslje proglašenja; izvan toga slučaja pak od dana poslje dostavljenoga pismenoga odpravka.

§. 73.

Ako su od više tražbinah, poćeranih u istoj tužbi, pojedine dospjele za riešitbu, a u pogledu drugih potrebito bude odgoditi ročište, da se kašnje nastavi razprava: moći će sudac o tražbinah, dospjelih za riešitbu, odmah zaglaviti razpravu, izreći osudu i proglasit ju; nego, ako nebude u stanju, podjedno izreći odluku o uzgrednih pristojbah ili o sudbenih troškovih, koji padaju na tražbine, imat će naročito izreći u osudi, na koliko će odluka o tom ostati pridržanana kašnjoj osudi.

Na isti način moći će sudac odmah zaglaviti razpravu, i izreći i proglasiti osudu i u pogledu kojega diela iste tražbine, ako je taj diel postao neprieporan tim, što je tuženik dug naročito priznao.

Svaka od osudah, koju sudac izreče u istoj parnici, imat će se u pogledu pravnih liekovah i u pogledu ovrhe smatrati kao osuda samostalna.

VII. Napisnik razpravni.

§. 74.

O razpravi ustmenoj imat će perovodja sastaviti napisnik.

U napisniku razpravnom valja navesti:

1. sud, ime sudca i perovodje, vrieme i mjesto, kada i gdje biva razprava, s dodatkom, da li je razprava javna, il da li je javnost izključena u smislu §. 14.;

2. imena stranakah i punomoćnikah njihovih, s kratkom oznakom predmeta parbenoga;

3. imena onih osobah, koje su na ročište došle kao stranke ili umjesto stranakah;

4. zabilježke naredjene u §§. 6, 12, 20, 22, 45, 47, 49 i 59;

5. zaključke, koje je sudac izrekao i proglasio tečajem razprave;

6. vrieme, kada se je zaglavila razprava i kada proglasila osuda s dodatkom, da li su pri tom prisutne bile obje stranke ili nisu;

7. ako razprava pravnoga posla u postupku maličnom biva na temelju ugovora, sklopljena medju strankami (§. 3), napomenu toga ugovora.

U slučaju, ako započete razprave nebude moguće svršiti u jedan dan, imat će se povrh toga, na predlog ili po razsudi sudca ureda radi u kratko, kao što sudac naredi, napisnikom razpravnim posvjedočiti ona očitovanja stranakah, kojimi se steže ili se preinačuje zahtjev tužbe ili naročito priznaje dug ili koj diel od duga, zatim i prigovor, što ga je tuženik naročito učinio proti tvrdjenjem, na kojih se tužba osniva.

Prosto će biti strankam zagledavati u svako doba u napisnik.

Napisnika razpravnoga neće podpisivati ni stranke, ni svjedoci ni vještaci, pročitat će se samo u slučajevih, naročito naznačenih u ovom zakonu, ili onda, kada se sudcu uzvidi, da je potrebito.

VIII. Pravni liek.

Žalba ništovna.

§. 75.

Osude izdate po kr. kotarskomu sudu u postupku maličnom uslied neposredno podnešene mu tužbe mogu se pobijati samo pravnim liekom žalbe ništovne s kojega god od sliedećih razlogah:

1. što postupku maličnom po ustanovah ovoga zakona nije bilo mjesta;

2. što je osudu izreko sud nenadležan (§§. 1 do 4.);

3. što ju je izreko sudac, koj nije bio zvan za sudstvo u postupku maličnom (§. 5) ili koj nije vodio razprave svekolike (§. 67) ili koji je po postojećih zakonih držan bio, poradi pristranosti neprimati se sudovanja u dotičnoj parnici;

4. što se je nepravedno izključila bila javnost;

5. što je razpravljala takova osoba, koja po zakonu nije za to bila sposobna ili nije bila vlastna;

6. što se je nezakonitim činom uztegla stranki mogućnost, da razpravlja pred sudom;

7. što je u glavnoj stvari izrečena presuda, nadilazeća predlog stranke;

8. što je u postupku povriedjen koj obvezatni propis nazočnoga zakona o izvadjanju dokaznih sredstvah;

9. što je sudac koju ustanovu zakona očito krivo shvatio, uporavio ili pregledao.

§. 76.

Žalba ništovna imat će se u neprodužnom roku od 8 danah ustmeno ili pismeno predati sudcu prve molbe.

Ako je žalba pismena, treba da je providjena podpisom od kojega odvjetnika, ako takov u obsegu dotičnoga kotarskoga suda svoje sjedište imade.

Rok počimat će se od dana poslje dostavljena pismena odpravka osude, a ako nije potrebno ureda radi naredjivati takove dostave, tad od dana, kojega ustmeno bude proglašena osuda.

Ako stranka za rok od osam danah zaište odpravak osude, tad u drugom pomenutom slučaju neće se računati vrieme od dana te prošnje pak do dana dostavljena odpravka, a ni oba ova dana.

§. 77.

Sudac prve molbe imat će predanu žalbu ništovnu zajedno sa spisi parničnimi i napisnikom razpravnim podnieti izvješćem kr. banskom stolu.

Odbiti žalbu ništovnu neće biti vlastan ni onda, ako kasno bude predana.

§ 78.

Kr. banski stol, ako obnadje, da je žalba ništovna predana za dobe i da je osnovana, ukinut će osude i po mjeri slučaja učinit će potrebite naredbe, da se povede zakoniti postupak pred sudcem nadležnim.

Ako bude razloga, da se izašilje (deleguje) drugi sudac, imat će se to podjedno odrediti.

Kr. banski stol moći će prije riešitbe narediti izvide glede podnešenih razlogah ništovnih, i kada se žalba ništovna u pogledu izvanjskih formalnostih obnadje, da je manjkava, ustanoviti podjedno rok, uz koji da se iznova predloži izpravak. Proti riešitbi kr. banskoga stola neima pravna lieka.

Ako kr. banski stol uslied ništovne žalbe s razlogah navedenih u točki 9. §. 75. osudu ukine, tada imade kotarski sud uvaženjem razlogah banskoga stola novu osudu izreći.

§. 79.

Predanom žalbom ništovnom neobustavlja se ovrha osude. Nego kad bi stranku snaći mogla težka nenaknadiva šteta, moći će sudac prve molbe kao i kr. banski stol na predlog odrediti, da se ovrha vodi samo osiguranja radi.

§. 80.

Da se u odpravcih osudah izprave pogrieške pisarske, ima se iskati u sudca, koj je izreko osudu.

Ovaj će uslied toga, čuvši obje stranke, i uzev natrag sve izdate odpravke osude, popraviti, što bude potrebito.

U t o k.

§. 81.

Proti zaključkom, kojimi uzkraćeno bude povedenje postupka maličnoga ili obustavljen bude postupak jurve poveden i proti odlukam, kojimi odbijena bude prošnja za opravdanje, što je dotičnik izostao, ili za povratu u stanje predjašnje, proti promašenu roku za rabljenje pravna lieka, moći će se uz neproduživ rok od osam danah predati utok kod sudca prve molbe ustmeno ili pismeno.

Utoci pismeni treba da su providjeni podpisom od kojega odvjetnika, ako takov u obsegu dotičnoga kotarskoga suda svoje sjedište imade.

§. 82.

Ostale odluke, zaključci i odredbe što god ih sudac izdade, izreče i učini u postupku maličnom, nemogu se pobijati utokom; nego moći će sudac takove zaključke i odredbe, izim jedino zaključak pomenut u §. 24. u točki drugoj preinačiti na predlog dotičnika ili ureda radi.

Povrata u stanje predjašnje.

§. 83.

Razprava o povrati u stanje predjašnje poradi obnadjenih novih dokazalah skopčat će se s razpravom glavne stvari i imat će se o jednoj i o drugoj izreći riešitba jednom istom osudom.

U tužbi na povratu u stanje predjašnje imat će se podjedno kazati zahtjev u stvari glavnoj.

Povrata u stanje predjašnje moći će se iskati takodjer, da se provedu takovi dokazi, za koje je sudac u smislu §. 28. točka 3. uzkratio bio, da se izvedu, ako je stranka kadra posvjedočiti, da je neumjestna ona predmnjeva, na kojoj se osniva uzkrata. Povrati u stanje predjašnje poradi loša zastupstva nema mjesta.

IX. O postupku uslied pritužbe proti osudam ili riešitbam mjestnih sudovah.

§. 84.

Čim kotarskomu sudu stigne prijava pritužbe proti osudi ili riešitbi mjestnoga suda, a svakako ne preko nedjelje danah, narediti će ročište za ustmenu razpravu u postupku maličnom.

Na ročište pozvati će se obe stranke pozivnicami, koje će sadržavati opomenu navedenu u §. 11.

§. 85.

Kotarski sudac ima pritužbu odbiti, ako je bila prekasno mjestnomu sudu prijavljena.

§. 86.

Pred kotarskim sudcem ima se parnica iznovice razpraviti.

Razprava počamši od ustmena obrazloženja tužbe ima se voditi i zaglaviti, dokazi narediti i izvesti i osuda proglasiti i dostaviti po odnosnih ustanovah ovoga zakona o postupku pred kr. kotarskimi sudovi usljed neposredno podnešene jim tužbe, u koliko nisu u ovom poglavju preinačene ili nadopunjene.

§. 87.

Stranke mogu pred kr. kotarskim sudcem navesti okolnosti i dokaze, koje nisu pred mjestnim sudom predložile, ili koje mjestni sud nije uvažio ili pripustio i sudac, ako jih smatra odlučnimi, ima narediti, da se pred njim izvedu.

Prosto je pritužitelju obaliti svoj zahtjev, nu nesmije ga povisiti.

§. 88.

Osuda ima glasiti, da se osuda mjestnoga suda uzdržava u krieposti ili preinačuje: u oba slučaja imade kr. kotarski sudac dodati vlastitu izreku u glavnoj stvari i uzgredicah.

§. 89.

Ako kr. kotarski sud usljed pritužbe preinači riešitbu mjestnoga suda, kojom je isti izrekao, da nije nadležan, ima uputiti mjestni sud, da parnicu razpravi i rieši.

§. 90.

Ako kr. kotarski sud obnadje, da mjestni sud nije bio nadležan riešavati parnicu, ukinut će osudu, te ureda radi povesti postupak samo u onih slučajevih, u kojih je nadležan po maličnom postupku.

§. 91.

Proti osudam i riešitbam kr. kotarskog suda, da je mjestni sud nadležan ili nenadležan, nije dopušten dalnji pravni liek.

X. Ovrha.

§. 92.

Kr. kotarski sudovi uporavljivati će propise valjane za ovršbeni postupak kod mjestnih sudovah (zakon od 3. listopada 1876. o mjestnih sudovih §§. 61.—77.) u onih slučajevih, u kojih oni izriču osude u maličnom postupku usljed neposredno podnešene jim tužbe (§. 1.) i u kojih su pred njimi usljed ovakove tužbe sklopljene nagode.

Za provedbu ovakove ovrhe mogu kotarski sudci zaiskati mjestni sud one obćine, u kojoj ovršenik stanuje.

U slučaju, u kojem se postupak malični povadja na temelju ugovora sklopljena medju strankami (§. 3.) valjaju obćeniti ovršni propisi. Utoci u ovršbenom postupku imadu se podnieti u roku od osam danah kod kr. kotarskoga suda i riešavaju se konačno po kr. banskom stolu.

Utoci neobustavljaju ovrhe.

XI. Ustanove zaglavne.

§. 93.

U koliko nema u zakonu ovom ustanovah posebnih, valja se držati obćenitih propisah o sudbenom postupku u stvarih parbenih.

§. 94.

Globe, na koje su stranke osudjene, imadu se platiti u školsku blagajnu one obćine, u kojoj stanuje dotičnik; te kotarski sud ima o izrečenoj globi obćinsko poglavarstvo obavjestiti.

§. 95.

Vrieme kada ovaj zakon u kriepost stupi, ustanovit će ban posebnom naredbom. Za parnice jurve tekuće nevriedi zakon ovaj.

Nego prosto će ipak biti strankam na temelju obostrana ugovora, ako je parnica podobna za postupak malični, odustati od dosadanje razprave parnične i zahtievati, da se povede postupak malični, i ako bude potrebno, da se stvar ustupi nadležnomu sudcu maličnomu.

§. 96.

Izvršba ovoga zakona povjerava se banu kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije.

Dano u Schönbrunnu dne trećega listopada godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 89.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odjela za unutarnje poslove od 3. listopada 1876. br. 12770.,

kojom se ustanovljuje najmanja mjera, što se upotrebljivati smije u trgovini sa žganicom, vinom, pivom i žestom.

Povodom uvedbe nove mjere za tekućine, i povodom potaknuta pitanja, koja da se najmanja mjera upotriebljivati smije u trgovini sa žganicom, vinom, pivom i žestom, odredjuje se ovim, da je trgovina sa žganicom (rakijom), vinom, pivom i spiritom slobodna u svježnjih (pod obruči) samo onda, ako ovi svežnji sadržaju petdeset litarah iliti pol hektolitra nove mjere. Na ovu stegu vezani su i oni proizvoditelji, koji nemaju prava krčmariti, ako prodaju svoja duhovita pića.

Ovom odredbom preinačuje se točka 1. okružnice obstojavšega c. kr. hrvatsko-slavonskoga namjestničtva od 30. svibnja 1856. br. 8878. (zem. vladni list od god. 1856. razdiel II. br. 16.) uz primjetbu, da ova nova odredba, obzirom na zak. član. LVIII. god. 1875. tičući se preinake §. 16. zak. član. VIII. od godine 1874., glasećega o uvedenju metričke mjere, stupa u kriepost istom 1. siečnja 1877., do kojega roka ostaje kriepostnom spomenuta okružnica br. 8878. ex 1856.

Za bana:

Živković s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXXIII.

Izdan i razposlan dne 6. studenoga 1876.

Br. 90.

Naredba

kr. ugarskoga ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 17. rujna 1876. br. 17.322.,

kojom se nadopunjuje normativna naredba br. 9334. od godine 1874. (br. 25. sbornika od godine 1875.) o mjernih spravah i o postupku pri baždarenju istih.

Buduć je na vidjelo stavljeno, da je pri prodaji i kupnji kljuka (masulja, smjese sastojeće se iz smoždanoga grozdja i mošta) potrebita veća mjera od mierah izbrojenih u §. 5. ministarske naredbe pod br. 9334. od god. 1874. izdane, nalazim dozvoliti, da se u svrhu tu mogu baždariti posude držeće 50 litarah.

Posude te imadu se praviti iz jaka željeznoga lima ili iz drvenih dužicah u obliku zatubasta čunja, koji je u dnu užji nego gore u zjalu. Dimenzije posude jesu sliedeće:

gornji promjer 460 milimetarah
dolnji promjer 410 „
dubljina 460 „

Pri tih dimenzijah dopušten je razlaz od 10 milimetarah, a dimenzije su ustanovljene načinom, da posuda ostaje za četvrtinu od prilike prazna iznad mjere.

Iz željeza pravljene posude moraju biti iz nutra okalaisane, a iz dužicah pravljene moraju biti učvrštene s tri jaka obruča željezna, kojih svaki je prikovan za dužice s četiri jaka čavla, a krajevi čavalah su suvraćeni na obruče.

Nutarnja šupljina posude imade se razdieliti na razdielke od 10 litarah, a granica medju razdielci imade se na dva jedno naprama drugomu stojeća mjesta naznačiti željeznimi pločicami, koje imaju 10 milimetarah širine i milimetar debljine, ter proviruju 5 milimetarah u šupljinu posude. Te pločice imadu se pri posudah iz željeza pravljenih udesiti na oblik slova L, ter osovljeno stojeći krak imade se s bočine posude prisvariti i ujedno tik prigiba prikovati čavlom. Pri posudah iz drva napravljenih imadu se pločice zašiljiti i čvrsto prikovati u dužicu. Gornja ploha pločice pokazuje granicu mjere, koja mora svagda biti paralelna s ravni posudnoga dna.

Na bočinah posude iz vana imade se nuz čavle, naznačujuće granice mjere, trajnim načinom udariti iznos mjere naime: 50 L., 40 L., 30 L., 20 L., i 10 L. Točnost mjere ima sizati do 1|200; dakle je za razdielak od 10 litarah dopuštena mana iznašajuća 0·05 L.

U ime baždarenja dozvoljuje se pobirati pristojba, koje maksimum iznaša 75 novč.

Br. 91.

Naredba

kr. ugar. ministarstva za poljodjelstvo, obrt i trgovinu od 29. rujna 1876. br. 19649.

izdana na sva željezničke družtva i c. kr. priv. dunavsko-parobrodarsko družtvo glede postupku pri prevažanju prnjah.

Povodom pritužbah pojavivših se s više stranah glede postupka pri transportu prnjah, obnašao sam koli u interesu slobodnoga prometa, toli i razlogom, da interesovano obćinstvo bude od nepotrebnih zaprjekah občuvano, odrediti:

1. Da je transport prnjah, kada je cielo područje ugarsko prosto od pošasti koli u nutarnjem prometu, toli i u prometu s austrijskimi pokrajinami, podpuno slobodan, to jest u vrieme, kada nevlada pošast, mogu se prnje transportirati bez svjedočbe o proizvodu, kao i svake ine svjedočbe.

2. Kada u području ugarskom vlada pošast marvinska, dozvoljen je transport prnjah bilo u domaćem prometu, bilo u prometu s austrijskimi pokrajinami samo pod uvjeti, što jih sadržaje obznana ovoga ministarstva izdana godine 1874. pod br. 20.510, naime:

a) da je pošiljka providjena službenom svjedočbom, da su prnje oprane načinom tvorničarskim;

b) da su prnje strpane u jake prtene vreće ili bale, da se u zatvorenih i plombiranih kolih željezničkih odpremaju neposredno na postaju željezničku najbližu do tvornice i od tud izključivo na konjskih kolih dopremaju u tvornicu.

Primjećuje se nadalje, da svjedočanstvo glede tvorničkim načinom obavljenoga pranja može izdati obćinsko poglavarstvo.

*

Primjećuje se napokon, da se u mjestih, gdje neima načina, da se izvede tvorničko pranje prnjah, prnje imadu u pritomnosti dotičnoga zdravničko-redarstvenoga povjerenstva toliko poškropiti diluiranom karbolnom kiselinom prije strpanja u vreće, da se iza toga osjeća vonj rečone kiseline, ili da se u jake prtene vreće strpane prnje zatim još omotaju latkom katranom debelo omazanim i čvrsto povežu uzicami.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH

valjanih za kraljevinu

HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXXIV.

Izdan i razposlan dne 14. studenoga 1876.

Br. 92.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu od 31. listopada 1876. br. 5351.,

kojom se prelazni rok na namještanje učiteljah na gradjanskih školah i bez formalnoga osposobljenja produžuje do I. listopada 1877.

Ustanovljeno §-om 4. naredbe od 4. listopada 1875. br. 4566. (br. 74. sbornika) prelazno vrieme, za kojega se na temelju §. 111. školskoga zakona mogu na gradjanskih školah namieštati učitelji i bez formalnoga osposobljenja za učiteljsku službu na istih školah, nalazi kr. zemaljsko-vladni odjel za bogoštovje i nastavu, obzirom na obstojeće okolnosti, produžiti još do 1. listopada 1877

Mažuranić s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXXV.

Izdan i razposlan dne 18. studenoga 1876.

Br. 93.

Zakon

od 29. listopada 1876.

ob ustrojenju primaljskoga učilišta u Zagrebu.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;
kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

ob ustrojenju primaljskoga učilišta u Zagrebu.

§. 1.

U glavnom gradu Zagrebu uvadja se učilište za primalje.

§. 2.

Svrha je primaljskomu učilištu, da se učenice u primaljskoj struci svestrano pouče i uvježbaju, a uz to priviknu na pristojno ponašanje, na red i na čistoću.

§. 3.

U to učilište prima se kao učenica svaka žena, bila udata ili neudata, koja dokaže:

1) službenom izpravom, da je navršila dvadesetu godinu dobe, a nije prekoračila četrdesetu;

2) svjedočbom obćinskoga poglavarstva, po duhovnom pastiru supodpisanom, da joj je dosadanji život posve ćudoredan;

3) svjedočbom javnoga liečnika, da je duševno i tjelesno posve zdrava;

4) da nije noseća;

5) da je čitanju i pisanju vješta.

§. 4.

Iznimno se za one seoske žene, koje će se na račun zemlje ili koje obćine (§. 6.) u primaljstvu poučavati, u koliko nebi bilo takovih ženah pismenih, neće strogo gledati na točku 5. §. 3., ako od političke obćine doprinesu svjedočbu, supodpisanu po duhovnom pastiru, da su darovite.

§. 5.

Broj učenicah, koje će se u učilište primiti, opredielit će se od godine do godine prema učevnom materijalu.

Pri upisivanju uzima se najprije obzir na seoske žene, koje obćine šalju u učilište, zatim na one, koje će se o trošku zemlje poučavati, a napokon na učenice, koje o svom trošku žele primaljom postati — nu ove potonje moraju propisu točke 5. §. 3. bezuvjetno da udovolje.

§. 6.

Seoske će se žene tečajem nauke na učilištu uzdržavati dielom o trošku dotičnih obćinah, dielom o trošku zemlje.

O trošku zemlje uzdržavat će se seoske učenice siromašnih seoskih obćinah, one pako, koje su iz imućnijih obćinah, uzdržavati će se o trošku dotične obćine.

Koliko će se takovih učenicah o trošku zemlje uzdržavati, odlučiti će vlada od godine do godine.

Uzdržavanje seoskih učenicah o trošku zemlje i o trošku obćinah sastojat će u bezplatnom stanu, hrani, odjeći i u novčanoj svoti, koja će im se svakoga mjeseca davati na ruku. Ovu će svotu vlada od vremena do vremena ustanoviti.

Takove će učenice osim toga dobiti bezplatno učevnu knjigu, primaljske škare, i svršiv nauku, potrebno primaljsko orudje.

Putni trošak iz zavičaja u učilište i natrag platiti će za takove učenice dotična obćina, odnosno zemlja.

§. 7.

Učenica, učeć primaljstvo o trošku koje obćine ili zemlje, ima se obvezati, da će se u svojem zavičaju kao primalja nastaniti.

§. 8.

Za učiteljevanje na primaljskom učilištu odredjuje se profesor primaljstva i učilištna primalja.

Vladi se ostavlja, da prema potrebi namjesti i asistenta.

§. 9.

Profesor primaljstva ujedno je redoviti liečnik rodilištnoga razdiela javne obće bolnice. On se uvršćuje u VIII. dnevnični razred, uživa plaću od 1400 for. i stanarinu od 250 for. na godinu, a glede mirovine valjaju za njega propisi zak. član. od 5. siečnja 1874. o mirovinah za učiteljsko osoblje na kr. sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu.

Njega imenuje na predlog bana Njegovo Veličanstvo.

§. 10.

Učilištna primalja dužna je da prisustvuje svakomu porodjaju, da poučava po naputku profesorovu u primaljskih predmetih sve učenice, pa da osim toga pazi na red i na čistoću, na rubeninu i na primaljsko orudje.

Nju imenuje ban na predlog profesora, kojemu je neposredno podčinjena.

Učilištna primalja ima godišnju plaću od 400 for. i bezplatan stan u rodilištu. Ona se uvršćuje u XI. dnevnični razred, a glede mirovine valjaju za nju propisi, obstojeći u tom obziru za učiteljice na pučkih učionah.

§. 11.

Asistent na primaljskom učilištu nije činovnik, a dobiva nagradu od 600 for. na godinu iz zemaljskih sredstvah.

Njega postavlja ban na predlog profesora, kojemu je neposredno podčinjen.

§. 12.

U strukovnom pogledu nadzor nad učilištem pripada savjetniku zdravstvenoga odsjeka kr. zemaljske vlade (praliečniku.)

§. 13.

Primaljski tečaj traje pet mjesecih.

Koliko će biti takovih tečajah na godinu, te kada će koji početi, opredieljuje vlada.

§. 14.

Učenice u tečaj prima obzirom na ustanovu §§. 3., 4. i 5. savjetnik zdravstvenoga odsjeka, a upisuje ih u posebni upisnik profesor primaljstva.

§. 15.

Primaljske učenice proste su od svake školarine.

§. 16.

Vlada opredieljuje učevnu knjigu, po kojoj će se učenice u primaljskoj struci poučavati.

§. 17.

Vježbalištem za učenice opredieljuje se rodilištni razdiel obće javne bolnice.

§. 18.

Primanje nosećih u rodilište i uzdržavanje njihovo biva tuj po dosadanjih propisih.

§. 19.

Uz knjigu i rodilište rabit će se za pouku i ostala strukovna učila, koja će se prema potrebi nabavljati o trošku zemlje.

§. 20.

Izmakom primaljskoga tečaja ima se svaka učenica strogomu izpitu podvrći, da tim dokaže svoju sposobnost za primaljstvo.

Način kako se imadu strogi izpiti polagati, ustanovit će se naredbom.

§. 21.

Ako učenica s uspjehom položi strogi izpit, ima se zaprisegi, te će dobiti primaljsku diplomu.

§. 22.

Za strogi izpit neplaća se nikakova pristojba.

§. 23.

Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Beču dne dvadeset i devetoga listopada godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.

Komad XXXVI.

Izdan i razposlan dne 18. prosinca 1876.

Br. 94.

Zakon

od dana 26. studenoga 1876.

o izvlastbi nekretniuah u gradu Zagrebu.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

o izvlastbi nekretninah u gradu Zagrebu.

Poglavje I.

O pripustu izvlastbe.

§. 1.

U obsegu grada Zagreba može se iz razlogah javnoga dobra prema podpunoj odšteti oduzeti ili stegnuti vlastničtvo nekretninah, ako je to potrebito:

a) da se podignu ili razšire crkve, javne škole, bolnice, ludnice, zavodi za uboge, sliepe i gluhonieme, zatvori, vojare, javne radionice, državne, zemaljske i obćinske sgrade, da se podignu, uzdrže i očuvaju javni spomenici;
b) da se otvore nova groblja ili postojeća razmaknu;
c) da se otvore nove ili razmaknu i izprave postojeće ulice i trgovi, šetališta, javne bašće i u obće da se izvede osnova o poliepšanju grada;
d) da se izvedu javni vodovodi;
e) da se uredi tek potokah.

§. 2.

Pravo vlastničtva na nekretnine oduzima se ili ograničuje se trajno:

1. ako kr. zemaljska vlada (odjel za unutarnje poslove) odredi, da se na korist državnoga ili zemaljskoga kojega zavoda izvede podhvat, o kojem je rieč u §. 1., a gradsko zastupstvo vladinoj osnovi neprigovori;

2. ako se usljed prigovora gradskoga zastupstva kraljevskim riešenjem izvlastba dozvoli;

3. ako gradsko zastupstvo zaključi, da se takav podhvat izvede, a kr. zemaljska vlada (odjel za unutarnje poslove) zaključak odobri;

4. ako se usljed predstavke gradskoga zastupstva proti uzkratnoj vladinoj odluci kraljevskim riešenjem izvlastba dozvoli.

§. 3.

Vremenita ograničenja, koja nesmiju trajati dulje nego tri godine, niti bitno i trajno promjeniti naravi nekretninah, dozvoljuje gradsko poglavarstvo, proti odluci kojega mogu dotičnici uložiti utok na kr. zemaljsku vladu (odjel za unutarnje poslove) u roku od 14. danah, računajući od dana poslje dostave odluke.

§. 4.

Gradsko poglavarstvo dozvoljuje, da se na stanovitoj nekretnini obave sve one pripravne radnje, koje su potrebite, da se izvede podhvat, radi kojega biva izvlastba.

Vlastniku ima se naknaditi šteta, koja mu se ovakovimi radnjami nanaša.

Proti odlukam gradskoga poglavarstva mogu dotičnici uložiti utok na kr. zemaljsku vladu, odjel za unutarnje poslove, u roku ustanovljenom u predidućem §-u.

§. 5.

Što ovaj zakon ustanovljuje o oduzeću i ograničenju prava vlastničtva na nekretnine, valja i za ostala prava na iste.

Poglavje II.

O odšteti.

§. 6.

Dužnost odštete prinadleži izvlastitelju.

Odšteta, ako nije inače ugovoreno, daje se u novcu.

§. 7.

Odšteta sastoji u podpunoj vriednosti nekretnine, koja se izvlašćuje, računajuć amo pripadke (pertinencije) i plodove njezine.

Ako se izvlašćuje samo diel posjeda, odšteta proteže se i na veću vriednost, koju izvlašćeni diel ima po svojem mjestnom ili gospodarstvenom savezu sa cjelinom, kao i na manju vriednost, koju će preostali diel imati usljed izvlastbe.

§. 8.

Kad se izvlašćuje samo jedan diel nekretninah, pristojećih jednomu te istomu vlastniku, može ovaj zahtjevati, da se izvlastba protegne na svekolike nekretnine, ako se dionom izvlastbom cjelokupni posjed tako razkomada, da se preostali diel nemože shodno upotrebiti prema dojakošnjoj njegovoj uporabi.

Sgrade imadu se uvjek u cjelosti izvlastiti.

§. 9.

Ako onaj višak izvlaštena prostora, koji nerabi za naumljeni podhvat, bud po svom obliku, bud po svom obsegu nije sgodan, da se na njem podigne sgrada prema propisom redarstvenim, zdravstvenim ili regulatornim, to pripada izvlastitelju pravo izvlastbu protegnuti i na onu nekretninu, koja do izvlašćene kuće ili zemljišta leži, te spojiti sa viškom prvanjega prostora u jednu cjelinu.

§. 10.

Pri odmjeri odštete neima se u račun uzeti ona veća vriednost, koju će nekretnina tek steći provedbom podhvata, radi kojega se izvlašćuje.

§. 11.

Šteta, koju izvlastbom trpe posjednici osobnih služnostih i stvarnih pravah, pa zakupnici i najmitelji, imade im se unutar granicah odštete, ustanovljene za vlastničtvo, posebno nadoknaditi, ako se ovlaštenici glede pristojeće im odštete s vlastnikom nenagode.

*

§. 12.

Šteta izviruća iz ograničenjah i radnjah, o kojih je rieč u §§. 2., 3. i 4., naknadjuje se po onih načelih, koja valjaju za oduzeće vlastničtva.

Ako nije moguće unapried ustanoviti naknadu štete, koja ide vlastnika radi ograničenja njegova prava, vlastan je on tražiti, da se, dok traje ograničenje, nakon svake godine ustanovi iznos odštete.

§. 13.

Nove gradjevine, nasadi i poboljšice neimadu se odštetiti, ako izvlastitelj odšteti prigovori i ako iz vremena, kada bijahu izvedeni, iz načina njihova izvedenja, ili iz inih okolnostih očevidno biva, da ih je vlastnik izveo u nakani, da poluči veću odštetnu svotu. Vlastniku pristoji ipak pravo novo načinjene predmete skinuti (jus tollendi).

§. 14.

Izvlastitelj je dužan izvesti i o svojem trošku uzdržavati sve one gradjevine (puteve, propuste itd.), koje su za susjedne nekretnine ili u javnom interesu potrebite, da se ukloni pogibelj ili šteta.

§. 15.

Izvlastitelj obvezan je na odštetnu svotu plaćati 6% kamate počamši od dana pravomoćnosti odluke o odšteti (§. 34.) do plateža ili pologa.

Poglavje III.

Izvlastbeni postupak.

I.

Sastav osnove.

§. 16.

Zemaljska vlada odrediv, da se izvede podhvat, o kojem je rieč u §. 1. i gradsko zastupstvo zaključiv ovakov podhvat (§. 2.), imadu izraditi odnosne gradjevne osnove, te prije svega predati ih oblasti, koja je po postojećih propisih nadležna, da ih izpita.

Ako za izpitanje izradjene osnove neobstoji oblast, razsudjuje ju kralj. zemaljska vlada (odjel za unutarnje poslove), koja je vlastna predloženu po gradskom zastupstvu osnovu preinačiti.

§. 17.

Stranke vlastne su sklopiti nagodu o predmetu izvlastbe i ob odšteti.

Prosto je ipak nagodom prepustiti, da se odšteta i prava trećih u propisanom postupku ustanove (§. 23.).

§. 18.

Čim je osnova po nadležnoj oblasti izpitana (§. 16.), imenuje kr. zemaljska vlada (odjel za unutarnje poslove) u slučajevih predvidjenih u točkah 1., 2. §. 2. ureda radi, a u ostalih slučajevih navedenih u istom §. na molbu gradskoga zastupstva povjerenika, koji će izvlastbeni postupak, na koliko se tiče sastava osnove, rukovoditi.

Izaslanomu povjereniku imadu se predložiti gradjevne osnove uz priloge, kojimi se izkazuje ime i prezime vlastnika, njegovo boravište, gruntovničko ako uztreba i katastralno označenje nekretnine, njezin obseg i tereti.

Kr. zemaljska vlada (odjel za unutarnje poslove) vlastna je prije, nego li na molbu gradskoga zastupstva imenuje povjerenika, zahtjevati, da joj se izkaže pokriće troška potrebita za provedbu podhvata.

§. 19.

Izaslani povjerenik imade narediti, da se osnova sa prilozi na shodnom mjestu kroz 14 danah izloži, da ju svatko uzmogne ugledati, te izloženje ovo obnarodovati oglasom, koji će se uvrstiti u službene novine i po običaju razglasiti.

U oglasu navesti će se, da ovlaštenici imadu pravo unutar gore spomenutoga roka osnovi prigovoriti i svoj prigovor podnieti pismeno vladinomu povjereniku ili dati ustmeno u zapisnik, otvoren na mjestu, koj će se u oglasu naznačiti.

§. 20.

Čim mine rok (§. 19.), ureći će povjerenik, ako uztreba, na licu mjesta ročište, na kojem će se o učinjenih prigovorih razpravljati, i na tu razpravu pozvati izvlastitelja, one, koji su prigovore podnieli i vlastnika nekretnine, koja se ima izvlastiti.

Ako uztreba, može povjerenik pozvati i vještake.

Razprava neima se protegnuti na pitanje odštete.

§. 21.

Po dovršenoj razpravi ima povjerenik o učinjenih prigovorih izreći obrazloženu odluku i prema istoj ustanoviti:

1. Predmet izvlastbe, obseg i granice nekretnine, koja se ima izvlastiti, način i obseg ograničenja, napokon rok, u kojem ima izvlastitelj zamoliti, da se odštetni postupak (§. 23.) povede, koj rok nesmije biti dulji od tri mjeseca.

2. Gradjevine, koje izvlastitelj ima izvesti i uzdržavati (§. 14.)

§. 22.

Proti odluci vladnoga povjerenika za izvlastbu dopušten je utok na kr. zemaljsku vladu (odjel za unutarnje poslove) u roku navedenom u §. 3.

II.

Odmjera odštete.

§. 23.

Ako odšteta nije nagodom odmjerena (§. 17.), ima se ista na molbu izvlastitelja odmjeriti po kralj. sudbenom stolu u Zagrebu po niže sliedećih ustanovah.

§. 24.

U molbi (§. 23.) ima izvlastitelj dokazati, da je izvlastba pripuštena (§. 2.), točno označiti nekretninu, koja se izvlašćuje (§§. 20. i 21.), vlastnika joj i terete, priloživ izvadak gruntovni, i ako uztreba katastralni nacrt i potvrdu gradskoga poglavarstva o posjedu.

Molba za sudbenu odmjeru odštete ima se u gruntovnici zabilježiti.

§. 25.

Na podnešenu molbu (§. 23.) ima kr. sudbeni stol izaslati iz svoje sredine povjerenika, koji će razpravu rukovoditi. Povjereniku ima se pridieliti zakleti pisar.

§. 26.

Sudbeni povjerenik ima narediti ročište na licu mjesta, te na isto pozvati izvlastitelja, vlastnika nekretnine, koja se izvlašćuje ili zakonita njegova zastupnika i poznate mu ovlaštenike (§. 11.) uz opomenu, da će se, ako nedodju, i bez njihova sudjelovanja odšteta ustanoviti i odlučiti glede izplate ili pologa njezina.

Suvremeno ima povjerenik oglasom koji će se uvrstiti u službene novine i običajno razglasiti, pozvati na rečeno ročište uz istu opomenu sve one, koji drže, da im pristoji pravo kakovo na nekretninu izvlastbi podvrženu.

§. 27.

Sudbeni povjerenik ima prije svega nastojati, da se glede odštete stranke nagode, i o sklopljenoj nagodi spisati zapisnik.

§. 28.

Nepodje li nagoda za rukom, ima sudbeni povjerenik pozvati izvlastitelja

i ovlaščenike, da svaki od njih za odmjeru odštetne svote imenuje si jednoga vještaka i da se izraze o načinu izplate odštete.

Ima li ovlaštenikah više i neslože li se u izboru jednoga vještaka, odlučuje relativna većina glasovah. Steče li više vještakah jednaki broj glasovah, ima se glasovanje ponoviti, te ako se i opet nepoluči većina glasovah za jednoga, ima se žriebanjem odlučiti, tko će biti vještakom.

Ako stranka neće da vještaka označi, ili ako ovlaščenik na ročište nedodje, imenuje vještaka mjesto njih sudbeni povjerenik.

§. 29.

Vještaci treba da imadu svojstva, koja za nje propisuje gradjanski postupnik.

Nemogu se kao vještaci upotrebiti osobe, kojih se izvlastba tiče, i one, kojim pristoji ma kakovo pravo na predmet iste.

Prigovore proti imenovanomu vještaku imade stranka učiniti na samom ročištu, te će o njih sudbeni povjerenik odmah odlučiti, odrediv ako uztreba, da se imenuje drugi mjesto izključenoga vještaka.

§. 30.

Po obavljenom izboru dvojice vještakah imenuje sudbeni povjerenik trećega kao predsjednika, te proglasiv vještačko povjerenstvo konstituiranim, poziva stranke, da mu priobće, što drže, da će služiti za razjasnenje stvari.

Važnije izjave stranakah imadu se uvrstiti u zapisnik, te će na temelju istih sudbeni povjerenik ustanoviti naputak za vještačko povjerenstvo i podjedno odrediti dan i uru, kada će se procjena obaviti.

§. 31.

Na ročištu urečenom za procjenu sudbenu, povjerenik zapriseći će vještake, te spomenuv im podjeljeni naputak (§. 30.) pozvati, da procjenu obave.

§. 32.

Mnienje vještakah ima se uvrstiti u zapisnik. Kod većih sgradah može sudbeni povjerenik dopustiti, da vještaci predlože pismeno svoje mnienje.

§. 33.

Po obavljenoj procjeni izaslani povjerenik predložiti će sudu o njoj spisane zapisnike i sve spise tičuće se odštetnoga postupka, a sud će obrazloženom odlukom, ako radi opaženih manah nepronadje odrediti, da se iznovice postupa ili postupak popuni, riešiti odlukom pitanje o odšteti.

§. 34.

Odluka o odšteti ima sadržavati:

1. točni opis nekretnine, koja se izvlašćuje;

2. novčanu svotu, koju izvlastitelj ima u ime odštete platiti ili položiti;

3. ime i prezime vlastnika ili onih ovlaštenikah, kojim ima izvlastitelj platiti;

4. rok, u kojem valja da izplati ili položi.

Ako stranke inače pred sudbenim povjerenikom neugovore, rok nesmije biti kraći od tri, ni duži od šest mjesecih i počima od dana poslje pravomoćnosti odluke o odšteti.

§. 35.

Proti odluci o odšteti dozvoljena je žalba ništovna na kr. stol sedmorice, nu samo radi povrede postupovnih ustanovah sadržanih u ovom zakonu i u gradjanskom postupniku.

Ako je žalba ništovna osnovana, ukinuti će stol sedmorice odštetnu odluku i narediti iznovičnu razpravu.

Žalba ništovna ima se uz tri dana poslje dostave odluke o odšteti podnieti kod sudbenoga stola.

§. 36.

Izvlastitelj obvezan je odštetnu svotu položiti kod suda:

1. ako nekretnina, koja se ima izvlastiti, sačinjava povjerbinu (fideicomis);

2. ako je obterećena stvarnimi pravi (realnimi tereti, hipotekami).

III.

Provedba izvlastbe.

§. 37.

Sud (§. 23.) uvesti će izvlastitelja na njegovu molbu u posjed izvlašćene nekretnine, ako dokaže, da je namirio ili položio svotu, koja je nagodom (§. 27.) ili pravomoćnom odlukom (§. 34.) u ime odštete odmjerena. Uslied iste molbe ima sud ureda radi odrediti shodna, da se uknjižba prava vlastničtva za izvlastitelja u gruntovnici provede i da se u istoj brišu sve uknjižbe prava zaloga i inih pravah i teretah, tičućih se izvlašćene nekretnine, na koliko izvlastitelj dotične dužnosti nije preuzeo.

§. 38.

Odštetna svota stupa na mjesto izvlašćena predmeta glede svih stvarnih pravah (hipotekah, teretah).

IV.
Obćenite ustanove.

§. 39.

O pitanju, da li se stvar koja ima smatrati dokazanom, odlučuju nadležne po ovom zakonu za izvlastbeni postupak političke i sudbene oblasti po slobodnom njihovom osvjedočenju, stečenom savjestnom ocjenom svih okolnostih.

§. 40.

Ako izvlastitelj nezamoli odštetnoga postupka u propisanom roku (§. 21.) ili ako neizplati ili nepoloži odštetne svote u roku navedenom u §. 34. točki 4., pravo njegovo na izvlastbu utrnjuje, i dužan je on naknaditi štetu, koju je radi izvlastbenoga postupka ovlašćenik trpio.

Kod odmjere ove odštete ima se na molbu ovlašćenika postupati po ustanovah ovoga zakona.

§. 41.

Troškove svega kolikoga izvlastbenoga postupka nosi izključivo izvlastitelj, koj je dužan i predujmiti ih, ako uztreba.

§. 42.

Dostava naredabah upravne i sudbene oblasti, nadležnih po ovom zakonu za izvlastbeni postupak, obavljaju se po propisih poglavja IV. gradjanskoga postupnika.

Kao prva na tužbu izdana odluka ima se smatrati u postupku za sastav osnove naredba, o kojoj je rieč u §. 20., a u postupku za odmjeru odštete odluka sudbenoga povjerenika, pomenuta u §. 26.

§. 43.

I ostale ustanove gradjanskoga postupnika imadu se po vlastih nadležnih za izvlastbeni postupak uporavljati, gdje god ovaj zakon nesadržava osobite nesuglasne ustanove.

§. 44.

Ako je izvlašćena nekretnina obterećena stvarnimi pravi, vlastnik nemože razpolagati odštetnom svotom bez privole dotičnih ovlaštenikah.

Na molbu vlastnika ili hipotekarnoga vjerovnika ima sud (§. 23.) provesti postupak o diobi odštetne svote po propisih gradjanskoga postupnika o diobi kupovnine.

§. 45

Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Beču dne dvadesetšestoga studenoga godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) Franjo Josip s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.

Br. 95.

Razpis

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za poslove unutarnje od 5. prosinca 1876. br. 23482.,

kojom se preinačuje §. 25. naputka od 1. kolovoza 1876. br. 15393. (komad XXIV. br. 65.) odnosećega se na prijavu zemaljah izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih, koje se na temelju zakona od 10. siečnja 1876. imadu razteretiti odkupom daćah, kojimi su obterećene.

Polag §. 25. naputka od 1. kolovoza 1876., br. 15393., (sbornik zakonah i naredabah valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju od godine 1876., komad XXIV. br. 65.), odnosećega se na prijavu daćah od zemaljah izvanselištnih, krčevinskih, gornih i činženih, imadu se podavanja u naravi izkazati u mjeri i vagi austrijanskoj.

Da se u tom obziru ovlaštenikom (prijaviteljem) što većma olakša prijavni posao, nalazi kr. vladni odjel za poslove unutarnje spomenutu ustanovu §. 25. prijavnoga naputka promieniti i ovlaštenikom ostaviti na volju, da podavanja u naravi u dotičnoj zato opredjeljenoj rubriki prijavne tabele A. izkažu u onoj mjeri i vagi, po kojoj su ta podavanja faktično pobirali.

Ta mjera i vaga, polag koje podavanja u naravi bijahu pobirana, imade se ipak svagda točno naznačiti u rubriki „opazka“.

Mažuranić s. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina 1876.

Komad XXXVII.

Izdan i razposlan dne 23. prosinca 1876.

Br. 96.

Zakonski članak XXIII.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o zaračunljivosti većih izdatakah učinjenih kod naslova 9. poglavja VI. A., zatim njekojih naslovah i rubrikah poglavjah XIX. i VII. B. zakonskoga članka XXXIII. godine 1875.

(Potvrdjen 5. lipnja 1876. Proglašen u kući zastupnikah 7., a u kući velikašah 10. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak,

o zaračunljivosti većih izdatakah učinjenih kod naslova 9. poglavje VI. A., zatim njekojih naslovah i rubrikah poglavjah XIX. i VII. B. zakonskoga članka XXXIII. godine 1875.

U pogledu većih izdatakah, što su postali potrebni kod njekojih na-

slovah i rubrikah zakonskoga članka XXXIII. godine 1875. slovećega o državnom proračunu za godinu 1875. pod A) poglavjem VI. naslovom 9., zatim pod poglavjem XIX. redovitih i pod B. poglavjem VII. vanrednih pravosudnih izdatakah, dozvoljuje se, da se isti do iznosa od 172.000 for. mogu zaračunati na teret prištednjah postignutih kod njekojih naslovah i rubrikah potonje spomenutih dvih poglavjah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne petoga lipnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 97.

Zakonski članak XXVI.: 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o naknadnoj vjeresiji potrebnoj za troškove, nastale prigodom obćenitih saborskih zastupničkih izborah obavljenih na temelju zakonskoga članka XXXIII. godine 1874. u godini 1875. i o pokriću njekojih troškovah, preostalih prigodom obćenitih izborah obavljenih u godini 1872.

(Potvrdjen 5. lipnja 1876. Proglašen u kući zastupnikah 7., a u kući velikašah 10. lipnja 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Českí itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

o naknadnoj vjeresiji potrebnoj za troškove, nastale prigodom obćenitih saborskih zastupničkih izborah obavljenih na temelju zakonskoga članka XXXIII. godine 1874. u godini 1875. i o pokriću nekojih troškovah, preostalih prigodom obćenitih izborah obavljenih u godini 1872.

§. 1.

Za troškove nastale prigodom obćenitih saborskih zastupničkih izborah, obavljenih na temelju zakonskoga članka XXXIII. godine 1874. u godini 1875., votira se na razpolaganje ministru unutarnjih poslovah naknadna vjeresija od 34.257 for.

*

§. 2.

Ministar unutarnjih poslovah se ovlašćuje, da ovu naknadnu vjeresiju može iz preostatka vjeresije votirane pod naslovom 3. poglavja XIV. §-a. 2. zakonskoga članka XXXIII. godine 1875. pokriti, ter istu pod tim istim naslovom zaračunati.

§. 3.

Ministar unutarnjih poslovah se podjedno ovlašćuje, da i troškove, koji su iz vremena saborskih zastupničkih izborah godine 1872. ostali nepokriti u županiji Sabolčkoj od 2093 for., a u zakonito sjedinjenih županijah Heveskoj i Külsö-Solnočkoj pako od 2360 for. može izjednačiti ter iste pokriti iz vjeresije votirane pod naslovom 3. poglavlja XIV. §-a. 2. zakonskoga članka LV. godine 1875.

§. 4.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru unutarnjih poslovah i ministru financijah.

Izjavljujući Mi zakonski ovaj članak i sve, što je u njem sadržano, kako u cielosti, tako i u pojedinostih vrlim, prijaznim i primljenim, evo ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i po drugim vjernim Nam obdržavati dati.

Dano u Beču dne petoga lipnja godine hiljadu osam sto sedamdese i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** s. r.

Br. 98.

Zakonski članak XXXVII. : 1876.

zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora tičući se uzakonjenja ugovora, sklopljena dne 12. prosinca 1875. glede produljenja medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom lichtensteinskom obstojećega carinskoga i poreznoga saveza zà godinu danah.

(Potvrdjen 28. srpnja 1876. Proglašen u kući zastupnikah 30. rujna, a u kući velikašah 3. listopada 1876.)

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski,

kralj Česki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sliedeći:

zakonski članak

tičući se uzakonjenja ugovora, sklopljenoga dne 12. prosinca 1875. glede produljenja medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom liechtensteinskom obstojećega carinskoga i poreznoga saveza, za godinu danah.

Glede produljenja medju austrijsko-ugarskom monarkijom i kneževinom liechtensteinskom obstojećega carinskoga i poreznoga saveza za godinu danah dne 12. prosinca 1875. sklopljeni ugovor, prihvativši ga sabor državni i potvrdivši ga načinom običajnim obe stranke, uvršćuje se ovim medju zakone državne.

Seine Majestät der Kaiser von Oesterreich, König von Böhmen etc. und Apostolischer König von Ungarn einerseits, und

Seine Durchlaucht der souveraine Fürst zu Liechtenstein anderseits,

haben wegen Erneuerung der im Jahre 1852. gegründeten und laut des Staatsvertrages vom 23. December 1863. fortgesetzten Zoll- und Steuereinigung, die nach erfolgter Kündigung mit 31. Dezember dieses Jahres abläuft, Unterhandlungen eingeleitet und hiezu als Bevollmächtigte ernannt:

Seine Majestät der Kaiser von Oesterreich, König von Böhmen etc. und Apostolischer König von Ungarn:

Herrn Josef Freiherrn v. Schwegel, Ritter des St. Stefan-Ordens und des Ordens der eisernen Krone III. Klasse, k. u. k. Hof- und Ministerialrath;

Seine Durchlaucht der souveraine Fürst zu Liechtenstein:

Herrn Klemens Reichsgrafen v. Westphalen, welche, nachdem sie ihre Vollmachten eingesehen, und in guter Ordnung befunden hatten, sich über folgende Bestimmungen geeinigt haben.

Artikel 1.

Der am 23. December 1863. zwischen den beiden Vertragschliessenden Theilen vereinbarte Steuer- und Zollverein wird mit allen seinen gegenwärtig in Kraft stehenden Bestimmungen auf Ein Jahr verlängert, und dessen Dauer hiemit bis Ende 1876. festgesetzt.

Indem beide Theile die wohlthätigen Wirkungen dieses Vertrages im Allgemeinen annerkenen und nur die Nothwendigkeit einiger neuen, den ver-

Njegovo Veličanstvo cesar austrijanski, kralj česki itd. i apostolski kralj ugarski s jedne strane, i

Njegova Jasnost vladajući knez liechtensteinski s druge strane,

stupiše u dogovaranje radi obnove godine 1852. osnovanoga i državnim ugovorom od 23. prosinca 1863. nastavljenoga carinskoga i poreznoga saveza, kojemu iza učinjenoga odkaza iztiče rok dana 31. prosinca godine tekuće, ter imenovaše u svrhu tu punomoćnici Svojimi:

Njegovo Veličanstvo cesar austrijski, kralj česki itd. i apostolski kralj ugarski:

Gospodina Josipa baruna Schwegela, viteza reda sv. Stjepana i reda željezne krune III. razreda, c. i kr. dvorskoga savjetnika;

Njegova Jasnost vladajući knez liechtensteinski:

Gospodina Klementa carevinskoga grofa Westphalena,

koji, razgledavši medjusobno punomoćja svoja i obnašavšijih podpuno valjanimi, uglaviše odredbe sliedeće:

Članak 1.

Dne 23. prosinca 1863. medju obimi ugovarajućimi strankami ugovoreni porezni i carinski savez produljuje se za godinu danah sa svimi njegovimi sada u krieposti obstojećimi odredbami i valjanost njegova opredjeljuje se ovim do konca 1876.

Priznavajuć obe strane dobrotvorno djelovanje ugovora u obće, ter pokazujuć se samo potreba nekojih novih, promienjenim okolnostim primjernih preina-

änderten Verhältnissen entsprechenden Modifikationen sich herausgestellt hat, sind die hohen kontrahirenden Theile dahin übereingekommen, im Laufe des Jahres 1876. über die wünschenswerthen Abänderungen des Vertrages Verhandlungen einzuleiten und zum Abschlusse zu bringen.

kah: složiše se visoke stranke ugovarajuće, da će tečajem godine 1876. povesti i na kraj izvesti razpravu glede željiti se imajućih preinakah ugovora.

Artikel 2.

Die Ratification des gegenwärtigen Vertrages wird vor Ende 1875. in Wien erfolgen. Urkund dessen haben die Bevollmächtigten der hohen kontrahirenden Theile den Vertrag unterschrieben und ihre Siegel beigedrückt.

Wien am 12. Dezember 1875.

(L. S.) **Jos. Freicherr v. Schwegel** m. p.
(L. S.) **Clemens Gr. v. Westphalen** m. p.

Članak 2.

Ratifikacija ugovora ovoga obaviti će se prije konca godine 1875. u Beču. Za vjeru toga podpisaše punomoćnici visokih stranakah ugovarajućih ugovor i staviše na njega pečate svoje.

U Beču, 12. prosinca 1875.

(M. P.) **Josip barun Schwegel** s. r.
(M. P.) **Klemens grof Westphalen** s. r.

Izjavljujuć Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, ukupno i pojedince pravim, povoljnim i primljenim, ovim ga kraljevskom moći Našom odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, ter ćemo i Sami ga obdržavati i bditi, da ga obdržavaju ini vjerni Naši.

Dano u Ischlu dne dvadeset i osmoga srpnja godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Tisza** s. r.
Koloman **Bedekovich** v. r.

SBORNIK
ZAKONAH I NAREDABAH
valjanih za kraljevinu
HRVATSKU I SLAVONIJU.

Godina **1876.**

Komad XXXVIII.

Izdan i razposlan dne 29. prosinca 1876.

Br. 99.

Zakon

od dana 26. studenoga 1876.

ob ustrojenju vieća za zemaljsku kulturu i njegovih odborah.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski;

kralj Českí itd. i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

Zakon

ob ustrojenju vieća za zemaljsku kulturu i njegovih odborah.

§. 1.

U svrhu promicanja zemaljskoga gospodarstva i šumarstva, kao takodjer gospodarstvene i šumarstvene obrtnosti, ustrojava se zemaljsko-kulturno vieće za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.

§. 2.

Zemaljsko kulturno vieće sastoji iz strukovnjakah za sve grane gospo-

darstva i šumarstva, kanoti: za poljodjelstvo, šumarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo, živinogojstvo, poljsko redarstvo, lovstvo, pravo vodno, uredjenje potokah i riekah, naplave i odvodnje, za gospodarstvenu i šumarstvenu statistiku, za gospodarstvenu vjeresiju, za osiguranje zemaljah i domaćega blaga, za nastavu gospodarstvenu i šumarsku.

§. 3.

Zemaljsko kulturno vieće ima se smatrati savjetujućim tielom u svih poslovih zemaljske kulture.

§. 4.

Članovi zemaljskoga kulturnoga vieća, stanujući u jednoj podžupaniji, sačinjavaju podžupanijski zem. kulturni odbor, koji se sastaje na poziv podžupana najmanje dva put u godini, ili polag potrebe i više putah.

§. 5.

Podžupanijskomu zemaljskomu kulturnomu odboru predsjeda dotični podžupan.

§. 6.

Ovi podžupanijski odbori razpravljaju pitanja o zemaljskoj kulturi (§. 2.), koja im stavi zem. vlada, ili pitanja iste vrsti, potaknuta vlastitom inicijativom.

Njihova mnienja, predlozi, kao i posebni pismeni izradci, dolaze zajedno s razpravnim zapisnikom zemaljskoj vladi putem podžupana.

§. 7.

Iz sredine podžupanijskih zemaljsko-kulturnih odborah poziva zemalj. vlada, odjel za poslove unutarnje, polag potrebe i prema obsežnosti ili vrsti predmetah, stanoviti broj viećnikah u Zagreb, koji će kao zem.-kulturno vieće viećati o prihvatu i izvedenju predlogah, koje podžupanijski odbori podnesu, ili o pitanjih, koja im zemaljska vlada postavi; povrh toga biti će im zadaćom, da potaknu, naznače i razprave predmete, koje bi u interesu zem. kulture razpraviti i urediti valjalo; — napokon, da dadu mnienje o osnovah zakonskih, odnosećih se na uredjenje i unapredjenje zemaljske kulture.

§. 8.

Zemaljsko-kulturnomu vieću predsjeda predstojnik kr. hrv.-slav.-dalm. vladnoga odjela za poslove unutarnje, a u njegovu zapriečenju izvjestitelj za gospodarstvo kod zem. vlade, koji je redovni član zem.-kulturnoga vieća.

§. 9.

Članovom zem.-kulturnoga vieća pripada za vrieme njihova službovanja naslov: „kralj. zemaljsko-kulturni viećnik“.

§. 10.

Zemaljsko-kulturne viećnike imenuje ban na tri godine, i to za svaku podžupaniju njih najviše šestoricu.

§. 11.

Zvanje zemaljsko-kulturnoga viećnika jest počastno i bezplatno.

Nu vlada može dotičnikom za poveći trud i posao primjernu nagradu dozvoliti.

U Zagreb pozvanim viećnikom pripada naknada putnoga troška i primjerna odšteta za dangubu.

§. 12.

Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

Dano u Beču dne dvadeset šestoga studenoga godine hiljadu osam sto sedamdeset i šeste.

(M. P.) **Franjo Josip** s. r.

Koloman **Bedekovich** s. r.
Ivan **Mažuranić** s. r.